

॥ अस्य पुस्तकस्यानुक्रमणिका प्रारभ्यते ॥
॥ तत्र प्रथमं कर्पूरप्रकरणं ग्रंथस्यानुक्रमणिका ॥

मांक.	विषय.	पृष्ठांक.
१	प्रथमकाव्यमां मंगलाचरण, बीजा काव्यमां ग्रंथमां कहेवाना द्वार. १	
१	आर्यदेश द्वारें अर्द्धकुमारनी अने परदेशी राजानी कथा.	३
२	कथमपिद्वारें धरणिंइ, तथा कंबल संबलनी कथा.....	५
३	मनुष्यनव द्वारें मेघकुमर तथा प्रसन्नचंद्रराजर्षिनी कथा.	७
४	शतकुलद्वारें कसाइपुत्र सुलस तथा प्रजावती राणीनी कथा.	१०
५	साधुसंगद्वारें तामलीतापस तथा बे पोपटनी कथा.	१२
६	बोधद्वारें श्रेणिकराजा, पुण्याढ्यराजा अने चिलातीपुत्रनी कथा.	१४
७	सम्यक्त्वद्वारें रोहिण्याचोर तथा सुलसा आविकानी कथा.	१७
८	देवद्वारें दर्डरदेवता तथा जीरणशेठनी कथा.	१९
९	गुरुद्वारें श्रीगौतमगुरु, जमाली अने वज्रस्वामीनी कथा.	२१
१०	धर्मद्वारें शय्यंनव तथा शशिराजानी कथा.	२४
११	शक्तिद्वारें अतिमुक्तरुषि तथा मंदाजसा अने बलदेवजीनी कथा.	२७
१२	शमद्वारें गजसुकुमाल, चंद्ररुइ अने विशाखचोरनी कथा.	२९
१३	यतिद्वारें कुंमरिक पुंमरिक तथा उदायिननृपमारक इव्यसाधुनी कथा.	३२
१४	श्रावकद्वारें आनंदश्रावक तथा कामदेवश्रावकनी कथा.	३४
१५	प्राणातिपातद्वारें वज्रायुध, संगमदेव तथा श्रीनेमीश्वरनी कथा.	३६
१६	मृषावादद्वारें कालिकाचार्य, ब्रह्मा, विष्णु अने वसुराजानी कथा.	३८
१७	अदत्तादानव्रतद्वारें दृढव्रहारी तथा श्रेणिकना आम्रचोरनी कथा.	४१
१८	मैथुनव्रतद्वारें जंबूस्वामीनी तथा सुदर्शन शेठनी कथा.	४४
१९	परिश्रमव्रतद्वारें नंदराजा तथा मम्मणशेठनी कथा.	४५
२०	दिग्व्रतद्वारें चारुदत्त तथा श्रीकृष्णनी कथा.	४८
२१	नोगोपनोगव्रतद्वारें वंकचूल, ब्रह्मदत्त अने इंड अहिव्यानी कथा.	५१
२२	अनर्थदंमव्रतद्वारें चेटकराजा तथा कोणिकनी कथा.	५३
२३	सामायिकव्रतद्वारें चंडावतंसराजा तथा उदायिनराजानी कथा.	५५
२४	देशावकाशिकव्रतद्वारें काकजंघकोकास तथा लोहजंघनी कथा.	५७

૨૫ પૌષધવ્રતદ્વારેં મેઘરથરાજા તથા સાગરચંડની કથા.	૫૯
૨૬ સંવિનાગવ્રતદ્વારેં મૂલદેવ તથા શાલિનચંડની કથા.....	૬૨
૨૭ સાતદ્વેત્રદ્વારેં સંપ્રતિરાજા તથાકલંકિપુત્ર દત્તની કથા.	૬૩
૨૮ શ્રીજિનવિંવદ્વારેં વિદ્યુન્માલીદેવ તથા અનયકુમારની કથા.	૬૫
૨૯ચૈત્યદ્વારેં અશ્વાવબોધતીર્થ,વાદુવલી અને અષ્ટાપદતીર્થોત્પત્તિ કથા.	૬૭
૩૦ જ્ઞાનપુસ્તકદ્વારેં શ્રી આર્ય રક્ષિતજી તથા સગ્યંનવજીની કથા.	૭૦
૩૧ શ્રીસંઘદ્વારેં વજ્રસ્વામી તથા યદ્ધા સાધ્વીની કથા.	૭૨
૩૨ સાધુદ્વારેં જીવાનંદવૈદ્ય તથા વાદુવલિજીની કથા.	૭૪
૩૩ સાધ્વીદ્વારેં બ્રાહ્મી,પુષ્પચૂલા,મૃગાવતી,કુવેરદત્તા,યાકિનીની કથા.	૭૬
૩૪ શ્રાવકદ્વારેં નરતરાજા તથા શ્રીનિવાદુજીની કથા.	૮૧
૩૫ શ્રાવિકાદ્વારેં મરુદેવાજી તથા સુનિદા સતીની કથા.	૮૪
૩૬ શ્રીજિનપૂજાદ્વારેં શ્રેણિકરાજા તથા દમયંતીની કથા.	૮૬
૩૭ નયદ્વારેં શ્રીરામચંડજી તથા બ્રહ્મદત્તચક્રીની કથા....	૮૮
૩૮ વિનયદ્વારેં નમિ વિનમિ,વૃદ્ધકરચક્ર અને વિષ્ણુકુમારની કથા.	૮૯
૩૯ સુવૈરાગ્યદ્વારેં સનત્કુમાર તથા ચારે પ્રત્યેકવૃદ્ધની કથા.	૯૨
૪૦ દાનદ્વારેં શ્રેયાંસરાજા તથા ચંદનવાલાની કથા.	૯૬
૪૧ શીલદ્વારેં સ્યૂલિનચંડજી તથા વજ્રસ્વામીની કથા.	૯૮
૪૨ તપદ્વારેં શિવકુમાર તથા નંદીપેણ બ્રાહ્મણની કથા.	૧૦૦
૪૩ જાવનાદ્વારેં વક્ત્રલમુનિ તથા શ્લાપુત્રની કથા.	૧૦૨
૪૩ પુણ્યવિસ્મયદ્વારેં અજિતનાથ, સગરચક્રી, અને મહિનાથની કથા યાડ છે. એ બે કાવ્યમાં દાનાદિક ચાર પ્રકારના ધર્મની પુષ્ટિ અથવા વિસ્મય દર્શાવ્યો છે; પણ આ ગ્રંથમાં કહેવાના વાસઠ દ્વારની સંખ્યામાં એ દ્વાર ગણ્યું નથી જો ગણીયેં તો ત્રેસઠ થાય. ૧૦૬	
૪૪ વિષયદ્વારેં સાત્યકી વિદ્યાધર તથા બ્રહ્મદત્તની કથા.	૧૦૮
૪૫શબ્દવિષયદ્વારેં ત્રિપૃષ્ઠવાસુદેવનાશય્યાપાલક તથા દુલ્લભકુમાર કથા ૧૧૧	
૪૬ રૂપવિષયદ્વારેં કુમારનંદી સુવર્ણકાર તથા સુજ્યેષ્ઠાની કથા.	૧૧૩
૪૭ રસવિષયદ્વારેં પૃષ્ઠ ૧૨૨ માં “ રૂપપથ્ય ” એ કાવ્યમાં મથુરા મંદુ અને ઢંઢણમુનિની કથા તથા પૃષ્ઠ ૧૨૪ માં “ કિં જયો ” એ કાવ્યમાં ધર્મરુચિ તથા વડવાનજ અને નીલકંઠની કથા છે.	

એ રસ વિષયનો અધિકાર રૂપ વિષયની પાસેજ આવવો જોઈયે

પરંતુ મૂલથી પાઠલ ટપાયો છે. માટે સુધારી વાંચવો. ૧૨૨ .... ૧૨૩

૪૬ ગંધવિષયદ્વારે સુબંધુમંત્રી તથા લોઢકની કથા. ૧૧૫

૪૭ સ્પર્શવિષયદ્વારે ચંદ્રપ્રદ્યોતન તથા સુકુમાલિકાની કથા. ૧૧૬

૫૦ સાત કુવ્યસનદ્વારે ષષ્ઠ ૧૨૧ માં “નિઃસત્ત્વ” એ કાવ્યમાં કુમારપાલ રાજા તથા મથુરામંગુ અને ઢંઢણમુનિની કથા છે. તથા ષષ્ઠ ૧૨૫ માં “સપ્તાપિવ્યસનાનિ” એ કાવ્યમાં શ્રી ગૌતમ તથા શૂલિનજ્ઞની કથા છે. એ પણ આગલ પાઠલ ટપાયો છે. ૧૨૧-૧૨૫

૫૧ દ્યુત દ્વારે પાંચપાંખવ તથા નલરાજાની કથા. ૧૨૭

૫૨ માંસાહાર દ્વારે હરિ નૃપ તથા ચેલ્લણારાણીની કથા. ૧૨૮

૫૩ મદિરાપાનદ્વારે જીવયશા તથા વરરુચિની કથા. ૧૩૧

૫૪ વેશ્યાવ્યસનદ્વારે કૃતપુણ્યરાજા તથા કુલવાલુકની કથા. ૧૩૪

૫૫ પાપર્ધિ હિંસાદ્વારે શાંતનુરાજા, શાંખવવન, જરાકુમર, તથા દશ રથરાજાને શ્રવણકાવડીયાના માવિત્રે આપેલા શાપની કથા. ૧૩૭

૫૬ ચૌરકર્મદ્વારે સગરરાજાના પુત્રો તથા મૂલદેવ અને કંદર્પની કથા. ૧૪૦

૫૭ પરસ્ત્રીદ્વારે રાવણ, દીર્ઘરાજા અને ચંદ્રમાની કથા..... ૧૪૩

૫૮ કષાયદ્વારે સુનૂમચક્રવર્તી અને પરશુરામ તથા ચાણાક્યની કથા. ૧૪૫

૫૯ ક્રોધદ્વારે કૂરગઢૂ, મેતાર્ય અને કરડકુરડની કથા. ૧૪૭

૬૦ માનદ્વારે નંદીષેણ, કાર્તિક સ્વામી અને ચમરેંડની કથા. ૧૫૧

૬૧ માયાદ્વારે વીરજગવાન, કર્ણરાજા, વિષ્ણુકુમાર, આષાઢ જૂતિ, મલ્લિનાથ, મહેશ અને વિષ્ણુની મલી સાત કથાં છે. ૧૫૩

૬૨ લોન્નદ્વારે જરતચક્રી તથા કપિલબ્રાહ્મણની કથા. ૧૫૬

૬૩ પર્યુષણાદિ સુકૃતનાં દિવસોને વિષે સત્કર્મો કરવાનાં વીશ દ્વાર સંબંધિ કાવ્ય તથા અવચૂરીકાર કૃત કાવ્ય. એમાં પ્રથમના કેટલાએક કાવ્ય અવચૂરીકારે આગલ પાઠલ લખેલા છે. ૧૬૧

૧ પ્રસ્તાવિક દોહા લખીને ગ્રંથ સમાપ્ત કયો છે. ૧૬૬

ગ્રંથ કર્તાયે પ્રત્યેક દ્વારમાં બે-બે કાવ્ય વાંધ્યા છે. પરંતુ સાતવ્યસન દ્વારે એવે કાવ્ય વધુ હોવાથી પ્રદેષ જણાય છે. તે આહીં અર્થસહિત લખ્યા છે.

॥ દ્યુતં ચ માંસં ચ સુરા ચ વેશ્યા, પાપર્ધિચૌર્યે પરદારસેવા ॥ એતાનિ

સપ્ત વ્યસનાનિ લોકે, ઘોરાતિઘોરં નરકં વ્રજન્તિ ॥ પાઠાંતરે ॥ પાપા
ધિકે પુંસિ સદા જવંતિ ॥ ૧૦૫ ॥ ઇતિ વ્યસનનામાનિ ॥ યૃતાશ્વજ્યવિ
નાશનં નલનૃપઃ પ્રાપ્તોઽથવા પાંમવા, મદ્યાત્ કલ્મશૃપથ્ય રાવવપિતા પાપર્થિ
તો દૂપિતઃ ॥ માંસાન્નૈણિકનૂપતિથ્ય નરકે ચૌર્યાદિનિષ્ઠા ન કે, વેશ્યાતઃ કૃત
પુણ્યકો ગતધનોઽન્યસ્ત્રીરતો રાવણઃ ॥ ૧૦૬ ॥ ઇતિવ્યસનફલમ્ ॥ અર્થઃ—
જુવટું રમવું, માંસજહ્વણ કરવું, મદિરાપાન, વેશ્યાસેવન, પાપર્થિ એટલે હિંસા
કરવી, ચોરી કરવી, પારકી સ્ત્રી સેવવી એ સાત દુર્વ્યસન જે છે, તે લોકને
વિપે ઘોરાતિઘોર રૂપી એવું જે નરક તેને વિપે લડે જાય છે ॥ ૧૦૫ ॥ તેમાં
જૂવટાથી નલરાજા અને પાંમવો પણ રાજ્યવ્રષ્ટ થયા, મદિરાથી કલ્મશરાજા
ની દારિકાનો વાહ થયો, હિંસાથી દશરથ રાજાને શ્રવણકાવડીયાના મા
વિત્રોચે પુત્ર વિયોગનો શાપ દીધો, એ દૂષણ પામ્યો, માંસથી શ્રેણિકરાજા
અને વીજાઠ નરકને વિપે ગયા, ચોરીથી ઘણા જીવ નાશ પામ્યા, વેશ્યાથી
કૃતપુણ્ય રાજા ડુઃસ્વી થયો, અને પારકી સ્ત્રીને વિપે પ્રીતિ રાખવાથી રાજ્યરૂપી
ધન ગમાવનારા એવા રાવણનો નાશ થયો. માટે વ્યસનોને સેવવાં નહીં.

ત્રીજો ગ્રંથ, શ્રીજીવનજાનુ કેવલીનો રાસ ષષ્ઠ ૧૬૯ થી પ્રારંભ થયો છે.
આમાં શ્રીજીવનજાનુજીને વ્યવહારરાશિમાં આવ્યા પછી પહેલવહેલું જે વચ્ચે
અનાર્થ મનુષ્યમાં ઉપજવું થયું છે, તે વચ્ચે રસગૃહિમાં લુબ્ધ થવાથી નરકા
દિકનાં ડુઃખ અનંતિવાર પામ્યાં હતાં વચમાં અનંતિવાર કોઈ વચ્ચે કાળો,
કોઈ વચ્ચે ક્લીબ, કુરૂપો આદિક વિચિત્ર ડુઃખે કરી અનંતા પુજનપરાવર્ત
અનાર્થ મનુષ્યપણે કહ્યા છે તેમાં દેવ, ગુરુ તથા ધર્મનું નામ પણ જાણ્યું નથી.

એમ મોહરાજાના એકેકા કિંકરથી અનંતઅનંતિવાર મનુષ્યાદિક પણ પા
મીને અશાતાવેદી છે તેતો રહી પરંતુ સમકેત પામ્યા પછી વમીને વલીપણ મોદે
મુંજાયાથી જે ડુઃખ પામ્યા છે, તે સાંજાતાં જડકજીવોના સંવાટાં ઝનાં થાય.

ત્રીજો ગ્રંથ, સમકેતના ષષ્ઠ સ્થાનકના સ્તવનની અનુક્રમણિકા.

- ૧ પ્રથમ જીવ છે તેનું સ્વરૂપ નાસ્તિકવાદીના સ્વમન પૂર્વક. ૧૮૨
- ૨ બીજું આત્માનિત્ય છે તેનું સ્વરૂપ બૌદ્ધમતના સ્વમન પૂર્વક. ૧૮૬
- ૩ ત્રીજું આત્મા કર્તા અને ચોથું આત્મા જોક્તા એ બે સ્થાનકનું
સ્વરૂપ વેદાંતી અને સાંખ્યમતિયોના સ્વમનપૂર્વક કહ્યું છે ૧૯૨

- ૫ પાંચમું મોક્ષસ્થાનકનું સ્વરૂપ વૈશેષિક દર્શનનાં સંમન પૂર્વક. ૩૦૪
 ૬ ઠું મોક્ષોપાય સ્વરૂપ અનિવાર્ય અને અનુપાય વાદીના સંમન ૩૦૫
 ૭ ઠ સ્થાનકનો દૃષ્ટાંત પૂર્વક નિશ્ચય કરવા માટે ચર્ચા. ૩૧૫

ચોથો ગ્રંથ દૃષ્ટાંત શતક છે તેની અનુક્રમણિકા પૃષ્ઠ ૩૨૧ થી માંમીને સો કાવ્ય માંહેલા પ્રત્યેક કાવ્યમાં એકેકું દૃષ્ટાંત છે તે અનુક્રમાંકે જાણવા.

મંગલા ચરણાદિનો પ્રતિપાદનનું	૨૨ મૂર્ખસાથે પંમિતે વાદ ન કરવો.
૧ સંસારસુખને મધુવિંડુનો દૃષ્ટાંત.	૨૩ સ્ત્રીયે પોતાના ધણીની આગલ પોતાનું ચલણ ન કરવું.
૨ હાથીને જોનારા પાંચ આંધલા ૦	૨૪ નાગ્યહીન જ્યાં ત્યાં હુઃખ પામે.
૩ જેવું કરે તેવા ફલ પામે દીપ ૦	૨૫ નાગ્યવિના ઉદયમ વ્યર્થ થાય.
૪ પોતે પોતાના વચ્ચાણ કરવાનું.	૨૬ સમજણવિના ન બોલવું.
૫ નીચના સંગ ઉપર કાગડાનું ૦	૨૭ સંપત્તિમાં પરોપકાર કરવો.
૬ જે જેવું કરે તે તેવું ફલ પામે.	૨૮ કપટી આગલ કપટી થવું.
૭ તત્કાલબુદ્ધિ ઉપજવાથી ગડવસ્તુ.	૨૯ ક્ષણજન્માંતરે પણ આપવું પડે છે.
૮ શીઘ્રોત્તર આપવાનો દૃષ્ટાંત.	૩૦ કુલટા સ્ત્રીને ઉપકાર કહ્યો વ્યર્થ.
૯ નાગ્યહીનને પાસે આવેલી ટીજ ૦	૩૧ નાગ્યમાં લખ્યું હોય તેજ મલે.
૧૦ સ્વામિશ્ચિત કામ કરવાનું ૦	૩૨ પાપ કહ્યાનો પશ્ચાત્તાપ કરવો.
૧૧ મૂર્ખ ઉપર પત્થરને પણરોષ ચઢે.	૩૩ કોડને વચન વિચારી આપવું.
૧૨ મૂર્ખનું મૂર્ખપણું ન મટે તેનો.	૩૪ ઝંચની સમાનતા કરે તે હુઃખી થાય.
૧૩ મૂર્ખશિષ્ય ન કરવા ઉપર દૃષ્ટાંત.	૩૫ મહોટાની ઢાયા પણ સારી.
૧૪ દયાલુ શત્રુ સારો. પરંતુ નિર્દય મિત્ર પણ ન સારો.	૩૬ સદ્વિદ્યાથી સદુ ચમત્કાર પામે.
કાર્ય ન થયાની પહેલાં લડવાનું.	૩૭ જારસ્ત્રીથી કપટ પણ કરવું.
કૌતુકાર્થી પાસે વિદ્યા નિઃફલ.	૩૮ શિષ્યને પરચી પાટ આપવો.
જાલમાં લખેલું મિથ્યા ન થાય.	૩૯ ગુણહીન સ્ત્રી ઘરની હલકાડ કરે.
પૂઠતાં વાર ઉત્તર આપવાનું.	૪૦ નડક જીવ નડ પણ પામે.
અજાણને સ્થાનક ન દેખાડવું.	૪૧ કોડ પદાર્થ દીઠાથી વૈરાગ્ય થાય.
ઠલથી જોલા લોક ટગાય તેનું ૦	૪૨ એકલા રહેવાથી જ સુખ છે.
અદાતા પાસે યાચવું નિઃફલ.	૪૩ દેખાદેખીથી જે હોય તે પણ જાય.

૪૪ ધર્મિયેંઘોટી ચીજ સામી ન કરવી.
 ૪૫ વાંમી ગધેડીની હરિયાલી.
 ૪૬ બુદ્ધિથી સસલે સિંહને માણ્યો.
 ૪૭ કવિની ચતુરાઈનો દૃષ્ટાંત.
 ૪૮ અસંતોષીનો દૃષ્ટાંત.
 ૪૯ નાવવંદનનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૦ લોકને ફોક ગમે તેમ વોલે.
 ૫૧ મૃષા વોલનાર નરકેં જાય.
 ૫૨ પંક્તિના ડુર્જદ્વણ પણ ઢંકાય.
 ૫૩ સ્ત્રી વશ પડ્યો શું શું ન કરે.
 ૫૪ જેનું વચન ગયું તે મૂવા જેવો.
 ૫૫ નીતિથી દેવતા રાજી થાય.
 ૫૬ સ્ત્રીચરિત્ર કેવાં હોય તેનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૭ જેવી સંગત તેવા ગુણ હોય.
 ૫૮ નણવાથી ફાયદાનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૯ કુબુદ્ધિયા મત્સ્યનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૦ ધર્મમાં મન સ્થિર રાખવાનો દૃ
 ૬૧ કુલટા સાસુના લક્ષણનો દૃ
 ૬૨ નિયમ લેવાથી લાજ થાય.
 ૬૩ ક્રોધ ન કરવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૪ ધનવાનને માન મલે તેનો દૃ
 ૬૫ જેવું નામ તેવો ગુણ ન હોય.
 ૬૬ ગુણગ્રહણ કરવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૭ સમકેતની દૃઢતાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૮ પરજીવને બચાવવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૯ જીવદયા ઉપર દૃષ્ટાંત.
 ૭૦ હિંસા મૂકાવવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૧ જ્યાં સંપ ત્યાં લક્ષ્મી રહેવાનો
 ૭૨ હુણનું નામ લીધે વિગ્ન થાય.

૭૩ માંસાહારીને ઉપદેશનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૪ અનવ્યને ઉપદેશ દેવો વ્યર્થ.
 ૭૫ જે ધર્મ ન કરે તે દુઃખ પામે.
 ૭૬ મૂર્ખ વેચનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૭ વક્ત્રુ અને જડ શિષ્યનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૮ મૂર્ખ પુત્રનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૯ પુણ્યનું ફલ અવશ્ય થાય.
 ૮૦ જે કાર્ય ન થતું હોય તે ન કરવું.
 ૮૧ નવ્ય જીવને ઉપદેશ લાગે.
 ૮૨ જેવા મનના પરિણામ તેવાં ફલ.
 ૮૩ મૂર્ખ પોતાના અવગુણ ન દેખે.
 ૮૪ નિરસાસાર્યે નિરસો થવું તેનો
 ૮૫ ચાર વસ્તુ છે અને નથી તેનો
 ૮૬ કટુક પણ પરિણામે હિતકારક.
 ૮૭ સ્ત્રી ચરિત્ર જોવાથી વેરાગ્યતા.
 ૮૮ થોડુંપણ ધર્માચરણ કરવું.
 ૮૯ હંસ, કાક અને વગ જેવા સાધુનો.
 ૯૦ ધર્મમાં આલસ ન કરવાનો.
 ૯૧ કોઈપણ નિયમ અવશ્ય લેવો.
 ૯૨ જો ઢંકાયની હિંસા ન મૂકાય
 તો એક ત્રસકાયની પણ મૂકવી.
 ૯૩ શુનમાં સહુ સહાય કરે તેનો
 ૯૪ પ્રશ્ન પણ અવસર જોઈ પૂઠવો.
 ૯૫ ધનનો ગર્વ ન કરવો તેનો
 ૯૬ સર્વ શાસ્ત્રનો સારપરોપકાર.
 ૯૭ સામાયિકમાં સમજાવનો.
 ૯૮ વિદ્યા નણવાની ઉપર.
 ૯૯ સર્વ દાનમાં અન્યદાન મહોદું.
 ૧૦૦ જે કામ કરવું તે વિચારીને.

अथ

॥ बालावबोधसहित कर्पूरप्रकर प्रारंभः ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥

कर्पूरप्रकरः शमामृतरसे वक्त्रेण्डुचंजातपः, शुक्लध्यानतरुप्रसूननि
चयः पुण्याब्धिफेनोदयः ॥ मुक्तिश्रीकरपीडनेऽसिचयोवाक्कामधे
नोः पयो, व्याख्यालहयजिनेशपेशलरदज्योतिश्चयः पातु वः ॥

अर्थः— (व्याख्यालहय के०) व्याख्याननी वेलानेविषे देखातो एवो
(जिनेशपेशलरदज्योतिश्चयः के०) श्रीजिनप्रभुना मनोहर एवा जे दांत
तेनी ज्योति जे कांति अर्थात् जिनदशनद्युति तेनो चय जे समूह ते
(वः के०) तमोने (पातु के०) रक्षण करो. ते केवो ठे जिनदशन
द्युतिसमूह ? तो के (शमामृतरसे के०) शांतिरूप जे अमृतजल तेनेविषे
(कर्पूरप्रकरः के०) कर्पूरसमूहयुक्त एवो तथा वली (वक्त्रेण्डुचंजातपः के०)
मुखरूप जे चंद्रमा तेनी ज्योत्स्नारूप एवो, तथा वली (शुक्लध्यानतरुप्रसू
ननिचयः के०) शुक्लध्यानरूप जे वृक्ष तेना पुष्पनो ठे समूह जेमां एवो
अने (पुण्याब्धिफेनोदयः के०) पुण्य समुद्रना फीणनो ठे उदय जेनेविषे
एवो तथा (मुक्तिश्रीकरपीडनेऽसिचयः के०) मुक्तिरूप जे श्री तेनीसाथें
विवाहनेविषे स्वह वस्त्ररूप एवो अने (वाक्कामधेनोः के०) वाणीरूप काम
धेनुना (पयः के०) दुग्ध जेवो एवो जिनेशदंतज्योतिःसमूह ठे, तेतमारी र
क्षा करो. ए आशीर्वादकाव्य कह्युं. आ शार्दूलविक्रीडित काव्य ठे तेम सर्व
हवे पढीनां काव्य ते शार्दूलविक्रीडित वगेरे ठंदोमां जाणवां ॥ १ ॥

हवे आ ग्रंथनेविषे कहेवानां द्वारनां नामो एक काव्यथी कहे ठे.

जव्यालब्धवार्यदेशं कथमपि नृजवं सत्कुलं साधुसंगं, बोधं
देवादिशक्तीः कुरुत शमयतिश्चावकत्वव्रतानि ॥ सप्तह्ने
त्री जिनेशानां नयविनय सुवैराग्य दानादिपुष्टिं, शब्दचूतक्रु
धादेर्जयमपि सुकृताहेषु सत्कर्म मुक्तये ॥ २ ॥

जैनकथा रत्नकोष जाग पांचमो.

अर्थ:- (नव्याः के०) हे नव्यजीवो (कथमपि के०) कोऽएक पुण्यना उदयें करी (आर्यदेशं के०) आर्यदेशने तथा (सत्कुलं के०) सारा कुलने तथा (नृजवं के०) मनुष्य जन्मने तथा (साधुसंगं के०) साधुपुरुषना संगने (लब्ध्वा के०) पामीने (सुकृत्यै के०) सुक्तिने माटे हवे कहेसुं एवां कार्य करो. ते कार्य केवां ? त्यां कहेले. के (बोधं के०) सम्यक्त्वने (देवादि के०) देव, गुरु, धर्म, तेने विषे (शक्तीः के०) शक्तिने (कुरुत के०) करो. आहिं कुरुत ए क्रियापदनुं सर्वत्र योजन करवुं. तथा वली (शमयतिश्रावकत्वव्रतानि के०) शम, यति, श्रावकपणुं अने श्रावकना व तोनुं आराधन करो. तथा (सप्तक्षेत्री के०) सातक्षेत्र, सप्तक्षेत्री पदनुं ग्रहण ले माटे सात क्षेत्रनुं एक द्वार तथा एक श्रीसंघनुं अने सात क्षेत्रनां जुदां नाम लेऽने सात द्वार. एवं नव द्वार ग्रहण करवां (जिनार्चनयविनयसुवैराग्यदानादिपुष्टि के०) जिनअर्चन, नय, विनय, सुवैराग्य, एवं चार द्वार तथा वली दान, शील, तपोजावनानी पुष्टिने करो, एम समजवुं. ए पांच द्वार जाणवां. तथा (शब्द के०) शब्दादिक पंचविषयनां पांच द्वार जाणवां तथा (द्यूत के०) जुगार विगेरे सात व्यसनरूप सात द्वार अने आठमुं साते व्यसननुं एक, एम आठ द्वार जाणवां तथा (क्रुधादेः के०) क्रोधादिक चार कषायनां चार द्वार अने पांचमुं समुच्चय कषायनुं एक द्वार. एवं पांच द्वार जाणवां. ए सर्वनो (जयमपि के०) जय जे तेने पण करो. तथा (सुकृताहेषु के०) सुकृत दिवसोने विषे (सत्कर्म के०) सारां कार्यने करो. एटले सुकृताहेषु एवं पद कवुं ले तेनां वीश द्वार ग्रहण करवां. आ श्लोकमां कहेलां कार्य, हे नव्यजीवो ! तमे करो ॥

आ काव्यमां लखेलां सर्व मली केटलां द्वार ययां ते कहे ले. १ आर्यदेश, २ मनुष्यजव, ३ सत्कुल, ४ साधुजननो संग, ५ सम्यक्त्व, ६ देव, ७ गुरु, ८ धर्म, ९ कथमपि, १० बोध, ११ शक्ति, १२ शम, १३ यति, १४ श्रावकत्व, १५ वारव्रत, १६ सातक्षेत्र, १७ जिनबिंब, १८ जिनसुवन, १९ आगमपुस्तक, २० संघ, २१ तपोधन, २२ तपोधना, २३ श्रावक, २४ श्राविका, २५ जिनार्चा, २६ नय, २७ विनय, २८ सुवैराग्य, २९ दान, ३० शील, ३१ तप, ३२ जावना, ३३ ए चार धर्मनी पुष्टि, ३४ शब्द, ३५ रूप, ३६ रस, ३७ गंध, ३८ स्पर्श, ३९ सात दुर्व्यसन, ४० द्यूत,

५२ मांस, ५३ सुरापान, ५४ वैश्या, ५५ पापर्हि, ५६ चोरी, ५७ परस्त्रीग
मन, ५८ कषाय, ५९ क्रोध, ६० मान, ६१ माया, ६२ लोभ तथा सुकृत
दिवसने विषे सत्कर्मनां वीश द्वार. एम सर्व मली व्यासी द्वार थयां ॥३॥

हवे उपर लखेलां द्वारमां प्रथम सत्कुल द्वार कहे ठे.

कोऽपि स्याद्वधुकर्मकः सुकृतधीर्देशोऽप्यनार्ये स्वतः, स्तस्या
प्यार्जकुमारवज्जुणचयः किंत्वार्यदेशाश्रयात् ॥ द्वाराब्धौ
शशिनोऽथ कौस्तुभमणोः सा श्रीः कुतोयाऽनवत्, गं
गाशालिनि शंजुमूर्ध्नि कमलागारे हरेश्चोरसि ॥ ३ ॥

अर्थः—(कोपि के०) कोइ पण (लघुकर्मकः के०) लघु कर्मवालो जी
व, (अनार्ये के०) अनार्य एवा (देशोपि के०) देशनेविषेपण उत्पन्न थ
यो ठतो (स्वतः के०) पोतानी मेले (सुकृतधीः के०) धर्मेबुद्धि वालो जी
व, (स्यात् के०) होय, (किंतु के०) तो पण (तस्यापि के०) ते पुरुष
ने पण (आर्यदेशाश्रयात् के०) आर्यदेशना आश्रयथकी (आर्जकुमारव
त् के०) आर्जकुमारनी पेठें (गुणचयः के०) गुणनो संचय थाय ठे, आ
हीं दृष्टांत कहे ठे. ते केनी पेठें ? तो के (शशिनः के०) चंद्रमानी (गंगा
शालिनि के०) गंगाथी शोभता एवा (शंजुमूर्ध्नि के०) शंजु एटले महादेव
तेना मस्तकने विषे (अथ के०) वली (कौस्तुभमणोः के०) कौस्तुभमणि
नी (हरेः के०) वासुदेवना (कमलागारे के०) लक्ष्मीने रहेवाना स्थान
करूप एवा (उरसि के०) हृदयनेविषे (या के०) जे (श्रीः के०) शोभा (अ
नवत् के०) होती हवी, (सा के०) ते शोभा (च के०) वली (द्वाराब्धौ
के०) द्वारसमुद्रनेविषे (कुतः के०) क्यांथीज होय ? अर्थात् होयज नही.
एटले ते वेहु वस्तुनं उत्पत्तिस्थानक तो द्वार समुद्रज ठे परंतु शिव अने
विष्णुना आश्रयथी ते वेहु उत्तम गुणसंचयने पाभ्यां ॥

आवेला वणिकना पुत्रोयें अजयकुमारनुं वर्णन ते आईकुमार पामें कयुं. पूर्वजवना स्नेहें करी आईकुमारने ते अजयकुमारनुं वृत्तांत सांजजतांज स्नेह वृद्धिगत थयो. पठी ते वणिक पुत्रोनी साथें अजयकुमारने चेट मो कली अने अजयकुमारें वीरजगवानना कहेवायकी पूर्वजव अतिकर आईकुमारनो जाण्यो. तेवारें अजयकुमारें पट्टकुजें करी आह्वादिन करी श्रीजिन प्रतिमानुं प्रेषण कराव्युं. ते प्रतिमाना दर्शने करीनेज पूर्वजवनुं स्मरण आव्युं अने वैराग उत्पन्न थयो. तेवारें महोटा कट्टें करीने अनार्यदेश यकी आर्यदेशमां आवीने दीक्षा ग्रहण करी. वली जाग्यकर्म वाकी रहेजां होवाथी गृहस्थाश्रम स्वीकार कस्यो. तिहां चोवीश वर्ष रही पठी दीक्षा ग्रहण करी मोक्ष पास्या ॥ गाहा ॥ अप्पा विमोड जा, वंधणा दव वंधणा उय ॥ ल६ जउ परतिविसु, सो अदरिसी सिवं पत्तो ॥ ३ ॥

हवे बीजुं आर्यदेशोत्पन्न द्वार कहे ते.

आर्य देशमवाप्य धर्मरहितोऽप्यन्यस्य धर्मक्रियां, धर्मस्थानमहांश्च वीक्ष्य सुगुरोः श्रुत्वा च धर्मं क्वचित् ॥
बोधं याति कुलोत्तनास्तिकमतो चूपः प्रदेशी यथा, सत्यं चंदनसंगिनः क्षितिरुहो नान्येऽपि किं चंदनाः ॥४॥

अर्थः—(धर्मरहितोपि के०) धर्मरहित एवो पण जीव, (आर्यदेशं के०) उत्तम एवा आर्यदेशने (अवाप्य के०) पामीने (अन्यस्य के०) बीजा अक्षालु धर्मिजनोनी (धर्मक्रियां के०) धर्मक्रियाने तथा ते जनोना (धर्मस्थान के०) धर्मस्थानोने विषे (महान् के०) महोटाउत्सवोने (वीक्ष्य के०) जो इने (च के०) वली (सुगुरोः के०) सुगुरुना सुखयकी (क्वचित् के०) कोइक वखत (धर्म के०) धर्मने (श्रुत्वा के०) सांजजीने (बोधं के०) बोधने (याति के०) पामे ठे. (यथा के०) जेम (प्रदेशीचूपः के०) परदेशी राजा बोधने पास्यो, ते केवो ठे? तोके (कुलोत्तनास्तिकमतः के०) कुलागत ठे नास्तिकमत जेनुं एवो ठे. (सत्यं के०) ते साचुं ठे. केम के (चंदनसंगिनः के०) चंदन वृक्षना संगवाला एवा (अन्येपि के०) बीजा पण (क्षितिरुहः के०) वृक्षो (किं न चंदनाः के०) शुं चंदन नथी यातां? अर्थात् थायज ठे. ए दळे सारा जनना संगयकी मोक्ष प्राप्ति थाय ठे ॥ ४ ॥

आंधी परदेशी राजानी कथा कहे ठे. श्वेतांविका नगरीनेविषे नास्तिक मतस्थापक प्रदेशीराजा राज्य करतो હતો. एक दिवસ તે નગરીના उद्या नमां श्रीपार्श्वनाथना शिष्य केशीगणधर आव्या, त्यां प्रदेशीराजायें आवी प्रश्न पूछ्यो के महाराज ! एकदिवस चोरें चोरी करी, तेने में निश्चिठमंजूषामां पूछ्यो. पढी ते मरण पाय्यो त्यारें तेनो जीव क्यांथी निसरी गयो ? एटले आत्मा तो ठेज नही, एम ते दिवसथी हुं मानुं बुं. ते वात सांजली गुरयें जवाप आप्यो के ठिड विनानी पेटीमां वेशीने कोइक पुरुष शंख व गाडे ठे तो ते शंखनाद बाहेर रहेला जनो सांजले ठे के केम ? राजा बोळ्यो के सांजले ठे. त्यारें गुरु कहे के मंजूषामां ठिड तो पड्यां नही ने शब्द क्यांथी संजलायो ? तेनो उत्तर कांइपण राजायें दीधो नहीं. त्यारें गुरु कहे ठे के हे राजन् ! एम चोरनो जीव पण मंजूषामांथी नीकली गयो माटे आत्मा ठे एम निश्चें जाणवुं. आ दृष्टांतें करी प्रदेशी राजा निःसंशय थयो अने नास्तिकमतनो त्याग करी अर्हंतमतने स्वीकारी स्वर्गमां गयो ॥४॥

उत्सर्पिण्यवसर्पिणीः क्लृप्तिमरुत्तेजोप्स्वसंख्या वने, अनंता
स्ता विकले गणेशशरदो जात्या विपत्त्या नयेत् ॥ स
प्ताष्टौ तु जवांस्तिरश्चि मनुजे जीवोऽतरेत्राऽस्य चे,
धर्मस्तद्धरणेऽवत्स सुगतिं प्राप्नोति तिर्यङ्मुपि ॥ ५ ॥

अर्थः— (जीवः के०) जीव, संसारनेविषे जमतो ठतो (क्लृप्तिमरुत्ते
जोप्सु के०) पृथ्वी, तेज, तथा वायु अने जलने विषे (असंख्याः के०)
असंख्याति (उत्सर्पिण्यवसर्पिणीः के०) उत्सर्पिणी तथा अवसर्पिणी
कालपर्यंत जन्ममरणने (नयेत् के०) पामे पढी (वने के०) प्रत्येक व
नस्पतिअनंतकायनेविषे (ताः के०) ते (अनंताः के०) अनंतो कालपर्यंत
रहे. ते पढी (विकले के०) वेंडी तेंडी अने चउरिंडीरूप विकलेंडियने
विषे (गणेशशरदः के०) संख्यातावर्ष (जात्या के०) जन्में करीने अने
(विपत्त्या के०) मरणेकरीने रहे अने (तिरश्चि मनुजे के०) तिर्यंच
अने मनुष्यनेविषे (सप्ताष्टौ के०) सात आठ (जवान् के०) जवने काडे. अ
र्थात् सात आठ जवपर्यंत रहे (तु के०) वली (अत्रांतरे के०) आ ए पूर्वोक्त ज
वांतनेरोविषे (अस्य के०) आ जीवने जो (धर्मश्चेत् के०) धर्मप्राप्त थाय, (त

તુ કે૦) તો(તિર્યકુપિ કે૦) તિર્યંચ પણ (ધરણેંડવત્ કે૦) ધરણેંડની પેઠે (સુગતિકે૦) રૂઢીગતિને (સ કે૦) તે (પ્રાપ્તોતિ કે૦) પામે ઢે. જેમ સર્પ નોં જીવ હતો તે ધર્મની પ્રાપ્તિયેં કરીને ધરણેંડ થયો હતો ॥ ૫ ॥

તે ધરણેંડની કથા કહે ઢે. વારાણસી નગરીનેવિષે કમઠનામનો તપ સ્ત્રી પંચાગ્નિરૂપ તપને તપે ઢે. એક દિવસનેવિષે ગવાહ્માં વેઠેલા શ્રી પાર્શ્વ નાથ જગવાને તે તાપસની પૂજા કરવા માટે પુરના જનોને ગામ વહાર જતાં દીઠાં, તેમણેં અવધિજ્ઞાને કરીને તે તપસ્ત્રીની ધૂણીના કાઠમાં વલ તો એવો હુજંગ જોયો. પઠી ત્યાં જડને વલતા કાઠથી સર્પને વહાર સ્વેંચી લીધો કે તુરત તે સર્પે પાર્શ્વનાથસ્વામીને નમસ્કાર કહ્યો તે સર્પ નવકાર ના પ્રનાવથી ધરણેંડ થયો. પઠી પાર્શ્વનાથ જગવાન્ તપસ્ત્રીને કહેવા લાગ્યા જે હે મૂર્ખ ! તું આ અજ્ઞાન તપ કરે ઢે ? દયાધર્મને જાણતો નથી ? ઇત્યાદિ વાક્યોયેં કરીને તે તપસ્ત્રીને જનના સમૂહની સમઠમાં ફિટકાર આપ્યો. પઠી એકદા પાર્શ્વનાથ સ્વામી, દીઠા લીધાનંતર કાયોત્સર્ગેં રહ્યા હતા, ત્યારે તેમનીઉપર તે તાપસનો જીવ મરીને મેઘમાલી દેવતા થયો ઢે, તેણે મુશજ ધારાયેં કરી વરસાદનો ઉપસર્ગેં કહ્યો તેને સહન કરતા એવા અને ધરણેં ડના ફણાસંમલની નીચેં રહ્યા એવા જગવાન્ શ્રીપાર્શ્વનાથને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. ત્યારેં ધરણેંડના જયથી વીતો થકો મેઘમાલી દેવતા જગવાનને પગે લાગીને મિથ્યા હુષ્કત દેતો હવો. પઠી તે ધરણેંડ સ્વસ્થાનકેં ગયો ॥ ૫ ॥

કાલપ્રાણિજવાઅનાદિનિધનાસ્તત્સર્વજાતૌ સદા, જી
વેન અમતા મુદૂર્ત્તમપિ હિ પ્રાપ્તં ન કિંચિદ્ધિતમ્ ॥
મુક્તાશુક્તિકયેવ વારિ મણિકૃદ્ધાઈ કચિદ્દૈવત,સ્તત્પ્રા
પ્યાથ સકંબલેન શબલેનોદ્દેણેવ ધાર્ય શ્રિયે ॥ ૬ ॥

અર્થ:— (કાલપ્રાણિજવા: કે૦) કાલધર્મ મુક્ત પ્રાણીને જન્મો જે ઢે, તે (અનાદિનિધના: કે૦) અનાદિ અનંત વર્તે ઢે તેમાં (સર્વજાતૌ કે૦) સર્વજાતિનેવિષે (સદા કે૦) નિરંતર (અમતા કે૦) અમતા એવા (જીવેન કે૦) જીવ જે તેણે (મુદૂર્ત્તમપિ કે૦) મુદૂર્ત્તમાત્ર પણ (કિંચિત્ કે૦) કાંઈ પણ (તત્ કે૦) તે (હિતં કે૦) પુણ્યરૂપ હિત (ન પ્રાપ્તં કે૦) નહિં પ્રાપ્ત કહ્યું (અથ કચિદ્દૈવત: કે૦) તે ક્યારેંક દૈવયોગેં કરી (તત્પ્રાપ્ય

के०) ते हितकारी पुण्यने पामीने (श्रिये के०) मोहलक्ष्मीमाटे ते (धार्य के०) धारण करवुं परंतु ते पुण्यने मूकवुं नही. ते जेम के (वार्द्ध के०) समु डने विषे (मणिकुत् वारि इव के०) मोतीनुं करनार पाणी जेम (मुक्ता शुक्तिकया के०) मोतीनी ठीपें धारण कराय ठे. तिहां दृष्टांत कहे ठे के जेम (सकंबलेन के०) कंबलनामा वृषनें युक्त एवा (शंबलेन उद्धणा इव के०) शंबलनामा वृषनें जेम पुण्यने मोह लक्ष्मी माटे धारण कखुं ॥ ६ ॥

हवे ते कंबल अने शंबल वृषननी कथा कहे ठे ॥ यथा ॥ महुराए जिणदासो, आनीर विवाहगो ए उववासो ॥ जंमीरमित्तवच्चे, जत्तेनागोहि आगमणं ॥ १ ॥ वीरवरस्स जगवउ, नावारूढस्स कासि उवसगं ॥ मिह्व हिठि पइं, कंबल संबल समुत्तारे ॥ ३ ॥ मथुरानगरीनेविषे कोइ जिनदा स नामे शेर वसे ठे तेने अत्यंत स्नेहयकी आनीरलोकें पोताना विवा हानंतर कंबल अने शंबलनामा अत्यंत सुशोणित बे वृषन जेट कीधा. ते बेहु वृषनो प्राशुक आहार तथा जलें करी व्रत पालता एवा. शेरनी धर्मासक्ति जोइने जातिस्मरण ज्ञान पाम्या तेथी पोताना पूर्वजन्मनी स्मृ ति उत्पन्न अइ. तेवारें श्रावकनी पेटें अष्टम्यादिक पुण्य तिथियोना दिवस नेविषे उपवास करवा लाग्या. एक दिवसें ते शेरना कोइक मित्रें जंमीर मित्रनामना यहुनी यात्रा करवामां ते बेहु बेलने खेड्या तेथी रुधिरयुक्त थया थका मरण पामी नागकुमार देवो थया. एकदा नावमां बेसीने गं गा उतरता एवा श्रीवीरस्वामीने उपसर्ग करता एवा मिथ्यादृष्टि देवने ते बेहु देवोयें उपसर्ग करतो निवाखो ॥ ६ ॥

क्षेत्रे नामलवालुके च लवणाकीर्णे च रोहेद्यथा,
बीजं किंचिदिहाखिले च फलति ह्यात्रे च नानाफ
लैः ॥ देवे नैरयिके तिरश्चि मनुजे श्रेयःप्रसूतिस्तथा,
तस्मान्मेघकुमारवन्नरजवेऽनंतश्रिये त्वर्यताम् ॥ ७ ॥

अर्थः—(इह के०) आलोकने विषे (यथा के०) जेम (बीजं के०) बीज, (अमलवालुके के०) निर्मल जेमां रेती ठे एवा (क्षेत्रे के०) क्षेत्र मां फले नही (च के०) तथा (लवणाकीर्णे के०) लवणाकीर्ण क्षेत्र नेविषे पण (न रोहेत् के०) उगे नहीं कदाच उगे तो फले नहीं (च के०)

વલી (અખિલે કે૦) સર્વજાતિના ક્ષેત્રનેવિષે જો ઝગે છે તો (કિંચિત્ફલતિ કે૦) કાંઈક ફલે છે. (ચ કે૦) વલી (હાત્રે કે૦) સ્વાતરવાલા એવા સ્ત્રીને વિષે (નાનાફલૈઃ કે૦) વિવિધપ્રકારનાં ફલોયેં કરી ફલે છે. (તથા કે૦) તેવી રીતેં (શ્રેયઃપ્રસૂતિઃ કે૦) બોધબીજ જે સમકેત તેની ઉત્પત્તિ (દેવે નૈરયિકે તિરશ્ચિ મનુજે કે૦) દેવ, નિરય, તિર્યંચ અને મનુષ્યોનેવિષે પૂર્વના ક્ષેત્રના દૃષ્ટાંતોથી અનુક્રમેં જાણવી. આહિં શ્રેયઃપ્રસૂતિરૂપ બોધ બીજ જાણવું. અમલ વાલુકા ક્ષેત્રસમાન દેવજન જાણવો. અને જવણાકીર્ણસમાન નરકજન જાણવો. અખિલ ક્ષેત્રસમાન તિર્યંચનો જન જાણવો અને સ્વાત્રના ક્ષેત્ર સમાન નરજન જાણવો. (તસ્માત્ કે૦) તે માટે હે લોકો ! (નરજવે કે૦) મનુષ્યજન પ્રાપ્ત થયે છે (મેઘકુમારવત્ કે૦) મેઘકુમારની પેઠેં (અનંત શ્રિયે કે૦) મોક્ષ લક્ષ્મીનેમાટે (ત્વર્યતાં કે૦) ઝતાવલથી ઝત્સુક થાઉં અર્થાત્ મનુષ્ય જન જે છે તે સર્વ દેવાદિકના જનથી ઝત્તમ છે માટે તેમાં મોક્ષ પામવાનો પ્રયાસ કરો. એ ઝપદેશ કહ્યો છે ॥ ૭ ॥

આંહી મેઘકુમારની કથા કહે છે. રાજગૃહી નગરીનેવિષે શ્રેણિકરાજા પિતા અને ધારણી માતાથી મેઘકુમારનામા પુત્ર ઝત્પન્ન થયો હતો, તે મેઘકુમારેં આઠ કન્યાનું પાણિગ્રહણ કહ્યું તેની રુદ્ધિ શ્રીજ્ઞાતાંગજીમાં સ વિસ્તર કહેલી છે ત્યાંથી જાણવી. તે મેઘકુમારેં વીરજનગવાનની વાણી સાં જલીને આઠે સ્ત્રીયોનો ત્યાગ કરી દીક્ષા ગ્રહણ કરી. પછી રાત્રિનેવિષે સુતાં થકાં સાધુના પાદપ્રહારેં કરી ડુઃસ પામવાથી દીક્ષા ઝપર મનોજંગ થયો. પ્રજાતેં શ્રીવીરજનગવાનેં તે મેઘકુમાર સાધુને દેશના દેવા માંમી. તે જેમ કે ॥ ગાહા ॥ જલજવતરલં જીયં, અથિરા લહ્મી વિજંગુરો દેહો ॥ તુહા ય કામ જોગા, નિવંધણં ડુસ્ક લસ્કાણં ॥ ૧ ॥ કો ચક્કવટ્ટિ રુદ્ધિં, ચડ્ઝં દાસત્તણં સમહિલસઃ ॥ કો વરરયણાં મુતું, પરિગણ્હઃ ઝવલસ્વંમાં ॥ ૨ ॥ નેરઝ્ઞાણ વિ ડુસ્કં, જિપ્પઃ કાલેણ કિં પુણ નરાણં ॥ તાણ ચિરં તુહ હોહી, ડુસ્કમિણં માસમુચ્ચિયસ્સુ ॥ ૩ ॥ એત્રણ ગાથા કહ્યા પછી મેઘકુમારના પૂર્વજન કહ્યા. તે જેમ કે તું વૈતાલ્યનેવિષે સુમેરુનામા હાથી થયો તે સાતસો હાથીનીનો નાયક થયો. ત્યાં વનાગ્નિ લાગવાથી તરશ્યો થયો થકો તલાવમાં પેઠો. તેવારેં સામા હાથીયેં કાદવમાં નાચી મારી નાચ્યો, ત્યાર પછી વિંધ્યા જલને વિષે પાંચશો હાથીનીનો નાયક મેરુ પ્રજનામા તું હસ્તી થયો. તે જન

मां दवाग्नि थयेलो जोशने तुने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. त्रण स्थंमिल कखां. त्यां शरीर खजंवाजवामाटे पग उंचो कखो, एवामां कोइक शशलो ताहरा पग नीचें आवी उजो रह्यो. पढी तें त्रणदिवस पर्यंत शशलानी कृपा यें करी पग नीचें मूक्यो नही. चोथे दिवसें पग उपाडीने स्थापन करतां ते ह स्ती मरीने तुं मेघकुमार श्रेणिकराजाने त्यां अवतखो. आ प्रकारनां वीरजगवा ननां वचन सांजली करीने फरी वैराग्य अपन्यो, तेवारें अखंम संयम पाजीने विजय विमाने देव थयो. माटे मनुष्य जव सर्वथी उत्तम ठे, एम जाणवुं ॥७॥

वेलाकूले महति नृजवे प्राक्प्रसन्नैडवत्त, जी
वा मूढश्चलथद्वधियः क्रीणते कर्म वस्तु ॥ क्रू
रा गुप्तिः कुगतियुगलीवर्णकः स्वर्डुरंतो, येनां
ते स्याच्चिवपुरमुरुस्फूर्तिं तेषां क्रमेण ॥ ८ ॥

अर्थः—(मूढ के०) मूढ, तथा (श्चलथ के०) शिथिल तथा (द्वधियः के०) ढबुद्धि वाला एवा त्रण प्रकारना (जीवाः के०) जीवो, (तत् के०) ते (कर्मवस्तु के०) कर्मरूप वस्तुने (क्रीणते के०) उपार्जन करे ठे. क्यां उपार्जन करे ठे? तो के (नृजवे के०) मनुष्यजन्मनेविषे. ते केवो नृजव ठे? तो के (वेलाकूले के०) समुद्र समान (महति के०) विस्तीर्ण एवो. केनीपेठें? कर्मवस्तुने ग्रहण करे ठे, तो के (प्राक्प्रसन्नैडवत् के०) पूर्वे थयेला प्रसन्नचंद्रराजर्षिनी पेठें (येन के०) जे कर्मवस्तुयें करी (तेषां के०) ते पूर्वोक्त त्रण प्रकारना जीवोने (क्रमेण के०) अनुक्रमें त्रण गति प्राप्त थाय ठे. तेमां (कुगतियुगलीवर्णकः के०) नरकतिर्यकरूप जे गतिनुं युगल तेनो ठे वर्णक जेमां एवी (क्रूरागुप्तिः के०) दुःखरूप ठे गुप्ति एटले गृह जेनुं एवी गति, मूढबुद्धि वाला प्राणीने थाय ठे. तथा शिथिल बुद्धिवालाने (अंतं के०) अंतमां (स्वर्डुरंतः के०) स्वर्ग पण दुःप्राप्य थाय ठे अने द्वबुद्धिवालाने (उरुस्फूर्तिं के०) अत्यंत ठे प्रकाश जेनो एवुं (शिवपुरं स्यात् के०) मोक्षपद प्राप्त थाय ॥८॥

आहिं प्रसन्नचंद्रराजर्षिनी कथा कहे ठे. पोतनपुर नगरना स्वामी प्रसन्नचंद्रराजायें पोताना राज्यें ठमासना पोताना पुत्रने थापी दीक्षा ग्रहण करी. एकदा श्रीवीरस्वामी राजगृही नगरीनेविषे आवी समोसखा. ते मनाथी केटलेक दूर उजो रहीने सूर्यसामी दृष्टि करी तथा उंचा हाथ क

री एक पगे उजो रही तप करवा मांझुं. तेवामां एक डुर्मुखनामा श्रेणि कना पाजायें आवीने ते राजर्षिने कहुं जे हे मूढ ! तुं शुं तप करे ठे ? वैरी ताहरा नगरने विंटी राज्य ग्रहण करी ठमासना तारा वालकने मारी नाख शे. ते वात सांजलतांज ध्यानजंग थइ गयो. पोताना मनमां संग्राम करवा नो विचार थवा लाग्यो तेवामां श्रेणिक राजायें मनैं करी वंदन कहुं तो पण तेने धर्मलाज न दीधो. तदनंतर श्रेणिकराजायें श्रीवीर पासैं आवी ने प्रसन्नचंद्रराजर्षि आश्रयी पूठुं, तेवारें वीरजगवानें सप्तमनरक, मनुष्य जन्म अने सर्वार्थ सिद्धिगमन, आ त्रणे प्रश्ननो प्रत्युत्तर प्रसन्नचंद्रराज र्षिना मनना परिणाम उपर दीधो अने चोथा प्रश्नमां प्रसन्न चंद्रराजर्षिने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं, एम कहुं ॥ ७ ॥

तत्तादृशाऽनव्यपितुः सुतोपि, धर्मालसोयः

सुलसोऽनवन्न ॥ स किं विषाहेर्विषहन्मणि

स्त, त्पंकान्न वा श्रीसदनं सरोजम् ॥ ८ ॥

अर्थः—(यः के०) जे (सुलसः के०) सुलसनामा पुरुष (तादृशऽनव्यपि तुः के०) तेवा अनव्य पितानो (सुतोऽपि के०) पुत्र ठे (तत् के०) तो पण (धर्मालसः के०) धर्मनेविषे आलस्ययुक्त (नानवत् के०) न थतो हवो. अ र्थात् धर्मोद्यमी थतो हवो. आहिं कांही आश्रय जाणवुं नहिं कारण के (सः के०) सर्वजनोमां प्रसिद्ध एवो (विषहत् के०) विषने हरण कर नारो (मणिः के०) मणि ते (विषाहेः के०) विषवाला सर्पथी उत्पन्न थयो एवो तो पण विषने हरण करनारो (किं के०) शुं (न के०) नथी थातो ? अर्थात् थायज ठे. (वा के०) अथवा (श्रीसदनं के०) लक्ष्मीने रहेवा नुं घर, (पंकान्न के०) कचराथी उत्पन्न थयेलुं अने (तत् के०) ते सर्वत्र प्रसिद्ध एवुं (सरोजं के०) कमल (न के०) नथी शुं ? अर्थात् ठेज. तेम डुष्ट पिताथी उत्पन्न थयेलो एवो सत्पुरुष ते धर्मकृत्य करे ठे ॥ ८ ॥

आंहि सुलसनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे ॥ राजगृहीनगरिने विषे कालकसौकरिकनामा कसाइनो पुत्र सुलस नामें हतो, ते अनयकुमार नामा मंत्रीनी संगतिथी दयाधर्मपालक आवक थयो. षठी कालक सौकरिकने श्रेणिकराजायें वाख्यो, तोपण नित्य पांचज्ञं महिष मारवाना पापर्थ

નિવૃત્તિ ન પામ્યો. કાલકસૌકરિક ડુર્જેશ્યાયેં મરીને સાતમે નરકેં ગયો. અને તેના પુત્ર સુલસને સ્વજનોયેં આવી કહ્યું કે આપણે તારા પિતાનું પાપ સર્વે વેંચી લેશું ત્યારેં સુલસેં પોતાના પગપર કુવાડો મારીને સર્વેને કહ્યું કે જેમ તમે મહારા બાપના કરેલા પાપને વેંચો હો તેવીરીતેં આ મારી વેદનાને તમો સર્વ વેંચી લીયો. તે સાંનજી સર્વ મૌનવ્રત ધારણ કરી બેઠા તેણે જીવ વધ ન કહ્યો ॥ ગાહા ॥ અવશ્ઠતિય મરણં, નય પરપીડં કરંતિ મણસા વિ ॥ જે સુવિયસુગ્ગઽ પદા, સોયરિય સુઝ જહા સુલસો ॥ ૯ ॥

બોધાય સ-ધર્મકુલોન્નવાઃ સ્ત્રિયોઽપ્યુદાયનસ્યેવ પુરા
પ્રજાવતી ॥ સત્તીર્થતા કિં જલધેર્ન ગંગયા, સદૃત્તા
વા શશિનોન રાકયા ॥૧૦॥ ઇતિસત્કુલધારમ્ ॥૧॥

અર્થ:- (સ-ધર્મકુલોન્નવાઃ કે૦) પ્રધાનધર્મસહિત જે કુળ તેનેવિષે છે તે ત્પત્તિ જેની એવી (સ્ત્રિયોપિ કે૦) સ્ત્રીયો પણ (બોધાય કે૦) બોધને માટે હોય છે. કેની પેટે ? તોકે (પુરા કે૦) પૂર્વે (ઉદાયનસ્ય કે૦) ઉદાયન રાજા ની (પ્રજાવતીવ કે૦) પ્રજાવતી નામની સ્ત્રી જેમ બોધ પામી, તેમ સ્ત્રીયો બોધ ને પામે છે. તેમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી. કેમ કે (જલધેઃ કે૦) સમુદ્રની (સત્તીર્થતા કે૦) સત્તીર્થતા તે (કિં કે૦) શું (ગંગયા કે૦) ગંગાયેં કરી (ન કે૦) ન થાય. અર્થાત્ થાયજ છે. જુવો પ્રત્યક્ષપ્રમાણ કે જ્યાં ગંગા સમુદ્રને મળે છે ત્યાં પ્રિયમેલકનામા તીર્થ પ્રસિદ્ધ છે. (વા કે૦) અથવા (શશિનઃ કે૦) ચંદ્રમાની (સદૃત્તા કે૦) ગોલાકારપણું (રાકયા કે૦) પૂર્ણિમાયેં કરી શું (ન કે૦) ન થાય અર્થાત્ થાયજ છે ॥ ૧૦ ॥

આહિં પ્રજાવતી નામની રાણીનો દૃષ્ટાંત છે. માટે તેની કથા કહે છે. વી તજય પત્તનમાં મિથ્યાદૃષ્ટિ ઉદાયનનામા રાજા રાજ્ય કરે છે. તે એકદિવસ ન દીના જલમાં ક્રીડા કરતો હતો તેવામાં એક પેટી જલમાં તરતી નજરેં પડી. તે જઈ પોતાને ઘેર આણી. તેને તાલાં ઘણાંજ મજબૂત દીધાં હતાં તે કોઈ થી પણ ડગાડી શકાણાં નહી. તેવામાં ચેટક મહારાજની દીકરી મહાસતી પ્રજાવતીયેં પોતાના ધર્મનું શ્રવણ કરાવા માંમથું ને કહ્યું જે મારા મનમાં સુદેવ સુગુરુ અને સુધર્મ જો હોય તો આ પેટીનાં તાલાં ડગડજો. એવું કહે વાથી તુરત તાલાં ડગડી ગયાં. તેમાંથી અતિશયેં સદ્વર્ત્તમાન વિદ્યુન્માલી

देवतानी बनावेली देवाधिदेवनी प्रतिमा नीकली, ते प्रतिमाने राजायें जोइ ने तेज समयें ते राजा सम्यक्दृष्टि थयो. एकदिवस जिनमूर्ति सन्मुख नृत्यकरतुं अने गानकरतुं एवुं राणीनुं कबंध जोयुं एटले माथाविनानुं राणीनुं धड जोयुं. ते वात राजायें राणीने कही. राणीयें खराव चिन्हथी पोतानुं आयुष्य थोडुं जाणीने दीक्षा ग्रहण करी अनशन लइने सौधर्म देवलोके देवता थइ तिहांथी पूर्वे स्नेहने लीधे राजापासें आवी राजाने प्रतिबोध कस्यो. तेथी राजायें कुगुरुवासनादि ढोड्यां अने सज्जति पाम्यो माटे सधर्म पालनारी स्त्रीथी पण बोध आय ठे ॥ १० ॥ इति सत्कुल द्वारं ॥

अथ सुगुरुद्वारं ॥ जीवादितत्त्वविकलैर्विपुलैस्तपोनि, मुं
को न तामलिरजातसुसाधुसंगः ॥ कः स्वर्णसिद्धिमधिगच्छ
ति कूटकल्पैः, कोवांबुधिं तरति जर्जरयानपात्रैः ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे सत्संग, एटले सज्जुस संग तेनुं द्वार कहे ठे. (अजातसुसाधुसंगः के०) नथी उत्पन्न थयो सारा साधुनो संग जेने एवो (तामलिः के०) तामलि तापस (जीवादितत्त्वविकलैः के०) जीवादि तत्वोयें रहित ह तो तेथी (विपुलैः के०) विस्तीर्ण एवां (तपोनिः के०) तपोयें करी पण (न मुक्तः के०) मुक्त थयो नहिं अर्थात् संसारथकी अथवा कर्मथकी न मुकाणो. ते सत्य ठे. जुवो के (कूटकल्पैः के०) खोटीवस्तुथी (कः के०) कोणपुरुष, (स्वर्णसिद्धि के०) सुवर्णसिद्धिने (अधिगच्छति के०) प्राप्त थाय ठे ? अर्थात् कोइ पण प्राप्त आतो नथी. (वा के०) अथवा (जर्जरयानपात्रैः के०) जीर्णवाणेंकरी (अंबुधिं के०) समुडने (कः के०) कोण (तरति के०) तरे ठे अर्थात् कोइ तरी शकतुं नथी. बीजुं तो सर्व सुगम ठे ॥ ११ ॥

हवे आंही तामली तापसनी कथा कहे ठे. ताम्रजिति पुरीनेविषे तामलीनामा शेव हतो तेणे तापसी दीक्षा ग्रहण करी. पढी ते मध्यान्हें गाममां जइ वोहरी लावे ते वहोरेला आहारना चारं जाग करे, तेमां एक जलचर जीवोनो, बीजो स्थलचर जीवोनो, त्रीजो खेचर जीवोनो अने चोथो पोतानो, एम कल्पना करी त्रण जाग काढी नाखे अने चोथा जागनां अन्नने एकवीस वखत जलें करी धोइने नोजन करे. ए प्रकारनुं तप साठ हजार वर्ष कछुं, पढी ईशान देवलोकमां इइ थयो तेणे अवधिज्ञानेंकरी ए

तुं जाण्युं जे में पूर्वजन्में जे तप कछुं तेटला तपें तो सात जन मोहें जाय
पण महारा तपमां सुसाधुसंगनो अनाव हतो. कहेलुं ठे के ॥ यतः ॥ गा
हा ॥ तामजित्तणे तवेण, जिणमय सिज्जइ सत्त जणाण ॥ सो अन्नाण
वसेणा, तामलि ईसाणइंद गउ ॥ ११ ॥

गिरिपुष्पशुकाविवामलोंगी, गुणनाशोदयना
ग जडझसंगात् ॥ जलदांबु विषं सुधा च न
स्यात्, कनकाक्षौ च किमिक्षुकानने च ॥ १२ ॥

अर्थः—(अमलोंगी के०) निर्मल प्राणी, (जडझसंगात् के०) जडना
अने झानीना संगथी (गुणनाशोदयनाक् के०) गुणनाश अने गुणोदय
तेने नजनारो आय ठे. केनी पेटें (गिरिपुष्पशुकाविव के०) गिरि अने पुष्प
नामा वे पोपट जेम. जुवो (च के०) वली (जलदांबु के०) मेघनुं जल,
ते (कनकाक्षौ के०) धंतुराना जाडनेविषे (विषं के०) विष (च के०) अने
(इक्षुकानने के०) शेरडीना वनमां (सुधा के०) अमृत (च के० वली) किं
के०) शुं (नस्यात् के०) न आय ? ना आयज ॥ १२ ॥

हवे गिरि अने पुष्पनामा वे शुकनी कथा कहे ठे. चंपानगरीने विषे जितशत्रु
राजा राज्य करे ठे. ते कोइ दिवस विपरीत शिक्षित अश्वें वेठेलो तेशी अश्वें
कुवाटें पमाड्यो पढी उग्रवनमां ते अश्व राजाने लइ गयो एटलामां एक
जाडनी उपर पांजरामां रहेलो कोइक चोरोनो पोपट चोरोने त्यां कहेवा
लाग्यो के अरे चोरो, तमारे लुंटा होय तो लक्ष्मण माणस जाय ठे माटे
लुंटा लुंटा. ते सांजलतांज राजा त्यांशी नाशीने एकदम तापसना आश्र
ममां पेसी गयो. त्यां तापसनो शुक पांजरामां रहेलो हतो ते राजाने
आवतो जोइ तापसो प्रत्ये कहेवा लाग्यो के हे मुनिवरो ! राजा आवे ठे
अन्युत्तान करो, आसन मांमी आपो, आचमन आपो, आतिथ्य करो, आ
वां वचन ते पोपटनां सांजली राजा हर्षित थयो. एवुं कौतुक जोइ शुकपा
सें आवी राजायें शुकने पूछ्युं जे एक पोपटें चोरोने कछुं के आ खाज
जाय ठे माटे लुंटा अने तुं कहे ठे जे आ राजाने सन्मान आपो माटे ते
केवी जातनो पोपट अने तुं केवी जातनो पोपट ठो ? त्यां तापसनो शुक
वेश्लोक बोळ्यो के हे राजा ! सांजल्य ॥ श्लोक ॥ माताप्येका पिताप्येको.

મમ તસ્ય ચ પદ્મિણઃ ॥ અહં મુનિનિરાનીતઃ, સચ નીતો ગવાશનૈઃ ॥૧॥ ગવાશ
નાનાં સ ગિરઃ શ્રુણોતિ, અહં ચ રાજન્ મુનિપુંગવાનામ્ ॥ પ્રત્યક્ષમેતદ્ નવતા
ચ દૃષ્ટં, સંસર્ગજાદોષગુણા નવંતિ ॥ ૨ ॥ આ વેદુ શ્લોકનો જાવાર્થઃ— હે રા
જન્ ! અમારી વેદુની માતા પણ એકજ છે પિતા પણ એકજ છે પરંતુ મને મુનિ
લોકો પકડી લાવ્યા છે અને તેને ચોરો પકડી ગયા છે માટે તે હુણનની વા
ણી બોલે છે હું મુનિપુંગવોની વાણી બોલું હું. હે રાજન્ ! એ તં પ્રત્યક્ષ દીતું
જે સંસર્ગથી દોષો અને ગુણો થાય છે સારાના સંગથી સારી બુદ્ધિ આવે છે
અને નરસાના સંગથી નરસી બુદ્ધિ આવે માટે સજ્જનનો સંગ કરવો ॥૧૨॥

કોપ્યન્યેવ મહિમાનનુ શુદ્ધદષ્ટે, યત્ શ્રેણિકોદ્યવિ
રતોઽપિ જિનોત્ર જાવી ॥ પુણ્યાર્ગલઃ કિમિતરોઽપિ ન
સાર્વજ્ઞૌમો, રૂપચ્યુતોઽપ્યધિગુણસ્ત્રિજગન્નતશ્ચ ॥૧૩॥

અર્થઃ— (શુદ્ધદષ્ટેઃ કે૦) સમ્યક્ વંત એવા જનનો (કોપિ કે૦)
કોષ્પણ (નનુ કે૦) નિશ્ચે (અન્યઃ કે૦) બીજો (મહિમા એવ કે૦) પ્ર
જાવજ હોય છે. (યત્ કે૦) જે કારણ માટે (અવિરતોપિ કે૦) અવિરત એ
વો પણ (શ્રેણિકઃ કે૦) શ્રેણિકરાજા, (અત્ર કે૦) આ નરતદ્વેત્રને વિષે પદ્મ
નાજનામા (જિનઃ કે૦) તીર્થંકર (જાવી કે૦) યાત્રો (ઇતરોપિ કે૦) બીજો
નીચ કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલો એવો પણ (પુણ્યાર્ગલઃ કે૦) પુણ્યાદ્ય નામં (સ
ર્વજ્ઞૌમઃ કે૦) ચક્રવર્તિજેવો સર્વજ્ઞમિનોરાજા (કિં કે૦) શું (ન કે૦) ન
થયો. અર્થાત્ થયોજ (ચ કે૦) વલી તે (રૂપચ્યુતોપિ કે૦) રૂપથી ત્રણ
થયેલો પણ (અધિગુણઃ કે૦) અધિક ગુણવાન થયો (ત્રિજગન્નતઃ કે૦)
ત્રણ જગતેં જેને નમન કરેલું છે એવો થયો ॥

આહિં શ્રેણિક રાજાની કથા કહે છે. શ્રેણિકનામા રાજા રાજગૃહી ન
ગરીને વિષે રાજ્ય કરે છે. તે સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી ત્રણેકાલને વિષે જિન
ની અર્ચા કરતો હતો જિનની પાસેં પ્રતિદિવસ અષ્ટોત્તર શત સોનાના જવ
નો સ્વસ્તિક પૂરતો હતો અને પાત્રને દાન દેતો હતો, તે રાજાના સમ્યક્
ત્વની પ્રશંસા ઈંદ્રે દેવતાઓની પાસેં કરી હતી તે દેવતાયેં આહિં આવીને તે
શ્રેણિકરાજાની સમ્યક્ત્વને વિષે પરીક્ષા કરી. પરંતુ સમ્યક્ત્વથી તે ચલા
યમાન થયો નહીં. તોપણ તે અવિરતિ છે સ્વયંજૂ રમણ સમુદ્ધના મત્સ્ય

नक्षत्रानो नियम पण तेणे लीधो नहिं एवो अविरति श्रेणिक राजा पण
हायिक सम्यक्त्वना लाजयकी आवती चोवीशीमां पद्मनाजनामा प्रथम
तीर्थकर यज्ञे बोहोतेर वर्षेनुं आयु तथा स्वर्णवर्णकाय, शरीरें सात हाथ
उंचो, सिंहना लांठन युक्त एवो श्रीवीरजगवाननी समान यज्ञे.

हवे पुण्याढ्य राजानी कथा कहे ठे. पद्मपुरने विषे तपन राजा राज्य
करे ठे. तेने ते नगरना रहेनारा कोइ जेठें एक हस्ती नेट कखो. ते हाथी
राजानो पूर्वजवें मित्र हतो पठी ते हस्तीयें करी राजायें दिग्विजय कखो.
नगरमां प्रवेश करता ते हाथीयें राजाने बोध करवा माटे एक रस्तामां प
डेला खडीना कटकायें करी प्रतोली उपर एक श्लोक लख्यो. ते श्लोक ॥
अविज्ञातत्रयीतत्त्वो, मिथ्यासत्त्वोद्धसद्भुजः ॥ हा मूढशत्रुवेषेण, मित्रप्लोषेण
हृष्यति ॥ आ श्लोकनो अर्थ सर्व विद्वानोने पूढ्यो पण कोइयें तेनो अर्थ
कह्यो नहिं परंतु आनंदसूरियें ते श्लोकनो अर्थ सारी रीतें कह्यो. तेवारें
राजायें कहुं के आ मारो हस्ती जेने राज्य आपे ते राजा. एम मंत्रीउने
कहीने पोते व्रतग्रहण करतो हवो. पठी ते ज्ञानवान् हस्तीयें वनमांथी कोइ
पांगलाने आणी राज्य आपी दीधुं. परंतु ते राजाने पंगु जाणीने कोइ प
ण तेनी आज्ञा माने नही. बीजे दिवसे प्रातःकालमां कोइ अन्य राजाउ
सायें संग्राम थये ठते हाथीपर वेठेला पांगलाना हाथनेविषे रहेलुं तृण
ते देवताना प्रनावयकी वज्रतुल्य थयुं. तेवारें ते पंगु कहेवा लाग्यो जे
मारी आज्ञा नहि माने तेने शिर आ वज्र पडजे. ते सांजली सर्व राजायें
तेनी आज्ञानो स्वीकार कखो. पठी ते पंगुनुं पुण्याढ्य एवं नाम सर्व जो
कोयें पाडयुं. ते अनुक्रमें त्रण खंमनो राजा थयो पठी काळेंकरी ते हस्ती
मरण पांम्यो. राजायें तेना स्थानकने विषे मोहोठो प्रासाद कराव्यो. प्र
तिमाना पासें हाथीनुं रूप कराव्युं. एक दिवस राजा ते श्रीजिनप्रतिमाने
देखतो ठतो करीरूपने जोतां गुजध्यानयकी केवलज्ञान पांमीने मोहें ग
यो परंतु पाठला नवमां पुण्याढ्यना जीवें मलिन गात्रवाला रुपिना नेत्र
यकी कांटो खेंची लीधो तेथी तेने निष्कंटक राज्य प्राप्त थयुं. अने ते म
लिनगात्रवाला रुपिने जोइ डुगंढा कीधी ते कर्म करी पंगुत्व प्राप्त थयुं ॥

प्राप्यादपमप्यमलबोधवचश्चिलाती, पुत्रो यथाधम
 लिनोऽपि विजर्त्ति शुद्धिम् ॥ किं कोटिवेधि रसचंदनर
 त्नाविंडु, स्पर्शोऽपि हेमशिशिरं च न तप्तलोहम् ॥ १४ ॥

अर्थः— (चिलातीपुत्रः के०) चिलातीपुत्र, (यथा के०) जेम (अ
 दपमपि के०) अदप एवा पण (अमलबोधवचः के०) निर्मल बोधवचनने
 (प्राप्य के०) पाप्मीने (अधमलिनोपि के०) पापयकी मलिन ठे तोपण
 (शुद्धिं के०) शुद्धिने (विजर्त्ति के०) धारण करे ठे. तेमां काहिं आश्चर्य
 नथी. जेम के? (कोटिवेधि के०) कोटिप्रमाण लोहने वेधनारो एवो (रस
 के०) रस अने (चंदनरत्नविंडु के०) सर्वोत्तम चंदनरसनो विंडु तेना (स्पर्
 शोऽपि के०) स्पर्शनेविषे पण (हेम के०) सुवर्ण (ह के०) अने (तप्तलोहं के०)
 तपावेलुं लोहं ते (शिशिरं के०) शीतल (किं के०) शुं (न के०) न थाय ना था
 यज. तेम सुजनना संगथी शुं मूर्ख होय, ते ज्ञानी न थाय ? ना थायज.

आहिं चिलातीपुत्रनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे एक धन
 श्रेष्ठी रहेतो हतो तेने पांच पुत्रो हता, तथा सुसीमा नामें एक दीकरी हती.
 तेने चिलाती नामे एक चाकर हतो ते सुसीमासाथें कुचेष्टा करवा लाग्यो
 तेथी शेतें तेने बाहेर काढी मूक्यो ते कर्मना वज्रें करी पल्लीपति थयो. चो
 रनी धाड लश्ने तेज शेतना घरमां चोरी करवा रातें पेटो, अने धाडवा
 लाने कछुं के जे धन मलशे ते तमें लेजो परंतु सुसीमा स्त्री ठे ते हुं राखीश
 चोरोएं ते धनश्रेष्ठिनुं घर लूटथुं. चिलातीपुत्र सुसीमाने लश्ने निकळ्यो, तेनी
 पठवाडे ते सुसीमानो बाप आव्यो तेने जोश्ने चिलाती विचारवा लाग्यो के
 हवे आने लश्ने जवाय तेम नथी पढी ते चिलातीपुत्रें सुसीमानुं मस्तक पोता
 नी पासें तरवार हती तेणे करी काप्युं. ते जोश् धनश्रेष्ठी रुदन करीने पोतानी
 दीकरीनुं कलेवर लश् पावो आव्यो. पढी आगल जतां ते चिलातीपुत्रें का
 योत्सर्गने विषे रहेला कोश् मुनिने नजरें जोयो, तेवारें तेनी समीप जश्ने चि
 लातीपुत्र केहेवा लाग्यो के माहाराज ! थोडा अद्वरमां धर्म कहो, नहिं तो त
 मारुं माथुं कापी नाखीश. तेने मुनियें “ उवसमविवेग संवर, ” ए गाथा क
 हीने आकाशमां गमन कछुं. ते चिलातीपुत्र तेना स्थानमां रहीने ते गा
 थाना अर्थने चिंतवन करतो ठतो कायोत्सर्गनेविषे रह्यो, तेना शरीरने मको

શ્રાવક યજ્ઞને પ્રવેશ કહ્યો. વંદન સ્થાનકનેવિષે અન્નયકુમારને જુદાર કહ્યો. પઠી અન્નય કુમારેં રૌહિણિયાને સાધર્મિકના મિષે પોતાને ઘેર તેહી જશ્ને નોજન કરવા વેસાડ્યો નોજનાનંતર દહીમાં નાચેલા સુરાપાનેં કરી તેને અચેતન કરી નાચ્યો પૂર્વે ઘણુંજ સારું ધવલ કરેલું ઘર હતું તેમાં શય્યામાં સુવાચ્યો, જ્યારેં જાગ્યો, ત્યારેં જીવતા રહો આનંદ રહો એમ બોલતી એવી અને ચામર નાચતી એવી દેવાંગના તુલ્ય વારાંગનાડની સાથેં વાર્તા કરવા લાગ્યો.

તદર્શનં કિમપિ સા સુલસાપ યેન, પ્રાદાક્ષિનોપિ મ
હિમાનમમાનમસ્યૈ ॥ નૈર્મલ્યતઃ શશિકલા નવકેત

કીત્વં, માલાતુલાં ચ હરમૂર્ધિ વજ્રાર ગંગા ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:- (તત્ કેળ) તે (કિમપિ કેળ) અપૂર્વ એવા (દર્શનં કેળ) સમ્યક્ત્વદર્શનને (સા કેળ) તે (સુલસા કેળ) સુલસાનામની શ્રાવિકા (આપ કેળ) પામતી હવી. (યેન કેળ) જે સમ્યક્ત્વે કરીને (અસ્યૈ કેળ) એ સુલસાને (જિનોપિ કેળ) જિનજગવાન્ પળ (અમાનં કેળ) જેનું પ્રમાણ નથી એવા (મહિમાનં કેળ) મહિમાને (પ્રાદાત્ કેળ) આપતા હવા અર્થાત્ સુલસા શ્રાવિકાના સમ્યક્ત્વને મહાવીર જગવાને વચાણું તે સમ્યક્ત્વનું ફલ છે. ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે. (શશિકલા કેળ) ચંડમાનીકલા તથા (ગંગા કેળ) ગંગા તે (નૈર્મલ્યતઃ કેળ) નિર્મલ પણાથી અનુક્રમેં (હરમૂર્ધિ કેળ) શંકરના મસ્તકની ઉપર (નવકેતકીત્વં કેળ) નવ કેતકીપણાને (ચ કેળ) વલી (માલાતુલાં કેળ) માલાની તુલ્યતાનેં (વજ્રાર કેળ) ધારણ કરતી હવી. અર્થાત્ ઈશ્વરના મસ્તકને વિષે ચંડકલા કેતકી રૂપને શું નથી ધારણ કરતી ? તથા ગંગા જે છે તે કુસુમમાલાની તુલ્યતાને શું ધારણ કરતી નથી ? ના કરે છે ॥

આહિં સુલસાની કથા કહે છે. રાજગૃહીનગરીનેવિષે ક્ષાધિક સમ્યક્ત્વ ધારણકરનારી શીલાલંકારેં નૂષિત એવી સુલસા નામની શ્રાવિકા રહેતી હતી એકદિવસ અંબડનામા પરિવ્રાજકના મુખથી શ્રીવીરજગવાને ધર્મલાજ તે સુલસાને કહેવરાચ્યો અંબડ નામા પારિવ્રાજક રાજગૃહીમાં જશ્ને પ્રથમના દિવસમાં વૈક્રિય શક્તિયેં કરી પૂર્વ પ્રતોલીમાં ચાર મુઠેંથી ચાર વેદનો ઉચ્ચાર કરતો હંસવાહનપર બેઠો અને અર્ધાંગમાં સાવિત્રી છે જેને

एवो साक्षात् पोतें ब्रह्मा यह वेतो तेने एक सुलसाविना बीजी सर्व प्रजा प्रणाम करवा माटे आवी. तदनंतर बीजे दिवसें दक्षिण प्रतोलीनेविषे गरुडपर बेठेला, लक्ष्मीयें सहवर्त्तमान सुशोभित तथा पीतांबरधारी, श्यामशरीरवाला अने चार हाथनेविषे शंख, चक्र, गदा, पद्म, तेने धारण करनारा एवा साक्षात् वैक्रिय शक्तिथी विष्णु यह वेतो. तेना दर्शन करवां पण सुलसा शिवाय सर्वलोक गयां. पठी त्रीजे दिवसें पश्चिम प्रतोलिकानेविषे वृषनना वाहनवाला, तथा पार्वती अर्द्धांगें होवाथी शोभायमान, जस्में करी उद्भूलित अंगवाला, कंठनेविषे मरेला मनुष्यना तुंबडानी माला पेहे रनारा, जटा जूटथी सुशोभित मस्तकवाला त्रिशूलने धारण करनार, कर्पूर गौर शरीर वाला, एवा साक्षात् शंकरनुं रूपवैक्रिय शक्तिथी कछुं तेनां दर्शन करवा सर्व सुलसा विना गया. तदनंतर वली चोथा दिवसनेविषे उत्तर प्रतोलीने विषे सोनाना, रूपाना, अने रत्नना ए त्रण प्राकारना मध्यनेविषे दिव्यसिंहासनपर बेठेला, मस्तकउपर त्रण ठत्रने धारण करनार, नामंमल, धर्मध्वज, अशोकवृक्ष, धर्मचक्रादि समृद्धियें करी संशोभित, सुर असुर किन्नर तेनी कोडा कोडीयें सेव्यमान, पचवीशमो हुं तीर्थकर हुं एवो जगत्मां उद्धोष करावतो साक्षात् पोतेंज तीर्थकर अतो हवो ते दिवसें तेने वांदवा माटे ते गामना सर्व श्रावको आव्या, परंतु सुलसा श्राविका गइ नही. पठी ते अंबडे सुलसाने घेर जइने नमस्कार कखो अने कछुं के तुने धन्य ठे कारण के श्रीवीरजगवान पण तारा धर्मने बखाणो ठे. इत्यादि वीरजगवाने करेली एवी प्रशंसा सर्वजन सांजले. तेम अंबडे कहीने ते पोतें पण दृढ सम्यक्त्वी अतो हवो ॥ १६ ॥

दूरेर्हतोस्तु महनादि नतीह्यपि, श्रेयः सुरोजनि
न सेडुकदर्डरः किं ॥ कल्पद्रुमः स्मरणतोपि न किं
फलाय, पार्श्वेपि वामृगमदोनहि सौरजाय ॥१७॥

नायें करी (सुरः के०) देव (किं के०) गुं (न के०) नहिं (अजनि के०) ययो. अर्थात् ययोज? एटले सेडुकब्राह्मण वातें करी कुटी ययो ठ तो जलजल करतो मरण पाम्यो तेणें करीने तेने कोइ वायसां देडकानो अवतार आव्यो. तेने लोकोना कहेवायकी श्रीवीरजगवाननी स्तुति सांजली ने जातिस्मरण उत्पन्न ययुं तेथी श्रीवीरजगवानने नमस्कार करवा चाव्यो तेटलामां रस्तामां घोडाना पगमां आववाथी ते नमन करवानी इहा सहित मरण पामवाथी प्रधान देवता गुं ययो नहि? अर्थात् ययोज ॥

आहिं दृष्टांत कहे ठे. (कल्पद्रुमः के०) कल्पवृक्षं, (स्मरणतोपि के०) स्मरण करवा यकी पण (फलाय के०) फलने माटे (किं के०) गुं (न के०) न होय अर्थात् होय. वली बीजो दृष्टांत कहे ठे के (वा के०) वली (पार्श्वेपि के०) पडखामां रहेली एवी (मृगसदः के०) कस्तूरी तें (किं के०) गुं (सौरजाय के०) सुगंध माटे (नहि के०) न होय. ना हो यज. अर्थात् कस्तूरी पडखे पडी होय तो पण सुगंधने आपे ठे. अने कल्पवृक्ष पण स्मरण करवाथी वांछित फल आपे ठे. तेम जगवानने नम वानी इहा पण देवपणाने आपे एसां आश्चर्य नयी. ॥ १७ ॥

हवे आहिं दर्डरांग देवनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. एक दिवस श्रीवीरजगवान् वैज्जरागिरिने विषे समोसखा त्यां सर्वलोक वंदन करवाने गया. ए अवसरने विषे प्रतोलीपालक बुद्धित एवो सेडुक नामना ब्राह्मणने वडां आपी ते ठेकाणें ते सेडुकने राखीने सर्वलोक प्रभुने वांदवा गया. पढी ते सेडुक ब्राह्मण बीजे स्थानकें जवाने असमर्थ होतो हवो. पण तृषा लागवाथी मरण पामीने आगल रहेली वाव्यने विषे देडको ययो. ते वाव्यसां जल जरवा आवेली एवी श्राविकाना सुखथी श्रीवीरजगवान् आव्या एम सांजलीने जातिस्मरण ज्ञान उपनुं तेवारें वीर जगवानने वांदवाने देडको चाव्यो रस्तामां श्रेणिकराजाना घोडानी खरी थी चंपाइ देडको मरण पाम्यो त्यांथी ते दर्डरांगनामनो देव ययो पढी ते देवें महोटी रुद्रि सहित श्रीवीरजगवान पासे आवीने वंदन कछुं ॥ १७ ॥

ध्यातः परोक्षेपि जिनस्त्रिभुध्या, जीर्णांजिधश्रेष्ठिवदिष्टसिद्ध्यै ॥

सिंधुप्रवृद्ध्यै कुमुदौघलक्ष्म्यै, चकोरतुष्ट्यै विधुरभ्रगोपि ॥ १८ ॥

अर्थः—(जिनः के०) जगवान् (परोक्षेऽपि के०) अप्रत्यक्ष होय तो पण (त्रिशुद्ध्या के०) मन वचन कायानी शुद्धियें करीने (ध्यातः के०) ध्यान कथा ठता (जीर्णान्निधश्रेष्ठिवत् के०) जीर्णनामाश्रेष्ठिनी पेटें (ऽष्टसिद्धयै के०) वांछितनी सिद्धिने आपे ठे जेस (अन्नगोपि के०) आकाशमां रह्यो एवो पण (विधुः के०) चंद्रमा जे ते (सिंधुप्रवृद्ध्यै के०) समुद्रनी वृद्धि ने माटे तथा (कुमुदौघलक्ष्म्यै के०) कमलना उंचनी शोचानेमाटे तथा (चकोरतुष्ट्यै के०) चकोरपक्षीनी तुष्टिने माटे खुं न होय ? ना होयज.

आंही जीर्णश्रेष्ठिनी कथा कहे ठे. चंपानगरीनेविषे श्रीवीरजगवान् चो मासुं रह्या त्यां जीर्णश्रेष्ठि आवीने वीरजगवानने कहे ठे के महाराज ! पारणने दिवसे मारे घेर पारणुं करवा आवजो. पढी वीरजगवान् तो पारणने दिवसे मिथ्यादृष्टि अजिनवश्रेष्ठिने घेर पारणुं करवा गया, तेणो आ जैनदर्शनी ठे एवी बुद्धियें कुडमापें करी पारणुं कराव्युं. तेना घरमां त्रीश कोडी स्वर्णरत्न अने रूपैयानी देवताउएं दृष्टि करी पढी ते नगरना राजायें कोइ एक मुनिनी आगल कखुं के महाराज ! अमारुं नगर धन्य ठे जेमां श्रीवीरजगवाने पारणुं कखुं. पारणुं करावनार जाग्यवान् अजिन वश्रेष्ठि ठे. त्यारें मुनियें कखुं के हे राजा ! ते जेठें तो इव्यपारणुं कराव्युं परंतु जावपारणुं तो जीर्णजेठें कराव्युं ठे जेने प्रसादें करी ते देवता थाजो माटे जावज प्रमाण ठे. एम जाणवुं जाव विना सर्वें मिथ्या जाणवुं ॥ १७॥

नव्योगुरुः सुरतरुर्विहितामितर्हि, यत् केवलाय कव

लार्थिषु गौतमोऽचूत् ॥ तापातुरेऽमृतरसः किमु शौ

त्यमेव, नाप्रार्थितोऽपि वितरत्यजरामरत्वम् ॥ १८॥

अर्थः—(नव्यः के०) नवीन एवा (गुरुः के०) गुरु, ते (सुरतरुः के०) कल्पवृक्ष समान ठे. वली केवा ठे ? तो के (विहितामितर्हिः के०) अण याच्यायका पण प्रमाण विनानी रुद्धिना देवावाला ठे (यत् के०) जे कारण माटे (गौतमः के०) गौतमऋषि तो (कवलार्थिषु के०) कवलनी याचना करनार, पारणार्थी तापसोने विषे (केवलाय के०) केवलज्ञानने माटे (अचूत् के०) आता हवा अर्थात् गौतम ऋषि कवलनी याचना क रनारने केवल ज्ञानना दातार थया (अप्रार्थितोऽपि के०) नहि प्रार्थना क

रेला एवा पण गुरु (अजरामरत्वं के०) अजरामरपणाने (नवितरति के०) नहि आपे शुं ? अर्थात् आपेज ठे. जेम (तापातुरे के०) तापेंकरी आतुर एवा मनुष्यने विपे (अमृततरसः के०) अमृततरस (किमु के०) शुं (शैत्यमेव के०) शीतलपणाने न पामे शुं ? पामेज.

आहिं गौतमस्वामीनी कथा कहे ठे. एकदिवस श्रीवीर मुखयकी गौतमं एवुं सांजव्युं के जे खलवियें करीने अष्टापद पर्वतउपर चढीने चौबीस जिनने नमस्कार करे ते तेज नवमां मोक्षने प्राप्त याच ठे तेवारें गौतमस्वामी गगनमार्गें करी अष्टापद पर्वतनेविपे गया. तेमने गगनमार्गयकी आव ता जोइने पन्नरसोत्रण तापसो चिंतववा लाग्या जे आ पुरुष केवी रीतें आठ योजन उंचा पर्वत उपर चढी शकरो ? तेटलामां तो गौतम गणधर, रवि किरणोलुं अवलंबन करीने गिरिपर चढी गया. त्यां चौबिसजिनने नमस्कार कख्यो. रात्रें रह्या त्यां श्रीवज्रस्वामीना जीवें तिर्यक्जृंजकदेव पणे तेने बोध कख्यो. प्रातःकालमां गिरियकी उतरता गौतमस्वामीयें रस्तामां पंदरसो ने त्रण्य तापसोने प्रतिबोध्या. पठी डुधना नरेला एकपात्रें करी सर्वने पारणुं कराव्युं अक्षीणमहाणसी लवियेंकरी परम अन्ननी वृद्धि अइ. पांचशे साधुने चलुं करतां केवलज्ञान उत्पन्न थयुं अनेपांचसोने समवसरण जोतां केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. तथा पांचसोने श्रीवीरजगवाननीवाणी सां नलतां केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. कहेलुं ठे के ॥ कोडिन्नदिन्नसेवा, लनाम एपं च पंचसय कलिए ॥ पडिबुद्धे गोयमदं, सणेण पणमामि सिद्धिगया ॥ १ ॥ १ ॥

कुबोधमतयोजितः कुगुरवोजमाख्यादिवत्, पुनः कचन वज्रवत्, सुगुरवोऽमलाजन्मतः ॥ करीरपिचुमंदवन्नधनसारसञ्च दना, धनान च खरोष्ट्रवक्त्रयतुरंगजड्विपाः ॥ ७० ॥ गुरुद्वारं ७

अर्थः—(जमाख्यादिवत् के०) जमाख्यादिकनी पेटें (कुबोधमतयः के०) कुत्सितज्ञानमां ठे मति जेनी एवा (कुगुरवः के०) कुगुरुज जे ठे ते मलवा तो (अजितः के०) सुलज ठे (पुनः के०) वली (जन्मतः के०) जन्मयकी (अमलाः के०) निर्मल, एटले निष्पाप एवा (सुगुरवः के०) सुगुरु जे ठे ते तो (वज्रवत् के०) वज्रस्वामीनी पेटें (कचन के०) कोशक ठेकाणेज होय. जेम (करीरपिचुमंदवत् के०) केरडा

लीवडा वगेरेना जाड घणा होय ठे पण (घनसारसचंदनाः के०) कर्पूर चंदननां वृद्धो (घनाः के०) जाजां (न के०) नथी होतां (च के०) व ली (खरोष्ट्रवत् के०) गर्दन उंटनी पेटें कुगुरु घणा होय ठे तथा (जय तुरंगनद्धिपाः के०) जेणें करी संग्राममां जीताय एवा जयजातना अश्वो तथा नज्जातीना हाथीयो जे ठे ते घणा (न के०) नथी होता. तेम कु गुरु घणा होय ठे अने सुगुरु घणाज थोडा होय ठे.

आहिं जमालीना तथा वज्रस्वामीनो दृष्टांत ठे. तेमां प्रथम जमालीनी कथा कहे ठे. श्रीमहावीरस्वामीना जमाइ जमालि नामा राजकुमारें पोता नी स्त्री सहित जगवान पासेंथी दीक्षा लीधी क्रमेंकरी तेने आचार्यपद प्राप्त अयुं तेना परिकरमां पांचज्ञें साधु रहेता एक दिवस ते जमाली आचार्यने शरीरें ज्वर आव्यो त्यारें साधुने कहुं के मारे माटे संथारो करो, के जेथी हुं सुइ जाउं, त्यारें ते साधुयें पथारी करवा मांमी एवामां वली पाबुं जमालीयें कहुं के संस्तारण कहुं के नहिं ? साधुयें कहुं हा मा हाराज पधारो. ते सांजली जमाली आचार्य त्यां आव्या. पथारी कराती हती ते जोइने बोल्या हे साधुउ ! तमें तो सत्यवक्ता ठो ने खोटुं शुं कर वा बोल्या जे हा संस्तारक कखो ठे ? ते बोल्या महाराज अमे असत्य नथी बोल्या त्यारे सूरि कहे ठे के तमें खोटुं बोल्या ? कारण करेलुं कार्य होय ते नेज करेलुं ठे एम कहेवुं एम ते उत्सूत्रप्ररूपनार निन्हव थया. तेमां ते जमालीनी स्त्री महासती ते श्रीमहावीरनी पुत्री हती, तेने कोइ एक कुं नकार श्रावके कांबलीना एक प्रदेशना ज्वालनें करी बोध कखो तेथी बोध पामी पण जमाली प्रतिबोध पाम्यो नही निन्हवज रह्यो.

हवे वज्रस्वामीनी कथा कहे ठे. श्लोक ॥ यः पालनस्थः, श्रुतमध्यगीष्ट, पाण्मासिकोयश्चरितान्जिनापी ॥ त्रिवार्षिकः संघममानयद्यः, श्रीवज्रनेता न कथं नमस्यः ॥ १ ॥ तुंबवनसन्निवेशें धनगिरिनामा श्रेष्ठीनी स्त्री सुनंदा नामें हती तेने वज्र नामे पुत्र थयो ते पारणामां रहेता तेवारें साध्वीउं एकाद शांगी जणती हती ते सांजलतावेंत जणी गया अने त्रणवरसना थया तेवारें तेणे दीक्षा ग्रहण करी. पढी दिन दिन गुणना वधवाथी तेने गुरुयें आचार्यपद दीधुं. एक दिवस श्रीवज्राचार्य विहार करता ठता कुसुमपुर नामे नगरें गया ते नगरमां नगरशेवने घेर उतरेली एवी साध्वीउयें श्रीवज्रस्वामीनी रू

के०) आकडाना डुधने (पश्येत् के०) जोवे? अर्थात् खाटी ठास तथा आकडाना दूध सामुं जोवेज नहिं, तो नहण तो केमज करे.

अहिं शय्यंजव स्वामीनीकथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे मोटी स मृद्धि वालो शय्यंजवनामा नट वसे ठे. ते धर्मार्थी थको लोकोने यज्ञ क रावे ठे. एटलामां पोताने पाटयोग्य पात्रने जोता एवा प्रजव स्वामीयें ते ना यज्ञमां वे साधु मोकव्या अने ते साधु बोव्या के अहो कष्ट महोकष्ट तत्त्व कोइ जाणतुं नथी. एवुं वचन सांजलीने शय्यंजवें साधुने पूठयुं. के त त्व ते शुं ठे? ते कहो कारण के जैनदर्शनी कल्पांतमां पण असत्य ना पण करता नथी. त्यारें साधुयें कहुं के अमारा गुरुपासैं आवो ते तत्त्व कहेशे ते सांजली तेनी साथे तेमना गुरु आगल गया. अने गुरुने पूठयुं के हे गुरो ! तत्त्व ते शुं ठे? त्यारे गुरुयें कहुं के तमारो याजक कहेशे ते सांजली पाठा वली तत्काल शय्यंजवें उपाध्यायने पूठयुं के तत्त्व ते शुं ठे? ते कहो. कारण जैनो कल्पना अंतमां पण असत्य बोलता नथी. माटे जो तमे सत्य नहिं कहो तो शिरहेदमांज तत्त्व ठे एम वेदवाक्य ठे माटे त मारुं शिर हेदी नाखीश. एम कही हाथमां खड्ड उपाडयुं तेवारें याज्ञिको यें तेना यज्ञस्तंजनी नीचें रहेली शांतिनाथनी प्रतिमा देखाडी तेवारें श य्यंजव स्वामीयें प्रतिबोध पामीने सगर्जा स्त्रीने मुकीने गुरुनी पासे व्रतग्र हण करी अनुक्रमें आचार्यपद पास्या. तेमना पुत्र मनकनुं शेष ठ महीना तुं आयु रहुं तेवारें पोताना पुत्रने माटे दशवैकालिक रच्युं. ठ मासनी दीक्षा पालीने ते मनक पण देवलोकें गयो ॥ ११ ॥

लब्धे जडः कोपि हितेऽपि धर्मे, स्तौत्यद्दसौ
ख्यानि शशीव राजा ॥ न पंकजं जेक उपैति
पंकं, क्रमेलकोनाम्रमुपैति निबम् ॥ १२ ॥

अर्थः—(कोपि के०) कोइ पण (जडः के०) मूर्ख प्राणी, (हिते के०) हित करनार एवा (धर्मेपि लब्धे के०) धर्म प्राप्त थये ठते पण (शशी के०) शशी नामा (राजा के०) राजानी (इव के०) जेम (अद्दसौख्यानि के०) इंडियोनां सुखने (स्तौति के०) वखाणे. अर्थात् शशीराजा जिनधर्म पास्या पठी पण इंडियसुखनें माटे आकांक्षी थयो तेनी पेठें ते जड पण

ચાય છે. આંહી દૃષ્ટાંત કહે છે કે જેમ (નેક: કે૦) મેડકો (પંકજ કે૦) કમલને (નડપૈતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાતો નથી પરંતુ (પંક કે૦) ગારાને પ્રાપ્ત થાય છે તથા (ક્રમેલક: કે૦) ડંટ તે (આમ્ર કે૦) આંવાને (નડપૈતિ કે૦) નથી પ્રાપ્ત થાતો પરંતુ (નિંબ કે૦) નિંબવૃક્ષને પ્રાપ્ત થાય છે ॥

આંહી શશીરાજાની કથા કહે છે. શુક્તિમતી પુરીને વિષે સૂર અને શશી વે જાડ રાજ્ય કરતા હતા એકદિવસે વેદુજણ યચ્છાનને વિષે શ્રીશીજ સાગર ઉપાધ્યાયની પાસે ધર્મની દેશના સાંજલતા હતા, તેમાં આ શ્લોક શ્રવણ કયો તે જેમ કે ॥ માનુષં જવમવાપ્ય દક્ષિણાવર્ત શંખમિવ ચે જવાંબુયો ॥ પૂરયેત્સુકૃતગાંગવારિણા, પાપવૃત્તિસુરયા ન ચોત્તમઃ ॥ જાવાર્થ:—જે જીવ મનુષ્ય દેહ પામીને જવાંબુધિને વિષે દક્ષિણાવર્ત શંખની પેઠે સુકૃતરૂપ ગંગાજલને પૂરે, તે ઉત્તમજીવ જાણવો. તથા જે જીવ જવાંબુધિને વિષે મનુષ્યદેહરૂપ દક્ષિણાવર્ત શંખને પાપવૃત્તિરૂપ મદિરાયે કરીને જરે છે તે જીવ ઉત્તમ નહિં ॥ આ ગુરુવાક્ય સાંજલીને સૂરરાજા વોધ પામ્યો અને ધર્મચરણ કરવા લાગ્યો અને શશી રાજા ઉપદેશ સમજીને ઇંડિયસુખને જો ગવે છે, પરંતુ ધર્મનું આચરણ કરતો નથી. પઠી વૃદ્ધનાશ્યે ઘણો સમજાવ્યો તો પણ તેણે વિપયાસક્તિ ઢોડી નહી. પઠી તેમરણ પામી નરકે ગયો. અને સૂરરાજા સ્વર્ગે ગયો. ત્યાં અવધિજ્ઞાને કરી જાડને નરકમાં પડેલો જોયો તેવારે તે દેવ પોતે ત્યાં નરકમાં ગયો તે સૂર રાજાની સમૃદ્ધિ જોડને શશી રાજા પશ્ચાત્તાપ કરે છે અને જાડને કહે છે કે હે જાડ ! ત્યાં જડને મારા દેહનું જેદન કરો જેદન કરો અને મને સ્વર્ગસુખ મલે, તેમ કરો. તે સાંજલીને તેને મહોટો જાડ કહેવા લાગ્યો કે હે જાડ ! જીવરહિત જડદેહની કદર્યના કરે શું થાય ? પૂર્વજન્મે જીવ હોય તેવારે કષ્ટ કયું હોય તોજ તેને સુખ મલે, હવે શું મલે ? એમ કહીને તે દેવ પોતાના સ્થાનક પ્રત્યે ગયો. કયું છે કે ॥ નરયત્તો સસિરાયા, વદુ જણડ દેહ જાલણા સુહિત ॥ પડિતમિ જાજા, અંતો મે જાય તં દેહં ॥ ૧ ॥ કો તેણ જીવરહિણ, જા સંપયં જાડ એણ હુજા ગુણો ॥ જડસિ પુરા જાયંતો, તો નરણ નેવ નિવડં તો ॥ ૨ ॥ જાવા જ વસેસં જાવય યોવોવિ અભિ વિવસાત ॥ તાત ક્ષતિ જા પ્પહિઅં, માર

अष्टाब्दोपि तथा विधव्रततपः स्वाध्यायकृत्यासहो,
प्युच्चैर्ध्यानबलेन कर्मरिपुर्निर्मुक्तोतिमुक्तोमुनिः ॥ श
क्त्या गच्छत तत्र किं हितपथं मुक्त्वा प्रमादोत्तरं, श्रूयं
ते च मदालसा तनुचुवो बाल्येपि योगोज्ज्वलाः ॥९३॥

अर्थः—हे नव्यजीवो ! (अष्टाब्दोपि के०) आठ वरसनी उमर वालो
एवो पण अने (तथाविधव्रततपःस्वाध्यायकृत्यासहोपि के०) जे शास्त्रोक्त री
तें करवा दुःकर एवां अहिंसादिक बारव्रत तथा तपःस्वाध्याय करवामां अ
शक्त कारण के अत्यंत नानो ठे. एवो पण (अतिमुक्तः के०) अतिमुक्तना
मा (मुनिः के०) मुनि ते (उच्चैर्ध्यानबलेन के०) उंचा एवा ध्यानबलें
करीने (कर्मरिपुर्निर्मुक्तः के०) कर्मशत्रुथकी मुक्त थयो. (तत् के०) ते
कारण माटे (शक्त्या के०) पोतानी शक्तियें करी हे नव्यो ! (प्रमादोत्तरं
के०) प्रमादथकी उत्तर अर्थात् आलस्य तेने (मुक्त्वा के०) मूकीने (हित
पथं के०) हितमार्गप्रत्यें (किं के०) केम (नगच्छत के०) जाता नथी ?
त्यां दृष्टांत कहे ठे. जेम के (मदालसातनुचुवः के०) मदालसाना पुत्रो,
(बाल्येपि के०) बालपणामां पण मातायें बोध कखा ठता दीक्षा लश्ने (यो
गोज्ज्वलाः के०) ध्यानमां निर्मल थइ गया. एम (श्रूयंते के०) संजलाय ठे ॥

आहिं अतिमुक्तरूपिनी कथा कहे ठे. शावस्ती नगरीनेविषे रत्नादित्य
नामा कोइ शेर वसे ठे. तेनो पुत्र अतिमुक्त नामा हतो. तेंणे ठ वर्षनी
उमरमां श्रीशीलंधराचार्यनी पासें दीक्षा ग्रहण करी. एक दिवस श्रीगुरु
नी साथें बहिर्नूमिकायें गयो. गुरु जल लश्ने बीजे ठेकाणे जुदा गया. अ
ने ते कुल्लक हतो ते पोतानी पासें कांचली हती तेने लघु तलावनेविषे
फेंकी दीधी अने ते काचली जलमां तरवा लागी त्यारे ते अतिमुक्तनामा
कुल्लक कहेवा लाग्यो जे जुवो नाइउ आ मारी वेडी तरे ठे ए प्रकारें वो
जता ते पुत्रने गुरुयें दीठो. पठी ज्यारे पोताने स्थानकें आव्यो त्यारें गुरु
यें कहुं के, तुने मोहोहुं पाप लाग्युं कारण के तें मृत्तिकानी अने नीरनी
विराधना करी. माटें ईर्यापथिकी रूडी रीतें पडिक्रम ते सांजली ते ईर्याप
थिकीने अर्थथी प्रतिक्रमतो ठतो “ दगमट्टीमक्कडा ” ए पद तथा अर्थनो
उच्चार करतो शुक्लध्याने करी केवल ज्ञानने प्राप्त थयो.

आ काव्यमां बीजी मदालसानी कथा ठे, ते कहे ठे. कांचनपुरनें विपे क्रतुध्वज राजा राज्य करे ठे. तेनी मदालसा नामे पट्टराणी हती. तेणें अनुक्रमें संसारजोगने जोगवतां पुत्र प्रसव्यो राजायें पुत्रजन्म महोत्सव कखो. ते बालक पारणामां पोढ्यो ठतो रुदन करे ठे. त्वारें ते मदालसा तेने हिंचकावती आ श्लोक कहे ठे के ॥ मृत्योर्विचेपि किं बाल, सच ची तं न मुंचति ॥ अजातं नैव गृह्णाति, कुरु यत्नमजन्मनि ॥ जाचार्यः—हे बालक ! मृत्युयकी शा माटें जय पामे ठे ? ते मृत्यु बीहीता प्राणीने पण मुक्तुं नथी. अने जे उत्पन्न यातो नथी तेने काल पण ग्रहण करतो न थी. माटें तहारो फरी संसारमां जन्म न आय तेवो उपाय कर. एवो अर्थ जाणीने बालक पण वैराग्यने प्राप्त थयो. रुदन करतो बंध थयो आठ वरसनो थयो त्यांज तेणे योग ग्रहण कखो. एम सात पुत्रो मदालसाना उपदेशें करी बालपणामांज तपस्वी थइ गया ॥ २३ ॥

शीलं तपश्च बलदेवमुनिश्चरित्वा, दानं प्रदाय रथकृत्रितये
ऽप्यशक्तः ॥ एणोमुदा तदनुमोदनया सुरोऽनूत्, योगाहि
सिद्धिमगमच्चतुरंगितांहिः ॥ २४ ॥ शक्तिद्वारं संपूर्णम् ॥

अर्थः—(त्रितये के०) शील, तप, जावने विपे (अशक्तोपि के०) अशक्त एवो पण (रथकृत् के०) रथकार सूत्रधार, (दानं के०) दानने (प्रदाय के०) दइने (सुरोऽनूत् के०) देवता थतो हवो. अने (बलदेवमुनिः के०) बलदेव मुनि, (शीलं के०) शीलने (च के०) बली (तपः के०) तपने (चरित्वा के०) आचरण करी देवता थयो तथा (एणः के०) हरिण ह तो ते (मुदा के०) हर्ष थकी (तदनुमोदनया के०) दान शीलना अनुमोदनं करीनेज (सुरोऽनूत् के०) देवता थयो. (हि के०) यस्मात् (चतुरंगितांहिः के०) चतुरंगी इति प्रसिद्ध (योगात् के०) सारा जीवना यो गथकी (सिद्धि के०) सिद्धिने (अगमत् के०) प्राप्त थयो.

आहीं बलदेवमुनिनी कथा कहे ठे, नवम वासुदेव श्रीकृष्ण लघु जाइ विपन्न थये ठते तेमना महोटा जाइ बलदेव वैराग्य पामी व्रत ग्रहण करी तुंगिका पर्वतनी उपर तप करतो हतो एक दिवसें कोइ नगरने विठे आहारने अर्थें जातां कूवाना कांठा उपर रहेली कोइ स्त्रीयें ते ऋषिने

दीठा. ते मुनिनुं रूप जोवाथी आक्षिप्त थइ एवी ते स्त्रीयें घटने वडले पोताना ठोकराना गलामां दोरडानो फांसो घाल्यो. रुषियें जोइने कछुं के अरें आ छुं करे ठे ? एम कही ते ठोकराना कंठमांथी दोरडी काढी ली थी. पढी ते रुषियें जाण्युं जे धिक्कार ठे मारा रूपने के जेथकी आवां अ कार्य थाय ठे, माटे महारे आजथी कोइ दाहाडे पारणुं करवा नगरमां जा बुंज नही. पढी एक दिवसें ते पर्वतनेविषे काष्ठकापवानें माटे मोहोटा सा थने जेइने कोइ रथकार आव्यो तेने जोइ ते मुनिनी साथें रहेजो मृगजो जातिस्मरणज्ञानेकरीने ते बलदेवमुनिने पारणार्थें त्यां सुतार पासें लाव तो हवो. ते रथकार मथ्यान्हें अतिथिने प्राप्त थयेला जोइने हर्षित थयो बतो अन्ननो पूरेजो पोतानो थाल लावी देवाने उत्सुक थतो हवो. रुषियें पात्र धरी वडोछुं ते वखत हरिणें ते दाननुं अनुमोदन कछुं तेज अव सरनेविषे अर्ध कपाइ गयेली एवी जाडनी शाखा वायुना जोरथी जांगी गइ अने तें त्रणे उपर पडवाथी ते त्रणेष मरण पामीने ब्रह्मदेवलोकने विषे देवता थया कछुं ठे के ॥ अप्पहिय मायरंतो, अणुमोयंतो अ सुह गइं लहइं ॥ रहकार दाणअणुमो, अगोअ मिगो जहय बलदेवो ॥

शमेन सिद्ध्यन्ति मतानि कृष्णा, नु जर्षिवत्तीव्रतपोस्तु वा मा ॥ दि
नाधिनाथेन कृतेऽन्नपाके, संधुक्कणं कः कुरुतेऽनलस्य ॥ ७५ ॥

अर्थः—(शमेन के०) समतायें करीने (मतानि के०) मनोनिष्ठ (कृष्णानुजर्षिवत् के०) कृष्णानुजरुषिनी पेटें (सिद्ध्यन्ति के०) सिद्ध थाय ठे माटे (तीव्रतपः के०) तीव्रतप, (अस्तु के०) हो (वा के०) अथवा (मा के०) म हो. तथापि समतायें करी सर्व अनीष्टसिद्ध थाय ठे. जेम कृष्णनो अनुज एटले नानेरो जाइ गजसुकुमाल रुषि तपविना थसुरे क रेला अग्निना कष्टने सहन करतो बतो सिद्धिने पाम्यो तेनी पेटे सिद्धिने पा मे ठे. त्यां दृष्टान्त कहे ठे. (दिनाधिनाथेन के०) सुयें करी (अन्नपाके कृते के०) अन्नपाक करे ठते (कः के०) कयो पुरुष, (अनलस्य के०) अग्निनुं (संधुक्कणं के०) सलगावबुं तेने (कुरुते के०) करे. ना कोइ न करे.

आंही गज सुकुमालनी कथा कहे ठे. द्वारिका नगरीनेविषे श्रीकृष्णवासु देव राज्य करे ठे. तेनो नानो जाइ गजसुकुमाल नामें हतो, ते सर्व दशार्ध

ने घणोज वालो हतो ज्वारें युवान ययो त्वारें श्रीकृष्ण तेने बे कन्या प
 रणावी श्रीनेमीनाथनी पासें धर्म देशना सांचली प्रतिबोध पामी बेहु कन्या
 नो त्याग करी ते दिवसेंज व्रत ग्रहण करतो हवो. तेणे नगवानने पूठयुं के
 महाराज ! मने क्यारे क्यां मोक्षप्राप्ति याज्ञे प्रचुर्यें कसुं के. हमणांज स्मशा
 नमां जो कायोत्सर्ग करे, तो मोक्ष याय. आ बात गजसुकुमाल सांचली
 ने स्मशानमां जइ कायोत्सर्गमां उनो रह्यो. ते समयने विषे श्वनुर सोमि
 ल नामा ब्राह्मणें तेने जोयो अने ते केहेवा लाग्यो के हे पापी ! मारी पु
 त्रीने मुकीने आवो आ पाखंम गुं करे ठे ? एम कहीने ते डुरात्मायें खे
 रना काष्ठना अग्निना अंगाराहुं गाडुं तेनी उपर नारुयुं अने त्यांधी चा
 ल्यो गयो. ते गज सुकुमाल समता आणी उपसर्गने सहन करतो ठतो
 बलतां बलतां केवलज्ञान पामीने सिद्धिने प्राप्त यतो हवो कहेलुं ठे के ॥
 सपरिक्लमराउल, वा ईएण सीसे पलिवीए नियए ॥ गजसुकुमालेण खमा, तहा
 कथा जहा सिवं पत्तो ॥ १ ॥ ॥ २५ ॥

प्रीत्यै शमी स्वपरयोरपि चंमरुद्ध, शिष्योयथात्मनि

गुरावपि केवलध्या ॥ सप्तर्षिसंगतिमवाप्य विशा

खनामा, चौरौऽप्यनूद्विलसदुज्ज्वलदिव्यशक्तिः ॥ २६ ॥

अर्थः—(शमी के०) उपशम करनारो प्राणी, (स्वपरयोरपि के०) प
 ताने तथा परने पण (प्रीत्यै के०) प्रीतिने माटे याय ठे. (यथा के०)
 जेम (चंमरुद्धशिष्यः के०) चंमरुद्धाचार्यनो शिष्य (केवलध्या के०) केवलज्ञ
 ननी रुद्धियें करीने (आत्मनि के०) पोतानेविषे तथा (गुरावपि के०) चंम
 रुद्धाचार्यनामा गुरुने विषे प्रीति पात्र ययो. वली लुंठवाने आवेलो (विशाख
 नामा के०) विशाख नामा (चौरौऽपि के०) चोर पण तीर्थयात्राने माटे आ
 काश मांथी उतरता एवा (सप्तर्षिसंगतिं के०) सात ऋषिनी संगतिने (अ
 वाप्य के०) पामीने (विलसदुज्ज्वलदिव्यशक्तिः के०) प्रकाशित ठे उज्ज्वल
 दिव्य कीर्त्ति जेनी एवो ययो. वली “जाड घोडो संसार थोडो” एम बोलतो
 अने घोटकना वृद्धनी चोतरफ बार वरस फरतां फरतां ते दिव्यशक्तिवालो
 ययो तेज सात ऋषिना उपदेशथी वाल्मीकीऋषि एरीते प्रसिद्ध ययो.

आमां बे दृष्टांतमां प्रथम चंमरुद्धना शिष्यनी कथा कहे ठे. ताम्रलिति

नगरीनेविषे गंगदत्तनामा जेठनो सागर नामेंपुत्र हतो तेने पितायें रुडा कुल नी कन्या परणावी. ते पुत्र पोताना सालानी साथे चंद्ररुद्रगुरुने उपाश्रयें गयो. त्यारें तेना सालायें मशकरी करी जे हे कुमार ! तूं शुं गुरुपासैंथी दीक्षा ग्रहण करीश ? ताहरे तो गुरुनो पडखुं मूकबुं नहिं एम पोताना वनेवीने कहीने पढी गुरु प्रत्यें कहेवा लाग्यो हे महाराज ! आने दीक्षा आपो. ए प्रकारें साले उपहासथी कहे ठते गुरयें कोपायमान थइ नश्में करी तेना शिरनुं लुंठन कखुं. पढी ते कुलीन पुत्र गुरुने कहेवा लाग्यो के, आ नगरने तमे मूकी दीयो, नहिं तर मारा स्वजनो मनें व्रतनो त्याग करावजो त्यारें गुरु कहे ठे मारी पींमीमां चालवानी शक्ति नथी माटे हुं चाली शकुं नहिं. तेवारें ते शिष्य गुरुने पोताना स्कंधपर वेसाडीने रात्रियें गाम मूकी चाल्यो गयो उंची नीची जगामां चालतां गुरुने ज्यारे धशको लागे त्यारे ते गुरु शिष्यने दंमथी ताडन करे अने दुर्व चन कहे. जे हे पापिष्ठ ! सारा मार्गमां केम चालतो नथी ? त्यारे शिष्य कहे के हे महाराज ! कृमायें करी महारो अन्याय सहन करो. हुं अप राधीं बुं एम पोताना स्वरूपने निंदतो निंदतोज केवलज्ञान पाम्यो ते वात गुरुने जाणवामां आवी तेवारें गुरु पण ते शिष्यने पगें पड्यो अने मिथ्या दुष्कृत देता गुरुने पण केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं.

हवे बीजी विशाख चोरनी कथा कहे ठे. कांपित्य नगरनेविषे वलन इ नामा श्रेष्ठी वसे ठे. तेनो विशाख नामा पुत्र ते वापने अत्यंत वालो हतो. तेथी बालपणामांज ते पुत्रने सर्वकलामां कुशल अने सर्व शास्त्रनो पारगामी कखो तेने यौवनावस्थामां सारी तदनुरूप कन्या परणावी एक दिवस रस्तामां चालतां कौतुकें करी जुगारना स्थानमां जइने वेठो. त्यां थोडे थोडे तेने द्यूत रमवानुं व्यसन थयुं. द्यूत रमतो ठतो सर्वस्व हारवा लाग्यो पितायें वाख्यो तो पण रम्या विना रहे नहिं एम करतां वापना घरनी सघली पुंजी हारी गयो. एक दिवस ते पापीयें वनमां फरतां मूर्ति मंत उपशमरूप एवा सप्तऋषिर्षने जोया. तेवारें तेनी समीपें आवीने वेठो तेणें धर्मोपदेश कखो ते विशाख, लघुकर्मी होवाथी दीक्षा ग्रहण करी तेने अतिचार रहित पालीने सौधर्म देवलोके देवता थयो. इतिशमप्रकरणं ॥

વ્રતમપિ વહુ ચીર્ણ સાતિચારં કુગત્યે, દિનમપિ શુચિ મુક્ત્યે
પુંમરીકાદિવત્તત્ ॥ અહ્દ દદતિ ચિત્રાવારિપૂરોઽપિશસ્યં,
નૃશમપિ કૃશપાથઃ સ્વાતિજં પાતિ જંતૂન્ ॥ ૬૬ ॥

અર્થ:—(વ્રતમપિ કે०) વ્રત જે છે તે પણ (સાતિચારં કે०) અતિ
ચારોયેં સહિત (વહુ કે०) ખાખા દિવસ સૂચી (ચીર્ણ કે०) પાણું હોય,
તો (કુગત્યે કે०) માઠી ગતિને માટે એટલે નરકને માટે થાય છે. (ત
ત્ કે०) તેજ વ્રત, (દિનમપિ કે०) એક દિવસ પણ (શુચિ કે०) નિરતિ
ચાર પણાયેં કરીને પાલ્યું હોય તો (પુંમરીકાદિવત્ત કે०) પુંમરીક કુંમરી
કે વે નાઈની પેઠેં થાય છે. જેમ કુંમરીકેં ઘણા દિવસ પર્યંત વ્રત પાલ્યું
પણ સાતિચાર વ્રત પાલ્યું તેથી તેને તે નરકને માટે સાધનનૂત થયું અને પું
મરીક તેનો નાઈ હતો તેણે થોડો કાલ વ્રત અતિચારરહિત પાલ્યું તો તેને
મુક્તિને માટે સાધન થયું. તેમ વીજાને પણ જાણવું ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે
(અહ્દ કે०) સ્વેદકારક છે કે (નૃશમપિ કે०) અત્યંત એવો પણ (ચિત્રાવા
રિપૂરોપિ કે०) ચિત્રા નદ્યત્રમાં વરસેલા મેઘના જલનો સમૂહ છે તે પણ (શ
સ્યં કે०) ધાન્યને (દદતિ કે०) વાલી નાચે છે. અને (સ્વાતિજં કે०)
સ્વાતિનદ્યત્રમાં વરસેલું એવું (કૃશપાથઃ કે०) થોડું એવું જલ તે (જંતૂન્
કે०) સર્વ પ્રાણીને (પાતિ કે०) રક્ષણ કરે છે.

હવે આ ટેકાણે કુંમરીક તથા પુંમરીકની કથા કહે છે. પુષ્કલાવતી વિજ
યમાં પુંમરિકિણી નામની નગરીનેવિષે પુંમરીક કુંમરીક નામના વે નાઈયો
રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ તે વેદ્યેં ગુરુની પાસેં દેશના સાંજલીને વેદ્યજણા
વ્રત લેવાના અર્થી થયા. એક કહે છે કે હું દીક્ષા ગ્રહણ કરીશ. વીજો નાઈ
કહે છે હું દીક્ષા લઈશ, પઠી કોઈ રીતેં વૃદ્ધ નાઈની આજ્ઞા લેશે નાનો
નાઈ કુંમરીક દીક્ષા ગ્રહણ કરતો હવો. તેણે હજાર વરસ દીક્ષા પાલન
કરી જ્યારેં તે કુંમરીક માંદો થયો ત્યારેં તે રૂપિને પુંમરીક રાજાયેં પોતાને
ઘેર રાખી સેવા કરી. તે કુંમરીકેં રસલાંપલ્યથકી દીક્ષા મૂકી દીધી. અ
ત્યંત આહારના પ્રયોગેં કરી ગૂઢવિશૂચિકાનો રોગ ઉત્પન્ન થવાથી વૈદ્યોયેં
કહ્યું કે આ રસલોલુપ છે માટે એને ઔષધ કરવું અયોગ્ય છે એમ માની
ઔષધ ન કરવાયા તે રોડધ્યાનૈકરી મરણ પામી નરકમાં ગયો. પઠી પુંમ

रीक तो मनःशुद्धियें करी थोडा दिवसज दीक्षा पालीने सर्वार्थसिद्धिविमानने विषे देव थयो ॥ वास सहस्संपि जइ, काकणं संजमं सुविउलंपि ॥ अंते कि जिठ्ठावो, नवि सिङ्गाइ कंमरीउ व ॥ १ ॥ अप्पेणवि कालेणं, केवि जहा ग हिय सील सामन्ना ॥ साहंति नियय कङ्कं, पुंमरीय महारिसि व जहा ॥ २ ॥

व्रतेन शुचिनापि किं किमथ सज्जुरूपासनै, रुदायिनृपमा रकश्रमणवत्सपापात्मनः ॥ शिरःस्थविषहन्मणिः फणिगणः किमानंदनः, स चंदनवनस्थितः किमथ वा जगत्तापहृत् ॥ १७ ॥

अर्थः—(सपापात्मनः के०) पापयुक्त जेनुं मन ठे एवा पुरुषने (शुचिना के०) पवित्र एवा (व्रतेनापि के०) व्रतें करीने पण (किं के०) शुं ? कांहीज नहिं. वली (अथ के०) ए थकी अनंतर (सज्जुरूपासनैः के०) सा रा गुरुनी उपासनायें करीने पण (किं के०) शुं ? तो के कांहीज नहिं. केनी पेठें ? तो के (उदायिनृपमारकश्रमणवत् के०) उदायिनृपने मारनार श्रमणनी पेठें, जेम ते पापात्मा उदायि राजाने मारवाने माटे श्रमण थयो. हवे त्यां दृष्टांत कहे ठे. (शिरःस्थविषहन्मणिः के०) शिरने विषे रह्यो ठे विषापहारी मणि जेने एवो (फणिगणः के०) सर्पसमूह, मनुष्यने (किं के०) शुं (आनंदनः के०) आनंदनो देनारो थाय ठे. ना थातो नथी, प रंतु प्रध्वंसक थाय ठे. (अथवा के०) अथवा (चंदनवनस्थितः के०) चंदनवननेविषे रह्यो एवो (सः के०) ते सर्पगण (जगत्तापहृत् के०) जग तना तापने हरण करनारो (किं के०) शुं थाय ठे ? ना थातो नथी.

आ ठेकाणे उदायिनृपमारक इव्यसाधुनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. श्रेणिक माहाराजाना पुत्र कोणिक नृपति तेनो पुत्र उदायी राजा पाडलीपुरने विषे राज्य करतो हतो. ते राजायें पोताना प्रचंडदोर्दमना वलें करी सर्व सामंत राजाउने स्वाज्ञापालक कथा. पठी ते सर्व राजा उयें धेपचावथी घणुं इव्य आपी कोइ एक अथम कृत्रियने उदायिनृपने मारवाने माटे पाडलीपुरमां मोकल्यो. ते अथम कृत्रियें बीजो उपाय न जडवाथी कपटें करी सूरिपामें व्रत ग्रहण कथुं अने ते सूरि, अष्टमी, चतुर्दशी, पूर्णिमा, एटला दिवसने विषे सुधर्मना उपदेशने माटे राजनवनने विषे

साथें त्यां गयो पठी अवकाश जोड्ने लोहनी ठरीयी तेणे उदाधि राजाने चिरी
 नाख्यो. गुरु जाग्या पठी धर्मना उद्गाहनी वीकयी गुरुयें पोतानुं शिर ठुरीयी
 कापी नाख्युं. कह्युं ठे के ॥ चेड्यदव विणासे, रिसिवाए पवचणस्स उद्गाहे ॥
 संजइ चउत्त जंगे, मूलगगीवोहि लाजस्स ॥ १ ॥ २० ॥

साधोरह्णाय सिद्धिः सुचरणकरणैः श्रावकस्यापि हि स्या,
 न्मध्येष्टानां जवानां शशिविशदगुणानंदनानंदवृत्तैः ॥
 चेन्नौजिः शीघ्रगान्निर्जलधिजलपथैस्तीरदेशेषु पांथाः, के
 चिद्यांत्याशु नान्ये ह्यकरनरथैर्नूपथैः किं क्रमेण ॥ ५९ ॥

अर्थः—(साधोः के०) साधुनां (सुचरणकरणैः के०) रूढां एवां चारि
 त्रनां करणें करीने (अह्णाय के०) शीघ्र (सिद्धिः के०) सिद्धि, (स्यात्
 के०) होय (श्रावकस्यापि के०) श्रावकनी पण (शशिविशदगुणानंद
 नानंदवृत्तैः के०) चंडमा सरखा निर्मल आनंदश्रावकना वर्त्तनें करी (हि
 के०) निश्चै (अष्टानां के०) आठ एवा (जवानां के०) जवनी (मध्ये
 के०) मध्यमां सिद्धि थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे (पांथाः के०) पथिक
 जनो (शीघ्रगान्निः के०) उतावलथी चालती एवी (नौजिः के०) नौ
 कायें करीने (जलधिजलपथैः के०) समुद्रांतर्जलमार्गे करीने (तीरदेशेषु
 के०) समुद्रना कांठाने विषे (यांतिचेत् के०) जाय ठे खरा. परंतु (केचित्
 के०) कोइ एक (अन्ये के०) बीजा पथिको (ह्यकरनरथैः के०) घोडा,
 हाथी अने रथें करी (नूपथैः के०) नूमिमार्गे करी (क्रमेण के०) अनुक्रमें
 (किं के०) शुं (आशु के०) उतावलथी (न यांति के०) नथी जाता?

आठेकाणे आनंदश्रावकनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. आनंद
 नामा कौटुंबिक श्रीवीरवचनना प्रतिबोधें करी बोध पामेलो हतो श्रमणोनी
 उपासकतायें करी जगत्मां कीर्त्तिपात्र थयो हतो. तेने घेर चार गायोनां
 गोकुल हतां. तथा तेनां पांचशें वाहाण चालतां हतां, तथा पांचशें हल,
 खेडाय तेटली जमीन तेने हती. तथा बार करोड ड्य्य हतुं. एम घणो
 आरंज हतो ते ठतां पण तेना शुद्धमनें करी तेनो मोक्ष थोडा अवतार
 मां थयो. कहेलुं ठे ॥ मनःशुद्धिमबिघ्नाणा ये, तपस्यंति मुक्तये ॥ त्यक्तवा
 नावं बुजान्यां ते, तित्तीर्षंति महार्णवम् ॥ १ ॥ तदवश्यं मनःशुद्धि, मिहता

पुरुषेण वै ॥ तपःश्रुतयमप्रायैः, किमन्यैः कायदंमनैः ॥ १ ॥ आ श्लोकनो
जावार्थः—मननी शुद्धिने न धारण करता एवा जे पुरुष मुक्तिने माटे तप
करे ठे ते केवा जाणवा के जेम कोइ मूर्ख मनुष्य नावने मूकी समुझने हा
अथी तरवाने इठे तेवा जाणवा ॥ माटे अवश्यें करी मनःशुद्धिने इष्टनार
पुरुषने बीजा तपादिकें करीने शुं ? कांहीज नहिं. जो मनःशुद्धि होय तो सर्व
लान प्राप्त आय ठे मनःशुद्धि विना जे करीयें ते सर्व व्यर्थ आय ठे ॥ १ ॥

सम्यक्त्वोदारतेजा नवनवफलदा वर्त्तरूपव्रतालिः, सिद्धां
तोक्तैकविंशत्यमलगुणगतिः श्राद्धधर्मस्तुरंगः ॥ प्रापय्यांतं
नवाडेर्नयति शिवपुरं कामदेवादिवत्तत्, मिथ्यात्वाधीश
शंकादिकह्यहरतोः यत्नतोरहणीयः ॥ ३० ॥ श्रावकत्वं ॥

अर्थः— (सम्यक्त्वोदारतेजाः के०) सम्यक्त्वरूप ठे उदार तेज जेने
विषे एवो तथा (नवनवफलदावर्त्तरूपव्रतालिः के०) नवीन नवीन फलदा
यक चक्रकुंमाली समान द्वादशव्रतपंक्ति ठे, जेमां एवो तथा (सिद्धांतोक्तैकविंश
त्यमलगुणगतिः के०) सिद्धांतोयें कहेला एवा एकवीश गुणो ते रूप ठे गति
जेने एवो (श्राद्धधर्मस्तुरंगः के०) श्रावकना धर्मरूप अश्व, ते (कामदे
वादिवत् के०) कामदेवादिक श्रावकोनी पेठें (नवाडेः के०) संसार पर्वतना
(अंतं के०) अंतने (प्रापय्य के०) पमाडीने (तत् के०) ते (शिवपुरं के०)
मोहनगर प्रत्यें (नयति के०) पमाडे ठे, माटे ते (मिथ्यात्वाधीशशंकादिक
ह्यहरतः के०) मिथ्यात्वरूप राजाना शंकाकांक्षादिकरूप अश्वचोरो ते थ
की (यत्नतः के०) यत्नें करी (रहणीयः के०) रहण करवा योग्य ठे.

आंही कामदेवादिकनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. कामदेवनां
मा कौटुंबिक ते रुद्धियें करी पूर्वे कह्यो एवो आनंदश्रावक समान ठे. ते
दृढ सम्यक्त्व पालनारो होवाथी अष्टम्यादिक पर्वतिथिनेविषे स्मशानमा
कार्योत्सर्ग करे ठे. एक दिवस इंदमहाराजें दृढसम्यक्त्वविषे तेनी प्रशं
सा करी. ते सांजली कोइक देवतायें आवी मदनोन्मत्त हाथीनुं तथा जुजं
गनुं तथा व्याघ्रनुं, सिंहनुं चित्रविचित्ररूप विकुर्वी कायोत्सर्गमां रहेला का
मदेवने क्षोत्र पमाडवा उपाय कख्या, परंतु तेथी ते लगारमात्र पण कुजित
ययो नही. कहेलुं ठे के, देवेहिं कामदेवो, गिहिवि नविचालितवगुणेहिं ॥

मत्तगवंदं सुयंगम, रक्तस घोरेदृहासेदिं ॥२॥ धन्नासनाहणिजा० ॥ ३० ॥

॥ अथ मृषावादद्वारं ॥

धर्माणां गुरुरेव जंतुषु दयाधर्मस्ततः संस्थितः,
श्रीवज्रायुधचक्रवर्तिसदृशां नो संगमादेर्हृदि ॥ चू
लायां कनकाचलस्य रमते कल्पद्रुमोनो मरौ, किं
चैरावणवारणः कुनृपतेर्वारेस्ति यः स्वरूपः तेः ॥३१॥

अर्थः—(जंतुषु के०) प्राणीयोने विषे (दयाधर्मः के०) दयारूप जे धर्म,
ते (धर्माणां के०) धर्मोनी मध्ये (गुरुरेव के०) श्रेष्ठज ठे. (ततः के०)
तेमाटे (श्रीवज्रायुधचक्रवर्तिसदृशां के०) श्रीवज्रायुध चक्रवर्ति समान पु
रुषोना (हृदि के०) हृदयनेविषे (संस्थितः के०) दयारूप धर्म रहेजो ठे
ते दयाधर्म, (संगमादेः के०) संगमादिक नव अज्ञव्यना हृदयनेविषे (नो
के०) नथी रहेतो ते नव अज्ञव्योनां नाम कहे ठे ॥ संगमय कालसूरिक
विला अंगार पालवाडुनि ॥ नोजीव गुफ माहिज, उदाइनिव मारउं चे
व ॥ १ ॥ ए नव अज्ञव्य जाणवा. संगमदेव अज्ञव्य हतो तेणे श्रीम
हावीरस्वामीने उपसर्ग कखो. आहिं दृष्टांत कहे ठे. (कल्पद्रुमः के०) क
ल्पवृक्ष, (कनकाचलस्य के०) मेरुपर्वतनी (चूलायां के०) चूलिकानी उ
पर (रमते के०) रह्यो ठे. परंतु (मरौ के०) मरुस्थलिनेविषे (नो के०)
रहे नहिं. तथा वली (यः के०) जे (ऐरावणवारणः के०) अहिरावण
नामा हस्ती ते (स्वःपतेः के०) इंद्रना (द्वारे के०) द्वारनेविषे (अस्ति
के०) ठे (च के०) वली (कुनृपतेः के०) दुष्टराजाना घरनेविषे (किं
के०) शुं होय ? ना होयज नहिं. तेम दयाधर्म सकलधर्ममां मोहोदो ठे
ते वज्रायुध जेवा महोटा पुरुषोना हृदयमां रह्यो ठे एम जाणवुं ॥

अहिं हवे वज्रायुध तथा संगमदेवना दृष्टांत होवाथी वेदुनी कथामां
प्रथम वज्रायुधनी कथा कहे ठे. कांचनपुरनेविषे श्रीवज्रायुध नामा राजा
राज्य करे ठे. ते महापराक्रमी होवाथी शरणें आवेला जीवोनी रक्षा करवा
मां कुशल हतो. तेथी तेनुं नाम जगतमां वज्रपंजर करी सहु कहेता हता.
एक दिवस सज्जानेविषे इंद्रमहाराजें तेनुं दयाधर्मसंबंधि पराक्रम वर्णव्युं. ते
नातमां अश्रद्धा राखनारा बे देवताउं प्रत्यक्ष पराक्रम जोवाने माटे आ

व्या. तेमां एकजणें पारेवानुं रूप धारण कखुं अने एकजणे शीचाणा पद्दी
नुं रूप धारण कखुं तेमां पारेवानुं रूप धारणकरनार देवता मारी रक्षाकर
मारी रक्षा कर. एवं वचन बोलतो बोलतो वज्रायुधना खोलामां आव्यो. पठ
वाडे सींचाण पद्दीना रूपने धरनार एवो देव बोव्यो के ए मारुं नदय ठे ते
तुं मने आप. एम बोलतो बोलतो आव्यो. अने कहेवा लाग्यो के हे राजन् !
तुने क्यां दया ठे जेमाटे मारुं नदय जे पारेवुं पद्दी तेतें ग्रहण कखुं. तेने
राजाए कखुं के तुने जे रुचे ते तुं खावानुं माग्य. त्यारे सींचाणे कखुं के मां
सविना मने काइ रुचतुं नथी माटे महामांस मने तुं आप. त्यारे राजाये
पोताना अंगनुंज ठेदन करीने अर्पण करवा मांमयुं. ते पढी त्रांजवुं मगा
वी, एकत्राजवामां पारेवाने बेसाडयुं अने एक ठाबडामां पोतें बेगो. एवं
तेनुं साहस तथा शरणागत रक्षणत्व जोइने देवता तुष्टमान थया अने प्रत्य
ह् थइ कहेवा लाग्या के तारी कीर्त्ति अमे इंदमहाराजपासैं सांजली पण
ते वात उपर अमोने श्रद्धा न थइ तेथी तारी पासैं प्रत्यह् पारखुं जोवा आ
व्या. परंतु शरणागतना रक्षणमां प्राण खोवामाटे पण तुं उत्कंठित थयो एम
कहीने ते देवता देवलोकमां गया. ते राजा वज्रायुधना नवथकी स्वल्प नवें
ज श्रीशान्तिनाथनामां शोलमा तीर्थकर थया. यतः ॥ जो अत्तणोहिंएसी, अ
नयं जीवाण दिक्क निच्चं पि ॥ जह वज्झाउह जम्मे, दिन्नं सिरिसंति नाहेणं ॥ १ ॥

हवे बीजी संगमदेवनी कथा कहे ठे. एक दिवस सौधमें ई देवताउंनी आ
गल वीरजगवाननुं सत्त्व वखाण्युं. जे त्रण सुवनमां पण श्रीवीरजगवानने
कोइ क्षोभ करी शके नही. ते वचन न मानतो एवो संगमदेव, अनार्यदे
शमां पोलास चैत्यने विषे कायोत्सर्गमां रहेला एवा श्रीवीरजगवाननी स
मीप आवीने तिहां हस्तीनुं रूप विकुर्वीने पोताना शुंमादंमैं उपाडी उपाडी
ने प्रभुने गगनने विषे उलाली नाख्या. तो पण वीरजगवान् क्षोभ न पाम्या
पढी प्रभुनी उपर रजनी वृष्टि करी. पढी सर्प अइने जगवानने मर्या, एम
एकज रात्रिमां वीश उपसर्गो कखा. तो पण क्षोभ न पामता एवा प्रभुने
जोइने प्रभुना मस्तकनी उपर चक्र मूक्युं. तो पण परानव न पाम्या. एवा
माहासत्त्ववाला प्रभुने मानीने पगे पड्यो. पढी सौधर्म देवलोक प्रत्यें जतां
इंई तेने वज्रें करी माखो अने स्वर्गथकी ते छुट देवने काढी मूक्यो ते हाल
मेरुनी चूजिका उपर रहेजो ठे ए अजय्य जीव अनंतसंतार पर्यटन करजें ॥

पंथमय थाय ठे. तथा (इक्षुरपि के०) शेरडीनो सांगो पण (पीलने के०) पीलवामां (अद्भुतरसः के०) अद्भुतरस रूप थाय ठे. अर्थात् अपूर्व स्वाद मय थाय ठे ॥ ३३ ॥

आहिं कालिकाचार्यनी कथा कहै ठे. तुरमिणी नगरीनेविषे दत्तराजानो मातुल कालिकाचार्य आव्या, तेमने एकदिवस दत्तराजायें पूठुं के महाराज ! यज्ञ करवानुं शुं फल ठे ? त्यारें गुरुयें कह्युं जे एमां हिंसा होवाथी महापाप थाय ठे. त्यारें दत्तराजायें कह्युं के महाराज ! हुं पूठुं तुं तेथी उल टो जवाव शा माटे आपो ठो ? हुं तो यज्ञ करवाथी फल शुं थाय ? एम पु ठुं तुं तेने गुरुयें कह्युं के नरकमां जवुं एज यज्ञनुं फल ठे वली राजायें पु ठुं के तेवारें हुं मरीने क्यां जश्श ? गुरुयें कह्युं तुं नरकमां जश्श. ते सांजली क्रोधायमान थइने राजायें पुठुं के तमे मरण पामीने क्यां जाशो, तेवारें गुरुयें कह्युं के हुं स्वर्गमां जश्श. तेवारें राजायें पूठुं महारुं आयु केटलुं ठे ? तेने गुरुयें कह्युं सातदिवसनुं ताहरुं आयुष्य ठे, ते सांजली राजा गुरुनी पासें सीपाइउनी चोकी राखीने पोताने घेर जइ बेशी रह्यो. सातमे दिव सें प्रधानोयें दत्तराजाने राज्य उपरथी उठाडी तेलनी कडाहमां नाखी तेनुं शरीर पचावीने कुतराने नक्षण कराव्युं ते मरीने नरकें गयो. गुरुपासें बेसा डेला सीपाइउ नाशि गया. एरीतें कालिकाचार्यने प्राणांत कष्ट प्राप्त थयुं तो पण असत्य जापण न कह्युं. माटें मरणां ते पण असत्य बोलवुं नही ॥

घोरां दुर्गतिमेत्यलीकलवमप्यन्यर्थितोऽपि ब्रुवन्, वादे नारदपर्वताख्यसुहृदोर्यद्वसुर्नृपतिः ॥ चक्रेऽर्चाविधुरो वि रंचिरनृतात् केतक्यनिष्ठा मृषा, साद्व्यात्किं न हरि र्जवेन महितः, सत्यात्परीक्षाक्षणे ॥ मृषावादधारं ॥ ३४ ॥

अर्थः—बीजा कोइयें (अन्यर्थितोपि के०) अन्यर्थित कस्यो ठे तो पण कोइ प्राणी (अलीकलवमपि के०) असत्यवाक्यना लवने पण (ब्रुवन् के०) बोलतो ठतो (घोरां के०) नयंकर एवी (दुर्गतिं के०) दुर्गतिने (ए ति के०) पामे ठे. (यद्यत् के०) जेम (नारदपर्वताख्यसुहृदोः के०) नारद अने पर्वत नामना वे स्नेहीना (वादे के०) विवादमां (वसुर्नृप

यनी पत्नीनी करेली प्रार्थनायें करी कूटसाही जरवाथी वसुराजा डुर्गतिने प्राप्त थयो. त्यां लौकिक दृष्टांत कहे ठे. (नवेन के०) ईश्वरें (विरंचिः के०) ब्रह्माने (अनृतात् के०) असत्य जाणथकी (अर्चाविधुरः के०) पूजारहित शुं (नचक्रे के०) न कखा, ना कखाज, अद्यापि ब्रह्मा ठे ते लोकोयें पूजाता नथी. वली शंकरें (मृषासाह्यात् के०) खोटी साही जरवाथकी (केतकी के०) केतकीने, (अनिष्टा के०) अनिष्ठित (किंन के०) शुं न करी. अर्थात् करीज. जेमाटे ईश्वरने आजदिन पर्यंत केतकी चडती नथी ए प्रत्यक्ष वात ठे. तथा ईश्वरें (परीक्षाक्षणे के०) परीक्षा नी वेलाने विषे (सत्यात् के०) सत्यजाणथकी (हरिः के०) विष्णु, (किं के०) शुं (नमहितः के०) न पूजाया अर्थात् पूजायाज एटले श्रीकृष्ण अद्यापि जगत्मां पूजाय ठे ते सत्यजाणथकी जाणवुं ॥ ३४ ॥

इहां दृष्टांतमां वसुराजा तथा ब्रह्मादिकनी कथा कहेवी जोश्यें. तिहां प्रथम ब्रह्मा विष्णुनी कथा कहे ठे एकदा ब्रह्मा अने विष्णुने वाद थयो के शिवना लिंगनो आपणने पार पामवो. तेने महादेवजीयें कहुं के उपर तथा नीचें महारुं लिंग पारविनानुं ठे माटे तेनो कोइ पार पामी शके नही तो पण ते वेहु देव पार पामवाने चाव्या, तेमां ब्रह्माजी विष्णुना ना निप्रदेशथी निकलीने ठ मास पर्यंत उपर चाव्या अने विष्णु ठ मास पर्यंत नीचें चाव्या, तो पण महादेवजीना लिंगनो पार आव्यो नही एवामां शंकरनां मस्तक उपरथी केतकी नीचें उतरी तेने ब्रह्मायें पूढ्युं के तुजने शिवना मस्तक उपरथी उतरतां केटला दिवस थया ? तेवारें केतकीयें कहुं के ठ महीना थया ते सांजली ब्रह्मायें विचाखुं जे मने ठ महीना थया पण हुं पार पाम्यो नही एम चिंतवी केतकीने कहुं के तुं शिवनी पासें एवी साही आपजे के सुजने तमारा मस्तक उपरथी ब्रह्मायें आणी ठे. एटलुं असत्य वोजजे. ते वात केतकीयें कबुल करी तेवारें ब्रह्मा त्यांथी पाठा वल्या अने विष्णुने आवी कहेवा लाग्या के हुं ईश्वरना लिंगनो पार पाम्यो तेने टे को आपवा केतकीयें खोटी साही पूरी तथा श्रीकृष्ण तो सत्यज वोल्या के हुं तो ठ महीना पर्यंत ईश्वरनो पार पामवा माटे नीचो गयो पण पार पाम्यो नही एवीरीतें ब्रह्मायें असत्य जाण कहुं माटे शिवजीयें ते ब्र

ब्रह्माने अपूज्य कखा. ते अद्यापि जगत्मां कोइ ब्रह्माजीने कोइ पूजतो नथी अने केतकीयें जूठी साह्नी नरी तेथी शिवजीयें तेनो त्याग कखो जेमाटे आजपर्यंत केतकीनां फूल महादेव उपर चढतां नथी अने विष्णु सत्य वो व्या तो तेने महादेवे जगत्मां पूज्य कखा, ते अद्यापि पूजाय ठे माटे गमे तेवुं दुःख पडे तो पण सर्वथा असत्य जापण करवुंज नही असत्य जापण करनारो पुरुष जे होय ते ब्रह्मा अने केतकीनी पेटें थाय ठे.

हवे वसुराजानी कथा कहे ठे. शुक्तिमतिपुरीने विपे वसुराजा राज्य करे ठे. त्यां क्षीरकंदव उपाध्याय रहे ठे. ते पोताना पुत्रने तथा राजाना पुत्र वसुराजाने तथा नारदने ए त्रणने जणावे ठे. एक दिवस उपलीजूमियें उपाध्याय रात्रिनेविपे ध्यान करता होता. तेवामां आकाशमार्गथकी वे मु निनुं एवुं वाक्य सांनव्युं जे आ आचार्यनी पासें त्रण जणशास्त्र जणे ठे तेमां वे जण नरकगामी याज्ञे अने एक जण स्वर्गें जज्ञे. पठी उपाध्या यें त्रणे जणने कुर्कुट वधने माटे मोकल्या तेमां नारद विना वे जणे तो कुर्कुटवध कखो माटे ते वेहु जण नरकगामी याज्ञे अने नारदें वध न कखो माटे ते स्वर्गगामी याज्ञे. अनुक्रमें उपाध्याय मरण पाव्या, तदनंतर पर्वतें तो “ अजैर्यपृथ्व्यं ” ए वाक्यनो आम अर्थ कखो जे पशुयें करी य द्र करवो, तेने नारदें कखुं के हे नाइ ! उपाध्यायें तो अज शब्दनो अर्थ त्रण वर्पनी जुनी ब्रीहि कहेली ठे. एम वेहु जणनो विवाद यतां यतां एक बीजायें एवुं पण लीधुं के जेनुं बोलवुं खोटुं ठरे, तेनी जिह्वानुं ठेदन करवुं. ते वेहुजणे कबुल कखुं. अने वसुराजा जे उपाध्यायनो ब्रीजो शिष्य हुतो तेणे पर्वतनी माताना उपरोधेंकरी खोटी साह्नी पूरी ने कखुं के अज ए टले बकरो जाणवो एम उपाध्यायें कखुं हतुं आवीरीतें खोटुं बोल्यातांज शासनदेवीयें तेने सिंहासन उपरथी उंधो नाखीने चपेटीयें करी मरण प माड्यो ते मरीने नरकमां गयो, माटे जे कोइ असत्य जापण करज्ञे तथा असत्य साह्नी नरज्ञे ते वसुराजानी पेटें दुःखी याज्ञे. ए वैराग्यशर प्रसंग्युं.

वैराग्यशस्त्रदत्तमोदतमोऽमलांत, दृष्ट्या पटिष्ठपरि
दृष्टहिताहितार्थः ॥ चोरोपि शुद्ध्यति शमेन दृढ
प्रहारी, वापेति वा दयजवोजलदेन किं न ॥ ३७ ॥

नानाकलाविदपि लाघवमेति चौर्या, विद्यानताम्रफलचौर इव प्रियार्थे ॥ दोषो महानधिगुणेपि हि लांठनाय, रत्नाकरे कुजलवत्तशवत् सुधांशौ ॥ ३६ ॥

अर्थ:- (नानाकलाविदपि के०) नानाप्रकारन। कलाने जाणनार एवो पुरुष पण (चौर्यात् के०) चोरपणाथी (लाघवं के०) लघुपणाने (एति के०) प्राप्त थाय ठे. केनी पेटें ? (प्रियार्थे के०) पोतानी स्त्रीने माटे (विद्यानताम्रफलचौर इव के०) विद्यार्थे करीने नम्र करेला एवा आंवा ना फलना चोरनी पेटें. इहां दृष्टांत कहे ठे. (हि के०) निश्चें (अधिगुणेपि के०) अधिक गुणवाला एवा पुरुषनेविषे पण (महान् दोषः के०) महोदो दोष, (लांठनाय के०) कलंकने माटे थाय ठे. जेम (रत्नाकरे के०) समुद्रने विषे (कुजलवत् के०) द्वार जल जेम लांठनने माटे थयुं ठे, तथा (सुधांशौ शशवत् के०) निर्मल चंद्रमाने विषे, शश एटले मृगनुं चिन्ह जे ठे ते जेम लांठनरूप थयो ठे. तेम घणा गुणमां एक महोदो दोष ते लांठनने माटे थाय ठे ॥ ३६ ॥

चोरनी कथा कहे ठे. चेजणाराणीने एकस्तंजुं धवलगृह कराववानी इच्छा थइ. माटे श्रेणिक राजाये देवतुं आराधन करी एकस्थंनवातुं घर वनाव्युं. तेनी पासे एक वाडीमां अत्यंत उंचा आंवाना वृक्ष ठे. तेना फल कोइ लइ शके नही. ते नगरमां कोइ आकर्षणी विद्याना जणेलो चांमालनी स्त्रीने आम्र फल खावानो दोहोलो उपन्यो. तेवारें चांमालें आकर्षणीविद्यार्थे आम्र फल ग्रहण कखां. चांमालना स्पर्श आम्र सुकाइ गयो. कोइ युक्तिथी अन्नय कुमारें ते चांमालने पकळ्यो तेवारें ते आकर्षणीविद्या श्रेणिकने आपीने नृदो.

તા કે૦) સુનગતા પ્રાપ્ત થઈ. તે કેમ તોકે (તા: કે૦) તે પોતાની પ્રસિદ્ધિ
 એવી આઠ (પ્રિયા: કે૦) સ્ત્રિયો તે (મુદા કે૦) હપ્પેં કરી (અનેન સમ
 કે૦) આ જંબૂસ્વામીની સાર્થે (વ્રતં કે૦) દીક્ષાને (જેજુ: કે૦) નજતી હવી
 (ચ કે૦) વલી (કેવલશ્રી: કે૦) કેવલજ્ઞાન રૂપ લક્ષ્મી, તે (અન્યા:
 તા કે૦) અન્યને વિષે આસક્તિરહિત એવી થકી. (સહ કે૦) જંબૂસ્વામીન
 સાર્થેજ (જગામ કે૦) જાતી હવી. કારણ કે, જંબૂસ્વામી પઢીકોડને કેવલ
 જ્ઞાન ઉપનું નથી. એ બે વાનાં જંબૂસ્વામીને સુનગતા દર્શાવનારાં છે. કેમ કે
 જેનું અંત પર્યંત સ્વરૂં સૌનાગ્ય હોય તે સ્ત્રી, પોતાના નર્તારની સહચરી થાય
 છે. તેમ જંબૂસ્વામીની આઠે સ્ત્રી સાર્થેજ મોઢેં ગઈ અને કેવલજ્ઞાનરૂપ સ્ત્રી
 પણ જંબૂસ્વામીની સાર્થે મોઢે ગઈ અન્ય જીવોને વિષે આસક્ત રહી નહીં.

આંહિં જંબૂસ્વામીની લેશમાત્ર કથા કહે છે. કુસુમપુરને વિષે ધનદત્ત
 નામા શેઠના જવદત્ત અને જવદેવ નામના બે પુત્રો હતા. તેમાં જવદત્તે
 દીક્ષા ગ્રહણ કરીને, વલી કાલાંતરે પોતાના નાડને બોધ દેવા માટે ત્યા
 આવ્યો. તે વચ્ચે જવદેવ અર્ધ શણગારેલી પોતાને પરણ નારી કન્યાને મૃ
 કીને મહોટા નાડને વાંદવા ગયો. મહોટા નાડયે વાર્તા કરાવતાં ગુરુન
 પાસે પહોંચાડ્યો. ગુરુયે તેને પ્રતિબોધી દીક્ષા આપી. તે તેણે નાવવિન
 પાલવા માંની. જેવારે મહોટો નાડ જવદત્ત સાધુ મરણ પામ્યો તેવારે ન્હાને
 નાડ ફરી જોગની અજિલાષા કરતો નગરમાં આવ્યો, તે વાત પૂર્વે પરણવ
 માટે સજ્જ થયેલી અર્ધ શણગારેલી સ્ત્રીયે જાણ્યાથી તેણે તેને બોધ કહ્યો
 પઢીતે મરણ પામીને પુંમરીકિણી નગરીયે પદ્મરથ રાજાની વનમાલા નામે
 રાણીની કૂચે શિવકુમાર એવે નામે પુત્રપણે ઉપન્યો, વાપે તેને વત્રીશ કન્યા
 ઉ પરણાવી. તેણે પૂર્વજન્મના નાડ સાગરચંડ મુનિ પાસેથી ધર્મ શ્રવણ
 કરી સંવેગ પામી બ્રહ્મચર્યવ્રત ગ્રહણ કહ્યું. પઢી દીક્ષા લેવાની ઇચ્છા કરી.
 ત્યારે અશક્ત જાણી તેના પિતાયે વાચ્યાથી તે દૃઢધર્મા શ્રાવક થઈને પ્રાણુકા
 નનો આહાર વહોરી એકાંતરે ઉપવાસ કરીને પારણું કરે. પઢી વલી ચોર્વ
 શ વર્ષપર્યંત યાવત્ ઠઠ તપે પારણામાં આંવેલ કહ્યું તે મરીને વિદ્યુન્માલી
 નામે દેવ થયો, ત્યાંથી ચ્યવીને રાજગૃહીને વિષે રૂપનદાસ શેઠની ધારિણી
 સ્ત્રીની કૂચે પુત્રપણે ઉપન્યો, એનું નામ જંબૂ પાડ્યું. તેણે ઇચ્છા વિના પણ
 પિતાના આગ્રહથી આઠ કન્યા પરણીને એકેક સ્ત્રીને નવી નવી કથા સં

जलावी प्रतिबोध पमाडे ठे, तेवामां प्रजवनामा चोर ते जंबूकुमारना घर मां पांचशें चोरोनी साथें चोरी करवा आव्यो. तेणें ठानो उजो रहीने जं बूकुमारें स्त्रीउने करेलो बोध सांजली वेराग्य पामी दीक्षा लीधी. ते व्रत पालीने देवता थयो. अने जंबूकुमार तथा तेनी आठे स्त्रीयो मोक्ष पामी ॥३४॥

न ब्रह्मतः सकलशर्मकृतश्चलन्ति धीराः सुदर्शन इव
व्यसने धनेऽपि ॥ शेषोऽब्धिवृक्षलहरीचलशैलव
ल्गङ्गजुगमौलिरपि विश्वनरं विजर्ति ॥ ३५ ॥

अर्थः—(सकलशर्मकृतः के०) समस्त सुकृतने करवावाला एवा (धीराः के०) धैर्यवान पुरुषो (व्यसने के०) संकट आव्या ठतां अथवा (धनेपि के०) धन प्राप्त थया ठतां पण (सुदर्शन इव के०) सुदर्शन शेतनी पेटें (ब्रह्मतः के०) धर्मथी (न चलन्ति के०) चलायमान थता नथी. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (शेषः के०) नागेंड ते, (अब्धिवृक्षलहरीचलशैलवल्गङ्गजुगमौलिरपि के०) सागरना मोटा मोजाथी चंचल थयेला एवा जे पर्वत तेथी धुजती अने विदारण पामती एवी जे पृथ्वी तेणें करी वक्र थयुं ठे मस्तक जेतुं एवो ठतो पण (विश्वनर के०) जगतनो नार तेने (विजर्ति के०) धारण करे ठे. पण मूकतो नथी. तेम मोटा लोको धर्मेने क्यारें पण मूकता नथी ॥

इहां सुदर्शन श्रेष्ठिनी कथा कहे ठे. चंपानगरीमां दधिवाहन राजा तेने अजया नामें राणी ठे. ते नगरीमां सुदर्शन नामें शेत वसे ठे. तेनी देवांगना सरखी मनोरमा नामें स्त्री ठे. तेना पांच पुत्रो ठे. एकदा सुदर्शन शेतनुं रूप जोडने अजया राणी अनुरागणी थइ त्यारें शेतने तेडवा माटे पोतानी सरखीने मोकली. शेतने बुद्धि उपनी तेथी कहुं के हुं नपुंसक हुं, माटे ए काम करवाने शक्तिमान नथी. दासीयें पण ते प्रमाणेंज राणीने कहुं. वली एकदा शेतना पुत्रोने मार्गें जता जोडने राणीयें विचाहुं के नपुंसकने संतति होय नही, माटे शेतें मने ठेतरी ठे. तो हवे एनुं फरीथी उपाय करीश. एक दिवसे कोइ कार्यनिमित्तें शेतने उपाडी लावीने राणीयें प्रार्थना करी ते शेतें न मानी त्यारें तेणे स्त्री चरित्र करी बुमो पाडी जे शेतें महारी लज्जा लीधी एवो होकार करवाथी राजायें शेतने शूलीयें चडाव्यो. त्यां शीलना प्रजा वथी शूली ते सिंहासन रूप थइ पठी राजाना सेवकोयें खड्गना प्रहार कथा

ते मुकुट, कुंमल, हार, बाजुबंधादिक आचूषण रूप यथा ह्वा. ए रीतें कष्ट पडतां पण शेठें अंगीकार करेलुं शीलव्रत न मूक्युं ॥ ३७ ॥

विश्वोपकारि धनमल्पमपि प्रशस्यं, किं नंदवत् फलम
मानपरिग्रहेण ॥ प्रीत्यै यथा हिमरुचिर्न तथा हिमौ
घः, स्याद्वा यथाऽत्र जलदो जलधिस्तथा न ॥ ३८ ॥

अर्थः—(अल्पमपि के०) अल्प एतुं पण (धनं के०) धन, (विश्वोप
कारि के०) सर्वलोकना कार्यने साधवावाहुं ठतुं (प्रशस्यं के०) वखाणवा
योग्य थाय ठे. परंतु (अमानपरिग्रहेण के०) संख्याविनाना परिग्रहें करी
(नंदवत् के०) नंदराजानी पेटें (किं फलं के०) हुं फल होय ठे? अर्थात्
कांहीपण फल ते धनतुं न थयुं. आहीं दृष्टांत कहे ठे. (यथा के०) जेम
(हिमरुचिः के०) चंडमा, (प्रीत्यै के०) लोकने प्रीतिने माटे (स्यात् के०)
होय, (तथा के०) तेवीरीतें (हिमौघः के०) हिमनो समूह (न के०) न
होय, (वा के०) अथवा (यथा के०) जेम (जलदः के०) मेघ ते (अत्र
के०) आ जगत्ने उपकारी थाय ठे, (तथा के०) तेम (जलधिः के०)
समुद्र, ते ह्जारजळें करी निरुपयोगी ठे माटे (न के०) यतो नथी.

आहीं नंद राजानी कथा कहे ठे, पाटली पुरनेविषे उदायिन राजाने
कोइक पुरुषें साधुवेष धारण करीने कंकलोहनी बुरीयें मारी नांख्यो! ते
राजाने ठोकरो न होवाथी राज्य रेहुं थयुं, ए अवसरे हजाम पिता अने
गणिका मातानो पुत्र नंदनामा हतो तेणें पोताना आंतरडायें वीटायला
पाटलीपुरने स्वप्नमां दीतुं. प्रातःकालें स्वप्नपाठकने स्वप्नतुं फल पूठयुं, पाठकें
पण पोतानी दीकरी तेने परणावीने पढीकयुं के तमने आ पुरतुं राज्य
मलगे. नंदपण ते कन्या परणीने घेर आव्यो. अनुक्रमें पंचदिव्य हाथीयें
नंदने अनिषेक कखो, नंद राज्य गादीयें बेठो, परंतु कोइ मंत्री प्रमुख ते
नंदनी आझा माने नही. त्यारें नंदें जित उपर चित्रेला असवारोनी सामुं
जोयुं. के तरत ते चित्रेला स्वारीयें उतरीने अनेक सामंतोने पाडी नांख्या.
ते जोइ सर्व सामंत नय पामीने तेनी आझा पाली ते पढी ते नंदनी गा
दीयें जे वेसे ते नंद कहेवाय, ते सर्वे नंद त्रणे खंमना अधिपति थया. सोना
ना पर्वतो कराव्या; पण ते इव्य कोइ सुकार्यमां वपरायुं नहि ॥ ३९ ॥

धन्यः परिग्रहमितैः सुखजाड्न् पापी, प्राङ्मम्मणो व
णिगिवेधहृदीश्वरोऽपि ॥ वंद्यः कृतादरमहो जगतोमित
श्रीः, पश्याधिकाऽधिकवसुः शशजृत् कलंकी ॥ ४० ॥

अर्थः—जे मतिमान् पुरुष, (परिग्रहमितैः के०) परिग्रहना मानें करी वर्त्ते, ते (धन्यः के०) धन्य जाणवो. तथा (सुखजाक् के०) सुखजोगवनारो जाणवो परंतु (पापी के०) लोनी पुरुष (न के०) सुखजाग् नथी. केनी पेटें? तो के (प्राक् के०) पूर्वे (ईश्वरोपि के०) कोटी धनवालो पण (इंधहृत् के०) नदीना पूरथी तणातां लाकडांनो लावनार (मम्मणोवणिगिव के०) मम्मण शेतज जेम कहेलुं ठे के ॥श्लोक॥ असंतोषवतः सौख्यं, न शक्रस्य न चक्रिणः ॥ जंतोः संतोषनाजोय, दनयस्यैव जायते ॥ नावार्थः— असंतोषवाला इं इने तथा चक्रीने पण सुख होतुं नथी अने निर्धन होय परंतु संतोषी होय तो ते सुखी जाणवो. (पश्य के०) जो के (शशजृत् के०) चंडमा, (मितश्रीः के०) थोडी लक्ष्मीवालो होय त्यारे (अहो के०) आश्चर्य ! (कृतादरं के०) कखो ठे आदर जेने विषे एवो जेम तेम (जगतः के०) जगतने (वंद्यः के०) वंदन करवा योग्य होय ठे. अने (अधिकाधिकवसुः के०) अधिकवसु वालो चंडमा, तथा अधिकवसुवालो पुरुष, (कलंकी के०) कलंकवालो होय ठे अने कोइने नमन करवा लायक होतो नथी. पुरुष पढ़ें वसु एटले इव्य जाणवुं अने चंडपढ़ें वसु एटले किरण जाणवां.

आहिं मम्मण शेतनी कथा कहे ठे. राजशृही नगरीयें श्रेणिक राजा राज्य करे ठे. एक दिवस चेलणाराणी गवाह्मां बेठां, तेवामां अर्द्धरात्रि ने समयें अत्यंतपवने युक्त वरसाद वरसवा मांमयो, तेथी नदियें पूर आव्युं तेवारें नदीमां तणातां एवा लाकडाउने बाहिर खेंचता एवा कोइ वृद्ध पुरुषने विजलीना उद्योतें करीने, राणीयें दीतो. तेवारें श्रेणिक राजा ने राणीयें कखुं के महाराज ! मेघ राजानी पेटें तमें पण जरतामांज नरो ठो? परंतु जुवो आवा दुःखी दरिद्री आपणा नगरमां वसे ठे. तेना नरण पोषणनी तमे चिंता पण करता नथी वाह् !! तमारुं आतो मोहोदुं चातुर्य नासे ठे ? तदनंतर श्रेणिक राजायें पण तणातां काष्ठोने खेंचना र वृद्धपुरुषने गोखमांथी जोयो, तेथी तेने बोलाव्यो अने पूढ्युं के अरे तुं

कोण ठो ? त्थारें ते बोव्यो के हुं वणिक हुं, मारुं नाम मम्मण ठे. महारें एक बलद सुवर्ण रत्ननो ठे अने बीजो बलद मेलववा माटे आ काम करुं हुं तेपढी ते कौतुक युक्त अइने श्रेणिक राजायें चेलणा राणीनी साथें जइ ते मम्मण शेठना घरमां त्रीजी जूमिने विषे सुवर्ण अने रत्न समूहथी जडे ला एवा शीगडावाला बे वृषजोने नजरें दीठा. ते जोइने श्रेणिकराजा चे लणा राणीने कहे ठे के हे स्त्रि ! आवी समृद्धि मारा जंमारमां पण न थी. वली श्रेणिक राजा ते मम्मण शेठने पूढे ठे के एटली समृद्धि ठतां त मो नदीमांथी काष्ठने शामाटे खेंचीलीयो ठो ? त्थारें मम्मण शेठें कहुं के हे राजन् ! आकाष्ठोनां रत्न आशे. त्थारें राजायें कहुं के थोडी किम्मतनां काष्ठोयें करी रत्न ते केम आय ? त्थारें तेणें कहुं के आ वावना चंदननां घणी किम्मतनां काष्ठो हुं लउं हुं ते वात सांजली साश्वर्य अइने राजा त था राणी बेहु पोताने घेर गयां. ए रीतें जन्मपर्यंत मम्मण शेठें ठते धने कोइने कांही पण आप्पुं नहिं तेम खाधुं वापसुं पण नहीं ॥ ४० ॥

सीमस्थिते जलनिधौ निजकालमाने, शीतातपांन
सि च जीवति जीवलोकः ॥ दिग्मानमानमपि जंतुहिता
य तद्वत्, स्याच्चारुदत्तवदिहाप्रयतोति दुःखी ॥ ४१ ॥

आहिं चारुदत्तनी कथा कहे ठे. मिथिलापुरीने विपे नीमक शेठनो पुत्र चारुदत्त नामा हतो, तेने परणाव्या पढी तेना पितायें चतुराशने माटे वे श्याने घेर सूक्यो. त्यां तेणे वेश्याना व्यसनें करी पोतानुं घर पण ठोड्युं तेना पितायें मरती वखतें ते चारुदत्तने बोलावी कथुं के हे नाइ! जन्म पर्यंत तें मासं वाक्य पाव्युं नहिं. हवे बीजुं कांहिं कहेतो नथी परंतु एट लुंज कहुं बुं के कष्टना वखतमां नवकारनुं स्मरण करवुं एम कहीने चारुदत्तनो पिता मरण पाव्यो. पढी तेनुं डव्य वहुं क्लीण थइ गयुं. तेवारें नि र्धन थको पृथ्वीमां जमतां जमतां ते चारुदत्तने कोइ योगी मव्यो तेणें सु वर्णरस लेवा माटे रसकूपिकामां नाख्यो त्यां कूपिकामां मरण पामता एवा कोइ पुरुषने तेणे नवकार संजलाव्यो अने पोतें चंदनघोने पुठडे वलगीने कुवाथी वाहेर नीकली पोताना मामाने गाम गयो. तिहां मामायें अने पो तें कपास ग्रहण कखो, ते कपासने अरण्यमां लइ जता हता, तेवामां दावा ग्रियें करी कपास वलीने राख थइ गयो. पढी मामो कहेवा लाग्यो जे आपणे एक चामडानी धमणमां प्रवेश करीने रहियें, तो मांसना लोनी जारंम पकहीयो आपणने उपाडी उडीने सुवर्णद्वीपमां लइ जागे. तिहां सुवर्ण ग्रहण करगुं ? एम कही मामायें पोताना लीधेला वे वकराने मारवा मांमया तेने चारुदत्तें वाखो तो पण मामायें सांजव्युं नही चारुदत्तें पोताने वेसवा माटे जे मामायें वकरो आप्यो हतो तेने मरती वखतें नवकार संजलाव्यो पढी मामो जाणेज वेहु जण ते वकराउनी खालनी धमणमां वेठा तेवारें जारंमपकहीयें ते वेहुने मांसनी चांतिथी उपाडी लीधा, ते सुवर्णद्वीपें जइ ना ख्या, त्यां खोलमांथी निकलीने ते चारुदत्त एक मुनिनी पासें गयो. जेवामां ते गुरुनी पासें वेसे ठे तेवामां एक देदीप्यमान कांतियें विराजमान देव ता तिहां आव्यो, तेणे प्रथम चारुदत्तने वांदीने पढी मुनिने वंदन कथुं ते जोइ कोइ बीजा त्यां वेठेला पुरुषें मुनिने पूठ्युं महाराज आ देवतायें प्र थम चारुदत्तने वांदी पढी मुनिने वंदन करवारूप विपरीत वंदन केम कथुं ? पुरुषें कथुं एणे पूर्वजे जवे आ देवताना जीवने नवकार संजलाव्यो हतो तेना प्रजावथी ए देवता थयो ठे माटे एतो गुरु होवाथी एणे चारुदत्तने वंदन कथुं. पढी चारुदत्तने ते देव केठ्युं एक डव्य आप्युं अने पाठो तेने सस्यानकें पोतोंवाव्यो. अथात् ए चारुदत्त बहुकर्मा दत्तो परंतु तेणे पो

તાના પિતાના ઉપદેશથી નમસ્કાર આપવાનો નિયમ રાખ્યો તો તે પાઠો સુધી થયો અને દેવતાયે પણ પૂર્વજન્મનો ગુરુ માનીને નમસ્કાર કયો.

ન ગમ્યં નાગમ્યં ક્વચિદ્કૃતદિગ્ધ્યાનવિરતેઃ, કથં વા સ્યાદિ
શ્ચે સતતગતિરેકત્ર વસતિઃ ॥ દ્વિતીયદ્વીપાંતર્ગતચરતમાક્રાં
તજલધિ, નર્કિં ડૌપદ્યયે હરિરમરકંકાપુરમગાત્ ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:- (અકૃતદિગ્ધ્યાનવિરતેઃ કે૦) નથી કરી દિગ્ધ્યાનની વિરતિ
જેણે એવા સદા ઝમણ શીલ જીવને (નગમ્યં કે૦) નહીં જવા લાયક ત
થા (નાગમ્યં કે૦) નહીં આવવા લાયક એવું સ્થાનક (ક્વચિત્ કે૦)
કોઈપણ કારણે નથી કારણકે (વિશ્વે કે૦) જગતમાં (સતતગતિઃ કે૦)
નિરંતરગતિ કરનારો એવો જે વાયુ તે (એકત્રવસતિઃ કે૦) એકસ્થાનને વિષે
રહેનારો (કથં કે૦) કેવી રીતે (સ્યાત્ કે૦) હોય? ના હોયજ નહિં.
અહિં દૃષ્ટાંત કહે છે. (હરિઃ કે૦) શ્રીકૃષ્ણ, (ડૌપદ્યયે કે૦) ડૌપદી વા
લવાને માટે (આક્રાંતજલધિઃ કે૦) ડહાંધન કયો છે સમુદ્ર જેણે એવા ઠતા
(દ્વિતીયદ્વીપાંતર્ગતચરતં કે૦) બીજો દ્વીપજે ધાતકી સ્વંમ તેમાં રહેલા ચર
તદ્દેત્રમાં (અમરકંકાપુરં કે૦) અમરકંકાપુર પ્રત્યે (કિંનઅગાત્ કે૦)
શું ન જતા હવા? એમ દિશિનું પ્રમાણ ન કરનારા પુરુષને સર્વત્ર ફરવું
પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાટે દિગ્પરિમાણ વ્રત અંગીકાર કરવું ॥ ૪૭ ॥

આહિં શ્રીકૃષ્ણની કથા કહે છે. દારિકાનગરીને વિષે શ્રીકૃષ્ણ રાજા રા
જ્ય કરે છે. અને પાંચ પાંડવો હસ્તિનાપુરમાં રાજ કરે છે એક દિવસ ડૌપ
દી પાંડવની સ્ત્રી, કાચમાં મોઢું જોતાં હતાં તેવામાં નારદમુનિ આવ્યા તો
તેને ડૌપદીયે સન્માન આપ્યું નહીં તેથી નારદજીયે તેની ઉપર કોપાયમા
નથડને ધાતકી સ્વંમમાં અમરકંકાપુરીને વિષે પદ્મોત્તર રાજાની પાસે ડૌ
પદીના સ્વરૂપનું વર્ણન કહ્યું તે સાંજલી પદ્મોત્તર રાજાયે દેવનું આરાધન
કરી, દેવના બલે કરી ડૌપદીને પોતાના નગરમાં મગાવી લીધી તે પછી
નારદમુનિયે આવી શ્રીકૃષ્ણને સર્વ વાત કહી તે સર્વ વૃત્તાંત જાણીને શ્રીકૃષ્ણ,
પાંડવોયે સહવર્તમાન સમુદ્રનું ડહાંધન કરીને ધાતકી સ્વંમમાં અમરકંકા
યે આવીને સંગ્રામને વિષે પદ્મનાજરાજાનો પરાજય કયો નૃસિંહરૂપ ધારણ
કરીને તે નગરનો કિલ્લો તોડી નાખ્યો તેવારે સ્ત્રીનું રૂપ ધારણ કરી પદ્મો

તાના પિતાના ઉપદેશથી નમસ્કાર આપવાનો નિયમ મળ્યો તો ને પાત્રો
સુખી થયો અને દેવતાયે પણ પૂર્વજન્મનો ગુરુ માનીને નમસ્કાર કર્યો.

ન ગમ્યં નાગમ્યં ક્વચિદ્કૃતદિગ્ધ્યાનવિરતેઃ, કથં વા મ્યાદિ
શ્વે સતતગતિરેકત્ર વસતિઃ ॥ દ્વિતીયદ્વીપાંતર્ગતનરતમાક્રાં
તજલધિ, નર્કિં ડૌપદ્યયં હરિરમરકંકાપુરમગાત ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:- (અકૃતદિગ્ધ્યાનવિરતેઃ કે૦) નથી કરી દિગ્ધ્યાનની વિરતિ
જેણે એવા સદા ત્રમણ ગીલ જીવને (નગમ્યં કે૦) નહીં જવા લાયક ન
થા (નાગમ્યં કે૦) નહીં આવવા લાયક એવું સ્થાનક (ક્વચિન્ કે૦)
કોઈપણ કાલે નથી કારણકે (વિશ્વે કે૦) જગતમાં (સતતગતિઃ કે૦)
નિરંતરગતિ કરનારો એવો જે વાયુ તે (એકત્રવસતિઃ કે૦) એકસ્થાનને વિષે
રહેનારો (કથં કે૦) કેવી રીતે (મ્યાત્ કે૦) હોય ? ના હોયજ નહિં.
અહિં દૃષ્ટાંત કહે છે. (હરિઃ કે૦) શ્રીકૃષ્ણ, (ડૌપદ્યયં કે૦) ડૌપદી વા
લવાને માટે (આક્રાંતજલધિઃ કે૦) ઊલ્લંઘન કર્યો તે સમુદ્ર જેણે એવા ઠતા
(દ્વિતીયદ્વીપાંતર્ગતનરતં કે૦) વીજો દ્વીપજે ધાતકી સ્વંમ તેમાં રહેલા નર
તદ્દેત્રમાં (અમરકંકાપુરં કે૦) અમરકંકાપુર પ્રત્યે (કિંનઅગાત્ કે૦)
શું ન જતા હવા ? એમ દિશિનું પ્રમાણ ન કરનારા પુરુષને સર્વત્ર ફરવું
પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાટે દિગ્પરિમાણ વ્રત અંગીકાર કરવું ॥ ૪૭ ॥

આહિં શ્રીકૃષ્ણની કથા કહે છે. દ્વારિકાનગરીને વિષે શ્રીકૃષ્ણ રાજા રા
જ્ય કરે છે. અને પાંચ પાંખવો હસ્તિનાપુરમાં રાજ કરે છે એક દિવસ ડૌપ
દી પાંખવની સ્ત્રી, કાચમાં મોઢું જોતાં હતાં તેવામાં નારદમુનિ આવ્યા તો
તેને ડૌપદીયે સન્માન આપ્યું નહીં તેથી નારદજીયે તેની ઉપર કોપાયમા
નથડને ધાતકી સ્વંમમાં અમરકંકાપુરીને વિષે પદ્મોત્તર રાજાની પાસે ડૌ
પદીના સ્વરૂપનું વર્ણન કર્યું તે સાંજલી પદ્મોત્તર રાજાયે દેવનું આરાધન
કરી, દેવના બલે કરી ડૌપદીને પોતાના નગરમાં મગાવી લીધી તે પછી
નારદમુનિયે આવી શ્રીકૃષ્ણને સર્વ વાત કહી તે સર્વ વૃત્તાંત જાણીને શ્રીકૃષ્ણ,
પાંખવોયે સહવર્તમાન સમુદ્રનું ઊલ્લંઘન કરીને ધાતકી સ્વંમમાં અમરકંકા
યે આવીને સંગ્રામને વિષે પદ્મનાભરાજાનો પરાજય કર્યો નૃસિંહરૂપ ધારણ
કરીને તે નગરનો કિલ્લો તોડી નાશ્યો તેવારે સ્ત્રીનું રૂપ ધારણ કરી પદ્મો

वान कीधो मागें चालतां वर्षाकाल आववाथी राजा, दशपुरनगरें रह्यो तिहां पर्यूपण पर्व आववाथी उदायिराजायें उपवास कखो अने चंमप्रद्योतने रसोइयो पूठवा गयो के आपना सारुं केवी रसोइ बनावीयें ? चंमप्रद्योतें कहुं के जे उदायिराजा सारु बनावो तेज रसोइ महारा वास्ते बनावजो तेने रसोइयें कहुं के उदायिराजाने आज उपवास ठे ते सांजली चंमप्रद्योतने शंका उपनी जे आज एणे मने फेर आपवानो विचार कखो जणाय ठे माटेज जुदी रसोइ बनाववानुं कहे ठे एवा नय थी बोव्यो जे महारे पण आज उपवास ठे अने हुं पण जैनधर्मी तुं उदायीनो साधमींजाइ तुं पण मने विस्मरण अइ गयुं तेथी रसोइ करवानुं कहुं तेवात रसोइये जइ उदायिनराजा आगल कही तेवारे उदायिनें विचारुं जे ए धूर्त्तताथी बोव्यो ठे खरो तो पण महारो साधमींजाइ अइ चूको माटे एनी साथे मिह्वाडुकड आप्याविना शुद्ध सामायिक करवुं सूजे नही पठी उदायि राजायें चंमप्रद्योतने कहुं के महारी साथे मिह्वाडुकड कख तेणे कहुं महारुं राज्य पावुं आप्य पठी बीजो कोइ उपाय नही होवा थी तेने ठोडी सूकीने पावुं उज्जयणीनुं राज्य आप्युं अने पूर्वे उदायिरा जायें ते चंमप्रद्योतना ललाटमां दासीपति ए राजा ठे एवा अह्नरनो मांस दीधो हतो ते मांसने ढांकी सूकवाने माटे तेने सोनानो पट्ट बंधावी सन्मान करीने उज्जयणी नगरीयें मोकली दीधो ते दिवसथी चंमप्रद्योतना कपालमां सुवर्णपट्टबंध निरंतर रह्यो एवीरीतें अविज्ञात पणथी उपवासादि सामायिक करे तो पण जान थाय तेवारे विज्ञातपणथी फलप्राप्ति थाय तेमां तो कहेवुंज गुं ? माटे सामायिक अवश्य करवुं ॥४७॥

देशावकाशिकमपास्य सकाकजंघ, कोकाशवद्विप

दमेति जनः प्रमादी ॥ धत्ते प्रज्ञां दिनचरोन निशा

करोऽपि, न स्तूयतेऽपि च पयोऽनृदकालवृष्टः ॥४८॥

अर्थः—(जनः के०) मनुष्य, (देशावकाशिकं के०) देशावकाशिकव्रत ने ग्रहण करीने पठी (प्रमादी के०) आलस्य ययो ठतो. ते देशावकाशिक व्रतने (अपास्य के०) तज्जीने (सकाकजंघकोकाशवत् के०) काकजंघ सहितकोकाशनीपेठें (विपदं के०) दुःखने (एति के०) पामे ठे. एज अ

थेनो दृष्टांत कहे ठे. (दिनचरः के०) दिवने विचरनागे एवो (निशाक
रोपि के०) चंडमा पण (प्रनां के०) कांतिने (न धत्ते के०) धारण कर
तो नथी. (च के०) बली (पयोन्नृत् के०) मेघ, (अकालवृष्टः के०) अ
कालें वरसे तो (न स्तूयते के०) वखणाय नही. तेम देशावकाशिकने त्या
गनारो कोकाशनामा सूत्रधार, अने काकजंघनामा राजा काकजंघनी साथें
जे वत्ते, ते सकाकजंघ कोकाश जाणवो. तेनी पेंठें थाय ॥ ४९ ॥

आहिं काकजंघकोकाशनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. विदेहा
नगरीनेविषे काकजंघनामा राजा अने कोकाशनामा सूत्रधार वसे ठे. ते
कांकजंघराजा लाकडाना संचायें गोठवेजा एवा गरुडपर वेसीने फरेने तथा
ते कोकाशिक लाकडाना संचावाजा अश्वउपर वेसीने फरे ठे. ते सूत्रधार
ने लोको कोकाशी एवे नामे कहे ठे. ते काकजंघ परमजैन हतो, पोता
नी विद्याना बलेंकरी समेतशिखर पर्वत तथा अष्टापद प्रमुख तीर्थने विषे
श्रीदेवाधिदेव अरिहंत प्रभुने नमस्कार करे ठे एकदिवस ते काकजंघें, प्रा
तःकालनेविषे गुरुनी पासें जइ आ नगरथी माहारे वाहेर जावुं नही. एवा
देशावकाशिक व्रतने ग्रहण कयुं. पठी एक दिवस ते एक पोतानाज गामने
विषे संचायें करी चालता एवा काष्ठना घोडा उपर वेसीने गगनमार्गनेविषे
चालवा लाग्यो गामवाहेर निकली गयो दैवयोगें ते काष्ठना अश्वनी कीर्ति
का नांगी. तेवारें आकाश थकी पर्वतनी उपर पड्यो. त्यां मरण पामवाथी
व्रतनी विराधनायेंकरीने ते काकजंघ दुर्गतिने पास्यो. माटे व्रत ग्रहण क
रवुं ते कोइ दिवस अजाण पणायें पण ठोडवुं नही ॥ ४९ ॥

गुरुवचनवियोगाऽज्ञातदेशावकाशो, विपदि तरतिपुण्याच्चेद्यथा
लोहजंघः ॥ ह्यमयवृषणावाः स्वामिना बाह्यमानाः सततममि
तगत्या किं हितं स्वस्य कुर्युः ॥ ५० ॥ देशावकाशिकव्रतधारं ॥

हतो ते गुरुना वचनविना देशावकाशक व्रतमां अज्ञात थयो ठतो विपत्ति
मां आव्यो तो पण तखो, ते पुण्यथकीज तरतो हवो त्यां दृष्टांत कहे ठे.
(हयमयवृषजावाः के०) अश्व, उंट, बेल ए सर्व (स्वामिना के०) स्वा
मियें (बाह्यमानाः के०) वहन कखा ठता (सततं के०) निरंतर (अमि
तगत्या के०) अप्रमित गतियें करी (किं के०) गुं (स्वस्य के०) पोता
ना (हितं के०) हितने (कुर्युः के०) करे ? ना नज करे ॥ ५० ॥

आहिं लोहजंघनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. उज्जयिनी नग
रीनेविपे चंद्रप्रद्योत नामा राजा राज्य करे ठे. तेनो लोहजंघ नामा दूत
हतो. ते प्रतिदिवस चोवीस योजन चालतो हतो. एकदा सामंत राजाउ
यें विचाखुं के ज्यारें ए लोहजंघ पोताना राजानी सेवा माटें आपणा न
गरमां आवे, त्यारे तेने युक्तियें करीने मारवो कारण के ते आपणा समा
चार लइ जाय ठे, तैथी आपणने कष्ट आय ठे. एम विचारी एक सजाह
करीने पढी ज्यारें ते लोहजंघ तेमना गामथी पाढो वळ्यो, त्यारें तेने संव
लने माटें विष मिश्रित लाडु करीने आप्यो. जेवामां ते रस्तामां खावानो
आरंज करे, तेवामां त्रण ठीक थइ त्यारें तेने शंका पड्याथी ते लाडु
खाथो नहिं, अने जोखुं तो विषमिश्रित लाडु दीगो पढी पोतें उजयणीमां
चंद्रप्रद्योत राजा पासें आवीने ते लाडुनुं वृत्तांत सर्व संजलाव्युं अने ते
मोदक राजाने आप्यो. राजानी पासें ते वखत अजयकुमार वंदीवान हतो
तेने राजायें पूठ्युं जे हे कुमार ! आ मोदकमां गुं ठे ? त्यारें अजयकुमारें
कखुं के, आमां दृष्टिविष सर्प उत्पन्न थयो ठे. त्यारें ते लाडु राजायें ली
लाखडवाला वननेविपे नाखी दीधो. तेमांथी निकलेला सर्पनी दृष्टिथी
थोडाज वखतमां ते लीखुं वन सुकाइ गयुं. ए देशावकाशिकव्रत संपूर्ण थयुं.

हवे पौषधव्रतनुं द्वार कहे ठे.

शुचिपौषधेन मुनितुल्यतेति किं, जिनतापि मेघ
रथवज्रवेत् क्रमात् ॥ किमु निर्धनस्य मणिनेष्टदा
यिना, धनितुल्यतैव नृपतुल्यता न किं ॥ ५१ ॥

अर्थः—(शुचिपौषधेन के०) पवित्र पौषधें करी गृहस्थने पण (मुनितुल्यता
के०) मुनिहुं तुल्यत्व थाय ठे (इति के०) ए प्रकारें होय तेमां (किं के०)

શું કેહેવું વલી તેને (મેઘરથવત્ કે૦) મેઘરથની પેઠે (જિનતાપિ કે૦) તીર્થંકર પણ પ્રાપ્ત થાય છે. તે મેઘ રથનો જીવ અનુક્રમે દશમે નવે શ્રીશાંતિનાથ નામે તીર્થંકર થયો. ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે. જેમ કે (ઇષ્ટદાયિના કે૦) હિંત પદાર્થને દેનારા એવા (મણિના કે૦) ચિંતામણિયેં કરીને (ધનિતુલ્યતાએવ કે૦) ધનવાનની તુલ્યતાજ (નવતિ કે૦) હોય છે? પરંતુ (નૃપતુલ્યતા કે૦) રાજાની તુલ્યતા (કિં કે૦) શું (ન કે૦) ન હોય. ના હોયજ અર્થાત્ વ્રતેં કરીને ગૃહસ્થને કેવલ મુનિતુલ્યતાજ થાય અને જિનતા ન થાય એમ જાણવું નહિં પરંતુ જિનતા પણ થાયજ.

આહિં મેઘરથ રાજાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. શાવસ્તી ન ગરીને વિષે મેઘરથ રાજા રાજ્ય કરે છે. એકદા તે રાજાની સનામાં નિમિત્તિ યો આવ્યો. તે નિમિત્તિયાને મંત્રીયેં પૂછ્યું જે કાંઈક નિમિત્ત કહો ત્યારેં ને મિત્તિયેં કહ્યું કે આજથી સાતમે દિવસેં આ રાજાના મસ્તક ઉપર વીજલી પડશે. તે વચનથી સર્વે જનો નયત્રાંત ચડ્યા. પઠી રાજાયેં પૂછ્યું કે હવે મારે કેમ કરવું? ત્યારેં કેટલાએકેં કહ્યું કે વાણમાં બેશીને સમુદ્રમાં જાવું, કેટલાએકેં કહ્યું કે ગિરિગુફામાં જડને રહેવું. ત્યારે તેનો એક સુબુદ્ધિ નામે પ્રધાન હતો, તેણેં કહ્યું કે એ સર્વે જવા યો અને દેવધર્મારાધન કરો. જેણેં કરી સર્વે વિઘ્નોનો નાશ ચડ જાય. પઠી રાજાયેં નવીન પાષાણનો યદ્દ કરાવ્યો અને તેને રાજ્યાન્નિષેક કરાવ્યો. અને પોતેં સર્વે ત્યાગ કરી જિનાલયમાં બેસી પૌષ્પધ વ્રત ધારણ કહ્યું, સાતમો દિવસ જ્યારે આવ્યો, ત્યારેં વીજલી પા પાણના યદ્દ ઉપર પડી, તેથી તે યદ્દ તરત ફાટી ગયો એટલે રાજાને મૂકી યદ્દની ઉપર વિદ્યુત્ પડી. અને રાજા પૌષ્પધવ્રતના પ્રતાપેં કરી બચી ગયો તે રાજાના જીવવાથી સર્વે જનોને પરમ પ્રમોદ થયો. તે રાજા અનુક્રમે દશમે નવે શ્રીશાંતિનાથ નામા તીર્થંકર થયા. એમ પૌષ્પધના પ્રતાપેં કરી મરણ દુઃખ મટ્યું તથા અનુક્રમે તીર્થંકરપણું પ્રાપ્ત થયું. માટે સર્વે નવ્ય જીવેં પૌષ્પધવ્રત ધારણ કરવું ॥ ૫૧ ॥

અર્થ:—(યત્ કે૦) જે (ઔષધં કે૦) ઔષધસમાન એવું (સત્પૌષધં કે૦) ઉત્તમ એવું પૌષધવ્રત, (વિવિધસિદ્ધિદં કે૦) અનેક પ્રકારની સિદ્ધિને દેનારું છે. અને (તન્નાવનાશમરસાર્દહૃદયિલીઢઃ કે૦) તે પૌષધની જાવના તેજશમ તદ્રૂપ જે રસ,તેણે આર્દ્ર એટલે અકઠોર નમ્ર એવું જે હૃદય તેજ અગ્નિ, તેણે કરી આસ્વાદિત એવો (સાગરેન્દ્રઃ કે૦) સાગરચંદ્ર નામા રાજા, (સ્ફુટહેમ મૂર્તિઃકે૦) પ્રગટ છે સુવર્ણ સમદેહ જેનો એવો ઠતો. (સ્વઃ કે૦) સ્વર્ગને વિષે (અજનિ કે૦) ઉત્પન્ન થયો. વીજું સુવર્ણ પણ રસસંયોગે કરી અગ્નિયે કરી પૂંકયું હોય તો ગુદ્ર થાય છે. કેની પેઠે ? તો કે (અભિધમંથા કે૦) મેરુ નામનો (અદિરિવ કે૦) પર્વત તેજ જેમ (ઔર્વાગ્નિતપ્તવિમલઃ કે૦) વાહવાગ્નિના તાપે કરી નિર્મલ થાય છે તેની પેઠે. મનુષ્ય પણ પ્રધાન પૌષધ વ્રતે કરી ગુદ્ર થાય છે એટલે તે પ્રાણીના કર્મમલનો નાશ થાય છે.

આંહિં સાગરચંદ્રનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. દારિકાને વિષે શ્રીકૃષ્ણનો શ્વસુર ઝગસેન રાજા હતો તેના પુત્રનું નામ નજસેન હતું. તેને પરણાવવા માટે તેના પિતાયે કમલામેલા નામની કોઈ એક કન્યા જોઈ મુકેલી હતી, પછી નજસેનને ઘેર નારદમુનિ આવ્યા, તેનું સન્માન નજસેને કહ્યું નહીં તેથી રુદ્ધ થઈને નારદે કમલામેલાનું રૂપ પટ્ટમાં લેવીને વલદેવના પુત્ર સાગરચંદ્રની પાસેં દેખાડ્યું. તે કન્યાનું ચિત્ર જોઈને સાગરચંદ્ર, કમલામેલાનું નામ ગાંમતી પેઠેં બોલવા લાગ્યો, અને ચૂતાજિનિવેશ જેમ થાય, તેમ થઈ ગયો, તે પછી વાકઢલેં કરી સાંવકુમારેં તે કમલા મેલા સાગરચંદ્રને પરણાવી આપી. નજસેન તે કન્યા પોતાને ન પરણવાથી સાગરચંદ્ર સાથેં ઢેપ વહન કરવા લાગ્યો. એકદા શ્રીનેમીનાથની પાસેં સાગરચંદ્રેં શ્રાવકનાં વ્રત લીધાં તેને પાલન કરતો સ્મશાનમાં કાચોત્સર્ગ રાત્રિયેં કરતો હતો તિહાં જમતાં જમતાં દૈવયોગેં નજસેનેં તે સાગરચંદ્રને કાચોત્સર્ગમાં

किमपिफलमपूर्वं संविजागस्य साधो, र्यदञ्जिलषित सि
 ष्यै मूलदेवेऽपिमाषाः॥ कृशमपि हि सुपात्रे न्यस्तमुच्चैः
 फलैर्यै, ननु तृणमपि धेनोर्दुग्धपीयूषवृक्ष्यै ॥ ५३ ॥

अर्थः—(यत् के०) जे (संविजागस्य के०) संविजाग व्रतनुं (किम
 पि के०) काश्क अनिर्वचनीय (फलं के०) फल, (अपूर्वं के०) अपूर्वं
 आय ठे. जेम (मूलदेवेपि के०) मूलदेव नामा राजाने विषे पण (साधोः
 के०) साधुने आपेला (माषाः के०) अडदना वाकला, ते अञ्जिलषितसि
 ष्यै के०) इत्तित पदार्थनी सिद्धिने माटे थया. (हि के०) निश्चे ते वात
 घटे ठे जेम के (सुपात्रे के०) सुपात्रने विषे (कृशमपि के०) थोडुं पण
 (न्यस्तं के०) आरोपण करेलुं ठतुं (उच्चैः फलैर्यै के०) उंचा फलनी
 रुद्धिने माटे आय ठे. केनी पेठे? तो के (धेनोः के०) गायने दीधेलुं ए
 वुं (तृणं के०) घांस पण (दुग्धपीयूषवृक्ष्यै के०) दुग्धरूप अमृतनी वृ
 द्धिने माटे आय ठे तेम ए पण जाणी लेवुं ॥ ५३ ॥

आंहिं मूलदेवनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. कौशांबीनगरीने
 विषे रिपुमर्दननामा राजा तेनो पुत्र मूलदेव करीने हतो, ते अत्यंतदान
 नो व्यसनी हतो एक दिवस कोइना मुखथी नवुं काव्य सांजलीने तेने
 एक लक्ष्म्य आपतो हवो, ते सांजली तेना पितायें दाननो निषेध कस्यो.
 त्यारें ते ठानो मानो घरथकी निकली गयो. अनुक्रमें एक अटवीमां आ
 व्यो त्रणदिवसें ते अटवी उत्तरी गयो त्यां कोइक नगरीनेविषे जमतां
 जमतां ते मूलदेवने बाफेला वाकला कोइयें आप्या. ते बाकला पोते न
 खाधा अने जाव सहित कोइ एक साधुने वहोरावी आप्या. ते जोइ ते
 वननी देवीयें तुष्टमान थइ मूलदेवने कहुं वरदानके माग्य, कहेलुं ठे के
 ॥ धन्नाणं सुनराणं, कुम्मासाहुंति साहु पारणए ॥ गणियंच देवदत्तं, दंति
 सहस्सं च रवं च ॥ १ ॥ तेवारें मूलदेवें एक हजार हाथी युक्त राज्य मा
 ग्युं, देवीयें पण तेज वरदान आप्युं, त्यार पठी नगर प्रत्यें जातां कोइक
 गामनेविषे पर्णकुटीमां सुतो, त्यां पोताना मुखमां चंडप्रवेश थयो एवुं स्वप्न
 दीतुं प्रजातें उठीनें मूलदेवें तेनुं फल कोइ स्वप्नपाठकने पूठ्युं. तेवारे ते
 स्वप्नपाठकें प्रथम तो मूलदेवने पोतानी पुत्रीनुं पाणिग्रहण कराव्युं.

के०) समग्र धान्यनो जालची होय, (सः के०) ते (किं के०) तुं (केवल शालितंडुजान् के०) केवल शालितंडुजनेज वावे ठे. ना सर्व धान्यने वावे ठे.

आहिं संप्रतिराजानो दृष्टांत होवायी तेनी कथा कहे ठे. पाडलीपुर-
नगरे मौर्यवंशने विषे अलंकार रूप चंडगुप्त राजा राज्य करे ठे. तेना पुत्र
तुं नाम विंडुसार तेनो पुत्र अशोक तेनो पुत्र कुणाल तेनो पुत्र संप्रति
राजा थयो ते जन्म्या पढी दशमे दिवसेंज राज्य पास्यो ते राजा वासुदेव
नीपेठे त्रण खंढनो जोक्ता थयो एकदिवस गवाह्मसां वेठा राजायें रस्तामां
जतां आर्यसुहस्ति सूरिने जोया. तेना दर्शन करतांज संप्रति राजाने जा
तिस्मरण उत्पन्न थयुं तेथी तरत आवीने सूरिने वंदन कथुं. राजायें
पुठ्युं हे नगवन् ! अव्यक्त सामायिकतुं तुं फल ठे ? गुरुये कथुं के. राज्य
प्राप्त थाय. पढी गुरुजीये ते संप्रति राजानो पूर्वजव कहेवा मांड्यो. हे
राजा ! तुं पूर्वजवनेविषे कोइक रंक हतो अमारा साधुपासे लाडुनी याच
ना करी हती. अमोयें कथुं के तुं जो अमारो शिष्य थायतो लाडु आपी
यें त्यारें तें मोदकनी इत्हाथी प्रव्रज्या ग्रहण करी. ते पढी ते मोदकादि
अति स्निग्धाहारथी गूढ विज्ञूचिकायें करी पीडा पामतो ठतो पण धर्मतुं
अनुमोदन करतो मरण पामीने हमणां तुं संप्रति राजा थयो ठो. ए अ
व्यक्त सामायिकतुं फल ठे एवुं गुरुवचन सांजली वली गुरुपासें दीक्षा ले
वानी प्रार्थना करी. त्यारे गुरुयें कथुं के तारे राज्य संबंधि जोगावली
कर्म शेष रह्यांठे ते सांजली राजायें पोताना नगरनेविषे दान शाला
उ मंढावी तथा श्रीजिनप्रासादें मंमित पृथ्वी करी एक लाख, जिनविंवो
कराव्यां अनार्य देशोमां पण धर्मनी प्रवृत्ति करावी. चतुर्विध श्रीसंघनी न
क्ति करवा मांढी, अंते मरण पामीने स्वर्गे गयो माटे सातक्षेत्रमां आपना
र प्राणी सजतिने पामेठे तेमां शंका जाणवी न्हों ॥ ०० ॥

कैकमपि के०) एकेक एवं पण (क्षेत्रं के०) क्षेत्र, (सुजुष्टं के०) सारी रीतें सेवन करेहुं (सर्वमपि के०) सर्व प्रकारना महोटा एवा पण फलनुं आपनार आय ठे. केनी पेठें? तो के (कल्किजवत् के०) कल्किना पुत्र दत्त नी पेठें. त्यां दृष्टांत कहे ठे (यत् के०) जे (पुण्यं के०) पुण्य (आरा र्त्तिकसप्तदीपैः के०) आर्त्तिना सात दीवायें करीने आय ठे (तत् के०) ते पुण्य (मंगलदीपकेन के०) एक मंगलदीपें करीने पण आय ठे ॥ ५६ ॥

आहिं कल्किपुत्र दत्त राजानो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. श्री महावीरना निर्वाण दिनथी वे हजार वर्षना प्रांतमां पाटलीपुरमां कल्कि राजा आशे. ते पूर्वजवना मित्र देवतायें आपेला त्रिशूलें करी नरतना त्रण खंमने साधशे, तेनो पुत्र दत्त नामा आशे, ते श्रीजिनना प्रासादोयें करी पृथ्वी अखंमित करावशे, परंतु श्री सर्वज्ञना जांखेला वचनने ठग्नस्थ जाषितनी पेठें असंवद् जाणशे. हवे ते कल्किना पुत्र दत्तराजें जिनप्रासाद रूप एकक्षेत्र सेवन सारी रीतें कहुं, तो पण तेथी ते सुखी थयो ॥ ५६ ॥

विंवं महद्बुधु च कारितमत्र विद्यु, न्माढ्यादिवत् परजवे

ऽपि शुजाय जैनम् ॥ ध्यातुर्गुरुर्लघुरपीप्सितदायिमंत्रः,

प्राग्दोःस्थ्यनाविघनविघ्नजिदे न किं स्यात् ॥ ५७ ॥

अर्थः—(अत्र के०) आ जवने विपे जो (महत् के०) अत्युत्कृष्टथी पांचशे धनुष प्रमाण अने (लघु के०) न्हानुं अंगुष्ठपर्व समान एवं (जैनं के०) जिननुं (विंवं के०) विंव (च के०) वली (कारितं के०) करावेहुं होय, तो ते (विद्युन्माढ्यादिवत् के०) विद्युन्मालि देवादिकनी पेठें (परजवेऽपि के०) परजवने विपे पण (शुजाय के०) शुजने माटे आय ठे. कहुं ठे के “उक्कोसपणधणुसय, लहुआथं गुष्ठ पव समा” ए वचन ठे. हासा प्रहासा देवांगनाना अधिकारने विपे स्वर्णकारनो जीव विद्युन्माली देव, तेणें जिनविंव कराव्युं, ते तेने लाजने माटे थयुं. इहां दृष्टांत कहे ठे (गुरुः के०) गुरु, अने (लघुरपि के०) लघु एवो पण (ध्यातुः के०) ध्यान करनारने (ऽप्सितदायि के०) इत्थित पदार्थने आपनारो एवो (मंत्रः के०) मंत्र जे ने ते (प्राग्दोःस्थ्यनाविघनविघ्नजिदे के०) पूर्वजन्मनां करेलां जे दुष्कर्म तेणें

કરી થયેલા એવા જે નિવિઢ વિગ્રો તેના જેદવાને માટે (કિં કે૦) શું (નસ્યાત્ કે૦) ન થાય? અર્થાત્ થાયજ ॥ ૫૭ ॥

આહિં વિદ્યુન્માલી દેવતાની કથા કહે છે. ચંપાનગરીને વિષે કુમારનંદી સ્વર્ણકાર રહેતો હતો. તે અત્યંત વિપચી હતો, તે એક દિવસ હાસાપ્રહાસા વ્યંતરીયોનું રૂપ જોડને વાણમાં વેશી પંચશૈલ ધ્રીપપ્રત્યે ગયો. ત્યાં તે વેદુ વ્યંતરીયોયેં કહ્યું કે, આ સાત ધાતુનું વનેલું એવું જે તારું શરીર તેનાથી અમારે કાંઈ પ્રયોજન નથી. એમ કહી તે વેદુ જણીડયેં તેને મૂકી દીધો. પરંતુ તેના રૂપથી મોહ પામેલો એવો તે સોની તેને મિત્રે વાલ્યો તો પણ અગિનીમરણને સાધતો હતો. ત્યાંથી મરણ પામીને હાસાપ્રહાસા વ્યંતરી યોનો જર્તા થયો, પરંતુ આજિયોગિક દેવમાં ઉપન્યો છે માટે આજિયોગ કર્મે કરી અત્યંત શોક કરતો હતો. ત્યારે દેવતા થયેલા એવા તેના પૂર્વજવના મિત્ર દેવે તેને કહ્યું કે હે મિત્ર! હવે શોક કર નહી. તું નવીન જિનવિંવ કરાવ્ય, કે જેથી તે પુણ્યે કરીને તારી સજ્જિતિ થાય, એવા પોતાના મિત્ર દેવના વચને કરી તે વિદ્યુન્માલી દેવતાયેં ચંદનની મૂર્તિ કરાવી. તેને લાકડાની પેટીમાં મૂકી ને સમુદ્રમાં તરતી મૂકી. કર્મે કરીને તે પેટી ઉઢાવી રાજાના હાથમાં આવી. તે પુણ્યના યોગેં કરી તે વિદ્યુન્માલી દેવતા થોડાજ જવોમાં સિદ્ધિ પામશે ૫૭

નિર્માયાઽર્હતવિંવમાર્હતપદસ્થાનાગ્રિમં ધાર્મિકઃ, સ્વા
ત્માનં ચ પરં ચ નિર્મલયતિ સ્તુત્યર્ચનાવંદનૈઃ ॥ મંત્રિ
શ્રેણિકસૂરિવાર્ધકસુતં મોહાંધકારે સ્થિતં, દીપઃ પુણ્ય
તિ કસ્ય કસ્ય ન મુદં શ્રેયઃ શ્રિયામાસ્પદમ્ ॥૫૮॥

અર્થઃ—(ધાર્મિકઃ કે૦) ધાર્મિક એવો પુરુષ તે (આર્હતવિંવ કે૦) જિનવિંવને (નિર્માય કે૦) નિર્માણ કરીને (સ્વાત્માનં કે૦) પોતાના આત્માને (ચ કે૦) વલી (પરં કે૦) પરના આત્માને (આર્હતપદસ્થા નાગ્રિમં કે૦) અરિહંત સિદ્ધ પવચવણેત્યાદિને વિષે અગ્રિમ સ્થાન એટલે પ્રથમ સ્થાનપ્રત્યે પમાડે છે. અથવા આર્હતપદવીનું સ્થાન જે મોહ તે મોહ માર્ગને વિષે અગ્રેસરપણાને પમાડે છે. હ્રાં દૃષ્ટાંત કહે છે. (મંત્રિશ્રેણિકસૂરિવ કે૦) શ્રેણિકનો પુત્ર અજયકુમાર મંત્રી જે તેજ જેમ (મોહાંધકારે સ્થિતં કે૦) મોહરૂપ અંધકારને વિષે રહેલા એવા (આર્ધકસુતં કે૦) આ

कुमारने (स्तुत्यर्चनावन्दनैः के०) जिनबिंबनां स्तुति, अर्चन, अने वंदनें करो (निर्मलयति के०) निर्मल करता हवा. ते वात घटे ठे. (च के०) वली (श्रेयः श्रियामास्पदं के०) कल्याण अने लक्ष्मीना स्थानकरूप एवो (दीपः के०) दीप ते (कस्यकस्य के०) केना केना (सुदं के०) हर्षने (नपुष्यति के०) नथी पोषण करतो ? अर्थात् करेज ठे ॥५८॥ द्वार अष्टावीशमुं ॥

आहिं अनयकुमारनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे श्री श्रेणिक राजानो पुत्र अनयकुमार मंत्री, राज्यव्यापारने चलावतो हतो, ते एक दिवसें वीरजगवानने पोतानो पूर्वजव पूठवाथी पोताना पूर्वजव नो मित्र अनार्यदेशमां उपन्यो जाणीने अत्यंत शोक करवा लाग्यो. पढी ते मित्रने बोध करवा माटे पोताना मित्र वणिक पुत्रना हाथथी श्री जिनबिंबने आर्द्धकुमार पासें मोकलतो हवो. ते वखत पूर्वे नही जोये ला एवा जिन बिंबने जोइने आर्द्धकुमार, चिंतववा लाग्यो के आ केवुं आचरण मारा मित्रें मोकव्युं ठे ? एम समजीने पोताना मस्तकें मूक्युं वली पाहुं त्यांथी लइने पोताना बेहु हाथमां बांध्युं, तो पण कोइ ठेकाणे ते आचरण बंध बेतुं नही ? पढी सिंहासननी उपर स्थापन क्युं, तेथी अत्यंत शोचवा लाग्युं. ते जोइने आर्द्धकुमार चिंतववा लाग्यो के आ ते केवुं आचरण ? जे कोइ ठेकाणें महारा जोवामां ते आव्युंज नहिं ? एम उहापोह क रतां करतां जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी पोतानो पूर्व जव जोयो पढी वैराग्य उपज्यो, तेवारें व्रत ग्रहण करीने सिद्धिने प्राप्त थयो ॥ ५८ ॥

हवे तीर्थद्वार कहे ठे.

तीर्थं मुदे स्वपरयोरपि कीर्त्तिपाल, नृपालकारित
तुरंगमबोधवत्स्यात् ॥ उद्यानसारसहकारवनं फल
धैर्यं, किं वसुरेव न पुनस्तडपासकानाम् ॥ ५९ ॥

अर्थः— (स्वपरयोरपि के०) पोताने तथा परने पण (मुदे के०) हर्षने माटे (तीर्थ के०) तीर्थ, ते जरुच्चक्षेत्र, (कीर्त्तिपालनृपालकारिततुरंगमबोधवत् के०) कीर्त्तिपालनृपालें करावेला तुरंगम बोधनी पेटें (स्यात् के०) थाय. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (उद्यानसारसहकारवनं के०) प्रधान एवा आभना वृक्षुं वन, (वसुरेव के०) वावनारनेज (फलधैर्यं के०) फलनी स

મૃદિને માટેજ થાય છે ? (પુનઃ કે૦) વલી (તડુપાસકાનાં કે૦) તે સ
હકાર વનની ઉપાસના કરનાર પ્રાણીયોને (કિં કે૦) શું (ન કે૦) નથી
થાતું ? ના થાય છેજ. અર્થાત્ વાવનારને તો ફલ મળે, તેમાં શું આશ્ચર્ય, પરંતુ
તેને ઉપાસન કરનાર પ્રાણીને પણ તે ફલરૂપ મૃદિને આપનાર થાય છે ૫૬

આંદિં અશ્વબોધ તીર્થનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. પ્રતિષ્ઠાન
પુરમાં સુમિત્ર નામા શ્રેષ્ઠી વસે છે. તેનો પરમ મિત્ર જિનદાસ નામે શ્રાવ
ક પરમજિનધર્મી રહે છે. તે સુમિત્ર શ્રેષ્ઠી પ્રતિદિન કુપાત્રને દાન આપે છે.
તેને જિનદાસ મિત્રે વાચ્યો તો પણ દીધાવિના રહેતો નથી. એમ કરતાં સુ
મિત્ર આર્તિધ્યાન વર્ણ મરણ પામીને અનુક્રમે નૃગુકલ્લપુરને વિષે રાજાનો પટ્ટ
તુરંગમ થયો. અને જિનદાસનો જીવ, મરીને સ્વર્ગમાં જડને તિહાંથી ચવી શ્રી
મુનિસુવ્રત જિન તીર્થેકર થયો. એ અવસરમાં નૃગુકલ્લનો રાજા તે પટ્ટાશ્વને
પ્રાતઃકાલમાં અશ્વમેધ યજ્ઞને માટે કુંડમાં હોમશે. એમ જાણીને શ્રીમુનિ
સુવ્રત તીર્થેકર તેને બોધ કરવા માટે રાતમાં સાઠ યોજન પૃથ્વી ઊઠ્ઠવન
કરી પ્રાતઃકાલે નૃગુકલ્લે આવી સમવસલ્યા. તેવારે તે રાજા તેજ ઘોડા ઉપર
વેસીને સ્વામીને વંદન કરવા માટે આવ્યો. તીર્થેકરના દર્શને કરી અશ્વને
જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તેથી પોતાના પગના ઢાવલાથી જૂમિ સ્વો
દીને અશ્વપાત કરવા લાગ્યો. રાજાની પાસે શ્રીમુનિસુવ્રત સ્વામીયે પોતાનું
તથા તે અશ્વનું વૃત્તાંત સર્વ કહી આપ્યું. પછી તે અશ્વે પૂર્વજવના જાતિસ્મૃતિ
જ્ઞાને કરી અનશન વ્રત ગ્રહણ કહ્યું. તે મરીને અષ્ટમસ્વર્ગમાં દેવતા થયો.
પછી તે નૃગુપુરમાં કીર્તિપાલ નૃપાલે ત્યાં અશ્વાવબોધ એવે નામે શ્રીજિન
પ્રાસાદ કરાવ્યો. તે રાજા પણ તેજ જવમાં દીક્ષા લડને મોઢેં ગયો. અને
ત્યાં અશ્વાવબોધ નામક તીર્થ થયું, માટે તીર્થથી પરોપકાર થાય છે ૫૭

વિત્તં સ્થિરં સુકૃતકીર્તિકરં ચ બાહુ, બલ્યાદિવદ્ધિવિ
ધતીર્થનિવેશિકાનામ્ ॥ કેતૂલ્લસઙ્ગરતપુણ્યયશોર્થ
વાદ, મષ્ટાપદં કશ્વ નાનમદય યાવત્ ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:- (વિવિધતીર્થનિવેશિકાનાં કે૦) અનેક પ્રકારનાં તીર્થમાં ધનને
નિવેશ કરનાર પુરુષોનું, (વિત્તં કે૦) ડબ્બ, તે (સુકૃતકીર્તિકરં કે૦) સુકૃતને
અને કીર્તિને કરનારું થાય છે. (ચ કે૦) તથા (સ્થિરં કે૦) તે ડબ્બ સ્થિર

ચાય છે. એમ જાણવું. કોની પેઠે ? તો કે (વાહુબલ્યાદિવત્ કે૦) વાહુબલ્યાદિકની પેઠે. વાહુબલીયેં પોતાના ઇચ્છથી જેમ શ્રીરૂપન પાડકારૂપ તીર્થ, તદ્દશિલાને વિષે સ્થાપન કહ્યું. તે અદ્યાપિ પર્યંત 'હજ્જ' એવે નામેં ઝલવાય છે. આહિં (૬વ કે૦) ૬વ શબ્દ જે છે તે અલંકારાર્થ છે. (કેતૂલ્લસન્નરતપુણ્ય યશોર્થવાદં કે૦) કેતુના મિષેં કરી ઝલ્લસિત એવું જરત રાજાનું પુણ્ય તથા યશ તેની પ્રશંસાને કહેવા વાલું એવું (અષ્ટાપદં કે૦) અષ્ટાપદ તીર્થ, તેને (કઃ કે૦) કયો પુરુષ, (અદ્યાવાવત્ કે૦) અદ્યાપિ પર્યંત (નઅનમત્ કે૦) ન નમતો હવો ? અર્થાત્ સર્વે તે તીર્થને નમેજ છે ॥ ૬૦ ॥

આંહિ પ્રથમ વાહુબલીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. તદ્દશિલા પુરીને વિષે વાહુબલી રાજા રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ શ્રીરૂપનદેવજી ટદ્દશિલા વસથાયેં વિચરતા થકા તદ્દશીલા નગરીના ઝદ્યાનમાં પધાસ્યા. તે આરામમાં રહેનારે આવી વાહુબલીને તેની વધામણી આપી. વાહુબલી રાજાયેં સંતુષ્ટ થઈને વધામણીયાને પોતાના અંગનો શૃંગાર સર્વે આપ્યો. પઢી રાજાયેં વિચાલું જે હમણાં સાંજ પડવા આવી માટેં પ્રાતઃકાલમાં મહોટા આમંવરેં સ્વામીને વાંદવા જાણ. પઢી જ્યારેં રાત્રિ ગઈ, અને સૂર્યોદય થયો ત્યારેં જેવામાં વાહુબલી રાજા ચતુરંગિણી સેના સહિત શ્રીરૂપન દેવજીને વાંદવા આવ્યો, તેવામાં શ્રીરૂપનદેવજી તો, અન્યસ્થાનમાં વિહાર કરી ગયા. વાહુબલીયેં સ્વામીને ન દેખવાથી માહાક્લેશ કરવા માંમથો. પઢી જિહાં સ્વામી રાત્રિ રહ્યા હતા તે દિશાની સન્મુખ થઈને પરિવાર સહિત રાજાયેં નમસ્કાર કહ્યો. અને જ્યાં સ્વામી પધાસ્યા હતા, ત્યાં રત્નમય વે પાડકાયેં યુક્ત ધર્મચક્રનું નિર્માણ કહ્યું. ત્યાં હાલ મ્લેઢ લોકોનું હજ્જ એવા નામનું તીર્થ થયું છે.

હવે વીજી અષ્ટાપદ તીર્થની ઉત્પત્તિની કથા કહે છે. અયોધ્યા નગરીને વિષે શ્રી રૂપનદેવ સ્વામી વીશ લાખ પૂર્વે કુમરપણામાં તથા ત્રેશઠ લાખ પૂર્વે રાજ્ય ઝોગવીને સર્વે મલી ઝ્યાશી લાખ પૂર્વે ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહી જરતને રાજ્ય આપી પોતેં ઢીઢા લીધી. હજાર વર્ષે ઢીઢા પાલીને કેવલજ્ઞાન પામીને શ્રીઅષ્ટાપદ ગિરિને વિષે મોહને પ્રાપ્ત થયા. પઢી સ્વામીના નિર્વાણના સ્થાનકની ઉપર જરત રાજાયેં વે ગાઝ પહોલો અને ચાર ગાઝ લાંવો અને ત્રણ ગાઝ ઝંચો ચાર દરવાજાયેં સહિત સિંહનિપદ્યા એવા નામવાજો નંદીશ્વરઘ્ની પાદિ શાશ્વત પ્રાસાદને અનુસરતો સર્વે તીર્થકરના પોતપોતાના શરીરનાં

मान, अने शरीरना वणें करी सरस्वी एवी चोवीजे जिनप्रतिमाउयें करी अ लंकृत एवो प्रासाद बनाव्यो. ॥ ६० ॥ इति चैत्यद्वार.

ज्ञानं जगन्नयहितं पुनरप्यधीते, झोप्यार्यरक्षित
इवेतरशास्त्रपाठैः ॥ ये स्वर्णधीकनककाचकृतादरा
स्ते, हेमैव सत्यमधिगम्य किमु त्यजन्ति ॥ ६१ ॥

अर्थः—(झोऽपि के०) विद्वान् एवो जन पण (जगन्नयहितं के०) त्रण जगतना हितने करनार एवा (ज्ञानं के०) ज्ञानने (पुनरपि के०) वली पण (अधीते के०) नणे ठे. केनी पेठें ? तो के (आर्यरक्षितश्च के०) श्रीआर्यरक्षितजीनी पेठें ? (इतर शास्त्रपाठैः के०) अन्य जैनशास्त्रना पाठ करवा एटले जेम आर्यरक्षित ब्राह्मण चउदविद्यानो पारगामी हतो तथापि पोतानी माताना कहेवाथी तथा तेनी प्रेरणाथी चौद पूर्व शास्त्र नणवा गयो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के (ये के०) जेउ (स्वर्णधी के०) सो नानी बुद्धियें करी (कनककाचकृतादराः के०) सोना समान काचनेविषे कखो ठे आदर जेणे एवा ठे, (ते के०) ते पुरुषो (सत्यमेव के०) सत्य एवुंज (हेम के०) सुवर्ण तेने (अधिगम्य के०) प्राप्त यइने (किमु के०) शुं (त्यजन्ति के०) ते खरा सुवर्णनो त्याग करे ठे ? ना त्याग करता न थी. अर्थात् जेणें अजाणपणे पीला काचना कटकाने सुवर्ण मानी लीधुं हतुं ते पुरुषने जेवारें खरा सुवर्णनी प्राप्ति थाय तेवारें ते खरा सुवर्णनो त्याग करे ? ना ते नहींज करे ॥ ६१ ॥

आहीं आर्यरक्षित ब्राह्मणनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. माहे श्वरी नगरीने विषे सोमदेव ब्राह्मणनी फल्गुमित्रा नामें स्त्री हती, तेने आर्यरक्षित नामापुत्र हतो, ते अत्यंत विद्या नणवामां रसिक होवाथी परदेशें जइ चउद विद्या शीखीने पोताने घेर आव्यो, मातापिताने प्रणाम कखो. ते आर्यरक्षितने नणेलो सांजली सहु लोक खुशी ययां. परंतु पोतानी मातानी अप्रसन्नता जोइने आर्यरक्षितें पूठयुं के हे माताजी ! सहु मारी विद्याथी खुशी ययां, ने तमे केम नाराजी थया ठो ? त्यारें माता बोली के हे पुत्र ! जो तुं चौद पूर्व नणीने आव्यो हत, तो मुने हर्ष थात, त्यारें तेणे पूठयुं के ते चौद पूर्व कोण नणावे ठे ? मातायें कहुं के तारो मामो पुष्पमित्राचार्य

जणावे ठे. ते सांजली तरत ते चौदे पूर्व जणावा माटे वाहेर निकळ्यो रस्ता मां प्रथम साडानव इन्दुदंम नेट थयेला जोवामां आव्या, पठी ढहर आव कना प्रयोगथी वंदन विधि शीखीने आचार्यनी सान्निध्यें जइ कहुं के महा राज ! चउद पूर्व मने जणावो. त्यारें सूरियें कहुं के जे दीक्षित होय तेना थिज ते पूर्वो जणाय ठे. गृहस्थथी जणाय नहिं. ते सांजली दीक्षा जेइ साडानव पूर्व पर्यंत जणीने गुरुने कहुं के हे महाराज ! हवे केटलुं जणवुं ठे ? त्यारे सूरियें कहुं के हजीतो तुं समुझमांथी एक विंडु जणेलो ठे. समुझ तो अखंम ठे आ वात सांजलीने तरत जगोद्यम थइ गयो. त्यारें सूरियें कहुं के इन्दुदंमना योगें करी अमोयें जाण्युं जे तुं एटलांज पूर्व जणीश. त दनंतर तेणें माता पिताने पण दीक्षा लेवरावी ॥ ६१ ॥

पठ पठति यतस्वान्नादिना लेखय स्वैः, स्मर वितर च
साधौ ज्ञानमेतद्धि तत्त्वं ॥ श्रुतलवमपि पुत्रे पश्य शय्यंज
वोऽदा, जगति हि न सुधायाः पानतः पेयमन्यत् ॥ ६२ ॥

अर्थः—हे साधो ! तुं पोतें (ज्ञानं के०) ज्ञानने (पठ के०) जण. तथा (पठति के०) जणेलो जनने विषे (अन्नादिना के०) अन्नादिकथी (यतस्व के०) यत्न कर (स्वैः के०) पोताना (डव्यैः के०) डव्यें करी (लेखय के०) ज्ञानने लखाव. (स्मर के०) ज्ञाननुं स्मरण कर. अने (सा धौ के०) सुजनने विषे (च के०) वली (वितर के०) जणाववा माटे यत्न कर. आ संसारने विषे (एतत् के०) ए (ज्ञानं के०) ज्ञान (हि के०) निश्चें (तत्त्वं के०) तत्त्व ठे. (पश्य के०) जुवो. के (पुत्रे के०) पुत्रने विषे (शय्यं जवः के०) श्रीशय्यंजवस्वामी (श्रुतलवमपि के०) श्रुतनो लवज (अदात् के०) आपता हवा. (हि के०) ते वात घटे ठे जुवो के (जगति के०) जगतने विषे (सुधायाः के०) असृतना (पानतः के०) पानथकी (अन्यत् के०) वीजुं कांइ (पेयं के०) पान करवा लायक (न के०) नथी ॥ ६२ ॥

हवे आंहिं पण शय्यंजवनो दृष्टांत ठे पूर्वें तेनी कथा जो के कहेली ठे तो पण स्थानशून्यना हेतु माटे कांइक शय्यंजवस्वामीनी कथा कहे ठे. चउद पूर्वमांथी दशवैकालिक नामा ग्रंथ काढीने शय्यंजव गणधरें पोताना पुत्र मनकने जणाव्यो मनकना मरण पठी शय्यंजव गणधर रडवा लाग्या,

ત્યારેં યશોનદ્ મુનિયેં પૂઠ્યું કે હે જગવન ! આ શું કહેવાય ? ગુરુયેં કહ્યું કે સંસારનો સ્નેહ તો એવોજ છે. આ વૃત્તાંત સાંનલીને સાધુ સર્વ સ્વેદ પામ્યા.

લોકેન્યોનૃપતિસ્તતોપિ હિ વરશ્ચક્રી તતોવાસવઃ, સર્વે
ન્યોપિ જિનેશ્વરઃ સમધિકોવિશ્વત્રયીનાયકઃ ॥ સોઽ
પિ જ્ઞાનમહોદધિં પ્રતિદિનં સંઘં નમસ્યત્યહો, વૈરસ્વા
મિવહુન્નતિં નયતિ તં યઃ સ પ્રશસ્યઃ ક્ષિતૌ ॥ ૬૩ ॥

અર્થ:- (લોકેન્યઃ કે૦) સર્વલોકોથી (નૃપતિઃ કે૦) રાજા (વરઃ કે૦) શ્રેષ્ઠ જાણવો. વલી (તતોપિ કે૦) તે થકી પણ (હિ કે૦) નિશ્ચે (ચક્રી કે૦) ચક્રવર્તી શ્રેષ્ઠ જાણવો. અને (તતઃ કે૦) તે ચક્રીથકી (વાસવઃ કે૦) ઇંદ્ર શ્રેષ્ઠ જાણવો. તથા તે પૂર્વોક્ત (સર્વેન્યોપિ કે૦) સર્વથકી પણ (વિશ્વત્રયી કે૦) ત્રણ જગતના (નાયકઃ કે૦) નાયક, એવા (જિનેશ્વરઃ કે૦) જિનેશ્વર શ્રીતીર્થંકર દેવ તે (સમધિકઃ કે૦) રૂઢે પ્રકારેં અધિક જાણવા. (સોપિ કે૦) તે જિનવર પણ (જ્ઞાનમહોદધિં કે૦) જ્ઞાનરૂપ સમુદ્ધ છે જેમાં એવા (સંઘં કે૦) ચતુર્વિધ શ્રીસંઘને (અહો કે૦) આ શ્રવ્યે (પ્રતિદિનં કે૦) રાત્રિદિવસ (નમસ્યતિ કે૦) નમસ્કાર કરે છે. માટે (તં કે૦) તે શ્રીસંઘને (યઃ કે૦) જે પુણ્યવાન્ મનુષ્ય, (વૈરસ્વામિવત્ કે૦) વૈરસ્વામીની પેઠેં (હુન્નતિં કે૦) હુન્નતિ પ્રત્યેં (નયતિ કે૦) પમાડે છે, (સઃ કે૦) તે (ક્ષિતૌ કે૦) પૃથ્વીને વિષે (પ્રશસ્યઃ કે૦) પ્રશંસા કરવા લાયક જાણવો. જેમ વજ્રસ્વામી માહેશ્વરી નગરીનેવિષે બૌદ્ધ રાજાની આગલ શ્રીસંઘની હુન્નતિ કરતા હવા. તેમ સંઘની હુન્નતિ બીજા પણ પુણ્યવાન્ પ્રાણીયેં કરવી ॥ ૬૩ ॥

આંહિ વજ્રસ્વામીની કથા પૂર્વેં કહી છે તો પણ યત્કિંચિત્ કહે છે. પ્રજાવકચક્રવર્તિ શ્રીવજ્રસ્વામીની પેઠે શાસનરૂપ ગગનેં ઉદ્યોત કરવો. એ કદા વાર વરસનો હુષ્કાલ પડ્યો, તે વખત શ્રીવજ્રસ્વામી સાધુ તથા શ્રાવકના સંઘને પટ્ટમાં બેસારીને ગગન માર્ગેં કરી માહેશ્વરી નગરી પ્રત્યેં પહોંચાડતા હવા. ત્યાં મહાસુનિદ્ધ વર્તેં છે. એવા સમયમાં પર્યૂષણ પર્વ આવ્યું, તે સમયેં શ્રીસંઘ આઠ દિવસ નવનવા મહોત્સવ કરે છે. ત્યાં ઈર્ષ્યા કરનારા બૌદ્ધોયેં રાજાની આજ્ઞા લક્ષ્ને જિનજગવાનને પુષ્પ ચઢાવવાં નિપેદ્ય કરા

व्यां, ते जाणीने श्रीवज्रस्वामी गगन मार्गेथी हुताशन देवने घरे गया. श्री वज्रस्वामीना आदेशें करी ते देव, मंदारना पुष्पोयें नरेजा लहू करंमिया मा हेश्वरी नगरीने विषे लाव्यो, ते प्रनाव जोइने वौद्धो हतप्रनाव थइ गया. अने ते नगरीनो राजा वौद्ध हतो ते पण ते दिवसें जैनधर्मी थयो ॥ ६३ ॥

कोप्यन्योमहिमास्त्यहो नगवतः संघस्य यस्य स्फुर,
त्कायोत्सर्गवलेन शासनसुरी सीमंधरस्वामिनं ॥
नीत्वा तत्कृतदोषशुद्धिमुदितां यद्धार्यिकां चानयत्,
किंचैतन्ननुत्प्रनावविज्रवैस्तीर्थकरत्वं नवेत् ॥ ६४ ॥

अर्थ:- (नगवतः के०) समर्थ एवा (संघस्य के०) चतुर्विध संघने (कोपि के०) कोइ पण अनिर्वचनीय एवो (अन्य के०) बीजो (महि मा के०) महिमा (अहो के०) आश्चर्ये (अस्ति के०) ठे. केम के (य स्य के०) जे श्रीसंघना (स्फुरत्कायोत्सर्गवलेन के०) प्रकाश थतुं एवुं जे कायोत्सर्ग तेना वलें करीने (तत्कृतदोषशुद्धिमुदितां के०) पोताना जाइने पर्यूपण पर्वमां तप करवाथी मरण प्राप्त थवाना दोषोनी शुद्धिने इच्छती एवी (यद्धार्यिकां के०) यद्वा साध्वीनें (शासनसुरी के०) शासननी अधिष्ठायि का देवी (सीमंधरस्वामिनं के०) ते श्रीसीमंधर स्वामीनी पासें (नीत्वा के०) लइ जइने वे चूलिकानुं दान कराव्युं. माटे (किंच के०) शुं (एतत् के०) आ (तनुप्रनावविज्रवैः के०) श्रीसंघना तनु एटले थोडा प्रनावना विज्र वोयें करी (तीर्थकरत्वं के०) तीर्थकरपणुं (नवेत् के०) होय, एवो श्री संघनो महिमा जाणवो ॥ ६४ ॥

आहिं यद्वासाध्वीनी कथा कहे ठे. पाडलीपुरने विषे शकमाल मंत्रीनी दीकरी यद्वा हती तथा ते शकमालनो पुत्र श्रीयक नामा हतो, तेणें श्री नंदराजानो कारजार घणा दिवस पर्यंत कखो. पठी वैराग्य पामीने श्रीय कें दीक्षा ग्रहण करी. परंतु ते श्रीयक तप करवाने समर्थ हतो नही ते थी क्रिया अनुष्ठान करतो हतो, एम करतां पर्यूपण पर्व आववाथी ते श्री यक मंत्रीनी वेन यद्धार्यायें आग्रह करी तेने उपवास कराव्यो तेथी ते सां जे मरण पाव्यो. त्यारे तेनी वेने कखं जे मने रुपिहत्या जागी. पत्नी

ह्यार्थिकाने संतोष थयो नहिं. त्यारे श्रीसंघे कायोत्सर्ग कखुं. ते करवायी शासन देवता आवी तेणें ते यह्यार्थिका साध्वीने उपाडीने श्रीसीमंघरस्वा मीपासें पोहोंचाडी. त्यां जगवानें कखुं के तुने कांइ पण रुपिहत्या लागीं नथी. परंतु जलटुं पुण्य थयुं. ते वखतें तेने आगताजिज्ञानने माटे वे चूलिका आपी पठी ते शासन देवतायें पाठी यह्यार्थिकाने स्वस्थाने पोहोंचाडी. श्रीसंघें कायोत्सर्ग पाखो. सर्वने आनंद थयो पठी ते वे चूलिकानुंद शवैकालिक सूत्रनी अंतें अद्यापि स्थापन कखुं ठे. एम श्रीसंघना महिमा थी ते सर्व कार्य बन्धुं. माटे ए चतुर्विध श्रीसंघनी ते महत्ता जाणवी ॥६४॥

जवति हि जवपारः शुद्धया साधुजक्त्या, धनगृहपतिजी
वानंदवैद्येशवत् प्राक् ॥ पृथुरपि हि पयोधिस्तीर्यते चारु
तर्या, तिमिरजरजृतोध्वा दीप्तया दीपयष्ट्या ॥ ६५ ॥

अर्थः—(शुद्धया के०) शुद्ध एवी (साधुजक्त्या के०) साधुनी जक्तियें करी (प्राक् के०) पूर्व जवनेविषे (धनगृहपतिः के०) धनसार्थवाहनो जीव तथा (जीवानंदवैद्येशवत् के०) आदिनाथनो जीव जे जीवानंद वैद्य, तेनी पेठे (जवपारः के०) संसारनो पार (जवति के०) थाय ठे. अर्थात् ते जीवानंदसाधुनी जक्तियें करी संसारनो पार पाय्या. त्यां दृष्टांत वे कहे ठे. (पृथुरपि के०) मोहोढो एवो पण (हि के०) निश्चें (पयोधिः के०) समुद्र, (चारुतर्या के०) मनोहर एवी नौकायें करी (तीर्यते के०) तराय ठे. तथा (दीप्तया के०) प्रकाशित एवी (दीपयष्ट्या के०) दीपपंक्ति यें करीने (तिमिरजरजृतोध्वा के०) अंधकारें जरेलो एवो रस्तो शुद्ध थाय ठे तेम साधुजक्तियी सर्व पदार्थ लज्य थाय ठे ॥ ६५ ॥

आहिं जीवानंद वैद्यराजनी कथा कहे ठे. महाविदेह क्षेत्रमां पुंमरकिणी पुरीने विषे जीवानंद नामा वैद्य वसे ठे. तेने एक राजानो पुत्र, एक मंत्रीनो पुत्र, एक श्रेष्ठीनो पुत्र, एक सार्थवाहनो पुत्र, ए चार मित्र हता, एक दिवस जीवानंदने घेर चारे मित्र आवीने बेठा हता तेवामां एक महा कर्मी युक्त कुष्ठ रोगना उपड्वें करी दुःखी एवो साधु वहोरवा माटे त्यां आव्यो, ते साधुने जोडने ते सर्वे कहेवा लाग्या के हे वैद्यराज ! आ विचारा साधुने साजो करो त्यारे जीवानंद वैद्यें कखुं के मारे त्यां लक्ष्मपाक तेज ठे प

रंतु तेथीं शुं थाय ? बीजुं रत्नकंबल तथा चंदन जोइयें ते तमो लावो तो ए नो उपाय थाय. आ वात सांजजी ते साधुने त्यां बेसाडी चंदनकाष्ठनी डुकान मांमनार वाणीआनी डुकानपर गया. लहू डव्य ते वणिक पासैं मूकी ने कछुं के तमो रत्नकंबल तथा गोशीर्ष चंदन आपो. तेवारें ते वाणीयें गरीबनो पण पुण्यनो आदर जोइने धर्मथीज रत्नकंबल अने चंदन ए बेहु वानां म फत आप्यां अने पोतें पण बैराग्य पामी प्रव्रज्या ग्रहण करीने तेज नवने विषे सिद्धिने प्राप्त थयो. पढी ते पांचे जण एकत्र थइने ते मुनिने रोग म टाडवा माटे वनमां लेइ गया. प्रथम लहूपाक तैलें करी ते साधुने अन्यं ग कछुं. पढी रत्नकंबलें करी एनुं अंग ढांक्युं तेवारें क्रमी हता, ते सर्व बा हेर निकली गया. पढी ते साधुना अंगने चंदनें करी विलेपन कछुं, एम त्र ण वार करवाथी ते साधुना शरीरथी कुष्ठ मूत्रमांथी जतोरह्यो. अने ते मु नि नीरोगी देहवालो थयो ते जीवानंदनो जीव ते पुण्यना प्रजावें करी चार नव करीने आदीश्वर जगवान थइ श्रीतीर्थंकर पदने प्राप्त थयो ॥ ६५ ॥

दानैः प्रासुकनक्तपानवसनावासौषधानां मुने,
वैयावृत्यकृतेश्चविस्मयकरा जोगा बलं चाप्यते ॥

श्रीमद्बाहुसुबाहुवत्परजवे सा कामगव्यप्यहो, स
ञ्चारीजलदानकोमलकरस्पर्शैरलं तुष्यति ॥ ६६ ॥

अर्थः—(प्रासुकनक्त के०) प्रासुकएवो जात, तथा (पान के०) जल, (वसन के०) वस्त्र, (आवास के०) उपाश्रय, तथा (औषधानां के०) औषधो तेनो (मुनेः के०) मुनिने (दानैः के०) दानदेवे करी (च के०) वली (वैयावृत्यकृतेः के०) वैयावच्च करवायकी (परजवे के०) परजवने विषे (श्रीमद्बाहुसुबाहुवत् के०) शोचायमान एवा बाहु अने सुबाहु, पांचरो साधुने नक्त पान आवास विश्रामण करवायकी वेहु श्रीरूपनदेव जीना पुत्र थया तेनी पेटें (विस्मयकराः के०) विस्मयने करनारा एवा (जोगाः के०) जोगो, (च के०) वली (बलं के०) बल, तेने (आप्यते के०) प्राप्त थाय ठे. अर्थात् साधुनक्ति एवुं फल आपे ठे पण (अहो के०) आश्चर्ये (सा के०) ते प्रसिद्ध एवो (कामगवी अपि के०) काम धेनु पण (सञ्चारीजलदानकोमलकरस्पर्शैः के०) सारो चारो, जलपान,

કરસ્પર્શી એટલે હાથેથી સ્વજવાલનું તેણે કરી (અર્થે તુષ્યતિ કે) પરિપૂર્ણ સંતોષ પામે છે અને ફલદાયક થાય છે અર્થાત્ ગાયને જેમ સારો ચારો આપવાથી તથા જલદાન એટલે પાણી પીવરાવવાથી તથા કરસ્પર્શકરી એટલે હાથફેરવવે કરી હુધ વગેરેની દેનારી થાય છે તેમ સાધુસેવા રૂપ ગાય પણ વૈયાવૃત્યાદિ સારો ચારો આપવાથી તથા ફાસુ જલનું દાન દેવાથી તથા પગચંપી વગેરે કરસ્પર્શ કરવાથી સારા ફલની દેવાવાલી થાય છે માટે સાધુસેવા અવશ્ય કરવી ॥ ૬૬ ॥

અહિં બાહુબલીની કથા કહે છે. માહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે પુંમરિગીણી નામની નગરીયે વજ્રસેન રાજા રાજ્ય કરે છે. તેને પાંચ પુત્ર હતા તેનાં નામ, એક વજ્રનાન, બીજો સુબાહુ, ત્રીજો બાહુ, ચોથો પીઠ, પાંચમો મહા પીઠ, એ પાંચ પુત્ર હતા તે પાંચપુત્રોયે પણ સંસાર સુખ જોગવીને તીર્થંકરની પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી. તેમાં પ્રથમ પુત્ર ચૌદપૂર્વ શાસ્ત્ર જાણી આચાર્ય થયો. અને બીજા ચારેજણ હતા તે અગ્યાર અંગધારક થયા. તેમાં બાહુનામા મુનિ નિત્ય પાંચશે સાધુને જાત પાણી લાવી આપતા હતા. અને સુબાહુનામા મુનિ પાંચશે સાધુનું વૈયાવચ્ચ કરે તથા પીઠ અને મહાપીઠ નામા બેદુ મુનિ તે બાહુ અને સુબાહુ એ બેદુમુનિનો મહિમા સાંજલીને તેની ઈર્ષ્યા કરતા હતા, હવે વજ્રનાનનો જીવ તો શ્રીયુગાદિ દેવઆદિનાથ જગવાન્ થયા. અને બીજા ચાર તો અનુક્રમે જરત અને બાહુબલી તથા બ્રાહ્મી અને સુંદરીપણે આવી ઉત્પન્ન થયા. તેમાં બાહુના જીવને જરતના જવમાં પરિપૂર્ણ જોગફલ પ્રાપ્ત થયું. અને સુબાહુના જીવને બાહુબલિના જવમાં સમગ્ર બાહુ બલ જન્યમાન થયું, એમ તેડ સાધુસેવા થકી ઉત્તમતાને પામ્યા ॥ ૬૬ ॥

ધર્મઃપુંપ્રજવોયદેતદિદમેવાર્યાઽપિપૂજ્યાપુન,યસ્યા
ધર્મસમુન્નવા ગુરુજનેષ્વપ્યુન્નતિર્યત્પુરા ॥ સૌનંદે
યનૃપેઽન્નિકાસુતગુરૌ શ્રીચંદનાયાં ન કિં, બ્રાહ્મી પુ
ષ્પવતીસુતા કિલમૃગાવત્યપ્યજૂન્મુક્તયે ॥ ૬૭ ॥

અર્થઃ—(યત્ કે) જે કારણ માટે (પુંપ્રજવઃ કે) પુરુષથકી છે ઉત્પત્તિ જેની એવો (ધર્મઃ કે) ધર્મ, (એતત્ કે) એ વાત, (ઇદમેવ કે) એમજ છે. કહેલું છે કે “ધમ્મોપુરિસપ્પજવો, પુરિસવરદેસિત્થ પુરિસજિઘ્ઠો” इत्यादि

सर्व ठेकाणे कहेलुं ठे. (पुनः के०) परंतु तेमां (आर्यापि के०) आर्या एटले तपोधना स्त्री ते पण (पूज्या के०) पूजवा लायक होय ठे. कारण के (यस्याः के०) जे आर्यानी (धर्मसमुद्भवा के०) धर्मयकी उत्पन्न थइ एवी (उन्नतिः के०) उन्नति एटले गुरुता ते (गुरुजनेषुअपि के०) गुरुजननेविषे पण मुक्ति ने माटे थाय ठे. जुवो (यत् के०) जे कारण माटे (पुरा के०) पूर्वे (किल के०) निश्चे (सौनंदेयनृपे के०) सुनंदा पुत्र बाहुवलि राजानेविषे तातश्री रूपनदेवजीयें प्रेरेली एवी (ब्राह्मी के०) ब्राह्मी बेहेन ते 'हेनाइ हाथी यकी हे ठो उतख' एवुं वाक्य कहेती ठती (मुक्तये के०) मुक्तिने माटे (अनूत के०) थाती हवी. तथा (अन्निकासुतगुरौ के०) अन्निकापुत्र गणधरनेविषे (पुष्पवतीसुता के०) पुष्पवतीनी पुत्री पुष्पचूला साध्वी मुक्तिने माटे थइ तथा (श्रीचंदनायां के०) श्रीचंदनबाला साध्वीनेविषे (मृगावती के०) मृगावती साध्वी (किं के०) शुं (न के०) मुक्तिने माटे न थइ ? ना थइज ठे. अर्थात् साध्वीउं पण गुरुजननी मुक्तिने माटे साधननूत थाय ठे ॥ ६७ ॥

आ श्लोकमां ब्राह्मी तथा पुष्पचूला अने मृगावती ए त्रणेनो दृष्टां त होवाथी त्रणेनी कथामां प्रथम ब्राह्मी साध्वीनी कथा कहे ठे. श्रीनरतचक्री षट् खंम पृथ्वी जीत्या, पण न्हाणा जाइ बाहुवलीयें आज्ञा न मानी तेथी नरतचक्री पोताना जाइने जीतवानी इहाथी सैन्यसहित बाहुवलीनी तक्षशिलानगरीयें गयो. त्यां ते बेहु जाइने मोहोहुं युद्ध थयुं. अनेक मनुष्यनो संहार थयो. पठी इंदें आवी युद्ध बंध करावीने बाहुवलीनी साथें वाग्‌युद्ध, मुष्टियुद्ध, बाहुयुद्ध, दृष्टियुद्ध, अने दंमयुद्ध ए पांच युद्ध करवां ठेराव्यां, सर्वे युद्धमां बाहुवलीयें नरतनो पराजय कखो. तेवारें नरत राजायें चक्र मुक्त्युं ते बाहुवली कुटुंबनो होवाथी तेने लाग्युं नही त्यारें बाहुवली मुष्टि उपाडीने नरतनी सन्मुख दोड्यो ते वली पोतेज विवेकें करी ने ते मुष्टि जाइने मारी नही. परंतु उत्तम पुरुषनी मुष्टि पाठी फरे नही माटे वैराग्य पामी ते मुठीयें करी पोताना मस्तकना केशनो लोच करी पोतानी मेळें प्रव्रज्या ग्रहण करीने त्यांज कायोत्सर्ग करी रह्या. त्यां शी तोष्ण कष्टने सहन करता हता, ते वात जाणीने श्रीरूपनदेवजीयें म हासती एवी बाहुवलीनी जगिनी ब्राह्मी हती तेने मोकली. ते बाहुवलीनी पासं आवीने कहेवा लागी के हे जाई ! गजथी हेठो उतख. ते बाहुव

લીયેં વિચાર કરીને જોયું તો જાણું જે આંહિં ગજ તો નથી પણ તેનો કહેવાનો અનિપ્રાય એવો છે કે માનરૂપ ગજ થકી ઉત્તર એમ સમજીને પઠી માનનો ત્યાગ કહ્યો તેવારેં તુરત તેને કેવલ જ્ઞાન વર્ષ પ્રાંતમાં ઉત્પન્ન થયું.

હવે પુષ્પચૂલાની કથા કહે છે. પુષ્પપુરને વિષે પુષ્પકેતુનામા રાજા તેની પુષ્પવતી નામની રાણી હતી તેના પુત્રનું નામ પુષ્પચૂલ અને પુત્રીનું નામ પુષ્પચૂલા પાડ્યું, તે બેદુજાઈ બેન યુવાવસ્થાને પ્રાપ્ત થયાં પરસ્પર સ્નેહ હોવાથી બેદુનું સમાનરૂપ જોડને રાજાએ વિચાર કહ્યો જે બેદુ જણા નો વિયોગ કરીયેં તે સારું નહીં ? માટે જાડ જગિની બેદુનો પરસ્પર વિવાહ કહ્યો તે અધર્મ તેની માતા પુષ્પવતી જોડ શકી નહીં તેથી દીક્ષા લઈ મરણ પામીને દેવતા થઈ. તે દેવતા તે બેદુ જણને સ્વપ્નામાં આવી અધર્મ કરી યતાં નરકનાં ડુઃખો દેખાડવા લાગી. તે ડુઃખથકી બીહીતી એવી પુષ્પચૂલાએ વૈરાગ્ય પામીને અન્નિકાપુત્ર આચાર્યની પાસેં જડને દીક્ષા ગ્રહણ કરી. તે આચાર્ય ક્ષીણજંઘાબલ હોવાથી સાધવી આહાર લાવી આપતી સાધવીને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું એકદિવસ વર્ષાકાલેં ગુરુને માટે અન્ન લાવી ત્યારેં ગુરુએ કહ્યું કે હે સતિ ! અચિત્ત પ્રદેશવિષે અન્ન લાવતા વિરાધના કાં કરે છે ? ત્યારેં સાધવીએ કહ્યું એમાં વિરાધના થઈ નથી ત્યારે ગુરુએ કહ્યું કે તેં કેમ જાણું કે આ અચિત્ત સ્થલ અને આ સચિત્ત સ્થલ કહેવાય ? ત્યારે પુષ્પવતી કહે છે કે જગવન્ ! તમારા પ્રસાદથકી મેં જાણું. તે સાંજની કેવલજ્ઞાન ઉપનું જાણી મિથ્યાહુષ્કત દડને ગુરુએ પૂઠ્યું કે મને કેવલ જ્ઞાન ક્યારે ઉત્પન્ન થશે. ત્યારેં તેણેં કહ્યું જે ગંગા ઉતરતાં તમને કેવલ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાશે તે પઠી નાવેં કરી ગંગાને ઉતરતા એવા સૂરિને પૂર્વજન્મના વૈરી દેવતા એં ત્રિશૂલેં કરીને માણ્યા, ત્યાં ગુરુને ધ્યાન ધ્યાવતાં અપ્કાય જીવોની ઉપર દયા ઉત્પન્ન થઈ તે દયાએં કરી કેવલ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. દેવોએં કેવલ જ્ઞાનનો મહોત્સવ કહ્યો ત્યાં પ્રયાગનામા તીર્થ થયું તે લોકમાં અથાપિ પ્રસિદ્ધ છે ॥ એ પુષ્પચૂલાનો સંબંધ થયો.

હવે મૃગાવતીની કથા કહે છે. કૌશાંવી નગરીને વિષે શતાનીક નામા રાજા રાજ્ય કરે છે. તેની પટ્ટરાણી ચેટક રાજાની દીકરી મૃગાવતી નામા હતી. તેણેં જ્યારેં પોતાનો સ્વામી મરણ પામ્યો તેવારેં પોતાના પુત્રને રાજ્ય ઉપર સ્થાપીને પોતેં વૈરાગ્ય પામીને શ્રીવૈરસ્વામી પાસેં દીક્ષા ગ્રહણ

करी. एकदा ते वीजी साध्वीयोनी साथें श्रीवीरजगवानने वांदवाने समव सरणमां आवी. ते दिवसें श्रीवीरजगवानने वांदवा माटे सूर्य चंड पण विमानसहित आवेला होता. तिहां वीजी साध्वीउ तो दिवस अस्त थया पहेजां पोताने उपाश्रयें आवीयो अने मृगावती तो चंडसूर्य स्वस्थाने गयानंतर अंधकारनो प्रसार थयो तेवारें उपाश्रयें आवी. त्यां चंदनवाला सुती होती ते तेने कहेवा लागी. के हे जडे ! तुं महोटा कुजमां उत्पन्न थयेली हो. तेने रात्रिमां फरवुं योग्य नथी. एम शिक्षा करतां करतां चंदनवालाने जिझा आवी, अने मृगावती तेना चरणमां मस्तक मूकीने कहेवा लागी के हे जडे ! कृमा करो. एम कृमा मागतां मागतां ते मृगावतीने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. पढी चंदनवालाने पण मृगावतीने पगें पडतां कृमा मागतां केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ॥ ६७ ॥

किं पूज्या श्रमणी न सा श्रुतरसा दुर्वोधहन्मोहहन्,
मात्रासक्तकुबेरदत्तदयिता साध्वीवजातावधिः ॥ धन्या
एव चिरंतना व्रतधना अप्याधुनिक्यः शुचा, याकि
न्याहरिज्जवादि मुकुटः सोऽवोधिवाज्जात्रतः ॥ ६८ ॥

अर्थः—(किं के०) शुं (सा के०) ते (श्रुतरसा के०) सांजव्यो ते शास्त्ररस जेणे एवी (श्रमणी के०) साध्वी (न पूज्या के०) पूजवा लायक नथी. ना ठेज. कारण के जुवो (दुर्वोधहत् के०) माठा बोधने हरण करनार, तथा (मोहहत् के०) मोहने हरण करनार, एवी (मात्रासक्त कुबेरदत्तदयिता के०) मातानेविषे आसक्त एवो जे कुबेरदत्त तेनी दयिता एवी जे कुबेरदत्ता ते (जातावधिः के०) उत्पन्न थयुं ते अवधिज्ञा न जेने एवी (साध्वी इव के०) साध्वी जे ते तेनी पेटें केम पूजवा योग्य थाय नहीन अर्थात् थायज. वली (आधुनिक्यः के०) आधुनिक एवी अने (शुचाः के०) पवित्र एवी (चिरंतनाः के०) वणा कालनी (व्रतधनाः के०) व्रतरूप ठे धन जेने एवी साध्वी (धन्याः एव के०) धन्यज जा एवी. जुवो (याकिन्या के०) याकिनी नामा साध्वीयें (सः के०) ते (हरिज्जवादिमुकुटः के०) वादकरनाराजनेविषे मुकुटसमान एवा जे श्रीहरिज्जस्वरि, तेने (वाज्जात्रतः के०) एक गायामात्रेकरीने (बोधितः के०)

વોધ પમાડ્યો. માટે સાધ્વીથી પણ મોહોટા પુરુષોને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે.

આ શ્લોકમાં કુવેરદત્તાનો તથા યાકિની સાધ્વીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી પ્રથમ કુવેરદત્તાની કથા કહે છે. મથુરા નગરીનેવિષે વસંતતિલકા નામા એક વારાંગના રહે છે. એકદિવસ તે વારાંગનાને બે બાલક ઉત્પન્ન થયાં કે તુરત પોતાની નામાંકિત મુદ્ધિકા સહવર્તમાન પેટીમાં નાચી પેટીને યમુના માં તરતી સૂકી, તેમાં ઢોકરો તથા ઢોકરી હતી પછી તરતી તરતી તે પેટી શૌર્યપુરમાં ગઈ. તે શૌર્યપુરના બે વેપારી હતા તેને તે પેટી મળી તેમાંથી એક પુત્ર, અને એક પુત્રી અતિસ્વરૂપવાન મળ્યાં, તેવારેં વેદુજણને સંતાન ન હોવાથી એકેં કન્યા લીધી અને એકજણે પુત્ર લીધો તે વેદુ વેપારીયેં તે વેદુ નાણેનનો વિવાહ કહ્યો પછી એક દિવસ કુવેરદત્તાયેં પોતાની તથા પોતાના નાણી મુદ્ધિકા જોડને સમાનતા દેખીને વિચાણું જે અમો બે નાણે વેન છે એ એમ જાણવાથી કુવેરદત્તને કહ્યા વિના એકદમ દીક્ષાગ્રણ કરી. એકદા કુવેરદત્ત વેપારને માટે મથુરામાં જ્યાં પોતાની માતા ગણિકા રહેછે ત્યાં આવ્યો. તેણે પોતાની માતાને ગણિકા જાણી નોગવવા માંમી. તેથી તેને એક પુત્ર ઉત્પન્ન થયો. તદનંતર કુવેરદત્તા સાધ્વીને અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થવાથી તે ત્યાં આવીને તે સુતેલા બાલકને અઢાર નાત્રાં થયાં તે પ્રકટ કરવામાટે રમાડવા લાગી અને હિંચકો નાચતાં કેહેવા લાગી કે હે પુત્ર ! સાંજલ્ય ॥ શ્લોક ॥

ત્રાતાસિ તનુજન્માસિ, વરસ્યાવરજોપિ ચ ॥ ત્રાતૃવ્યોસિપિતૃવ્યોસિ, પુત્રપુત્રો સિ ચાર્જક ॥ ૧ ॥ યથ્થ તે બાલકપિતા, સમે જવતિ સોદરઃ ॥ પિતા પિતામહો જર્ત્તા, તનયઃ શ્વસુરોપિ ચ ॥ ૨ ॥ યાચ બાલક તે માતા, સામે માતાપિતામહી ॥ ત્રાતૃજાયાવધૂઃશ્વશ્રૂઃસપત્નીચજવત્યહો ॥ ૩ ॥ આ શ્લોકનો જાવાર્થ:-

તું મહારો નાણ, પુત્ર, દેર, જર્તીજો, કાકો, દીકરાનો દીકરો, થાય છે અને હે અર્જક ! તારો જે વાપ તે મારો નાણ થાય છે. પિતા થાય છે, પિતા મહ થાય છે, સ્વામી થાય છે, પુત્ર થાય છે, અને શ્વસુર પણ થાય છે, વલી હે બાલક !! જે તારી માતા તે મારી માતા તથા પિતામહી થાય છે. અને નાણી વધુ થાય છે. વધુ થાય છે. સાસુ થાય છે અને શોક્ય થાય છે. આમ અઢાર સંબંધ કહ્યા. તે સાંજલી કુવેરદત્ત નીચેં આવીને પૂઠવા લાગ્યો કે હે સાધ્વી ! આ શું કહો છો અને તમે કોણ છો ? ત્યારેં સાધ્વીયેં સર્વે વનેલો

संबंध कही आप्यो, ते सांजली कुबेरदत्तने वैराग्य उपन्यो तेवारें संसार ढोडी दीक्षा ग्रहण करी. स्वर्गने प्राप्त थयो.

हवे याकिनी साध्वीनी कथा कहे ठे. नमूलकपुरनेविषे चउद विद्याने जा एनारो अनेक वादनेविषे महा प्राज्ञ एवो हरिजनामा जट्ट रहेतो हतो, तेनी एवी प्रतिज्ञा हती के जेनुं कहेलुं हुं न जाणुं, तेनो हुं शिष्य थाउं. एक दि वस ते हरिजनामा जट्ट, साध्वीनी शाला प्रत्ये जाता हता, तेवामां म हासती एवी याकिनीयें कहेली एवी गाथा सांजली ते जेम के ॥ गाथा ॥ चक्किडुगं हरिपणगं, पणगं चक्कीण केसवो चक्की ॥ केसवचक्की केसव, डुच कि केसीय चक्कीय ॥ १ ॥ आ गाथा सांजली तेनो अर्थ न जाणता हरि जट्टसूरियें पूठयुं, हे आर्ये ! चाकचक्य बहु ए गाथामां करेलुं नासे ठे. त्यारें ते आर्यायें कहुं के नवीनलिपित जूमिनेविषे चाकचक्य थाय ठे. ते पढी वाणीयें करी ठलेला जाणीने गाथाना अर्थनुं अविज्ञातत्व जाणी ने हरिजना जट्ट साध्वीने पगे लागीने कहेवा लाग्यो के हे साध्वी ! तमे मने शिष्य करो पढी ते साध्वीयें तेने आचार्यनी पासे दीक्षा अपावी. अनु क्रमें ते श्रीहरिजट्टसूरि, याकिनीपुत्र नामनुं विरुद्ध धारण करनारा थया. एम एो चौदशें चुम्मालीश प्रकरण कखां श्रीजिनशासनमां महाप्राज्ञाविक थया.

अकृत जरतचक्रीविश्वसाधर्मिकार्चा, कुरुत तदनुमा

नात्रेयसेऽत्रोद्यमं तत् ॥ यदिसकलधरित्रीं प्रीणयत्यं

बुवाहः, किमु न तदरघटःक्षेत्रमात्रं पृणालु ॥ ६९ ॥

अर्थः—(जरतचक्री के०) जरत चक्रवर्ती (विश्वसाधर्मिकार्चा के०) सर्व साधर्मिक जाइउनी अर्चाने (अकृत के०) करता हता, (तत् के०) तेमाटे (तदनुमानात् के०) तेना अनुमानथी (अत्र के०) आंहीं साधर्मिकना वात्सल्यने विषे (त्रेयसे के०) मोक्षरूप कल्याण माटें (उद्यमं के०) उद्यमने हे नव्यजनो ! (कुरुत के०) करो. जुवो (यदि के०) जो (अंबुवाहः के०) मेघ, (सकलधरित्रीं के०) सर्व पृथ्वीने (प्रीणयति के०) पूरे ठे (तत् के०) त्यारे (अरघटः के०) अर्द्धट्ट (क्षेत्रमात्रं के०) क्षेत्र मात्रने (किमु के०) शुं (नपृणालु के०) न पूर्ण करे ? करेज अर्थात् जर

તચક્રવર્તિયેં સર્વ સાધર્મીનું પોપણ કહ્યું તેથી આપણથી તેટલું ન વને તો યથાશક્તિપણે સાધર્મી વાત્સલ્ય કરવું જેમ વરસાદ તો આવી પૃથ્વીને તૃપ્ત કરે છે, પરંતુ અર્હટ જે છે તે પણ એક ક્ષેત્રને તૃપ્ત કરે છે ॥ ૬૯ ॥

આંહિં જરતચક્રવર્તીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. અયોધ્યા નગરીનેવિષે જરતચક્રવર્તી રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ શ્રીકૃપનદેવજી ચો રાશી હજાર સાધુયેં યુક્ત ઉદ્યાનમાં સમોસઠ્યા. તેની જરતચક્રવર્તીને સ્વ વર પડવાથી અશન, પાન, સ્વાદિમ, સ્વાદિમનાં સહસ્રશકટ જરીને સમવ સરણનેવિષે ગયા. સ્વામીને વંદન કરીને જરતચક્રવર્તીયેં કહ્યું કે સ્વામિન! આ સર્વ અન્નપાનાદિ સાધુના પારણાને માટે ગ્રહણ કરો. ત્યારે સ્વામીયેં કહ્યું કે આ અન્નાદિકમાં ઘણાજ દોષો છે, એકતો આંહિં લાવ્યો તેમાં જીવ હિંસા દોષ, બીજો અન્યાહત દોષ, ત્રીજો રાજપિંડ દોષ, એમ અનેક દોષો છે માટે એ અમારે સર્વથા કલ્પે નહિં. તે સાંજની જરત રાજા અત્યંત પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. ત્યારે સ્વામીયેં કહ્યું કે સચ્ચમ પાત્ર આવકો છે, માટે તે સાધર્મિક છે તેથી આવકોની નક્તિ તું કસ્ય. પછી તે જરતચક્રવર્તીયેં સર્વેત્ર ઉદ્ઘોષણ દેવરાવી જે સર્વ આવકોયેં માહરેં ઘેર જમવું. અને રસોયા ઉને પણ કહ્યું કે જે આવક આવે તેડને નોજન કરાવજો. એમ કરવાથી સર્વ લોકો ત્યાંજ જમવા લાગ્યા. પછી રસોયા થાકી જવાથી જાગી ગયા. ચક્રવર્તિયેં જાણ્યું જે આ તો સર્વ જણ નોજન કરવા આવે છે, માટે આવકની પરીક્ષા કરીને પછી જમાડવા અને તેને કાંઈક ચિન્હ કરવું એમ વિચારીને ચક્રવર્તિયેં આવકની પરીક્ષા કરી તેમના કંઠમાં કાકિણી રત્ન કરી ત્રણ રેસા કરી. એમ ઠ ઠ માસેં પરીક્ષા કરવા માંની. તેથી આવકની અને બીજાની વ્યક્તિ થવા લાગી. એવી રીતે જરતચક્રવર્તિયેં સાધર્મીવાત્સલ્ય કહ્યું.

શ્રાદ્ધાનાં સહપાસકાં વહુમતાએવૈકધર્મત્વતઃ, સાધૂનામપિજાતુ
ગૌરવપદં વીતરુષ્ટહાણામમી ॥ સુગ્નાશાહપસર્ગહસ્તવનતઃશ્રીજ
હવાહોર્યથા, ચંડાર્કાબ્દવહુતમેષુ સહજંવિશ્વોપકારિત્રતં ॥૭૦॥

અર્થ:- (સહપાસકાઃ કે ૦) શ્રેષ્ઠ ઉપાસના કરનારા (એકધર્મત્વતઃ કે ૦) એક ધર્મપણથી એટલે સાધર્મિપણથી (શ્રાદ્ધાનાં કે ૦) શ્રાવકોને (વહુમતાએવ કે ૦) અતિ અનીષ્ટ એવાજ (અમી કે ૦) આ ઉપાસ

को (जातु के०) कोइ समये (वीतस्पृहाणां के०) निःस्पृह एवा (साधू नामपि के०) साधुउने पण (गौरवपदं के०) गौरवना स्थानरूप (नवंति के०) थाय ठे. (यथा के०) जेम (श्रीनङ्वाहोः के०) श्रीनङ्वाहुना उपासको (रुग्नाशात् के०) रोगने नाश करनार एवा (उपसर्गहृत्स्वनतः के०) उपसर्गहर स्तोत्रथी गौरवताना स्थानरूप यथा तथा (उत्तमेषु के०) उत्तम पुरुषोने विषे (चंडार्काद्वत् के०) चंड सूर्य अने मेघनी पेटें (सहजं व्रतं के०) स्वानाविक व्रत जे ठे ते (विश्वोपकारि के०) विश्वनो उपकार करनार ठे. अर्थात् जेम सूर्य, चंड अने मेघ ए त्रणे स्वनावेज परोपकारी ठे तेम उत्तम जननेविषे पण विश्वने उपकार करनाहं एवुं व्रत स्वानाविक होय ठे एम जाणी लेवुं ॥ ७० ॥

आ श्लोकमां नङ्वाहुनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. पोलास पुरनगरनेविषे सोमदत्त ब्राह्मणना पुत्र नङ्वाहु अने वाराहमिहर नामे बे जाइ हता. तेणें एकदा गुरुनी वाणी सांजली वैराग्य पामी दीक्षा लीधी बेहु जाइ सर्व शास्त्रना जाणनारा यथा. तेमां नङ्वाहुने अधिक गुणवालो जाणी गुरुयें आचार्यपद आप्पुं. तेथी वाराहमिहर खेद पामीने दीक्षानो त्याग करी पुनः संसारासक्त ययो. एक दिवस वाराहमिहरें राजा पासें आवी कह्युं के, आ कुंमालानेविषे बावन पलनुं मत्स्य आकाशमांथी पडशे अने श्रीनङ्वाहु गुरुयें कह्युं के कुंमथकी वाहेर पडशे. तेवार पढी श्रीनङ्वाहुयें जेम कह्युं हतुं तेज प्रमाणें थयुं. एक दिवस वाराहमिहरें राजाना पुत्रनुं आयुदी सोवर्षेनुं वरत्युं अने कह्युं के तमारो पुत्र सो वर्ष जीवशे. त्यारें नङ्वाहु गुरुयें

સ્ત્રીપુંસોપ્યધિકાત્રિપદ્ધવિશદાપુંરત્ત્વસ્વાનિર્યતઃ, સ્વા
મિન્યા મરુદેવયા તુ સદૃશીનૂતાનનાવિન્યપિ ॥ વિ
શ્વાર્યૌજિનચક્રિણૌપ્રથમતોયત્પુત્રપૌત્રાવહો, યાપ્રાગે
વ શુનેહ્યચ્છૃત્તિવપુરપ્રસ્થાનકસ્થા પ્રનોઃ ॥ ૭૧ ॥

અર્થ:- (પુંસઃઅપિઅધિકા કે०) પુરુષ ચક્રી પણ અધિક એવી તથા
જે (ત્રિપદ્ધવિશદા કે०) માતૃપદ્ધ, પિતૃપદ્ધ, અને શ્વસુરપદ્ધ, એવા ત્રણે
પદ્ધતેયેં કરી નિર્મલ, એવી વલી (ચતઃ કે०) જે કારણ માટે (સ્ત્રી કે०)
તે સ્ત્રી (પુંરત્ત્વસ્વાનિઃ કે०) પુરુષ રૂપ રત્નની સ્વાણ એવી (મરુદેવયા કે०)
મરુદેવા (સ્વામિન્યા કે०) સ્વામિની (સદૃશી કે०) સરસ્વી કોઈ પણ
(નનૂતા કે०) નથી થઈ તથા (નનાવિનીઅપિ કે०) અવાની પણ કોઈ
નથી. વલી (અહો કે०) આશ્ચર્ય (ચત્પુત્રપૌત્રૌ કે०) જે મરુદેવીના
પુત્ર શ્રીરૂષ્ણદેવ અને પૌત્રા શ્રીનરત તે કેવા હે તો કે (વિશ્વાર્યૌ કે०)
સર્વ વિશ્વમાં આર્ય હે તથા વલી કહેવા હે તો કે (જિનચક્રિણૌ કે०)
એ શ્રીરૂષ્ણદેવ જિનેશ્વર તીર્થંકર થયા હે તથા બીજા શ્રીનરત તે ચક્રવર્તી
થયા હે. વલી (યા કે०) જે મરુદેવી (પ્રનોઃ કે०) શ્રીરૂષ્ણદેવ તીર્થ
કરની (પ્રાગેવ કે०) પ્રથમજ (શુનેહ્ય કે०) શુનદિવસનેવિષે (શિવપુરપ્ર
સ્થાનકસ્થા કે०) શિવપુર પ્રત્યે પ્રસ્થાનને વિષે રહેનારાં (અનૂત કે०)
થતાં હવાં. જેમ બીજો કોઈ પુરુષ પણ મહોટા કાર્યને માટે જતી વચ્ચે
પ્રથમથી પ્રસ્થાન મૂકે હે તેમ જ્યાં જગવાન્ શ્રીરૂષ્ણદેવજી શિવપુર પ્રત્યે
આવનાર હે તેના પ્રસ્થાનને માટે પ્રથમથી શ્રીમરુદેવી માતાજી પોતેજ
પ્રસ્થાનનેવિષે રહેતાં હવાં. એવી સ્ત્રી જગત્માં ઉત્તમ જાણવી ॥ ૭૧ ॥

આ શ્લોકમાં મરુદેવીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. અયોધ્યા
નેવિષે નાજિરાજાની સ્ત્રી મરુદેવીજીના પુત્ર શ્રીરૂષ્ણ દેવજી હતા તેમણે
પોતાના સો પુત્રને રાજ્ય આપી દીક્ષા ગ્રહણ કરી પછી પોતાના પુત્રના
હુઃસ્વેં કરીને મરુદેવીનાં ચક્રુને પડલ આવ્યાં તે જ્યારે રૂષ્ણદેવજીને પુ
રિમતાલનેવિષે વડની નીચેં કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, ત્યારે તેમના પુત્ર ન
રત ચક્રવર્તી મરુદેવીજીને હસ્તીઉપર વેસારીને શ્રીરૂષ્ણદેવજીને વંદન કર
વા ગયા ત્યાં શ્રીરૂષ્ણદેવજીની વાણી સાંજલીને મરુદેવી માતાને હર્ષ વ

तपन्न थयो तेथी आंखनां पडल उघडी गयां. त्यां पोताना पुत्रनी समृद्धि जो
इने पोताने पण केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं तरत मुक्तिने पामतां हवां ॥७१॥

या श्राविकाप्यमलशीलपवित्रितांगी, सा श्लाघ्यतेत्रि
चुवनेऽपि यथा सुनडा ॥ यस्यास्त्रिवारिचुलकाहित
लोकतुष्टेः स्रोतःसहस्रकृतमुत्सदृशी क्व गंगा ॥ ७२ ॥

अर्थ:- (या के०) जे (अमलशीलपवित्रितांगी के०) निर्मल एवा शी
लें करी पवित्रित ठे अंग जेनां एवी (श्राविका के०) श्राविका ठे (सा अ
पि के०) ते पण (त्रिचुवनेपि के०) त्रण चुवननेविषेपण (श्लाघ्यते
के०) वखणाय ठे. केनी पेठे ? तो के (सुनडा यथा के०) सुनडा श्रावि
का ठे तेज जेम ? वली (त्रिवारिचुलकाहितलोकतुष्टेः के०) पाणीनी
त्रण अंजलिने ठांटवेकरीने करी ठे सर्वलोकनी तुष्टि जेणें एवी (यस्याः
के०) जे सुनडा श्राविका ते (सदृशी के०) समान (गंगा के०) गंगानदी
(क्व के०) क्वांथी होय ? अर्थात् नज होय. कारण के सुनडा श्राविका
यें तो त्रण अंजलिथी त्रण द्वार उघाड्यां अने गंगा नदी तो वली (स्रो
तःसहस्रकृतमुत् के०) पोताना हजारो पाणीना प्रवाहोयें करी लोकोने
हर्ष देनारी थाय ठे अर्थात् सहस्रप्रवाहें करी जगत्तुं कल्याण करे ठे अने
आ सुनडा श्राविका तो पाणीनी त्रण अंजलियेंज जगतने संतोष दाय
क थेइ ठे माटे गंगायकी सुनडा श्राविका अधिक ठे ॥ ७२ ॥

आहिं सुनडानां दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. चंपापुरीनेविषे
जिनदत्तनामा श्रेष्ठी रहे ठे. तेनी दीकरी परम जैनधर्म पालनारी सुनडा
नामें हती ते बौद्धना जक्त बुद्धदास नामा व्यवहारीना पुत्रनी साथें पर
णी. एकदा सुनडाने घेर कोइ जिनकट्पी साधु आव्या. ते साधुनी आंख
मां घांसनुं फोतरुं पडेलुं हतुं तेने जिह्वायें करी लइ लीधुं. तेवारे सुनडाना
कपालमां सिंदूरनुं तिलक हतुं ते मुख अडवाथी साधुना जालमां सिंदूर
लागी गयो, हवे ते सुनडानी नणंद महा डट हती तेणे पोताना जाइने
कह्युं के जाइ ! आ मारी जाचीने में साधुसाथें संग करतां नजरें जोइ, ते
जो खोटुं मानोतो जुवो आ मारी जाचीना कपालमां लगावेलो सिंदूर ते
एक बीजाना मुखे मुख मलवायकी साधुने लाग्यो ठे ते वात सांजलीने

जुवे तो साधुने कपालें सिंदूर लागेलो दीठो. के तरत ते सुजडाने असती मानीने तेना स्वामीयें तेनो त्याग कखो पठी सुजडा कायोत्सर्ग करवा वेठी तेवारे शासनसुरी प्रगट यड्ने कहेवा लागी के हे सुजडे ! तारुं कलं क हुं उतारीश तेनी तुं चिंता करीश नहिं एम कही गामना त्रणे दरवाजा ना बारणां ते शासनदेवीये कोइयकी न उघडे एवां कमाड बंध करी दीधां. राजायें बीजा उपाय करवा मांमया तेवारें आकाशमांथी शासनदेवीयें कहुं के जो कोइ सती काचा सूतरना तांतणायें बांधेली चारणीएं करी सि चेलो जल धारने ठांटे, तो ते धार उघडे, परंतु बीजा कोइ उपायथी उ घडे तेम नथी. पठी गाममां जे सती स्त्रीयो हती ते सर्वने राजायें बोला वी अने तेमने काचे तांतणे चारणीयो बांधी कुवामांथी जल काढवानो ठेराव कखो परंतु कोइथी ते बन्धुं नहिं एम सर्व सतीनो मदजंग थयो. त्यारे सुजडा पोताना सतीपणानी परीक्षा देवा माटे त्यां आवी काचे ता तणे बांधेली चारणीयें करी कुवामांथी जल काढथुं काढीने त्रणे दरवाजा उपर एक एक ठांट जलनी नाखी के तरत ते त्रणे दरवाजानां कमाड उ घाड्यां अने कदापि कोइ बीजी स्त्री कहे के ए रीतें तो हुं पण उघाडी आपुं तो तेने उघाडवा माटे एक दरवाजो रहेवा दीधो ॥ ७२ ॥

पुष्पाकृताद्भुतगुणस्तवनादिजेदात्, त्रैविध्यतः प्रति
दिनं जिनपादपूजा ॥ श्रीश्रेणिकादिजनवज्जिनताहि
दत्ते, चक्रादयः कलशतामिव नृदलस्य ॥ ७३ ॥

अर्थ:- (पुष्पाकृताद्भुतगुणस्तवनादिजेदात् के०) पुष्प, अकृत, अद्भुत एवा गुण स्तवनादिक तेना जेदें करीने (प्रतिदिनं के०) प्रति दिवस, (जिनपादपूजा के०) जिननगवानना पगनी पूजा (त्रैविध्यतः के०) त्रणे प्रकारें करी करवी. आ ठेकाणे आदिशब्द प्रत्येक जेदें जाणवो. जेम के पुष्प ठे त्यां पुष्पादि, अकृत ठे त्यां अकृतादि, स्तवन ठे त्यां स्तवनादि एम आ दिशब्द लेवो अने जे देह उपर चढे ठे ते पुष्पादि पूजा जाणवी. अने जे देवनी पासें मूकीयें ते अकृतादि पूजा जाणवी अने जे गीतनाटक करियें ते पूजा स्तवनादिकमां जाणवी. ए पूजाना त्रण प्रकार जाणवा. ते जिनपूजा (श्रीश्रेणिकादिजनवज्जिनतादि के०) श्रीश्रेणिकादि राजानी पेटें तीर्थक

રાદિક પદવીને (દત્તે કે૦) આપે છે. આહિં આદિશબ્દે કરી વાસુદેવ, બલ દેવ રાજ્યાદિક પણ લેવાં એટલે જિનપૂજા કરનારને એ સર્વ પદવી પ્રાપ્ત થાય છે. કેની પેઠે. તો કે (મૃદલસ્ય કે૦) મૃત્તિકાના દલના (ચક્રાદયઃ કે૦) ચક્ર, લાકડી, દોરડી, કુંનારપ્રમુખ જેઠે, તે (કલશતામિવ કે૦) કુંનાદિક ને જેમ આપે છે. તેમ જિનપૂજા પણ તીર્થંકરાદિકપણાને આપે છે ॥ ૭૩ ॥

આ ઠેકાણે શ્રેણિક રાજાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી પૂર્વે શ્રેણિક રાજાની કથા કહી છે તો પણ ફરીને કિંચિત્માત્ર કથા કહે છે. શ્રેણિક નામા રાજા પરમ જૈની દ્વાયિક સમ્યક્ત્વને ધારણ કરનારો હતો ત્રણ કાલ શ્રીજિનન ગવાનનું પૂજન કરતો હતો. તે રાજા પ્રતિ દિવસ એકશો આઠ સોનાના ચવોયેં કરી શ્રીજિનનગવાનની પાસેં સ્વસ્તિક પૂરતો હતો. એ પ્રકારની શ્રી જિનનક્તિયેં કરી તીર્થંકર નામકર્મ ઝપાર્જન તે રાજાયેં કહ્યું. ॥ ૭૩ ॥

સ્યાજ્ઞિનાર્ચનકૃતસ્ત્રિકશુદ્ધ્યા, શંવિપદ્યપિયથા દવદંત્યાઃ ॥

સ્વસ્તરુઃફલતિ કિં નહિરોરે, નેંહુરસ્યતિતૃષંચચકોરે ॥ ૭૪ ॥

અર્થઃ—(ત્રિકશુદ્ધ્યા કે૦) મન, વચન અને કાયાની શુદ્ધિયેં કરી (જિ નાર્ચનકૃતઃ કે૦) જિનનું અર્ચન કરનારને (વિપદ્યપિ કે૦) વિપત્તિને વિષે પણ (શં કે૦) સુખ (સ્યાત્ કે૦) હોય. કેની પેઠે ? તો કે (દવદંત્યાઃયથા કે૦) દવદંતીની પેઠે જેમ (રોરે કે૦) દારિદ્ર્યેંકરી પરાજવ પામેલા એવા પુરુષને વિષે (સ્વસ્તરુઃ કે૦) કલ્પવૃક્ષ (કિં કે૦) શું (નહિફલતિ કે૦) નથી ફલતો ના ફલેજ છે. (ચ કે૦) વલી (હંદુઃ કે૦) ચંદ્રમા, (ચકોરે કે૦) ચકોર પક્ષીને વિષે (તૃષં કે૦) તૃણાને (નંઅસ્યતિ કે૦) નથી ફેંકતો ? અર્થાત્ ફેંકેજ છે ॥ ૭૪ ॥

આહીં દૃષ્ટાંતમાં દવદંતીની કથા કહે છે. અષ્ટાપદ પર્વતની પાસેં ધન્ય નામા ગામ છે. તેનો મમ્મણ નામેં રાજા હતો, તેની વીરમતી નામેં સ્ત્રી હતી. એક દિવસ તે રાજા આયડો કરવા નીકળ્યો તેને જૈનસાધુ સામો મલવાથી અપશુકન થયું એમ માનીને તે સાધુને પકડીને વાર પ્રહર રાખ્યો પછી વીરમતીયેં રાજાને સમજાવીને તે સાધુને ઠોડાવ્યો. સાધુયેં ધર્મોપદેશ દીધો વીરમતી શ્રાવિકા થઈ પાંચગેં આંવિલકણાં વલી અષ્ટાપદ ડગર જડને ચોવીશ જિનનગવાનને મણિમય તિલક કરાવ્યાં. તે પછી તે વીરમતી

मरण पामीने कुंमिनपुरनेविषे श्रीजीमनृपनी कन्या दवदंती नामें थइ. म
म्मणनो जीव नल राजा थयो. ते दवदंतीने परण्यो ते दवदंतीना कपाल
मां जन्मतांज स्वाजाविक रविमंमल जेम शोने तेवुं देदीप्यमान तिलक
थइ रहुं हतुं. एकदा जुगारें रमता नलराजा राज्यादिक सर्व हास्या. वार व
रस ते स्त्री पुरुषने परस्पर वियोग रह्यो. दवदंतीने स्थानस्थानमां विकट
डुःखो आब्यां हतां ते सर्व जिन अर्चनना प्रजावयकी लय थइ गयां वार
वरसना अंतमां नलराजाने फरीने राज्य प्राप्त थयुं. इति जिनपूजनाधिकार.

श्रीरामवज्जनयएव सेव्यः, प्रजानुरागव्रतवित्तमूलं ॥ कोद

द्विणावर्तमुपेत्यशंखं, त्यजेन्मुधाश्यामलचित्रकंवा ॥ ७५ ॥

अर्थः—(जो के०) हे नव्यजनो ! (प्रजानुरागव्रतवित्तमूलं के०) प्रजाने
विषे अनुरागप्रतीति, व्रत, आचार, अने डव्यना मूलरूप एवो (नयःएव के०)
न्याय तेज (श्रीरामवत् के०) श्रीरामचंडनी पेठे (सेव्यः के०) सेववा
योग्य ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे के (मुधा के०) खोटा एवा (श्यामलचित्रकं
के०) काली चित्र वल्लीरूप कोडाने (उपेत्य के०) पामीने (द्विणावर्त
के०) द्विणावर्त नामना (शंखं के०) शंखने (कःवा के०) कयो पुरुष,
(त्यजेत् के०) त्याग करे ? कोइ त्याग करे नही ॥ ७५ ॥

आ ठेकाणे श्रीरामनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा प्रसिद्ध ठे तो पण
कहे ठे. कौशला नगरीनेविषे रामचंडजी राज्यने जोगवे ठे तेनी पट्टराणी
सीताजी हतां, ते रामना जाइ लङ्काण, नरत, शत्रुघ्न, एवे नामें हता. वा
पनी आझाथी राज्यनो त्याग करीने वार वरस वनवास जोगव्यो. न्याय
मार्गने अनुसरी रावण प्रतिवासुदेवने मारीने तेणे हरण करीने लइ गयेली
निष्कलंक एवी पोतानी स्त्री सीताने पाढी वाली. ते पढी दशहजार वरस
पर्यंत न्यायें राज्य जोगव्युं, लोकमां पण सारुं देखतुं राज्य होय तो राम
राज ठे एम अद्यापि पर्यंत ख्याति ठे एवुं राज्य चलाव्युं ॥ ७५ ॥

मनसि वचसि शश्वतन्यायएवोत्तमानां, यदमरवर

लब्ध्या पारदारिक्यचौर्ये ॥ अनुविषयमरौत्सीच्चक्र

चूद्रहृदतः, कसुरसरितिपंकः केशचंडे कलंकः ॥ ७६ ॥

अर्थः—(मनसि के०) मनने विषे (वचसि के०) वाणीने विषे (शश्व

तू के०) निरंतर (उत्तमानां के०) उत्तमोने (न्यायएव के०) न्यायज योग्य ठे. (यत् के०) जे कारण माटे (अमरवरलब्ध्या के०) प्रधानदेव ज्ञानी प्राप्तिमें करी (पारदारिक्यचौर्य के०) परदारानी चोरीना कार्यने (अनुविषयं के०) देशदेश प्रत्ये (चक्रचतु ब्रह्मदत्तः के०) ब्रह्मदत्त नामा चक्रवर्ती (अरौत्सीत् के०) निवारण करतो हवो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के जेम (सुरसरिति के०) स्वर्गगंगाने विषे (पंकः के०) कचरो (क के०) क्यां थी होय, तथा (ईशचंदे के०) शंकरना शिर उपर रहेला चंडने विषे (कलं कः के०) कलंक ते (क के०) क्यांथी होय. ना नज होय ॥ ७६ ॥

आंहिं ब्रह्मदत्तचक्रवर्तीनी कथा कहे ठे. ब्रह्मदत्तें वनने विषे कोइक दें वतानी स्त्रीने कोइ पुरुष साथें रमती जोइने ते स्त्री पुरुष वेहुनुं ताडन क खुं. ते स्त्री त्यांथी जइने पोताना स्वामी प्रत्ये कहेवा लागी के हे स्वामिनां थ ! मने आवी रीतें ब्रह्मदत्तचक्रीयें मारी, पढी तेना पति नागकुमार देवने सहेज तरतज कोप चळ्यो, अने तरत त्यां आव्यो. ते वखतें ते ब्रह्मदत्त चक्री पोतानी स्त्रीने घरमां कहेतो हतो के हे स्त्री ! में कोइ स्त्रीने कुकर्म करती जोइने मार माखो ठे, ते वाक्य सांजलतांज नागकुमार देव प्रसन्न थयो थको प्रगट थइने कहेवा लाग्यो के हे राजन् ! वरदान मागो. त्थारें ब्रह्मदत्तें कखुं के तमें अवधिज्ञानथी सर्व वात जाणो ठो, माटे मारा देशमां परस्त्रीनी चोरी जो थाय, तो मने आवीने कहेवुं, तेने हुं शिह्वा आपीश. ए वरदान मागुं तुं. पढी ते प्रमाणें ते देवें कखुं अने ब्रह्मदत्तचक्रवर्तीयें पण तेमज कखुं ॥ ७६ ॥

विद्याविनूतिमहिमव्रतधर्ममोह, संपत्तये विनय

एव विष्णुः किमन्यैः ॥ किं किं नमिः सविनमिर्जिनतो

न लेजे, पूज्यांधिरेणुरपि पश्य नमस्यएव ॥ ७७ ॥

अर्थः—(विद्या के०) विद्या, (विनूति के०) लक्ष्मी वा संपत्ति, (महिम के०) महिमा (व्रत के०) व्रत, (धर्म के०) धर्म, (मोह के०) मोह तेनी (संपत्तये के०) संपत्तिने माटे (विनयएवविष्णुः के०) विनय तेज समर्थ ठे. (अन्यैः किं के०) बीजाउयें करीने खुं ? (सविनमिः के०) ते विनमियें सहित एवो (नमिः के०) नमि ते (जिनतः के०) श्रीरूपनदेव ती र्थकरथकी (किं किं के०) खुं खुं. (न लेजे के०) न पामतो हवो. अर्थात्

સર્વ રાજ્યાદિ લક્ષ્મીને પ્રાપ્ત થતો હવોજ. માટે (પચ્ચ કે૦) હે જવ્યજન !
જુવો. (પૂજ્યાંધિરેણુરપિ કે૦) પૂજ્ય એવા તીર્થંકરના ચરણની રજ પણ
(નમસ્યેવ કે૦) નમન કરવા યોગ્યજ છે માટે વિનય રાખવો ॥ ૭૭ ॥

આહિં નમિ વિનમિની કથા કહે છે. નમિ અને વિનમિ બે ક્ષત્રિય તે
કહ્યું મહાકહ્યુંના પુત્ર તે શ્રીરૂપન દેવજીના અંગરક્ષક હોતા હતા, તે વેદુ
કોઈક કાર્યને વિષે દેશાંતર ગયા. તદનંતર શ્રીરૂપનદેવ સ્વામીયેં દીક્ષા ગ્રહણ
કરી પઠી, તે જેવારેં પાઠા આવ્યા તેવારેં સ્વામી જ્યાં વિહાર કરે, ત્યાં સા
થેં ફરતા રહે. પ્રાતઃકાલમાં શ્રીરૂપનદેવજીના ચરણને કમલેં કરી પૂજીને
કહે કે હે સ્વામી ! રાજ્ય દેનારા થાજો. એમ માગતા હતા. એક દિવસ ધર
ણેંડ, શ્રીરૂપનદેવના વંદન માટે આવ્યો તે વેદુ જણને જોડને કહેવા લા
ગ્યો. કે તમો વેદુ જરતચક્રવર્તી પાસેં જાઉં તે તમોને રાજ્ય આપજો.
ત્યારે તેણેં કહ્યું કે શું રૂપનદેવજી નહિં આપે ? વચમાં તમારે વોલવાનું
શું કામ છે ? તમારે જાવું હોય તો જાઉં. અમોને તો જ્યારેં સ્વામી રાજ્ય
આપજો, તેવારેં લેશું. અમારે કાંઈ જરતની સાથેં પ્રયોજન નથી, તે સાંજલી
ધરણેંડેં તુષ્ટમાન થડને ચોરાશી હજાર વિદ્યાઉં આપી. અને વૈતાલ્ય પર્વતને
વિષે દક્ષિણ શ્રેણી અને ઉત્તર શ્રેણીનું રાજ્ય વેંચીને વેદુ જાડુંને ધરણેંડેં
આપ્યું, તે તેણેં લીધું ॥ ૭૭ ॥

કિંમર્ત્યસ્ત્રિદશોપ્યપાસ્તવિનયોમ્લાનેઃ સહાનેઃ પદં,
યદ્દોષ્ટ-ધ્વકરઃ કિમાર્યસ્વપુટાચાર્યેણ ના શિક્ષિતઃ ॥

કિંવા વિષ્ણુકુમારતો ન મુચિર્મૃત્વાઽગમદુર્ગતિં, નયો
ઘસ્તરુમુન્નતં રુજતિ વા નમ્મં તુ નો વૈતસમ્ ॥ ૭૮ ॥

અર્થઃ—(અપાસ્તવિનયઃ કે૦) ત્યાગ કહ્યો છે વિનય જેણેં એવો (ત્રિ
દશોપિ કે૦) દેવતા પણ (સહાનેઃ કે૦) હાનિયેં સહિત એવા (મ્લાનેઃ
કે૦) પરાજવનું (પદં કે૦) સ્થાનક થાય. જુવો (વૃધ્વકરઃ કે૦) વૃધ્વ
કર નામા (યદ્ધઃ કે૦) યદ્ધ તેને (આર્યસ્વપુટાચાર્યેણ કે૦) આર્યસ્વપુટા
ચાર્યે (કિં કે૦) શું (નાશિક્ષિતઃ કે૦) ન શિક્ષા કહ્યો ? ના કહ્યોજ છે.
તો (મર્ત્યઃકિં કે૦) માણસનું તો શુંજ કહેવું ? હવે તે વૃધ્વકર યદ્ધ કેવો
હતો ? તો કે જિનશાસનનો દ્રેષી, સાધુને હુઃસ્વ દાયક હતો અને હું મહા

ज्ञानी बुं. एम अनिमान कछुं तेथी आर्यखपुटाचार्यें प्रासादनो अंतराय करे ठते गुरुयें तेने प्रतिपत्तिने पमाड्यो. पढी गुरुयें बोध कखो (वा के०) वली (विष्णुकुमारतः के०) विष्णुकुमार जे मुनीश्वर तेथकी (नमुचिः के०) नमुचि नामा प्रधान ते (मृत्वा के०) मरीने (दुर्गतिं के०) दुर्गतिने (किंनअगमत् के०) शुं न पामतो हवो? कवि कहे ठे ते वात घटे ठे. जेम (वा के०) वली (नद्योघः के०) नदीना जलनो समूह, (उन्नतं के०) उंचा एवा (तरुं के०) वृद्धने (रुजति के०) जंग करे ठे परंतु (नम्रं के०) नम्र एवा (वेतसं तु के०) वेतस नामा वृद्धने तो (नो के०) जंग करतो नथी. अर्थात् अनिमाननो तो जंग पण आय ठे. परंतु विनयनो जंग कोइ ठेकाणें यतोज नथी. एम जाणवुं ॥७७॥

आ श्लोकमां बे दृष्टांत होवाथी प्रथम वृद्धकर यद्धनी कथा कहे ठे. गूढशस्त्र नगरने विषे जुवनमुनियें वृद्धकर नामा बुद्धमुनिनो वादमां विजय कखो. ते मरीने यद्धथयो. पढी ते यद्धें संघने उपडव करवा मांमयो. तदनंतर त्यां श्रीखपुटाचार्य दैवइहायें आब्या. गुरु ते यद्धना घर प्रत्यें जइने यद्धना कर्णने जुना खासडानो निवेश करी तेनी ठातीने विषे पोतानो पग मूकी वस्त्रें करी ते यद्धनुं अंग ढांकीने खपटाचार्य सुता, ते प्रजातें यद्धना पूजन करनारें जोइने सर्व वृत्तांत राजाने निवेदन कछुं. राजायें तिहां आवीने सेवकोना हाथें कोरडायें करी गुरुने मारवा मांमयो. ते कोरडाना प्रहार राजाना अंतःपुरमां लाग्या, ते जोइ आचार्यने पगे लागीने राजायें कृपा मागी. तेवारें गुरु त्यांथी उठया अने गुरुयें तिरस्कार पमाडेला यद्धें चतुर्विधसंघनी रक्षा करी. पढी ते गुरुयें यद्ध विनायक रुडादि देवतायें युक्त थया ठता पुर प्रत्यें जइ बे पाषाणनी कुंमीउ नगरने दरवाजे स्थापन करी सर्व देवताउने रजा आपी. देवो पोताने स्थानकें गया. ते अद्यापि पर्यंत पाषाणनी कुंमिकाउ प्रतोलिकामां देखाय ठे. कोइ पण तेने चलावी शकतुं नथी.

हवे विष्णुकुमारनी कथा कहे ठे. पद्मपुर नगरने विषे पद्म नामाचक्रवर्ती राज्य करे ठे. तेनो नमुचि नामा मंत्री हतो. तेने एक दिवस नास्तिक मतने प्ररूपण करता थकां सुस्थिताचार्यना लघु शिष्यें सर्व लोकोनी सम हू जींती लीधो. एकदा नमुचियें कोइ कार्य करीने चक्रीने अत्यंत प्रसन्न कखो. तेवारें चक्रीयें कछुं तुं माग, ते हुं आपुं. तेणें सात दिवस पर्यंत राज्य

माग्युं. ते राजायें पण सात दिवस राज्य आप्युं. नमुचि मंत्री राज्यासने बेगो. अने साधुउने कहेवा लाग्यो के सारी पृथ्वीनो तमो त्याग करो, नहिं तो हुं सर्वे साधुउने हणीश. पढी कोइक साधुयें गगनमार्गे मेरुना शिखरपर जइने श्रीपद्मचक्रवर्तीना जाइ श्रीविष्णुकुमारनी पासें नमुचिनुं वृत्तांत स र्व कथुं. विष्णुकुमार त्यांथी आवीने नमुचिने कहेवा लाग्या के हे राजन् ! आ साधुउने उपडव करवो तुज्जे घटे नहिं ? केटली एक पृथ्वी तुं साधु उने आप के जे ठेकाणे सर्वे साधुउ निवास करे. त्यारें मंत्री कहेवा ला ग्यो के त्रण पगलां पृथ्वी अमो आपीयें ठैयें, माटे जाउं तेटली पृथ्वीमां रहो. ते सांजली विष्णुकुमार मुनियें लाख योजननुं वैक्रियरूप धारण क रीने पृथ्वीने उल्लंघन करी एक पगलुं पूर्वसमुद्र उपर मूक्युं, अने एक प गलुं पश्चिम समुद्रें मूक्युं. पढी विष्णुकुमार कहेवा लाग्या के हे पापी ! त्रीजुं पगलुं हुं क्यां मूकुं ? ते मने कहे. एम कही तेना मस्तकपर एक पग मूक्यो ते पगना प्रहारें करी तेने चूर्ण करी नाख्यो. पढी विष्णुकुमारें पो ताजुं वैक्रियरूप संहरण करी लीधुं पोते आलोचना लेता हवा ॥ ७८ ॥

राज्यं शक्रकृतानिषेचनमहो रूपं त्रिलोकेऽप्यस,

त्सारूप्यं च सनत्कुमारनृपतेः सोऽप्यंगवैराग्यतः ॥

चक्रे चारुतपः सलब्धिरपि तत् स्वं नाचिकित्सत्पुना,

रज्येद्वा प्रतिकर्मनिर्मलरुचौ कः कुप्यपात्रे सुधीः॥७९॥

अर्थः—(शक्रकृतानिषेचनं के०) इंद्रे कस्यो ठे अनिषेक जेनो एवुं (राज्य के०) राज्य, (च के०) तथा (अहो के०) आश्चर्ये (त्रिलोकेऽपि के०) त्रण लोकनेविषे पण (असत् के०) नथी विद्यमान (सारूप्यं के०) समानपण जेनुं एवुं (रूपं के०) रूप, ते बेहु (सनत्कुमारनृपतेः के०) सनत्कुमाररा जाने हतां, (सोऽपि के०) ते सनत्कुमारनृपति, पण (अंगवैराग्यतः के०) ते अंगनेविषे वैराग्यथकी (चारुतपः के०) मनोहर एवा तपने (चक्रे के०) करतो हवो. तथा (सलब्धिरपि के०) ते लब्धियें सहित थयो तो पण ते सनत्कुमारराजा (पुनः के०) फरीने (तत् के०) ते (स्वं के०) पोताना अं गने सारुं करवानो (नाचिकित्सत् के०) उपाय न करतो हवो, एटले शरीर बगड्युं तो पण तेनी प्रतिक्रिया करी नही. कवि कहे ठे. ते वात घटे ठे कारण

के (सुधी: के०) रूडी ठे, बुद्धि जेनी एवो (क: के०) कयो पुरुष, (प्रतिकर्मनिर्मलरुचो के०) प्रतिकर्मैकरीने ठे निर्मल कांति जेनी एवा (कुप्यपात्रे के०) ताम्रपात्रनेविषे (रज्येष्ठा के०) राजी आय वारु ? नज आय. तेम वैराग्य अवा पढी कूप्यादि सदृश देहादिकनेविषे कोण राजी आय ? ॥ ७ए ॥

आंही सनत्कुमारनी कथा कहे ठे. अयोध्यानगरीनेविषे सनत्कुमार नामा चक्री राज्य करे ठे. एकदिवस सनत्कुमारनुं रूप इंई पोतानी सजा मां वखाण्युं, तेनुं रूप जोवाने तत्काल वे देवता आव्या, ते वखत चक्रवर्ती स्नान करवा बेठा हता, तेनुं रूप जोइने ते बेहुजण विस्मय पामी गया. चक्रवर्तीयें कहुं के हे देवताउ ! हुं जेवारें सिंहासन उपर बेसुं, तेवारें तमो माहरा स्वरूपने जो जो. पढी जेवारें सजामां सिंहासन उपर बेठा, तेवारें सनत्कुमारनुं रूप जोता बेहु देवोनां मुख विज्ञाय अयां. जोइने ते बेहुने चक्रवर्ती कहेवा लाग्यो के केम तमारुं मुख विज्ञाय देखाय ठे ? देवतायें कहुं के तमारा शरीरमां कुष्ठादिक रोग अवाथी अमोयें स्नानवखतें जेवुं तमारुं रूप जोयुं हतुं, तेथी हमणां अत्यंत हीन अइ गयुं. आ वात देवताना मुख थी सांजली चक्रीने तुरत वैराग्य उत्पन्न अयो, तेथी राज्य छोडीने दीक्षा ग्रहण करी. पढी तेने कुष्ठादिक आठ रोग उत्पन्न अया. सातशो वर्षरोगनुं दुःख सहन कहुं. परंतु पोतामां लब्धि ठते पण तेना निवारणनो कोइ उपाय कखो नहिं. वली ते उसड करे ठे के नहिं एवी तेनी परीक्षा करवा माटे बे देवताउ वैद्य अइ आव्या परंतु सनत्कुमार मुनियें वैद्यें कहेलो उपाय कांइ पण कखो नहिं. माटे वैराग्य ठे तेज ज्ञानसाधन ठे ॥ ७ए ॥

आजन्मांतमनंतडुर्मुदि नवे वैराग्यमस्त्येव त, द्यक्तं हेतु
षु सत्सु किंतु नवति प्रत्येकबुद्धेष्विव ॥ सूर्याश्मन्यनलं प
यः शशिमणौ स्वर्णं सुवर्णावनौ, कोऽजाहीत् पुनरर्कचंड
हुतचुग्नयोगात् कुतोप्येति वा ॥ ८० ॥ वैराग्यप्रक्रमः ॥

अर्थः—(आजन्मांत के०) जन्मथी आरंजीने मरण पर्यंत (अनंतडुर्मुदि के०) अनंत ठे दुःखाकुलमुद् जेमां एवा (नवे के०) संसारने विषे (वैराग्य के०) वैराग्य (अस्त्येव के०) होय ठेज. (तद्यक्तं के०) ते स्पष्ट देखाय ठे (किंतु के०) केम ? तो के (सत्सु के०) प्रसिद्ध एवा

(હેતુષુ કે૦) વૃષ્ણાદિ હેતુ ઠતે (પ્રત્યેકબુદ્ધેષ્વિવ કે૦) પ્રત્યેક બુદ્ધને વિષે જેમ વૈરાગ્ય (જવતિ કે૦) થયો. ત્યાં કવિ કહે છે. ડુઃખદાયક સંસારને વિષે પણ વૈરાગ્ય રહ્યો છે. કેની પેઠેં તો કે (સૂર્યામ્નિ કે૦) સૂર્યમણિને વિષે (અનલં કે૦) અગ્નિને (કોઽઙ્ગીત કે૦) કોણ જોતો હવો કોઽ નહિ તથા (શશિમણી કે૦) ચાંદ્રમણિને વિષે (પયઃ કે૦) અમૃતરૂપ ડુધને કોણ જોતો હવો તથા (સુવર્ણાવનૌ કે૦) સુવર્ણમય પૃથ્વીને વિષે (સ્વર્ણ કે૦) સુવર્ણને કોણ જોતો હતો, અર્થાત્ તે પૂર્વોક્ત સર્વ વસ્તુ એટલાને વિષે અદૃષ્ટજ છે. પરંતુ (પુનઃ કે૦) વલી (અર્કચંદ્રહુતચુગ્ધોગાત્ કે૦) સૂર્યમણિ, ચંદ્રમણિ, સુવર્ણ તેને એટલે અનુક્રમે સૂર્યમણિને સૂર્યનો, ચંદ્રમણિને ચંદ્રનો તથા સ્વર્ણનૂમિને અગ્નિનો યોગ હોવાથી અગ્નિ, ડુધ, અને સુવર્ણ ઉત્પન્ન થાય છે (વા કે૦) તેમ (કુતોપિકે૦) ક્યારેંક પણ દેહ થકી વૈરાગ્ય (એતિ કે૦) ઉત્પન્ન થાય છે. એમ જાણવું. જેમ પૂર્વોક્ત પદાર્થ સૂર્યાદિકના યોગથી થાય છે તેમ કોઽક વસ્તુને દેહાદિકથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૮૦ ॥ ઇતિ વૈરાગ્યપ્રક્રમઃ ॥

આંહિં ચાર પ્રત્યેક બુદ્ધનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથાઝંમાં પ્રથમ કરકંકુ પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા કહે છે. કલિંગ દેશેં કાકંદી નગરીમાં કરકંકુ રાજા રાજ્ય કરે છે. તેણેં એક દિવસ રાજમાર્ગમાં જતાં એક ગોકુલને વિષે જાડા કાંધવાલો, ઝંચી કોટ વાલો, ધોલા દાંત વાલો, અને મહાબલવાન, પોતાની ત્રાડથી દિશાઝંને ગજવતો, અત્યંત સુશોજિત, એવો એક વૃષ્ણ દીઠો. તેથી રાજાના મનમાં અત્યંત પ્રમોદ ઝપનો. વલી કેટલા એક વર્ષે પઢી પાઠા તેજ રસ્તે ચાલતા તે રાજાયેં જર્જરીનૂત ગાત્રવાલો પઢી ગયેલા છે દાંત જેના એવો તથા જેના મોઢામાંથી લાલ પડતી જાય છે બિનત્સ મુખવાલો અને પશુઝંથી ડુઃખ સહન કરતો શોના રહિત એવા તેજ વૃષ્ણને જોયો તે જોઽને રાજા વિચાર કરે છે કે જેવી દશા આ વૃષ્ણની થઈ તેવી દશા આ માહારા કલેવરની પણ થશે? એમ ચિંતવતા વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી તે કરકંકુ રાજા પોતેંજ દીઠા યદ્દ એ કરી કર્મનો ક્ષય કરી સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થયો. એ કરકંકુ પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા.

હવે ડુમ્મુહરાજાની કથા કહે છે. પંચાલ દેશમાં કાંપિલ્યપુરને વિષે ડુ મુર્ખ નામા રાજા હતો. તે એક દિવસ નગરથી બાહેર નિકલ્યો છે તેણેં રસ્તામાં નગરના ઘણા લોકોયેં પૂજન કરેલો, તથા જેની આગલ શૃંગાર

सजेली एवी स्त्रीयोनां वर्गे गान करेलो अने नानाप्रकारनां याचक लोको नें स्तुति करेलो तथा हजार ध्वजायें करी शोभायमान जाणीयें साक्षात् इज होय नहिं. एवा इइ स्तंजने जोइने राजाना मनमां विस्मय थयो. पा ठो फरीने राजा तेज रस्तामां सायंकालें गयो त्यां दरिद्रयुक्त पृथ्वीने विषे पडेलो शोभा रहित एवा तेज स्तंज जोइने राजाने वैराग्य उपन्यो, तेवारें चारित्र लइ मोक्षसुख पाम्यो ए दुर्मुख प्रत्येक बुद्धनी कथा कही.

हवे नमि प्रत्येक बुद्धनी कथा कहे ठे. श्रीमिथिला नगरीने विषे नमि राजा राज्य करतो हतो. ते अत्यंत स्वरूपवान् तथालक्ष्मीने पण तिरस्कार करनारी देवांगना सरस्वी पांचशो स्त्रीयोनी साथें जोग जोगवतो सूर्यना उदय अस्तनी पण तेने खबर नथी. एक दिवस ते नमि राजाना अंगने विषे दाहज्वर उत्पन्न थयो. तेथी राजा कोइ ठेकाणें सुखने न पाम्यो. ते अवसरें राजाना अंगने शीतलता थवाने माटे पांचशें स्त्रियोयें चंदन घ सवा मांमथुं, तिहां स्त्रीयोना हाथमां पहेरेली चुडीयोना खणखणाटथी राजाने कंटाळो आव्यो, तेवारें एकेक चुडी सर्व स्त्रीयोने राखवानो दुकुम क खो. ते सांजली सर्व स्त्रियोयें एकेक कंकण हाथने विषे राख्युं, ते वखत राजाने समाधि थइ, अने मनमां विचाथुं के जाजाना संगथी मोहोटुं दुःख थाय ठे, माटे एकलांज रहेवुं ते सारुं ठे. ए द्वारें वैराग्य उत्पन्न थयो तेवारें पांचशे स्त्रीयोने तथा राज्यने ठांमीने प्रव्रज्या ग्रहण करी. तेनी इं डें ब्राह्मणनुं रूप विकूवीं अनेक प्रकारें परीक्षा करी, तो पण चलायमान थया नही. ए नमि प्रत्येक बुद्धनी कथा कही.

हवे चोथा नग्रति प्रत्येक बुद्धनी कथा कहे ठे. गांधार देशने विषे माहिष्मती नगरीमां नग्रति नामें राजा राज्य करे ठे. एक दिवस ते राजा वनने विषे क्रीडा करतां आकी गयो. ते समयें मनोहर नवपल्लवनी शोभायें विराजमान, नवी आम्र मंजरीयें करी सुशोजित, पाकेला फलें करी दे दीप्यमान अने अत्यंत ठायायुक्त एक आम्रवृक्षने राजायें जोयो. तेनी नीचें जइने घणीवार सुधी विश्रांति लीधी. फरी केटलाएक कालें पाठो राजा ते वनमां गयो. त्यां तेज आम्रने सुकाइ गयेलो पत्र रहित मालविना नो जोइने ते नग्रति राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो. तेवारें व्रत ग्रहण करी केवलज्ञान पामीने मुक्तिने प्राप्त थयो ॥८०॥ इति वैराग्यप्रक्रमः संपूर्णः ॥

સુપ્રાપં શુદ્ધપાત્રં ધનમપિ વિશદં કિંતુ નિષ્પુણ્યકાનાં, નો
વિત્તં પાત્રદાનં પ્રતિ જવતિ મતિર્યત્ર શુદ્ધાશનાદ્યૈઃ ॥ આદ્યો
ઽર્હન્ વર્ષમેકં પ્રતિદિનમગમત્તુદ્ધનૈદ્વયેઽપિ દેશે, શ્રેયાંસ
સ્ત્વેકમાદ્યં સુકૃતિષુ કૃતવાન્ સ્વં પ્રજ્ઞોઃ પારણેન ॥ ૫૧ ॥

અર્થ:-જે દાનથકી (યત્ર કે०) જે વિત્તને વિષે (શુદ્ધાશનાદ્યૈઃ કે०)
શુદ્ધ એવા અશનાદિકોયેં કરી દાન દેવાની (મતિ: કે०) બુદ્ધિ, ઉત્પન્ન થાય
તથા તેવું દાન અને (શુદ્ધપાત્રં કે०) શુદ્ધપાત્ર, (સુપ્રાપં કે०) પ્રાપ્ત થયેલું
હોય તથા (ધનમપિ કે०) ઇચ્છ્ય પણ (વિશદં કે०) શુદ્ધ હોય (કિં
તુ કે०) તો પણ (નિષ્પુણ્યકાનાં કે०) પુણ્યરહિત જનોનું (વિત્તં કે०)
ઇચ્છ્ય, તે (પાત્રદાનંપ્રતિ કે०) પાત્રદાન પ્રત્યે (નોજવતિ કે०) ચતું નથી.
ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે કે (આદ્યોઽર્હન્ કે०) આદિનાથ જે શ્રી રૂપજનદે
વજી તીર્થેકર તે, (વર્ષમેકં કે०) એક વર્ષ પર્યંત, (શુદ્ધનૈદ્વયેઽપિ કે०)
શુદ્ધ છે નૈદ્વય એટલે અન્ન જેમાં એવા (દેશે કે०) દેશને વિષે (પ્રતિદિ
નં કે०) પ્રતિદિન (અગમત્ કે०) જતા હવા, પરંતુ શુદ્ધ અશનાદિક
કોઈયેં પારણા માટે આપ્યું નહિં. અને (સુકૃતિષુ કે०) એક સુકૃતિજનને
વિષે કૃતાર્થ એવો (શ્રેયાંસસ્તુ કે०) શ્રેયાંસ રાજા જે છે તેજ (આદ્યં કે०)
અદન કરવા યોગ્ય (એકં કે०) એક એવા (સ્વં કે०) પોતાની પાસે રહે
લા શેરડીના રસને (પ્રજ્ઞોઃ કે०) શ્રીઆદિનાથના (પારણેન કે०) પારણા
ને કરાવવે કરીને સાર્થક (કૃતવાન્ કે०) કરતો હવો ॥ ૫૧ ॥

આંહિં શ્રેયાંસ રાજાની કથા કહે છે. ગજપુર નગરને વિષે તદ્વસ્થ અવ
સ્થાયેં વિહાર કરતા એવા શ્રીરૂપજનદેવજી મથ્યાહને સમયેં નિદ્રાને માટે
જમે છે પરંતુ તે સમયે નિદ્રા તે વલી શું? અને કોણ નિદ્રાચર હોય. તે
વાત કોઈ પણ જાણતું ન હતું, એવામાં પોતાના ઘરની ઝંચી વારીમાંથી શ્રી
શ્રેયાંસ કુમારેં શ્રીરૂપજનદેવજીને જોયા. તે જોતા વેંતજ તે શ્રેયાંસ કુમારને
જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, તેવારેં શ્રેયાંસકુમાર ત્યાંથી ઝઘી પ્રચુ પાસેં
જડને પ્રચુને પોતાને ઘેર તેડી લાવ્યો. તેવામાં કોઈક જન ઘણા એક શેર
ડીના રસના કુંન ખેટ લાવ્યો. તેજ શેરડીના રસથી પ્રચુને પારણું કરાવ્યું
તે સમય પાંચ દિવ્ય પ્રગટ થયાં આકાશમાંથી સુવર્ણની વૃષ્ટિ થઈ. કહે

लुं ठे के “ रिसहेस समं पत्तं, निरवज्जं इकुरससमाहारं ॥ सेयंस समो
जावो, हविज्जं जइ मग्गियं दुज्जा ॥ १ ॥ एम सुपात्रने दान आपवाथी
तेज नवमां श्रेयांस सुक्तिने प्राप्त ययो ॥ ७१ ॥

यदपि तदपि शुद्धं चंदनावत्प्रदत्तं, ऊटिति फलति पात्रेऽन्य
त्र नो चार्वापि स्वं ॥ जलधिजलमसारं वारिवाहेऽमृती स्या
त्, मधुरमपि हि दुग्धं पन्नगास्ये विषी स्यात् ॥ ७२ ॥

अर्थः—(यदपि तदपि के०) सरस्विरसएवंपण (शुद्धं के०) बहेंतालीश
दोषरहित एवुं दान, (चंदनावत् के०) चंदनवालानी पेठें (पात्रे के०) पा
त्रनेविषे (प्रदत्तं के०) दीधेलुं होय तो (ऊटिति के०) उतावलथी (फलति
के०) फले ठे (अन्यत्र के०) कुपात्रनेविषे (चार्वापि के०) सारुं एवुं अने
(स्वं के०) पोतानुं डव्य दीधुं होय तो पण ते (नो के०) नथी फलतुं. केनी
पेठें? तो के (असारं के०) साररहित एवुं जे (जलधिजलं के०) समुडनुं खारुं
जल ठे ते (वारिवाहे के०) सेघनेविषे (अमृती स्यात् के०) अमृतवालुं आय
अर्थात् अमृत समान मिष्ट आयठे, अने (मधुरमपि के०) मधुर एवंपण (दुग्धं
के०) दूध ठे तो पण ते (हि के०) निश्चें (पन्नगास्ये के०) सर्पना मुखने
विषे (विषी स्यात् के०) विषवालुं आय ठे अर्थात् सुपात्रने दान आपेलुं
अमृतसदृश फल आपे अने कुपात्रने आपेलुं दान विष जेवुं फल आपे ठे ॥

आहीं चंदनवालानी कथा कहे ठे. चंपानगरीनेविषे दधिवाहनराजा तेनी
धारिणी नामा पटराणी हती. ते राजाने वसुमती नामनी दीकरी हती. प
ढी शतानीकराजायें चंपानगरी जग्न करी, तेवारें एक प्यादो हतो तेणे ते
वसुमती कन्यानुं हरण कयुं, तेने कौशांवी नगरीमां आणी. ते वेचवा काढी.
त्यां धनावहनामा श्रेष्ठियें ते डव्यआपीने वेचाती लीधी. घेर आणी पोतानी
पुत्री करी राखी, तेनुं चंदनवाला एवुं नाम स्थायुं. पढी ते धनावह श्रेष्ठी
नी मूला नामें स्त्री हती तेना मनमां एवी शंका यइ जे आ कुमरीने महा
रो धणी स्त्री करी राखजे, एवा हेतुथी तेने दुःख देवा माटें बल जोती रहे
ठे. एकदा शेठ बीजे गाम गया तेवारें अवसर पामीने ते मूलायें चंदनवाला
नुं शिर मुंमन करावीने बंधीखाने नाखी. पढी धनावह श्रेष्ठी पाठो आव्यो

એવા અડદના બાકલા સૂપડાના યુણામાં નાચીને આપ્યા. અને તેને ઝંવરા ૩ પર બેસાડી પોતે તેની બેડી જંગાવવા માટે જૂહારને તેડવા ગયો. એવા સમયમાં શ્રીવર્ધમાન સ્વામી ઠમાસી તપના પારણા માટે ત્યાં આવ્યા. તે વચ્ચે ત્રણઉપવાસના અંતમાં તે બાકલા ચંદનબાલાયે વર્ધમાનસ્વામીને આપ્યા. ત્યાં પાંચ દિવ્ય પ્રગટ થયાં. સાડાબાર કોટિ સુવર્ણની વૃષ્ટિ આકાશમાંથી પડી. નવો વેણિદંડ આવ્યો. અને લોઢાની વેડીયો હતી તે સુવર્ણની થઈ ગઈ, પછી ચંદનબાલા, જંગવાન પાસે ડીઠા લઈ કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષસુખને પ્રાપ્ત થઈ. એ ચંદનબાલાયે પાત્રદાન આપ્યું, તેથી સજ્જતિને પામી ॥૮૧॥ દાનપ્રક્રમઃ॥

સ્ત્રીવિભ્રમેશ્ચલતિ લોલમનાનધીરઃ, શ્રીસ્થૂલજ્ઞ
 ઇવ તાદૃશસંકટેપિ ॥ ચૂર્ણીન્નવેદૃષદયોપિ વિલીય
 તે ચ, વૈમૂર્યમેતિ વિકૃતિં જ્વલનાત્ પુનર્ન ॥ ૮૩ ॥

અર્થઃ—(લોલમનાઃ કે०) ચંચલ છે મન જેનું એવો પુરુષ, (સ્ત્રીવિભ્રમેઃ કે०) સ્ત્રીના હાવજાવ કટાહાદિકેં કરી (ચલતિ કે०) ચલાયમાન થાય છે પરંતુ (ધીરઃ કે०) ધીર પુરુષ જે છે તે (ન કે०) ચલાયમાન થતો નથી. કેની પેઠે ? તો કે (શ્રીસ્થૂલજ્ઞઇવ કે०) શ્રીસ્થૂલજ્ઞની પેઠે. તે જે સ (તાદૃશસંકટેપિ કે०) કોશ્યાગણિકાના સંકટને વિષે પડ્યો હતો પણ ચલાયમાન ન થતો હવો. કવિ કહે છે સ્વરી વાત છે. જુવો (જ્વલનાત્ કે०) અગ્નિયકી (દૃષદ્ કે०) પાષાણ તે (ચૂર્ણીન્નવેત્ કે०) ચૂનો થઈ જાય છે (ચ કે०) વલી (અયોપિ કે०) લોહ પણ (વિલીયતે કે०) વિશેષેં કરી લય પામે છે પરંતુ (વૈમૂર્ય કે०) વૈમૂર્ય નામા રત્ન, જે છે તે (વિકૃતિં કે०) વિકારને (નણ્તિ કે०) પ્રાપ્ત થતું નથી. (પુનઃ કે०) પરંતુ વિશેષેં કરી દેદીપ્યમાન થાય છે ॥ ૮૩ ॥

આંહિં શ્રીસ્થૂલજ્ઞનીની કથા કહે છે. પામલીપુર નગરેં નંદરાજાનો પ્રધાન શકમાલ નામેં હતો તેનો એક સ્થૂલજ્ઞ અને વીજો સરિયો એ વે પુત્ર હતા તેમાં સ્થૂલજ્ઞેં તો કોશાવેશ્યાને ત્યાં સાડી વાર કરોડ સુવર્ણનો વ્યય કર્યો અને નાના પ્રકારના જોગ જોગવ્યા. પછી પોતાના પિતા શકમાલ નું મરણ સાંજલીને તે સ્થૂલજ્ઞને તરત વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી શ્રીસંનૂતિવિજય ગુરુની પાસે ડીઠા ગ્રહણ કરી. ચોમાસું કરવા માટે શ્રીગુરુની

आज्ञाथी चार मास कोशावेश्याने घरे चित्रशालीयुक्त घरमां रह्यो त्यां अ नेक प्रकारना हाव, जाव, कटाक्ष ते वेश्यायें कखा. परंतु तेशी लगार पण चलायमान थयो नहिं. एम कामराजने जींतीने कोशावेश्याने बोध कखो. चातुर्मासी पूर्ण थयेथी गुरुयें त्रण वार दुःकरकार कहिने तेनां वखाण कखां. कखुं ठे के, “वेश्या रागवती सदा तदनुगा, षड्जीरसैर्नोजनं, शुभ्रं धाम मनोहरं वपुरहो नव्यं वयोयौवनं ॥ कालोयं जलदागमस्तदपियः कामं जि गाय कृणात्, तं वंदे युवतिप्रबोधचतुरं श्रीस्थूलनडं गुरुं ॥ १ ॥ जावार्थः—जे स्थूलनडने कोशावेश्या अनुराग वाली तथा पोताना कहेवा प्रमाणे चाल नारी अने ते कोशावेश्याना घरमां रहेवाथी पट्टरस नोजन मलतुं हतुं अ ने मनोहर धाममां रहेता हता. पोतानुं तथा वेश्यानुं पण नवयौवन हतुं तेमज समय पण वर्षास्तुनो हतो तो पण स्थूलिनडमुनियें महाप्रबल कोइ थी न जींताय एवा कामदेवने जींतीने ते कोशावेश्याने पण एक कृणमां ज बोध कखो. एवा ते श्रीस्थूलिनड महामुनिने कवि कहे ठे के हुं वारंवार प्रणाम करुं हुं, कारण कोइथी न बने तेहुं तेणें काम कखुं ॥ ७३ ॥

सङ्ख्ययौवनगुणागतसानुराग, वित्तेशदत्ततनयान
यनेष्वन्नेदात् ॥ वज्रेण वज्रमुनिना स्वयशोर्ण
साऽसत्, संगशुचि क्वचिदपूयत शीलमेव ॥ ७४ ॥

अर्थः—(सङ्ख्य के०) सारुं रूप (यौवन के०) सारुं यौवन अने (गु ए के०) सारागुणो तेणें करी (आगतसानुराग के०) आव्यो ठे अत्यंत स्नेह जेनें एवी (वित्तेशदत्ततनया के०) धनदत्तनामा व्यवहारीनी कन्या ते तेना पितायें आपी (नयनेष्वन्नेदात् के०) तो पण ते कन्याना नयनवाणें करी नन्नेदाणा एवा (वज्रेण के०) वज्रसमान (वज्रमुनिना के०) वज्रमुनिये (क्वचित् के०) कोइ वखत (असत्संगशुचि के०) असत्संगथकी अपवित्र थयेहुं एहुं (शीलमेव के०) शीलनेज (स्वयशोर्णसा के०) पोताना यश रूप जलेंकरी (अपूयत के०) पवित्र करता हवा. अर्थात् स्त्रीना हावजावथी नहिं पराजय पामेला वज्रस्वामीयें कोइक दिवस कुसंगथी अपवित्र थयेला एवा शीलने यशरूपजलें करी पवित्र कखुं ॥ ७४ ॥

आहिं वज्रस्वामीनो दृष्टांत होवाथी ते पूर्वे कथा कही ठे तो पण फरी

संदेपथी कहे ठे, कहुं ठे के ॥ जो कन्नाइ घणेणय, निमंतिउं जुवणंमि गिहि वयणे ॥ नयरम्मि कुसुमनामे, तं वयररिसिं नमंसांमि ॥ १ ॥ एक दिवस धन दत्तव्यवहारीना गृहनेविषे आवेली साध्वीउयें दत्तव्यवहारीनी पुत्री पासं वज्रस्वामीना रूपसुं वर्णन कहुं. ते सांजली ते कन्याये मनमां विचाहुं जे महारे वज्रस्वामीनेज परणवुं अने जो तेम नहीं बने तो अग्निमां पडीने मरण करवुं पण अन्यजननुं पाणिग्रहण करवुं नहिं. पढी ते कन्याना वाप कोटि धन लइने वज्रस्वामी पासं आव्यो अने कहुं के हे स्वामिन् ! आ कन्याने अने धनने अंगीकार करो. त्यारें वज्रस्वामीये कहुं के अमें जो प्रमदाने इहियें तो अमारुं यतिपणुं क्यां रहे ? ते विचार करो. एवा तेमना उपदेशयकी कन्याने पण बोध अयो. तेवारें ते कन्यायें पण वैराग्य पामीने वज्रस्वामीना हाथथीज दीक्षा ग्रहण करी ॥ ८४ ॥

तपःशिवकुमारवच्चरति मंदिरस्थोऽपि यः, सदेवपरिषद्यपिद्यु
तिमहत्त्वविस्फूर्तिनृत् ॥ कृशान्वकृशतापनोद्धसितवर्णिकं कां
चनं, न धातुषु विशिष्टतां नृपतिमौलितामेति च ॥ ८५ ॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (मंदिरस्थोऽपि के०) मंदिरने विषे रह्यो ठतो पण (शिवकुमारवत् के०) शिवकुमारनी पेठें एटले जेम जंबुस्वामीना जीव पूर्वजा नवे शिवकुमार नामे हतो तेणे मंदिरने विषे रह्या ठतां पण पांचशो अंतःपुरीमध्ये बार वर्ष पर्यंत तप कहुं अने पारणामां आंबिल कहुं, तेनी पेठें (तपः के०) तपने (चरति के०) कोइ पण पुरुष घरने विषे रह्यो ठतो पण आचरण करे ठे तो (सः के०) ते पुरुष, (देवपरिषद्यपि के०) देवताउनी सजाने विषे पण (द्युतिमहत्त्वविस्फूर्तिनृत् के०) तेज ना महत्त्वनी विस्फूर्तिने धारण करनारो थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे कें (कृशान्वकृशतापनोद्धसितवर्णिकं के०) अग्निना महोटा तापें करी प्रकाशित ठे वर्ण जेनो एवुं (कांचनं के०) सुवर्ण जे ठे ते, (धातुषु के०) सर्व धातुउने विषे (विशिष्टतां के०) विशेषपणाने सुं (न एति के०) न पामे ? ना पामे ठे (च के०) वली (नृपतिमौलितां के०) राजाना मुकुटपणाने सुं नथी प्राप्त थातुं ? ना प्राप्त थायज ठे. एम घरमां वेशी तप करनारा पण महा अग्निमां तपावेला सुवर्णनी पेठें सर्वने विषे उत्तमताने पामे ठे. एम जाणवुं.

आंहिं शिवकुमारनी कथा कहे ठे. शिवकुमार पूर्वजवने विषे अर्द्धमंमिता स्त्रीना पतिपणामां चारित्रने विराधवे करी दीक्षा लेवामां समर्थ थयो नहिं. परंतु त्यां वत्रीश अंतःपुरीना मध्यमां रहीने निरंतर ठठ ठठ तपने पारणे आंविज करतो एरीतें तेज नगरमां दृढधर्मी आवक पासें रह्यो थको साधुनी पेठें अन्न पाणी वहोरी लावीने जोजन करतो हतो, एम वार वर्ष पर्यंत एवुं तप कथुं. पढी ते मरण पामीने महाद्युतिमान् देव थयो. ते देवनुं अत्यंत कांतिमत्त्व जोड्ने श्रेणिक राजाना मनमां विस्मय थयो. तेवारें ते वात श्रीवीरजगवानने पूढी श्रीवीरस्वामीयें शिवकुमारना पूर्वना सर्व जव कह्या. वली कथुं के ए देवता एज नगरीनेविषे रुषजदेव नामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेनी धारिणी नामनी स्त्रीनी कूखें आवी श्रीजंबु कुमार नामें पुत्रपणे अवतरजो. ते चारित्र लड् केवलज्ञान पामीने मोक्षने प्राप्त थजो. ते सांजलीने त्यां जंबुस्वामीनो पितृव्य अनादृत नामा देव हतो ते नृत्य करवा लाग्यो ॥ ८५ ॥

तपःसकलकर्मनिधिविधलब्धिकृत्तिश्रितं, गृहे पुरि च दुर्नगो
प्यहह नंदिषेणोद्विजः॥ व्रते शमतपःपरःसुरनरैकबंधोऽजव,
ज्विज्वलनतापितः, श्रयति दीप्तिमामोघटः ॥ ८६ ॥ तपोधारं ॥

अर्थः—(सकलकर्मनिध् के०) सर्व कर्मने जेदनां अने (विविधलब्धि कृत् के०) अनेक प्रकारनी लब्धिने करनां एवुं (तपः के०) तप (निश्चित के०) निश्चें ठे (अहह के०) खेदें (गृहे के०) घरने विषे (च के०) वली (पुरि के०) पुरने विषे (दुर्नगोपि के०) दुर्नाग्य एवो पण (नंदिषेणोद्विजः के०) नंदिषेण नामा ब्राह्मण, (व्रते के०) व्रतने विषे (शमतपःपरः के०) शम अने तपने विषे तत्पर ठतो (सुरनरैकबंधः के०) देवताने अने मनु थने एकज वंदन करवा योग्य (अजवत् के०) थतो हवो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के जेम (आमोघटः के०) माटीनो काचो घडो, होय ते (रवि ज्वलनतापितः के०) सूर्य अने अग्नि तेणे ताप पमाड्यो ठतो (दीप्ति के०) दीप्तिने (श्रयति के०) आश्रय करे ठे. एटले प्रकाशने पामे ठे ॥ ८६ ॥

आंहिं नंदीषेण ब्राह्मणनी कथा कहे ठे. कोड् नंदिषेण ब्राह्मण हतो ते जन्मतांज तेनां माता पिता मरण पाग्यां. कोड् रीतें करी तेना संबंधी

उयें पोषण करी महोदो कख्यो. जन्मथी आरंजीने दुर्जागी हतो, तेने ते ना मामायें कखुं के माहरे सात दीकरीउ ठे तेमांथी तुने हुं एक दीकरी आपीश. तेवा लोचमां नाखी तेने घरनां काम करवामां राख्यो. परंतु ते दुर्जागी होवाथी कोइ पण दीकरी तेने परणवानी इहा करती न हती. तेवारें नंदिषेण मरवानो विचार करी कोइ पर्वत उपर चढ्यो. त्यां साधुयें प्रतिबोध आप्यो, तेथी प्रव्रज्या ग्रहण करी. महोदुं तप कखुं, ते नंदिषेणनां वखाण इंई पोतानी सजामां कख्यां. ते सांजलीने बे देवतायें त्यां आवीने ते नंदिषेणनी परीक्षा करी. तो पण ते ऋषि सत्यशकी चलायमा न थयो नहिं. हजारो वर्ष तप करी अंतमां दौर्जाग्यना स्मरणथकी एवुं नियाणुं कखुं जे हुं आवता नवमां स्त्रीवद्वज्ज आउं! एम विचार करतां मरण पामीने वसुदेव दशार्हपणे उत्पन्न थयो. त्यां स्त्रीयो, तेनुं पडखुं क्यारें पण सूकती न हती. अने सर्वत्र क्रीडा करतो हतो. तेवुं जोइने सर्व गामना महाजनें समुद्रविजय राजा पासें जइने कखुं के आ महोदो अधर्म ठे जे सर्वत्र वसुदेव दशार्ह निर्लज्ज थको क्रीडा करे ठे. ते वात सांजली राजायें कखुं के, वसुदेवें पोताना घरना कोटमांज क्रीडा करवी. बीजे स्थलें बाहेर क्यांही फरवुं नही. ते वात दासीना मुखथी वसुदेवें जाणी. नें पोतानुं अपमान थवाथी वसुदेवें बाहेर जइने बहोंतेर हजार राजकन्याउ तथा विद्याधर कन्याउ परणी. ते जन्ममां ते वसुदेवें पूर्ण जोग जोगव्या ॥ ८६ ॥

दानं वित्तव्ययेनापरयुवतिरतित्यागतः शीललीला, ना
नाहाराप्रचारात्तपइह तदहोहृद्यपध्यानहीनाः ॥ नावं कु
र्वंतु येनाप्यखिलसुखनृतां वटकलस्येव मुक्ति, मिष्टास्वा
दैर्यदि स्यान्ननुतनुपटुतां कोन तां कारयेत्तत् ॥ ८७ ॥

अर्थः—(वित्तव्ययेन के०) इव्यना व्ययें करी एटले इव्य वावरवे करी (दानं के०) दान देवाय ठे, अने (अपरयुवतिरतित्यागतः के०) पर स्त्रीने विषे रतिना त्यागथकी (शीललीला के०) शीलनी लीला प्राप्त थाय ठे तथा (नानाहाराप्रचारात् के०) नानाप्रकारना आहारना परित्यागथकी (इह के०) आ लोकने विषे (तपः के०) तप, थाय ठे (तत् के०) तेमाटे (अहो के०) आश्चर्यें हे नव्यजनो! ते पूर्वोक्त तप वगैरेमां (ह

दि के०) हृदयने विषे (अपध्यानहीनाः के०) दुष्टध्यानरहित ठता
(जावकुर्वंतु के०) जावने करो. कारण के (येन के०) जे जावें करी
(अखिलसुखनृतांअपि के०) समग्र सुखने धारण करनारा एवा पुरुषोनी
मध्ये पण (वल्कलस्य इव के०) वल्कलमुनिनी जेम (मुक्तिः के०) मुक्ति
अइ, तेम पूर्वोक्त जावयुक्त दानादिकें करी बीजा जननी मुक्ति आय ठे, वली
(यदि के०) जो (मिष्टास्वादैः के०) मिष्टनोजनोयें करी मुक्ति (स्यात्
के०) आय (तत् के०) तो (ननु के०) वितर्के (कः के०) कयो पुरुष,
(तां के०) ते (तनुपटुतां के०) शरीरपटुताने (नकारयेत् के०) न करे.
ते कारण माटे सज्जावना शिवाय ए दानादिक सर्व व्यर्थ जाणवुं. अर्थात्
सज्जावना युक्त दानादिक करवाथी मुक्ति आय ठे.

आ श्लोकमां वल्कलमुनिनो दृष्टान्त होवाथी तेनी कथा कहे ठे. पोत
नपुर नगरने विषे सोमचंड राजा हतो तेनी धारिणी नामें स्त्री हती तेने
प्रसन्नचंड नामा पुत्र थयो. एकदा राजायें पोताना मस्तकमां पली जोयुं
तेथी तरत वैराग्य उत्पन्न थवाथी पोतें पोतानी जार्या सहित तापसी दी
हा ग्रहण करी. पाठल प्रसन्नचंड पढी तेनो पुत्र, राज्य करवा लाग्यो. अ
ने ते प्रसन्नचंड राजानी माता तापसणी हती तेने केटला एक दिवस प
ढी वननेविषे एक पुत्रनो प्रसव थयो ते तापसी सूतिकांना रोगयकी म
रण पामी. पढी ते पुत्रने सोमचंड तापसैं हलु हलु उठेरीने महोदो क
खो. ते पुत्रनुं नाम वल्कलचीरी पाडयुं. पढी ते वल्कलचीरी पोताना पिता
ने माटे वनमांथी फलफूल लावी आपतो हतो, एकदा प्रसन्नचंड राजा
ने खबर पढी के माहारो जाइ वनमां ठे अने माता मरण पामी ठे माटे
मारा जाइने वनमांथी तेडावी लावुं. एम विचारी गाममां पटह वग
डाव्यो जे माहरा जाइ वल्कलचीरीने जे गाममां तेडी लावे, तेने जे अ
नीष्ट मागे ते आपुं. ते वात गामनी गणिकाउयें स्वीकार करी पढी ताप
सीनो वेश धारण करीने ते वनमां गई. वल्कलचीरीयें ते गणिकाउने
पूठयुं जे क्यां तमारा आश्रमो ठे ? कया वनमां तमारो निवास ठे ? त्या
रें ते कहेवा लागीउ जे अमें पोतनपुरमां रहीयें ठेयें, माटे अमारा वनमां
तमो आवो. अमें पण तमारी प्रतिपत्ति करयुं. एम कही ते तापसीउयें
लाडु हता ते वल्कलचीरीने आप्या. तेने वल्कलचीरीयें पूठयुं के आ गुं

हे ? त्पारें ते स्त्रीउयें कहुं के, आ अमारा वननां फल ठे. पठी ते वेश्याउयें पोताना अंगनो स्पर्श कराव्यो. वढ्कलें पूठयुं आ शुं ? गणिकाउ कहेवा लागी के जे पोतनपुरमां आवीने फलो खाय ठे, तेने आ प्रकारनां फल मले ठे. एम करी लोन पमाडीने ते वढ्कलचीरीने लइने पोताना नगरमां गणिकाउ आवी. ते वढ्कलचीरी मुनि लाडुमां लोन पाम्यो यको नित्य वेश्याने घेर जवा लाग्यो, तदनंतर वेश्याउयें पोतानी दीकरीनी साथें पाणिग्रहण कराव्युं, ते लगननी वखत मृदंगनो शब्द थवा लाग्यो, अने धवल गावा मांमयां तेनो नाद चोतरफ प्रसार थयो ते सांजली पोताना जाइना न आववाथी शोकातुर थयेला प्रसन्नचंद्र राजायें पूठयुं जे आ महोत्सव कोने घेर थावा मांमया ठे ? तेने लोकोयें कहुं के वेश्याने घेर ते मनी कन्यानो विवाह थाय ठे, तेनो महोत्सव वर्त्तें ठे. ते सांजली राजा यें वेश्याउने बोलावी पूठयुं वेश्याउयें कहुं के तमारा जाइने अमो तेडी लाव्यां ठैयें अने अमारी कन्यानुं पाणिग्रहण पण कराव्युं. ए वचन सांजली राजा संतोष पाम्यो, अने तेने घटे तेवुं डव्य आप्युं. पठी राजा ते वढ्कलचीरीने पोताने घेर तेडी लाव्यो. त्यां थोडो थोडो व्यवहार जाणवा लाग्यो कारण के पशुउ पण शीखव्या ठता व्यवहारने जाणे ठे, तो मनुष्य जाणे, तेमां शुंज कहेवुं ? एक दिवस पोताना पिताने वांदवाने माटें प्रसन्नचंद्र राजा वनमां गयो, वढ्कलचीरी पोताना बापनी पर्णकूटीमां गयो. त्यां पोताना बापना उपकरणनुं प्रतिलेखन करतां ठतां ते वढ्कलचीरीने वैराग्य उत्पन्न थयो तदनंतर केवलज्ञान पामी मुक्तिने प्राप्त थयो ॥८७॥

योदानं न ददौ तथैव न तपःशीलार्हदर्चागमे, य
स्यानार्ययुजोऽत्र केवलमज्ञावादिलानंदने ॥ स्व
र्णाजौ ज्वलनेन वह्निदृषदोर्गाढं मिथोधट्टनै, रादर्श
रविणा महौषधिवने किं तु स्वप्नावेन जा ॥ ८८ ॥

अर्थ:- (यः के०) जे इलापुत्र, (दानं के०) दानने (नददौ के०) आपतो न हतो (तथैव के०) तेमज वली (शीलार्हदर्चागमे के०) शील अने जिननी पूजा तथा आगम श्रवण तेने विषे (अनार्ययुजः के०) अनार्य लोकोने योजना करता एवा (यस्य के०) जे इलापुत्र तेने (नतपः

के०) तप न हतुं परंतु (अत्र के०) इहां ए (इलानंदने के०) इलानंदनने विषे (जावात् के०) जावना जाववा यकीज (केवलं के०) केवलज्ञान (अनूत् के०) होतुं हवुं. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के (स्वर्णाङ्ग के०) सुवर्णाङ्गिने विषे (ज्वलनेन के०) अग्नियें करी (जा के०) कांति उत्पन्न आय ठे, अने (वह्निदृषदोः के०) चकमकना पाषाणनेविषे (गाढमिश्रोधटनैः के०) अत्यंत परस्पर घसवा यकी प्रकाश उत्पन्न आय ठे. अने (आदर्श के०) दर्पणनेविषे (रविणा के०) सूर्ययकी कांति उत्पन्न आय ठे (किंतु के०) गुं वली तो के (महौषधिवने के०) महौषधिना वनने विषे (स्वजावेन के०) स्वजावें करीने पण कांति आय ठे. एम जीवसां पण जाणवुं ॥ ८८ ॥

आंहिं इलापुत्रनी कथा कहे ठे. सांकेतिक पुरनेविषे धनदत्त नामा श्रेष्ठी वसे ठे. तेने इलाची नामापुत्र हतो, एक दिवस तेणें गवाह्ममांथी सु रूपवती कोइ नटडीने जोइने मोह पामी नाटकीयाने कोइने मुखें कहेवरा व्युं के तारी पुत्री मने तुं परणाव्य. ते सांजली नट कहेवा लाग्यो के ए वटलीने अमारी न्यातमां आवे तो हुं मारी पुत्री आपुं. तेवारें कन्याना लोचें करी इलाचीपुत्रें ते वात अंगीकार करी वटलीने नट ययो अनेक नाटक करी घणुंज डव्य उपार्जन कयुं. एक दिवस जितशत्रुराजानी पासें नाटक करवा माटे इलापुत्र, वांसडा उपर चड्यो ठे ते समय जाणीयें विजलीनो जवकारोज होय जी ? एवी नीचें उचेली नटीनी उपर राजानी दृष्टि पडी. तेने जोइ मोह पामीने राजा मनमां विचारे ठे जे जो आ वांसडेथी नीचें पडीने मरण पामे तो हुं ए नटीने ग्रहण करूं. एवी राजाना मननी वात इलाचीपुत्रें पण जाणी जे हवे राजा मने दान आपतो नथी अने एनी नजर मारी स्त्रीनी उपर पडी ठे राजा एनी उपर आसक्त ययो ठे. ते समयमां कोइ व्यवहारीने घेर बहोरवा आवेला साधुने व्यवहारीयानी स्त्रियें अन्न तुं दान आप्युं, ते साधुनी दृष्टि अन्न उपर हती पण ते स्त्री उपर पडी न ही. अने तेवी तेनी जावना पण यइ नहीं ते साधुनी तथा राजानी दृष्टिने जोइने इलाचीपुत्रने मनमां वैराग्य उत्पन्न ययो. त्यारें विचारतो हवो के अरे धिक्कार हजो मने जे हुं महोटा कुलमां उत्पन्न ययेलो ठतां केवी माठी बुद्धि मने उपनी के जे बुद्धि कोइ हीन जातिवाला मनुष्यने पण न आय ? अरे में विपवासक्तियें करी मारा आत्मानें दुर्गतिमां पाड्यो ए प्रकारें संसा

સ્થકી મન ઝતઁનું અને સ્વસ્વરૂપમાં મન તલ્લીન થતાં થતાં ંલાચીપુત્રને વંશ ઝપર રહ્યાં રહ્યાંજ કેવલ જ્ઞાન ઝત્પન્ન થયું. પઢી ત્યાં શાસન દેવતાયેં આવી રજોહરણાદિક સાધુનો વેશ આપ્યો. ત્યાંજ ંલાચીપુત્રેં દેશના દેવા માંમી. રાજાદિકને પ્રતિવોધ આપ્યો ॥ ૫૫ ॥

માતુર્ગર્જાવતારે ચતુરધિકદશસ્વપ્નસંસૂચિતૌપ્રાક્, જાતૌ યાવેકરાત્રૌત્વજિતસગરયોઃ પુણ્યયોઃ પશ્ય જાતિં ॥ આગર્જોત્પાદમિઙ્ગૈરસુરસુરનરૈઃ સેવનીયસ્ત્રિલોકી, નાથોઽર્હન્નેક આસીદ્નરતનૃપનતોઽન્યશ્ચ ચક્રી દ્વિતીયઃ ॥ ૫૬ ॥

અર્થઃ—(પ્રાક્ કે૦) પહેલાં (માતુઃ કે૦) માતાના (ગર્જાવતારે કે૦) ગર્જાવતારને વિષે (ચતુરધિકદશસ્વપ્નસંસૂચિતૌ કે૦) ચઝદ સ્વપ્નાયેં કરી જાગ્યસં પત્તિવાલા ંવા (યૌ કે૦) જે વેદુ (ંકરાત્રૌ કે૦) ંક રાત્રિનેવિષે (જાતૌ કે૦) ઝત્પન્ન થયા તે (તુકે૦) વલી (પુણ્યયોઃ કે૦) પુણ્યશાલી ંવા (અજિતસગરયોઃ કે૦) શ્રીઅજિતનાથ તીર્થકરની અને સગરચક્રીની (જાતિં કે૦) જાતિને હે નચ્ચજનો! (પશ્ય કે૦) જુવો (ંકઃ કે૦) ંક શ્રીઅજિતનાથતો (આગર્જોત્પાદં કે૦) ગર્જેં રહેવાના આરંજથી તે ઝત્પત્તિપર્યંત (ઙ્ગૈઃ કે૦) ઙ્ગોયેં તથા (અસુરસુરનરૈઃ કે૦) અસુર દેવો તથા મનુષ્યોયેં (સેવનીયઃ કે૦) સેવન કરવાયોગ્ય અને (ત્રિલોકીનાથઃ કે૦) ત્રણ લોકના નાથ ંવા (ંકઃ કે૦) ંક (અર્હન્ કે૦) તીર્થકર થયા (ચ કે૦) વલી (અન્યઃ કે૦) અન્ય (દ્વિતીયઃ કે૦) બીજા (નરતનૃપનતઃ કે૦) નરતદ્દેત્રના રાજાઝને નમસ્કાર કરવા લાયક ંવા (ચક્રી કે૦) ચક્રવર્તી થયા ॥ ૫૬ ॥

આહિં શ્રીઅજિતનાથનો તથા સગરચક્રવર્તીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી પ્રથમ શ્રીઅજિતનાથ તીર્થકરની કથા કહે ઢે. શાવસ્તીનગરીને વિષે જિતશત્રુ રાજા તેમની વિજયા નામે રાણીના પુત્ર શ્રીઅજિતનાથ જગવાન તે જ્યારેં ગર્જમાં રહ્યા ત્યારેં તેમની માતાયેં વૃષઝાદિક ચઝદ સ્વપ્નો દીઠાં તથા પ્રજુજી ગર્જગત થયા, તે દિવસથી રાજા સાર્થેં વિજયા રાણી રમે તો તેમાં રાણીજ જીતવા લાગ્યાં. ત્યારેં રાજાયેં વિચાઁનું જે આ પ્રઝાવ ંના પેટમાં ગર્જ રહેલો ઢે તેનો જાણવો પરંતુ કાંહિ મંત્રજંત્રથી રાણી જીંતતી નથી. માટે પ્રસવથયા પઢી તેનું નામ અજિત પાડઁનું. પઢી જન્મથયા નંતર જન્મોત્સવ

પ્રયો ઉપન્ન કુમારીકાયેં આવી સૂતિકા કર્મ કહ્યું. ચોશઠ્ઠોયેં મેરુપર્વતની ઉપર સ્નાત્રમહોત્સવ કહ્યો. તે સ્વામીનો સુવર્ણ સમ વર્ણ હતો, અને ગજનું જાંઠન હતું. સાઢાચારસો ધનુષનું શરીરમાન હતું બોહોંતેરજાણે પૂર્વ આયુષ્ય હતું રાજ્યજોગવી સાંવત્સરિકદાન ૬૬ ચારિત્ર ૬૬, આઠે કર્મનો નાશ કરી કે વલ જ્ઞાન પામી. તીર્થકરની લક્ષ્મીનો ઉપજોગ કરીને મુક્તિને પ્રાપ્ત થયા.

હવે સાગરચક્રવર્તીની કથા કહે છે. વિનીતા નગરીયેં સુમિત્ર નામે રા જા તેની યશોમતી રાણીની કુક્ષિમાં કેસરી સિંહની પેઠે સગરચક્રી ઉત્પન્ન થયા. ગર્જરહેવાને સમયેં તેમની માતાને પણ વૃષજાદિક ચૌદ સ્વપ્ન થયાં પુત્ર જન્મ્યા પઠી તેનું નામ સગર પાડ્યું આયુધશાલામાં સગર કુમાર ગ યા, ત્યાં આયુધશાલાને ચલાયમાન કરતો ચક્ર રત્ન ઉપન્યા પઠી દક્ષિણ નર તાર્દિના ત્રણસ્વંન સાધિને ઉત્તર નરતના ત્રણ સ્વંનને સાધ્યાનંતર અયોધ્યા માં આવ્યા પઠી વત્રીશ હજાર રાજાયેં સગરચક્રીને ચક્રવર્તિનું પદ આપી અનિષેક કહ્યો. એકદિવસ અજિતનાથ સ્વામીની વાણીને સાંજલી તે ચક્રી યેં શ્રીશત્રુંજયપર્વતની ઉપર તામ્રમય શ્રીજિન પ્રાસાદ કરાવી તેમાં રત્નમય વિંબો પથરાવ્યાં સંઘપતિ અંશે અતિ વિસ્તારથી તીર્થ યાત્રા કરી અંતે પ્રવ્ર જ્યા ગ્રહણ કરીને મુક્તિરૂપ લક્ષ્મીને વરતા હવા એ સગરચક્રવર્તીની કથા.

તુલ્યં તીર્થાધિપત્યં બલમપિ સદૃશં સર્વતીર્થકરાણાં, કિં

તુ શ્રીમદ્વિનાયઃ પ્રથયતિ સુકૃતૈઃ કિંચિદાશ્ચર્યમુચ્ચૈઃ ॥

પૂર્વાલ્લે યસ્ય જહ્ને વ્રતમપિ સુલજ્ઞં કેવલં ચાપરાલ્લે,

જ્ઞાનં નાન્નેયવીરપ્રનૃતિજિનપતેરપ્યનૂદ્યચ્ચિરેણ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:- (તીર્થાધિપત્યં કે૦) તીર્થાધિપતિપણું તે (સર્વતીર્થકરાણાં કે૦) સર્વ તીર્થકરોનું (તુલ્યં કે૦) તુલ્ય છે તથા (બલમપિ કે૦) બલ પણ સર્વતીર્થકરોનું (સદૃશં કે૦) સરખું છે, (કિંતુ કે૦) તો પણ (શ્રી મદ્વિનાયઃ કે૦) શ્રીમદ્વિનાય (ઉચ્ચૈઃ કે૦) ઉત્તમ એવા (સુકૃતૈઃ કે૦) સુકૃતોયેં કરી (કિંચિત્ કે૦) કાંઈક (આશ્ચર્ય કે૦) આશ્ચર્યને (પ્રથયતિ કે૦) વિસ્તાર કરે છે, જું આશ્ચર્ય વિસ્તારે છે તો કે (યસ્ય કે૦) જે શ્રીમદ્વિનાયને (પૂર્વાલ્લે કે૦) પૂર્વપ્રહરને વિષે (વ્રતમપિ કે૦) વ્રત પણ પ્રાપ્ત થયું (ચ કે૦) વલી (અપરાલ્લે કે૦) અપરાલ્લ કાલને વિષે (સુલજ્ઞં

કે૦) સુતજ એવું (કેવલજ્ઞાનં કે૦) કેવલ જ્ઞાન (જહો કે૦) ડપન્યું અને (નાત્રેયવીરપ્રનૃતિજિનપતેઃઅપિ કે૦) રૂપનદેવથી વીરજગવાન્ પ્રમુખ જિનપતિને પણ (યત્ કે૦) જે કેવલજ્ઞાન (ચિરેણ કે૦) ઘણાકાલેં (અનૂત્ કે૦) યયું. અર્થાત્ સર્વ તીર્થંકર ચક્રી મહ્ત્રીનાથ તીર્થંકરનો ંટલો વિશેષ કે વીજા તીર્થંકરને દીઢ્ઢા લીધા પઢી ઘણાકાલેં કેવલજ્ઞાન યયું અને મહ્ત્રીનાથને ંકદિવસમાંજ વ્રતાદિ સર્વ પ્રાપ્ત યયાં ॥ ૂ૦ ॥

આઢીં મહ્ત્રીનાથની કથા કહે ઢે. મિથિલાનગરીનેવિષે શ્રીકુંજનામા રાજાની સ્ત્રી પ્રજાવતી રાણીયેં ચડદસવપ્રાયેં સૂચિત તથા નીલ જેનો વર્ણ ઢે, કુંજનું જેને લાંઠન ઢે, પચવીશ ધનુષ જેના દેહનું પ્રમાણ ઢે ંવા મહ્ત્રીનાથ તીર્થંકરને જન્મ આપ્યો. ંંડોયેં જન્મમહોત્સવ કસ્યો યૌવન અવસ્થામાં પણ જન્મથીજ બ્રહ્મચારી હોવાથી પાણિગ્રહણ કહ્યું નહીં અને રાજ્ય પણ ગ્રહણ કહ્યું નહિં. સાંવત્સરિક દાન દીધા પઢી સ્વયમેવ દીઢ્ઢા ગ્રહણ કરી દિવસના પ્રથમ પ્રહરમાં વ્રતનું ગ્રહણ યયું અને તેજ દિવસના વીજા પ્રહરમાં પ્રભુને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન યયું ॥ ૂ૦ ॥ ંતિ ધર્મપ્રકરઃ સમાપ્તઃ ॥

શ્રુત્વાહ્વાનંસ્ત્રિયસ્તામનુસરતિરસોઢંસકોન્નાદપાદે, ના

શોકઃ સ્પૃષ્ઠમાત્રસ્તિલકકુરુવકૌચુંબનાલિંગનાન્યાં ॥

પુષ્પેઘક્રાઙ્ગવાસાધિકરસસુરયાકેસરશ્ચેઢિકારો, ંપ્યે

પાંતસત્યકીવાધિકવિષયરતિર્યાતુકિં નો જવાર્તિં ॥ૂ૧॥

અર્થઃ—(સ્ત્રિયઃ કે૦) સ્ત્રીના (આહ્વાનં કે૦) આહ્વાનને (શ્રુત્વા કે૦) શ્રવણ કરીને (રસઃ કે૦) પારો, તે (તાં કે૦) તે સ્ત્રીને (અનુસરતિ કે૦) અનુસરે ઢે, ંટલે તેની પઢવાડે જાય ઢે. તથા (ઢંસકોન્નાદપાદેન કે૦) નેપુરેં કરો, અધિક નાદ કરતા ંવા સ્ત્રીના પગે કરીને (સ્પૃષ્ઠમાત્રઃ કે૦) સ્પર્શ કરાણો ંવો (અશોકઃ કે૦) અશોક વૃઢ્ઢ તે (પુષ્પેત્ કે૦) પોષણ ને પ્રાપ્ત યાય ઢે. તથા (તિલકકુરુવકૌ કે૦) તિલક અને કુરુવકનો વૃઢ્ઢ, (ચુંબનાલિંગનાન્યાં કે૦) સ્ત્રીના ચુંબન અને આલિંગનચક્રી પોષણને પ્રાપ્ત યાય ઢે. અર્થાત્ વેઢુ વૃઢ્ઢનાં પુષ્પો વિસિકત યાય ઢે. (વક્રાઙ્ગવાસાધિકરસસુરયા કે૦) કામિનીના મુખ કમલના પરિમલેં કરી અધિક ઢે રસ જેમાં ંવી મદિરાયેં કરી ઠાંઢ્યો ંવો (કેસરઃ કે૦) કેસર નામા વૃઢ્ઢ પોષણ યા

य ठे. (चेत के०) जो वली (एषामपि के०) ए पूर्वोक्त वृद्ध वगेरे एकेंडि य जीवोने पण (विकारः के०) विषय विकार उत्पन्न आय ठे (तत् के०) तो (सत्यकीव के०) सत्यकीनी पेठे (अधिकविषयरतिः के०) अधिक ठे विषयमां प्रीति जेने एवौ जीव, (नवार्ति के०) संसारना दुःखने (किं के०) केम (नो के०) नहि (यातु के०) पामे. अर्थात् एकेंडियने पूर्वोक्त विषयरसनी आसक्ति ठे, तो सत्यकीनी पेठें बीजाने आय तेमां तो शृंज कहेवुं ? तथा तेने संसार दुःखनी वृद्धि प्राप्त आय तेमां शृं नवाइ ? ॥९१॥

आंहिं सत्यकी विद्याधरनी कथा कहे ठे. चेलाराजानी सुज्येष्ठा नामे महोटी दीकरी साधवी अइ हती तेने घणी स्वरूपवाली जोइने पेढालविद्या धरे चमरनुं रूप धारण करीने जोगवी तेने सत्यकी नामें पुत्र अयो तेणें रोहिणी प्रज्ञप्ति प्रमुख विद्याउ साधी पोतानी माताना शीजना लोपक पेढाल ने मारी नारख्यो ते सत्यकी महा समकेत धारी त्रणे काल जिनार्चिमां तत्पर अइ तीर्थंकर नामकर्म उपार्जन करतो हवो. तदनंतर ते स्त्रीलंपट अयो अको राजादिकनी स्त्रियोने विद्याबलथी लइ आवीने जोगववा लाग्यो, एकदा तेने मारवा माटे उल्लयणी नगरीयें चंडप्रद्योतन राजायें उद्घोषण करावुं तेवारें उमा नामें वेश्यायें राजाने आवी कहुं के सत्यकीने हुं वश करीश पठी तमे मारजो एम कही शृंगार सजीने उमा वेश्या सात्यकीने मोह उपजाववा माटे जेवी रीतें सात्यकी तेना अंगने जूए तेवी रीतें उघाडां अंग मूकीने प्रतिदिवस अगासीमां आवी बेसे. एक दिवस तिहां वेठेली उमावेश्याने जोइने ते सत्यकीने मोह अयो तेवारें लुब्ध अइने बीजी स्त्रियोथी विरक्त अइ तेज स्त्रीने जोगववा लाग्यो. एकदा उमायें तेने एकांतमां पूठवुं जे, तमारी पासे शी शी विद्या ठे ? त्यारे तेणें कहुं के मारें रोहिण्यादिक विद्याउ ठे तें मारा अंगमां ठे परंतु ज्यारें मैथुन करुंहुं त्यारें तेने मारा खजमां राखुं हुं त्यारें मारुं बल क्यांइ चालतुं नथी ते सर्व वात उमायें राजानी पासें निवेदन करी. वली उमायें कहुं के शब्दवेधि जोकोइ पुरुष होय तो जे वखत ए मारे विषे आसक्त अयेलो होय ते वखत ते सिद्ध एने मारे तो तरत मरण पामे अन्यथा मरे नही, पठी राजायें शब्दवेधि पुरुषोनी परीक्षा करवाने अर्थे एकशो आठ कमल पत्र नेदाव्यां ते पुरुषें उमानी साथें मैथुनमां आसक्त अयेला सत्यकीने मारी नारख्यो,

सात्यकी मरीने नरकें गयो पठी तेना मित्र कालसंदीपक विद्याधरें नगरने चूरण करवा माटे एक शिजानगर उपर विकूचीं. राजा ज्यारें जोगादिकरे, त्यारे ते विद्याधर सात्यकीनो मित्र आवीने कहे के जो तुं मिथुनावस्या ने रूपें करी सात्यकीने पूजे, तो तुजने जीववा दश नहिं तो ताहरो ना श करीश आ वात सांजजीने राजायें जजाधारीमांहिं लिंगस्थापना करी तेनुं पूजन कखुं ते दिवसथी लोकोमां लिंगपूजानो प्रचार चाव्यो. एम विषयासक्त प्राणी नरकें जाय ॥ ९१ ॥

संसारारण्यमध्ये मधुरमुखकटुप्रांतनृत्कामधूर्तो, दह्ना
न्मूढांश्च तत्तत्सुखलवज्जनैः प्राणिनोविप्रतार्य ॥ हत्वा
तत्पुण्यवित्तं गमयति कुगतिं ब्रह्मदत्तं यथातत्, पूर्वभ्रा
तेव धीरःशिवमटति पुनस्तं तपोऽस्त्रेणजित्वा ॥ ९२ ॥

अर्थः—(संसारारण्यमध्ये के०) संसाररूप वगडानेविषे (मधुरमुखकटुप्रांतनृत् के०) प्रथम मधुर अने अंते कडवा फलनो देनार एवो (कामधूर्तः के०) काम रूप धूर्त, (तत्तत्सुखलवज्जनैः के०) ते तुव विनिश्चर एवा लवमात्र सुखना जोगववायें करीने (मूढान् के०) मूढ (च के०) वली (दह्नान् के०) माह्या एवा (प्राणिनः के०) प्राणियोने (विप्रतार्य के०) ठेतरीने (तत्पुण्यवित्तं के०) तेना पुण्यरूप वित्तने (हत्वा के०) हरण करीने (ब्रह्मदत्तं यथा के०) ब्रह्मदत्तनेज जेम तेम (कुगतिं के०) नरकगति प्रत्यें (गमयति के०) पमाडे ठे. (पुनः के०) वली (तं के०) ते कामदेवने (धीरः के०) धीर एवो (तत्पूर्वभ्राताश्च के०) ते ब्रह्मदत्त नो पूर्वजन्मनो जाइ, जेम (तपोऽस्त्रेण के०) तपरूप अस्त्रें करीने (जित्वा के०) जेदीने (शिवं के०) मोक्षप्रत्यें (अटति के०) अटन करे ठे. अर्थात् मोक्ष प्रत्यें जातो हवो. एम जाणवुं ॥ ९२ ॥

आंहिं ब्रह्मदत्तनी कथा कहे ठे. कांपित्यपुरने विषे ब्रह्मदत्तचक्री राज्य करे ठे. एक दिवस त्यां तेनो पूर्वजवनो मित्र कोइक साधु आव्यो, तेने जोइने चक्रवर्तीने मोहोटी हर्ष उत्पन्न अथो. तदनंतर ते साधुयें ते चक्रवर्तीने पूर्वजन्म कहेवा मांमया के हे राजन् ! सांजव्य मारा अने तारा पूर्वजव हुं कहुं हुं ॥ श्लोक ॥ आश्वदासौ मृगौ हंसौ, मातंगावमरौतथा ॥

એવાનૌષઠિકાજાતિ, રન્યોન્યાન્યાંવિયુક્તયોઃ ॥ ૧ ॥ જાવાર્થ:-આપણે જે પે
હેલાં ઘોડાના રસ્તવાલ હતા ત્યાંથી મરી મૃગ થયા, ત્યાંથી હંસ થયા,
પઠી હાથી થયા, પાંચમે જવે દેવતાઉ થયા અને આ આપણો ઠાઠો જવ
હે ॥ ૧ ॥ તેમાં પૂર્વજવે તેં રૂડીરીતેં ચારિત્ર પાડ્યું, તેથી તું ચક્રવર્તી થયો
ઠો અને હું પુરિમતાલને વિષે ધનદત્ત વ્યવહારીનો ચિત્રક નામા પુત્ર થયો.
તિહાં શ્રીગુરુની વાણી સાંજલી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી મેં મહાવ્રત ગ્રહણ
કર્યાં. હમણાં મુજને અવધિજ્ઞાન ઉપન્યું હે તેથી હું તને બોધ કરવા માટે
આવ્યો હું. જે હવે તું ધર્માચરણ કર. એમ ઘણું તે સાધુયેં કહ્યું તોપણ ધર્મા
ચરણ ન કરતો ઠતો ચક્રી રાજ્ય જોગવવા લાગ્યો, અને મરીને સાતમે
નરકે ગયો અને તે તેનો મિત્ર સાધુ હતો તે રૂડીરીતે વ્રત આરાધન કરી
ને મોક્ષને પ્રાપ્ત થયો ॥ ૯૨ ॥ ઇતિ વિષયદ્વારં ॥

ગીતામૃતાતિરતિકર્ણપુટસ્ત્રિપૃષ્ઠ, પર્યેકપાલશ્વક
ષ્ટમુપૈતિ ધોરમ્ ॥ સહસ્રલુબ્ધકકૃતાદ્રુતગીતલુ
બ્ધં, બદ્ધં વિલોકય મૃગં જયવિહ્વાલાંગમ્ ॥ ૯૩ ॥

અર્થ:- (ગીતામૃતાતિરતિકર્ણપુટઃ કે૦) ગીતરૂપ અમૃતનેવિષે હે અ
ત્યંત પ્રીતિ જેને એવા હે કર્ણપુટ જેના એવો (ત્રિપૃષ્ઠપર્યેકપાલશ્વ કે૦)
ત્રિપૃષ્ઠરાજાનો શય્યાપાલક તેજ જેમ, એટલે તે શય્યાપાલકને ત્રિપૃષ્ઠ રા
જાયેં કહ્યું કે હું જ્યાં પર્યેત નિહા ન પામું ત્યાં પર્યેત તું ગાન થવા દેજે,
પઠી ગાન બંધ કરાવજે. હવે જેવારેં રાજાને નિહા આવી તેવારેં ગાન માંહે
આસક્ત થયેલા એવા શય્યારક્ષકેં ના ન પાડવાથી તે ગાન ચાલવા લાગ્યું,
તેથી તે શય્યાપાલક (ધોરં કે૦) ધોર એવા (કષ્ટં કે૦) કષ્ટને (ઉપૈતિ
કે૦) પ્રાપ્ત થયો. વલી જુવો કે (સહસ્રલુબ્ધકકૃતાદ્રુતગીતલુબ્ધં કે૦)
ઠલ યુક્ત એવા પારાધીયેં કરેલા અદ્રુત ગીતનેવિષે લોજાયેલો એવો અને તે
ગાને કરી (બદ્ધં કે૦) બંધાયેલો તથા તદનંતર તે લુબ્ધકના (જયવિહ્વાલાં
ંગં કે૦) જયેં કરી કંપાયમાન જેનું અંગ હે અર્થાત્ લુબ્ધકેં કંપાવેલા એવા
(મૃગં કે૦) મૃગને (વિલોકય કે૦) હે જ્યજનો ! તમેં જુવો ॥ ૯૩ ॥

આંહિં ત્રિપૃષ્ઠી રાજાના શય્યાપાલકની કથા કહે છે. દારવતિ પુરીને વિષે
ત્રિપૃષ્ઠી નામા વાસુદેવ રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ તેની આગલ રૂડા સ્વરવા

स्यात् कुल्लकाजिधकुमारवदस्थिरेषु, स्थैर्याय गीतम
 पि बोधकरं कदाचित् ॥ वालोपि निर्वृत्तिमुपैति निशम्य
 सम्यक्; मात्रोदितानि कलमन्मथगीतकानि ॥ ९४ ॥

अर्थः—(अस्थिररेषु के०) अस्थिर पदार्थोंने विषे (स्थैर्याय के०) स्थै
 र्यने माटे (गीतमपि के०) गीत पण (कदाचित् के०) क्यारेंक (कुल्लका
 जिधकुमारवत् के०) कुल्लक नामा कुमारनी पेटें (बोधकरं के०) बोध क
 रनारुं (स्यात् के०) होय. (वालोपि के०) वालक पण (मात्रोदितानि
 के०) मातायें कहेलां एवां (कलमन्मथगीतकानि के०) मनोहर काम गी
 तोने (सम्यक् के०) रूढे प्रकारें (निशम्य के०) सांजजीनें (निर्वृत्ति के०)
 निर्वृत्तिने (उपैति के०) प्राप्त थाय अर्थात् सुगीतथी पण बोध थाय ठे ॥

आ श्लोकमां कुल्लककुमारनो दृष्टान्त होवायी तेनी कथा कहे ठे. पूर्वे
 चंपापुरीनेविषे वज्रवाहु राजा राज्य करे ठे, केटला एक कालें राजा मर
 ण पांम्यो तेनो जाइ वज्रजंघ राजा राज्यगादीयें वेठो तेवारें वज्रवाहु रा
 जानी स्त्री पोताना पुत्रना संरक्षणने माटे पुत्रने लइने त्यांथी नाशीने म
 थुरामां आवी सूरिजीनी पासे पुत्र सहित प्रव्रज्या ग्रहण करीने एक सा
 ध्वीनी पासें रही,अने तेनो कुल्लककुमार पुत्र श्रीगुरुनी पासें शास्त्रने जणतो

रह्यो. केटला एक कालें ते कुल्लककुमारें व्रतने मूकवानी इच्छा करवा मांझी, त्यारें तेनी मातायें तथा महोटा महोटा जनोयें उपाध्यायोयें आचार्योयें मली समजाववार्थी तेनी दाक्षिणतायें करी बार वरस पर्यंत दीक्षा पा ली. पढी पोताना काका वज्रजंघें राज्य दबावेळुं हतुं तेने जेवा माटे पोता ने गाम गयो, त्यां राजसत्तामां नाटक थतुं हतुं. ते समयमां नाटक कर नारनी स्त्री नटी थाकी गयेली होवार्थी ते समय वृद्ध एवी कोइक स्त्रीयें गीतमध्ये एक गाथा कही. ते जेम के “ सुहुगाइयं सुहुवाइयं, सुहु नच्चि यं साम सुंदरी ॥ अणुपालियं दीहराईयं, उंसुमिणंते मा पमायए ॥ १ ॥ ए गाथा सांजलतां वेंत कुल्लक कुमारें रत्नकंबल ते वृद्ध नाटकाने आप्यो, अने व्यवहारीनी स्त्रीयें रत्नजडित सोनानुं कंकण हतुं ते अर्पण कळुं त था मंत्री वेगो हतो तेणें सोनानी मुद्रिका आपी. राजाना पुत्रें एकावल हार समर्पण कळ्यो, अने हस्तिपालकें कनकनो अंकुश अर्पण कळ्यो. त्यारे ते सर्व आपनारने राजायें पूढ्युं जे तमोयें एने दान केम आप्युं? त्यारें कुल्लकें राजग्रहणादि सर्व स्वरूप कळुं ते सर्व कुल्लक कुमारनी साथें प्रतिबोध पाम्यां कुल्लककुमार श्रीगुरुनी समीप जइने प्रायश्चित्त ग्रहण पूर्वक दीक्षाराधन करीने रूढी गतिने प्राप्त थयो. ए प्रमाणें एक गाथाना गीतें करी बोध पाम्या.

नोविंदत्युष्णशीताद्यपि न सदसदप्युक्तमाविष्करोति, डुः

सजंधान्न वेत्ति प्रथयति न रसान् रूपनिर्मग्नदृष्टिः ॥ तद्वृ

ष्टैर्केजियेऽस्मिन्नहितहितमतिः कः कुमाराग्रनंदौ, चंपापूः

स्वर्णकारे विवशदृशि यथा पंचशौलेशदेव्योः ॥ ए५ ॥

अर्थः—(रूपनिर्मग्नदृष्टिः के०) रूपने विषेज ठे निमग्न दृष्टि जेनी एवो पुरुष, (उष्णशीताद्यपि के०) उष्ण शीतादिकने पण (नोविंदति के०) जाणतो नथी विचारणायें विचारतो नथी एणें करी शरीरेंडियनो जाव क ह्यो, वली (सत् के०) सारुं अने (असत् अपि के०) खराब (उक्तं के०) क हेळुं तेने पण (नआविष्करोति के०) प्रगट करतो नथी. काने आणतो नथी एणें करी कणेंडियनो जाव क ह्यो, तथा (डुःसजंधान्न के०) सुगंध दुर्गंध ने (नवेत्ति के०) जाणतो नथी एणें करी घ्राणेंडियनो जाव क ह्यो. तथा (रसान् के०) रसोने पण (नप्रथयति के०) विस्तार करतो नथी अर्था

तू पट्टरस पण जाणतो नथी एणें करी रसनेंडियनी जावरहितता कही. ए टले ए सर्व इंडियोने विषे जावरहितपणानुं प्रतिपादन करवाथी मात्र (अस्मिन् के०) आ (एकेंडियें के०) एक चक्षुरिंडियना व्यापारमां आसक्त होवाथी (तत् के०) ते रूप (दृष्ट्वा के०) जोडने (अहितहितमतिः के०) अहित अने हितनी मति वालो (कः के०) कोण उत्पन्न याय ठे ? त्यां कहे ठे कें (चंपापूःस्वर्णकारे के०) चंपापुरीनो सोनी (कुमाराग्रनंदी के०) कुमाराग्रनंदी (पंचशैलेशदेव्योः के०) पंचशैलद्वीपनी हासा प्रहासा नामनी देवीयोनुं रूप जोडने (यथा के०) जेम (विवशदृशि के०) पर वश दृष्टि यये ठते ते द्विपें गयो.

आंहीं कुमारनंदीसुवर्णकारनी कथा पूर्वे कहेली ठे तो पण आंही कहे ठे. चंपापुरीने विषे कुमारनंदी नामा सुवर्णकार आठ कोटी सुवर्णनो धणी अने पांचशे स्त्रीनो स्वामी हतो, एक दिवस ते हासा अने प्रहासा नामनी देवीयोनुं रूप जोडने मोह पामीने तेमने विषय सेववानी प्रार्थना करी त्यारे अंतरियोये कथुं के तारें इहा होय तो पंचशैल द्वीपमां आवजे. ते सुवर्णकारे उद्घोषणा करावी के जे कोइ मने पंचशैलद्वीपमां पोहोंचाडे, तेने हुं त्रण लाख सुवर्ण आपुं. ते वात सांजलीने कोइ वृद्ध नाविक हतो, तेणे तेने पंचशैल द्वीपें पोहोंचाड्यो. त्यां देवीयोयें नाकारो करवाथी अग्नि नीमरण करीने ते देवीयोनो स्वामी विद्युन्माली देव ययो ॥ ९५ ॥

आस्तां सत्यं रूपमालेख्यविंव, स्यालोकेऽपि
क्लेशएवातिरागात् ॥ सुज्येष्ठाश्रीश्रेणिकद्धमापव
त्स्यात्, नैणश्रांतिर्भ्रांतवारीक्षणात्किम् ॥ ९६ ॥

अर्थः—(सत्यं के०) प्रकट एवुं (रूपं के०) रूप (आस्तां के०) रहो अर्थात् प्रकटरूप तो दूर रहो, परंतु (आलेख्यविंवस्य के०) चित्रित एवा रूपना (आलोकेऽपि के०) जोवानेविषे पण (अतिरागात् के०) अत्यंत राग यकी (क्लेशएव के०) क्लेशज याय ठे. (सुज्येष्ठा के०) सुज्येष्ठा स्त्रीनी, तथा (श्रीश्रेणिकद्धमापवत् के०) श्रीश्रेणिक राजानी पेटें (स्यात् के०) होय, एटले जेम सुज्येष्ठानुं स्वरूप पट्टमां आलेखेलुं जोडने श्रेणिक राजाने मोह ययो, तेथी क्लेशने प्राप्त ययो, अजयकुमारें खोदेली सुरंग ने रस्ते जडने श्रेणिक सुज्येष्ठाने बदले चिलणानेज ग्रहण करीने पोताने

नगरें गयो. तथा (एणश्रांतिः के०) हरणने थाक (चांतवारीकृणात् के०) जलजांऊवाना जोवाथी (किंन के०) गुं न होय. ना होयज ॥

आहिं सुज्येष्ठानी कथा कहे ठे. विशाला नगरीयें चेडा महाराजानी जुज्येष्ठा नामे दीकरी हती तेनी पासें एकदा कोइक तापसणी मिथ्यात्व गुं प्रतिपादन करवा लागी तेने सुज्येष्ठायें निचूंढी तेथी ते तापसणी तेनुं यथास्थित रूप पट्टमां आलेखीने राजगृहमां जइ श्रेणिकराजाने देखाड्युं, ते जोइने राजा मोह पाव्यो. पढी अजयकुमार श्रेणिकराजानुं रूप पट्टमां आलेखीने विशाला नगरीमां गयो, त्यां वणिक थइ सुगंधि वस्तुनी डुका न मांमी श्रेणिकराजानो चित्रपट्ट लइने वेगो. सुज्येष्ठाने श्रेणिकराजानुं चित्र देखाड्युं ते जोइने सुज्येष्ठा पण श्रेणिकराजामां तल्लीन थइ गइ. पढी अजयकुमारें धरतीमां सुरंग खोदी, ते सुरंगेथी श्रेणिक राजा आवीने सुज्येष्ठाने स्थानकें चिह्नणाने लइने पोताने पुर आव्यो. एम पट्टमां आलेखेनुं रूप जोवाथी परस्पर मोह प्राप्त थयो ॥ ए६ ॥

स्याज्जंधोपि यतस्ततोऽप्यधिगतः क्लेशाय नाशाय च, त
चाणाक्यधियाऽतुरः श्रुतिमगान्मन्त्री सुबंधुर्न किं ॥ प
इय क्लिश्यति पुष्पसौरजधृतः सर्पः सदर्पोपि सन्, सा
यं चांबुजकोशबंधनमलिः प्राप्नोति गंधातितट् ॥ ए७ ॥

अर्थः—(यतस्ततोपि के०) ज्यांथी त्यांथी पण (अधिगतः के०) आव्यो एवो (गंधोपि के०) गंध पण (क्लेशाय के०) क्लेशने माटे (च के०) वली (नाशाय के०) नाशने माटे (स्यात् के०) होय, केनी पेटें? तो के (चाणाक्यधिया के०) चाणाक्यनी बुद्धियें करी एटले चाणाक्ये प्रे पण करेला पुष्पपुटना सुगंधना सुबंधवायकी (आतुरः के०) आतुर थको क्लेशने प्राप्त थयेलो एवो (सुबंधुःमन्त्री के०) सुबंधुनामा मन्त्री ते हे जव्यो? (किं के०) गुं तमारा (श्रुति के०) कर्ण पुट प्रत्यें (न अगात् के०) न आवतो हवो? एटले पुष्पपुटना सुबंधवाथी कष्टने प्राप्त थयेला एवा सुबंधु मन्त्रीने हे जव्यजनो! तमोये गुं नथी तांजव्यो? वली (पश्य के०) लुवो (सदर्पोपिसन् के०) अहंकारयुक्त एवो ठतो पण (नर्पः के०) नर्प,

(પુષ્પસૌરજનૃતઃ કે૦) પુષ્પસૌરજને ધારણ કરતો તતો (ક્લિચ્યતિ કે૦) ક્લેશ પામે છે. એટલે સુગંધની લાલચમાં નાચીને તે સર્પને ગારુડી લોકો વંધનમાં નાચી હુઃખ આપે છે. (ચ કે૦) વલી (ગંધાતિતૃદ્ કે૦) ગંધ ને વિપે અત્યંત છે તૃષ્ણા જેને એવો (અલિઃ કે૦) ત્રમર, તે (સાયં કે૦) સાયંકાલને વિપે (અંબુજકોશવંધનં કે૦) કમલ કોશના વંધનને (પ્રા પ્રોતિ કે૦) પામે છે. એટલે ત્રમર જે છે તે સુગંધના લોચે કમલ ગંધને લેવા માટે કમલમાં જઈ વેસે, તેવામાં સાયંકાલ પડવાથી કમલ કોશવંધ થઈ જાય. તેથી તેમાંજ મરણ પામે, માટે અતિસુગંધાસક્ત પ્રાણી સુવંધુ મંત્રી અને સર્પ તથા ત્રમરની પેઠે ક્લેશ પામે છે. (તત્ કે૦) તે માટે ગંધની અત્યાસક્તિનો ત્યાગ કરવો ॥ ૯૭ ॥

આહીં સુવંધુ મંત્રીની કથા કહે છે. પાડલીપુરને વિપે મૌર્યવંશનો ચંડગુપ્ત નામા રાજા રાજ્ય કરે છે તેનો બુદ્ધિચતુર ચાણાક્ય નામા મંત્રી છે, તે ચાણાક્યે અવસર પામીને જ્ઞાતમાં થોડું થોડું વિપ નાચીને રાજાને સ્વવરાવું એક દિવસ કોશેક રાજાની રાણી પોતાના સ્વામીની સાથે જ મવા વેઠી પરંતુ તે તો જમતાંજ વિપ પ્રયોગે કરી મરણ પામી. ચાણાક્યે રાણીનું ઝડર વિદારીને પેટમાં ગર્જ હતો તેને જીવતો કાઢ્યો તે ઠોકરાનું નામ વિંહસાર એવું આપ્યું. ચંડગુપ્ત સ્વર્ગમાં ગયો ત્યારે તેનો પુત્ર વિંહસાર રાજગાદીયે બેઠો. એવા વચ્ચેમાં ચાણાક્યનો વૈરી સુબુદ્ધિ નામનો મંત્રી હતો તેણે એકાંતે વિંહસાર રાજાને કહ્યું કે તમારી માતાનું પેટ, ચાણાક્યે ફોડી નાચ્યું, તે સાંનલી રાજાને રીશ ચડી પઠી પ્રજાતમાં જ્યારે ચાણાક્ય આવ્યો ત્યારે તેનાથી પરાડ્મુખ થઈ બેઠો. તે રાજાએ સુવંધુને ઘર આપ્યું, તે ઘરમાં એક મંજુષા હતી તેમાંથી એક સુગંધવાસનો દાવડો સુવંધુને મળ્યો, સુગંધથી વાસનું આગ્રાણ કહ્યું તેમાં લખેલો એક પત્ર મલી આવ્યો, તેમાં લખ્યું હતું જે આ સુગંધોને સુંધીને જે પોતે જોગ વર્ગે, રૂઢા વસ્ત્રોને ધારણ કરશે, રૂઢાં જોજન કરશે તે મરણ પામશે અને આ દાવડાને સુંધીને રૂષિની પેઠે જે રહેશે, તે જીવશે. શ્યાદિવાંચીને વિપરીત ચાલવાથી સુવંધુ મંત્રી આ લોકમાં મહાકષ્ટોને પામ્યો અને પરલોકે નરકનાં હુઃખ પામ્યો.

विस्त्रैर्धातुनिर्गमेतदघटि प्रागेव तत्राप्यहो, दुर्ग
धः प्रतिकर्मणापि हि बहिः प्राक्कर्मतःकश्चन ॥ इ
र्गधेव मृगातनूजवदतः सौरभ्ययत्नोत्रको, गंधद्रव्य
चयैर्निबोध शुचिता का नीलिकानाजने ॥ ए७ ॥

अर्थः—(विस्त्रैः के०) बीजत्स एवा (धातुनिः के०) सात धातुयें करीने
(एतत् के०) आ (अंगं के०) अंग, (प्रागेव के०) पूर्वज (अघटि के०)
बनेलुं ठे. (तत्रापि के०) वली ते अंगने विषे पण (अहो के०) आश्चर्य (क
श्चन के०) कोइक (प्राक्कर्मतः के०) पूर्वकर्मना योगथी (दुर्गधेव के०) दुर्ग
धानामा नारीनीपेठें तथा (मृगातनूजवत् के०) मृगापुत्र लोढकनी पेठें
(दुर्गधः के०) दुर्गध थाय ठे, तो तेना (प्रतिकर्मणापि के०) दुर्गध मटाड
वाने माटे (बहिः के०) ब्राह्मकृत्रिम स्नानादि शुश्रूषायें करीने शुद्ध करे
ठे, तो पण (हि के०) निश्चें ते दुर्गधज निकले ठे, (अतः के०) ए
कारण माटे (अत्र के०) ए पूर्वोक्त अंगने विषे (गंधद्रव्यचयैः के०) गंध
द्रव्यना समूहोयें करी (सौरभ्ययत्नः के०) सुगंधनो यत्न (कः के०) शो
करवो ? एम हे नव्य ! तमे (निबोध के०) जाणो जे (नीलिकानाजने के०)
गलिना पात्रने विषे (शुचिता के०) पवित्रता (का के०) शी करवी ?
तेम आ शरीरनुं पण जाणी लेवुं ॥ ए७ ॥

आंहिंलोढकनी कथा कहे ठे. चंपानगरीने विषे जितशत्रुराजानी मृगावतीरा
णीना उदरस्थीकोइक पापी जीव प्रसूत थयो. तेने पग, हाथ, कान, आंख्यो,
तथा मस्तक ए कांइ हतां नही मात्र जेवो पाषाणनो लोढक होय, तेवो
ते हतो, तेथी पुत्रनुं लोढक नाम आप्थुं. एक कलशी अनाजनो महोढोढगलो
करी तेनी उपर ते लोढकने वेसाडीने तेनी उपरस्थी लोढावे त्यारें तेना
मुख रूप द्वारमां अनाज पेसवाथी पोषण थाय. ए प्रकारें आहार करे ठे.
एकदा त्यां श्रीवीरजगवान् आवता हवा, तेनी साथें श्री गौतम गणधर
हता, तेणें ते लोढकनुं स्वरूप जोइ विस्मय पामीने श्रीवीरजगवानने
पूछुं के हे जगवन् ! आणे पूर्वजन्में गुं पाप कछुं हजो ? जे कर्म करी आ
वो थयो ? त्यारे श्रीवीरजगवाने कछुं के पूर्वजन्मने विषे लोढकनो जीव,
मकाती नामा कृत्रिय हतो, ते प्रकृतियें करी निर्दय हतो, अने गोधनने चा

રતો હતો, એકદિવસ ગોધન ચારીને ગોધન જ્યારેં વેતું ત્યારેં તે કેટલાએક ઢોરોનાં પુંઠડાં અને કેટલાં એક ઢોરોના પગને કાતરતો હવો, કેટલા એક ની ઉપર ઘોડાની પેટે આરોહણ કરતો હવો, એ પ્રકારેં જીવહત્યા કરી મરણ પામીને આદિં લોહકનામેં उत्पन्न થયેલો છે. આ વાત સાંજનીને વણાયે વોધ પામ્યા ॥ તથા હુર્ગધાસ્ત્રીની વાત જ્ઞાનપંચમીમાં પ્રસિદ્ધ છે ॥૯૬॥

સ્પર્શેતિગૃધ્રુરતિવલ્યપિ યાતિ હઃસ્વં, પ્રયોતનૂપશ્વ
મંત્ર્યજયેન વદઃ ॥ કોવાઽગ્રહીપ્યદિજમેપ ન ચૈત્કરે
ણુ, સ્પર્શોધધીઃ સ્થગિતગર્તગતોઽનવિપ્યન્ ॥૯૭॥

અર્થઃ—(અતિવલીઅપિ કે०) અત્યંત વલવાન એવો પણ પ્રાણી (સ્પર્શેતિગૃધ્રુઃ કે०) સ્પર્શને વિષે અતિ ડઘાવાળો ઠતો (હઃસ્વં કે०) અત્યંત હઃસ્વને (યાતિ કે०) પ્રાપ્ત થાય છે, કેની પેટે? તો કે (મંત્ર્યજયેન કે०) અનયકુમારનામા મંત્રીયેં (વદઃ કે०) વાંધેલો એવો (પ્રયોતનૂપશ્વ કે०) પ્રયોત નામા રાજાની પેટેં, જુવો (યદિ કે०) જો (એપઃ કે०) આ પ્રત્યક્ષ જગતમાં પ્રસિદ્ધ એવો હસ્તી તે (કરેણુસ્પર્શોધધીઃ કે०) હાથથી ના સ્પર્શને વિષે છે અંધ બુદ્ધિ જેની અર્થાત્ વિચાર શૂન્ય એવો ઠતો (સ્થગિતગર્તગતઃ કે०) તૃણથી ઢાંકેલા સ્વાડાનેવિષે પ્રાપ્ત (નઅનવિપ્યન્ત્વેત કે०) જો નહિ થજે તો (કોવા કે०) કયો પુરુષ (ઇન્ન કે०) હસ્તીને (અગ્રહીપ્યત્ કે०) ગ્રહણ કરી શકજે? અર્થાત્ કોઈજ નહિં કરી શકે ॥૯૭॥

આદિં ચંદ્રપ્રયોત રાજાની કથા કહે છે. ઝક્કાધિની નગરીને વિષે ચંદ્ર પ્રયોત નામા રાજા હતો, તેણે એક દિવસ ઉદ્ધોષણ કરાવી, જે કોઈ અનયકુમાર મંત્રીને વાંધી લાવે, તેને મનોજીવ હું આપીશ? એ ઉદ્ધોષણ એક વેશ્યાયેં કબૂલ કરી, પઢી તે કપટથી શ્રાવિકા વનીને કેટલા એક પરિવારેં યુક્ત થઈ રાજગૃહને વિષે આવી. તિહાં આ મોહોટી શ્રાવિકા છે એમ માનીને અનયકુમારેં તે વેશ્યાને જોજન કરાવ્યું, પઢી કપટ શ્રાવિકાયેં અનયકુમારને પોતાના ઉતારામાં જમવા તેજ્યો ત્યાં અનયકુમારને ચંડહાસ નામની મદિરાથી ઘૂર્ણાયમાન કરીને રથેં બેસાડી ઝક્કાધિનીમાં ચંદ્રપ્રયોત રાજાની પાસેં લાવી ડનો રાખ્યો તેને રાજાયેં બંદિયાને નાખ્યો, ત્યાં વંદી સ્થાનામાં રહેલા અનયકુમારેં ચતુર્વર્ણેં કરી રાજાથી પોતાને મૂકાવ્યો અને

राजाचंमप्रद्योतने कहेवा लाग्यो के अरे राजा ! मने तें धर्मठलें करी बंदी खाने नखाव्यो, पण हुं तने सर्व लोकसमक्ष बांधीने उज्जयिणीना रस्तामांथी राजगृहि नगरीमां लइ जइश, त्यारें हुं अजयकुमार खरो, एम जाणजे. ए वी प्रतिज्ञा करीने केटलाएक दिवस पठी नानाप्रकारनी वस्तुउयें करी गाडां प्रमुख नरी पोतें सार्थवाहनो वेश धारण करीने उज्जयिनी नगरीने विषे ते अजयकुमार आव्यो, त्यां राजाना घरनी पासेंज एक घर चाडे लीधुं एकदा पोतानामाणसोने गाडामां वेसाख्यां पठी जेम राजानी नजर पडे, ते ठेकाणे गाडुं चलाव्युं, ते माणसोमांथी एक माणसने चंमप्रद्योत एवुं नाम आप्युं, तेने मार मारतो ठतो वाहेर लइ चाव्यो ते माणस उंचें स्वरें करी कहेवा लाग्यो के हे लोको दोडो ! दोडो ! हुं चंमप्रद्योत नामा तुं ते मार खावुं तुं माटे मने ठोडावो, ए प्रकारें बोलता एवा तेने राजाना सेवकोयें अने गामना माणसोयें ठोडाव्यो, एम पाबुं बे बे चार चार दहाडे करवा मांमथुं. तेने जोइने गामना माणस कहेवा लाग्यां के अरे आ सूर्ख जेठ केवो ठे के ए बिचाराने वारंवार पकडे ठे ? तो वारें वारें एने कोण ठोडावजे ? वली ते अजयकुमारें घणीज स्वरूपवान् बे वेश्याउने राखी, ते वेश्याने नित्य सायंकालें पोतानी पासें नृत्य कराववा लाग्यो, एक दिवस चंमप्रद्योत राजा गवाह्मां उजो हतो तेणे ते मनोहर एवी बेहु वेश्याने नजरें जोइने तरत बेहु वेश्या पर तेना मननी आसक्ति थइ. पठी ते वेश्याने विषे लुब्ध एवा चंमप्रद्योत राजायें पोतानी एक दासी सार्थें केवराव्युं जे तमने बेहुने राजा बोलावे ठे, ते प्रमाणे ते दासीयें आ वी वेश्याउने कथुं अने वली दासीयें कथुं कै तमोने राजा पट्टराणी करजे ते सांजली वेश्याउ बोली के राजाने जो प्रयोजन होय, तो आंहिं आवे, ते वात दासीयें राजाने कही. राजा लुब्ध थइने अजयकुमारने उतारे आव्यो के तरत अजयकुमारें चंमप्रद्योत राजाने बांधी लीथो, ठोलीआ उपर नाखीने मारवा मांमथो अने गाडामां नाखी लोकोनी समक्ष सहु जोवे ते वी रीतें बजारनी वचमां मारतो मारतो चाव्यो. राजायें पोकार कथो परं तु लोके जाण्युं जे एतो चंमप्रद्योत एनुं पोतानुं माणस ठे तेने ए निरंतर गाडीमां वेसाडी मार मार ठे तेम आज पण मारे ठे एम जाणी कोइयें

तेने ठोडाव्यो नही. अन्नय कुमारे तेने राजगृही नगरीनिविषे लावीने श्रेणि कने अर्पण कखो, पठी श्रेणिकें तेने दया करीने ठोडाव्यो ॥ एण ॥

यः स्पर्शसौख्यलवमिष्ठतिमूढबुद्धिः, सिद्धिप्रदेन त
पसा सुकुमारिकेव ॥ चिंतामणेः सकलचूतलराज्य
दातु, बालः सचृष्टचणकान् वृणुते क्षुधार्तः ॥१००॥

अर्थः—(यः के०) जे (मूढबुद्धिः के०) मूढ ते बुद्धि जेनी एवो पुरुष, (सिद्धिप्रदेन के०) सिद्धिने देनारा एवा (तपसा के०) तपें करीने (सुकुमारिकाश्च के०) सुकुमारीकानी पेठें, (स्पर्शसौख्यलवं के०) स्पर्श इंद्रिय रूप सुखना लेशने (इष्ठति के०) इष्ठा करे ठे, (सः के०) ते (बालः के०) मूर्खजन, (सकलचूतलराज्यदातुः के०) समग्र पृथ्वीना राज्यने देनारा एवा (चिंतामणेः के०) चिंतामणिथी (क्षुधार्तः के०) नूख्यो ठतो (चृष्टचणकान् के०) छुंजेला चणाने (वृणुते के०) मागे ठे. एम जाणवुं. अर्थात् जे तपश्चर्या करी फरी विषय सुखनी इष्ठा करे ठे, ते चिंतामणि ठोडीने शेकेला चणानी इष्ठा करे ठे एम जाणवुं ॥ १०० ॥

आंहि सुकुमालिकानी कथा कहे ठे. मथुरापुरीमां सागरदत्तश्रेष्ठीनी दी करी सुकुमालिका करीने हती ते यौवनावस्था पामी तेवारें समुद्रदत्तव्यवहारीना पुत्रनी उपर मोहित थइ तेने घरजमाइ करीने ते कन्या परणावी दीधी परंतु तेनुं अंग अंगारानी पेठें तपतुं हतुं तेथी तेनो स्वामी तेने स्पर्श करवा जाय तेवामां दाजवा लाग्यो तेवारें ते स्त्रीने एमज शय्यामां सूतेली मूकीने पोताने घेर जतो रह्यो पाठलथी ते रुदन करवा लागी त्या रें माता पितायें रुदन करती अटकावी. तदनंतर कोइक जिह्वाचरनें तेने आपी, ते पण तेवी रीतें तेने ठोडीने चाल्यो गयो, पठी पिताने घेर रही दान देवा लागी, तेवामां कोइ साध्वी त्यां आवी तेणे प्रतिबोध कखो तेथी वैराग्य पामीने दीक्षा ग्रहण करी, महोदुं तप करवा लागी, एक दिवस वनमां आतापना करती हती एवामां तेणें एक गणिकाने पांच पुरुषें सेवेजी नजरें जोइ, तेवारें विचारवा लागी के अरे मारे आ जवमां एक पण स्वामी थयो नहीं आ जाग्यशाली स्त्रीने पांच स्वामी जोग वे ठे, ते माटे मारे पण पांच नर्तारो आय तो ठीक ? एवुं नियाणु करी

मरीने देवपणुं पामीने पढी पांच पांमवोनी झौपडी नामें स्त्री थइ ॥१०॥

निःसत्त्वं निर्दयत्वं विविधविनटनाशौचनाशात्महानि,
रस्वास्थ्यं वैरवृद्धिर्व्यसनफलमिहामुत्र दुर्गत्यवाप्तिः ॥ चौ
लुक्यद्दमापवत्तद्व्यसनविरमणे किं न दह्मा यतध्वं, जा
नंतोमांधकूपे पतत चलत मा दृग्विषाहेः पथा हे ॥१०१॥

अर्थः—(निःसत्त्वं के०) निःसत्त्वपणुं तथा (निर्दयत्वं के०) निर्दय
पणुं अने (अस्वास्थ्यं के०) अस्वस्थपणुं (वैरवृद्धिः के०) वैरनी वृद्धि,
(शौचनाशात्महानिः के०) पवित्रतानो नाश, तथा आत्मानां हानि,
(विविधविनटना के०) विविध प्रकारनी जे जीवोने विडंबना ते सर्व
(व्यसनफलं के०) कुव्यसननां फल ते (इह के०) आ लोकमां
प्राप्त थाय ठे अने (अमुत्र के०) परलोकमां तो ए कुव्यसन थकी (दु
र्गत्यवाप्तिः के०) दुर्गतिनी प्राप्ति थाय ठे. केनी पेटें ? तो के (चौलुक्य
द्दमापवत् के०) चौलुक्य राजानी पेटें, (तत् के०) तें कारण माटे (व्यसन
विरमणे के०) व्यसननाविरमणने विषे (दह्माः के०) हे माह्या पुरुषो !
(किं के०) शुं (नयतध्वंके०) यत्न नथी करता ? अर्थात् ते व्यसन त्यागनो
हे माह्या जनो ! तमो यत्न करो. (जानंतः के०) जाणता ठता (अंध
कूपे के०) आंधला कूवाने विषे (मापतत के०) म पडो, अने (दृग्
विषाहेः के०) दृष्टिमांज जेने विष रहुं ठे एवा सर्पना (पथा के०) मार्गे
(हे के०) हे दह्मो ! तमें (माचलत के०) म चालो अर्थात् दृष्टिविषयुक्त
सर्प ज्यां रहे ठे ते मार्गमां तमो चालो नहिं ॥ १०१ ॥

आहिं कुमारपाल राजानी कथा कहे ठे. अणहिल्लपुर पाटणने विषे
चौलुक्यवंशनो कुमारपाल राजा राज्य करतो हतो, ते राजा, कलिकालमां
सर्वज्ञ विरुद्धारक, त्रण करोड ग्रंथना कर्ता एवा प्रभुश्री हेमाचार्यना वच
नोयें करी बोध पामी परम जैनधर्मी थयो, तेणे पोताना अठार देशमांथी
सात दुर्व्यसन निवृत्त कख्यां अने पोताना देशोमां रहेली कंटकेश्वरी देवी
नी आगल पाडाउनो नाश थतो हतो, ते सर्व निवृत्त कराव्यो. तथा तेना
राज्यमां कोइ जू पण मारे नही एवो हिंसानो निषेध कख्यो. जो कोइ जू
ने मारे तेनो दंड करीने ते इव्यथी जु विगेरे जंतुना नाना महोटां रक्षण

સ્થાન કરાવ્યાં હતાં ઘૂત તથા મારી શબ્દના કથન કરી પોતાની વેદનના વર શાકંતરી રાજાને શિક્ષા કરી માંસ નક્ષણ કરનાર પાસેથી દંભ લઈને વત્રીશ જૈનપ્રાસાદ કરાવ્યાં, એ પ્રકારે સાતે હૃદયસનનો નાશ કર્યો ॥ ૧૦૧ ॥

રુક્ પથ્યં ચ રસૈર્યથા વહુતયા સંસેવિતૈર્લોલુપૈ, ધીરૈ
ર્યદ્વિધિના નવેદપિ ॥ પાઠાંતરે ॥ (વહુતયા ઘૂનેન સંતોપિ
ણા યોગ્યાયોગ્યતયાશિતૈરિહ) તથા સંસારમોક્ષાવપિ ॥
યન્નાનારસલાલસઃસ મથુરામંગુર્જવં ભ્રાંતવાન્, યત્તી
ર્ણશ્ચ સુઢંઢણઃ સમમઘૈઃ સન્મોદકક્ષોદકઃ ॥ ૧૦૭ ॥

અર્થઃ—(લોલુપૈઃ કે०) રસલોલુપ એવા પુરુષોયં (વહુતયા કે०) ઘણી રીતે (સંસેવિતૈઃ કે०) સેવન કરેલા એવા (રસૈઃ કે०) રસોયં કરી (રુક્ કે०) રોગ (યથા કે०) જેમ થાય છે (ચ કે०) વલી (તથા કે०) તેમ (ધીરૈઃ કે०) ધીર પુરુષોયં (યત્ કે०) જે (વિધિના કે०) વિધિયં કરીને સેવન કરેલા રસેં કરી (પથ્યંઅપિ કે०) પથ્ય પણ (નવેત્ કે०) યાય (પાઠાંતરથી) (વહુતયાઘૂનેન કે०) અત્યંત નોજનના પ્રીતિવાને તથા (સંતોપિણા કે०) નોજનમાં સંતોપી એવાં પુરુષેં (યોગ્યાયોગ્યતયાશિતૈઃ કે०) યોગ્યાયોગ્ય નોજનથી (ઈહ કે०) આહિં (તથા કે०) તેમ (અપિ કે०) વલી (સંસારમોક્ષાવપિ કે०) સંસાર અને મોક્ષ પણ પ્રાપ્ત કરાય છે. અર્થાત્ રસલોલુપને સંસાર વૃદ્ધિ અને ત્યાગીને મોક્ષ થાય છે. જુવો (યત્ કે०) જે કારણ માટે (નાનારસલાલસઃ કે०) નાના પ્રકારના રસમાં લોલુપ એવો (સઃ કે०) તે પ્રસિદ્ધ (મથુરામંગુઃ કે०) મથુરામંગુ નામા આચાર્ય (જવં કે०) સંસાર પ્રત્યેં (ભ્રાંતવાન્ કે०) નમતો હવો (યત્ કે०) જે કારણ માટે (ચ કે०) વલી જુવો તે કેવો? (સન્મોદકક્ષોદકઃ કે०) સારા લાડુને ચૂર્ણ કરી પરઠવનાર એવો (સુઢંઢણઃ કે०) સુઢંઢ ણ મુનિ, તે (અઘૈઃસમં કે०) પાપ સહિત (તીર્ણઃ કે०) સંસારથી તરી ગયો. અર્થાત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત થયો, એટલે રસલોલુપતાયેં મથુરામંગુ દીર્ઘ સંસારી થયો, અને ઢંઢણમુનિ રસલોલુપ ન હોવાથી સંસારથી તરી ગયો, પાઠાંતરથી અત્યંત નોજનપ્રિય પુરુષેં તથા નોજનમાં સંતોષ રાખનારા એવા પુ

रूपोयें योग्यायोग्यना विचारथकी वर्तवुं, रसलोलुपत्व ठोडवुं ॥ १७२ ॥

आहिं मथुरामंगु तथा ढंढणमुनिनी कथामां प्रथम मथुरानंगुनी कथा कहे ठे. मथुरानगरीने विषे मथुरामंगु नामा आचार्य पांचगो साधुयें युक्त रह्या हता, तेने पुरमां रहेतां रसलांपट्य वृद्धिगत थयुं. ते आचार्य मरण पामीने ते पुरनी खाल पासें देवकुलमां यहु थयो, ते पढीजे अनुगमना दिकने माटे साधु आवे, तेने पोताना मुखें करी खेंचीने मोहोटी जीज काढी देखाडे ठे. ते यद्धें प्रतिदिन एम करवा मांमयुं, एक दिवस साहसि क कोइ साधु हतो, तेणे पूठयुं, के तुं कोण ठो? अने शामाटे जीज नित्य देखाडे ठे, तेनुं कारण अने तारुं स्वरूप कहे? त्यारें यहु कहेवा लाग्यो के, हुं तमो सर्व साधुउनो गुरु मथुरामंगु नामा आचार्य हुं. रसलांपट्यें करी मरण पामीने पुरनिर्धमणने विषे यहु थयो हुं, तमोयें पण रसलांपट्यनो त्याग करवो, जिव्हादि इंद्रियोनो जय करवो. एम उपदेश कखो.

हवे ढंढणमुनिनी कथा कहे ठे. द्वारकाने विषे श्रीकृष्णनी ढंढणा ना ॥ राणी हती, तेनी कुहिरूप सरोवरमांथी हंसनी पेटें ढंढण नामा पुत्र उत्पन्न थयो, तेणे एक दिवस श्रीनेमिनाथ पासेंथी देशना सांजलीने स्त्री त्यागीने स्वामीनी पासें दीक्षा लीधी. ए अवसरनेविषे पोताना क्षेत्रने वि पे पूर्वजन्में साधुने दान आपतां अंतराय करेलो हतो, ते कर्मनो उदय आववाथी ज्यां वोरवा जाय, त्यां साधुने कल्पे, एवी जिह्वा मले नहिं, एम ठ मास पर्यंत तेणे उपवास कखा, एकदिवस श्रीनेमीश्वर जगवानने श्रीकृष्णें पूठयुं के महाराज ! तमारा अठार हजार साधुउ ठे तेमां उत्कृष्ट तपस्वी कोण ठे ? ते कहो. जगवाने कहुं के ढंढणकुमार जेवो कोइ पण मुनि नथी, ते सांजली श्रीकृष्ण प्रसन्न थया अने हाथी उपर चढीने गाममां आवे ठे त्यां सामा आवता ढंढणकुमारने जोइने हाथीथी उतरिने ढंढणसाधुने वंदन कखुं, ते कोइ गवाहमां वेठेला व्यवहारीयें जोयुं, तेणे श्रीकृष्णें वंदन करवाथी ढंढणमुनिनुं माहात्म्य जाणीने त्यां आवी ढंढणमुनिने घेर वोलावीने मोदक वोराव्या, ते मोदक जगवानने देखाडवाथी जगवाने कखुं ए तुजने श्रीकृष्णथी मल्या ठे एवुं सांजली ते मोदकनुं चूर्ण करी परववी आव्या, पोतें शुजध्यानमां रही केवलज्ञान पाय्या ॥ १७३ ॥

किं जेयो रसनेंडियेण स महान् यः सत्त्वरक्षारुचि,
र्यद्धर्मरुचिः कुतुंबकमसो पक्काम्रवन्नक्षयेत् ॥ किं
वा विश्वहिताय नोदरगतं सिंधुर्दधौ वाडवं, सारग्रा
हि सुरास्तमाशु न विपं किं नीलकंठः पपो ॥ १०३ ॥

अर्थः— (यः के०) जे (महान् के०) महोटा पुरुष इंडिय लोलुप
ता रहित एवो ठे, (सः के०) ते पुरुष, (किं के०) गुं (रसनेंडियेण
के०) रसना इंडियें करीने (जेयः के०) जित्वायोग्य ठे ? ना नयीज. के
नी पेठें ? तो के (सत्त्वरक्षारुचिः के०) जीव रक्षणमां ठे रुचि जेने एवो
(असौ के०) आ प्रसिद्ध (धर्मरुचिः के०) धर्मरुचिनामा साधु तेण (कुतुंब
कं के०) कडवा तुंबडाने (यद्धत् के०) जेवी रीतें (पक्काम्रवत् के०) पा
केला आम्रफलनी पेठें (नक्षयेत् के०) नक्षण कखुं त्यां दृष्टांत कहे ठे
(विश्वहिताय के०) विश्वना हितने माटे (सिंधुः के०) समुद्र (उदरग
तं के०) उदरमां रहेला (तं वाडवं के०) ते वडवानलने (किंवा के०)
गुं वली (नदधौ के०) न धारण करतो हवो अर्थात् वडवानलने धारण
करतो हवो, तथा (सारग्राहिसुराः के०) समुद्रमंथन करती वखतें सारना
ग्रहण करनारा देवताउं तो थया, परंतु प्रसिद्ध एवुं (विपं के०) विपने
(आशु के०) जलदी (नीलकंठः के०) महादेव (किं के०) गुं (न प
पौ के०) न पान करता हवा ? अर्थात् महादेव विपनुं पान करता हवा ॥
माटे जीवरक्षणने माटे इंडियलोलुपत्वनो त्याग करी महोटा पुरुषो उग्र
दुःख सहन करे ठे अने विष जेवा पदार्थनुं नक्षण करे ठे. जो रसनेंडिय
लोलुप होय तो ते विषादि नक्षण करे नहिं ॥ १०३ ॥

आ श्लोकमां धर्मरुचि तथा वडवानल अने नीलकंठ ए त्रणना दृष्टां
त ठे, तेमां प्रथम धर्मरुचि साधुनी कथा कहे ठे. उज्जयिनी नगरीने
विषे सोमदेव, सोमनूति, अने सोमशर्म्मा नामें त्रण ब्राह्मण जाइयो
हता, ते त्रणेने अनुक्रमें नागश्री नूतश्री अने यक्षश्री नामनी त्रण
स्त्रीयो हती, ते त्रणे स्त्रीयो पोत पोताने वारे वारे रसोइ करे. एक
दिवस नागश्रीनो रसोइनो वारो आव्यो त्यारें कडवुं तुंबडुं तैयार करी.

ने धर्मरुचि नामा कोइ साधु वहोरवा जता हता, तेने ते पापणीयें वो होराव्युं, साधुयें ते तुंबडुं लशने पोताना गुरुने देखाड्युं ते जोइने गुरु बोल्या, के एने स्थंमिलमां परठवो, त्यारें साधु परठवा गयो, त्यां मक्कि का अने कीटकादिक जीवोनो घात अशे एम जाणी, ते तुंबडाने पोतें न द्दण करी गयो, ते विष प्रयोगें मरण पामी सर्वार्थे सिद्ध विमानप्रत्यें गयो.

हवे बीजी वडवानलनी कथा कहे ठे. पूर्वे ब्राह्मणनी जाति वडवा नलनामा एक नवीन असुर उत्पन्न थयो, ते प्रचंड एवा सर्व देवताउनों उपरोध करवाने तत्पर थयो ते समयें सर्व सुरपति प्रमुख देवताउयें एक ठा अइने ब्रह्मपुत्री सरस्वतीनी प्रार्थना करीने, ते वडवानलने समुद्रमां ना खी दीधो. पढी तेने कोइ बाहेर काढवा शक्तिमान् थयुं नहिं, पढी शारदा देवी घटनीवच्चें तेने प्रक्षेपण करीने ते वडवानलने देखतां हतां. कहेलुं ठे के ॥ श्री नारतीसुरपतिप्रमुखैः सुरोधै, रच्यर्थिता जलनिधिं ज्वलयांचका ॥ तन्नंदनेषु सतत वैरमनुस्मरंती तन्नंदनेषु विबुधेषु पञ्चुराखी सा ॥ १०३ ॥

हवे नीलकंठनी कथा कहे ठे, एकदिवस सर्व देवताउ सुरपति प्रमुख ब्रह्मा, विष्णु, शंकर, सुरपति, ग्रहपति, निशापति, देताउयें एकठा अइने मेरुनो मंथानक करीने शेषनागनुं नेत्रुं बनावी, समुद्रनुं मंथन करवा मां मथुं, ते समय चउद रत्न उत्पन्न थयां, तेमां लक्ष्मीनामनुं रत्न निकळ्युं तेने विष्णुयें ग्रहण कयुं. एम चतुर्दश रत्नो सर्व देवोयें वेंची लीयां. तेमां देवताउयें रंजा अप्सरा मेलवी, तथा शंकरना जागमां काहिं पण आव्युं नहिं, त्यारें शंकरें कयुं हवे हुं समुद्र मंथन करीश ते प्रमाणे मंथन कर वा मांमथुं त्यारें विष्णु प्रमुखें कयुं बहु मंथन करवाथी कालकूट विप उ त्पन्न थशे, पण ते न मानतां मंथन कयुं, तेवारें कालकूट विप समुद्रमां थी उत्पन्न थयुं, ते विपने सर्व जगत्ना कळ्याण माटे शंकर, पोतें पान करी गया अने कंठमां राख्युं, तेथी नीलकंठ एवुं शंकरनुं नाम पड्युं.

सप्तापि व्यसनानि पापसदनान्येतानि वर्ज्यानि यत्,
सत्कर्मापि न शस्यते व्यसनमत्यासेवयास्या द्यया ॥

स्नेहोऽर्हत्यपि गौतमस्य गणनाऽकाले च कोशागुरोः,

ग्लानिः पारदजाविते हि कनकेऽरिष्टं फलेऽनार्त्तवे ॥ १०४ ॥

अर्थः—(एतानि के०) ए (सनापि के०) सात एवां पण (व्यस-
नानि के०) व्यसनो जे ठे, ते (पापसदनानि के०) पापनां वर ठे,
माटे (वर्ज्यानि के०) वर्जवा योग्य ठे, (यत् के०) जे कारण माटे ते व्य-
सन सेवनारो प्राणी (सत्कर्मापि के०) सारा कर्मने करनारो होय तो पण
(नशस्यते के०) बखणातो नथी. ते व्यसनोनी (अत्यामेवया के०) अ-
ति सेवनायें (व्यसनं के०) दुःख (स्यात् के०) होय. केनी पेंतें ? तो के-
(यथा के०) जेम (गौतमस्य के०) गौतमने (अर्हति के०) अरिहंत जग-
वानने विपे (स्नेहोपि के०) स्नेह पण जे ठे, तेने लोको व्यसनज कहें ठे.
(च के०) तथा (कोशागुरोः के०) स्थूलिनइने (अकाले के०) अका-
लने विपे (गणना के०) पूर्वनी गणना ते पण (ग्लानिः के०) व्यसन
रूप आय ठे. तथा (पारदजाविते के०) पारासायें अत्यंत जावना करे-
ला एवा (कनके के०) सुवर्णने विपे श्यामता आय ठे. तथा (अनार्त्त-
वे के०) ऋतु विनाना समयमां उत्पन्न थयेला (फले के०) फलने विपे
(हि के०) निश्चें (अरिष्टं के०) अरिष्ट आय ठे. एम लोकोक्ति ठे, तेमाटे
अति सर्वत्र वर्जयेत्, एम जाणवुं ॥ १०४ ॥

आ श्लोकमां गौतम तथा स्थूलिनइनो दृष्टांत होवाथी प्रथम गौतम
गणधरनी कथा कहें ठे. श्रीवर्द्धमानस्वामीना शिष्य प्रथम गणधर श्रीगौत-
मस्वामी हता, हवे जेने वीरजगवानें पोताने हाथें दीक्षा आपे तेने तरत के
वलज्ञान उत्पन्न आय, परंतु गौतमगणधरने श्रीवीरजगवाननी उपर अत्यं-
त स्नेह होवाथी स्नेहांतरायथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं नहिं, पढी वीरजग-
वाने पोताना निर्वाण समयने विपे देवशर्माने प्रतिबोध करवा माटे गौत-
मने आसन्नधामें मोकव्या, श्रीवीरजगवान् अपापा नगरीने विपे हस्तीपा-
ल राजानी जीर्ण रत्नक सजाने विपे रह्या, शोल प्रहर पर्यंत देशना देवा,
पढी कार्तिक वदि अमावास्याने दिवसें परमपदने प्राप्त थया, हवे देवशर्मा-
ने प्रतिबोधीने पाठा आवता देवताउना मुखयकी वीरजगवान् निर्वाणप-
दने प्राप्त थया, एवुं सांजलीने गौतमस्वामी अत्यंतशोक करीने पढी प्रभु
वैराग्य आणी स्नेहपाशनो बंध त्रोडीने केवलज्ञान पाम्या.

हवे स्थूलिजडनी कथा पूर्वे कहेली पूर्वे ठे, तथापि प्रकारांतरशी वली कहे ठे. एक दिवस श्रीजड्वाहुस्वामीनी पासं स्थूलिजडनी वेहेनो यद्वादि आर्याउयें कहुं के हे नगवन् ! स्थूलिजड हाल क्यां ठे ? त्यारें गुरुयें कहुं के, अशोकवनने विषे पूर्वोनी गणना करतो ठतो रह्यो ठे, त्यारें सर्वे साध्वीयो तेने वांदवा माटे अशोकवनमां गइ, त्यां पोतानी वेनोने आवती जोशने स्थूलिजड पोतानी विद्यानी परीक्षा करवा माटे सिंहनुं रूप विकुर्वीने सन्मुख आव्यो तेने जोशने सर्व साध्वीउ त्यांशी नाशीने गुरुनी पासं आवी कहेवा लागी के हे नगवन् ! स्थूलिजडने तो सिंह नहण करी गयो. ते सांजली गुरुयें कहुं के हजी त्यांज स्थूलिजडजी ठे. बीजी वार तेनी वेनोयें जशने वंदन कहुं पढी गुरुयें जाण्युं एनाथी विद्या जीरवाती नथी माटे हवे पूर्व जणाववां नही तो पण श्री संघना उपरोधयकी चार पूर्व मूलपा ठें गुरुयें जणाव्यां, परंतु अर्थयकी जणाव्यां नहिं ए. स्थूलिजडनी कथा कही.

द्यूतेनार्ययशः कुलक्रमकलासौंदर्यतेजःसुहृत्, सा
धूपासनधर्मचिंतनगुणा नश्यन्ति संतोपि हि ॥ यद्
त्पांशुसुतेषु तच्च्युतसुधीष्वादित्यनावर्जिते, विश्वे किं
तमसा स्फुटं घटपटस्तंजादि वा लह्यते ॥ १०५॥

अर्थः—(संतःअपि के०) विद्यमान एवा पण (अर्थ के०) धन अथवा शास्त्रना अर्थ (यशः के०) यश (कुलक्रमः के०) कुलाचार, (कला के०) लिखित, पठित, गीत, वाद्यादिक वहाँतेर कला, (सौंदर्य के०) सुंदरपण (तेजः के०) तेज, (सुहृत् के०) सुमित्र, (साधूपासन के०) गुरुपर्युपास्ति, (धर्मचिंतन के०) दानशीलादि धर्मचिंता, एवा (गुणाः के०) गुणो (द्यूतेन के०) द्यूतें करी (हि के०) निश्चै (नश्यन्ति के०) नाश पामे ठे. केनी पेठें ? तो के (यद् के०) जेम (पांशुसुतेषु के०) पांच पांशुवोने विषे. ते केवा पांशुवो ठे ? तो के (तच्च्युतसुधीषु के०) ते द्यूतयकी चष्ट यइ ठे बुद्धि जेनी एवा ठे. कवि कहे ठे के (आदित्यनावर्जिते के०) आदित्यनी कांतिथी रहित एवा (विश्वे के०) विश्वने विषे (तमसा के०) अंधकारें करी (स्फुटं के०) प्रगट पण (किंवा के०) गुं वारूं. (घटपट स्तंजादि के०) घट, पट, स्तंजादिक (लह्यते के०) लह्य याय ठे. ना य

ता नथी. तेम द्यूतमां पण पूर्वोक्त गुणो दृश्यमान थता नथी, ए जावार्थे ठे.

आहिं पांच पांमवोनी कथा कहे ठे. कुरुदेशमां हस्तिनापुर नगरने विषे युधिष्ठिर राजा, नीम, अर्जुन, सहदेव अने नकुल ते चार जाइयें सह वर्तमान पोतें साम्राज्यश्रीने जोगवता हता. एक दिवस पोताना नवीन करावेला श्रीशांतिनाथजीना देरासरनी प्रतिष्ठा करवाना महोत्सवने अर्थ पत्रद्वारायें हस्तिनापुरथकी डुर्योधनादिकने तेडाव्या, त्यां प्रतिष्ठाना नवन वा महोत्सव थइ रह्या नंतर मणिचूड विद्याधरें सहस्र स्तंजयुक्त निर्माण करेली सजाने विषे कौरवो तथा पांमवो मलीने द्यूत रमवा लाग्या, तेने तेमना काका विदुरजीयें घणी रीतें रमवानो निषेध कस्यो, तो पण पांमवो तथा कौरवो द्यूत रमवाथी विराम पास्या नहिं, पठी शकुनियें नाखेला दे वाधिष्ठित पाशायें करी डुर्योधन पांमवना राज्यने हरण करतो हवो. अनु क्रमें डौपदीने पण हारी गया. तेवारें जीष्मादिकें ठेराव्युं के पांमवो वार वरस वनमां रहे तथा, एक वरस ठाना कोइ जाणे नहिं एवी रीतें रहे, ते प्रमाणे पांमवो वार वर्ष वनवासमां रह्या अने एक वरस रूपांतर करीने वैराट नगरमां ठाना रह्या. पठी कौरवो साथें युद्ध करी कौरवोनो पराजय करी राज्यने प्राप्त थया. ए प्रमाणे द्यूतमां दुःख ठे एम जाणवुं ॥१०५॥

द्यूतं न किं त्यजत किं दहत स्वदेहं, ठागं च मूत्रयसि
किं वदने स्वकीये ॥ तत्तादृशी प्रियतमासहितो नलोपि,
जानीत रोरइव राज्यसुखान्निरस्तः ॥१०६॥ द्यूतप्रकरणम् ॥

अर्थः— हे मूढजनो! (द्यूतं के०) द्यूतने (किं के०) केम (नत्यजत के०) त्याग करता नथी तथा (किं के०) शामाटे (स्वदेहं के०) पोता ना देहने (दहत के०) द्यूताग्रियें करीने बालो ठो. (च के०) वली (ठागं के०) बकराने (स्वकीये वदने के०) पोताना मुखने विषे (किं के०) शामाटे (मूत्रयसि के०) मूत्रावो ठो जुवो (तत् के०) ते माटे (तादृशी के०) तेवी (प्रियतमा के०) वल्लज एवी पोतानी स्त्री दमयंतीये (सहितः के०) सहित एवो (नलः अपि के०) नलराजा पण (राज्यसुखात् के०) राज्यसुखथकी द्यूतें करी (निरस्तः के०) त्रष्ट थयो ठतो (रोरइव के०) जेम दरिडी होय तेनी पेठे थयो. एम (जानीत के०) हे जनो तमो जाणो ॥१०६॥

आहिं नलराजानी कथा कहे ठे. नलराजा त्रणखंमनो अधिपति हतो एकदिवस राजने विपेलोन पामेला कुवर नामा पोताना जाइ साथें नलरा द्यूत रमतां दैववर्गें राज्य हारी गयो. पढी दमयंती सहित वनमां गयो, मार्गमां विचाखुं जे हुं गुं आवा हालें सासराने घेर जाउं, एम विचारिने दमयंतीने वनमां सूतेली मूकीने जातो रह्यो, पाठलथी जेवारें दमयंती जागी तेवारें बहुविलाप कख्यो, मार्गमां सार्थवाहनं धाडीथी रह्यो कखुं, पढी पर्वतनी गुफामां रहिने पांचशे तापसने बोध कख्यो, सात वरस त्यां रहि. पढी पोतानी मासीनी दीकरीने घेर गइ, नलराजा पण देवप्रयोगें करी विरूपांग कुब्ज थयो, सुसमार पुरमां दधीपर्ण राजानी पासें रसोयो थइने दस वरस पर्यंत रह्यो. अने दमयंती पण पोतानी फइने त्यां ठछ अछम तप करती रही पढी पोताना वापने घेर गइ. नलराजा पण त्यां ते दमयंती साथें मथ्या, बली पण द्यूत रमाडीने पाबुं पोतानुं राज्य कुवर पासेंथी लइ लीधुं, माटे सर्वथा द्यूत रमवुं नहिं ॥ १०६ ॥

मांसाशनान्ननरकएव ततः सदेव, स्तद्धोलुपं हरि
नृपं कृतवान्सरोषः ॥ किंपाकपेशलतराशनदत्ततृ
ष्णे, किंपाकन्नोजिनि मृतेरपि संशयोस्ति ॥ १०७ ॥

अर्थः—(मांसाशनात् के०) मांसाशन थकी (नरकएव के०) नरकज होय, (ततः के०) तेमाटे (सरोषः के०) रोषयुक्त एवो (सः के०) ते (देवः के०) देव (हरिनृपं के०) हरिनामना राजाने (तद्धोलुपं के०) ते मांसनाशनमां लोलुप एवो (कृतवान् के०) करतो हवो, (पाकपेशलतराशनदत्ततृष्णे के०) पाकें करीने अत्यंत मनोहर एवं ठे अशन जेनुं एवा पदार्थने विषे दीधी ठे तृष्णा जेणे एवा ते (किंपाकन्नोजिनि के०) विष वृद्धना फलनुं नोजन करनारने विषे (मृतेरपि के०) मरणनो पण (संशयः के०) संदेह (किं के०) गुं (अस्ति के०) ठे. ना नथीज. एटले जेर खानारने विषे मरण संदेह होयज नहिं एम जाणवुं ॥ १०७ ॥

आहिं हरिनृपनी कथा कहे ठे. मधुपिंगलनो जीव अने बीजो हरिनृपनो जीव ए वेहु पूर्वजवना वैरें करी मरण पामी, एक हरिवर्ष क्षेत्रमां युगलीक थयो, अने एक देवता थयो, परंतु ते तेनो वैरी जीव युगलीक

હોવાથી તેને મરણાદિક કષ્ટ કરવામાં કોઈ રીતથી દેવતા સમર્થ થયો નહિં તેવારે તે યુગલિયાને તે પૂર્વજન્મનો વૈરી દેવ ઝપાડીને ઝરતસ્વંમમાં લાવી રાજ્ય દફને તે યુગલીયાને માંસ લોલુપ કરતો હવો થોડે થોડે મધ પાન પણ કરાવતો હવો, તેથી તે યુગલીયો મરીને માંસાશનના પાપથી નરકમાં ગયો. એવીરીતે તે દેવે સ્વસ્વરૂં પોતાનું વૈર લીધું ॥ ૧૦૭ ॥

સ્નેહોદયાપિ હૃદિ કામિષ્ણલોલુપાનાં, કિંચિદ્વિણાપિ પતિ
માંસદલાનિ નૈષ્ઠત્ ॥ નાશ્નાતિ કિં નિજકુટુંબમપિ દ્વિજિ
ઘ્ની, સ્થાનં સ્વમન્યદપિ કિં દહતીહ નાગ્નિઃ ॥ ૧૦૮ ॥

અર્થઃ—(આમિષ્ણલોલુપાનાં કે૦) આમિષને વિષે લોલુપ એવા પ્રાણી યોના (હૃદિ કે૦) હૃદયને વિષે (સ્નેહઃ કે૦) સ્નેહ રૂપો ? તથા (દયા પિ કે૦) દયા પણ (કા કે૦) શી ? અર્થાત્ આમિષ્ણલોલુપને હૃદયમાં દયા તથા સ્નેહ હોતો નથી. જુવો (ચિદ્વિણાપિ કે૦) ચિદ્વિણા નામની સ્ત્રી પણ પોતાને પુત્રનો ગર્ભ રહેવાથી (પતિમાંસદલાનિ કે૦) પતિ શ્રેણિ કરાજાના માંસના કટકાને (કિં કે૦) શું (નૈષ્ઠત્ કે૦) ન ઈષ્ટતી હવી ? અર્થાત્ માંસલોલુપા ચિદ્વિણા થઈ, ત્યારે તેણે પોતાના પતિનું પણ માંસ खाવાનો વિચાર કયો, વલી (દ્વિજિઘ્ની કે૦) સર્પિણી (નિજકુટુંબમપિ કે૦) પોતાના કુટુંબને (નાશ્નાતિકિં કે૦) શું નથી खाતી ? ના खाયઝેજ, અ ને (અગ્નિઃ કે૦) અગ્નિ જે ઠે, તે (ઇહ કે૦) આહિં (સ્વં કે૦) પોતાનું તથા (અન્યત્અપિ કે૦) બીજા સ્થાનને પણ (કિં કે૦) શું (ન દહતિ કે૦) બાલતો નથી ? ના બાલેઝેજ ॥ ૧૦૮ ॥

આંહિં ચિદ્વિણા રાણીની કથા કહેઝે. રાજગૃહી નગરીને વિષે કોઈ તાપસ માસ રૂપણ કરતો હતો, તેને સર્વ લોક નિમંત્રણ કરીને પારણું કરાવતાં હતાં, એક દિવસ તે તાપસનું લગજન માસોપવાસ વ્રત પૂર્ણથવા આવ્યું તે વચ્ચે તેને શ્રેણિકરાજાએ આવીને વિનંતિ કરી પોતાને ઘેર પારણું કરાવવા માટે આમંત્રણ કહ્યું પઠી મધ્યાહ્ન સમયે પારણું કરવા તાપસ આવ્યો ત્યારે રાજાને વિસ્મરણ થઈ ગયું તેથી રૂપિ આવે તો તેને પારણું કરાવજો એવું કોઈને કહ્યું નહીં. રૂપિ પણ બોલ્યા વિનાજ પોતાના સ્થાનક પ્રત્યે જઈને વીજા માસરૂપણ તપ કરવાનો પ્રારંભ કયો, વલી રાજાએ જાણ્યું જે મેં

आमंत्रण करीने रुषिने पारणुं करावुं नही एम विचारी श्रेणिक राजायें पाळुं रुषिने पारणामाटे आमंत्रण कखुं वली पण पारणाने दिवसें ते वात राजाने वीसरी गइ अने घरमां कोइने कखुं नहिं. तेथी फरी पण रुषि पाठा गया, अने त्रीजा मासदृषणनो आरंज कखो, एम त्रीजी वार पण श्रेणिक राजायें कखुं ते पढी तपस्वी क्रोधायमान अइने कहेवा लाग्या के आवता जवमां अवतार लइने आ राजानो हुं अनर्थकारक थावं एम नि याणुं करी ते तापसनो जीव मरीने चिह्नणाना उदरमां आवी उपन्यो ते पेटमां रहेवाथी गर्जप्रनावथी तथा पूर्वजन्मना वैरथी चिह्नणा राणीने दो होजो थयो, जे हुं मारा पतिना मांसनुं नहण करुं ? ए विचार थाय पण कहेवाय नहिं, अने तेनी चिंतामां राणी डुबला अइ गइ, तयारें श्रेणि कें एक दिवस राणीने पूठुं के हे राणी ! तुं दिवसे दिवसें दुर्बल कैम थ ती जाय ठे ? राणीयें जे पोतानो विचार हतो, ते यथास्थित राजापासें निवेदन कखो, पढी अजयकुमारें श्रेणिक राजाने अंधकारमां राख्यो, ते ना पेट उपर मृगनुं मांस बांधुं, अने तेमांथी प्रतिदिन कातरीने चिह्नणा ने जेम जेम आपे, तेम तेम राजा खोटी रीतें रुदन करे, जेम कोइनुं पेट कापे, ने रुवे तेम ते रोवे, तेवारें चिह्नणा हर्ष पामे, एम ते चिह्नणा राणी नो दोहोजो संपूर्ण कखो, पढी पोताथी उत्पन्न थयेला बालकने चिह्नणा राणीयें उकरडे नाखी दीधो, तेनी मालम पडवाथी श्रेणिक राजायें त्यां थी ग्रहण करी लीधो, त्यां उकरडामां कुकडे ते बालकनी अंगुलि वगेरे लुं नहण कखुं तेथी तेनुं नाम कोणिक पाडुं, अने बीजुं नाम अशोक चंड एवं पाडुं, अनुक्रमें करी ते त्रण खंमनो अधिपति थयो ॥ १०८ ॥

नाकृत्यकृत्यविदलं मधुपानमत्तो, नूतानि नूतश्च
शून्यमनोवचोंगः ॥ किं देवकीपरिणये मदपारवश्या
त्राश्लेषि जीवयशसाऽप्यतिमुक्तकर्षिः ॥ १०९ ॥

अर्थः—(मधुपानमत्तः के०) मधुपान थकी मदोन्मत्त थयेलो तथा शून्यमनोवचोंगः के०) शून्य ठे मन, वचन अने काया जेनी एवो ठ तो (नूतानि नूतश्च के०) नूतप्रेतादिकें परानव पमाडेलो होय नहिं शुं ? एवो, ते प्राणी (अलं के०) पूरी रीतें (अकृत्यकृत्यवित् के०) अ

કૃત્ય અને કૃત્યને જાણનારો (ન કે૦) યાતો નથી. (દેવકીપરિણયે કે૦) દેવકીના પરિણયને વિષે (મદપારવશ્યાત્ કે૦) મદના પરવશ પણાથી (જીવયશસા કે૦) કંસની સ્ત્રી જીવયશાયેં (અતિમુક્તકર્ષિઃ અપિ કે૦) અતિમુક્ત નામા રૂષિને પણ (કિં કે૦) શું (ન આશ્લેષિ કે૦) ન આલિંગન કહ્યા. અર્થાત્ મદિરાના પરવશપણાથી કંસની સ્ત્રી જીવયશાયેં અતિમુક્ત રૂષિને આલિંગન કહ્યાજ ॥ ૧૦૯ ॥

આહિં જીવયશાની કથા કહે છે. મધુરાપુરીનેવિષે કંસ રાજા રાજ્ય કરતો હતો, તેની જીવયશા રાણી હતી તે કંસરાજાયેં દેવકરાજાની દી કરી દેવકીજીને પોતેં અગ્રેસર થઈને તેના સ્વામી વસુદેવજીને આપી, દેવકીને પરણવાને તે વસુદેવ આવ્યા, અને મંદપમાં નવનવા ઉત્સવો થવા માંડ્યા, તેવા સમયમાં કંસનો જાડ અતિમુક્ત રૂષિ જિહ્વાને માટે ત્યાં આવ્યો, તેવામાં મદ્યપાનેકરી પરવશ થયેલી એવી જીવયશા પોતાના દેવરને કંઠને વિષે વલગીપડી, અને કહેવા લાગી કેં તમો ગીત ગાન કરો, હું નૃત્ય કરીશ ? તેવારેં સાધુએ તેના હાથમાંથી ભુટવાનો ઘણો ઉપાય કહ્યો તોં પણ તેણીએ તે સાધુને ઢોઢ્યો નહીં. ત્યારેં મુનિયેં કહ્યું કે એટલો વધો હર્ષ તુંને કેમ ઉત્પન્ન થયો છે ? એજ દેવકીનો સાતમો ગર્ભ થાશે તે તારા વાપનેં, તથા તારા પતિને મારશે આ વાત સાંજલતાંજ જીવયશાને મદ્યનો નિશો ઉતરી ગયો અને કાંઈક રૂષિને ઢોઢ્યા અવસરજોઈને રૂષિ નિકલી ગયા, કાલેંકરીને શ્રીકૃષ્ણના હાથથી કંસ તથા જરાસંધ મરણ પામ્યા ॥ ૧૦૯ ॥

મધુ મધુરવચોજિઃ પ્રેયસીપ્રેરિતોયઃ, પિબતિ નિજકુલોઞ્ચા
ચારચિંતાં વિમુચ્ચ ॥ વરરુચિવદિહાપિ પ્રેક્ષતે ડુર્ગતિં
સઃ, ક ચ તનુદૃઢતા સ્યાન્નોગિન્નુક્તાજ્યન્નોગૈઃ ॥ ૧૧૦ ॥

અર્થઃ—(મધુરવચોજિઃ કે૦) મધુર એવા વચનોયેં કરી (પ્રેયસીપ્રેરિતઃ કે૦) પ્રિયાયેં પ્રેમ્યો એવો (યઃ કે૦) જે પુરુષ (નિજકુલોઞ્ચાચારચિંતાં કે૦) પોતાના કુલના ઝંચા આચારની ચિંતાને (વિમુચ્ચ કે૦) મૂકીને (મધુ કે૦) મદ્યને (પિબતિ કે૦) પાન કરે (સઃ કે૦) તે પુષ્કર (૬ હાપિ કે૦) આ લોકનેવિષે પણ (ડુર્ગતિં કે૦) ડુર્ગતિને (પ્રેક્ષતે કે૦) જોવે છે. કોની પેઠેં ? તો કે (વરરુચિવત્ કે૦) વરરુચિની પેઠેં ? જેમ વર

रुचि पंमितना कानमां मद्यपान करवाथी उकालेलुं शीशुं रेडयुं ते वात घटे
 ठे केम के (च के०) अने (नोगिभुक्ताज्यनोगैः के०) सर्पे बोटेला घृतथी
 (तनुदृढता के०) शरीरनी दृढता (कस्यात् के०) क्यांथी होय ॥ ११० ॥

आहिं वररुचिनी कथा कहे ठे. पामलीपुरने विषे वररुचिनामा पंमित
 रहेतो हतो, ते पंमित नित्य पांचशे नवीन काव्योयें करी नंदराजानी
 प्रातः कालमां स्तुति करतो हतो, ते काव्यो सांजलीने तरत राजा, पोता
 ना शकमाल मंत्रीनी सासुं जूवे, जे आ मंत्री काव्योना अर्थ सारी रीतें क
 रे, तो हुं कांहिक पंमितने दान आपुं ? शकमाल मंत्री तेहुं पांमित्य यथा
 स्थित घणुंज सारुं ठे एम जाणे खरो, परंतु सम्यक्त्व मलीनतायें करी ते
 ना काव्यनी काहिं प्रशंसा करे नहिं. पढी शकमाल मंत्रीनी स्त्रीयें कहुं जे
 तमो ते वररुचि पंमितना काव्यनी प्रशंसा करता नथी ते कांही ठीक नहिं
 एवां स्त्रीना वचन सांजली एकदिवस एकश्लोकनुं व्याख्यान शकमाल मंत्रीयें
 कहुं. तेवारें तरत राजायें तेने दान आप्युं, एकदिवस ते वररुचि पंमितनुं
 अजिमान उतारवा साटे शकमाल मंत्रीयें राजाने कहुं के जे वररुचियें
 काव्यो कख्यां, ते सर्व मारी दीकरियोने आवडे ठे त्यारे राजायें कहुं के त
 मारी दीकरीने केवरावो, तेवारें पडदो आडो नाखीने कन्याउयें वररुचिनां
 कहेलां सर्व काव्य कख्यां. पढी वररुचि, प्रागमां गंगानी पांचशें काव्योयें
 करी स्तुति करे तिहां यंत्रप्रयोगें करी पांचसो दिनार धारण करनारी, कोश
 स्थली उडीने हाथमां पडवा लागी, तेवारें वररुचि कहेवा लाग्यो. के गं
 गाजी स्तुतिथी मने प्रसन्न यइने इव्य आपे ठे. पढी शकमालें तेवा
 त जाणीने संध्याकाले कोशस्थली हती तेमां यंत्रप्रयोगें करी पाषाणो
 मूक्या, अने नंदराजा पासें वररुचिनी लज्जा खोवरावी. हलको पाड्यो,
 तेवारें वररुचियें पोतानी पासें नणनारा ठोकराउने आ प्रमाणे गाथा
 शीखवी, जे ॥ नंदराय जाणे नहि, जे शकमाल करेसि ॥ नंदराय मारी
 करी, सिरिउ रज्जववेसि ॥ १ ॥ ए गाथा सांजली राजाने शकमाल
 उपर क्रोध चड्यो तेवारें शकमालें विषजहण करी पोताना ठोकराने
 शीखव्युं तेनी शीखवणीथी राजानी समक्ष सरिये पोताना वापने तरवा
 रथी मारी नाख्यो राजायें सिरीयाने प्रधान व्यापारमुडा आपी, श्रीयकें
 वररुचिथी वैरलेवा साटे कोशाध्यहने कहुं के जेवी तेवी रीतें वररुचिने

પાડવો, એકદિવસ તેણે રાત્રિનેવિષે. ચંડહાસ મધપાન કરાવ્યું પ્રાતઃ કા
લમાં રાજાની સજાને વિષે કમલ સુંવવાથી મધની વાંતિ કરી, ત્યાં જરી
સજામાં તેની લક્ષ્મી ગઈ સ્વપ્ન થયો, તે મધપાનના પ્રાયશ્ચિત્તમાં તે વરુચિને
શીશું ઝકાલીને તેનું પાન કરાવ્યું તેથી મરણ શરણ થયો ॥૧૧૦॥ સુરાપ્રકરણ.

વેશ્યાવિશ્વકલત્રમત્ર તદહો પાનીયશાલાજલે, યદ્વત્કાં
દવિકાશને ચ શુચિતા કા પ્રાયશસ્તાદશી ॥ તસ્માત્
સાકૃતપુણ્યવત્ કૃતકમુહોકોદયા કિં પ્રિયા, પૂર્ણે જં
વિશદા સ્વનાવકલુષા, દોષાપિ નેદૌ કુરો ॥ ૧૧૧ ॥

અર્થ:- (વેશ્યા કે०) વેશ્યા જે છે, તે (અત્ર કે०) આ સંસારને વિષે
(વિશ્વકલત્ર કે०) આશ્વા વિશ્વની સ્ત્રી છે (તત્ કે०) તે કારણ માટે
(સા કે०) તે (કિં કે०) શું (પ્રિયા કે०) મનો, જીષ્ટ થાય, ના નજ થાય.
(અહો કે०) આશ્ચર્ય (યદ્વત્ કે०) જેમ (પાનીયશાલાજલે કે०) પા
ણીના પરબના જલને વિષે (ચ કે०) વલી (કાંદવિકાશને કે०) કંદો
ફના નોજનગૃહને વિષે (શુચિતા કે०) પવિત્રતા (કા કે०) શી? તેમ
(પ્રાયશઃ કે०) પ્રાયેં બહુપ્રકારે કરી વેશ્યા પણ (તાદૃશી કે०) તેવીજ જા
ણવી અર્થાત્ જેમ પાણીના પરબમાં તથા કંદોફના નોજનગૃહમાં પવિત્રતા
હોતી નથી તેમ વેશ્યામાં પણ પવિત્રતા હોયજ નહિં. (તસ્માત્ કે०) તે કા
રણ માટે (સા કે०) તે (કૃતપુણ્યવત્ કે०) કૃતપુણ્ય નામા શેઠની
પેટે (કૃતકમુહોકોદયા કે०) પહેલાં કલ્પો છે મોદ એટલે હર્ષ આનંદ
જેણે અને પછી કલ્પો છે શોકનો ઝડપ જેણે એવી વેશ્યા જાણવી. જુવો
(દોષાપિ કે०) રાત્રિ પણ (અજં કે०) અત્યંત (પૂર્ણે કે०) પૂર્ણ (ઈદૌ
કે०) ચંડ છે (વિશદા કે०) નિર્મલ (ન કે०) શું નથી યાત્રીના આ
યજ છે અને ચંડમા (કુરો કે०) ફીણ થયે છે, (સ્વનાવકલુષા કે०)
રાત્રિ સ્વનાવથીજ મેલી યાત્રી નથી શું? અર્થાત્ સ્વનાવે કરીને કલુષ એવી
રાત્રિ છે તે ચંડમા રૂપ પોતાનો સ્વામી કલાથી પૂર્ણ હોય ત્યારે નિર્મલ
દેખાય છે, અને જ્યારે ચંડમાની કલા નષ્ટ થાય, ત્યારે રાત્રિ કાલી નાસે
છે તેમ વેશ્યા પણ સ્વનાવકલુષ છે તે પરપુરુષોનું ધન મલે તેથી નિર્મલ
લાગે છે અને પુરુષ નિર્ધન થાય ત્યારે પોતે પોતાના સ્વનાવને પામે ॥૧૧૩॥

आ श्लोकमां कृतपुण्यनो दृष्टान्त होवासी तेनी कथा कहे ठे. राजगृहिने विषे कोइक धनदत्तनामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेने कृतपुण्यकनामा पुत्र हतो, तेना पिता धनदत्तं चातुर्यने माटे कृतपुण्यकने यौवनमां वेश्याने घेर शिक्षा माटे मोकव्यो, ते वेश्यानुं नाम वंसतमंजरी करी हतुं, त्यां रहिने ते कृतपुण्यकें पोताना बापनुं बार कोटिधन हतुं ते सर्व उडाडी दीधुं, कालें करी तेनां माता पिता नष्ट थइ गयां, हलवे हलवे इव्यनो नाश थइ गयो, पढी ते ज्यारे निर्धन थयो त्यारे वेश्यायें तेने अपमान करीने काढी मूक्यो, कृतपुण्यकनी जार्यायें ककलाट करवा मांमयो तेवारे घरमां निर्धन पणुं जोइने परदेश जवानो विचार धाख्यो, ते विदेशीनी साथें गाम बाहेर निकव्यो, त्यां सूतो हतो, तेवामां रात्रिनेविषे चार स्त्रियोयें आवीने सुतोने सूतो त्यांशी उपाडीने तेने पोताना जवनमां राख्यो, त्यां ते चारे स्त्रियोनी साथें जोग जोगवतो ठतो रह्यो, ते स्त्रियोथकी चार पुत्रो उत्पन्न थया, केटलोक काल गया पढी एकदा ते कृतपुण्यक सूतो हतो तेने तेमज पाढो ज्यांशी उपाज्यो हतो, त्यां लावी सार्थमां मूक्यो, तेनी साथें एक जातानो लाडु आप्यो हतो, तेने कथवन्नायें पोताने घेर जांगीने जोयुं, तो अंदरशी चार रत्न निकव्यां, अनुक्रमें ते श्रेणिकरा जानी दीकरीने परण्यो, ते अजयकुमार मंत्रीनी बुद्धियेंकरी पाढी चारे स्त्रियो तथा पोताना चारे पुत्र तेने मव्या ॥ १११ ॥

कलघुनि गणिकानां हृदयेके गवाह्वा, दधति यदनुवेलं ता
रसं नव्यनव्यं ॥ तदजनि हतवृत्तः कूलवालोऽपि ताजि, गर्ल
ति हिमगिरिर्वा जानुजानिर्दृढाजिः ॥ ११५ ॥ वेश्याघारं ॥

अर्थः—(गणिकानां के०) वेश्याउना (लघुनि के०) हलका एवा (हृदि के०) हृदयेने विषे (अनेके के०) अनेक (गवाह्वाः के०) गोखना जेवां ठिडो (क के०) शा माटे यतां हवां, (यत् के०) जे कारण माटे (ताः के०) ते वेश्याउ (नव्यनव्यं के०) नवीन नवीन एवा (रसं के०) रसने (अनुवेलं के०) प्रति समय (दधति के०) धारण करे ठे, (तत् के०) तेमाटे (कूलवालोऽपि के०) कूलवाल नामा तपस्वी पण (ताजिः के०) ते वेश्याउयें (हतवृत्तः अजनि के०) हरण करी ठे वृत्ति जेनी ए

वो चारित्र्यी ऋषि ययो ते वात घटे ठे, केम के (हिमगिरिः के०) हेमाचल गिरि हिममय ठे ते (वा के०) जेम (दृढाजिः के०) दृढ एवी (नाबुजाजिः के०) सूर्यना किरणोयें करी (गलति के०) गले ठे.

आहिं कूलवाल ऋषिनी कथा कहे ठे. कोणिकराजायें पोतानी पट्टराणी पद्मावतीना वचनथकी पोताना पुत्र हृद्विहृद्वनी पासें सेचानक हस्ती, हार, अने कुंमलनी याचना करी ते बेहु जणायें ते वस्तु आपी नहिं. पठी ज्यारें घणीज मागणी करी त्यारें चेडा महाराजानी पासें गया, दूत मोकलीने चेटराजाने जणाव्युं के कोणिक राजा आ प्रमाणे वस्तुउ मागे ठे. पठी ते वस्तु न मलवाथी कोणिक राजा युद्ध करवा माटे समस्त सैन्य लइने विशालानगरीने विषे गयो, त्यां युद्धमां प्रथम चेटकें एक वाणेंकरी काल कुमरने हण्यो, तदनंतर दश युद्धोये करी कोणिकना दश बांधवो माखा, ते वारें कोणिकें चमरेंडनुं अने सौधमैंडनुं आराधन कखुं, तेणें चेटकराजा ना बाणनुं स्खलन कराव्युं, तेवारें चेटक राजा अनशन लइ देवगतिने प्राप्त थयो, पठी सेचनक हाथी उपर वेशीने हृद्विहृद्वें रात्रिनेविषे घणा माणसोने मारी नाख्यां, पठी कोणिकना कूडकपटथी ज्यारे सेचनक हस्ती संग्राममां मरण पाय्यो, त्यारें हृद्व तथा विहृद्वें श्रीवीरजगवाननी पासें दीक्षा ग्रहण करी, अने कोणिकें विशालानगरीने ग्रहण करवानो उपाय कखो, तो पण ते नगरी लेवाने समर्थ थयो नही. त्यारें कोइ राहसैं कखुं के कूलवालक ऋषि जो आवे, तो विशाला नगरी ग्रहण थइ शके ! ते काम मागधिका वेश्याथी आय तेम ठे. पठी कोणिकें मागधिकाने कहे वाथी तरत ते कपटश्राविका अइने जे वनमां कूलवालक ऋषि हता, त्यां पोतानी साथें बीजी पांच ठ वारांगना लइने गइ ते स्त्रियोयें लाडुमां ने पालानुं चूर्ण नाखीने ऋषिने बहोराव्या तेशी ऋषिने जाडा थवा मांमया त्यारें ते स्त्रियोयें ते मुनिनुं वैयावृत्य करवा मांमयुं, अने अंगस्पर्शनादिकें लोन्नित करी चारित्र्यकी पतित करीने राजानी पासें आय्यो, राजायें पूठ्युं के हे मुनि ! ए विशाला नगरी के वीरीतें लेवाय ? त्यारें ऋषियें कखुं के पुरनी वच्चें श्रीमुनिसुव्रतस्वामीनो प्रासाद ठे तेमां एक इंदु ठे, ते जो पाज्य, तो विशाला नगरी तने मले, पठी ऋषि पोतें ते पुरमां गया, अने के

हेवा लाग्या के जे तमें सर्वे मलीने प्रासादना दंम कलशादिकने पाडो, तेवारें कटक तथा लोकोयें तेम कखुं तेथी पृथ्वी ग्रहण करी. पढी त्यां ह लनी साथें गर्दजने जोडीने क्षेत्रो खेडवा मांमयां, तेथी राजानी प्रतिज्ञा पूर्ण थइ ॥ ए कूलवालकरुषिनी कथा ॥ ११२ ॥

व्याधोनान्यहिताय सत्यमसकृद्विश्वस्तजंतुंस्तुदन्, न स्व
स्मिन्नपि तुष्टये च्युतशरक्रोडादितोऽतं व्रजन् ॥ मृत्यौ
दुर्गतिमाप्तवांश्च मृगयालोकध्यात्यै ततो, गांगेये
न सशांतनुद्विक्तिपतिस्तस्यानिषिद्धस्ततः ॥ ११३ ॥

अर्थः—(सत्यं के०) ते वात तो सत्य ठे, के (अन्यहिताय के०) अन्यना हितने माटे (व्याधः के०) जे पाराधि जे हिंसक ते (न के०) नथी वली ते पाराधि केहेवो ठे ? तो के (विश्वस्तजंतून् के०) गायनेकरी विश्वास पमाडेला जे मृगादि जंतुं तेने (असकृत् के०) वारंवार (तुदन् के०) दुःख देतो एवो तथा (च्युतशरक्रोडादितः के०) पोताना हाथथी ठोडेलां एवां जे बाणो, ते शूकरादिकने लाग्यां, ते माटेज ते व्याधने मारवा दोड्या, एवा जे शूकरादिक तेथकी (अंतं के०) अंतने (व्रजन् के०) प्राप्त थयो एवो ते व्याध ठे, ते (स्मस्मिन्नपि के०) पोताने विषे पण (तुष्टये के०) तुष्टिने माटे (न के०) यातो नथी. अने ते क्रोडादिक शूकरादिकोनुं (मृत्यौ के०) मरण थये ठेते, मारनार जे व्याध ठे, ते (दुर्गतिं के०) दुर्गतिने (आप्तवान् के०) पामतो हवो, (च के०) वली (मृगया के०) ते मृगादिक मारवानी जे हिंसा ते (लोकध्यात्यै के०) बेहु लोकनेविषे दुःख दायी ठे अर्थात् हिंसा करवाथी आ लोकमां मरणादि जय अने परलोकमां दुर्गति ए बेहु प्राप्त थाय ठे. (ततः के०) ते माटे (ततः के०) ते हिंसाथकी (गांगेयेन के०) जीष्मपितामहें (सः के०)

(शांतनुद्विक्तिपतिः के०) शांतनुराजाने (तस्याः के०) ते मृगयाथ (निषिद्धः के०) निषेध कखा अर्थात् मृगया करवाथकी विराम पमाड्यो. हवे ते गांगेय शांतनुनी कथा कहे ठे, हस्तिनापुरमां कुरुवंशनेविषे शांतनु राजा अत्यंत मृगयाना व्यसनी होता, ते शांतनुराजायें वनमांहि सात जूमिनी श्वेत हवेलीमां रहेली जहु विद्याधरनी पुत्री गंगादेवी जेम कहे ते

वी रीते राजायें वर्त्तवुं एवी प्रतिज्ञा करीने ते गंगासाथे लग्न कछुं, परणीने घेर
 आव्या पढी गंगाये शांतनु राजाने उपदेश करी मृगया रमवानुं व्यसन मू
 काव्युं एकदा गंगाने गर्ज रह्यो त्यारें तेने धनुष्टंकारव करवाना तथा खज
 धाराना मुखदर्शन करवा वगेरेना दोहद उत्पन्न थया, तदनंतर गांगेय ना
 मा पुत्रनो जन्म थयो, पढी फरी पण शांतनु राजा मृगया व्यसनमां आ
 सक्त थयो, त्यारें गंगाये तेने धणुंए समजाव्यो तो पण तेणें मान्युं नही
 अने मृगया रमवा गयो, तेथी परणती वखतें करेली प्रतिज्ञानो जंग थयो
 जाणीने गंगा पोताना पुत्र गांगेयने लइने पोताना पिताने घेर जती रही त्यां
 गांगेयना मामाये शस्त्रास्त्र विद्या सारीरीतें गांगेयने शीखवी, तेथी गांगेय
 सर्व कलामां उत्कृष्ट थयो, पढी जगत्मां लोकोयें केहेवा मांमथुं जे गंगा
 पोताना स्वामीने त्यागीने पीयरमां रहे ठे तेवी निंदाना दुःखथी पोताना
 पुत्र गांगेयने लइने गंगा पाढी वनमां ते प्रासादनेविषे जइने रही. पाठ
 लथी शांतनु राजायें गंगा पोताने पियर तरफ जवाथी चोवीश वरस प
 र्यंत पोते शोक कस्यो, केटला एक दिवसें जे वनमां गंगा पोताना गांगे
 य पुत्रनी साथें रहे ठे तेज वननेविषे शांतनु राजा मृगया रमवा माटे
 आव्या, त्यां गांगेयें मृगया करता अटकाव्याथी गांगेयने अने शांतनु रा
 जाने परस्पर महायुद्ध थयुं, ते युद्धमां गांगेयें शांतनुने जीत्या, पढी गंगा
 ने युद्धनी खबर पडवाथी त्यां आवीने पोताना पति शांतनु राजाने कछुं
 के आ तमारो पुत्र महाप्रतापी गांगेय ठे. तेनी साथें तमें युद्धमां पराज
 य पाभ्या, आ वात सांजली शांतनु राजा अत्यंत प्रसन्न थया, पढी गां
 गेयें शांतनु राजाने मृगया रमवाना निषेधनी प्रतिज्ञा करावी जे हवेथी
 तमारे कोइ वखत मृगया रमवा जवुं नहिं ॥ ११३ ॥

पापक्षीं तनुमध्दोषितघृणः पुत्रेपि दुष्टाशयः, श्रृंगः
 स्वांमवपावकादपि मुधा कं कं न हन्याकृडः ॥ किं
 बाणेन जरासुतो वनगतो विव्याध नो बांधवं, प्रापो
 धैर्मुनिघातपातकजरं किं नाजराजांगजः ॥ ११४ ॥

अर्थः—(पापक्षीं के०) हिंसाकर्म रूप रुद्धिने विषे (तनुमध्दोषितघृ
 णः के०) शरीरधारी प्राणीना वधनेविषे त्याग करी ठे दया जेणे एवी

अने (चंद्रः के०) तीक्ष्ण ठे मन जेनुं एवो प्राणी (पुत्रेपि के०) पुत्रने विषे पण (डुष्टाशयः के०) डुष्ट ठे अंतः करण जेनुं एवो आय ठे, अर्थात् तेने पुत्रनी पण दया आवती नथी. जुवो (जडः के०) जड एवो इंदु ते (खांदवपावकादपि के०) खांदववनने बालवा मुकेला अग्नि थकी पण (कंकं के०) कया कया प्राणीने (मुधा के०) विनापराध (न हन्यात् के०) नहण तो हवो अर्थात् घणा प्राणीने इंदे हण्णा, वली (वनगतः के०) वनने विषे गयेलो एवो (जरासुतः के०) जरा पुत्र ते (बाणेन के०) बाणें करी (किं के०) शुं (बांधवं के०) पोताना श्रीकृष्ण बांधवने (नो विव्याध के०) न मारतो हवो ना मारतोज हवो, अने (अजराजांगजः के०) अजराजानो पुत्र दशरथराजा (उच्चैः के०) अत्यंत पणे (मुनिघातपातकजरं के०) मुनिघातना पातकनारने (किं के०) न पामतो हवो ना मुनिघातना पापनारने प्राप्त थयोज माटे हिंसा सर्वथा करवी नहिं ॥ ११४ ॥

आश्लोकमां त्रण दृष्टांत ठे तेमां प्रथम खांदव वननी कथा कहे ठे. जनमेजय राजायें यज्ञविषे अत्यंत घृत होमवा थकी अग्निने एटली तू ते थइ के जेणे करी अग्निने अजीर्ण थयुं, पढी कोइना यज्ञमां घृतदाह थाय नहिं त्यारें सर्वेने विचार थयो जे हवे आपणे शुं करवुं? पढी इंदे वायुने सहाय करीने अग्निने खांदव वन हतुं तेमां मोकव्यो तैथी ते अग्नियें खांदव वन सजीव हतुं ते नस्मीनूत करी नाख्युं, अने अग्निने अजीर्ण रोग हतो, तेनो नाश कव्यो, आ कथा लौकिक शास्त्रगत होवाथी असंबद्ध जेवी ठे. तो पण इहां दृष्टांतमां लीधी ठे एम जाणवुं.

वली बीजा जराकुमारनी कथा कहे ठे. एकदिवस श्रीकृष्ण नेमीश्वर जंग वानने पूठयुं के मारुं मृत्यु केवी रीतें थारो? त्यारें जगवाने कव्युं के जरा कुमारना हाथथी तमारुं मरण थारो? ए वचन सांजलीने जराकुमारें जा एयुं जे हुं आंहिं रहीश तो महारे हाथें कदाच महारा नाइनो नाश थारो एम पोताना नाइ श्रीकृष्णनी नक्तियें करी वनमां जतो रह्यो पढी द्वैपायन नामा असुरें ज्यारे द्वारिका नस्म करी नाखी तेवारें बलदेव अने श्रीकृष्ण जमता जमता ते वनमां गया, त्यां श्रीकृष्णने तरष लागवाथी पाणी जरवा बलदेव कोइ जजाशय प्रत्यें गया पाठल श्रीकृष्ण पीतांबर उढी एक जाडतले सुइ गया, त्यां फरतो फरतो ते जराकुमार आव्यो, तेणे ठे

ટેથી પીતાંબર ડહેલું તથા પાદતલમાં પદ્મનું ચિન્હ જોવાથી જરાકુમારને આ મૃગલો છે એવી ઝાંતિ થઈ, તેથી તેનો શિકાર કરવા તેણે જોરથી બાણ મૂક્યો, જેથી શ્રીકૃષ્ણ મરણ પામ્યા ॥ ૨ ॥

હવે દશરથરાજાની કથા કહે છે. અયોધ્યા નગરીમાં દશરથ રાજા રાજ્ય કરે છે. એકદિવસ તે રાજા વનમાં ક્રીડા કરવા ગયો, ત્યાં વારિલી લાયેં કરી વિલાસ કરતો એવો હસ્તીનો શબ્દ સાંજ્યો, ત્યારે દશરથ રાજાયેં તદનુસારેં બાણ માલ્યો, તે બાણથી પાણીનો ઘટનરતો એક મુનિપુત્ર મરણ પામ્યો. તેવારેં હાતાત એવો શબ્દ કરી તે મુનિ ધરતીયેં પડ્યો, તેવામાં તે દશરથરાજા ત્યાં જુવે, તો બાણવિદ્ અયેલા મુનિપુત્રને જોયો, એટલામાં તે મુનિપુત્રનાં માતા પિતા પણ ત્યાં આવ્યાં, તેણે શરવિદ્ થઈ મરણ પામેલા પોતાના પુત્રને જોઈને ઘણોજ શોક કહ્યો, રાજા વિલક્ષો થઈ તે વૃદ્ધ માતા પિતાના પગમાં પડ્યો, ત્યારે તે બેહુ વૃદ્ધેં કહ્યું જે અમો જેમ પુત્રવિયોગેં મરણ પામીયેં થૈયેં તેમ તું પણ પુત્રવિયોગેં મરણ પામીશ ? એવો રાજાને શાપ દઈ તે બેહુ વૃદ્ધમરણ પામ્યાં, અને તેમજ દશરથરાજાનું પણ પુત્રવિયોગેં મરણ થયું માટે હિંસા થકી દુઃખ પ્રાપ્ત થયા વિના રહેતું નથી ॥ ૧૧૪ ॥

चौरोऽस्वमुपैति नारकसमंसत्योपितस्सऽग्निधेः, शुष्के प्रज्ज्वलिते हि सार्धमपि किं नो वह्निना दह्यते ॥ संघोल्लुंटनसद्यदग्धचरटग्रामेऽग्नि तप्तप्रजा, मध्योत्पत्तिनवे समं सगरजैः किं किं न लेजे तथा ॥ ११५ ॥

અર્થ:- (ચૌર: કેળ) ચોર (હિ કેળ) નિશ્ચેં (નારકસમં કેળ) નાર કીલ માન, (દુઃખં કેળ) દુઃખને (ઉપૈતિ કેળ) પામેં છે, તે ચોર તો પામે પરંતુ (સત્યોઽપિ કેળ) ચૌર્યકર્મ રહિત એવો સાચો પુરુષ પણ (તત્સન્નિધે: કેળ) તે ચોરના સહવાસ થકી દુઃખને પામે છે કેની પેતેં ? તો કે (શુષ્કે કેળ) સુકું એવું કાષ્ટ (પ્રજ્જ્વલિતે કેળ) સળગે ઢતે તેની સાથેં રહેલું એવું (સા ર્ધમપિ કેળ) લીલું કાષ્ટ પણ (કિં કેળ) શું (વહ્નિના કેળ) અગ્નિ જે છે, તેણે કરી (નોદહ્યતે કેળ) નથી બલતું ના બલેજ છે. તેમ ચોરની સાથે રહેવાથી સારો મનુષ્ય પણ દુઃખ પામે છે. વલી જુવો (સંઘોલ્લુંટન કેળ) સંઘના લુંટવામાં (સજ્ઞ કેળ) સજ્ઞીનૂત થયા એટલામાટેજ (દગ્ધચરટ

ग्रामे के०) बालेला ठे चोर जेमां एवा ग्राममां (अग्रितप्तप्रजामथ्योत्प
त्तिनवे के०) ते चोरोनी मध्ये अग्रीथी तपीने प्रजा लोक पण बली गया
ते शाठहजार चोरानी उत्पत्ति केटलाएक नवे (सगरजैः समं के०) सग
रराजाना पुत्रे पणे सर्वनी साथेंज थइ. माटे (तथा के०) ते प्रकारें (किं
किं के०) शुं शुं (नलेने के०) जीव न पामे ॥ ११५ ॥

आंहिं सगरराजाना पुत्रोनी कथा कहे ठे. महाडुर्गस्थपत्नीने विषे शा
ठ हजार चोर रहेता अने जलानोकपण रहेता हता एकदा त्यांथी श्रीन
रतचक्रवर्त्तिनुं संघ चाव्यो जतो हतो तेने लूटवाने चोर तैयार थया तेवा
त नरतराजायें जाणी तेवारें त्यां आवीने पत्नीनुं द्वार बंध कछुं तेवारें स
र्वचोरो अग्रीथी जली गया तेनी साथें त्यां रहेनारा साधुलोकोपण बली
गया. शाठहजार चोर घणा नव चमण करीने सगरचक्रवर्त्तिना पुत्र थया.
एक दिवस ते रत्नदंमकें करी अष्टापदपर्वतने परिखा करवा तत्पर थया, तेने
देवताउयें वाखा तो पण ते अष्टापद उपर गंगानदीना जलने लावता एवा
ते साठे हजार पुत्रोने अग्रिकुमार देवतायें बाली नस्मीनूत करी दीधा.

चौर्य स्वेन च वर्णकेन च कृतं मूढादुरंतं नवे, राज्ञा मं
मिकशालकोऽपि न हतः किं मूलदेवेन सः ॥ किं
चैत त्रिजगत्प्रियोऽपि मदनस्तच्चित्तचौर्योद्यतः, शापं
प्राप न किं प्रजापतिगिरा दाहं च रौद्राग्निना ॥ ११६ ॥

अर्थः—(स्वेन के०) पोताना (वर्णकेन के०) पोतानी जाति वाला
संबंधीए पण (चौर्य के०) चौर्य, (कृतं के०) कछुं (मूढाः के०) हे
मूढ जनो ! (नवे के०) नवने विषे (मूलदेवेन के०) मूलदेव नामा
(राज्ञा के०) राजायें (सः के०) ते प्रसिद्ध एवो (मंमिकशालकोपिके०)
चोरी करनारो मंमिक नामा पोतानो शालक (किं के०) शुं (न हतः के०) न
माख्यो. ना माख्योज (च के०) बली (एतत्रिजगत्प्रियोऽपि के०) आ त्रण जग
तने वहालो एवो पण (च के०) अने (तच्चित्तचौर्योद्यतः के०) तेना चित्तने चो
रवामां उद्युक्त एवो (मदनः के०) कामदेव, (प्रजापतिगिरा के०) ब्रह्मा
नी वाणीथी (दुरंतं के०) दुरंत एवा (शापं के०) शापने (किं के०)
शुं (न प्राप के०) न पामतो हवो ? बली कामदेवें ब्रह्मानुं मन हरण क

हुं तेथी ब्रह्माने पोतानी दीकरी सरस्वतीनी उपर कुट्टि थइ पढी कोइके कहुं के आ हुं ? अकार्य करवा इहो ठो ! त्थारें ब्रह्मायें जाणुं जे आ सर्व अनंग एटले कामदेवनोज रंग ठे. पढी कामने शाप आप्यो (च के०) वली (रौद्राग्निना के०) शंकरना त्रीजा लोचनमांथी निकलेला एवा अग्नियें करी (दाहं के०) दाहने हुं कामदेव न पाय्यो ? ना दाहने पण पाय्योज ॥११६॥

आहिं मूलदेव तथा कंदर्पनी कथामां प्रथम मूलदेवनी कथा कहे ठे. रत्नपुर नगरने विषे मूलदेव राजा राज्य करे ठे, तेनो मंदिक नामा शालो हतो, ते पोताना बनेवीना घरमांथी सर्व पदार्थो लइने सुख जोगवतो हतो, एम करतां पूर्वकृतकर्मादियथी तेने जुगारना व्यसनमां मन थयुं, ते जुगार रमतां रमतां अनुक्रमें घर वगेरे सर्वस्व हारी गयो, पढी डव्यहीनताने लीधे अत्यंत दुःखी थवाथी नगरमां चोरी करवा लाग्यो, नगरनां लोको यें मूलदेव राजानी पासें आवी फरीयादि करी, के आ तमारो शालो गाम मां चोरी बहुज करे ठे, ते सांजली राजायें तेने वाख्यो के हवेथी तारे आ काम करवुं नहिं. आ वखत आ तारो अन्याय हुं सहन करुं तुं अने तुं महारो संबंधी होवाथी कांही पण शिक्का तेने देतो नथी. वली केटलाए क दिवसें ते शालायें पोतानी बेनना घरमांज खातर पाड्युं, त्थारे गृहर हक शिपाइयें तेने नाशी जतो जोइ पकडीने राजानी पासें आय्यो, न्या यवंत राजायें तेने शूलीयें चढाव्यो ते मरण पामीने दुर्गतियें गयो ॥११६॥

हवे कंदर्पनी कथा कहे ठे एक दिवस ब्रह्मा ध्यान करता हता, त्यां कामदेव तेना ध्यानने जंग करवानो विचार करी ब्रह्माना मनमां पेगो, के तरत पोतानी पासें रमती एवी पोतानी दीकरी सरस्वतीने जोइने तेनी उपरज ब्रह्मानी सरागता थइ, त्थारें सहुयें जोइने कहुं के आ तो धर्मलोप थाय ठे अने घणोज अनर्थ थाय ठे ते वातलुं ब्रह्माने ज्ञान थवाथी मनमां विचार करवा लाग्या के आ तें शो गजब बन्यो ! जूठ आ कामदेवज आवा अधर्ममां मुने उतारवा तत्पर थाय ठे एम जाणी पढवाडे जुवे ठे तो त्यां कामदेवने नजरें जोयो त्थारें रोषयुक्त थइने ब्रह्मा बोल्या के हे पापी ! म हादेवना त्रीजा नेत्रना अग्नियकी तुं वलीने नस्मीचूत थइ जाइश ? एम ब्रह्मायें शाप आप्यो, के तरतज शंकरने काम उपर क्रोध आववाथी

હે. એ નિષ્ઠા કરવાનું એકાંત સ્થળ ઘણુંજ સારું છે તે સાંજની બ્રહ્મદત્ત તે માં રહ્યો રાત્રિયે માતાયે તે ઘરને અગ્નિયે સજગાવ્યું તેમાંથી બ્રહ્મદત્ત, મંત્રીની શિક્ષાથી સુરંગને માર્ગે નિકલી ગયો. તે પૃથ્વીમાં ફરતાં ફરતાં અનુક્રમે ત્રણશ્વમનું રાજ્ય પ્રાપ્ત કરી પાઠો પોતાને ગામ આવતો સાંજલ્યો કે તુરત તેની માતા ચુંલણી આર્યા થઈ ગઈ. અને દીર્ઘરાજાને ચક્રવર્તિ બ્રહ્મદત્તે અનેક કદર્થનાથી મારી નાખ્યો ॥

હવે ચંડની કથા કહે છે. એકદિવસ વૃહસ્પતિની નાર્યા તારાનામે ધણીજ સ્વરૂપવતી હતી તેને જોઈ ચંડમા તેના નોગ માટે આવ્યો, કહ્યું છે કે ॥ વિકલયતિ કલાકુશલં, હસતિ શુચિં પંક્તિં વિડંબયતિ ॥ અધીરયતિ ધીરનરં, ક્ષણેન મકરધ્વજોદેવઃ ॥ ૧ ॥ નાવાર્થઃ—કામદેવ છે તે, એક ક્ષણમાં કલાકુશલ પુરુષને વિકલ કરે છે, ક્ષણમાં પવિત્રને હસે છે, ક્ષણમાં પંક્તિને વિડંબન કરે છે. ક્ષણમાં ધીર પુરુષને અધીર કરે છે. એવો એ કામદેવ છે. હવે પોતાનીશ્ચી તારા તેની સાથે અસમંજસ કર્મ કરતા ચંડને જોઈને વૃહસ્પતિયે શાપ આપ્યો, કે હે પાપી ! તું લાંબન સહિત થા. તથા વલી તાહરે કોઈદિવસ આહિં આવવું નહિં. એમ તિરસ્કાર કહ્યો ॥ ૧૧૭ ॥

સુન્નૂમજમદગ્નિજપ્રતિમપુંડુમાઘર્ષજે, કષાયદવપાવકેવિ
ષયવાત્યયા દીપિતે ॥ મહજુણવનં દહત્યહહ પુણ્યકલ્પ
ડુમ,સ્તતોસ્તિયદિદૈવતઃશમઘનાઘનોવર્ષતિ ॥ ૧૧૯ ॥

અર્થઃ—(સુન્નૂમજમદગ્નિજપ્રતિમપુંડુમાઘર્ષજે કે) સુન્નૂમ રાજા અને જમદગ્નિ પુત્ર પરશુરામ તેના સરખા પુરુષરૂપ જાડના ઘસાવાથકી ઉત્પન્ન થયે જો એવો અને (વિષયવાત્યયા દીપિતે કે) વિષયરૂપ વિંટોલીયા વાયુયેંકરી પ્રદીપ્ત એવો (કષાયદવપાવકે કે) કષાયરૂપ દાવાગ્નિનેવિષે (મહજુણવનં કે) મોહોટા ગુણરૂપ વન (અહહહહતિ કે) અરેરે વલી જાય છે. (તતઃ કે) ત્યાર પછી પુણ્યકલ્પડુમઉપર દવાગ્નિ લાગે છે ત્યારે (પુણ્યકલ્પડુમઃ કે) પુણ્યરૂપ કલ્પડુમ જે છે, તે (યદિ કે) જો (દૈવતઃ કે) નાગ્ય થકી (શમઘનાઘનઃ કે) શમરૂપ મેઘ (વર્ષતિ કે) વરસે છે, તો તે કલ્પડુમ (અસ્તિ કે) ત્યાં રહે છે, અર્થાત્ દાહ થતો નથી એમ જાણવું ॥

આહિં સુન્નૂમચક્રવર્તિ તથા પરશુરામની કથા કહે છે. એક વનને વિષે

કોટને જાંગીને પઠી નલકુવરની પટ્ટરાણીને રાવણ કહેવા લાગ્યો કે તું મારી વિદ્યા ગુરુ થઈ માટે દે સ્ત્રી ! હું તુને શ્વતો નથી. એમ કહી પઠી નલકુવર રાજાને રાવણે કહ્યું કે આ મારી વિદ્યાગુરુસ્થાને છે માટે મહારી જગિની થઈ એને તું પટ્ટરાણી કરી રાજ્ય, વલી કાલેંકરી દશરથ રાજાના પુત્ર શ્રીરામ ચંડ વનવાસ ગયા ત્યાં દંમકાડરણ્યમાં રહ્યા હતા, તેવામાં શ્રીરામચંડની સીતાને માટે સિંહનાદાદિ ઉપાયો વિકૂર્વીને રાવણે સીતાનું હરણ કહ્યું ॥૧૧૭॥

મૂઠઃ પરસ્ત્રિયમુપેત્ય કુવાક્યબંધ, ઘાતાપકીર્તિમૃતિહર્ગતિ
 હઃસ્વપાત્રમ્ ॥ સ્યાદ્બ્રહ્મરાજચુલણીરતદીર્ઘવત્કિં, લક્ષ્મ
 ક્ત્યાદિવ વિધોગુરુતત્પગસ્ય ॥ પરસ્ત્રીધારં ॥ ૧૧૮ ॥

અર્થ-: (મૂઠઃ કે૦) મૂઠ પુરુષ, (પરસ્ત્રિયં કે૦) પરસ્ત્રીને (ઉપેત્ય કે૦) પ્રાપ્ત થઈને (કુવાક્ય કે૦) હુર્યશ, (બંધ કે૦) રોધનાદિ, (ઘાત કે૦) લકુટાદિનું તાડન, (અપકીર્તિ કે૦) અપકીર્તિ, (મૃતિ કે૦) મરણ (હર્ગતિ કે૦) હર્ગતિ, ઇત્યાદિ (હઃસ્વપાત્રં કે૦) હુસ્વનું પાત્ર, (સ્યાત્ કે૦) હોય, કેની પેઠે (બ્રહ્મરાજચુલણીરતદીર્ઘવત્ કે૦) બ્રહ્મરાજાની ચૂલણી નામા સ્ત્રીનેવિષે આસક્ત એવા દીર્ઘરાજાની પેઠે થાય છે, (ગુરુતત્પગસ્ય કે૦) વૃહસ્પતિની સ્ત્રીસાથે વ્યજિચારને કરતા એવા (વિધોઃ કે૦) ચંડ માને (લક્ષ્મક્ત્યાદિવ કે૦) કલાનાદ્યથાકી જેમ હઃસ્વ (કિં કે૦) શું નહિં ? થયું ના થયુંજ ॥ ૧૧૮ ॥

આ શ્લોકમાં દીર્ઘ નૃપનો તથા ચંડમાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી પ્રથમ દીર્ઘ નૃપની કથા કહે છે. કાંપિલ્યપુરને વિષે બ્રહ્મરાજા રાજ્ય કરે છે, તેની ચુલ્લણી નામે સ્ત્રી હતી, તે બ્રહ્મરાજા મરણ પામ્યો તેવારે તેનો પુત્ર બ્રહ્મદત્ત ચક્રીહતો તે ઘણોજ નાનો હતો, ચુલ્લણી દીર્ઘરાજાની સાથે વિષય જોગ વવા લાગી એકદિવસ પુત્ર અને માતા બેઠું બેઠું છે તેવામાં એક હંસી હતી તે કાગડાની સાથે રતિ સુખ કરતી નજરે પડી તે જોઈને તેજ વચ્ચે તે બ્રહ્મદત્તે પોતાની માતાને દેખતાં તે હંસીને મારી નાખી, તે જોઈ ચિલ્લણીયેં જાણ્યું જે આ પુત્રે મને શિક્ષા આપવા માટે આ કામ કહ્યું જણાય છે અને મારું ચરિત્ર પણ આ પુત્રે જાણ્યું છે, તેથી લાચનું ઘર કરી ઊપર ધોલાવ્યું અને પુત્રને કહ્યું કે દે પુત્ર ! આ ઘરમાં તારી સ્ત્રી સહિત તું ર

હે. એ નિષ્ઠા કરવાનું એકાંત સ્થળ ઘણુંજ સારું છે તે સાંજલી બ્રહ્મદત્ત તે માં રહ્યો રાત્રિયે માતાયે તે ઘરને અગ્નિયે સજગાવ્યું તેમાંથી બ્રહ્મદત્ત, મંત્રીની શિક્ષાથી સુરંગને માર્ગે નિકળી ગયો. તે પૃથ્વીમાં ફરતાં ફરતાં અનુક્રમે ત્રણશ્વમનું રાજ્ય પ્રાપ્ત કરી પાઠો પોતાને ગામ આવતો સાંજલ્યો કે તુરત તેની માતા ચુંલણી આર્યા થઈ ગઈ. અને દીર્ઘરાજાને ચક્રવર્તિ બ્રહ્મદત્તે અનેક કદર્થનાથી મારી નાખ્યો ॥

હવે ચંડની કથા કહે છે. એકદિવસ વૃહસ્પતિની જાર્યા તારાનામે ઘણીજ સ્વરૂપવતી હતી તેને જોઈ ચંડમા તેના જોગ માટે આવ્યો, કહ્યું છે કે ॥ વિકલયતિ કલાકુશલં, હસતિ શુચિં પંક્તિં વિડંબયતિ ॥ અધીરયતિ ધીરનરં, ક્ષણેન મકરધ્વજોદેવઃ ॥ ૧ ॥ જાવાર્થઃ—કામદેવ છે તે, એક ક્ષણમાં કલાકુશલ પુરુષને વિકલ કરે છે, ક્ષણમાં પવિત્રને હસે છે, ક્ષણમાં પંક્તિને વિડંબન કરે છે. ક્ષણમાં ધીર પુરુષને અધીર કરે છે. એવો એ કામદેવ છે. હવે પોતાનીથી તારા તેની સાર્થે અસમંજસ કર્મ કરતા ચંડને જોઈને વૃહસ્પતિયે શાપ આપ્યો, કે હે પાપી ! તું લાંઠન સહિત થા. તથા વલી તાહરે કોઈદિવસ આહિં આવવું નહિં. એમ તિરસ્કાર કહ્યો ॥ ૧૧૭ ॥

સુન્નૂમજમદગ્નિજપ્રતિમપુંડુમાઘર્ષજે, કષાયદવપાવકેવિ
ષયવાત્યયા દીપિતે ॥ મહજુણવનં દહત્યહહ પુણ્યકલ્પ
ડુમ,સ્તતોસ્તિયદિદૈવતઃશમઘનાઘનોવર્ષતિ ॥ ૧૧૮ ॥

અર્થઃ—(સુન્નૂમજમદગ્નિજપ્રતિમપુંડુમાઘર્ષજે કે) સુન્નૂમ રાજા અને જમદગ્નિ પુત્ર પરશુરામ તેના સરસા પુરુષરૂપ જાડના ઘસાવાયકી उत्पन्न થયે જો એવો અને (વિષયવાત્યયા દીપિતે કે) વિષયરૂપ વિંટોલીયા વાયુચેંકરી પ્રદીપ્ત એવો (કષાયદવપાવકે કે) કષાયરૂપ દાવાગ્નિનેવિષે (મહજુણવનં કે) મોહોટા ગુણરૂપ વન (અહહહહતિ કે) અરેરે વલી જાય છે. (તતઃ કે) ત્યાર પછી પુણ્યકલ્પડુમઝપર દવાગ્નિ લાગે છે ત્યારે (પુણ્યકલ્પડુમઃ કે) પુણ્યરૂપ કલ્પડુમ જે છે, તે (યદિ કે) જો (દૈવતઃ કે) જાગ્ય થકી (શમઘનાઘનઃ કે) શમરૂપ મેઘ (વર્ષતિ કે) વરસે છે, તો તે કલ્પડુમ (અસ્તિ કે) ત્યાં રહે છે, અર્થાત્ દાહ થતો નથી એમ જાણવું ॥

આહિં સુન્નૂમચક્રવર્તિ તથા પરશુરામની કથા કહે છે. એક વનને વિષે

जमदग्नि ऋषि तप करता होता, त्यां तेणें एवुं सांजळ्युं जे “अपुत्रस्य गतिर्नास्ति” आ वैदिक वाक्य सांजळीने ते जितशत्रु राजानी दीकरी रेणुकाने परण्या, तेने परशुराम नामा पुत्र थयो, रेणुका एकदिवस पोतानी वनेने मलवा गइ त्यां ते रेणुकाने तेना वनेची कृतवीर्य राजायें जोगवी ते वातनी जमदग्नि ऋषिने खबर पडवाथी तेणे पोताना पुत्रने कवुं केहे पुत्र ! आ ताहारी छुटाचरणी माताने तुं मारी नाख्य, ते वात सांजळ तांज परशुरामे तरत पोताना कुठारेंकरी पोतानी मातातुं शिर कापी नाख्युं आ वात जाणीने जमदग्निने कृतवीर्य राजायें मारी नाख्यो, बली परशुरामें पोताना वापने मारनार कृतवीर्यने माख्यो तेवारें कृतवीर्य राजानी स्त्री सगर्जा हती ते नाशिने तापसना आश्रममां गइ. त्यां तेने पुत्र थयो, तेनुं सुचूम एवुं नाम पाड्युं, ज्यारे ते यौवन वयने प्राप्त थयो त्यारे सर्व पोतातुं वृत्तांत माताना सुखथी सांजळी सुचूमचक्री कांपिल्यपुरमां आव्यो, तेनी दृष्टिमां कृत्रियोनी दाढाउं ते स्थलने विषे रहेली हती ते परम अन्नरूप थती हवी त्यां सुचूमने मारवाने माटे परशुराम आव्या, पढी सुचूम ना जाग्ययोगें करी ते स्थलचक्ररूप थइ गयुं, ते चक्रे करी सुचूम परशुरामतुं शिरछेदन करी नाख्युं, पूर्वे परशुरामें सात वार निःकृत्री पृथ्वी करी हती तेवार पढी सुचूम राजा एकवीश वार निर्वाहणी पृथ्वी करी नर कें गयो माटे कषायनो त्याग करवो ए सर्व सुद्ध संमत ठे ॥ ११ ए ॥

जीवाः कषायविवशान विचारयन्ति, चाणाक्यवत्किमपि कृत्यमकृत्यमत्र ॥ कल्पांतवात विततिक्लुजितस्थ पूर्ण, रोदोऽंतरस्य जलधेर्ननु कोविवेकः ॥ १२ ॥

अर्थः—(कषायविवशाः के०) कषायथी विवश एवा (जीवाः के०) जीवो, (चाणाक्यवत् के०) चाणाक्यनी पेठें (किमपि के०) कांही पण (अत्र के०) आहिं (कृत्यं के०) कृत्यने अने (अकृत्यं के०) अकृत्यने (न विचारयन्ति के०) विचार करता नथी. (कल्पांतवातविततिक्लुजितस्थ के०) कल्पांत कालनो जे पवन तेनो जे विस्तार तेणें करी क्लुजित एवो अने (पूर्णरोदोऽंतरस्य के०) पूर्ण ठे पृथ्वी आकाशनो अंतर जेनेविषे एवा (जलधेः के०) समुद्रने (किं के०) शुं (विवेकः के०) विवेक होय ?

अर्थात् न होय तेम कषायविवश जीवने पण विवेक न होय ॥ १२० ॥

आंहिं चाणाक्यनी कथा कहे ठे. चणकग्रामने विषे चणीनामा विप्र तेनी चणेश्वरीनामैं जार्या हती, तेने चतुरबुद्धि चाणाक्यनामा पुत्र अयो, एकदिवस कांश्क प्रार्थना करवा माटे नंदराजाना दरबारमां ते चाणाक्य आय्यो, त्यां सज्जामां सोनानो सिंहासन जोऽने तेनी उपर बैठो, एट लामां नंदराजा जमीने सज्जामां आय्यो, तेणे चाणाक्यने कहुं जे हे चाणाक्य ! तुं राज्यासन उपर केम बैठो ? हवे तुं नीचें उतर एम सामवृत्ति येँ करी कहुं, तो पण ते आसनथी उठ्यो नहिं, तेजोऽ राजानी पासैं रहे नारा जनोयें तेने सिंहासनथी गलथो दऽ नीचे पाडी नाख्यो, तेवारें क्रोधावेशित अयेला चाणाक्यें राजानी सम्ह प्रतिज्ञा करी के जो हुं तारुं उन्मूलन न करुं तो हुं ब्राह्मणज नहिं. एम कही माथा उपरनी शिखा बांधी त्यांथी मयूरग्राममां गयो, त्यां क्षत्रीनी पुत्रीनो चंडपानदोहद पूख्यो, तेने चंडगुप्त नामा पुत्र अयो, तेने राज्याभिषेक करावी कटकलऽने चाणाक्य पाडलीपुरमां गयो, त्यां परस्पर युद्ध अयुं, तेमां चंडगुप्त तथा चाणाक्य पराजय पामी नाशि गया, पढी वृद्धबुद्धिवाला पर्वत राजाने सखा करी ने देशने ठोडीने पाडलीपुरनेविषे जऽने पढी नंदराजानो धर्मद्वारेंकरी नाश करीने चंडगुप्तने अने पर्वतराजाने नंदराजानी गादीपर बेसाखा, अने मंत्रीनुं काम पोतें चाणाक्यें करवा मांरुं पढी ॥ तुव्यार्थे तुव्यसामर्थ्यं, मर्मज्ञं व्यवसायिनं ॥ अर्द्धराज्यहरं मित्रं योन हन्यात्सहन्यते ॥ आ प्र कारनुं नीतिनुं वाक्य संचारी ते चाणाक्यें पर्वतने विषकन्यानुं पाणिग्रहण करावीने मारी नाख्यो. कहुं ठे केः—लुब्धा सकवतुरिया सुहिणो, विवि संवयंति कयकज्जा ॥ जह चंदगुप्तगुरुणा, पवइउं वाइउं राया ॥ १ ॥ १२० ॥

मिष्टान्नं जुंद्ध्व हृद्यं पिव जलमपि तान् पड्रसान् मा च रुं
हि, कायक्लेशं त्यजांगं विमलयसुकरः क्रूरकुंजर्षिणोक्तः ॥
मोक्षोपायोऽस्ति कोपं जय नज शिवजं शर्म साधो निबोध,
जाक्लेक्षुक्षीरखंभ्रचृतिरसवलात्सन्निपातेऽप्युष्टम ॥ १२१ ॥

अर्थः—(साधो के०) हे साधु ! (निबोध के०) जाण ते शुं ? जाण के (मिष्टान्न के०) मिष्टान्न नोजनने (जुंद्ध्व के०) जम, तथा (ह

द्यं के०) आनंद करनार एवा (जलमपि के०) जलने पण (पित्र के०) पान कर, (च के०) बली (तान् के०) ते (पङ्कमान के०) ठ रसोंन (मा रुंदि के०) म रोक्य अर्थात् पट्टरसतुं आस्वादन कर अने (काय क्लेश के०) कायक्लेशने (त्यज के०) त्याग कर तथा (अंगं के०) अंगने (विमलय के०) निर्मल कर. कदाच तुं कहीश के एवा उपदेश करवायी मोक्ष तो सर्वथा थाय नहिं परंतु नास्कीनां दुःख उत्पन्न थाय ठे. त्यां कहे ठे के ना एम नहिं (क्रूरकुंजर्पिणा के०) क्रूरगडुरुपियें (मोक्षोपायः के०) मोक्षनो उपाय (सुकरः के०) रुडी रीते थाय एवो (उक्तः अस्ति के०) कहेलो ठे. ते कयो उपाय ? तो के (कोपं के०) क्रोधने (जय के०) जी त. जेथी (शिवजं के०) मोक्षथी अयेलां एवां (शर्म के०) सुखने (न ज के०) नज. अर्थात् सर्व विषयसुख नोगव अथवा चाहे तो न नोगव, पण कोप करीश नही तेवारेंज मोक्षसुखनी प्राप्ति यज्ञे परंतु जो कोप करीश अने बीजा विषयोनों नोग न करीश तो सुखी याइश नहीं एम जा एजे. (शास्त्रेक्षुक्षीरखंमप्रनृतिरसवलात् के०) शास्त्रा, श्दुरस दुय, खांम प्र सुख रसनां बल जे ठे ते (सन्निपातेऽपि के०) सन्निपात ययो होय, तेने विपे पण (अद्भुतं के०) अद्भुत थाय ठे परंतु कोप जय ते महारसबल ठे वा स्ते सुबुद्धियें क्रोधनो त्याग करवो ॥ १११ ॥

आहिं क्रूरगडुनी कथा कहे ठे. तुरमणिपुरीने विपे श्रीकुंजराराज्य करे ठे. तेनो पुत्र ललितांग नामा हतो, एक दिवस गुरुनां वचन सांजली ने ललितांगें वैराग्य पामी दीक्षा ग्रहण करी. परंतु वेदनी कर्मना प्रावव्य थकी तेने क्षणेक्षणे जूख घणीज लागती हती, बहु क्रूर नोजन जमतो हतो तेथी तेनुं क्रूरगडु मुनि एवं नाम सहयें पाडयुं, एकदा पजोसणना दिवसें तेने जूख लागी, तयारे जमवाने वेगो, तेने साथें रहेनारा साधुउयें क ह्युं के हे पापी ! आज पर्वने दिवसें पण तुं जमे ठे ? तो पण कृमामंदिर मां रह्यो उतो कांहीं पण बोल्या विना पोताना आत्मानि निंदा करवा ला ग्यो के अरे पापी आत्मा तुं आजनो दिवस पण जूख सहन करी शक्यो नहिं. एम आत्माने धिक्कारता तेने नोजन करतांज केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. त्यां देवताउयें आवीने केवलज्ञाननो महोत्सव कस्यो, ते जोइ चार जण

साधु जे कूरगडूने जमती वखतें धिक्कार देता हता तेणें आवो कूरगडूनों महिमा जाणीने नमस्कार करी मिथ्या दुःष्कृत देता एवा ते चार रूपकोने पण केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ॥ एम कोपजय करनारने पण मोक्षसुख मळे ठे.

यदि शिवगतिरिष्टा सार्यमेतार्यवत्त, ज्ञयरुषमुपसर्गे
ऽपीप्सिता दुर्गतिश्चेत् ॥ करडकुरडवत्तक्रोधमुच्चैर्वि
धेयः, सुरतरुकनकडोर्योमतस्तं नजस्व ॥ १७७ ॥

अर्थः—(यदि के०) जो (सा के०) ते प्रसिद्ध एवी (शिवगतिः के०) मोक्षगति (इष्टा के०) इच्छित होय (तत् के०) तो (आर्यमेतार्यवत् के०) मेतार्य मुनिनी पेठे (उपसर्गेऽपि के०) उपसर्गमां पण (रुपं के०) रोषने (जय के०) जीत्य, अर्थात् मोक्षनी इच्छा करतो होय तो मेतार्यनी पेठें रोष जय कर अने जो (दुर्गतिः के०) दुर्गति (इप्सिता चेत् के०) इच्छित होय, तो (करडकुरडवत् के०) करडकुरडनी पेठें (तक्रोधं के०) ते क्रोधने (उच्चैः विधेयः के०) उंची रीते अर्थात् अतिशयपणें करवो, ए वेमांशी हे नव्य जीव ! तुने गमे तेने सेव. एटले (सुरतरुकनकडोः के०) कल्पवृक्ष अने धतुरो ए वेहुना वृक्ष ठे, तेमध्ये (यः के०) जे (मतः के०) मनमां मानेलो होय, (तं के०) तेने (नजस्व के०) सेव. अर्थात् सुरतरु अने धतु रवृक्ष ए वेहु ठे तेमां तुने गमे तेने सेव्य. कल्पवृक्ष समान रोषविजय जा एवो अने धतुरवृक्ष समान रोपनो अविजय जाणवो ॥ १७७ ॥

आंहिं मेतार्यनी तथा करडकुरडनी कथामां प्रथम मेतार्यमुनीश्वरनी कथा कहे ठे. मेतार्यरूपिनी उपर सुवर्णकारें उपसर्ग कखो, तो पण तेने क्रोध चळ्यो नही अने कुरड महाकुरड नामना वेमुनीश्वरो हता, तेमणे क्रोध कखो तेथी ते वेहुजण दुर्गतिने प्राप्त थया ते कहे ठे. श्रीवत्सा नगरीनेविपे बंधुदत्त नामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेनो मित्र यज्ञदत्त ब्राह्मण हतो, ते पण बंधुदत्तना संसर्गशी जैनधर्मी थइ गयो, ते वेहुजणायें गुरुनी वाणी सांजलीने दीक्षा ग्रहण करी. तेमां ब्राह्मणरूपियें तो पोताना ब्राह्मणकुल नो मद करवा मांमथो, साधुउने कहे कें शूना घरतुं जे अन्न तमे व्योढो ? ते ठीक नथी करता तेमज पारकी निंदा पण करवा लाग्यो पठी ते वेहु मित्र मरीने स्वर्गमां देवता थया, तेमां यज्ञदत्तनो जीव देवगतिथी चवीने रा

जगृहने विपे चांमालकुत्रमां उत्पन्न ययो, तिहां धनश्रेष्ठीनी स्त्रीं पुत्र त
होवाथी ते ज्यारें गर्भवती यइ त्यारे प्रसवती वसतें ते चांमालणी पामेंथी
पुत्रलक्ष्ने पोताने आवेली दीकरी तेने आपी दीथी पठी आ मागे पुत्र तें
एम खोटी बात चलावीने तेनुं पोषण करवा मांमयुं. नगरमां ते बातने कां
इयें जाणी नही. ते पुत्रनुं नाम मेतार्थ एवुं पाडयुं. ज्यारें ते पुत्र सुवान
ययो त्यारें पितायें तेने आठ कन्याउ सारा घरनी परणावी. देवता प्रयोगें
करी श्रेणिकराजानी दीकरी तिलकमुंदरीने पण परण्यो तेनी साथें वणां
वर्षपर्यंत सुख जोगवीने पठी देवतायें प्रतिबोध करवाथी श्रीवीर पामें
दीक्षा ग्रहण करी. एकदा जिह्मने माटे कोइ सुवर्णकारना घर प्रत्यें गया.
ते सोनीना घरनेविपे सोनाना यव हता ते कोंचपट्टीयें नह्ण कखा,
पठी स्वर्णकार घरथी वाहेर आवी जुवे तो यव दीठा नहिं. त्यारें तेणे जाण्युं,
माहरा यवो निश्चें आ साधुयें ग्रहण कखा ते. एमां संदेह नहिं. पठी कोपाय
मान थइ मुनिनें मस्तकें बाधरी बींटी गलापाश दइ मारी नाख्या, मेतार्थ
रूपि केवल पामी मोह्ये गया क्रोधजयनुं फल सोनीने मल्युं ॥

हवे कुरड महा कुरडनी कथा कहे ठे. कुणाला नगरीनेविपे खाला
नी समीप कुरड अने महाकुरड नामना वेहु रूपियो कायोत्सर्गमां उ
जा हता, तेना महिमाथी ते साधुने जलोपसर्ग म थाउ एवा अनिप्राय
थी त्यां मेघ वरसतो नथी. ते जोइ गाममा रहेनारा मिथ्यादृष्टि लोको
आवी रूपिने कहेवा लाग्या के तमारा वे जणना तपथी गाममां वृष्टि
थाती नथी आ अरिष्ट तमारा वे जणथी सर्व लोकोने थाय ठे एम कही
कहीने उपसर्ग करवा लाग्या, तेथी ते वेहु मुनिनो कायोत्सर्ग जंग ययो,
त्यारे वेहु मुनिने क्रोध उत्पन्न ययो, अने कष्टेंकरी तेणे आ श्लोक कह्यो,
ते जेम के, वर्ष मेघ कुणालायां, दिनानि दश पंच च ॥ मुशलप्रमाणधारानि,
र्यथा रात्रौ तथा दिवा ॥१॥ एम कयुं के तुरत मुशल धारायें मेघ वरसवा
लाग्यो, जलें करी नगर सर्व पलाली नाख्युं आखा नगरने उपाडीने वरसावें
समुद्रमां नाखी दीधुं, अने वेहु रूपि वृष्टिये करी जिंजाइ गया, पठी ते
वेहुजण मरीने नरकने प्राप्त यया, ए क्रोध करवाथी तेने कायोत्सर्गनुं फ
ल न मलतां नरक गमन ययुं माटे क्रोध सर्वथा करवो नहिं ॥ १२२ ॥

मानी तपःश्रुतशमव्रतधर्महीनः, स्यान्नन्दिषेण इ
व पण्यवधूपहासे ॥ किं तारकः कमलनूवरडुर्द्धरो
ऽपि, नाकारि शंभुशिशुना हतसर्वगर्वः ॥१७३॥

अर्थः— (मानी के०) जे अजिमानि मनुष्य होय, ते (तपःश्रुतशम
व्रतधर्महीनः के०) तप, शास्त्राध्ययन, समता, व्रत, अने धर्म, ते थकी
हीन (स्यात् के०) याय ठे. केनी पेटें ? तो के (पण्यवधूपहासे के०)
वेष्टायें करेला उपहासने विषे (नन्दिषेण इव के०) नन्दिषेणमुनि जेम
थयो तेम, एटले वेष्टायें नन्दिषेणमुनिनो उपहास कखो जे तमे धर्मलान्न
कहो ठो पण अमारे तो धनलान्न जोइयें आ सांनली रुपिने अजिमान
आव्युं जे मारामां गुं धन आपी शकुं एवी शक्ति नथी ? एम विचारी तृ
णखलाना चंजनेकरी बारकोटि सोनाभोरनी वृष्टि करी. तेथी तप अने
शास्त्राध्ययन, समता तथा व्रत अने धर्म ते थकी चष्ट थयो. आ नन्दिषेण
मुनि श्रेणिक राजानो पुत्र हतो, वली (कमलनूवरडुर्द्धरोऽपि के०) ब्रह्माना
वरदानथकी डुर्द्धर एवो पण (तारकः के०) तारकासुर दैत्य (हतसर्वगर्वः
के०) हखो ठे सर्वगर्व जेनो एवो (शंभुशिशुना के०) शिवपुत्र जे कार्तिक
स्वामी तेणे (न अकारि किं के०) गुं अजिमानथी हीन न कखो ॥१७३॥

आ श्लोकमां नन्दिषेण तथा कार्तिक स्वामिनो दृष्टान्त होवाथी तेमां
प्रथम नन्दिषेणनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीमां श्रीश्रेणिकराजानो पु
त्र नन्दिषेण हतो, ते श्रीवीरजगवाननी वाणी सांनली वैराग्य पामीने
दीक्षा लेवा उजमाल थयो तेने जगवानें कहुं जे हजी तारें नोगावली
कर्मनो उदय ठे माटे तुं हाल दीक्षा लेवी रहेवा दे, तो पण रह्यो नही
शूरपणायें करी तप तपतां तेने अनेक प्रकारनी लब्धिउ प्राप्त थइ, एम क
रतां बारवरसने अंते नोग्य कर्मनो उदय आव्यो, तेवारें ते मुनि विहार
करतां अजाण्यां कोइ वेष्ट्याने घेर गया, त्यां साधुनी रीत प्रमाणे धर्मलान्न
लेवीयो, त्यारे वेष्टायें कहुं के, आहिं अमारे तो धनलान्न जोइयें ठियें,
एम मशकरी करी. तेवारें मुनियें मनमां विचाखुं जे गुं मारे धननी खो
ट ठे. एम अजिमान जावी, यांसनी सली लइ तेना जीणा जीणा कटका
करीने उपर उठाव्या, अने कहेवा जाख्यो जे आयी धनवृष्टि याउ, एवुं वो

જતાંજ તપના પ્રજાવથી જૈને સર્વ લલ્લિ પ્રાપ્ત થઈ તે એવા કૃપિનાં વાક્ય થી આકાશમાંથી વારકોટી સુવર્ણની વૃષ્ટિ થઈ, વેશ્યાના ઘરના આંગણ માં સોનામોરોનો મોહોટો ઢગલો થઈ ગયો, પછી મુનિ જ્યારેં ચાલ્યા, ત્યારેં તે વેશ્યાયેં તેનો ઠેડો પકડી લીધો, અને પોતાનું ઇચ્છ્ય જે વૃષ્ટિથી આવ્યું હતું તે, મોહ ઉત્પન્ન થવાથી વેશ્યાને ઘેર રહીનેં ત્યાં જોગવ્યું, પ્રતિદિન દશ પુરુષને પ્રતિવોધ કરીને પછી જોજન કરે એમ વારવરસ ત્યાં રહીને ઉદય આવેલાં જોગ્ય કર્મ જોગવીને વારવર્ષને અંતે નવજળને પ્રતિવોધ્યા અને દશમો પુરુષ કોઈ ન આવ્યો તેવારેં અંતે વેશ્યાયેં દાસ્યથી કહ્યું કે આજે દશમા તમેંજ યાઉં એવાં વેશ્યાનાં વચનથી પ્રતિવોધ પામીને ફરીને પાછી પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરી, મોહિં ગયા.

હવે કાર્તિક સ્વામીની કથા કહે છે. પૂર્વે પૃથ્વીનેંવિષે પ્રવ્રંમ એવા પોતાના હાથેકરી અશ્વંમ વૈરિમંમજ્જ જેણે જીત્યું છે એવો અને સર્વ કલાથી પૂર્ણ તથા વ્રહ્માની કરેલી સૃષ્ટિમાંહેલા કોઈથી જીતાય નહિ એવો તારક નામનો દૈત્ય હતો, તે પાપિયેં અનેક તીર્થોનો તથા દેવની પ્રતિમાનો વિધ્વંસ કરી નાશ્યો, તથા ઘણા લોકો અને ઘણા ગામનો નાશ કહ્યો એ પ્રકારે જ્યારેં મોહોટો ઉપડવ થયો, ત્યારેં સર્વ દેવતાઉં એકઠા થઈને ધ્યાનમાં વેઠેલા શંકર દેવ પાસેં ગયા, ત્યાં તારકાસુરનો સર્વ જુલમ શિવજીની પાસે નિવેદન કહ્યો, શિવજીયેં કહ્યું વધું સારું થશે, તમો ચિંતા કરશો નહિં થોડા વચતમાં તમારા ડુઃખનો પાર આવશે આમ કહી, દેવોને વિસર્જન કહ્યા પછી હેમાચલ પર્વતનેવિષે શિવજીયેં પાર્વતી સાથેં મહામૈથુન કહ્યું, તેથી કાર્તિકસ્વામી નામા પુત્ર ઉત્પન્ન થયો, તે જન્મથી વ્રહ્મચારી રહ્યો તેણે તારક દૈત્ય માણ્યો અને સર્વ દેવતાઉંનું ડુઃખ નિવૃત્ત કહ્યું, માટે માનનો ત્યાગ કરવો

સ્વસ્થાપરસ્થ ચ બલોન્યવિચિંત્યમાનઃ, શક્રાન્યમિત્રચમ
રેંજવદાપદે સ્યાત્ ॥ શુક્રઃ કદાચિદિહ ચેત્તનુતે પ્રકાશ, લે
શં તતઃ સ્થગયતીંહમહો મહત્કિં ॥ ૧૭૪ ॥ માનપ્રક્રમઃ ॥

અર્થઃ—(સ્વસ્થ કે०) પોતાના (ચ કે०) વલી (અપરસ્થ કે०) પર્નાં (બલોનિ કે०) શક્ત્યાદિકને (અવિચિંત્યમાનઃ કે०) ન ચિંતન કરતો એવો ઠતો અનિમાન કરી મહાબલવાનની સાથે વૈર કરે, તો તે ડુઃખને

माटे थाय ठे, केनी पेठें तो के (शक्राऽन्यमित्रचमरेंडवत् के०) सौधर्म सुरेंडनी पासें गयेला एवा चमरेंडनी पेठे (आपदे के०) आपदने माटे (स्यात् के०) होय. जुवो (शुक्रः के०) शुक्रनुं, तारो, (इह के०) आहिं (कदा चित् के०) क्यारेंक (प्रकाशलेशं के०) लेशमात्र प्रकाशने (तनुतेचेत् के०) विस्तारे ठे खरो परंतु (ततः के०) तेथी (किं के०) जुं (महत् के०) मो होटा एवा (इंडमहः के०) चंडमाना तेजने (स्थगयति के०) ढांकी शके ठे? ना ढांकी शकतो नथी. अर्थात् महोटा साथे अजिमान करवुं नहिं.

आहिं चमरेंडनी कथा कहे ठे. गजपुरमां पूरण नामें तपस्वी बहु वर्ष पर्यंत दुस्तर तप करतो हतो, तेना महिमायें करीने मरण पामी पाताल मां चमरचंचा राज्यधानीनेविषे नवीन चमरेंडपणे उपन्यो, तेणे एक दि वस अवधिज्ञानेंकरी पोताना मस्तक उपर सौधर्मेंडनुं सिंहासन जोयुं, ते थी तेने प्रबल कोप उपन्यो तेवारे शकेंड साथे लडवा चाव्यो, तेने परिकर देवें वाव्यो, तो पण मिथ्याजिमानना वशयकी स्वर्गमां गयो, त्यांजइ देवो मांहे महाकोलाहल कख्यो, इडें अवधिज्ञान प्रयुंजी चमरेंडने आव्यो जाणी तेनी उपर पोतानुं वज्र मूक्युं ते वज्रने जोडने जय पामतो यको ते च मरेंड चमरनुं रूप विकूर्वीने श्रीवीरजगवान काउसगगे रह्या हता तेना प गनी नीचें पेसी गयो, वज्र पण जगवानने प्रदक्षिणा करीने पाबुं देवेंडना हाथमां आवी रहुं, पढी परस्पर शकेंडें तथा चमरेंडें मिथ्या दुःकृत दीधुं अने क्लेश मट्यो, आमां पातालवासी देवो उपरला स्वर्गमां जाय नहिं अने चमरेंड गयो माटे ए अठेरुं थयुं ॥ इति मानप्रक्रमः ॥ १२४ ॥

माया दुर्गतये परत्र विपदे चास्मिन् नवे संनवेत्, श्री वीरेण सुरोऽपि कैतवसखा कुब्जीकृतोमुष्ठिना ॥ किं कर्ण स्य न निष्फला युधि कला विप्रबलात्ताऽनवत्, किं श्री शोनजगाम वामनतनुर्देन्यं बलेर्वधनम् ॥ १२५ ॥

अर्थः—(माया के०) माया ठे ते (अस्मिन् के०) आ (नवे के०) नवने विषे (दुर्गतये के०) दुर्गतिने माटे (संनवेत् के०) संनवे, (च के०) तथा (परत्र के०) परलोकने विषे (विपदे के०) विपत्तिने माटे थाय ठे, जुवो (श्रीवीरेण के०) श्रीवीरजगवाने (कैतवसखा के०) कपटथी थये

लो सखा एवो (सुरःअपि के०) देव पण (मुष्टिना के०) मुठियें करी (कु
 जीकृतः के०) कुब्ज करी नाख्यो. वली (कर्णस्य के०) कर्णराजानी (वि
 प्रबलान्ता के०) ब्राह्मणनो वेश लइने ठल करवायी लीधेली (युधिकला
 के०) परशुरामनी पासेथी शीखेली युद्ध कला (किं के०) शुं (निष्फला
 के०) निष्फल (नअनवत् के०) न थइ ना थइज. अने (वामनतनुः के०)
 वामनरूप धारण करनारा एवा (श्रीशः के०) लक्ष्मीपति जे विष्णु ते, (वल्ले
 के०) बलिराजाना (बंधनं के०) बंधनने अने (दैन्यं के०) दीनपणाने एटले
 जिह्मावृत्तिने (किं के०) शुं (न जगाम के०) न पामता हवा ॥ १२५ ॥

आ श्लोकमां वीर जगवाननो तथा कर्णराजानो तथा विष्णुनो दृष्टांत
 होवाथी प्रथम वीरजगवाननी कथा कहे ठे. एक दिवस सौधर्मना अधिपति
 यें श्रीवीरकुमारना पराक्रमनुं आधिक्य वर्णव्युं, ते सांजलीने कोइक देव हतो
 ते इइना वचनने न सहन करतो ठतो सायायें करी बालकनुं रूप विकुर्वी
 ने ठोकरानी साथे क्रीडा करवा माटे आव्यो, तेमां एवी सरत करी के
 जे कोइ हारे, तो ते हारेलो जीतेलाने पोतानी पीठपर उचकीने अमुक
 स्थान पर्यंत लइ जाय. एम करवाथी श्रीवीरथी देवता हाखो तेवारें ते वां
 को थइने बे हाथ तथा बेहु पग जोंय उपर राखीने रह्यो श्रीवीरजगवान
 तेनी पीठपर चडती वेलाज ते देव सात ताड जेटलुं उंचुं रूप विकूर्वीने
 उंचो थयो तेने श्रीवीरजगवाने एक मुष्टि मारीने कुबडो करी दीधो, ते व
 खत श्रीवीरजगवाननुं नाम महावीर पाडयुं.

हवे कर्णनी कथा कहे ठे. एक दिवस कर्णराजा कपटथी ब्राह्मणनुं रूप
 लइने परशुराम पासें युद्धविद्या शिखवा गयो कारण के परशुराम एक मा
 त्र ब्राह्मण शिवाय बीजा कोइने शिखवता नहिं हता. पठी एक दिवस पर
 शुराम कर्णराजाना उत्संगमां मस्तक मूकी सुइ गया, तेटलामां एक सर्प
 आव्यो ते कर्णनी जंघामां करड्यो तो पण जंघा उंची करी नहिं अने लोइनी
 नीक चाली. त्यारें परशुराम जाग्या अने पूठयुं के ए आहिं रुधिर क्यांथी
 चाड्युं. त्यारे कर्णराजायें सर्व वृत्तांत परशुरामने कह्युं ते सांजली परशु
 रामें जाण्युं जे आ कांही ब्राह्मण नथी परंतु कृत्रियज ठे कारण के कृत्रिय
 विना एटलुं सहनशीजपणुं ब्राह्मणनुं होय नहिं के जेने सर्पदंश थवाथी
 जोइ चाड्युं परंतु जरा पण मनमां नथ आण्युं नहिं माटे जरूर आ कृत्रि

यज ठे. एम जाणीने क्रोधायमान थइ शाप आप्यो के तुं हृत्रिय ठतां कपटथी ब्राह्मणनो वेश लइने विद्या शीख्यो तो जा तारी शिखेली विद्या सर्व व्यर्थ थागे ? पढी ते कर्णराजाने तेसज थयुं ॥

हवे श्रीपति विष्णुनी कथा कहै ठे. बलिराजा करीने दैत्यपति महा दानशूर राजाहतो ते जे याचना करवा आवे तेने जे मागे ते आपे, एवोहतो, एक दिवस कपटथी विष्णुयें वामनरूप धारण करी बलि पासैं जइ त्रण मगलां पृथ्वीनी याचना करी, त्यारें सत्यवादी दानशूर एवा बलिराजायें ते आपुं कबूल कयुं पढी तुरत विष्णुयें बे पगलायेंकरी आखी पृथ्वी उल्लंघन करीने फरीथी श्रीहरियें कयुं के त्रीजा पगलासां शुं लहुं ? त्यारें बलिराजा बोव्यो के माहरी पीठपर त्रीजो पग सूको, तेवारें त्रीजा पगलायें करी हरियें बलिराजाने पातालसां चांप्यो, पढी विष्णुयें प्रसन्न थइने कयुं जे हे बलि ! तुं थणोज सत्यवादी ठो माटे कांही मारी पासैं माग्य, त्यारे बलिराजा बोव्यो के मारा दरवाजासां द्वारपाल थइने तमो रहो, ते वात हरियें कबूल करी एम कपटरहित काम करवाथी बलिराजा सुखी थयो.

सर्वेऽप्येते कषायाः सदृशवलनृतः किंतु तीव्रैव माया,
जित्वा याऽऽपाठनूतिं नटमिव नटयामास गौरीव रुजम् ॥
स्त्रीत्वं स्त्रीलिंगजावादिव नृषु न ददौ मद्भिमुख्येषु या किं,
सत्यं छुर्दीतदैत्यं कपटसुरमणीरूपविष्णुर्जघान ॥ १७६ ॥

अर्थः—(एते के०) ए (सर्वे कषायाः अपि के०) चारे कषाय पण (सदृशवलनृतः के०) समान बलवाला ठे, (किंतु के०) तो पण तेमां (तीव्रैव के०) तीव्र एवी (माया के०) माया ठे. (या के०) जे माया (आपाठनूतिं के०) आपाठनूति मुनिने (जित्वा के०) जित्तीने (गौरी के०) पार्वतीपोतानी आगल (रुजंश्च के०) रुजने जेम नचावती हती, तेम (नटमेव के०) नटनी पेरे (नटयामास के०) नचावती हवी. त्यां कवि उत्प्रेक्षा करे ठे, के (स्त्रीलिंगजावात् के०) स्त्रीलिंगना जावयकी (नृषु के०) पुरुषोने विषे (स्त्रीत्वं के०) स्त्रीपणुं करवाने (इव के०) जाणे इवती होय नहिं ? जुवो ते उत्प्रेक्षा सत्य ठे ते जेम के (मद्भिमुख्येषु के०) मद्भिना य तार्थिकर प्रमुखने विषे (या के०) जे माया स्त्रीपणाने (किं के०)

(ન દદૌ કે૦) ન દેતીહવી ના દેતીહવી વલી (સત્યં કે૦) સત્યવાત ઠે જુવો (કપટસુરમણીરૂપવિષ્ણુઃ કે૦) કપટં કરી રમણીય સ્ત્રીનું રૂપ લે નારા વિષ્ણુ, (હુર્દાતદૈત્યં કે૦) હુર્દાતનામ દૈત્યને (જઘાન કે૦) મારતા હવા, અર્થાત્ જ્યારે વિષ્ણુયેં કપટથી રમણીય સ્ત્રીનું રૂપ ગ્રહણ કહ્યું, ત્યારે હુર્દાત દૈત્યનો નાશ થયો ॥ ૧૨૬ ॥

હવે આ શ્લોકમાં આષાઢજૂતિનો, મલ્લિનાથનો, મહેશનો તથા વિષ્ણુ નો, એ ચાર દૃષ્ટાંત હોવાથી પ્રથમ આષાઢજૂતિ મુનિનિ કથા કહે છે. એક ગજમાં આષાઢજૂતિનામા સાધુ નાનાપ્રકારની લલ્લિનું પાત્ર હતા, તે પુરુષમાં શિરોમણિ એવા કોશ્નટને ઘેર નિહામાટે ગયા, તે નટની એવી રીત છે કે જે કોઈ નવો નિહુક આવે છે, તેને એક લાડુ આપે છે, તેથી તેણે આષાઢજૂતિને એકલાડુ આપ્યો, પછી મુનિ પાછો વલી ચિંતવે છે, કે આ લાડુ તો મારા ગુરુનેજ પૂર્ણ યાજો, એમ સમજીને લલ્લિયેં કરી બીજું રૂપ કરીને વલી યાચના કરવા ગયા, ત્યારે બીજો મોદક મળ્યો, આ પ્રમાણે વલી કપટ કરી તે ત્રીજું વૃદ્ધ સાધુનું રૂપ કહ્યું તે ઉપર વારીમાં ઝનેલા નટેં જોયું ત્યારે નટેં જાણ્યું જે આ નાનાપ્રકારનાં રૂપ કરવાં આ મુનિને આવડે છે, માટે જો આપણીપાસેં એ હોયતો આપણો નટનો ધંધો સારો ચાલે, અને ડબ્બ ઘણુંજ મલ્લે, પછી ઘરમાં આવીને પોતાના ઘરના માણસોને કહ્યું કે આ સાધુને તમે લાડુ આપશો નહિં અને પોતાની દીકરીને કહ્યું કે એ સાધુ આહિં આવે કેં તુરત તેને હાવ, જાવ, કટાઢેં કરી સંયમથી ઝ્રષ્ટ કરવો. તે વાત કન્યાયેં કબૂલ કરી, પછી તે સાધુ જ્યારેં વોહોરવા આવ્યો, ત્યારેં તેને હાવજાવ કટાઢેં કરી કન્યાયેં ફસાવી દીધો તેથી તે મુનિયેં ચારિત્ર ઠોડીને ગૃહસ્થાશ્રમ અંગીકાર કહ્યો. અને નટની સાથેં રહ્યો, તે નટને આ ષાઢજૂતિયેં કહ્યું કે જો તારે ઘેર માંસ, મદિરા જોવામાં આવશે, તો ઢું રહીશ નહિં. તે નટે કબૂલ કરી પછી તેના સહાયથી અનેક પ્રકારના નાટક કરી થોડા ઢાહાડામાં તે નટે ઘણુંજ ડબ્બ ઉપાર્જન કહ્યું, એકદિવસ પોતાની સ્ત્રીને મધેં કરી મદોન્મત્ત જોડને ઉત્પન્ન થયો છે વૈરાગ્ય જેને એવો ઢતો જરત રાજાનું નાટક કરતાં કરતાં તેને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું.

હવે બીજી મલ્લિનાથની કથા કહે છે. જ્યારેં મલ્લિનાથેં પૂર્વજન્મમાં દીઘાગ્રહણ કરી, ત્યારે પોતાના ઢ મિત્રોને કહેવા લાગ્યા કે માહરી સાથેં

सर्वेयें समान तप करवुं पण कोयें वधारे उठुं करवुं नहिं ते सद्गुरुयें कबू ल कछुं परंतु मछिनाथनो जीव कपट करी ज्यारें मासकूपण व्रतनुं पारणुं आवे त्यारे बीजा मित्रोने कहे, माहरो पेटमां दुःखे ठे माटे हुं सर्व या पारणुं करीश नहीं. एम कही वली बीजा मासकूपण व्रतनो आरंज करे, एम पारणे पारणे कपटथी बीजा ठ साधु थकी अधिक तप करतां तेणें तीर्थकर नामकर्म उपार्जन कछुं, परंतु कपटे तप करवाथी मछिनाथना जवमां तेमने स्त्रीपणुं प्राप्त थयुं, त्यां तीर्थकर थया तो पण स्त्रीपणुं तेमने हतुं, पाणिग्रहणने अर्थे आवेला पोताना पूर्वजवना ठ मित्र जे राजाउ थ या हता तेमने अशुचियें जरेली शालिजंजिका एटले मूर्तिमां जरेला अन्नना दर्शनथी प्रतिबोध पमाज्या एम श्रीमछिनाथने कपटे करी स्त्रीपणुं प्राप्त थयुं॥

हवे महेशनी कथा कहे ठे. एकदिवस महादेवजी पोतानी स्त्री गंगा अने पार्वतीनी पासें कहेवा लाग्या के हुं संसारमार्गथी उद्विग्न थइ गये जो हुं. माटे हवेशी माहारे तमारी बेहुनी साथे कांइ काम नथी. हुं तो हवे तपज करीश. एम कहीने शंकर कैलास प्रत्यें गया, त्यां ते पर्वत नी गुफामां पद्मासन वालीने ध्यानमां बेठा, पार्वतीयें जाणुं जे शिवजी तपस्यामां बेठा ठे पण ते संसार उद्विग्न हुं हुं एम कही गया ठे, माटे तेना तपनो हुं जंग करूं. एम धारीने पोतें जिलडीनो वेश धरीने त्यां जइ शंकर पासें रहीने नाना प्रकारना हावजाव कटाक करवा मांमया, तेवारे ध्यान मूकीने शिवजी ते जिलडीनी प्रार्थना करवा लाग्या के हे जडे ! तुं माहरी स्त्री था. त्यारे जिलडी बोली के माहरो स्वामी तो जिल ठे ते प ठवाडे चाव्यो आवे ठे. माटे जो तेम हुं करूं तो ते जिल, मने अने तम ने बेहुने शिक्षा आपे, त्यारें शिवजी कहेवा लाग्या के हे सुंदरि ! में त्रिपु रासुर जेवा लक्ष्मि दैत्योने मारी नाख्या तो ताहरो स्वामी बीचारो शी गणतीमां ठे ? त्यारें जिलडी कहे ठे, जो एम होय तो तमो माहरी पासें नृत्य करो तो हुं तमारी स्त्री थाउं त्यारें ते जिलडीने वश पडेला महा देवें नृत्य करवा मांमयुं ते जोइ पार्वतीने हास्य आव्युं त्यारें शिवजी स मजी गया के आ तो पार्वती ठे एम जाणीने लज्जित थइ मनमां खेद पा म्या जे अरे ! आ गुं थयुं ! हुं कहेतो हतो के हुं संसारथी विरक्त हुं अ ने मने कपटें करी एणे ठव्यो तेथी हुं परवश थइ गयो एम समजी ल

झा पाम्या. एम मायाथी शंकर पण उगाया माटे मायानो त्याग करवो.

हवें दुर्दांतदैत्यने विष्णुयें स्त्रीपणायें करी मोह कखो तेनी कथा कहे ठे. दुर्दांत दैत्य हतो तेणे ब्रह्मानुं आराधन कखुं, तेनी घणी नक्तियें ब्रह्मा सं तुष्ट थया, अने ब्रह्मायें कखुं के तुं वरदान माग्य. त्यारे दैत्यें कखुं के मने अजेय करो. तेने ब्रह्मायें कखुं के जेने माथे तुं हाथ मूकीश ते नस्मीनूत थइ जाओ तेवा वरदानथी प्रसन्न थयेलो एवो ते दैत्य जगतमां अन्याय करवाने तत्पर थयो, एक दिवस तेणे पार्वतीना ग्रहण माटे शिवजीनी प्रार्थना करी के मने तमारी स्त्री पार्वती आपो तेने शंकरें ना पाडी त्यारे ते शिवजीना मस्तक उपर हाथ मूकवा तैयार थयो तेजोइ शिवजी त्यां थी नाशिने विष्णुनी पासें आव्या, अने कहेवा लाग्या के हे प्रभु ! माहरी रक्षा करो तेने विष्णुयें कखुं के तमे स्वस्थ थाउं नय राखोमां हुं तेने शिक्षा आपुं तुं. पढी विष्णु पोते पार्वतीतुं स्वरूप लइने दैत्यनी सन्मुख गया, दैत्य बोव्यो के तुं मारी जायां ठो मने तुं सुखी कर. त्यारे उमातुं रूप धारण करनारा विष्णु कहेवा लाग्या के माहरी पासें तहारा माथा उपर हाथ मूकी तुं नृत्य कर. तो हुं ताहरी स्त्री थाउं त्यारे ते माथा उ पर हाथ मूकीने नृत्य करवा लाग्यो तेने श्रीकृष्णो कखुं के तुं नस्म था तेथी तरत ते दैत्य नस्मीनूत थइ मरण पाम्यो ॥ १२६ ॥

लोनी तृप्यति नो धनैरपि धनैरिच्छन्नवं स्वं नवा, दप्या
यः पितृकल्पितानुजपदं किंवार्पणिर्नाह्निदत् ॥ अश्रां
तं सरितां शतैरपि नृतः किं वांबुधिः पूर्यते, किंवा शाम्य
ति काष्ठकोटिन्निरपि ज्वालाकरालोऽनलः ॥ १२७ ॥

अर्थः—(लोनो के०) लोनी प्राणी (धनैरपि के०) घणा एवा पण (धनैः के०) धनैं करी (नो तृप्यति के०) तृप्ति पामतो न ते केवो लोनी ठे ? तो के (नवादपि के०) नवा एवा इव्य आववाथी पण वली (नवं स्वं के०) नवा धननी (इच्छन् के०) इच्छा करतो एवो ठे. जुवो (आ यः के०) आव्य (आर्पणिः के०) रूपनदेवजीनो पुत्र नरतचक्रवर्ती, (पि तृकल्पितानुजपदं के०) पोताना पितायें आपेला एवा पोताना न्हाणा जा उंनां पदने (किंवा के०) शुं (नाह्निदत् के०) नहिं णिनवी लेतो हवो ?

ते वात घटे ठे जुवो (अश्रांतं के०) निरंतर (सरितां शतैः के०) नदिउ
ना सेंकडाउयें करी (नृतःअपि के०) पूरायो ठतो पण (अंबुधिः के०)
समुद्र (किं के०) शुं (पूर्यते के०) पूराय ठे ? ना पूरातो नथी. वली (का
ष्ठकोटिनिरपि के०) करोडो काष्ठोयें करीने पण (ज्वालाकरालः के०)
ज्वालाए विकराल एवो (अनलः के०) अग्नि जे ठे, ते (किंवा के०) शुं
(शाम्यति के०) शांत आय ठे. ना शांत आतो नथीज ॥ १२७ ॥

आहिं नरतचक्रवर्त्तिनी कथा कहे ठे. विनितापुरीने विषे नरतचक्रवर्त्ति
राजा राज्य करता हता, अनुक्रमें ठये खंम तेणे स्वहस्तगत कख्या, पढी
पोताना अछाणुं नाना जाइउने बोलावया माटे दूतोने मोकख्या, दूतोयें
जइने कुरुप्रमुख जाइयोने कहुं के हे राजकुमारो ! षट्खंमने साधनारा
एवा तमारा जाइ नरतजी चक्रवर्त्तीने तमे प्रणाम करो के जेथी तमारा
सर्वनो विनय थयो गणाय ? कारण के वृद्ध जाइ ते पिता समान तथा
गुरु समान मानवा योग्य ठे. माटे तमो नरतचक्रवर्त्तीनो विनयादि कर
शो तो तमोने देश, ग्राम, नगरना राज्यनो जान थजें ? अने जो तेम न
हिं करो तो तमारुं राज मूलथकी लइ लेशे ते सांजलीने पढी अछाणुं ना
इउ एकठा थइने अन्योन्य कहेवा लाग्या के आपणुं नरतराजापासैं शुं
चालजे ? एतो आपणी साथे युद्ध करी पराजय पमाडीने आपणुं स
वेंनुं राज्य ग्रहण करजे ? माटे आपणे श्रीरूपनदेवजीनी पासैं जइने
आ वात निवेदन करीयें अने जेम ते कहे, तेम करीयें ? आ प्रमाणें
सर्वे जाइउ विचार करीने श्रीरूपनदेवजी पासैं गया, तेमनी प्रदक्षिणा
करी नमन करीने वेठा अने नरतजीनुं वृत्तांत जे दूतद्वारायें वन्युं ते सर्व
कहुं ते वखत रूपनदेवजी देशना देता हता, तेमां आ गाथा कहेता हता जे
“ सुलहा सुरलोअ सिरि, एगहत्तावि भैषणी सुलहा ॥ सुलहा पुणसंसारे,
जिणंदवर देसिउ धम्मो ॥ १ ॥ आवी उपदेश गाथा सांजलीने तेमने बोध
थयो, तेथी सर्वे जाइउयें राज्य ठोडीने प्रभुनी पासैं दीक्षा ग्रहण करी.
पढी ते अछाणुं जाइउनुं राज्य नरतचक्रवर्त्ती ग्रहण करता हवा ॥ १२७ ॥

चित्तावन्यां जनानां कपिलसमधियां वित्तलेशाप्तमूलः,
प्रत्याशावारिसिक्तोधनिविविधधनप्रार्थनाभोगवल्गुः ॥

नूपेंडत्वादिसंपन्नमतिकुसुमततिर्जोगचिंताफलर्हि, लोचो
वृत्त्या श्रवंत्या ब्रजतु कलितरुर्वप्सुरप्यार्तिहेतुः ॥ १९७ ॥

इति लोचनप्रक्रमः ॥ इति कर्पूरप्रकरणग्रंथः समाप्तोऽयम् ॥

अर्थः—(लोचः के०) लोचरूप (कलितरुः के०) नयंकर वृद्ध, ते (वृत्त्या के०) संतोषरूप (श्रवंत्या के०) नदीयें करी (ब्रजतु के०) तणाइ जाउ एटले जेम नदीना जोरथी वृद्ध तणाइ जाय तेम आ लोचरूप वृद्ध पण संतोष नदीथी तणाइ जाउ. हवे ते लोचरूप वृद्ध केवो ठे ! तो के (कपिलसमधियां के०) कपिल ब्राह्मण समान बुद्धिवाला (जनानां के०) जनोनी (चित्तावन्यां के०) चित्तरूप अवननीने विषे (वित्तलेशाप्तमूलः के०) प्राप्त ठे वित्तना लेशरूप मूल जेनां एवो ठे तथा (प्रत्याशावारिसिक्तः के०) आशा अने प्रत्याशा ते रूप जे जल तेणें करी सिंचायेलो एवो ठे. तथा (धनिविविधधनप्रार्थनानोगवद्गुः के०) अनेक धनवाननी विविध प्रकारनी प्रार्थनानो जे विस्तार, तेणें करी मनोहर अने वली (नूपेंडत्वादिसंपन्नमतिकुसुमततिः के०) मोहोटा मोहोटा राजादिकनी जे संपत्ति तेने विषे मतिरूप ठे कुसुमनो विस्तार जेमां एवो ठे. वली (जोगचिंताफलर्हिः के०) जोगनी जे चिंता ते रूप जे फल तेनी ठे संपत्ति जेने विषे एवो ठे. माटे कवि कहे ठे संतोष नदीयें करी लोचवृद्ध तणाइ जाउ. एवी इच्छा सर्वे जन राखो ॥

आंहिं कपिलब्राह्मणनी कथा कहे ठे. चंपापुरीने विषे कपिलदेव नामा ब्राह्मण रहेतो हतो, ते जाग्ययोगथी दासीमां आसक्त थयो, तेथी थोडे थोडे ते निर्द्वय थइ गयो. एक दिवस ते दासीयें तेने अर्द्धरात्रियें राजा पासें वे मासा सुवर्ण लेवा माटे मोकव्यो, त्यां तेने राजाना माणसोयें पकडी बांधी ने राजानी पासें आण्यो. राजायें तेना आकारथी जाण्युं जे आ चोर नथी, राजायें पूछ्युं के अरें तुं कोण ठो ? त्यारें ते ब्राह्मण बोव्यो के एक दासी मारी राखेली खी ठे तेणे मने मोकव्यो ठे आ खरी वात सांजलवाथी राजा संतुष्ट थइ कहेवा लाग्यो के जे तारे इच्छा होय ते माग्य. त्यारे ब्राह्मणे कछुं के हुं तमारा अशोक वनमां जइ एकांतमां थोडी वार विचार करीने पठी मागीश ? राजायें तेमकबूल कछुं पठी ते त्यां वनमां जइ विचारवा लाग्य के हुं ते गुं मागुं सो मागुं ? के सहस्र मागुं ? के लक्ष मागुं ? के करोड

माणुं ? के दश करोड माणुं ? एम आशानो तो कांइ अंत आवतोज नथी. माटे आ लोचने धिक्कार हजो जेनो हजी सुधी अंतज आवतो नथी. हुं तो मात्र बे मासा सोनुं लेवा आव्यो हतो पण राजायें कहुं जे माग्य ते आपुं पण मने कोट्यावधि धनथी पण तृप्ति यती नथी कहुं ठे के “ जहा लाहो तहा लोहो, लाहा लोहो पवहुइ ॥ दो मास कणय कज्जं, कोडिएविन निष्ठियं ॥ ” एम चिंतवन करतां ते ब्राह्मणने वैराग्य उत्पन्न थयो, तयारें तेणें आलोचनाने स्थानकें केश लोचन करी नारवुं. पढी प्रव्रज्याग्रहण करीने मार्गमां पांचशें चोरने तेणो प्रतिबोध पमाज्या, माटे लोचन विस्तार करवो नहिं लोचन ठे ते पापनुं मूल ठे ॥ १२७ ॥ इति कर्पूरप्रकरांतर्गताः सर्वाः कथाः समाप्ताः ॥ समाप्तोऽयं ग्रंथः ॥

॥ सप्तपंचाशदधिक शतसंख्यासमन्वितः ॥ कथामहोदधिग्रंथो हृद्यपद्यैर्विनिर्ममे ॥ १ ॥ अर्थः—एकसो सतावन कथाउना महासागर रूप आ ग्रंथ मनोहर पद्योयेंकरी युक्त रचायेलो ठे ॥ अस्मिन् ग्रंथे सहस्रे द्वे, द्वे शते षष्ठिसंयुते ॥ अनुष्टुपां सर्वसंख्या, प्रत्यक्षरनिरीक्षणात् ॥ १ ॥ प्रत्येक अक्षरनी गणना करतां सर्व मलीने आ ग्रंथनी अंदर बे हजार बसोने साठ अनुष्टुप् श्लोकनी संख्याठे ए संख्या अवचुरीकारें लखी ठे ॥ १ ॥

॥ वर्षे वार्ध्वशरशरसुधारश्मिसंख्ये बभूव, श्रीमान् ग्रंथः सकलसुमनश्चित् हर्षप्रदायी ॥ यावत्क्रीडां गगनकमले राजहंसौ विशाले, तन्वानौ स्तस्तिमिरनिडरौ तावदेषोऽपि जीयात् ॥ १५०४ ॥ नी शालमां सघला विद्वानोना चित्तने विषे हर्षनुं अर्पण करनार आ श्रेष्ठ ग्रंथ निर्माण थयेलोठे माटे ज्यांसुधी विशाल एवा आकाशरूप कमलनेविषे विहार करता अंधाराने जेदनार राजहंस सरखा एवा सूर्य चंड ठे त्यांसुधी आग्रंथ जगतनेविषे जय पामतो रहो ?

त्रैविद्योपनिषद्द्विलासवसतेश्चातुर्यलक्ष्मीपतेः, श्रीसूरीश्वररत्नशेखरगुरोः प्रामाणिकस्य प्रज्ञोः ॥ शिष्यः पंडितसोमचंड उरुधीर्माधुर्यधुर्योव्यधात्, कर्पूरप्रकरादिकाव्यकथिता एताः कथाः सत्प्रथाः ॥ १ ॥ अर्थः—त्रैविद्य अने उपनिषद्ना विलास करवाना मंदिर रूप तथा चातुरीरूप लक्ष्मीना स्वामी अर्थात् चातुरीरूप संपत्तिना पति तथा प्रामाणिक अने समर्थ श्रीसूरीश्वर रत्नशेखरनामना जे गुरु तेमना शिष्य पंडित सोमचंड के जे अतिउदारबुद्धिवाला माधुर्यवाली सुंदर कविताना रचनारनेविषे मुख्य ठे तेमणे आ सुं

દર રચનાવાલી, અતિપ્રસિદ્ધ કર્પૂર પ્રકરનામે મહાકાવ્યની કથાએ કહી
 ॥ ઇતિ શ્રીવાલાવવોદસહિતઃ કર્પૂરપ્રકરગ્રંથઃ સંપૂર્ણઃ ॥

॥ અથ કર્પૂરપ્રકર અવચૂરિકૃત તપઉપક્રમઃ ॥

॥ પ્રતિદિનમપિ દાનં પુણ્યસંપન્નિદાનં, પુનરધિકફલં સ્યાત્પારણાહોત્તરાદે
 ॥ દિશતિ જલનૃદનં કૃત્તિકાદૌ સુવૃષ્ટઃ, પુનરમલમનર્ધ્યં મૌક્તિકં સ્વાતિય
 જે ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—પ્રતિદિન જે દાન આપવું તે પણ પુણ્યરૂપ સંપત્તિ
 આદિકારણ છે વલી તેજ દાન, જો પારણાને દિવસેં તથા ઉત્તર પારણાને
 દિવસેં દેવાય તો અધિક ફલને આપનાર થાય છે. કૃત્તિકાના આરંભ
 સારી રીતેં વર્ષેલો વરસાદ ધાન્યની ઉત્પત્તિ સારી કરે છે. વલી તે વરસાદ
 જો સ્વાતિનેવિપે વરસ્યો હોય તો નિર્મલ એવા અમૂલ્ય મોતિને ઉત્પન્ન
 કરે છે. ॥ ૧ ॥ જિતનવદકપાયઃ પાક્તિકાદેર્દિનોઽગ્ર્યો, વિતરણકરણેઃ પ્ર
 ક્ષપશ્ચિમાવપ્યુદારૌ ॥ વિહિતચુવનમુત્તિકં પાર્વણશ્રંદાક, સ્તદિતરશશિનો વિ
 નો મુહૂર્ત્તાઽપ્રકાશૌ ॥ ૨ ॥ અર્થઃ—સંસારને વધારનારા ચાર કપાય તેને
 જીતનારો એવો પાક્તિકનો (પાંચીનો) આગલો દિવસ છે તેમજ દાન વિ
 ગેરેના આપવાથી પાંચીનો પહેલો છેલો વંને દિવસ ઉદાર ઉત્કૃષ્ટ ફલદાય
 યક ગણાય છે. તે જેમ કે સવલા ચુવનને જેણે હર્ષ આપેલો છે એવો એક
 પુનમનો ચંદ્રમા નથી શું ? ના છેજ. તે શિવાયના વીજા દિવસના ચંદ્ર તે
 માત્ર વે ચાર ઘડી પ્રકાશ અને અપ્રકાશ કરનારા નથી શું ? ના તેવાજ છે. અ
 ર્થાત્ સર્વ દિવસો કરતાં પાંચીનો દિવસ તે દાન વિગેરે કર્મનો અતિ ફલદાય
 ક છે વીજા સર્વ દિવસ સામાન્ય ફલદાયક છે. વલી પારણાનેવિપે કહે છે.
 ॥ શુદ્ધં તપઃ કેવલમપ્યુદારં, સોદ્યાપનસ્યાસ્ય પુનઃ સ્તુમઃ કિં ॥ દ્વયં પયોધે
 નુગુણેન તત્તુ, ડાક્ષાસિતાહ્નોદયુતં સુધૈવ ॥ ૩ ॥ અર્થઃ—કેવલ શુદ્ધ
 તપ છે તે પણ અતિ શ્રેષ્ઠજ છે તેમાં વલી જ્યારે તે તપ ઉદ્યાપન સહિત હોય
 તો તેમાં શુંજ કહેવું. અર્થાત્ તેનાં વલી શું વચાણ કરવાં ? જેમ કે જે
 ગાયનું હૃદય ગાયના ગુણથીજ મધુર છે, પરંતુ તેમાં વલી ડાઘ અને સાક
 રનો ચુકો નાખ્યો હોય ત્યારે મધુર અમૃત જેવું થાય તેમાં શુંજ કહેવું ॥ ૩ ॥
 વૃદ્ધોયથા દોહદપૂરણેન, કાયોયથા સદ્સન્નજનેન ॥ વિગ્રેષ્ણોર્જ્ઞાં લન્તે
 યથોક્ત, સોદ્યાપનેનૈવ તથા તપોઽપિ ॥ ૪ ॥ ઇતિ ઉદ્યાપનપ્રક્રમઃ ॥
 અર્થઃ—જેમ સ્વાતર વિગેરેની પૂરણી કરવાથી વૃદ્ધ, વિગ્રેષ્ણોર્જ્ઞાને પામે

હે. જેમ શરીર, સારા રસવાળા સુંદર પદાર્થોના નોજનેકરીને વિશેષ શો જાને ધારણ કરે છે; તેમ યથાવિધિ અર્થાત્ શાસ્ત્રમાં કહેલા વિધિપ્રમાણે ઉદ્યાપન કરવાથી તપ પણ અધિક ઉત્તમોત્તમ શોજાને આપે છે ॥ ૪ ॥
 ઇતિ ઉદ્યાપનપ્રક્રમઃ સમાપ્તઃ શ્રીરસ્તુ જુનમસ્તુ.

સ્વર્નૂમેર્માતૃગર્મેઽગમહુદયમહો યઃ સુરૈર્મૈરુશૈલોત્સિક્તસ્તાતાલયેઽગાડુપચય
 મનિશં ઠાયયાઽક્રાંતવિશ્વઃ ॥ પાદોપાંતાઽવનમ્રત્રિચુવનજનતાસ્વીકૃતોઽષ્ટઃ ફ
 લર્ધિઃ શ્રીવીરોવોઽસ્તુ ચિંતાઽધિકતરવરદઃ કલ્પશાસ્ત્રી નવીનઃ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—જે સ્વર્ગનૂમિથી પોતાની માતાના ગર્જરૂપ ક્યારાનેવિષે ઉત્પન્નથ
 યેલા અને જે દેવતાઉંચેં મેરુપર્વતઉપર નવરાવેલા અર્થાત્ સિંચન કરેલા, તથા
 પોતાના પિતાના ઘરનેવિષે નિરંતર વૃદ્ધિપામેલા અને જેણે પોતાની ઠાયાયેં
 કરી આશ્વાવિશ્વને વિશ્રાંતિ આપેલી છે, તથા જેણે પોતાના ચરણમાં નમેલી
 ત્રણ ચુવનની જનતારૂપ ફલસમૃદ્ધિ સ્વીકાર કરી છે અર્થાત્ સર્વજગતને
 જનન કરવારૂપજ છે ફલ જેને એવા અપૂર્વ કલ્પવૃક્ષ જે શ્રીવીરજગવાન્ તે,
 તમારા અધિકમનોવાંઠિત વરને દેનાર થાઉં. આહિં વીરજગવાનનેવિષે ક
 લ્પવૃક્ષની ઉત્પ્રેક્ષા કવિયેં કરેલી છે, જેવા જાડમાં ઉત્પન્નથવાથી ફલપ્રા
 પ્તિ પર્યંત ગુણો છે, તેમ આહિં શ્રીવીરજગવાનરૂપ કલ્પવૃક્ષમાં સર્વે ઘટાવ્યા છે.

સ્યુર્ધ્વાત્રિંશત્સહસ્રા નરતજનપદાઃ સાર્ધપંચાગ્રવિંશ, ત્યાર્યેષ્વર્હત્પ્રવોધઃ સુ
 ગુરુનિરધુના પંચપેષ્વસ્તિ ધર્મઃ ॥ સત્કેત્રં તત્ર ચાલ્પં નવનચુવિ યથા પલ્લવે
 ગ્રીષ્મતુલ્લે, પદ્મં હંસસ્ય તુષ્ઠયૈ તદિવ સમનવત્સચ્ચતુર્માસિકન્નઃ ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—સર્વ મલી વત્રીશ હજાર નરતસ્વંમમાં દેશો છે તેમાં પણ સાડી
 પચીશ આર્યદેશ છે તેનેવિષેજ શ્રીઅર્હત્પ્રજુનો પ્રવોધ પ્રચાર પામેલો છે તેની
 અંદર હાલ પાંચ કે ષઢ દેશનેવિષે સારા ગુરુ ધર્મનું શ્રવણ કરાવે છે વલી
 તે નરતસ્વંમની નવનનૂમિનેવિષે સારાં ક્ષેત્ર અતિ થોડાં છે, ઝનાલામાં
 સુકાઈ ગયેલા અલ્પ જલાશયનેવિષે રહેલું કમલ જેમ હંસને સંતોષને
 માટે થાય છે તેમ આ અલ્પક્ષેત્રની અંદર અમારે ચાતુર્માસ્ય સંતોષદાયક
 થાઉં ॥ ૧૩૦ ॥ આ વે શ્લોક વીજી પ્રતિમાંથી મળ્યા છે. તેમ વીજા પણ
 ૪૦ શ્લોક તે પ્રતમાં છે પરંતુ તેની અવચૂરી પણ ન હોવાથી તથા તે પ્રક્ષેપ
 કાવ્ય જેવા જાણવામાં આવ્યાથી ઇહાં મૂલપાઠે નીચેં દાખલ કરીયે ઠેયેં.
 વર્ષાઋમા શ્રમણે ॥ ૬૩ ॥

विश्वप्रकाशो नवे, देवं मंगलदीपकोच्चशिखयाऽद्याष्टाहिका शंसति ॥ १२ ॥
 रागद्वेषजितोऽर्हतोऽघ्नियुगलं पाणिद्वयेनार्चयन्, साधुश्रावकधर्मनाक् परन्
 वेस्वर्गापवर्गो नजेत् ॥ दृक्कर्णद्वितयेन रूपगुणनृच्चैहापि तोषं परं, घंटाचाम
 रचेष्टितेन विवृणोत्यष्टाहिकैकोत्तरा ॥ १३ ॥ त्रैलोक्यं त्रिपदीतनुस्त्रिपथ
 गा तोषाय यस्यान्वहं, कालेषु त्रिषु तं त्रिकालविभुरं देवं त्रिशुभ्या महः ॥
 स्वहृत्त्रयसंपदं दिशति वोयेनैष रत्नत्रयं, त्रिःपुष्पांजलिसंज्ञया क्षपयतीत्य
 ष्टाहिकाद्युत्तरः ॥ १४ ॥ व्याख्या सप्तचतुर्विधामरकृतं प्राप्यावदद्यं चतु,
 मूर्त्तस्तीर्थपतिश्चतुर्गतिहितं धर्मं चतुर्धा बुधाः ॥ तं कुर्वतु चतुःकषायरहिता
 स्तुर्ये पुमर्थैरता, ब्रूते संघकृतस्तुतिप्रतिरवै स्तुर्येयमष्टाहिका ॥ १५ ॥
 किं पंचेंद्रियशर्म पंचविषये मूढामितं वांठतो, दंचत्पंचसु जावनानि दधतां
 पंचव्रतान्युच्चकैः ॥ पंचज्ञानवतां यथा बहुसुखावः स्याजतिः पंचमी, स्प
 ष्टं जल्पति पंचशब्दनिनदैरष्टाहिका पंचमी ॥ १६ ॥ जित्वा षड्विकृति
 स्पृहां षडपि तान् मुक्त्वा रसान् शक्तिः, षड्जीवावनतस्तपः कुरुत षड्
 जेदं बहिश्चावहिः ॥ द्विदृषद्वर्गजयोमतः षडृतुजा पूजा च चेन्मानसे, नष्टो
 न्नादितषट्पदध्वनिरुवाचाष्टाहिका षष्ठिका ॥ १७ ॥ सप्तापि व्यसना
 नि सप्त नरकद्वाराण्यहो सप्तनी, हेतूनि त्यजतांशु पुण्यनृपतेः क्षेत्राणि रा
 ज्यांगवत् ॥ सप्ताप्याश्रुत सप्तनूमिकगृहे तत्त्वे वसंतु स्वयं, सत्सप्तस्वरगीत
 कैतवमुवाचाष्टाहिका सप्तमी ॥ १८ ॥ मुक्त्वाऽष्टौ मदकारणान्यविरतं स
 त्प्रातिहार्याष्टकं, देवं पूजय पूजयाष्टविधया येनैषतुष्टः पदं ॥ तद्योयञ्चतु यत्र
 नास्ति पतनं दुष्टाष्टकर्मापदां, चष्टे मांगलिकाष्टदीपकमिषादष्टाहिका चाष्टमी
 ॥ १९ ॥ नैतेप्येतद्वोपमानविगमादष्टाहिकावासरा, एकैकोच्चकलास्तीं
 दुसदृशाः किंचित्त्वचनूवन्निमे ॥ आऽस्वांतपयोधिनेत्रकुमुद श्रेणीचकोरेक्षणो
 ज्जासाय स्मर तापमोहतिमिरोहित्यै यतोहर्निशं ॥ २० ॥ अष्टाहिकासु ॥
 कव्याणिकं जगवतां धुरि यत्र चानूत, श्रेष्ठः स एव दिवसः पुनरागतोद्यः ॥
 श्रीवीर मोक्षदिवसोऽवदीपपर्व, यद्यत्ततः सुकृतिनोत्र महोऽनुवर्ष ॥ २१ ॥
 सध्यानोज्ज्वलदीपकप्रविलसत्स्वाध्यायमेरात्रिकः, शुद्धाचार सुनोजनः सुगु
 णवाक् तांबूलशोभाशुभः ॥ अश्रीनिर्गमलद्वन्द्वुपागमजयज्येष्ठावनामोत्तरः,
 शीतालंकृतिनाम् मुदे नवतु वोऽर्हद्वर्मदीपोत्सवः ॥ २२ ॥ दीपोत्सवे ॥
 ॥ २३ ॥ व्याख्यानं श्रुतङ्गधसारमधुरं स्निग्धं निपीयादरा, न्मात्याकूर

सिका मुधा शमदधि श्रेयो घृतोद्भायकृत् ॥ अस्मात्तस्य समर्थनाद्यतदि
 कालेन नव्यैः पुनः, सम्यक्त्वांगविवृद्धिर्दु बहु तृषा पेयं तमस्तापनि
 ॥ ३३ ॥ सिद्धांतांबुधिसंज्ञवेऽद्य विरते व्याख्याधने सङ्गै, दृष्टांतैः
 कषायतापजनहृद्भूमिं शमित्वाऽनितः ॥ सप्तद्वेत्रधरासु वित्तवपनं कुर्वतु व
 पुण्यतो, निःसत्पव्यसनेतिनीतिविविधं शस्यं यथा सङ्गनाः ॥ ३४ ॥ व्य
 ख्यासमर्थने ॥ व्याख्यानांबुधरोपदेशसलिलैः सुश्रावचेतः सरः, पूर्तिः की
 र्त्तिनदीतनिर्मलरजश्चित्तिश्च यत्राजवत् ॥ बालश्रावकनेककेकिपठनस्वाध्या
 यकोलाहलं, सत्कृत्यान्नफलाय वो नवतु तद्वर्षाचतुर्मासकं ॥ ३५ ॥
 व्याख्यासमर्थने ॥ वृष्टे धर्मकथोपदेशसलिलैर्नव्योर्वरायां गुरा, वब्दे संयम
 धन्यसप्तदशकं रूढक्रिया मारुतैः ॥ हृष्टैः स्पष्टगुणं विशोधितमनः स्वव्यार्थ
 शस्योज्ज्वलं, स्यादेवोद्यमरक्षपालदलितापायं फलस्फातिमत् ॥ ३६ ॥
 कार्त्तिक्यां चतुर्मास्यां ॥ घस्त्रे शीतोष्णकाले प्रथमवयसि तत्कर्म कुर्वीत विद्वा
 न्, येनांते स्यात्सुखीतोवयमपि तदहोवेत्य कुर्मोविहारं ॥ नानार्हत्तीर्थयात्रा
 श्रुतधरनमनं संशयांतः श्रुतायः, शुद्धान्नोपध्यवासिः प्रवचनमहिमा मूढवा
 धोद्यता यत् ॥ ३७ ॥ विहारे ॥ ३८ ॥ चातुर्मासिकमेकपारणदिनं नूनं
 फलं प्राप्नुया, नेतुर्वार्षिकमप्यवाप न कथं श्रेयांसएकाहयपि ॥ स्थान
 स्थाननिखातकोटिविजयः कोटीश्वरः किं नवे, त्कोटीमूढ्यमहामणिं करतले
 किं खेलयन्नापरः ॥ ३९ ॥ कार्त्तिक्यां ॥ ४० ॥ तीर्थैर्ब्रतधर्मजाप
 णपुरस्कारात्परामुन्नतिं, नीतं यच्च ददाति नूतिमतुलां श्रीशालिजडादिवत् ॥
 तन्नः सत्त्वतिरस्क्रिया लघुकलौ दानं त्वयोद्धासितं, कैः कैर्नष्ट पुनः फलिष्य
 ति फलैस्तत्ते जिनोवेत्ति तत् ॥ ४१ ॥ मान्यस्तीर्थपतेः परिग्रह इवद्वमाप
 स्य संघोधुवं, धन्योयस्य गृहांगणं सचरणांजौः पुनीतेतराम् ॥ किं ब्रूमः फ
 लमस्य तद्भरतवद्योवेत्यमुं संमदात्, श्रीरप्यस्य गृहे स्थिराः प्रतिश्रुवः श्री
 जैनपादाश्मे ॥ ४२ ॥ नीत्वा स्थानेऽनिरामे घनसमयममी संयताः श्वे
 तपद्मा, स्तत्तत्स्थाने विजद्भुः सुकृतिनिरनिशं जाड्यशीतं च निन्नं ॥ शीतद्वौ
 मैस्तपोऽग्निव्रतनियमगृहैर्जाविमागंधतैलै, र्यत्राऽचार्यार्कगोनिर्हिमसमयचतुर्मा
 सकं तन्मुदे स्तात् ॥ ४३ ॥ चातुर्मासिकपर्वसंज्ञवतपोवहिस्तदावश्यं, त्र
 श्यत्कर्मदलोद्धृतस्थगणकस्तोमेऽत्र नस्मीकृते ॥ प्रातर्वदनके मुखांशुकविधि
 व्याजादिकीर्णोऽनितः, धन्योऽर्हन्नुणफाव्युनोऽमलरजाः स्यादागमानःप्लवैः

॥ ३३ ॥ रजःपर्वणि ॥ ७४ ॥ स्पर्धा महत्सु नरवाक् शुकवत् क्रमाय,
सत्यं पुनः पदमुपैति जनः कृतार्थः ॥ मर्त्या हि पंचमगुणस्थितिमुक्तियोग्याः,
श्राद्धेषु तज्जिनमहेऽनुचितेऽन्ताऽपि ॥ ३३ ॥ देवैर्जिनस्य यदि जन्ममहा
दि चक्रे, न श्रावकैरनुकृतिः क्रियतां तदेषा ॥ स्वःशक्रदंतिमदतुंबरुगानरंजा,
नृत्यादि चेद्भुवि नकोऽपि ततः करोतु ॥ ३४ ॥ कल्याणके ॥ ७३ ॥ जै
नार्चयाऽपि नवजिः कुसुमैरशोक, उच्चोच्चसंपदन्नवन्नवशेवधीशः ॥ लक्षार्च
नेन तु फलं जिनएव वेत्ति, सङ्गस्यकालधनसिक्तसुवीजवत्तत् ॥ ३५ ॥
आश्चर्यकारि फलमप्यतुलं प्रदास्य, त्याश्चर्यजंगिजिरियं विहिता जिनार्चा ॥
कार्यं हि कारणगुणेन नवेत्तु चित्रं, पुष्पैरिमैस्त्रिदशवृक्षफलप्रसूतिः ॥ ३६ ॥
महापूजायां ॥ ७४ ॥ अप्येकजैननवनसनपनादिनाद्य, नावाडुपार्जि सुकृ
तं शिवकृन्नवजिः, स्थानं कचेत्युपरिपाटिकयार्जितस्य, ज्ञातं महत्स्तुतिकृतां
हृदयानि संति ॥ ३७ ॥ अद्योदियाय सुदिनोजवतां कला वा, जज्ञे य
दल्पवसुनाऽपि हि नूरिलानः ॥ चैत्यावलीषु यडुपार्जि शिवाय पुण्यं, नक्त्या
सुलंनदलपुष्पफलोपहारैः ॥ ३८ ॥ चैत्यपरिपाट्यां ॥ ७१ ॥ शुद्धं तपः के
वलमप्युदारं, सोद्यापनस्यास्य पुनः स्तुमः किं ॥ हृद्यं पयोधेनुगुणेन तत्तु,
झाङ्गासिताहोदयुतं सुधैव ॥ ३९ ॥ वृक्षोयथा दोहदपूरणेन, कायोयथा
सङ्गसज्जनेन ॥ विशेषशोभां लज्जते यथोक्ते, नोद्यापनेनैव तथा तपोऽपि
॥ ४० ॥ उद्यापने ॥ नूपाश्वत्रगुरुदरावृत्तिरथाद्येषूपयोगान्मया, वंशत्वे कट
सुंमकादिषु जनाश्वाराधितानूरिशः ॥ नैतत्काऽपि महत्त्वमापि सुजने केव
ग्रहस्तोरणे, घंटावाग्निरिति ध्वजस्त्वरयतेवोदेवताऽराधने ॥ ४१ ॥ सिंहस्त
पःप्रक्रमएव तावत्, डुष्कर्मदंतावलमंमलीनां ॥ तदद्य तस्मिन् प्रखरानिवे
शो, यद्यद्युद्यापनविस्तरोऽयं ॥ ४२ ॥ नैवेदोः सफलैः शिवाध्वसुखदं स्पष्टं
समं शंवलं, धूपेनोर्ध्वगतिः सुगंधि तदिदं वासेन शुभ्रं यशः ॥ न स्वर्गादिफ
लं फलैश्च कलमैर्जैनाटकार्चात्मनः ॥ पुष्पैर्लोकशिरः स्थितिः शिवतनुदीपै
र्जिनार्चाफलं ॥ ४३ ॥ अष्टविधपूजायां ॥ ७७ ॥ आदर्शोदितकेवलविरस
मैश्वर्यश्च नशासनाद्, ब्रह्मांसस्य शरावसंपुटतनोर्यः कामकुंजपुरः ॥ श्रीव
त्सांगमिति स्फुटश्च तनुते नित्योत्सवः स्वस्तिका, नंदावर्चवदद्भुताकृतिकृतानं
दः सवोऽव्याजिनः ॥ ४४ ॥ अष्टमंगले ॥ ७८ ॥ मुक्तेः सौख्यप्रमाणं नव
ति सुरगिरिः सोऽस्ति वा योजनानां, लक्षं वार्धिः स्वयंनूरमणश्च पुनः सो

ऽस्ति रज्जुप्रमाणः ॥ लोकातीतं तदेतज्जिनपतिरपि वा नोपमातुं प्रगल्भो, नू
 नृज्ज्ञेयानुभूतिं स्वजनमनुवदन् यद्वदज्ञः पुलिंदः ॥ ४५ ॥ यत्पादांबुजं
 गतामविरतं जेजुस्त्रिलोकीजना, यश्चिंतामणिवत्तदीयहृदयानीष्टार्थसंपादकः ॥
 सोप्यर्हन्महितोयदर्थमनिशं तत्तत्तपस्तप्तवान्, नानीष्टं हृदि कस्य कस्य तद
 हो नैःश्रेयसं मंगलं ॥ ४६ ॥ मुक्तिद्वारं समाप्तं ॥ ८१ ॥ ब्रीहिर्यवोमसूरो,
 गोधूमोमाषमुज्जितलकाः ॥ अणवः प्रियंगुकोऽव, मयुष्ठाकाशजिराढव्यः ॥
 किं च पलायकुलहौ शणसप्तदशेति धान्यानि ॥ ४७ ॥ श्रीवज्रसेनस्य गुरो
 स्त्रिषष्टि, सारप्रबंधस्फुटसज्जुणस्य ॥ शिष्येण चक्रे हरिणोयमिष्टा, सूक्तावली
 नेमिचरित्रकर्त्ता ॥ ४८ ॥ इति श्रीकर्पूरप्रकरानिधः सुजापितकोषः समाप्तः ॥
 ग्रंथांते वैराग्यदर्शकोऽयं श्लोकः क्षिप्तोस्ति सयथा ॥

॥ येषां वित्तैः प्रतिपदमियं पूरिता नूतधात्री, यैरप्येतद्भुवनवलयं निर्जितं
 लीलयैव ॥ तेऽप्येतस्मिन् नवपुरुहदे बुद्बुदस्तंबलीनां धृत्वा धृत्वा सपदि
 विलयं नूजुजः संप्रयाताः ॥ श्रीरस्तु. इति श्रीकर्पूरप्रकर ग्रंथ मूल तथा वा
 लावबोध अने कथाउसहित समाप्त ॥

॥ मतलबविषे प्रस्ताविक दोहा ॥

॥ मतलबके सब आदमी, मतलब बिना न कोइ ॥ जब जाकी मतलब
 हुवे, तबहि दूर व्है सोइ ॥ १ ॥ मतलबसम या जगतमें, कोउ न और
 पदार्थ ॥ यातें सब व्यवहार है, याबिन है सब व्यर्थ ॥ २ ॥ मतलब ना
 ही सुजनकों, जाको अंग स्वभाव ॥ ताकोंही सज्जन कहत, जिहिं सब स
 रखो जाव ॥ ३ ॥ मतलब बिना सुनारिहू, रहै न पतिके गेह ॥ पतिहू
 नारी ना रखै, जो सुत चाहन रेह ॥ ४ ॥ मतलबके सबही सगे, मतलब
 जौ लगि जांहि ॥ जो मतलबि जगमें नहीं, उत्तम मनुष कहांहि ॥ ५ ॥
 मतलब ताको राखिये. जातें कारज होत ॥ शूके तरुवरपें गये, फल ठा
 या न मिलोत ॥ ६ ॥ मतलब तबलग होतहै, जबलग कर में दाम ॥ पीठे
 कोइ न आवहीं, ज्यूं शूके सर गाम ॥ ७ ॥ मतलब धनसम और नहि;
 मित्रहु वैरी होय ॥ मतलब पाये होत पुनि, शत्रु मित्रहू सोय ॥ ८ ॥

अथ

॥ श्रीउदयरत्नजी महाराजकृत चुवनचानु केवलीनो रास प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ सकल सिद्धिदायक सदा, अकल अरूप अनंत ॥ सिद्ध नमुं हुं ते सदा, आपे जे नव अंत ॥ १ ॥ बलि वंदूं वारू विधैं, रूपनादिक जिन राय ॥ नेटुं दुर्मति जंजणा, जावी नारति पाय ॥ २ ॥ गुरु गणधर गुण आगला, जे जे नर जगमांहि ॥ शासन देवादिक सहु, प्रणमुं परम उत्साहि ॥ ३ ॥ जनक शाह यशवीर जस, जननि खिमादे जास ॥ श्रीहीर रत्नसूरी नमुं, असारु पूरे आस ॥ ४ ॥ जे जग रमणिक जाणियें, ते ते वस्तु अनित्य ॥ बलि राजा परें बूजिने, धर्म करो दृढ चित्त ॥ ५ ॥ चुवनचानु जे चूतलें, केवलि करुणा धाम ॥ प्रगट थया ठे पूरवें, गाउं तस गुण ग्राम ॥ ६ ॥ बलि राजा पहेलो हुतो, नाम जेनुं अनिराम ॥ चुवनचानु बलतो थयो, गुणनिष्पन्न सुनाम ॥ ७ ॥ त्रिविधेंसूं हूं तेहनो, रास रचूं रसरूप ॥ ओता जन सुणजो तमे, आणी नाव अनूप ॥ ८ ॥ चरित्र ए चोखे चित्तें, सुणसे जेह सुजाण ॥ मारी मोह नरेंडने, लेशे परम कव्याण ॥ ९ ॥

॥ ढाल पहेली ॥

॥ पहिलोने पासो ॥ ए देशी ॥ ए जंबुद्वीपें होजी मेरुथी पश्चिम दिशें, गंधिजावती विजय वखाणियें जी ॥ विजयपुर नामें होजी नगर वसे तिहां, सर्व संपदहुं सदन ते जाणीयें जी ॥ १ ॥ धर्मनुं धाम होजी वेस्म विलासनुं, शुद्ध व्यवहारनुं सोध सोहे घणुं जी ॥ अघनो अनाश्रम होजी आश्रम न्यायनो, अमरपुरीथी अधिक सोहामणुं जी ॥ २ ॥ वेष्टित वस्त्रें होजी खाइयें दुर्गम, अनेक कौतुकनो आस्पद उपतो जी ॥ तिलक सरिखुं होजी चूरमणी जालें, अलकालंकानी शोभा लोपतो जी ॥ ३ ॥ राजे तिहां राजा होजी चंडमौलि नामें, नमे ठे जेहने अनेक नरेसरू जी ॥ बल दल बुद्धिनो होजी जे जलधि अठे, अतिहि सूरामां ठे अग्रे सरू जी ॥ ४ ॥ वासवैचवनो होजी विस्मयकारी बली, महामंत्रीनी मतिने बलें मुदा जी ॥ कामीना मननी होजी पूरवा कामना, काम सरि

खो जेह जाणो सदा जी ॥ ५ ॥ करि कुंजस्थल होजी दलन कठिन क
 रें, रिपु रमणीना केशनें खींचतो जी ॥ ते तरुणीने होजी नेत्रजलैकरी,
 कुल कीरतिना कंदने सींचतो जी ॥ ६ ॥ वज्रथी विरुड होजी पर दल
 पाटने, लागे ठे ते धरनो लोजिउ जी ॥ कीरति जेहनी होजी व्यापी दि
 गंतरे, जेह न जाए केणें खोजिउ जी ॥ ७ ॥ अंतेउरने होजी पूरें पर
 वखो, विचरे ठे ते अनंगने गंजतो जी ॥ सुरपति सरिखो होजी अखं
 म आपणें करी, नूमि पतिना माननें चंजतो जी ॥ ८ ॥ पहिली ढालें हो
 जी उदयरतन कहें, नवियण जावें सहुको सांजलो जी ॥ कौतुककारी हो
 जी रास ए ठे रूडो, जणतां नाजे नवनो आमलो जी ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ रतन जडित सिंहासनें, ठत्र धरावतो श्वेत ॥ बेठो ठे नृप एकदा,
 सुनटनी कोडी समेत ॥ १ ॥ पूरव दिशि प्रगव्यो तुरत, तेज अतुल तिणि
 वार ॥ रवि मंमलथी रम्य ते, पसखो सजा मजार ॥ २ ॥ अकस्मात तव
 कठव्यो, सुरजि पवन समकाल ॥ पसखो ते सवले पुरें, परिमल जास
 रसाल ॥ ३ ॥ सहसा तव सहु सांजली, गगनें किन्नर गान ॥ सुरवधुने
 समुहें करी, नज उषे तिणि थान ॥ ४ ॥ गगनमंमल गाजी रह्यो, नूपुर
 हंदे नाद ॥ जालु मंमलसुं नूषणें, जाणे के लीधो वाद ॥ ५ ॥ सुर गाय
 न कोलाहलें, डंडुजि नाद अपार ॥ अंबर तव बहिरो थयो, तुमुल स्वरें ते
 तार ॥ ६ ॥ तव नृप ते सहसा तिहां, ससंच्रम सस्नेह ॥ परषद जनसुं प्रेम
 सुं, अचरज लही अठेह ॥ ७ ॥ आसनथी उंचो अइ, माबो कर धरि जाल ॥
 बीजो कर ठवि बेठकें, जूवे नयण निहाल ॥ ८ ॥ अहो अहो ए अचरज कि
 श्युं, इम अवलोके सोय ॥ तेमज पेखे तिहां वली, सजा लोक सहु कोय ॥ ९ ॥

॥ ढाल बीजी ॥

॥ सोरठी रागना चालनी देशी ॥ तव श्रीखंमतिलक निलाडें, करे
 जे केसर आडे ॥ करें कनक ठडी जे धारे, सोहे पीन पयोधर जारें ॥ १ ॥
 हिये मुक्ताफल हार, धारणी प्रतिहारी उदार ॥ प्रणमी नूपतिना पाय,
 वेसी ते बोली तिणे ठाय ॥ २ ॥ पूरव दिशिनो वनपाल, इहां आव्यो ठे
 उजमाल ॥ जो आपो प्रभु आदेश, तो परषदें करें प्रवेश ॥ ३ ॥ आवे ते
 नृप आणायें, वनपाल सनामां त्यायें ॥ प्रणमी पृथिवीपति पाय, मुखें

बोले ठे महा राय ॥ ४ ॥ किन्नर नर सुरनी कोडि, जेहने नमे कर जोडी ॥
 चुवनचानु जस नाम, केवली करुणा रसधाम ॥ ५ ॥ अवनिपति सु
 णिने एम, पूरण ते पाम्यो प्रेम ॥ ऐन अमृतने रसें अरच्युं, जाणे चंदन
 सुं तन चरच्युं ॥ ६ ॥ जाणे त्रिचुवन लीला लाधी, सुख सागरनी लहेर
 वाधी ॥ दीधुं तेहने प्रीतिदान, जेहनुं नवि आय मान ॥ ७ ॥ एक आं
 ख उलाजामांहि, सामग्री सजी उठांहि ॥ श्वेत नष्ट गजेंद्र समारी, ऊ
 पर करे असवारी ॥ ८ ॥ श्वेत ठत्र शिर ऊपर ठाजे, जे चानु प्रतापने
 जाजे ॥ शशिकिरण समूह समाने, ढले चामर उज्जल वाने ॥ ९ ॥ हय
 गय रथ पायक पूरें, वींढ्यो चोफेर सनूरे ॥ परिकर श्रेणें परवरितं, अव
 निपति उलट नरितं ॥ १० ॥ पुरव दिशिने उद्यानें, पद्मोतो पावन थावा
 ने ॥ डुरथी देखित मुनि राय, तजी असवारी तिणे ठाय ॥ ११ ॥ शस्त्र
 चामर मुकुट ने ठत्र, तजी तंबोलादिक तत्र ॥ कर चरण वदन जल शुद्धि,
 परवाली परम शुद्ध बुद्धि ॥ १२ ॥ तजी पाडुका विनयसुं त्रिविधें, करक
 मल जोडीने सुविधें ॥ परषदमां पेसी प्रीतें, मुनिनें वंदे मन हीतें ॥ १३ ॥
 देइ प्रदक्षिणा त्रण तेह, शिर जुमीसुं फरसी स्नेह ॥ नावें वंदी नगवान,
 सपरिवारें राजान ॥ १४ ॥ उदयरत्न कहे ए ढाल, बीजी में बोली रसा
 ल ॥ नेहें जे मुनिने नमस्ते, ते नवनी नावठ गमस्ते ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ४२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कर जोडी स्तवना करे, निरवद्य नूमि निहालि ॥ बेठो बे कर जोडी
 ने, वारू सजा विचालि ॥ १ ॥ दीधी मुनिवर देशना, शांजलि ने नृप सो
 य ॥ अरज करी बलती इसी, उत्तम अवसर जोय ॥ २ ॥ रांक रीजे जि
 म रत्ननी, वृष्टि देखिने वेग ॥ तुम आगमने तेम हूं, निज मन पाम्यो ने
 ग ॥ ३ ॥ नव सागर नूंमो घणो, जूंमो जेह अथाग ॥ दरश आज तुम
 देखतां, तेहनो पाम्यो ताग ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ४६ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

॥ थां पर वारि मारा साहेवा ॥ ए देशी ॥ नगवन मुळ वाल नावमां,
 मुनिवर एक मलितं ॥ बोध आपीने बहु परें, डुकुत नीर दलितं ॥ १ ॥
 पण समकित नवि सदह्यो, बाल बुद्धिपणायी ॥ उपदेश ते अणगारनो, जे
 ह मुक्तिनो साथी ॥ २ ॥ संस्कारमात्र ते साधुनी, देशना दिल धारी ॥

यौवनने जोरें करी, ते पण में वीसारी ॥ ३ ॥ राज्य धुरा नारें वली, मद
 तिमिरे मंज्यो ॥ उपदेशरूप उद्योत ते, मोहें मन रंज्यो ॥ ४ ॥ वलतो
 विषय विनासमां, काल गयो केतो ॥ जातो पण जाण्यो नही, तृष्णावश
 तेतो ॥ ५ ॥ तेवार पठि में आजनी, रजनी विरमंती ॥ जागीने जोयूं मनै,
 आलोची एकांती ॥ ६ ॥ अहो महारंज तिणे जरें, डुरित दल मेळ्यो, वि
 पाक समे अहो केम ते, जासे अवहेल्यो ॥ ७ ॥ दुःख देशे मुने दुष्ट ते,
 परजवमहापाप ॥ आढो तव कोण आवशे, एम चिंतु आप ॥ ८ ॥ गुरु
 ज्ञानी कोइ जो मिले, तो पुढुं तेहने, कोण रक्षा करशे कहो, आविउदयें
 एहने ॥ ९ ॥ नाव समो निग्रंथनो, संग जे थयो पहेलो ॥ त्रष्ट थयो हूं
 तेहथी, मंद बुद्धि महेलो ॥ १० ॥ जन्म समुद्रमांहें पड्यो, प्रेस्यो अथ
 पवनें ॥ आरो अहो कोण आपशे, उल्हवी जव दवने ॥ ११ ॥ खेदें इ
 म करतां खरखरो, डुर्घट ए वातें ॥ प्रगट प्रजात समय थयो, यामनि शे
 ष जातें ॥ १२ ॥ कृत्य करी प्रजातनां, सजायें जेहवे ॥ मजलस मेळी
 आसने, वेगोळुं तेहवे ॥ १३ ॥ वनपालें वधामणी, दीधी मन खांते ॥
 ताजी तुम आख्या तणी, सुणी हरख्यो ए जांते ॥ १४ ॥ जिम हरषे म
 रु देशमां, पंथी सर पेखी ॥ जिम चातक ग्रीवम कृतें, रीजे घन देखी ॥
 ॥ १५ ॥ जिम वनवासी घाममां, अंबनी घन ठाया ॥ पामी रति पामे म
 ने, उल्हसी अति काया ॥ १६ ॥ सुधारसनी लहि कूपिका, रोगी जिम
 रीजे ॥ तिमहूं रीज्यो ते समे, घणुं गुं कहीजे ॥ १७ ॥ तरशे त्रीजी ढाल
 मां, जेह मुनिने नमवा ॥ तरशे जव जल ते वदे, उदय अथ गमवा ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जिम कायर बुद्धे जुडयो, पडियो अरीगणमांहें ॥ शरण चाहे जिम
 शूरनुं, पीडयो शस्त्र प्रवाहें ॥ १ ॥ तिम नीडयो पातक जरें, जव वेरीथी
 नाग ॥ तुम शरणे हूं आविउ, लही अपूरव लाग ॥ २ ॥ महेर करी मु
 ञ ऊपरें, ते माटे कहो स्वाम ॥ शरण होशे मुने केहनुं, पर जव पीडाठाम ॥ ३ ॥

॥ ढाल चौथी ॥

॥ वृषजानु जुवन गई दूति ॥ ए देशी ॥ तव दसनयोति तम जरने, द
 लतोमुनि कहे नरवरने ॥ त्यारे शरण होशे तुज तेह, महापुरुषें अंगीकस्यो
 जेह ॥ १ ॥ तुम सरिखे वीजे पण नजियुं, विज्ञेपे अमे पडिवजियुं ॥ ते

होशे तुजने त्राता, परनव जाता सुण ज्ञाता ॥ ३ ॥ इम सांजलि ते न
रनाथ, महा कौतुक लही मन साथ ॥ मरकलडुं दइ मुखें बोले, रूडां
वयण अमीरस तोलें ॥ ३ ॥ त्रिचुवन त्राता प्रभु तुमने, कुण शरण बीजुं
कहो अमने ॥ ए अचरज कारी उदंत ॥ नाषो विवरी जगवंत ॥ ४ ॥ त
व मुनि कहे कथा ए मोटी ॥ जवनी ज्यां कोटा कोटी ॥ राज काज वशें
वडिवार ॥ मन न रहे तुमारुं तार ॥ ५ ॥ अधिकार असंख्य ठे एतो ॥ ते माटे
कहिये केतो ॥ मनने घेरवा लहो मर्म ॥ धर्मथी जोरावर कर्म ॥ ६ ॥ नाषो
मां एहवुं जगवान ॥ सुधापान तजी असमान ॥ जड पण करवा विषपा
न ॥ किम चाहे कहे राजान ॥ ७ ॥ मेघने जिम इहे मोर, चंदने जिम
चाहे चकोर ॥ तिम वाट जोतां मुनिराज, पुण्यें पाउधाख्या आज ॥ ८ ॥
अवर तज्या आक्षेप, हवे लागें नहीं अन्य लेप ॥ ते माटे कथा तुमारी,
विगतें तमें कहो विस्तारी ॥ ९ ॥ तुम वचन सुधारस पान, करवा चाहे मुऊ
कान ॥ सफली करीने ए प्रज्ञा, पूरो प्रभु तेहनी इज्ञा ॥ १० ॥ चोथी ढालें
चित चाहें, उदय रत्न वदे ऊमाहें ॥ जग जन तारक जिन वाणी, नावें
सुणजो नवि प्राणी ॥ ११ ॥ सर्वगाथा ॥ ७८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ज्ञानी गुरु बोलिया, सांजलि थइ सावधान ॥ एक ध्यानें एक
आसनें, रंगें तूं राजान ॥ १ ॥ कांइक कहुं तुज आगलें, मुऊ वीतक म
हाजाग ॥ सांजलतां सूधे मनें, बधजो मन वैराग ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ ७९ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ नटिआणीनी देशी ॥ आ लोकोदर इण नामें, नगर विराजे हो वसे
लोक अनंत जिहां ॥ नहिं जस आदि न अंत, अपर पर वस्ती हो पुहुं
नहिं खाली किहां ॥ १ ॥ सर्व संपदनुं गेह, पुरुषोत्तमने समुहें हो सेवित
जे जाणो सदा ॥ अचरजनो आश्रम, कोडा कोडी कल्पांतें हो जेहनो
जंग नहिं कदा ॥ २ ॥ नहिं ते योनि ने जाति, गोत्र ने कुज वर्ण हो नहिं सा
विद्याने कला ॥ नहिं ते हिरण्यने हाट, नाटकने नहिं नीति हो, नहिं ते
आगम आमला ॥ ३ ॥ धर्म कर्म नहिं तेह, वेचव ने विज्ञास हो नहिं ते
दर्शनने क्रिया ॥ नहिं वलि ते व्यवहार, रत्नने रंजादिक हो नहिं ते मुर

पतिनी श्रिया ॥ ४ ॥ केतां कहियें नाम, बीजो पण पदार्थ हो जोतां को
 न जडे तिश्यो ॥ जे नवि दीशे त्यांहि, सर्व वस्तुमां हो रम्य ते पुर राजे
 इश्यो ॥ ५ ॥ कटक सदा इहां दोय, मांहोमांहे जूंजे हो अंत न आवे ते
 हनो ॥ एक धर्म ने बीजुं पाप, अन्योअन्य दुःख दाई हो दल एवलवहु
 बेहनो ॥ ६ ॥ पाप सेनानो नाथ, मोह राजा महा बलिउ हो त्रिचुवन वश
 कीधुं तिणे ॥ अहितकारी अत्यंत, संसारी सहु जीवने हो जाय नहीं जी
 त्यो कियो ॥ ७ ॥ इंदनी पण ए आण, मनावि पोतानी हो महीजा रूप पालां
 धरी ॥ चक्रीनें पण तेम, बाणुं लाख पायकनें हो पेखि वशवर्त्ति करी ॥
 ॥ ८ ॥ राजाने करे रंक, सेवने सेनापति हो सारथवाह सचीवने ॥ दास
 ना जे करे दास, कुवासनायें वासे हो जे सहु पामर जीवने ॥ ९ ॥ कुगुरु
 कुदेव कुधर्म, थिर करीने थापे हो तजावी तखनी वासना ॥ अतखनो
 करी अनुकूल, अवस्तुनो आसंगो हो करावी राखे आसना ॥ १० ॥ त
 जावि पुण्यनो पद्द, पातकसुं पोसीने हो करावे जे निज चाकरी ॥ हिंसा
 अदत्त अलीक, मैथुन ने परिग्रहनी हो लगन लगावी आकरी ॥ ११ ॥ निशि
 जोजनसुं नेह, जोडावी जोरेसुं हो क्रोधानलें नाखी वली ॥ नारी मान
 शिलाएं, मायारूप जुजंगी हो सुखे मसावे रली ॥ १२ ॥ पाडे जोन समुह,
 पुत्रादिक संबंधें हो प्रेम तणे नरें ॥ यंत्री युवति रागे, घणनेहें घेरीने हो
 पीडे पग पग बहु परें ॥ १३ ॥ दोलतथी करे दूर, महत्व घटाडी हो देखा
 डी महादीनता ॥ आरति अरति अपार, उपाइने थापे हो दुर्गति नरकनी
 हीनता ॥ १४ ॥ अवतारे तिरयंच, कुत्सित नर योनिमां हो घालीने पीडे
 घणुं ॥ दुःख दारिद्र्य दुर्जाय्य, विडंबिने देखाडे हो वली कुगतिनुं बारणुं ॥
 ॥ १५ ॥ एम अनंती वार, जमाडे जवमांहे हो प्राणीने पीडे दुःखें ॥ अ
 हित तिणें कहेवाय, आचरणा वलि एहनी हो कैती कहेवाये सुखें ॥ १६ ॥
 उदय रतन कहे एम, पांचमी ढालें हो परमारथ तुमें प्रीठजो ॥ मेली मो
 हनो पास, आगम निसुणीने हो उत्तम गतिने ईठजो ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अहंकार कोप आदि दे, अद्भुत कटक अनंत ॥ आणकारि तेहने
 अठे, अति उद्धत वलवंत ॥ १ ॥ पीडे ते सहु प्राणिने, अहितकारी अ
 पार ॥ जेवो नृप तेवी प्रजा, अंतर नहीं लगार ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ एण ॥

॥ ढाल ठछी ॥

॥ ईसर आंवा आंवली रे ॥ ए देशी ॥ चारित्र धर्म नामें लहो रे, धर्म
सेनानो नाथ ॥ शम दम आदें शोजतो रे, सवलो जेहनो साथ ॥ राजेसर,
सुण मन राखी ठाय ॥ १ ॥ समकेत सत्य सुवासना रे, सदागम ने सद
बोध ॥ अज्जव मदव उपता रे, जालम जेहने बोध ॥ राजे० ॥ २ ॥ गंजीर
धीर शौचादिकें रे, सुजट अनंतें सोय ॥ सोति ए सहु जीवने रे, हितवंठक
ते होय ॥ राजे० ॥ ३ ॥ देव धर्म गुरुनेविषे रे, जे उपजावे राग ॥ अत
त्वने अवस्तुनो रे, जेह करावे त्याग ॥ राजे० ॥ ४ ॥ सत्क्रिया जे शीखवे
रे, दया धरी दिल मध्य ॥ अलिक अदत्त उढापिने रे, शील पलावे शुद्ध ॥
राजे० ॥ ५ ॥ परिग्रहना महा पासथी रे, तुरत ठोडावे तेह ॥ निशि नोजन
मूकावीने रे, शमें शोचावे देह ॥ राजे० ॥ ६ ॥ सरल सृष्टि गुण सोंपिने रे,
स्नेहनि सांकल त्रोटि ॥ नांजी वेडी रागनी रे, अरथनी आपे कोडि ॥ रा
जे० ॥ ७ ॥ गुरुता गुणने उपिने रे, लेणी लघुता अतीव ॥ सुजस व
धारे जे सदा रे, सुमति आपे सदीव ॥ राजे० ॥ ८ ॥ नरक तिर्यंच गति
रोकीने रे, आपे सुर अवतार ॥ नरजव दइ वलि निर्मलो रे, धर्म धरावे
प्यार ॥ राजे० ॥ ९ ॥ परमैश्वर्य पमाडिने रे, शुद्ध सधावे योग ॥ देवप
णुं वलि देइने रे, जला विलसावे नोग ॥ राजे० ॥ १० ॥ एम सहु संसा
रिने रे, सुख आपे संसार ॥ अंतें आपे शिवपुरी रे, तिणे जाणो हितका
र ॥ राजे० ॥ ११ ॥ ठछी ढालें चाहीने रे, कहे कवि उदयरतन्न ॥ धर्म
नणी जे ध्यायसे रे, जय लहेसे ते जन्न ॥ राजे० ॥ १२ ॥ सर्वगाथा ॥ १११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एम ए दल जूंजे बने, सुख दुःख देवा काज ॥ सदा काल सहु जी
वने, वढतां नावे वाज ॥ १ ॥ काल अनंतो अतिक्रम्यो, दल ते जूंजे दो
य ॥ हार क्यारे केनी हुवे, क्यारे जीते कोय ॥ २ ॥ बलिउ ए वेदुथकी,
त्रीजो त्रिचुवन राण ॥ कर्म परिणाम नामें प्रभु, मोटुं जस मंझाण ॥ ३ ॥
शुन अशुन रूपेंकरी, चरित्र विचित्र ठे तास ॥ स्थूल मती नवि उलखे,
योगी लहे गति जास ॥ ४ ॥ वडो जाइ ए मोहनो, काल परिणती कंत ॥
नाटक वद्वन जेहने, त्रिचुवन व्यापक तंत ॥ ५ ॥ लोकस्थिति नगिनी वडी,
जेहने जाणे सहु कोय ॥ बाकी बल नहि केहनूं, तेह करे ते होय ॥ ६ ॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ दोणा दे रे मोड्या दोणा ॥ ए देशी ॥ कुदरत जो जो कर्मनी, वि
ध विधना बनावे वेष रे ॥ नाच नचावे नवनवा, दिलमां रीके नृप देख रे ॥
ठे एहवो रे ते तो ठे एहवो ॥ १ ॥ रासजरूपें करे देवने, रासजने करे
देवरूप रे ॥ तिर्यचने करे नारकी, नारकीने तिरिय सरूप रे ॥ ठे एहवो ॥
॥ २ ॥ कुंथुरूपें करिने करे, कुंथुने करे गजराज रे ॥ रंक करे जे रायने, रं
कने करे महाराज रे ॥ ठे एहवो ॥ ३ ॥ धनवंतने निर्धन करे, निर्धनने
करे धनवान रे ॥ रोगरहित करे रोगिने, निरोगीने करे ग्लान रे ॥ ठे एह
वो ॥ ४ ॥ शोकरहित शोकवानने, शोकरहितने करे शोकवंत रे ॥ सुखि
यानें दुखिया करे, दुखियाने करि सुखिया अनंत रे ॥ ठे एहवो ॥ ५ ॥ ए
हवी शक्ती एहनी, जाषी ठे जगवान रे ॥ विचित्ररूपी कह्यो ते वती, नहिं
कोइ एह समान रे ॥ ठे एहवो ॥ ६ ॥ देव मानव तिरिय नारकी, अनं
त पात्रें मोह एम रे ॥ नृत्य देखाडे नित नवां, ए देखी रीके जेम रे ॥ ठे
एहवो ॥ ७ ॥ चारित्र धर्म तणे पखें, आय शुजरूपें ए सखाय रे ॥ अन्य
दा मोहना पकने, पोषंतो रहे सदाय रे ॥ ठे एहवो ॥ ८ ॥ ज्यारें पासुं
करे जेहनुं, त्यारे तेहनी आय जीत रे ॥ साधारण समजो तिणे, एहवी क
ही एहनी रीत रे ॥ ठे एहवो ॥ ९ ॥ उदयरतन कहे आतमा, बीजो मेली
बनाव रे ॥ सूधो सातमी ढालमां, समज जे कर्म सजावरे ॥ ठे एहवो ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ बे गोलीनो चरडुउ, ज्येष्ठ बंधुने जाण ॥ रूठो मोह राजा मने, व
दे ते एवी वाण ॥ १ ॥ बंधव तुज आगल बहू, नेह धरी अमे नित्य ॥
नृत्य कला दाखूं नवी, जिम रीके तुज चित्त ॥ २ ॥ सदागम योगें ते सदा,
नाटकनो करे जंग ॥ पात्र पदोचाडे शिवपुरी, वेरी करे विरंग ॥ ३ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

॥ रसीयानी देशी ॥ तो पण तुं तेहनुं पासुं करी, अमने मनावे रे हा
र ॥ सहोदर ॥ ए लक्षण ताहरुं हुं लहेतो नथी, एहश्यो ताहरो रे आ
चार ॥ सहोदर ॥ १ ॥ इम नविकीजें हो सुगुण सहोदरु, मूक तुं मननी रे
गाढ ॥ सहोदर ॥ जाते दाडे हो पर नहि आपणा, हसतां न जश्यें रे हा
म ॥ सहोदर ॥ २ ॥ खातें कदो किम ते खेल खेलियें, जेणे आए घरमां

रे हांण ॥ सहोदर ॥ पुत्र पीयारे हो निज घर नवि वसे, ए शीख तूं मनमां
 रे आण ॥ सहोदर ॥ ३ ॥ आचरण तारां कहो कोण उजखे, नानाविध ता
 रा रे ठंग ॥ सहोदर ॥ कुलनो बोलु वेरु तुं सही, जे शत्रुसुं करे रे संग ॥
 सहोदर ॥ ४ ॥ तव हसी शिर चुंबो देइने, जुजसुं जरावी रे बाथ ॥ सहो
 दर ॥ इम बोले ते आसुं वरसतों, करम संचय नर नाथ ॥ सहोदर ॥ ५ ॥
 वत्स हूं जाणुं तुं चेष्टा एहनी, जिम तुं जाखेठे रे तेम ॥ बंधवजी ॥ मूल
 कापे ठे ए सही आपणां, तो पण करिये रे केम ॥ बं० ॥ ६ ॥ स्वभाव
 माहरो ठे ए रीतनो, तज्यो न जाय रे तेह ॥ बं० ॥ अनंत कालनो एह
 सुं माहरे, चाव्यो आव्यो रे सनेह ॥ बं० ॥ ७ ॥ महोवत मेळी न जाय ते
 हनी, जीव जो जाय तो जाउ ॥ बं० ॥ कांइक क्यारे समारुं तेहनो,
 दिल धरी तेणें रे दाउ ॥ बं० ॥ ८ ॥ काज तुमारां साधुं हूं सर्वदा, तुमे
 ठो मारी रे पांख ॥ बं० ॥ त्रिचुवनमां हूं गाजूं तुम वडें, जे कहो ते सधा
 रुं रे धांख ॥ बं० ॥ ए ॥ तव त्यां मोह सहिपति बोलिउं, निज अव्यय पु
 रशी रे वेर ॥ बं० ॥ सहाय संसारी जीव आपो सुने, जिम करुं शत्रुने रे
 जेर ॥ बं० ॥ १० ॥ असंव्यवहार नामें निजपुरथकी, कर्मचूपाळें रे ताम
 ॥ बं० ॥ दुर्जय ने अजय बहु आपिआ, अनुज ने सखाइ उदाम ॥ बं०
 ॥ ११ ॥ मोहनृपतुं महत्व उपिउं तिणे, खलकमां वधारी रे ख्यात ॥ श्रो
 ता जी ॥ उदयरतन कहे आवसी ढालमां, मोहनी मोटीरे वात ॥ श्रो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चारित्र धर्मना सैन्यमां, वेगें गइ ते वात ॥ निरानंद स
 धनुं थयुं, सैन्य सुणी सहसात ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १४३ ॥

॥ ढाल नवमी ॥

॥ सहियां माहरां नयण समारो ॥ ए देशी ॥ तेहनुं ते देखी ने मंत्री,
 सदबोध कहे नृपने रली जी ॥ स्वामी एम गुं गलि जाउं ठो, कायरनी प
 रे कलकली जी ॥ १ ॥ आपद पडे उपाय तेहनो, उत्तम आलोचे मुदा
 जी ॥ पंग पसारी वेसनुं शोजे, क्लीवके कामनीने सदा जी ॥ २ ॥ उद्यम
 पांखे आवास लागे, बुद्धि विना जे वेशी रहे जी ॥ जलण तेहनुं सर्वस्व
 जाले, जान किश्यो कहो ते लहे जी ॥ ३ ॥ दिन स्वामी जातीमद वेखो,
 निज पराक्रम मूके नहीं जी ॥ तो ते फरी उदयने पामे, आपदने अंते सही

जी ॥४॥ धीरपणुं धरिने ते माटे, उपाय एहेवो कीजियें जी ॥ जिम एहरो
समाधान थाये, अरियणनो अंत लीजियें जी ॥ ५ ॥ तव मंत्रीने कहे म
हाराजा, युक्ति ए तूं जाणे सवेजी ॥ ते माटे जे तुजने गमे ते, दुकमत ते
कीजें हवे जी ॥ ६ ॥ निज स्वामीना पाय नमिने, सदबोध वलतो एम
वदे जी ॥ मनमांहिंथी आरति मेली, वात एक धरजो हृदे जी ॥ ७ ॥ अ
वश्य आपणने जावुं घटे ठे, कर्म परिणाम कने वही जी ॥ जिम पावके
दाधा प्राणीनी, पावक पाडे समे सही जी ॥ ८ ॥ शत्रुनी पण समय लह
ने, मरजी माफक चालियें जी ॥ जिम सयलुं बाढ्युं जे अग्नें, घरमां तेहने
फिरि घालियें जी ॥ ९ ॥ पोखिएं ठैएं आपण एहना, जुन पकने सर्वदा
जी ॥ आपण वली आदेश एहनो, फेरवता नथी कदा जी ॥ १० ॥ चा
करी ए चित धरीने, दितासो देशे किश्यो जी ॥ आखर एहवो दुष्ट नथी
ए, जोतां मोहराजा जिश्यो जी ॥ ११ ॥ नवमी ढालें नेह धरीने, उदयरत्न
इम उचरे जी ॥ जाण अठे जे जिन वाणीना, फेरव्या ते नवि फरे जी ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सदबोधनुं कहुं सांजलि, इत्यादिक अवदात ॥ चारित्रधर्म ते चित्तमां
राजा थयो रलियात ॥ १ ॥ आगल करि मंत्रीशने, थोडे से परिवार ॥ धर्म
राजा तव धाइने, पोहोतो तसु दरबार ॥ २ ॥ सर्व गाथा ॥ १५७ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

॥ निज गुरु चरण पसाय ॥ ए देशी ॥ सदबोध मंत्री ताम, अवसर
जोईरे, कर्म राजाप्रति बोलिउरे ॥ पडि वेलामां आज, प्रभु अम साथेरे, तुमें
पण अंतर कियोरे ॥ १ ॥ न घटे ए तुमने नीति, काल प्रमाणें रे, अधिके
उठे जे त्रेवडो रे ॥ स्वजावे तुमें स्वामी, अमशूं तेणे रे, आंटो न राखो ए
वडो रे ॥ २ ॥ जुनी स्थितिने जोय, केहनुं कहुं रे, लेखे तुमें मत लेखवो
रे ॥ पाजो पूरव प्रीत, न करो एक पखो रे, इम न घटे जवेखवो रे ॥ ३ ॥
मौन रही वडी वार, तव ते नृप रे, मनमांहि विचारिने रे ॥ अव्ययपुरथी एक,
एहुने काजें रे, सहायक आण्यो धारिने रे ॥ ४ ॥ सदबोधने ते देखाडे, प्र
वन्नपणे रे, कानमांहि कहुं तदा रे ॥ तमने पण एक एह, सहाय यात्रे रे,
अनुक्रमें सजो मुदा रे ॥ ५ ॥ हवणां तो एहनां तेह, वेरी यासे रे, अनु
सति महारी ठे इशी रे ॥ नहिंतो कुटंव विरोध, थाय अमारी रे, करशोमां

चिंता किशी रे ॥ ६ ॥ आखरें तुमने एह, जिम तिम करी रे, आणी मेज
 शुं अमे रे ॥ ए वातनो संदेह, रखे हृदयमां रे, रेख मात्र राखो तुमे रे
 ॥ ७ ॥ इम सुणी धर्म नरिंद, परिकर लेई रे, पढोतो पोताने घरें रे ॥ मंत्री
 ने कहे एम, ए शूं कीधूं रे, कर्म नृपें कपटनरें रे ॥ ८ ॥ मोह राजाने स
 वाय, बंधव जाणी रे, बहु आप्यो मननी हरे रे ॥ आपणने दिउं एक, तो
 एण जुउं रे, देखाडो कालांतरे रे ॥ ९ ॥ तव मंत्री सदबोध, हसीने कहे
 रे, स्वामी शूं सूर्यो नथी रे ॥ धेनु अन्न गविठाण, लहियें ते वारू रे, मन
 नार्थे जुउं मथी रे ॥ १० ॥ मोह बंधु हितवंत, आदेश कारी रे, सुनट सहु
 रे तेहना रे ॥ अंत तणा करनार, जग जाणीता रे, आपण वेरी एहनारे
 ॥ ११ ॥ वहिन वडी बलवंत, लोकस्थिति नामें रे, कर्म राजानी जे कही
 रे ॥ ते मोहनी वांढे जीत, अनंतमे जागें रे, आपणो जय वांढे सही रे
 ॥ १२ ॥ शत्रु अनेक हुं एक, ए पण इहां रे, खेद रखे राखो हृदे रे ॥ ए
 कलो जिम आदित्य, तमनर दले रे, फेरि जिम पामें उदे रे ॥ १३ ॥ व
 हु कालें ते सहाय, मिलसे तेहनो रे, खरखरो न करो विछु रे ॥ पंखा नू
 ख्या माट, काची कृतें रे, उंबर किम पाके प्रछु रे ॥ १४ ॥ शीघ्र न थड्यें
 स्वामि, धीरां धीरां रे, कारज सघलां नीपजे रे ॥ दशमी ढालें एम, उदय
 पयंपे रे, धर्मे धन सुख संपजे रे ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ १७३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एक चितें सब ए सुणो, चंड मौलि नूकंत ॥ अचरज लहि इम चिंत
 वे, अहो मंत्री बुद्धिवंत ॥ १ ॥ यथार्थ नामें ए सही, धन्य मंत्री सदबोध
 ॥ बीजानें इम बोलतां, किम आवे अविरोध ॥ २ ॥ केवल इम अनुग्रह
 कखो, इहां आवि मुनिराज ॥ आख्यानक कहि आपणुं, साखां आतम का
 ज ॥ ३ ॥ कृणोक इम आलोचिने, मिलित लोचन महिपाल ॥ बोखो वे
 कर जोडिने, मन लहि मोद रसाल ॥ ४ ॥ जगवत चारित्र धर्मेने, सोंप्यो
 जेह सहाय ॥ शूं शूं तेहने शंनदुं, आगल कहो उपाय ॥ ५ ॥ अति उ
 त्सुक मन माहरूं, सुणवा एह संबंध ॥ कहो जगवन् सुपसायकर, प्रेमें
 एह प्रबंध ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ १७८ ॥

॥ ढाल अग्यारमी ॥

॥ चरणाली चामुंदा रण चढे ॥ ए देशी ॥ मुनिवर कहे महाराजने,

તવ કર્મ પરિણામે મોદેં રે ॥ અસંવ્યવહારથી ઝડરી, ધણો તેહ વ્યવહાર
 નિગોદેં રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૧ ॥ તેહ સમીપેં રહ્યો તિહાં, પોતેં પ્રવૃત્તરૂપેં સોઈ
 રે ॥ મોહાદિક તવ ચિંતવે, જુગતિ તેહની સર્વ જોઈ રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૨ ॥ અહો
 એ નાયક આપણો, નારદરૂપ નિહાલો રે ॥ ગારના સ્વીલાની પરેં, અસ્થિર
 માયા ઘાલો રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૩ ॥ વણકરની જેહવી નલી, જેહવી ઘંટની લા
 લી રે ॥ સૃદંગ જેહવું સાતંગનું, એહવી એહની ગતિ જાલી રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૪ ॥
 મધ્ય મણી જિમ હારનો, તિમ એ ઝનય પહ્લગામી રે ॥ શીસ્વામણ પણ
 દેતાં સહી, હઠ નવિ મેલે હરામી રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૫ ॥ અંગી જે એણેં કહ્યું, તે
 હૃદયમાંહિ નવિ રહ્યું રે ॥ નૃત ઘટ ઝપર જલ યથા, ચિહુંપાસે જાએ વયું રે
 ॥ મુનિ ૦ ॥ ૬ ॥ જલ જિમ જલણે તાપવ્યું, વલિ શીતલ થાય વિશેષો રે ॥
 શીસ્વામણ શી સદેજને, જિહાં અફલ થાય ઉપદેશો રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૭ ॥ જોએ
 થયો છે બેરડો, તો જાશે એહની લાજો રે ॥ સમય જોઈ નિજ ઝુજવલેં, આ
 પણ સાધ્યું કાજો રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૮ ॥ હમ ચિંતીને આવિયો, તે સંસારી
 જીવ પાસેં રે ॥ મોહાદિક મલિ એકઠા, દુઃખ દેવા ઝલ્લાસેં રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૯ ॥
 જાવી ધર્મ જૂપાલનો, જીરુ જાણી ટોક્યો રે ॥ અનંત ઉત્સર્પણી લગેં, વ્યવહાર
 નિગોદમાં રોક્યો રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૧૦ ॥ દુઃખ દીધાં કોડો ગમેં, જે સંસારિને
 તેણેં રે ॥ અગ્યારમી ઢાલેં ઉદય વદે, તે કહ્યું ન જાએ કેણેં રે ॥ મુનિ ૦ ॥ ૧૧ ॥

॥ દોહા ॥

॥ કાલાંતરે કોઈક સમે, લાગ લહિને તેહ ॥ કર્મેં પૃથિવી કાયમાં,
 વાસ્યો તિહાંથી લેહ ॥ ૧ ॥ મોહાદિક હુષ્ટેં મલી, ત્યાં પણ તેને નિશંક ॥
 ઘેરી રાસ્યો ઘણ દુઃખમાં, ઉત્સર્પણી અશંખ્ય ॥ ૨ ॥ હમ અપ તેઝ વાઝમાં,
 તેમજ રોકી તાસ ॥ દુઃખ દીધાં લાખો ગમે, કર્મેનું ઝપર જાસ ॥ ૩ ॥ પ્ર
 ત્યેક તરુમાંહે પઢી, શિતેર કોડાકોડિ ॥ સાગરોપમ રાસ્યો સહી, દુઃખ
 દઈ લખ કોડિ ॥ ૪ ॥ સર્વગાથા ॥ ૧૯૩ ॥

॥ ઢાલ વારમી ॥

॥ ગૌતમ સમુદ્ધ કુમાર ॥ એ દેશી ॥ હમ તે સંસારી જીવ, વલિ મોહા
 દિકેં, વલિ વલિ પાઠો વાલિને એ ॥ વાસ્યો વ્યવહાર નિગોદેં, પૃથિવ્યાદિક
 માં, ફરિ રાસ્યો તિહાં ઘાલિને એ ॥ ૧ ॥ હમ એકેંડિમાંહિ, અનંત ઉત્સર્
 પણી, ફેરવ્યો તે ફરિ ફરી એ ॥ પુજન તિહાં અસંખ્ય, પરાવર્ત્યાં તિણે,

नव बहुला करि करी ए ॥ १ ॥ वलि पामी विचालु, कमें ते तिहांथी, वि
गळेंडिमां वासिउ ए ॥ ते जाणीने डुष्टें, पूठें आवीने, परानव पासें पासि
उ ए ॥ ३ ॥ वरष संख्याता सहस्रें रे, तिहां वलि रोंकीने, निगोदादिक
मांहे धखो ए ॥ असंख्याता पुजल, परावर्त्तावीने, विगळेंडी रूपें कखो ए
॥ ४ ॥ संख्यातो तिहां काल रे, वासी ने वलि, एकेंडिमां आणिउ ए ॥
वलि विगळेंडिमांहे, वलि एकेंडीमां, तेहने इम बहु ताणिउ ए ॥ ५ ॥ इम
अवतरी वार अनेक, पुजल अनंता, परावर्त्त तिहां दुःख घणो ए ॥ वलि
कमें लहिय विचालुं रे, अवतांखो तेहने, समुठिम पंचेंडियपणो ए ॥ ६ ॥
तिहां पण धायां पूठे रे, मोहादिक मली, अष्ट नव तिहां रोंकीने ए ॥
पूर्व कोडि प्रत्येक, दुःख दीधां बहु, दया न आवी दोषीने ए ॥ ७ ॥ अरि
ने लहि आसन्न रे, वलि वाली पाठो, एकेंडी अवतारीउ ए ॥ वलि विगळें
डिमांहि रे, समुठिम पंचेंडी, अवतारी दुःख चारीउ ए ॥ ८ ॥ इम पुजल अ
नंतरे, परावर्त्तावियां, ते संसारी जीवने ए ॥ मोह राजानी साथें रे, दुःख
मां रोंकीने, राख्यो करतो रीवने ए ॥ ९ ॥ बोळ्यो वारमी ढालें रे, महा
राजा मोहनो, जोरो जो जो चविजना ए ॥ सांजलि एह संबंध रे, चित
मां चेतजो, उदय वढें थइ एकमना ए ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवसर लहि तव अन्यदा, तिरिय पंचेंडि मांहि ॥ कमें ते अवतारि
उ, अंगीकृत उठांहि ॥ १ ॥ त्यां पण अरि आवी तिणें, पूर्व कोडि प्रत्ये
क ॥ अष्ट नवां तस रोंकिने, दीधां दुःख अनेक ॥ २ ॥ वली क्रोधें वाली
त्यां थकी, अवतांखो ते जंत ॥ एकेंडीथी आदिदे, गर्जज तिरिय पर्यंत ॥ ३ ॥
पुजल परावर्त्या तिहां, आपदमांहि अनंत ॥ वलि मठ पंचेडी कखो, तक
लहि कमें तंत ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ २० ए ॥

॥ ढाल तेरमी ॥

॥ किरती अरजे जेम वारी ॥ ए देशी ॥ मोह राजादिक लहि ते मर्म,
चिंते जोजो बंधुनां कर्म ॥ आघो आघो चलवे ठे एहने, जाणिये ठे मेल
वरो तेहने ॥ १ ॥ इम आलोची ते संसारी, मोहें दीधो मांस अहारी ॥
घणुं करावीने जीवघात, नरकमांहे ते नाख्यो अनाथ ॥ २ ॥ असंख्य
काल त्यां दुःखमां धरीउ, वली कमें तिहांथी उधरीउ ॥ विहंगम जातिमें

वाञ्छ्यो लेइ, वली मोहादिक क्रोध धरेइ ॥ ३ ॥ एकेंडिआदि नरक पर्यंत,
 तेमांहे रून्ध्यो जंत ॥ पुज्जल परावर्त अनंत, दुःख तेहनुं जाणे जगवंत ॥ ४ ॥
 संमुर्धिम मनुष्यमाहें वलि सोई ॥ कमें सरजाच्यो तक जोई ॥ तिहां पण
 मोहादिकें जव अष्ट ॥ रोकीने दीधुं महाकष्ट ॥ ५ ॥ अष्ट अंतर मुहूर्त
 तिहां राखी ॥ वली तिमज दुर्गति ते दाखी ॥ संमुर्धिम अंते एकेंडी आदे ॥
 जव बहुला कीधा प्रमादें ॥ ६ ॥ अनंत पुद्गल परावर्त्तन कीधां ॥ मोहादिकें
 रोकी दुख दीधां ॥ गतागतें लही बाधा जेह ॥ ज्ञानी विना कुण जाणे
 तेह ॥ ७ ॥ वली कमें कांश्क तक साधी ॥ गर्जज मनुज तणी गति बाधी
 ॥ अनारजदेशें लहि अवताखो ॥ तव मोहादिकें एम विचाखो ॥ ८ ॥ हा
 हा शणे अहो सहि हणिया ॥ आपणने लेखे नवि गणिआ ॥ अहो अहो
 कर्म परिणामें उदेरी ॥ घणी जूमि आण्यो एवेरी ॥ ९ ॥ तव रसगुडि
 प्रवृत्ति ए नामें ॥ मुख मरडी बोली ते ठामें ॥ अम अबलानुं जुठ बल
 सामी, सबलाने पण नाखुं दामी ॥ १० ॥ तो प्रभु आगल कहों ए शे ले
 खे ॥ आण तुमारी कुण ऊवेखे ॥ आदेश जो अमने आपे देव ॥ तो गले
 जाली एहने ततखेव ॥ ११ ॥ तुमचरणे लावुं तहकीक ॥ वचन अमारां ए मा
 नजो ठीक ॥ उदय रत्न कहे तेरमी ठालें ॥ धन्य जे न पडे मोहनी जालें ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव मोह नृप मुखें बोलिउं, कलट आणी ऊर ॥ अहो अमारा सै
 न्यमां, स्त्री पण एहवी शूर ॥ १ ॥ इम कहि आपी आगना, वेगें घेरो
 जइ तेह ॥ हुं पण तुम पूतें लगो, आबुं तुं दज लेह ॥ २ ॥ प्रभु आणा
 यें त्यां जई, रस गुडियें दीन ॥ रसनो ते रागी कखो ॥ मदिरामांस तल्ली
 न ॥ ३ ॥ प्रवृत्तियें जई प्रेरिउं ॥ जननी जगिनी साथ ॥ अगम्यगमन उ
 लट जरे, कराव्युं दिन रात ॥ ४ ॥ नरक गतें वली नाखीउं, तरत लेइने
 तेह ॥ मठ एकेंडीमां फरी, रोक्क्यो काल अठेह ॥ ५ ॥ पुद्गल परावर्त्या
 तिहां, आपद जरे अनंत ॥ विपदा वेठी जे वली, ते लहे तेहज जंत ॥ ६ ॥

॥ ढाल चौदमी ॥

॥ नदी यमुनाके तीर उदे दो पंखियां ॥ ए देशी ॥ अनारज देश मजार
 ते, कमें आणिउं ॥ मातंगना कुलमांहि, ते मोहें जाणिउं ॥ १ ॥ घाव्यो
 नरक मजार, वलि नरजव दीउं ॥ तव महाजड जात्यंध, ते मोह नृपें

कीयो ॥ १ ॥ किहां एक पापाणरूप, विरूप वली कखो ॥ एकेंडियादिकमां
हे के, धवधव ले धखो ॥ २ ॥ रोक्यो केतो काल, वलि कर्म रली ॥
आप्यो नर अवतार के, अवसर अटकली ॥ ४ ॥ दरसनावएँ ताम के,
जाति वधिर पणुं ॥ आपी कखो पन्नरूप के, दुःख देवा घणुं ॥ ५ ॥
तिमज फेरख्यो तेह के, पहेलो जिम कह्यो ॥ क्यां एक पंगु मूक के,
कुवजपणो लह्यो ॥ ६ ॥ क्लीव कांणो कुरूप के, दासपणो धरी ॥ वसक
रि वार अनंत के, फेरख्यो फरि फरी ॥ ७ ॥ अनंता पुजल एम, परावर्त्तन
कख्या ॥ गण्या ते न गणायके, फेरा जे फखा ॥ ८ ॥ कर्म परिणामें ते व
ली, मनुजगतें तव्यो ॥ निजचर मोकली मोहें, तिहां पण परजव्यो
॥ ९ ॥ डुष्ट चरें ते किहां एक, कुष्टी महोदरी ॥ वायुरोगी पित्तवानके, गु
ल्मी नगंदरी ॥ १० ॥ कंठ ने कर्ण कपाल, तालु आदे घणा ॥ उपाया
महा रोग, जिहां दुःखनी नहिं मणा ॥ ११ ॥ ताव पीहो अतिसार, द
सन रसना गदें ॥ अधर ग्रीवा आंख रोगें ते, पीज्यो पदें पदें ॥ १२ ॥
कपोल रोगी वंथ कुष्टीके, शिर रोगी कखो ॥ हृदय उदर पूठें सूजके, आ
म रोगें जखो ॥ १३ ॥ अरुचि प्रमेह खीन रोग, आदि महा गद नरे ॥
पीज्यो पाडें मुख रीवके, विलवे बहु परें ॥ १४ ॥ चौदमी ढालें तेह, ज
ज्यो मोहने जणें ॥ उदय वदे महा दीन ते, घेखो गद घणें ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जाण्यां अजाण्यां आचरे, औषध अनेक उपाय ॥ जिम तिम जे तें
ना कहा, नूकी काय वनाय ॥ १ ॥ अजह अपेय वे आदर्यां, मंत्र तंत्र
वलिदान ॥ शरीर काज शंका तजी, पाप कखां असमान ॥ २ ॥ पाय न
रें पामी प्रगट, नर नवहारी जंत ॥ एकेंडियादिकमां कपनां, स्म ते वा
र अनंत ॥ ३ ॥ मानव नव वलि एकदा, पास्यो कर्म पसाय ॥ तव मन
मांहे कोपित, मोहराय तिए गाय ॥ ४ ॥ सर्व गाय ॥ २४६ ॥

मंसा हिंसकपणुं ॥ सो० ॥ १ ॥ किहां खात्रपाडो खरो डुष्ट, किहां एक
 साधु घाती किउ ॥ सो० ॥ किहां एक कान त्रोटो कुलहीण, किहां एक दा
 सपणो दिउ ॥ सो० ॥ २ ॥ किहां एक धूर्त उग धर्महीण, धाडपाडो परधन
 हरो ॥ सो० ॥ कूडा घाटतणो घडनार, जनवंचक जोडागरो ॥ सो० ॥ ४ ॥
 किहां एक बांद जलो कोटवाल, गुप्ति पालक मंत्रीसरू ॥ देश नगरना देइ
 अधिकार, खर कर्मनो कस्यो आगरू ॥ सो० ॥ ५ ॥ किहां एक जेल सने
 लमां जेलि, तेल इहु पीलाविने ॥ सो० ॥ मदिरा मांस वेचावी क्यांइ,
 किहां एक शस्त्र घडाविने ॥ सो० ॥ ६ ॥ लोह लाख अने रस केस, हलसू
 सजं ऊखजतणा ॥ सो० ॥ सोंप्या बहु सावद्य व्यापार, घरटी आदि अति
 घणा ॥ सो० ॥ ७ ॥ वली सोंपी अधम अनेक, कुटुंब काजे आजीविका
 ॥ सो० ॥ इम हिंसा करावी अनंत, दुर्गतिनी जे दीपिका ॥ सो० ॥ ८ ॥
 एकेंडियादिकमांहि, वाश्यो तेहने वली वली ॥ सो० ॥ अनंतां पुज्ज ए
 म, परावर्तन कीधां वली ॥ सो० ॥ ९ ॥ इम मानव गति पुरमांहि, प्राणी
 ते पाठो फरी फरी ॥ सो० ॥ आव्यो त्यां अनंती वार, अवतार बहुजा
 करी करी ॥ सो० ॥ १० ॥ उदय रत्न कहे इणि जांति, पनरमी ठालें प्रेम
 सूं ॥ सो० ॥ कथा ए सुणवा कान, नितप्रते आवजो नेमसूं ॥ सो० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मोह राजा हवे अन्यदा, मेली निज समुदाय ॥ मनसूं आलोची
 मुदा, इम बोव्यो तिणि ठाय ॥ १ ॥ असंव्यवहार पुर आदिथी, मांफी अ
 य पर्यंत ॥ एसंसारी साथें नम्यो, मुज आदेशें तंत ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन
 महा सुनट, सेवक तेहना शूर ॥ ज्ञानावण अज्ञान बे, नडवाव जेहनो
 नूर ॥ ३ ॥ ए त्रणेना प्रजावथी, देव धर्म गुरु नाम ॥ कानें पण क्यारे
 नवि सुण्युं, जमतां तिण कोइ ठाम ॥ ४ ॥ लोक नाषित पण नवि लह्यो,
 केवल गमायो काल ॥ आहार निडा मैथुन वसें, अवर जाण्युं सर्व आज
 ॥ ५ ॥ हवे सुणिएंठे एहवो, कनक पुरें कर्म राय ॥ अमरजोठ घरें अंग
 ना, नंदा नाम कहेवाय ॥ ६ ॥ तेहनी कुखें उपजावजो, पुत्र पणें पुर तेह ॥
 कांश्क धर्म वासित अठे, तिण मुज चिंता एह ॥ ७ ॥ रखे पामे ते धर्म
 ने धर्मी लोक प्रसंग ॥ अधर्मी पण लहे धर्मेने, वसतां धर्मी संग ॥ ८ ॥

॥ ढाल सोलमी ॥

॥ जरमर वरजे मेह हो राजा परनाले पाणी पडे महारा लाल ॥ ए दे
 शी ॥ मिथ्या दर्शन नामें हो राजा, मंत्रीसर इम सांजली, महारा लाल
 ॥ ताली ले अज्ञानने हाथ ॥ हो० ॥ मुखें तव बोव्यो मन रली ॥ मा०
 ॥ १ ॥ अहो नलुं थयुं एह ॥ हो० ॥ घी ढव्युं खीचडी ऊपरे ॥ मा० ॥
 आण न जोपे कोई ॥ हो० ॥ सेठ ते अमरतणें घरें ॥ मा० ॥ २ ॥ माथे
 लई ते माटे ॥ हो० ॥ काम ए में करवूं सही ॥ मा० ॥ इम करतां जो
 कांइ ॥ हो० ॥ मुज्जयी निपजजे नहीं ॥ मा० ॥ ३ ॥ तो अनंत तमारे यो
 ध ॥ हो० ॥ एक एकथी बलिया घणुं ॥ मा० ॥ रसग्रह आदी रौइ ॥
 हो० ॥ अद्भुत दल अबजातणुं ॥ मा० ॥ ४ ॥ तेहवो हुं नहि बलवान ॥
 हो० ॥ जेहवुं बल ठे एहनुं ॥ मा० ॥ पग पग पाडे वाट ॥ हो० ॥ मुह
 नवि राखे केहनुं ॥ मा० ॥ ५ ॥ स्वामी वडें संसार ॥ हो० ॥ अथवा बल
 दाखे सहु ॥ मा० ॥ तो माहारां वखाण ॥ हो० ॥ इये कारणे बोव्यो ब
 हु ॥ मा० ॥ ६ ॥ तेहवें तिहां तरुणी एक ॥ हो० ॥ चिंतव्या मोह मंम
 पतलें ॥ मा० ॥ क्लीबशुं करती कल्लोल ॥ हो० ॥ बेठी ठे बाहेर नूतलें
 ॥ मा० ॥ ७ ॥ ते मंत्रीना सुणि बोल ॥ हो० ॥ अट्टहासे ते हसी ॥
 मा० ॥ क्लीब करे ततकाल ॥ हो० ॥ ताली लेईने उल्लसी ॥ मा० ॥ ८ ॥
 तव विस्मित मोह नरिंद ॥ हो० ॥ ऊठी आव्यो बाहिरें ॥ मा० ॥ तिहां
 विपर्यय समुह आसने ॥ हो० ॥ बेसी बोव्यो इणि परें ॥ मा० ॥ ९ ॥
 कहे वत्से तूं केम, हे जड़े ॥ ए क्लीब आगें हसी इहां ॥ मा० ॥ तव प्र
 णमी तसु पाय ॥ हो० ॥ तरुणी ते बोली तिहां ॥ मा० ॥ १० ॥ देवा
 सहुने दुःख ॥ हो० ॥ जालम हुं तुं योगिणी ॥ मा० ॥ बाहजांना पाहुं
 वियोग ॥ हो० ॥ हुं आपदा इष्ट वियोजनी ॥ मा० ॥ ११ ॥ ए मरणना
 में महा योध ॥ हो० ॥ पंमक पराक्रमनो धणी ॥ मा० ॥ गणे त्रिचुवननें
 तृण मात्र ॥ हो० ॥ सूरु सुजट शिरोमणी ॥ मा० ॥ १२ ॥ इंद्रादिक
 माने आण ॥ हो० ॥ अलंघ्य शासन एहनुं ॥ मा० ॥ धिंगी ठे एहनी
 धाड ॥ हो० ॥ जगव्यापक बल जेहनुं ॥ मा० ॥ १३ ॥ जन बाल वृद्ध यु
 वान ॥ हो० ॥ उलखे एहने सहु ॥ मा० ॥ प्रभु प्रसादें एह ॥ हो० ॥
 बल धरावे ठे बहु ॥ मा० ॥ १४ ॥ उदय रतन कहे एम ॥ हो श्रोता ॥

सोलमी ढालमांहे सुणो ॥ मा० ॥ यमने जीते जेह ॥ हो० ॥ जालिम
जोर तेहनुं गणो ॥ मा० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ प्रभु तुम बंधु कनक पुरें, अमरशेठने गेह ॥ ल३ नंदा कूखें धखो,
सख संसारी तेह ॥ १ ॥ ठ महिना वोव्या जिश्ये, तव लहि तुम अनिप्राय ॥
मरण सहायनी हुं तिहां, ततखिण पढोती जाय ॥ २ ॥ तुरत तात तेह
नो हखो, जननी जणतां खेव ॥ शेष कुटंब सर्व संहखुं, तुम पसांयें देव
॥ ३ ॥ तव मरणें आवी तिहां, ते पण लीधो ताणि ॥ कुलमां कोइ न ऊ
गखुं, नाम रखुं निर्वाण ॥ ४ ॥ एकेंडियादिकमांहि वलि, ऊंमो धखो अथा
ग ॥ पुजल अनंत परावर्त्तशे, तव ते लहेशे ताग ॥ ५ ॥ मिथ्या दर्शन महत्त
म, मंत्री मुखनी वाणि ॥ सांजलिने स्वामी अमे, हस्यां बने ते ठाणि ॥ ६ ॥

॥ ढाल सत्तरमी ॥

॥ सुंदर हे सुंदर बालुं दहणरी चाकरी ॥ ए देशी ॥ राजन हो राजन,
मोह राजा मन वसि रह्यो ॥ खिजमतकारी ते खंत ॥ रा० ॥ पराक्रम ते
हनां सांजली, उपनो हर्ष अत्यंत ॥ रा० ॥ मो० ॥ १ ॥ रा० ॥ तव प्रेमें अ
वलोकिते, करखुं फरसी देह ॥ रा० ॥ आग्रह नामें खवासने, कहे मोह रा
जा तेह ॥ रा० ॥ मो० ॥ २ ॥ सेवक हो सेवक, जो जो महारा सैन्यमां,
पंमकनुं पण जोर ॥ रा० ॥ त्रण जुवनमांहे एकलो, जेह पडावे शोर ॥
रा० ॥ मो० ॥ ३ ॥ रा० ॥ मरणमुखें तव बोलित, एहवुं म कहो स्वामि ॥
रा० ॥ प्रतापते प्रभुनो सही, जे सेवक साधे काम ॥ रा० ॥ मो० ॥ ४ ॥
यतः ॥ सिद्धांति मंदमतयोऽपि यदत्रकार्ये, संज्ञावनागुणमवैहि तमीश्वरा
णां ॥ निद्यात्सपंगुररुणोऽपिकथं तमांसि, सूर्योरथस्य धुरि तं यदिनाऽकरि
ष्यत् ॥ १ ॥ मोह राजा वलतो वदे, वत्स सांजल कहुं वात ॥ से० ॥ जो
तो चोपें ते जीवने, रहिजे तुं दिन रात ॥ से० ॥ मो० ॥ ५ ॥ मानव गति
पुरिमां किअं, जोते आवे जीव ॥ से० ॥ तो उठवा पण तेहने, रखे देतो
सुणि रीव ॥ से० ॥ मो० ॥ ६ ॥ से० ॥ धर्म अहुर जिम नवि धारे, तिम उ
नमूली तास ॥ से० ॥ ततखिण पाठो वालि ने, आणजे आपणें वास ॥
से० ॥ मो० ॥ ७ ॥ आण प्रमाण करी सर्वें, उक्या न करी जेडि ॥ से० ॥
मरणादिकें मन मोदखुं, कीधी जेहनी केडि ॥ से० ॥ मो० ॥ ८ ॥ से० ॥ कर्मप

रिणामें ते आणित, कुलटा नारिनी कूंख ॥ से० ॥ दुष्टौषध पानादिकें, गर्ज
थी घाव्यो दुःख ॥ रा० ॥ मो० ॥ ए॥ रा० ॥ वलि एकेंडियादिकमां फरी, तेम
ज राख्यो नेट ॥ रा० ॥ वलि कमें काढी धख्यो, प्रथम गर्जा त्रिय पेट ॥ रा०
॥ मो० ॥ १० ॥ रा० ॥ त्यां पण योनिना यंत्रमां, पीडाणो ते प्राणि ॥ रा० ॥ ज
एतां जननी सहित ते, मरणें लीधो ताणि ॥ रा० ॥ मो० ॥ ११ ॥ रा० ॥ वलि
एकेंडियादिकमां धख्यो, अहो अनंतो काल ॥ रा० ॥ ॥ इम किहां इक वर्षनो,
किहां बे वरषनो बाल ॥ रा० ॥ मो० ॥ १२ ॥ रा० ॥ वलि किहां एक त्रण वर्ष
नो, एम अनंतीवार ॥ रा० ॥ मरणें ते लीधो हरी, न लह्यो धर्म विचार ॥
रा० ॥ मो० ॥ १३ ॥ रा० ॥ एम एकेंडियादिकमां तेहने, वाश्यो वार अनंत ॥
रा० ॥ पुजल परावर्त्यो घणां, जेहनो नावे अंत ॥ रा० ॥ मो० ॥ १४ ॥ रा० ॥
सतरमी ढालें सांजलो, इम वदे उदयरतन्न ॥ रा० ॥ नरजव पामी निर्म
लो, करजो जीव यतन्न ॥ रा० ॥ मो० ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ ३० ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्री निलय नामे नगर, मानव क्षेत्र मजार ॥ तिहां धन तिलक श्रेष्ठि
वसे, धनवति तस घर नार ॥ १ ॥ कर्म परिणामें अन्यदा, जीव संसारी
तेह ॥ तसु उदरें आवतारीउ, लघु लाघव कले लेह ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन
मंत्रिने, मोह लही ते तंत ॥ नाषे जय पामी मने, आतुर थइ अत्यंत ॥ ३ ॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ आठे लालनी देशी ॥ नीचां नमावी नयण, वदनें न वदे वयण ॥
आठे लाल ॥ दूण एक मनसुं आलोचिने ॥ शिर धूणी तेणि वार, मुख
मेली हुंकार ॥ आ० ॥ सचिव कहे ते शोचिने ॥ १ ॥ मन मान्या महाराज,
करसुं सघलां काज ॥ आ० ॥ मुऊ सबलुं कुल तेह अठे, आज लगें प्रभु
कांइ, वीरीयें वासित नांहि ॥ आ० ॥ में पण मगन कसुं न ठे ॥ २ ॥ आ
ज थकी ते माट ॥ विशेषे आणीसुं वाट ॥ आ० ॥ चिंता शी ए वातनी, त
जावी तुम ताक, किहां ए जाशे वराक ॥ आ० ॥ नजर अमोघ ठे नाथ
नी ॥ ३ ॥ अल्प कालें ए बान, गले जाली राजान ॥ आ० ॥ आणीसुं आ
पणें घरें ॥ पण पांकीने आम, बीडुं ठबी बलधाम ॥ आ० ॥ मंत्री जई निज
मंदिरें ॥ ४ ॥ वेगो चिंतामगन, लागी जोर लगन ॥ आ० ॥ कपाल आपी
मावे करें ॥ अवनी जिमणे हाथ, खणतो थको मन साथ ॥ आ० ॥ आ

लोचें अरति नरें ॥ ५ ॥ कुट्टष्टि नामें तस नार, पेखी कहे तिणिवार ॥
 आ० ॥ कुण जगमां युवता इशी ॥ जेहने काजें धरि राग, अरति करो ठो
 अथाग ॥ आ० ॥ कुण तुम कालजमां वशी ॥ ६ ॥ रूप पुरंदर स्वामि, यु
 वती जन विश्राम ॥ आ० ॥ मोहन मुनें कहोने खरुं ॥ कुण एहवी गुण
 वान, नारी रूप निधान ॥ आ० ॥ जेणें मन प्रभुनुं हखुं ॥ ७ ॥ तव ते कहे
 गुण खाण, हसतां पण ए वाण ॥ सुण वाम ॥ कहेवी सही न घटे तुने ॥
 जे तुज विण बीजी नार ॥ सूतां सुपन मजार ॥ आ० ॥ दीठी पण न गमे
 मुने ॥ ८ ॥ कोइक कार्य विशेष, चिंता वरें ठे एष ॥ आ० ॥ तवसां नम
 री उल्लांलीने ॥ कहेवुं स्वामी शुं काम, एहवुं ठे उदास ॥ आ० ॥ जिणे रा
 ख्युं ठे चित घालीने ॥ ९ ॥ लीलामां त्रिभुवन देव, वश करो ततखेव ॥
 आ० ॥ समरथने चिंता किशी ॥ कहेवा योग्य जो होय, तो कहो मुज आ
 गले सोय ॥ आ० ॥ चिंता जे चित्तमां वसी ॥ १० ॥ सुण सुनगे में कांइ,
 आजलगे मनमांहि ॥ सुणो वाम ॥ कपट किश्यो नवि राखिउ ॥ मुज घर
 नो कारनार, तुजहारें निरधार ॥ आ० ॥ एशुं आज तें नाखिउ ॥ ११ ॥ उ
 दयरतन कहे एम, सुणो श्रोता धरि प्रेम ॥ सुख कामें, आगमने जे अन्यसे ॥
 अठारमी ठाले तेह, नवनो लहेगे ठेह ॥ सु० ॥ मन मान्युं तेहनुं यशे ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चिंतानुं कारण हवे, सुण मन राखी ठाय ॥ कर्म परिणामें धर्मेने,
 काजें एक सखाय ॥ १ ॥ अव्ययपुरथी ऊधरी, ऊंचो आण्यो तेह ॥ सांप्रत
 श्री निलय पुरे, धन तिलक श्रेष्ठी जेह ॥ २ ॥ धनवंती कुखें धखो, जीव
 संसारी सोय ॥ जिम जिम ते वाधे तिहां, तिम इहां चिंता होय ॥ ३ ॥
 प्रतिज्ञा प्रभु आगले, पण पांकी ते काज ॥ में कीधी ठे मजलसे, अहो अ
 वले सुण आज ॥ ४ ॥ तें पण तेह सुणी हशे, कठिण अठे ए काज ॥ ५ ॥
 तर लोकतणी परें, अफल न होय अवाज ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ ३३१ ॥

॥ ढाल उगणीशमी ॥

॥ गढ बुंदि हो वाला ॥ एहनी देशी ॥ चारित्र धर्म नृप ठे चावो, संग्रा
 मे महा सूरु हो ॥ प्रिये पंकजनयणी, सुनगे सुण शशिवदना ॥ कर्म प
 रिणाम राजाने काने, ते लागो ठे पुरो हो ॥ प्रि० ॥ १ ॥ मोह राजानी
 साजा सुकीने, कर्म करे ठे पासुं हो ॥ प्रि० ॥ आग उठे ठे तिणे निजघर

मां, लोक करे ठे हांसुं हो ॥ प्रि० ॥ १ ॥ आजलगे तो कुशलपणे ते, मे पूरण
 नथि पास्युं हो ॥ प्रि० ॥ फेरव्युं पण न फरे अमारुं, वेरीएं जे वाश्युं हो
 ॥ प्रि० ॥ ३ ॥ निपुण अठे शत्रु ए सघला, मुक्त मतनिमां जेवा हो ॥ प्रि०
 ॥ ए अम वासित जनना मनने, समरथ ठे जांजेवा हो ॥ प्रि० ॥ ४ ॥ स
 म्यक् दर्शन नामें सहि माहरो, विशेष अठे ते वेरी हो ॥ प्रि० ॥ धर्मबुद्धि
 नामें ठे धूया, तेहने गुणनी लहेरी हो ॥ प्रि० ॥ ५ ॥ सुरपति सरिखा से
 वे जेहने, चक्री जेहने चाहे हो ॥ प्रि० ॥ मगन अईने रहे मुनि मनमां,
 अवनीपति आराहे हो ॥ प्रि० ॥ ६ ॥ सुधी जन जेहनी संगति इहे, ध्या
 नी जेहने ध्याये हो ॥ प्रि० ॥ उत्तम जन अंगीकरे जेहने, जे अमरने मो
 ह उपाये हो ॥ प्रि० ॥ ७ ॥ सकल सौभाग्य रूप सुधीनी, तरंगिणी ते रा
 जे हो ॥ प्रि० ॥ तापस पण तेडे सहु तेहने, ठवी अनोपम ठाजे हो ॥
 प्रि० ॥ ८ ॥ वश्य करवा चाहे तेह पासैं, प्रथम एहने प्रेखे हो ॥ प्रि० ॥
 अम वासित देखी जन एहने, अमने न गणे लेखे हो ॥ प्रि० ॥ ९ ॥ अ
 म स्वामीना नक्त जे पूरा, जे रहे चरणें विलगा हो ॥ प्रि० ॥ ततखिण ते
 हना मन एह जांजी, अमथी करे ते अलगा हो ॥ प्रि० ॥ १० ॥ उत्तम कु
 लनी उपनी अबला, जे अदन्त रूपाली हो ॥ प्रि० ॥ आशक थया जेह नर
 एहना, ते मेले तेहने टाली हो ॥ प्रि० ॥ ११ ॥ उपदेशें जे एहने लागे,
 तेहने संग बीजो न सुहाय हो ॥ प्रि० ॥ एहनी पूर्वे नमतो हींमे, निविड
 स्नेही थाय हो ॥ प्रि० ॥ १२ ॥ सार करीने माने तेहने, तेहनुं पासुं ता
 णी हो ॥ प्रि० ॥ संसार सघलो तेहमें देखी, अमने वेरी जाणी हो ॥ प्रि०
 ॥ १३ ॥ पक्ष अमारो एह समूलो, उनमूले इम जाणो हो ॥ प्रि० ॥ चिं
 तातुर हुं हुं ते माटे, अवर न सांसो आणो हो ॥ प्रि० ॥ १४ ॥ उगणी
 शमी ढालें एम बोले, उदय रतन एकतानें हो ॥ प्रि० ॥ नविजन जावें त
 प्पर थाजो, जिन वाणी सुणवाने हो ॥ प्रि० ॥ १५ ॥ सर्व गाथा ॥ ३३६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव सा कांश्च मन हसी, कुदृष्टि कहे सुणो कंत ॥ वणिकपरें एतु
 मने, जयनी लागे चंत ॥ १ ॥ अर्कपत्र जिम दूरथी, शशि ज्योति सा
 क्हात ॥ व्याघ्र कर्ण नासे प्रभु, शरद पुनमनी रात ॥ २ ॥ तिम लागे ठे
 तुमने, अठतो जय अनंत ॥ मन कल्पित कायर परें, शूरा नवि शंकंत

॥૩॥ જીવન જેહ તુમેં કહ્યો, કર્મ કરે છે પદ્ધ ॥ સ્વામી તેં સાચું સહી, વ
નિર્ઠ એહ અલક્ષ ॥ ૪ ॥ અંગીકૃતને કંઠરે, તે જાણો તહકીક ॥ પણ કેવ
લ કેહની નથી, વાત કહું હું ઠીક ॥ ૫ ॥ અસ્વંમ અઠે એ આપણો, રિપુ
પરે છે રેખ ॥ દાક્ષિણ લગે તેહને મિલે, આપણા કુલનો એવ ॥ ૬ ॥ વે
રિ અઠે તે એહના, આપણ એહની બાંહ ॥ જે જેહના તે તેહના, આસ્વર
હુએ ઝઠાંહ ॥ ૭ ॥ તે સંસારી જીવને, આજ લગેં એકંત ॥ રોકી હુઃસ્વ દી
ધાં ઘણાં, જેહનો નાવે અંત ॥ ૮ ॥ મધ્યમ વર્તિ ત્યાં જાણજો, રાજા ક
ર્મ પરિણામ ॥ એહ વિના તુમે તેહને, હુઃસ્વ કિમ દેશ શકો સ્વામ ॥ ૯ ॥ નિ
જ ઘર વાહાણું સદૂને, પાણી પાણીની વાટ ॥ આસ્વર જાતાં કતરે, નવો
ન શોજે ઘાટ ॥ ૧૦ ॥ સર્વ ગાથા ॥ ૩૪૬ ॥

॥ ઢાલ વીશમી ॥

॥ વાત મ કાઠો વ્રતતણી, એ દેશી ॥ વાહાજા સુણો વલિ વીનતી, એહવું
કહ્યું તુમે જેહરે ॥ વેરી નિપુણ છે વાસવા, હું નવિ માનું તેહરે ॥ વાળ ॥ ૧ ॥
જો તે નિપુણ અતિ છે એહવા, તો કાલ અનાદિના ફરતારે ॥ એક નિગો
દના જીવને, વશ્ય કહો કાં નથિ કરતારે ॥ વાળ ॥ ૨ ॥ એક નિગોદેં જંતુ
જેતા, તેહને અનંતમે જાગેં રે ॥ એળેં કીધા આપણા, કાલ અનંતે લાગેં
॥ વાળ ॥ ૩ ॥ બાકી અનુચર તુમતણા, ત્રિચુવન પૂરિયું તેળેંરે ॥ અનંત જંતુ
ગણ જેહની, સંખ્યા ન થાએ કેળેંરે ॥ વાળ ॥ ૪ ॥ ચોરાશી લક્ષ ચોવટે,
નૃત્ય અનંતાં થાયરે ॥ જુઠ તુમારા રાજ્યમાં, નાટક ચાલ્યાં જાયરે ॥ વાળ
॥ ૫ ॥ તો નિપુણપણું પણ તેહનું, રથે કામેં આવ્યું રોષેરે ॥ ચાંચ બોલે
જો ચરકલી, તો સાયર જલ શું શોષે રે ॥ વાળ ॥ ૬ ॥ જેહ વલી તુમેં ક
હ્યો, ધર્મ બુદ્ધિ તસ વેટીરે ॥ ઇંડાદિકને સેવ્ય છે, સૌજાગ્ય ગુણની પેટીરે
॥ વાળ ॥ ૭ ॥ સાપની ત્રાતેં શીંદરું, દેશી જિમ કોઈ બીહેરે ॥ તિમ તુમ
ને પ્રચુ તેહની, ત્રાંતિ વશી છે હિએરે ॥ વાળ ॥ ૮ ॥ ઘોડાચડ જિમ કોઈ
ક ઘણું, તસ્કર દેશી ત્રાસેરે ॥ વીહિકેં નિજ વલ નવિ લહે, સાંસે પડ્યો
નવિ નાસેરે ॥ વાળ ॥ ૯ ॥ તિમ પ્રચુ તુમે ઠતે વલે, શાને પડ્યાઠો સાંસેરે ॥
જાલિમ મોહ રાજાતણો, હાથો છે તુમ વાંસેરે ॥ વાળ ॥ ૧૦ ॥ આપણે
પણ પુત્રી અઠે, ધર્મ બુદ્ધિ ઇણ નામેરે ॥ તેહને પગસું ઠેસી પરી, ત્રિચુવન
જેહને કામેંરે ॥ વાળ ॥ ૧૧ ॥ તે સમ્યક્ દર્શનની સુતા, મુજ પુત્રીની વી

कैरे ॥ गमन करे आप गोपवि, नीर जिम चाले नीकैरे ॥ वा० ॥ १३ ॥ जे
आपणी तनयायें तज्या, वक्र अने बहु वादीरे ॥ जे चर्चकने शक नखा,
ते नर एहना स्वादीरे ॥ वा० ॥ १३ ॥ ते रांकडीने मुक्त आगलें, शुं दाखो
ठो दीदारुरे ॥ उदय रत्न कवियें कही, वीशमी ढाल ए वारुरे ॥ वा० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वलि स्वामी शुं कहुं घणुं, जो पामो प्रचुनीत ॥ तो मुजने तिहां मो
कलो, जिम जइने करुं जीत ॥ १ ॥ गले जालिने गेरसूं, तुम डहितानो
करि दास ॥ ते संसारी जीवने, आणुं तुमारे पास ॥ २ ॥ प्रीतम हुं प्री
तुंअतुं, इम मूकीने लाज ॥ न घटे बोलतुं नारिने, विनयशुं जेहने काज
॥ ३ ॥ आरत अलगी ढालवा, जे जे कहा जबाप ॥ महेर करी ते माह
रो, अविनय करजो माफ ॥ ४ ॥ सर्व गाथा ॥ ३६४ ॥

॥ ढाल एकवीशमी ॥

॥ सुग्यानी पास जिणंदावे, ए देशी ॥ सब सुख दायक सुंदरि, तूं सु
ज प्राणाधार ॥ आज में तुजने पारखी, मारा घरनो तुं शणगार ॥ सया
नी सुण सुखकंदावे, सुनगे में तुज बंदावे ॥ १ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्री हसी
तव, बोले एहवा बोल ॥ प्रिये महिला प्रधान ठे, सहि राखवा घरनो तो
ल ॥ स० ॥ २ ॥ मोह राजाना राज्यमां सघलें, राजे एहवी रीत ॥ मर
द महिला पूठें चले, परिघल दाखंतो प्रीत ॥ स० ॥ ३ ॥ ते माटे अति
सुंदर दाख्यो, सुंदर तें ए चेद ॥ तिहां जाइने प्रिया तुमे, अरिने नाखजो
उदेद ॥ स० ॥ ४ ॥ इम सुणि सा अबला बोली, नाथ ए घटतुं नांहि ॥
पग होय जिहां तुमतणो, मारुं बल चाले त्यांहि ॥ सुझानी साहेब मेरा
वे ॥ स० ॥ ५ ॥ मोहन विण गजूं सुं माहरुं, ते माटे सुणो स्वामि ॥ तु
मे पण तिहां आवतुं, आपण शोजियें एकठामि ॥ स० ॥ ६ ॥ पासैं रह्या
अमें पेखगूं, तूं तिहां करजे फेलाव ॥ कलत्र सुताशुं संचख्यो, इम मंत्री
ते करिय बनाव ॥ स० ॥ ७ ॥ मोह नृपें वली केडथी मेव्या, आपद व्य
सनने लोच ॥ जानांतरायादिक लह्यो, जे जगने पमाडे होच ॥ सु झा
नी सुणो श्रोतारूवे ॥ स० ॥ ८ ॥ उदय वदे एकवीशमीं ढालें, जगने कर
वा जेर ॥ मोह सम को मोटो नहीं, जेहनी आण फरे चोफेर ॥ स० ॥ ९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हवे ते श्रीनिलयपुरें, धन तिलक श्रेष्ठ धाम ॥ जायायें सुत जनमि
उ, वैश्रमण धन्युं तस नाम ॥ १ ॥ अनुक्रमें यौवन आविउं, करतां कला
अन्यास ॥ तव निज अवसर उलखी, धन तृष्णायें तास ॥ २ ॥ आलिं
ग्यो कलट जरें, गाढालिंगन देह ॥ अनिलाष तव तसु कळव्यो, लागो ते
हसुं नेह ॥ ३ ॥ तव सा प्रेरें तेहने, जो मुजसुं बहु प्यार ॥ तो धन काजें
धाइने, विविध करो व्यापार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ३७७ ॥

॥ ढाल बावीशमी ॥

॥ बिंदलीनी देशीमां ढाल ठे ॥ वसन सोवन मणि केरां, व्यापार करो
जलेरा हो ॥ तृष्णा कहे तेहने ॥ कण कस्तुरी कपास, विणजो जिम पो
चे आस हो ॥ तृष्णा कहे तेहने ॥ १ ॥ लोह फोफलने गली लाख, वोरों
जिम फले अनिलाष हो ॥ तृ० ॥ वाणोतर चलवो विदेशें, वाणना करो
वणिज विशेषे हो ॥ तृ० ॥ २ ॥ जरी जांमसुं गाडी नूरे, देशावरे जाउं दूरे
हो ॥ तृ० ॥ बलि वाहो कंटने पोठी, बंदरप्रतें घालो कोठी हो ॥ तृ० ॥ ३ ॥
मांमवी लिउं दाण वोलावी, लक्ष्मी जिम रहे घर आवी हो ॥ तृ० ॥
लिउं गाम नगर इजारे, याउं कोटीध्वज सकरारे हो ॥ तृ० ॥ ४ ॥ करो
खेतीने पशु पालो, जिम दरीइ जरे उचालो हो ॥ तृ० ॥ खणो खाणने
धातुवांदि, अन्यसो धरीने आव्हाद हो ॥ तृ० ॥ ५ ॥ रस बिह्न प्रवेश अ
न्यासो, करी घरने जाडुत वासो हो ॥ तृ० ॥ कारमां करीआणां कर
वा, शीखो वली कपट आदरवा हो ॥ तृ० ॥ ६ ॥ एहवा सुणिने उपदे
श, उल्लसिउं तेह विशेष हो ॥ तृष्णाए प्रेखो ॥ तव तेहने कहे ते वा
रू, उपदेश दीधो सुख कारू हो ॥ तृ० ॥ ७ ॥ एह पाखें धननी रासि,
किम आवे निज आवासि हो ॥ तृ० ॥ इम कहीने विणज ते संघजा,
मांमया मेली मन अर्गला हो ॥ तृ० ॥ ८ ॥ बावीशमी ढाल ए बोली,
खांतें जो जो दिल खोली हो ॥ तृ० ॥ उदय कहे आगम पाखे, दुर्गति
पडतां कुण राखे हो ॥ तृ० ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ ३७८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवसर जाणी आपणो, तव त्यां लाजांतराय ॥ धनस्थाने वड्यो धा
इने, वैश्रमणना घरमांय ॥ १ ॥ तव तेहना परचावखी, कांणी कोडी मात्र ॥

लान्न न थाये हाटमां, तस्कर पाडे खात्र ॥ ३ ॥ चिंतातुर मन चिंतवे,
तेह तेणे प्रस्ताव ॥ नाडुं जरीयें जेटलुं, तेती न मिले आव ॥ ३ ॥ नाटक
मात्र जो ऊपजे, तो वलि चिंते तेह ॥ वाणोत्तरी सूजे नहीं, वणज खोटो
सहि एह ॥ ४ ॥ तसु जानें घर खरचनी, आरति करी अपार ॥ इम जो
गोपनोगादिक बहु, विध विध धरे विचार ॥ ५ ॥ खोट आवे ठे अहो खरी,
मूलनि पूंजीमांहि ॥ तो कोटिध्वज किम थाइशूं, एम चिंतवे त्यांहि ॥ ६ ॥

॥ ढाल त्रेवीशमी ॥

॥ जाटणीनी देशी ॥ धनने काजें हो ते धातो फिरें, न गणे रातने दी
ह ॥ तृष्णाएं वाह्यो आरति नरें, न गणे नूख तृष बीह ॥ ध० ॥ १ ॥ ग
रथनी करतां गवेषणा, जिहां तिहां जमतां हो जोर ॥ एक दिन पुरुष एक
जेटिउं, चंचल जातें ते चोर ॥ ध० ॥ २ ॥ विलोकावे ते वैश्रमणने, एकां
तें तेडी आनर्ण ॥ शिर कंठने श्रवणादिकनां, जहवेर जडित पंचवर्ण ॥
ध० ॥ ३ ॥ इंगित आकारें उलख्यां, चोरीनां एह सूत्र ॥ धनतृष्णायें त
व धाइने, प्रेखो सेठनो पुत्र ॥ ध० ॥ ४ ॥ होनारूं जे होयशे, निर्वहिले शूं
तेह ॥ दूध पीतां मांग वागशे, तो वागो ससनेह ॥ ध० ॥ ५ ॥ इम चिं
ती अलंकार ते, अल्प आपीने मूल ॥ तें पासेंथी लीधा तिणे, जो जो
लोचननां शूल ॥ ध० ॥ ६ ॥ तस्कर ते गयो जेहवे, तेहवे राजचरें त्यांहि
॥ आवि वणिक ते बांधिउं, नूषणसहित उठांहि ॥ ध० ॥ ७ ॥ लइ गया
लाविणं हणी, विगोता जिहां वसुधेश ॥ नाखे ते जइ नूपने, जन त्यां जु
वे अशेष ॥ ध० ॥ ८ ॥ प्रभुजी नूषण तुमतणां, लोचें लीधां एण ॥ पठे
वाइया बांधिने, इहां आण्यो ए तेण ॥ ध० ॥ ९ ॥ नृप कहे निश्चें एहने
हणो, तव जनकें महाजन्म ॥ मलीने मूकाविउं, आपीने बहु धन ॥ ध०
॥ १० ॥ धन पिपासा प्रेखो वली, पुरमां हाट प्रनूत ॥ मंमावी मन मोद
सुं, उद्यम करे अदनूत ॥ ध० ॥ ११ ॥ लानांतरायतणे उदे, लान्न न थाय
लवलेश ॥ महा आपद पद पामिउं, पग पग पामे क्लेश ॥ ध० ॥ १२ ॥
प्रेखो प्रदेश चलाववा, धन तृष्णाएं ते धाय ॥ तव तातें ते मनें करी, अ
न्य सोंपी विवसाय ॥ ध० ॥ १३ ॥ करियाणां बहु जांतिनां, गाडीयें जरी
गेल ॥ चाव्यो तेह देशावरें, खेलवा नवो खेल ॥ ध० ॥ १४ ॥ उदयरतन

कहे आतमा, तुं त्रेवीशमी ढाल ॥ जालच मेलने लोचनी, जिम न पडे न
वजाल ॥ ध० ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ ४०७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ महा अटविमां मारगें, जूलो पड्यो ते साथ ॥ तरंगें खोले तोयने
जलनी न मले जात ॥ १ ॥ आशा तूटी आपनी, तव मिलित लोचन
र्थाय ॥ जन सर्वे जगतीतलें, पड्या अचेतन थाय ॥ २ ॥ तिणे समे त्या
आवी पडी, महातस्करनी धाड ॥ सर्वस्व ते लूटी गया, अटवी तेडी
जाड ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ ४१० ॥

॥ ढाल चौवीशमी ॥

॥ शालिनइ मोह्यो शिवरमणी रसें रे ॥ ए देशी ॥ जुवनजालु नांवे
म केवली रे, चंडमौलि महाराय ॥ सावधान अशने सुणजे तुं हवे रे, पा
तक जेम पलाय ॥ जु० ॥ १ ॥ कोइक कृपालु पंथियें ते समे रे, किहां
कथी जल आण ॥ थोडुं थोडुं सधला साथने रे, पायुं परमार्थ जाण
॥ जु० ॥ २ ॥ स्वस्थ थया तव तेणें पंथिएं रे, जलाशय जणाव्यो तास ॥ तिहां
जशने सहु जल पिये गली रे, अंग पखाळे उक्तास ॥ जु० ॥ ३ ॥ सज्ज
अशने पंथसिरे सहु रे, आप तणी इच्छाएं ॥ संबल रहित तिहाथी संचखा
रे, जेहने पूरवे ज्याएं ॥ जु० ॥ ४ ॥ वैश्रमण पण एक गामें जइ रे, तर
स्यो खुल्यो तरुगांहि ॥ पड्यो पृथिवियें पग पसारीने रे, मूर्च्छित मारगमां
हि ॥ जु० ॥ ५ ॥ दीन देखीने दया ऊपनी रे, कोइकने तिणि ठाम ॥ अ
न्नादिक ते आपे आणिने रे, चेतन आव्युं ताम ॥ जु० ॥ ६ ॥ बलि आ
गल मारगें चालतां रे, श्रान्त थयो अत्यंत ॥ पहोर पहोरे पण पग नवि
ऊपडे रे, ऊर ऊर लोहि ऊरंत ॥ जु० ॥ ७ ॥ रहि रहि पडीने मुर्छाये वली
रे, बलि विशोचे विरंग ॥ वैजववाहलां विरहें जूरतो रे, दीन थयो गति
नंग ॥ जु० ॥ ८ ॥ गामो गामे जीख काजे जमे रे, तो पण न मले तेह ॥
अंतराय पापी आवी आडो पडे रे, डुर्वल अइ तिणें देह ॥ जु० ॥ ९ ॥ न
मतो नमतो इम दुःख देखतो रे, पहोतो वेलाकुलें कोइ ॥ वाणोत्तर राख्यो
वणिक लही कियों रे, कांइक सधन थयो सोइ ॥ जु० ॥ १० ॥ तृष्णाएं
प्रेस्यो तव मांमे तिहां रे, विध विधना व्यवसाय ॥ लक्ष्मी लाखगमें लायी
तिणें रे, एक श्लोक सुण्यो कोइ ठाय ॥ जु० ॥ ११ ॥ यतः ॥ इंदुकेत्रं

समुद्रश्च, योनिपोषणमेवच, प्रसादो नूजुजां चैव, सद्योघ्नंति दरिद्रतां ॥१॥
उदय वदे चोवीशमी ढालमां रे, पोत पूरी तव तेह ॥ पयोधिमांहि त
ष्णा प्रेरियो रे, चाव्यो धरि चूँप अढेह ॥ जु० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जलधिमां जातां अकां, घटा करी घन घोर ॥ अंबर मंमल उन्हयो,
चमकि बीज चिहुं उर ॥ १ ॥ कटपांतकाल तणी परें, पवन वाया प्रति
कूल ॥ उदधि तव तिहां ऊढ्यो, जलधर प्रगटया स्थूल ॥ २ ॥ जल मो
जाना जोरथी, नाव अयां शतखंम ॥ वैश्रमण तव पामिउं, फलक तणो
एक खंम ॥ ३ ॥ चपल कलोलें जलचरें, आकुल अतो अपार ॥ तरंग त
णा सुपसायथी, पाम्यो जलधी पार ॥ ४ ॥ सर्व गाथा ॥ ४३६ ॥

॥ ढाल पचीशमी ॥

॥ मालीकेरे बागमें दोय नारंग पकेरे लो अहो ॥दो०॥ ए देशी ॥ नाम
प्रण निज देशनुं, न जणाए जे देशें लो, अहो न जणाए जे देशें लो ॥ रा
जेसर सुण रसरागीरे लो, स्वजननी न जडे वारता ॥ पड्यो तेह प्रदेशें
लो ॥ अ० ॥ १ ॥ दुःखनरें तिहां रेहेतां अकां, रोगें तक साधी लो ॥
अ० ॥ दग्ध उपर फोटकपरें, वेदना बहु वाधी लो ॥ अ० ॥ २ ॥ ज्वर
शिर रोगझूलादिकें, महारोगें पीड्यो लो ॥ अ० ॥ सूने देवकुलें सुए, जा
वठें बहु नीड्यो लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ३ ॥ बेठकें हिंमे बेसतो, पडे प्रपाय
लो ॥ अ० ॥ मठ मढियें लोटतो फिरे, आक्रंदे सराय लो ॥ अ० ॥ रा०
॥ ४ ॥ नमतो रहे घर घरें, बोले दीन वाणी लो ॥ अ० ॥ पथ्य औषध
याचे वली, पाये कोइ न पाणी लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ५ ॥ इम दुःखें दिन
गाजतां, केते एक कालें लो ॥अ०॥ रोग रहित तव ते अयो, तृष्णाएं ते ता
लें लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ६ ॥ उदेखो तव उदयमें, लोचें करी लागें लो ॥
अ० ॥ संपद काइं न संजवी, तोय पाठो न जागे लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ७ ॥
किहां एक नृप जुंटी लिये, धूते धूरत किहां रे लो ॥ अ० ॥ चोर क्यारे
धोरे वली, दहे अगनि कोठारे लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ८ ॥ इम ते अटन
करी बहु, नानाविधदेशें लो ॥ अ० ॥ विषमथलें विचरे वली, वेठे विपद
विशेषें लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ९ ॥ वृश्चिक व्याल व्यंतरतणा, परानव सहे
तो लो ॥ अ० ॥ धर खणतो धन लाजचें, हींमे गह गहितो लो ॥ अ०

॥ रा० ॥ १० ॥ अरहट घटि जलोका परें, नरी उजवातो लो ॥ अ० ॥ ५
 मते आपद अनुजवी, जिहां तिहां उजातो लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ११ ॥ ते
 श दारा धन स्वजनने, वियोगें वरिउ लो ॥ अ० ॥ नूपीठें नमतो रहे
 आरतियें आवरिउ लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ १२ ॥ तूमाने जोरेंकरी, इम
 दय ते बोले लो ॥ अ० ॥ पंचवीशमी ढालें जुउ, जिहां तिहां ते मोले
 लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ १३ ॥ सर्वगाथा ॥ ४३९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इणि परें नमतां एकदा, सुणो सहु श्रोता लोक ॥ मनमांहे कोइ
 मुखें, सांजव्यो एक श्लोक ॥ १ ॥ ॥ यतः ॥ ॥ आर्यावृत्त ॥ स्वज
 नधनचुवनयौवन, वनिता तत्वाद्यनित्य मिदमखिलं ॥ ज्ञात्वाऽपन्नाणसहं
 धर्म शरणं नजत लोकाः ॥ १ ॥ सर्व गाथा ॥ ४४० ॥

॥ ढाल षवीशमी ॥

॥ काठबानी देशी ॥ ए श्लोक सुणीने त्यांही, तव मनमांहे हो वणि
 क ते चिंतवे ॥ दुःख जे आगें जाय, कहियें तिहारें हो ते सहु इम चिंत
 वे ॥ १ ॥ धर्म न कीधो धाय, यतन करीनें हो ते जन्मांतरें ॥ धर्म विना
 जगमांहे, प्राणी पामें हो आपद बहु परें ॥ २ ॥ दुःखिआने ते माट, ए
 क धर्म विना हो शरण बीजुं नथी ॥ अनेक धरो उचाट, पण पुण्य पाखें
 हो सुख न लहियें रति ॥ ३ ॥ चिंते कुट्टि ताम, मिथ्यादर्शन हो केरी जे
 गेहनी ॥ अहो अवसर अनिराम, आजहुं पामी हो चिंता दुती जेहनी ॥
 ॥ ४ ॥ वैराग्य नामें विख्यात, अम वेरीनो हो सेवक ए सही ॥ ए पात्रमां
 हें सहसात, प्रगटियो दीशे हो इहां संदेह नहीं ॥ ५ ॥ जो आवशे एह
 नी केडि, वेरणी अमारी हो सम्यक्दर्शनसुता ॥ तो अमने नाखशे उथे
 डि, उद्यम सघलो हो अफल करी सर्वथा ॥ ६ ॥ इम चिंती उजमाल,
 धर्म बुद्धि हो नामें निज नंदिनी ॥ ते पासें ततकाल, प्रेमें प्रेखी हो कुटुंब
 आनंदिनी ॥ ७ ॥ तेहतणे सुपसाय, उत्सुकपणे हो इम चिंत्युं तिणें ॥
 नेहें निजघर जाइ, धर्म करीशुं हो हवे आदर घणे ॥ ८ ॥ कारण पुष्टें
 कार्य, सहेजें आये हो ते माटे जाउं धरें ॥ एम आलोची ताम, नमतो
 नमतो हो गयो कोइ बंदरें ॥ ९ ॥ प्रवहण चढिउ तेह, कोइक जननो हो
 रही वतागरो ॥ निजपुरें पहतो नेह, थलवट अइने हो अनुक्रमें पाधरो

॥ १० ॥ मात पिता पर लोक, पढोतां तेहनी हो दिशा ते देखिने ॥ तव
तसु वाध्यो शोक, घर हाटादिक हो पड्यां तिहां पेखिने ॥ ११ ॥ विध विध
करे विलाप, आरति पूरें हो आतम निंदतो ॥ पूरव नवनां पाप, उदय आव्यां
हो इम कहि कंदतो ॥ १२ ॥ धर्म बुद्धे धरे मन्न, मावित्र केरां हो मृतकार
ज करे ॥ कहे कवि उदय रतन, ठवीशमी ढालें हो कर्म गतिनवि फरे ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एहवे समय मलि एकठा, चारित्र धर्मादिक ॥ प्रेखी सदबोधनै प्रीठ
वी, कर्म परिणाम नजीक ॥ १ ॥ तव ते जइ कहे तेहने, अमने एक स
हाय ॥ आगें कह्यो ठे आपवो, मन मोजें महाराय ॥ २ ॥ कथन तेह
कह्या पढी, अनंत अनंती वार ॥ पुजल परावर्त्या तिणें, तोहे न आव्यो पार ॥
॥ ३ ॥ आज लगे जुठ अमने, वातें पण ससनेह ॥ महाराजा मेलव्यो
नथी, जीव संसारी तेह ॥ अंगिकछुं जे उत्तमें, युगांतें पण तेह ॥ अवश्य न
प्राये अन्यथा, कहो स्वामी शुं एह ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ ४५७ ॥

॥ ढाल सत्तावीशमी ॥

॥ आठिनैं वणाजो हो, मेडतिया ठाकुर ॥ ए देशी ॥ सदबोध मंत्रीने
हो तव कहे कर्मनरेसरू, आंख उलाजी एम ॥ वात सविगतें हो आज
लगे पण एहनी, तुं नथि लहेतो केम ॥ स० ॥ १ ॥ ताकी दीन तुम सा
मो हो आणुं बुं हुं तेहने, पण मुज बंधव प्राण ॥ फरिफरि ने पाठो हो
वाले ठे ते रांकने, जाणि प्रजानी प्रजानी हांण ॥ स० ॥ २ ॥ घरने वि
रोधी हो आखर जो ताणुं घणुं, तो वालां वेरी होय ॥ मस्तकें लइने हो
में पण निश्चय एकले, काज न थाए कोय ॥ स० ॥ ३ ॥ नव्य स्वभावने
हो लोकस्थिति उद्यम वली, काल परिणति आदि ॥ एहुनी रजा विए
हो कांइ काज न नीपजे, पग पग मांमे ए वाद ॥ स० ॥ ४ ॥ ते माटेस
हुसुं हो एकांतें आलोचिने, समय लही तुम काज ॥ निश्चयशुं करीने हो
बोल जे बोल्या मुखें, तेहनी ठे अमने लाज ॥ स० ॥ ५ ॥ कथन में तुम
ने हो पहेलें जे कछुं अठे, ते जिहां लगे पिंममां प्राण ॥ बीसरी न जा
ए हो तिहां लगि बीशे वसा, समजो चतुर सुजाण ॥ स० ॥ ६ ॥ सदबोध
पयंपे हो संप्रति सुणिएं ठिएं इंसुं, धर्म बुद्धि ते पास ॥ गई ठे ते माटे हो
आजें पण अमने तुमे, शुं नहि मेलो तास ॥ स० ॥ ७ ॥ स्वभाव इणि ना

में हो निज मंत्रीश्वरने करें, ताली लेइने ताम ॥ ऊंचे स्वरें हसीने हो एह
 वी वाणी ऊचरें, नरपति कर्मपरिणाम ॥ स० ॥ ८ ॥ धर्म बुद्धि सा साची
 हो अहो अहो जुउं पारखी, ए गुं बोव्यो सदबोध ॥ पूरण पाप बुद्धि हो
 जातें एहने जाणजो, सत्यगुं जेहने विरोध ॥ स० ॥ ९ ॥ नाम धरावे
 हो धूतारी जगने धूतवा, एहनुं तो मुह अदीव ॥ सम्यक् दर्शननी हो सु
 ता ते बीजी अठे, धर्म बुद्धि धरे पीठ ॥ स० ॥ १० ॥ अमारी ए पखी
 हो जाणो उदयकारिणी, तमारी पखें विषकंद ॥ समूलो उनमुळे हो ए
 ह तमारा वंशने, चालतो दुःखनो कंद ॥ स० ॥ ११ ॥ सहुने सुखकारी
 हो अमृतनी धारा जिशी, अलौकिक ठे ते एक ॥ अम बंधु मंत्रीनी हो
 पुत्री ए सहु जीवने, अरति उपाए अनेक ॥ स० ॥ १२ ॥ अनिधान
 सरीखें हो सहेज न होवें सारिखा, विष जिम जलनें जहेर ॥ कहेवाए
 पण जहेरें हो जीवने जोखम ऊपजे, जलनी जीवाडे लहेर ॥ १३ ॥ पा
 न कहेवाए हो कनकने नागर वेलनां, जिम बहु नाणा जाति ॥ वृद्ध कही
 जें हो वलि अंबने लींबने, पण जूई जूई धात ॥ स० ॥ १४ ॥ दधि दूध घृ
 तादिक हो कांजी बहु विध तेजने, रस कहेवाए जेम ॥ बहेन कहेवाए
 हो जगिनीनी जिम सोकने, इणि परें जाणो तेम ॥ स० ॥ १५ ॥ नाम
 सरीखें हो सरिखा गुण न होये कदा, जिम बहु विधनां धान ॥ उदय पयंपे
 हो एह सत्तावीशमी, ढालें सुणो धरि कान ॥ स० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कांइ कहेवुं अमने नवि घटे, शत्रु मित्र समान ॥ अधिके उठे नवि
 गणुं, ए अम सहज निदान ॥ १ ॥ अम बंधुना मंत्रीनी, पुत्री एह प्रत्य
 क् ॥ अवगुण एहना अमने, कहेवा न घटे मूख ॥ २ ॥ पण गुण अवगु
 ण जेहनो, जेहवुं देखुं नयण ॥ त्राहित अमे दाखुं तिश्यो, कुण शत्रु कुण
 सयण ॥ ३ ॥ तव स्वजाव कहे प्रभुजी सुणो, कह्यानुं गुं काम ॥ आचरण
 सघलां ए लहे, तेहना जे ठे स्वाम ॥ ४ ॥ शिर धूणी तव बोलिउं, राजा
 कर्म परिणाम ॥ अहो ए तें साचूं कह्युं, धूरत ए ठलधाम ॥ ५ ॥ ए त
 रुणो अम गरढा जणी, हसि जांगे ठे हाम ॥ युक्ति सर्व जाणो अठे, पण
 मुंदी रह्यो मुह फाम ॥ ६ ॥ कांन ढांकिकरि तव कहे, सदबोध मंत्री सो
 य ॥ एहवुं प्रभु म ऊचरो, तुम नजरें सव होय ॥ ७ ॥ हूं तो हवे जावं

अबुं, जे कांइ अम योग्य होय ॥ कारज ते कहेंजो प्रभु, अमने अवसर
जोय ॥ ७ ॥ तव ते नूपति कहे फिरि, समयें यागो सर्व ॥ आज जाउ
घर आपणे, मूकी मननो गर्व ॥ ८ ॥ वाणी जेह मुखें वदी, ते निफल न
होगो नेट ॥ अर्थ अमे ए साधसुं, मननो सांसो मेट ॥ ९ ॥ इम सुणि
मंत्रि आविउ, नेहें निज आवास ॥ वात सर्वे निज स्वामिने, आखे मन
उद्वास ॥ १० ॥ सर्वगाथा ॥ ४७५ ॥

॥ ढाल अछावीशमी ॥

॥ राम सीताने धीज करावे रे ॥ ए देशी ॥ हवे माता पिता दुख जरि
उ रे, वैश्रमण विपत्ते वरिउ ॥ कुट्टि सुता आवरिउ रे, तापस थावा मन
करिउ ॥ १ ॥ तिहां एक त्रिदंभिउ वसे वासैं रे, स्वयंचु नामें तसु पासैं ॥ ते
वणिक आवे तिहां रोज रे, सुणवा तस आगम बोज ॥ २ ॥ सांजलतां
तेहनी शिद्धो रे, अंते लीधी तसु दीक्षा ॥ पूरण निज पंथमां लीनो रे, शौ
चादिकमां रहि लीनो ॥ ३ ॥ अणगल जलमां उठांहि रे, नित्य नाहे न
द्यादिकमांहे ॥ नाजन कोपीन उपगरण रे, रोज पखाळे वार त्रण ॥ ४ ॥
गुरु पद पाम्यो काल केते रे, उपदेश कुपयना देते ॥ शुद्ध पंथने तेह उ
थापे रे, अन्यने निंदी आप थापे ॥ ५ ॥ आतम सर्व देवमें माने रे, उत
म देवने अपमाने ॥ कुधर्म बुद्धे वश कीथो रे, मद मत्सरें घेरी लीथो ॥
॥ ६ ॥ मरी एकेंडियादिकमाहें रे, ते अनंत पुजल अवगाहे ॥ पुत्रीना प
राक्रम जाणी रे, कुट्टि अइ सपराणी ॥ ७ ॥ मिथ्या दर्शन मोह राजा
रें, ते वात सुणी अया ताजा ॥ आपणि उन्नति थाए ज्यारें रे, कुण सु
दित न थाए त्यारें ॥ ८ ॥ वलि कर्म तिहांथी निकाश्यो रे, लेइ मनुज
तणी गति वाश्यो ॥ ब्रह्मदत्त ब्राह्मण घर जायो रे, सोमदत्त नामें निपा
यो ॥ ९ ॥ तिहां पण कुट्टियें केडो रे, कखो रिपुनो करवानो मेडो ॥ प
ति पुत्रीसुं जइ वलगी रे, अध कृण न रही ते अलगी ॥ १० ॥ दुष्ट दल
तेहने उपराळें रे, मोकदुं वलि मोह नूपाळें ॥ कुग्रह हिंसादिक बहुलुं रे,
पर दलने करेजे दुहलुं ॥ ११ ॥ तप तिहां पण तेह अपारा रे, करे यज्ञने
वावे जवारा ॥ यागने काजें हणो ठाग रे, तसु मांस नक्षण धरी राग ॥
१२ ॥ हल जोह लवण तिल दान रे, गौ चूमि कन्या उपान ॥ दासी तुर
ग शय्याने कपास रे, इत्यादिक थापे उद्वास ॥ १३ ॥ इम बीजां पण दुः

खड़ाई रे, धर्मने ठले पातक धाई ॥ करावी ते पाड्यो नरकें रे, मलीने मो
हने कटकें ॥ १४ ॥ ए अठावीशमी ढाल रे, सांनलजो थइ उजमाल ॥
ऊदय रत्न कहे उल्लासें रे, पडता रखे मोहने पासें ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वलि तिहांथी लइ वासिउ, एकेंडियादिकमांहि ॥ परावर्त्त्यो परवश
पणो, अनंत पुजल त्यांहि ॥ १ ॥ बौद्धादिक मतमां धरी, धर्म ठले अघ
ढेक ॥ करावि इणिपरें फेरव्यो, जीव ते वार अनेक ॥ २ ॥

॥ ढाल उगणत्रीशमी ॥

॥ रूडी रे रवारणी रमला पदमणी रे ॥ ए देशी ॥ सौजाग्यपुर नामें न
गरें वली रे, मानव खेत्र मजार ॥ गृहपति सुंदर घर उपजाविने रे, ते व
रुण नामें कुमार ॥ १ ॥ इणिपरें चिंते कर्म नरेसरू रे, में जीव संसारी एह
॥ चारित्र धर्म समीपें नवि धख्यो रे, आज लगे दुःख गेह ॥ ५० ॥ १ ॥ नामें
धर्मबुद्धि पण महा पापणी रे, जिहां लगे एहथी दूर ॥ न रहे तिहां लगे
पहोचाडी नवि शकूं रे, चारित्र धर्म हजूर ॥ ५० ॥ २ ॥ सम्यक् दर्शननी सुता
विना रे, अलगी एह न आय ॥ तेहने संगें ए लहेजो सही रे, शुद्ध दिशा
सुखदाय ॥ ५० ॥ ३ ॥ शुद्ध दिशाएं श्रुति दूतीतणो रे, अरथी यात्रो एह ॥ सु
गुरु सदागमथी ते पामजो रे, योग मेलुं तिणे तेह ॥ ५० ॥ ४ ॥ अजिप्राय क
र्मनो एहवो उलखी रे, बीनो मोह नरेंड ॥ कलुषाणो मनसुं रागकेसरी रे,
भूज्यो द्वेष गजेंड ॥ ५० ॥ ५ ॥ मनसुं बीहीनो मोह नरेसरू रे, पाठांतरें ॥ वज्र
पड्यो जाणो सहुने शिरें रे, तव मंत्री सामंत ॥ मजलस मेलीने बेठा मली
रे, आलोचे एकंत ॥ ५० ॥ ६ ॥ तव कोइ निज नाथने ते कहे रे, त्रिभुवन गं
जन स्वामि ॥ तुमने पण सचिंता साहिवा रे, सहिठे तुमारे नाम ॥ ५० ॥ ७ ॥
दीर्घ निसासो मेहली ते कहे रे, जे तुमें कह्यो ते तंत ॥ चावख सम पण
महारी चाकरी रे, सुर पतिसा भूजंत ॥ ५० ॥ ८ ॥ मुक्त पायकने पण ह्यो
न पमाडवा रे, समरथ नहिं ठे कोय ॥ पण सुं कीजे मुक्तघर वेरडुं रे, वंध
वें मेव्यो विगोय ॥ ५० ॥ ९ ॥ तेह कहेसुं नहुं गहुं किहुं रे, कर्म परिणा
मने संग ॥ मोह वदे तव एक नवो इणें रे, उपजाव्यो ठे रंग ॥ ५० ॥
॥ १० ॥ सद्गुरु संगें सदा मनो सहि रे, ते जीव संसारीने जोग ॥ मनसुं
चाहे ठे ए मेजवा रे, एहसुं कहे ठे लोग ॥ ५० ॥ ११ ॥ अम कुल कंद स

मूलो बालवा रे, जे दावानलनी जाल ॥ श्रुति दूतिका ते पासें प्रेखजे रे,
ते सजुरु अम कुल काल ॥ ५० ॥ १३ ॥ उदय वदे उगणत्रीशमी रे, मारु
रागें ढाल ॥ जाषी नवियण जावें सांजलो रे, आगें थड उजमाल ॥ ५० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव हुंकारो मुख मुकिने, बोल्या सघला तेह ॥ जो एवुं ठे तो प्रभु, न
करो चिंता एह ॥ १ ॥ अमे करीशुं एहवुं, जिम ए चिंता मूल ॥ ते गुरु
आवी तिहां नवि शके, कारण लहि प्रतिकूल ॥ २ ॥ मोह राजा मन हर
खिने, तव फिरि आखे तास ॥ वत्सो वेगें तेहवुं करो, जिम सफल फले
मुज आस ॥ ३ ॥ इम कही ते कतावला, पाषक पढोता त्यांही ॥ अप
शुकन आलोचिने, प्रेखा मारगमांहि ॥ ४ ॥ विविध विघन प्रेखा वली,
अम आलस शिररोग ॥ ठत्र जंग नृप विग्रह, मरकी उपडव सोग ॥ ५ ॥
गुरु आगमननो गेलशुं, नीत्यादिकें मलि जंग ॥ कीधो हुकम ते केलवी,
शत्रुनो लहि संग ॥ ६ ॥ कुदृष्टि सुता कथनें करी, धर्म ठजें बहु पाप ॥
एकेंडियादिकमां ऊपनो, वरुण मरी ते आप ॥ ७ ॥

॥ ढाल त्रीशमी ॥

॥ शीरोहीनो गेलो हो दाडिम थोधपुरी ॥ ए देशी ॥ वली मानव खेत्रें
हो, विमलपुरें धरिउ ॥ रमण श्रेष्ठि धरें हो, कर्म ते दुःख दरिउ ॥ १ ॥
यौवन पढोतो हो, सुमित्र नामें सोई ॥ एक दिन कर्म हो, तव तिहां तक
जोई ॥ २ ॥ आण्या आचारज हो, मोज धरी मनमां ॥ गुण जलधी पूरें
हो, बहु शालक वनमां ॥ ३ ॥ संयमश्रीयें शोजित हो, पूरित प्रशमजरें ॥
तपे तप तेजें हो, जे सत्य शौच धरे ॥ ४ ॥ जय चमरें नूषित हो, सु
ख पंकज जेहनुं ॥ शीलें विलेपित हो, तनु राजे तेहनुं ॥ ५ ॥ सद गुण
शृंगारें हो, उपे अंग सदा ॥ चारित्र सीमायें हो, न चले जेह कदा ॥ ६ ॥
समकितने धरवा हो, थिर जे मेरु परें ॥ मति श्रुत ज्ञानी हो, मंमित सु
निप्रकरें ॥ ७ ॥ तव शुद्ध सिद्धांतें हो, श्रोता तिहां रसिआ ॥ पुरजन नृ
प आवें हो, सहु आवे धसिआ ॥ ८ ॥ मन कछुं तिहां जावा हो, सुमि
त्रें पण जेहवे ॥ ते लही मोहराजा हो, इम बोळ्यो तेहवे ॥ ९ ॥ रे रे अ
ही राखो हो, वाकी गड वाजी ॥ इम सुणिने ससंच्रम हो, ऊठ्या सहु
गाजी ॥ १० ॥ रोके तसु राखवा हो, पायकने प्रेरी ॥ मोह महीपति हो,

इम बहु उदेरी ॥ ११ ॥ आलस अलसावा हो, प्रेखे मूढपणुं ॥ कुटंबना
 रागमें हो, चडावी शूर घणुं ॥ १२ ॥ अवज्ञा करि आगें हो, मद ठलव्या
 मांजी ॥ कखा सज क्रोधादिक हो, प्रमाद कखा राजी ॥ १३ ॥ अदत्त गुण
 उप्प्यो हो, शोक कखो शूरो ॥ अज्ञानजयादिक हो, प्रेरी दल पूरो ॥ १४ ॥
 कृषि गृह हट्टनी हो, सबल सजी सेवा ॥ विषय वकाखा हो, वली व्यसन
 देवा ॥ १५ ॥ नाटक पेषणादिक हो, कौतुक कोडि सज्यां ॥ निज स्वा
 मीने कामें हो ॥ तिणे निज काम तज्यां ॥ १६ ॥ किलली करि धायां हो,
 इत्यादिक सघला ॥ वेगें तिहां जइने हो, अनेक करी अर्गला ॥ १७ ॥
 केणें कोइक दिन हो, गुरु पासें जातां ॥ वलि ग्रहि ते राख्यो हो, विघन
 करी माता ॥ १८ ॥ ते गुरु पण एक दिन हो, विहार करे तिहांथी ॥ ते
 पण मरी पढुतो हो, आव्यो दुतो जिहांथी ॥ १९ ॥ एकेंडियादिक हो,
 मांहे तिम राख्यो ॥ काल अनंतो हो, पहिले जिम नारख्यो ॥ २० ॥ त्री
 शमी ठालें हो, मोहना बल जेहवुं ॥ बल नथि केहनुं हो, उदय वदे एहवुं ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ ते संसारी जीवने, एम अनंती वार ॥ फेरा तेमज फेरव्या, एकेंडि
 यादि मजार ॥ १ ॥ अवति पुरि अवतारिउ, गंगदत्तने जेह ॥ सिंधुदत्त
 नामें ते वली, कर्म परिणामें लेह ॥ २ ॥ यौवन जर जव आवीउ, सुगुरु
 सदागम संग ॥ तव कर्म जेम तिम करी, मेळ्यो मन उठरंग ॥ ३ ॥

॥ ढाल ॥ एकत्रीशमी ॥

॥ रामचंदके वाग चंपो मोही रह्योरी ॥ ए देशी ॥ मोह लही ते वात,
 चिंता समुद्धें पड्योरी ॥ कहे मेली निज साथ, अहो ए ऊंचो चड्योरी ॥
 ॥ १ ॥ तरकस खुटा तीर, अंत अरीनो न आव्यो ॥ धरिएं किम करि धी
 र, फंद ए एहनो फाव्यो ॥ २ ॥ ज्ञानावरण सामंत, तव तिहां एम वदेरी
 ॥ प्रभु तुम सुजट अनंत, एक एकथी अ वधेंरी ॥ ३ ॥ सागरथी सुणो
 स्वामि, अंजली एक नरी री ॥ नंदिनी शून्यता नामें, माहरी सज्ज करी
 ॥ ४ ॥ मोकलो तेहने पास, सुण्युंजे अफल करी री ॥ तव नृपें प्रेपी ता
 स, चाली सा प्रेम नरी री ॥ ५ ॥ सिंधुदत्तना मनमांहि, जई तिणे वास
 कीयो री ॥ तव तेहने गुरें त्यांहि, इम उपदेश दीयो री ॥ ६ ॥ मिथ्यादर्श
 न तसु नारि, तेहनी सुताने तजी री ॥ श्रुत जे सुणे नर नारी, शिव सुख ते

ह जजी री ॥ ७ ॥ गुण वखाण्या गेलि, सम्यक् दर्शन तनयाना ॥ मोहने
 मेळो ठेलि, अर्थी थाउ दयाना ॥ ८ ॥ मोहनुं दल महा डुष्ट, पग पग स
 हुने पीडे ॥ कोडी पमाडे कष्ट, जव संकटमां जीडे ॥ ९ ॥ चारित्र धर्म प
 साय, वली तस सैन्य बलें री ॥ लहियें लील सवाय, डुर्गति दूर टले री
 ॥ १० ॥ इम दीधो उपदेश, सिंधुदत्तने तेह सूरें ॥ पण थयो अफल अज्ञे
 ष, प्रबल महा शून्यता पूरें ॥ ११ ॥ पूढे तसु परषद लोक, मारगमां धरे
 जातां ॥ तें कांइ सांजव्यो श्लोक, ते कहे हुं नहिं ज्ञाता ॥ १२ ॥ मित्रा
 दिकने उपरोध, गुरुकने तेह गयोरी ॥ बीजे दिन पण प्रतिबोध, शून्यता
 एंन जह्यो री ॥ १३ ॥ चालणी नीरने न्याय, तेहने गुरुनुं कहुं री ॥ मन
 मां न रह्युं कांई, चित्त शून्यताएं ग्रह्युं री ॥ १४ ॥ तव गुरु गया अन्य देश,
 कुदृष्टि कुधर्मबुधें री ॥ सिंधुदत्त वाश्यो विशेष, कुमत कदाग्रह वधेरी ॥
 ॥ १५ ॥ जव रही शून्यता क्रूर, तव ते रंग नरें री ॥ कहुं कुमतिनुं नूर,
 समजी चित्त धरे री ॥ १६ ॥ एम करी पाप उपाय, एकेंडियादिकमांहि ॥
 उपजी वेठे अपाय, काल अनंतो त्यांहि ॥ १७ ॥ ए एकत्रीशमी ढाल, उ
 दय रतन कही आखी ॥ बलिराजानुं रसाल, चरित्र इहां ठे साखी ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हृदयांतर हवे अन्यदा, चिंते कर्म परिणाम ॥ अहो ए किमे बापडो,
 न लहे धर्म सुगम ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ ५६८ ॥

॥ ढाल बत्रीशमी ॥

॥ ऊरमर वरज्ञे मेह जरुखे बीजली हो लाल ॥ ज० ॥ ए देशी ॥ बंधव
 मुज बलवान, जोरावर जालमी हो लाल ॥ जोरावर जालमी ॥ उद्धत ए
 हनो साथ, प्रबल महापराक्रमी हो लाल ॥ प्रबल महा० ॥ १ ॥ चारि
 त्र धर्म नरेंडनुं, जई जूए बज्युं हो लाल ॥ ज० ॥ ए संसारी जीवनुं, एह
 वुं नहीं गजुं हो लाल ॥ ए० ॥ २ ॥ तुळ थाए बल तास, कला करुं तेह
 वी हो लाल ॥ क० ॥ पण पोतानी पांख, पडे ठे ठेडवी हो लाल ॥ प०
 ॥ ३ ॥ विषम ए दोइ न्याय, दुए शुं जूरतां हो लाल ॥ दु० ॥ जे थाए ते
 थाउ, प्रतिज्ञा पूरतां हो लाल ॥ प्र० ॥ ४ ॥ वडवानल वारिधि जेम, डुखें
 पण निर्वहे हो लाल ॥ डु० ॥ शशक काजे शशि जेम, कलंक पोतें सहे
 हो लाल ॥ क० ॥ ५ ॥ उपकार करतां आप, गुणी दय नवि गणे हो

लाल ॥ गु० ॥ जिम देह दजाडी दीप, दिशा तम ने हणे हो लाल ॥ दि०
 ॥ ६ ॥ धर्मादिक सधलां मुऊ, जो क्य वांढे सदा हो लाल ॥ जो० ॥ तो
 पण करुं उपकार, एहवुं जाणी मुदा हो लाल ॥ ए० ॥ ७ ॥ यतः ॥ उ
 पकारिणि कृतमत्सरं वा, सदयत्वं यदि तत्र कोतिरेकः ॥ अहितसहसावल
 ष्ठे, सधृण यस्य मनः समासधुर्यः ॥ १ ॥ अपास्य लक्ष्मीहरणोऽवैरतां,
 मा चिंतयित्वा च तददिमर्दनं ॥ ददौ निवासं हरये महार्णवो, विमत्सरा
 धीरधियां हि वृत्तयः ॥ २ ॥ अथवा मारो पद्म शुन, पोषे ठे ए नितें हो
 लाल ॥ पो० ॥ सम्यक् माहरूं स्वरूप, जाणे ठे जे श्रुतें हो लाल ॥ जा०
 ॥ ७ ॥ जगमां मुज अवदात, जणावे जोपशुं हो लाल ॥ ज० ॥ त्रिभुव
 नमां परसिद्ध, चलावुं चोपशुं हो लाल ॥ च० ॥ ए ॥ नहितो महारुं कु
 ण नाम ठतुं जगमां लहे हो लाल ॥ ठ० ॥ प्रसिद्धिना अर्थी पुरुष, ते शुं
 शुं नवि सहे हो लाल ॥ ते० ॥ १० ॥ यतः ॥ तमसाऽनिशं शशांको,
 गगनं न त्यजति खंभमानोपि ॥ कैतावती प्रसिद्धि, र्यस्मादन्यत्र परिवस
 तां ॥ १ ॥ विजय वर्धनपुरें लेई, सुलस श्रेष्ठि घरें हो लाल ॥ सु० ॥ सुत
 अवताखो सोय, कर्म को अवसरें हो लाल ॥ क० ॥ ११ ॥ नंदन धयुं
 नाम यौवन आव्युं जिरो हो लाल ॥ यो० ॥ प्रवन्नपणे जइ पास कर्म आ
 प्युं तिरो हो लाल ॥ क० ॥ १२ ॥ खडग यथाप्रवृत्त, करण नामें सही
 हो लाल ॥ क० ॥ वली एक ठानी वात, कर्णमांहे कही हो लाल ॥ क०
 ॥ १३ ॥ ए खडगें अरिनो वृंद, कहुं तिम मारजे हो लाल ॥ क० ॥ शी
 खामण मनमांहि, नली परें धारजे हो लाल ॥ न० ॥ १४ ॥ मोहनो सी
 तेरमो जाग कांईक जणो सही हो लाल ॥ कां० ॥ मेळी उगन्योतेर जाग,
 अधिक केती लही हो लाल ॥ अ० ॥ १५ ॥ ज्ञानावरणादिक चार, अ
 रीनो त्रीशमो हो लाल ॥ अ० ॥ नामने गोत्रनो जाग, तजीने वीशमो
 हो लाल ॥ त० ॥ १६ ॥ उगणत्रीशने उगणीश, कांईक अधिका वली
 हो लाल ॥ कां० ॥ हणजे तूं दुशियार, ए खडगें मन रली हो लाल ॥
 ॥ ए० ॥ १७ ॥ ए साते यागे कीण, कटक तव एहवुं हो लाल ॥ क०
 मुहजंग यागे विरोप, गजुं शुं तेहवुं हो ॥ लाल ॥ ग० ॥ १८ ॥ तव नि
 र्जयपणे सहामात्य, सम्यग्दर्शन तणुं हो लाल ॥ स० ॥ देखीश तूं त
 हि द्वार, जे सुखदाइ वणुं हो लाल ॥ जे० ॥ १९ ॥ वत्रीशमी ए ठाल वां

जी, बहु चेदनी हो लाल ॥ वो० ॥ उदय रतन कहे एम, अरि उब्बेदनी
हो लाल ॥ अ० ॥ १० ॥ सर्वगाथा ॥ ५७७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तिहां राग द्वेष रूपें अठे, द्वारें सजड कपाट ॥ ते ऊघाड्यानी पठे,
देखाडीछुं घाट ॥ १ ॥ हमणा में ए जिम कह्यो, तिम तुं करजे तंत ॥
तव तेणें तिम आचछुं, अरिनो लेवा अंत ॥ २ ॥ सम्यक् दर्शन मंत्रिनुं,
जव इणें दीतुं द्वार ॥ तव कर्म सजुरुतणो, योग मेळ्यो तिणिवार ॥ ३ ॥
सहायनी सौपी दहता, शून्यसा जिणें पलाहि ॥ सुगुरु सदागम संगतें,
कर्म आण्यो साहि ॥ ४ ॥

॥ ढाल तेत्रीशमी ॥ चउसदहणा ति लिंगठे ॥ ए देशीमां ॥

॥ आख्याननी देशी, रामगिरि रागें चाल ॥ मोह राजा मूर्ख लीनजी,
कानावरण सामंत दीन जी ॥ नाम गोत्र शोकाधीन जी, रूए राग केसरी
॥ वलहीन जी ॥ वलहीन सघलुं सैन्य देखी, मिथ्या दर्शन नाम ए ॥
त्रिभुवर तव यथो ऊनो, धरी हियामां हाम ए ॥ अवस्था सद्गु निज साथ
री, अवलोकी अमरप नखो ॥ अश्रद्धा नामें महाडुष्ट चूर्ण, ग्रही वेगें
रवखो ॥ १ ॥ पहोतो जइ शीघ्रें ते नंदने पासेंजी, सुगुरु सदागम तव
तेहां नासे जी ॥ ते नंदन आगें आलस ठांमी जी, मोह मिथ्या दर्शनना
सांमी जी ॥ सांमी कह्या मोह साथना, तिणे अवगुण एकेक ए ॥ तव धर्म
गुपना पकना पण, गुण कह्या अनेक ए ॥ धर्म सुर शिव दुवें संपद, पापें
नरकादिक लही ॥ तव दहता प्रजावथी, ते साचुं सघलुं सदही ॥ २ ॥
तव मिथ्या दर्शनें निज कामें जी ॥ डुष्ट चूरणते अश्रद्धा नामें जी ॥ हेला
तसु दीधुं हिंमत योगें जी ॥ तव ते चेतती तास प्रयोगें जी ॥ तिणें प्रयोगें
मति पालटी, चिंते ते नंदन ताम ए ॥ कुण कर्म ने कुण धर्मने कुण, कुणति
ने सुर धाम ए ॥ कियो कांइ दीतुं नहीं ए, आल जिम तिम ऊचरे ॥ फोगट
माटें फंद सांमी, पेट नराइ इम करे ॥ ३ ॥ समीप वर्त्तिने शने शने एम
जी, ताजी लेइने कहे धरी प्रेम जी ॥ अहो चरचा ए चितनी उपाई जी ॥
धीरजें छुं कहे ठे दृढ थाई जी ॥ दृढ यइ अहो धर्मनी ए, करे चर्चा फो
क ए ॥ प्रत्यक्ष ते प्रमाणियें, कियो दीगो ठे परलोक ए ॥ तिहारे कर्म राजा
कोपित, मोहनी वाथी मानता ॥ तेना सुनट सघला सज यथा, परिपूर्ण

पहेला जिम हता ॥४॥ सम्यक् दर्शन महामंत्रीने जी ॥ घरे जइने ते प्रा
णीने जी ॥ गले ग्रहीने कीधो आगें जी ॥ मोहने साथें क्रोध अतागेंजी
॥ क्रोध अतागें तेहने तव, करावी महापाप, एकेंडियादिक मांहि धरीउ,
जोजो मोहनो व्याप ॥ वलि नर्क तिर्यंच मनुष्यमांहे, फेरव्यो ते फरि फ
री ॥ वार अनंती विगत तेहनी, झानी विण कुण लहे खरी ॥ ५ ॥ पू
रव रीतें खडग देखाडी जी ॥ मोहादिकने पातला पाडी जी ॥ सम्यक् द
र्शन मंत्री द्वारें जी ॥ वार अनंती एणे प्रकारें जी ॥ वार अनंती गयो
पण तिहां, पास्यो नही प्रवेश ॥ रोग विषय रस क्रोधयोगे, अफल कथा उ
पदेश ॥ फरी मोहादिकें सज्ज अइ, एकेंडियादिकमां धखो ॥ उदय रत्न क
हे वार अनंती, तेत्रीशमी ठालें फखो ॥ ६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मलयपुर नामें नगर, मानव क्षेत्र मजार ॥ इंद नामें अवनपति,
राज्य करे ते ठार ॥ १ ॥ विजया राणी तेहने, तेहनी कूखें तास ॥ अं
गज पणे अवतारीउ, कर्म परिणामें खास ॥ २ ॥ विश्वसेन वारू तिहां,
निरुपम दीधुं नाम ॥ अनुक्रमें योवन आविउ, सकल कला गुण धाम
॥ ३ ॥ अशोक सुंदर उद्यानमां, एक दिन रमवा काम ॥ परिकर पूरें पर
वखो, राजकुमार ते जाम ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ६०३ ॥

॥ ढाल चोत्रीशमी ॥

॥ ऊरमर ऊरमर हो सेला मारु वरगो लो ॥ ए देशी ॥ तव कर्म हो
सुगुरु सदागम योग, तिहां विश्वसेनने वनमां मेलिउ ॥ तेहने दर्शने हो
उलस्युं वीर्य विशिष्ट, तिणें सुविशेषें मोहने अवहेलिउ ॥ १ ॥ त्यां ते खड्गे हो
मोहादिक शत्रुनां तन्न, पूर्वेंथी अधिक ठेदी प्रेमने जरें ॥ प्रणमीने हो सुगुरु
सदागम पास, कर जोडीने वेगो ते सपरिकरें ॥ २ ॥ सदागम हो जणिनें सु
गुरें तास, श्रुतसंगम कीधो तव सा कहि ॥ विश्वसेनने हो श्रवणें लागी वि
तंत, सुणतां जेहथी ज्ञान दशा लही ॥ ३ ॥ नमाळ्यो हो नवसागरमांहे
चूरि, नइ चोला तुंने परें परें चोलवी ॥ प्रौढ पापीयें हो मोह राजाने प्र
धानें, मिथ्यादर्शनें राख्यो उलवी ॥ ४ ॥ गेहिनी संगें हो प्रेखी निजनंदि
नी सोय, धर्मबुद्धि नाम तेहनुं जूवूं धरे ॥ महापापणी हो त्रिचुवनें नम
ती तेह, सह्य प्राणीने घेरी वश करे ॥ ५ ॥ धर्मने ठलें हो करावी पाप अ

घोर, पाडें नरक गतें सहु प्राणीने ॥ मिथ्यादर्शन हो तात कुट्टि मात, म
न तेहनां रीजवे हित आणीने ॥ ६ ॥ मिथ्यादर्शन हो कुट्टि जे करे क
रतुक, श्यां श्यां मांमी ते कहूं तुज आगले ॥ रागादिक हो दोष रहित
जे देव, अदेवपणुं आपे तेहमां ठलें ॥ ७ ॥ निःस्पृहादिक हो गुणें जे रा
जे गुरुराज, अगुरु बुद्धी तेहनेविषे धरे ॥ दयादिक हो सहित जे धर्म स
दाय, ते धर्मेना द्वेषी सहु जीवने करे ॥ ८ ॥ कुदेव कुगुरु हो कुधर्मसुं क
रे तल्लीन, विपर्ययपणुं उपजावी बहु परें ॥ आचरावी हो प्राणीने पाप
अनेक, दूरतें दुःख दाखे सहुने शिरें ॥ ९ ॥ तुजने पण हो मोहादिकें म
ली जोर, काल अनंतो कष्ट दीधां घणां ॥ सकुटुंब हो मिथ्यादर्शन सु वि
शेष, महा दुःख दीधां नवि राखी मणा ॥ १० ॥ तेहनी नारी हो पुत्रीएं
पीड्यो जेह, सहस्र जीनें जो विवरीने कहे ॥ तो पण तेहनो हो पारन
पामे कोय, उदय चोत्रीशमी ठालें इम कहे ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्रुति नापित इम सांजली, जय पामी ते जूर ॥ गद गद स्वर गुरुने
कहे, पद प्रणमी हित पूर ॥ १ ॥ आज लगें प्रभु ए सवे, हूं नवि समज्यो
कांइ ॥ आचरणें अज्ञानने, आतम मेळ्यो ठांइ ॥ २ ॥ एहवा सुज अशरण
नणि, वेरियें आणतां वाज ॥ शरण होशे प्रभु केहनुं, उपदेशो ते आज ॥ ३ ॥

॥ ढाल पांत्रीशमी ॥

॥ अणसण ते रे विरह अनाहक दीधुं ॥ ए देशी ॥ गुरु कथनें फरी तेह
ने रे, श्रुति समजावे विशेष ॥ वार अनंती में तुने रे, ए दीधो ठे उपदेश ॥
गुण ॥ १ ॥ किहां एक शून्यताने ठलें रे, अश्रद्धानयोगें क्यांयें ॥ मद मो
ह द्वेषवर्गें किहां रे, शठगुणने महिमायें ॥ गुण ॥ २ ॥ कुट्टि सुताप्रसं
गथी रे, जे में कह्यो ते ठेक ॥ आतमहित अणवांठते रे, ते अफल कथुं
अनेक ॥ गुण ॥ ३ ॥ हित उपदेश जे कहुं हवे रे, ते तुं सुण सावधान ॥
उपयोगसुं तव ते सुणे रे, कर जोडी धरी कान ॥ गुण ॥ ४ ॥ सा कहे सु
गुण सुधारसें रे, जरियुं सागररूप ॥ चारित्र धर्म ठे जूपति रे, जस राज
धानी अनूप ॥ गुण ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्शन मंत्री जजो रे, सदागम सोदर
सार ॥ सदबोध बंधु जेहने वडो रे, सर्व जीवनो हितकार ॥ गुण ॥ ६ ॥
पीपल पानतणी परें रे, मोह राजानुं सैन्य, धृजे जेहना नामधी रे, पामे

अवस्था दैन्य ॥ गुण ॥ ७ ॥ परें परें पीस्यो घणुं रे, सवंधू सुता समेत ॥
 मिथ्या दर्शनने जेणो रें, रंगेशुं रणखेत ॥ गुण ॥ ८ ॥ पाईयो धर्म प्रसाद,
 नो रे, मोह तरुनुं मूल ॥ धरवा गुण सुपीठने रे, फणीश्वर जे महा
 स्थूल ॥ गुण ॥ ९ ॥ सुख स्मृति विपदने ते नहीं रे, जे तूगो न आपे एह
 ॥ सम्यक् आश्रित सत्त्वने रे, पहोचाडे जव ठेह ॥ गुण ॥ १० ॥ तनुजा
 ठे एक तेहने रें, सकल सौभाग्य सदन्न ॥ धर्म बुद्धि सहि तेहनुं रे, नाम
 ठे गुण निष्पन्न ॥ गुण ॥ ११ ॥ जंतु जे एहने नजे रे, निबिड धरीने नेह ॥
 सम्यक् दर्शन मंत्रीनुं रे, दर्शन पामे तेह ॥ गुण ॥ १२ ॥ दीगो जे डुरगति
 हरे रे, शरणो राखे सदीव ॥ मोहादि त्रास पामे मनें रे, जेहने नामे अ
 तीव ॥ गुण ॥ १३ ॥ तस डुहिता न लही जिएं रे, ते दर्शन न लहे तास ॥
 सत्व ते शरण विना सही रे, पग पग पामे त्रास ॥ गुण ॥ १४ ॥ जो गर
 जू होय तूं तेहनो रे, तो सा मेळुं तुळ ॥ जिम जागे जवयातना रे, मननी
 मटे अलुळ ॥ गुण ॥ १५ ॥ पांत्रीशमी ढाल ए कही रे, जे मोहनीमांजे
 जाति ॥ सांजल जो साचे मनें रे, उदय वदे इणि जाति ॥ गुण ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ दर्शन तेहनुं देखवा, उत्सुक हूं बुं आज ॥ दया करी देखाडियें, क
 हूं बुं मेली लाज ॥ १ ॥ तव गुरुराजें तेहनुं, योग्यपणुं ते जोय ॥ श्रुतिमु
 खें सुविस्तरपणें, जंपावे तक जोय ॥ २ ॥ मोह मिथ्या दर्शनतणा, कुट्ट
 ष्टि सार्थें जोडि ॥ अवगुण फरी तिणें उचखा, कुधर्मबुद्धिना कोडि ॥ ३ ॥
 शुद्ध धर्म सूधी परें, त्यां लगे कह्यो अविरुद्ध ॥ आदरवानी एहने, ज्यां
 लगे उपनी बुद्ध ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥

॥ ढाल ठत्रीशमी ॥

॥ लेख आपीने कहावे ॥ ए देशी ॥ तव मगन यइने तेह, सजुरुने क
 हे सस्नेह ॥ जगवन तुम श्रुति सुपसाएं, धर्म बुद्धि हूं पाम्यो उठांहि ॥
 ॥ १ ॥ चित्तमां हवे चाहूं करेवा, तुम नापित धर्मनी सेवा ॥ कुट्टष्टि कुधर्म
 बुद्धिनो, संग न करुं अन्य लिंगीनो ॥ २ ॥ नांपो करी तेणो सुपसाय, शु
 द्ध धर्म विधान उपाय ॥ तव गुरु कहे तारी ए थिरता ॥ यइ अमने उ
 ठाहनी करता ॥ ३ ॥ श्रोता श्रुत अर्थी लाधे, वक्तानुं महावल बाधे ॥
 शुद्ध धर्म विधान कहेवाने, अमे पण यथा एकतानें ॥ ४ ॥ शुद्ध धर्मनो

थाय जे अर्थी, पहेजो परहो रहे ते परथी ॥ मन वचन कायानी शुद्धे,
निर्नय नेही एक बुद्धे ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्शन विण स्वामी, अन्यने न करे
शिर नामी ॥ मनसुं हित राखे बहुनुं, दिल किहारे न करे सुदुनुं ॥ ६ ॥
सम्यक् आराधो एह, चढतां सुख आपे अढेह ॥ तव चिंते राजकुमार,
आणी हृदयमां हर्ष अपार ॥ ७ ॥ अहो ए सम्यक् दर्शन केरो, प्रनाव
दीजेठे जलेरो ॥ नाम पण अति सुंदर जेहनुं, क्यारें दर्शनदेखीश तेह
नुं ॥ ८ ॥ अंतरंग आलोची एम, मनमांहे धरी ते प्रेम ॥ तव अवसर उ
लखी तास, राजा कर्म परिणामें खास ॥ ९ ॥ शुद्धता परिणाम स्वरूप,
अपूर्व करण नामें अनूप ॥ दृढ तीक्ष्ण कठिन कुठार, एक आप्यो तेहने
उदार ॥ १० ॥ कानमां वलि कही एक वात, तव उल्लस्युं वीर्य विख्यात
॥ युगतेसुं यथोक्तप्रकारें, पोले जइ तेह कुठारे ॥ ११ ॥ निबिड राग अने
बीजो द्वेष, परिणति रूप लहो सविशेष ॥ ग्रंथी नाम कमाडनी जोडी,
ततखिण ते नाखी त्रोडी ॥ १२ ॥ मोहादिक शत्रूने मथतो, उत्तम पंथ
ने अनुसरतो ॥ अंतःकरण नामें सुविचार, महामात्य प्रसाद उदार ॥
१३ ॥ उदय रत्न वदे एम वाणि, ठत्रीशमी ढालें जाणी ॥ जिनवाणी जे
सदहिसे, जान ते अपूर्व लहिसे ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ प्रतिज्ञा पूरी अई, तव हरखी कर्म परिणाम ॥ अति विशुद्ध अध्यव
सायमें, आपे एहने ते ठाम ॥ १ ॥ अनिवृत्तिकरण नामें इसें, वज्रदंम प्र
चंद ॥ ते पामी तस उल्लस्युं, अजिनव वीर्य अखंद ॥ २ ॥ द्वेष गजेंड
मोह राजनो, सुत तेहना सुत दोय ॥ क्रोध मान नामें लहो, अनंतानुबंधी
सोय ॥ ३ ॥ तथा बीजो सुत मोहनो, राग केसरी पुष्ट ॥ माया तेहनी नंदि
नी, अनंतानुबंधिनी दुष्ट ॥ ४ ॥ सुत तेनो वलि जालमी, अनंतानुबंधी
जोन ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रीश ते, जे मोहघरनो मोन ॥ ५ ॥ ए पांचे अ
ति आकरा, ते दंमे हण्णा पूठ ॥ मेहली नहि तेहनी किमे, ऊजा थाये ऊठ
॥ ६ ॥ तिम फेरी चूखा तिणें, जीवित लइ गत सान ॥ महाअटविमां ज
ई पळ्या, मूर्खगत तजि मान ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ ६५७ ॥

॥ ढाल साडत्रीशमी ॥

॥ वाले वेसे ने वावरी नाहनी ॥ ए देशी ॥ इश्मन सघलां दूर करीने,

बहु दिननो अलजायो रे ॥ अंतःकरण नामें तव मोहोले, राजकुमार
 आयो के, दर्शन देखीने ॥ सम्यक् दर्शननुं सार, मोह्यो मुख पेखिने ॥ १ ॥
 तिहां उपशम समकित रूपधारी, सम्यक् दर्शन मंत्रीने रे ॥ देखंतां
 ल उलस्युं तेहनुं, मृग जिम सुणि तंत्रीके ॥ ६० ॥ २ ॥ पुष्करावर्त ना
 धनयोगें, जिम तरु दवनो दाधोरे ॥ नवपल्लव थाए तिम तेणें, हर्ष अ
 र्व लाधो के ॥ ६० ॥ ३ ॥ जिम पंथी सर देखी रीजे, ग्रीष्म ऋतु मरुदे
 रे ॥ दुर्जन वचनें दाधो जिम साधु, सुवचनें सीच्यों विशेषें के ॥ ६० ॥
 ॥ ४ ॥ जनम दरिड़ी जिम धन धारा, देखीने दिल हीसे रे ॥ हीमें बाव
 जिम अंबुज विकसे, वारु वसंत जगीसें के ॥ ६० ॥ ५ ॥ जिम विरही व
 ल्लजने योगें, मेघागमे जिम मोरा रे ॥ मालती लही जिम मधुकर माले
 चंदने देखि चकोरा के ॥ ६० ॥ ६ ॥ मोहादिक वेरिएं मलिने, काल अ
 नादि अनंत रे ॥ दुःख दावानल दज्यो ते प्राणी, एहवो तप्त अत्यंत वे
 ॥ ६० ॥ ७ ॥ सुधारस पूर समो महा शीतल, देखी तास दिदार रे ॥ ति
 म विश्वसेननुं मन उल्लसियुं, आनंद पाम्यो अपार के ॥ ६० ॥ ८ ॥ त
 व गुरुराज कहे फरि तेहने, विगतेंसुं विस्तारी रे ॥ वली वली शीखामण
 वारु, हेजेसुं हितकारी के ॥ ६० ॥ ९ ॥ साडत्रीशमी ढालें सुणो श्रोता,
 उदय रतन इम बोले रे ॥ मुक्ति तो तेहने ठे मुह आगें, जे दर्शनथी नवि
 मोले के ॥ ६० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥ कह्यो ठे जो पूरवे, तो पण दृढवा काम ॥ सूरि कहे नृपसु
 त सुणो, एक चितें अजिराम ॥ १ ॥

॥ ढाल आडत्रीशमी ॥

॥ हमीरांनी देशी ॥ रखेरे राचो कोई अन्यने, जीव सलामती सीम
 कुमरजी ॥ आण एहनी आराधजो, निश्चयसुं धरी नीम ॥ कुण ॥ १ ॥
 सुर पण न शके चालवी, दृढ तिम धरजो धीर ॥ कुण ॥ प्राणांतें पण
 प्रीठियें, व्रत नवि खंमियें वीर ॥ कुण ॥ २ ॥ शंका कंखा विगंठा वली, प
 र पाखंमी प्रसंग ॥ कुण ॥ प्रशंसा पर धर्मनी, रखे करो मन रंग ॥ कुण ॥
 ॥ ३ ॥ पिंम प्रदान प्रपादिक, एहवा अनेक प्रकार ॥ कुण ॥ समकितने
 ते सर्वथा, दूषणना देनार ॥ कुण ॥ ४ ॥ आतमहितवंठक नरें, समकित
 राखवुं शुद्ध ॥ कुण ॥ थोडुं पण जो मेलुं करे, तो मांमे मोहादिक युद्ध

॥ कु० ॥ ५ ॥ पापी ते सहु बलें पडें, तव समरी पूरव वीर ॥ कु० ॥ को
पें चळ्या जाली गले, लई जाए निज घेर ॥ कु० ॥ ६ ॥ विडंबी विविध
परें वली, निर्दय तेह निगोर ॥ कु० ॥ ते माटे तूं एहनुं, जतन करजे जो
र ॥ कु० ॥ ७ ॥ क्यारे जो ते पामशे, थोडो पण अवकाश ॥ कु० ॥ तो
बाधो गढ जेलसे, रखे करो विश्वास ॥ कु० ॥ ८ ॥ सम्यक् दर्शनने स
दा, आराधजे इकचित्त ॥ कु० ॥ पतिव्रता नारी परें, मेली मननी त्रांति ॥
कु० ॥ ९ ॥ चारित्र धर्म राजान ते, योग्य जाणि गुणगेह ॥ कु० ॥ देखा
डशे दिन केटले, जक्तवत्सल प्रभु तेह ॥ कु० ॥ १० ॥ तनुजा बे ठे तेहनी,
अंगथी पण नहि अजगी ॥ कु० ॥ परम वद्वज पूजित जगें, शीलशुं रही
जे विलगी ॥ कु० ॥ ११ ॥ साम्राज्य संपद दायिनी, प्रवर लक्षणोपेत ॥
कु० ॥ सुख खाणी सुजगी घणुं, सकल सोहगनुं खेत ॥ कु० ॥ १२ ॥ स
र्वस्व गुणनी उरडी, देश विरति एक दिव्य ॥ कु० ॥ सर्व विरति बीजी स
ही, नामें उत्तमतरें सेव्य ॥ कु० ॥ १३ ॥ एकमन आराधतां, चक्री चा
रित्र धर्म ॥ कु० ॥ ते पुत्री तुने परणावशे, शाश्वत जे ये शर्म ॥ कु० ॥
॥ १४ ॥ तरवारनी धारा जिसुं, ठे आराधन तास ॥ कु० ॥ सुजाणने सु
खनुं मूल ठे, अजाणने ठे दुःखरास ॥ कु० ॥ १५ ॥ त्रिविधें तेहने सेव
तो, पामीश तूं सुख पूर ॥ कु० ॥ क्रमे क्रमे चडतो पगथिए, रहे तो तास
हजूर ॥ कु० ॥ १६ ॥ परम प्रभूता पद पठे, मुक्ति पुरीतुं राज्य ॥ कु० ॥
पामीश परमेश्वरपणुं, जिहां वेरी न आणे वाज ॥ कु० ॥ १७ ॥ अडत्री
शमी ए ढालमां, उदय रतन कहे एम ॥ कु० ॥ सुखिया तो तेहज सही,
जेहने संयमसुं प्रेम ॥ कु० ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सम्यक् ए सर्व सांजली, ते विश्वसेन कुमार ॥ सम्यक् दर्शन मंत्रि
नो, सेवक थई तिणिवार ॥ १ ॥ नेहेंशुं गुरुने नमी, पोतो पोताने गेह ॥
कुमर ते सपरिकरें, लाहो अपूरव लेह ॥ २ ॥ सुगुरु वचन संनारतो, स
म्यक् दर्शन सेव ॥ सम्यक् ते सूधा करे, नवे नेहें नितमेव ॥ ३ ॥ कर्म
राजा तव चिंतवे, अहो प्रतिज्ञा प्राहि ॥ पूरी में पाडी हवे, चिंता न र
ही कांहि ॥ ४ ॥ बांधव मुज बहु कोपशे, जो आगें तो पण सत्य ॥ अ
र्ध पुढगल उपहरी, एहने नहिं नव स्थित्य ॥ ५ ॥ प्रौढ सहाय प्रभाव

थी, निवृत्ति पुरियें नेट ॥ आखर ए सहि पोचशे, खेली मोह आखे
॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ६७७ ॥

॥ ढाल उगणचालीशमी ॥

॥ वैरागी थयो ॥ ए देशी ॥ अनुक्रमें ते राजा थयो रें, जनकें जातां प
लोक ॥ नूमिका तेहने जालवी रे, सोंप्यो सघजो लोको रे ॥ १ ॥ सम
त सांचवे, पाले राज्य पटूरो रे ॥ न्याय सुनीतिशुं, दुर्जनने करि दूरो
॥ स० ॥ २ ॥ निरानंद हवे एकदा रे, अमरपरहित अत्यंत ॥ पद
तानो पेखीने रे, कोप्यो राग केसरी चिंत्यो रे ॥ स० ॥ ३ ॥ दृष्टि राग रू
थई रे, वडो सुत मोहनो ते वीर ॥ पिताने प्रणमी संचखो रे, पहोतो
श्वसेनने तीरो रे ॥ स० ॥ ४ ॥ ठिड जुवे ठल कारणें रे, निशदिन रहे
जीक, पण लाग न पामे ते किशो रे, आपवा निज मत ठीको रे ॥ स० ॥ ५
पूर्व परिचित एकदा रे, तव एक तापस त्यायें ॥ आब्यो पुर उद्यानम
रे, सांजव्युं ते नररायें ॥ स० ॥ ६ ॥ विश्वचूति नामें ते सही रे, कप
कलानो कोट ॥ दरीउं दुष्ट विद्यातणो रे, चूके न मंत्रनी चोटो रे ॥ स०
॥ ७ ॥ आकर्ष्या अज्ञानना रे, जन सहु जोवा जाय ॥ पण नरपति ना
कदा रे, समकित जिणे डुहवायो रे ॥ स० ॥ ८ ॥ कोईक साथें कहाव्युं
शुं रे, तव ते त्रिदंभीएं तास ॥ दर्शनने पण आवतां रे, श्यो आए ठे विण
शो रे ॥ स० ॥ ९ ॥ पूर्व प्रसंगतणें वशें रे, दाक्षिण लगे नरदेव ॥ कां
क मुहशरमें करी रे, तिहां पहोतो ततखेवो रे ॥ स० ॥ १० ॥ मंत्र वि
द्या कौतुक कला रे ॥ तपसी देखाडे तास ॥ दृष्टिरागें तव तक लंही रे
नृपघटें पूखो वासो रे ॥ स० ॥ ११ ॥ त्रिदंभीएं तिम रीऊव्यो रे, राजा अ
वे तिहां रोज ॥ नित जोए कौतुक नवां रे, चित्तमांहे धरि चोजो रे ॥
स० ॥ १२ ॥ चित्त चंचल थयुं कुमरतणुं रे, ते कुदृष्टिरागें कखो जेरो ॥
समकेतथी तव ते चव्यो रे, इम जाखे ते वेरो रे ॥ स० ॥ १३ ॥ ए श्वे
पटा निलु जडा रे, कला न वूजे कांइ ॥ ए त्रिदंभि जगवानमां रे ॥ ज्ञान
उणिम किसी नांइ रे ॥ स० ॥ १४ ॥ तव सम्यक् दर्शन चिंतवे रे, कु
ष्टि स्नेह काम राग ॥ रूपें इहां राग केसरी रे, प्रगव्यो पूर्ण लही लागें
रे ॥ स० ॥ १५ ॥ एक ज्वरतणो जोरें करी रे, व्यापे सघजा रोग ॥ तिम
ए एकने आगमे रे ॥ आवशे इहां अरि उयो रे ॥ स० ॥ १६ ॥ इहां रहे

चुं जुगतुं नहीं रे, मुऊने हवे ते माट ॥ अलोप ययो इम चिंतिने रे, कु
संग लही ते कुघाटो रे ॥ स० ॥ १७ ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रवी रे, किहांय
थी प्रगटी त्यांही ॥ गले जालीने तेहने रे, नाख्यो निज फंदामांही रे ॥
स० ॥ १८ ॥ कुलिंगी संग करावीने रे, धर्म ठले बहु पाप ॥ एकेंडियादि
कमां धख्यो रे, मोहादिकें मली सपापो रे ॥ स० ॥ १९ ॥ तिमज राख्यो
तिहां रोकनीने रे, तेहने अनंतो काल ॥ उंगणचालीशमी ए कही रे, उद
यरतन ए ढालो रे ॥ स० ॥ २० ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली हवे ते एकदा, कर्म नृपें धरि हेत ॥ धन श्रेष्ठीने धाम लेइ, उ
पजाव्यो नर खेत ॥ १ ॥ सुजगनामा सुत ते सही, यौवन पाम्यो जाम ॥
सुगुरु सदागम संगथी, समकित पाम्यो ताम ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन आदि
दे, डुश्मन कीधा दूर ॥ सम्यक् दर्शननी सेवना, तिमज करे जरपूर ॥ ३ ॥
सम्यक् दर्शन मंत्रि जे, द्वायोपशमिक रूप ॥ त्रिविध आराधे तेहने, आ
णी जाव अनूप ॥ ४ ॥ वरष केतां एक वही गयां, सुपरें करतां सेव ॥ प
रण्यांपूठें एकदा, सुत तसु जणतां खेव ॥ ५ ॥ अवसर जाणी आपणो,
वलि तिहां आव्यो वेग ॥ रोषजरें राग केसरी, उपजाव्या उद्वेग ॥ ६ ॥
ते सुजगतणां घटमां सही, बीजे रूपें वलवंत ॥ स्नेह रागमिषें संक्रम्यो,
तव उपनो स्नेह अनंत ॥ ७ ॥ मात पिता जगिनीविषे, जाइविषे अति
चूर ॥ दास दासी परिजनविषे, प्रीतिनुं वाध्युं पूर ॥ ८ ॥ बाहिरथी आ
वे घरे, जो नजरे नावे कोय ॥ तो तेहने जोतो फिरे, नूख्यो तरस्यो सोय
॥ ९ ॥ नजरें देखे तेहने, तव तसु थाय करार ॥ पुत्रतणा तो प्रेमनो, प
रमेश्वर लहे पार ॥ १० ॥ सर्व गाथा ॥ ७१८ ॥

॥ ढाल चालीशमी ॥

॥ नणदल सालूडामां मोतीडो मणोर ॥ ए देशी ॥ वारी वेहुं मासानो
वाल ते, वारी आलिंगे लई उत्संगे हो ॥ ठलबल ठोरुडामां मनडो ठकि रहि
उ ॥ वारी मुखपर माखी गण गणो, वारी तो पण चुंवे मनरंगें हो ॥ ठण ॥ १ ॥
वारी खेलें खरडी नासिका, वारी लपनथी चुए जाल हो ॥ ठण ॥ वारी
कोकाकरी लुहे करें, वारीमल भूत्र बहु जंबाल हो ॥ ठण ॥ २ ॥ वारी केडें
घाली कीकलो, वारी त्रिक चोक चाचरे तेह हो ॥ ठण ॥ वारी सुत अस्तनीं

परें जमे, वारी गलियां गलियां पुर ठेह हो ॥ ७० ॥ ३ ॥ वारी अनेक विधें दु
 जरावतो, वारी लोकनी न गणे लाज हो ॥ ७० ॥ वारी दिन सारो लागीर
 हे, वारी जोजन न करे काज हो ॥ ७० ॥ ४ ॥ सुखें रातें सूप नही, वा
 री जिहां नवि उंघे ते बाल हो ॥ ७० ॥ वारी जर निंदामांथी नडकिउ, वा
 री ऊठे लेवा संजाल हो ॥ ७० ॥ ५ ॥ वारी जनकनां जाणामांहेथी, वारी
 मीतुं मधुरं नेह हो ॥ ७० ॥ वारी आसडी जाए सवे, वारी खातो थयो
 जव तेह हो ॥ ७० ॥ ६ ॥ वारी तिहां तिहां साथे संचरे, वारी जिहां
 जिहां जाए ते बाल हो ॥ ७० ॥ वारी जे जे कांई जोइयें तेहने, वारी चि
 त्तमां राखे चाल हो ॥ ७० ॥ ७ ॥ वारी निशालें जई नित्यें, वारी पठावे
 रही पास हो ॥ ७० ॥ वारी पांडसपाडां बहु करे, वारी पूरे पंमयानी आस
 हो ॥ ७० ॥ ८ ॥ वारी व्याधितणे उदयें वली, वारी अधिक करे उंचाट
 हो ॥ ७० ॥ वारी ते ऊपर खडो रहे, वारी अहनिशि सूवे न खाट हो ॥
 ७० ॥ ९ ॥ वारी वैद्य तेडावे वलि वलि, वारी औषध करे अनेक हो ॥
 ७० ॥ वारी जाणा जोषीने चूवा, वारी विध विध मेले विगोष हो ॥ ७०
 ॥ १० ॥ वारी मंत्र यंत्र मणि औषधी, वारी अनेक परें उक्तार हो ॥ ७०
 ॥ वारी करी इम करतां कांइ, वारी जो न पडे कर्षार हो ॥ ११ ॥ वारी
 हिंमत तो हारे हिए, वारी छुखी यईने दीन हो ॥ ७० ॥ वारी विविध
 परें विलवे घणुं, वारी लंघे आरती लीन हो ॥ ७० ॥ १२ ॥ वारी दाहा
 शुं थारो हवे, वारी नावे कां अमने मोत हो ॥ ७० ॥ वारी अती नेहें इ
 म ऊचरे, वारी घर गयुं सर्वस्वसोत हो ॥ ७० ॥ १३ ॥ वारी चालीशमी
 ठालें जुउ, वारी स्नेहवर्णें गई सान हो ॥ ७० ॥ वारी उदय रतन कहे ते
 हने, वारी सुणजो सहु सावधान हो ॥ ७० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इम करतां मोटो थयो, जालिम तेह जुवान ॥ परणावी तस प्रेम
 सुं, कन्यारूप निधान ॥ १ ॥ हाट वेसाडी हेतसुं, शीखवे रही समीप ॥
 वणिज कला तसु वेगसुं, कुमर लही कुल दीप ॥ २ ॥ धनद जेठनुं धन
 सवे, सुजगें सोपी तास ॥ धव धव कीधो घर धणी, अंगें धरि उज्जास
 ॥ ३ ॥ जेवुं देवुं ते वसू, गरथ ने गृहव्यापार ॥ पोतें कांई प्रीठे नही,
 वेगो रहे घरवार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ७३६ ॥

॥ ढाल एकतालीशमी ॥

॥ लाल बेसरदे ॥ ए देशी ॥ इम अंगजनी चेष्टा लीनो, जावठें नरमां
ही नीनो ॥ लाल सुत नेहें, मनसुं मुंजाणो ॥ ला० ॥ पापें पयराणो ॥
गु० ॥ ला० ॥ १ ॥ सुत स्नेहें ते जो जो सुजगो, डुर्गति लहेसे महा ड
नगो ॥ ला० ॥ २ ॥ दिलमांहे न संजारे देवा, वली वीसारी गुरुसेवा
॥ ला० ॥ ३ ॥ सुत विसाखां पज्यो सांसे, मुखथी न कहे सामी वरांसे ॥
जा० ॥ ४ ॥ अलगा रह्या गुरुना उपदेश, वेरणि अइ धर्मकथा विशेष ॥
जा० ॥ ५ ॥ सम्यग्दर्शन नामें पण तेह, आरति मने लही अठेह ॥
जा० ॥ ६ ॥ स्नेहरूपें राग केसरी वलिउं, लहि ने तिहांथी ऊचलिउं ॥
जा० ॥ ७ ॥ सम्यक्दर्शन नामें पण तेह, आरति मने लही अठेह ॥ ला०
॥ ८ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्रीसर धायो, लेइ परिकर ने तिहां आयो ॥ ला०
॥ ९ ॥ सुजगतणा घटमां सकुटुंबे, आवी वश्यो अवलंबे ॥ ला० ॥ १० ॥
जात वधूनो जव थयो जोरो, तव संचाखो तिणे दोरो ॥ ला० ॥ ११ ॥
तिणे दोरे सुतनो दिल फरिउं, तव तातनो गुण विसरिउं ॥ ला० ॥ १२ ॥
आठे पहोर उद्देग उपाय, ए दीतो अम न सुहाय ॥ ला० ॥ १३ ॥ स
घला अनर्थनुं ए मूल, अमने सुखमांहे जगावे शूल ॥ ला० ॥ १४ ॥ सु
खें वेस्ती रहेवा न दीयें, अवगुण केता मुख वदीयें ॥ ला० ॥ १५ ॥ इम
चिंति घरमांथी नेटे, वापने काढयो ते वेटे ॥ ला० ॥ १६ ॥ सुधर्म बुद्धि
तजी ते सुजगो, अंगज वधूथी घणुं उजगो ॥ ला० ॥ १७ ॥ घर घर नी
ख मागीने खाय, किहां रे पेट पूरुं न नराय ॥ ला० ॥ १८ ॥ मन वचन
ने काया केरां, करी पातक तेह घणोरां ॥ ला० ॥ १९ ॥ तिमज एकेंडि
यादिकमां जमिउं, दुःखें मोहादिकें दमिउं ॥ ला० ॥ २० ॥ एकतालीश
मी ढालें कहे उदय, श्रावक विण कूण हूए सदय ॥ ला० ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ नरनव वलि कर्म दियो, सिंह नाम नर सोय ॥ अनुक्रमि समकि
त पामिउं, यौवने आव्यो जोय ॥ १ ॥ विषय राग त्रीजुं वली, रोपें ध
रिने रूप ॥ वश्यो तेमां राग केसरी, मन हरख्यो मोह नूप ॥ २ ॥ शब्द
रूप रस गंध फरस, तेहना त्रेवीश जेद ॥ तीव्र राग तेहनो धरे, अहनि
शि तेह उमेद ॥ ३ ॥ रमणीरागें रंजिउं, मांजी सौनो मोह ॥ आपें ज

६ अलंगो वश्यो, खिण नवि खमे विठोह ॥ ४ ॥ जे सा बोली ते खरुं,
बीजो न गमे बोल ॥ हितकारि तेहनं कहुं, मनसुं मानि अमोल ॥ ५ ॥
वाहलां सहु विष सारिखां, वनिता अमृतवेलि ॥ शरण न को श्यामा स
सुं, बाला समी न बेलि ॥ ६ ॥ मनसुं तो इम मानतो, अवरं कहे अव
हेलि ॥ सुखनुं मूल ठे सुंदरी, बाकी धीनो मेल ॥ ७ ॥ सर्वगाथा ॥ ७६१ ॥

॥ ढाल बेतालीशमी ॥

॥ तट जमुनानो अति रलिआमणो रे ॥ ए देशी ॥ तव तसु नारी रे
निज जोरो लही रे, जूनां दास दासी जेह ॥ दूर करीने रे दूजां दिल जा
वतां रे, राख्यां घर रंग लेह ॥ १ ॥ नखरां जो जो रे निर्लेज नारिनां रे,
अडखिल मेहली उचालि ॥ सलिल सुगंधें रे स्नान करे नितें रे, वेणि वधा
री बाल ॥ न० ॥ २ ॥ सुरजिडव्यें रे नित जीनी रहे रे, पहेरे मन गमता
वेष ॥ नूषणजारें रे अंग जांगी पडेरे, दर्पणमां रहि देख ॥ न० ॥ ३ ॥ न
ली पेरें जूजे रे जोजन जावतां रे, मन माने थे मोज ॥ जे जे गमे रे ते ते
जारगुं रे, रमणी रमतें रोज ॥ न० ॥ ४ ॥ माया गाली रे तो पण ते मा
नुनी रे, न्यायने वचनें नाथ ॥ जीजने जोरें रे जली परें नोलवे रे, जो
जो युवतिनी जात ॥ न० ॥ ५ ॥ पवित्र ए नारी रे ठे पतिव्रता रे, सति
आमां शिरदार ॥ दयिता माहरी रे ठे देवपूतली रे, जांखे इम जरतार ॥
॥ न० ॥ ६ ॥ एक दिन तेणें रे पारखा कारणें रे, अठतो दोष उपाय ॥
माथामांहे रें माखो पग पानिएं रे, तव तस महे ते पाय ॥ न० ॥ ७ ॥
कहे कांइ जूतुं रे नही ए कामनी रे, चतुरा पडि मुने चूक ॥ आज पढी
एहवुं रे, हुं नहि आचरुं रे, दिलमां न धरो दूख ॥ न० ॥ ८ ॥ जो वलि
चुंकूं रे इम करतां कदा रे, तो चंदन रसथी जोर ॥ शीतल तुम पणें रे प्र
हार करी मुने रे, सुख देयां वल फोर ॥ न० ॥ ९ ॥ तव सा चिंते रे दास
ए रांकने रे, श्याने जमाहुं चूर ॥ जे गमे मुने रे तेहने लावूं घरें रे, शंका
मेहेली दूर ॥ न० ॥ १० ॥ तव बीजे दाडे रे जर दोषा समे रे, अंगणो तेडी ए
क ॥ नर कोई तरुणो रे नाथने ते कहे रे, सुणो स्वामी सुविवेक ॥ न० ॥
॥ ११ ॥ पितृनुं प्रेप्पुं रे पितृलोकथी रे, मनुज आवी रह्युं वार ॥ ते सु
ज सायें रे करवा कांइ वारता रे, इठे एकांतें अपार ॥ न० ॥ १२ ॥ पण
हुं न करुं रे तमने पृथ्या विना रे, पर घर जंजा लोक ॥ मननुं कळ्युं रे का

जें कहे किश्युं रे, अठता उपाइ दोष ॥ पण हूं ॥ १३ ॥ तुमे तो महा
रां रे लक्षण सवे लहो रे, लोक लवे जो लाख ॥ तो पण केहनुं रे कहुं
मानो नहीं रे, स्नेह पूरे ठे साख ॥ पण हूं ॥ १४ ॥ ढाल ए बोली रे वे
तालीशमी रे, उदय वदे इम धार ॥ कामिनी परें रे कोई आप गोपवा रे,
समजूं नहिं संसार ॥ पण हूं ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ते कहे प्रिया तुने, न घटे कहेबुं एम ॥ विकल्प कोइ ताहरेविषे,
कहो हुं चिंतबुं केम ॥ १ ॥ हुं नहिं बीजा सारिखो, लोकने कहेणे लाग
॥ मेळूं जे मूरखपणे, आपणा घरमां आग ॥ २ ॥ ते माटे जाई तुमे,
तस सनमानो तेम ॥ पूर्वज प्रीतें आपणा, जयकारी होय जेम ॥ ३ ॥

॥ ढाल त्रेतालीशमी ॥

॥ रुकमणि राणि मोहोलमां ॥ ए देशी ॥ तव सा जइने तेहसुं, खेले वि
ध विध खेल हो लाल ॥ स्वेठाएं तनु सोंपती, रसनी चलावे रेल हो लाल
॥ १ ॥ माया जो जो महिलातणी, जे कियें परखी न जाय हो लाल ॥
ठयल पुरुषनें ठेतरे, आखर केहनी न थाय हो लाल ॥ मा० ॥ २ ॥ न
रतारने नाखे पठे, अवहेली मुने एण हो लाल ॥ नकें तुमे नजो नहीं,
पूर्वज रूठा तेण हो लाल ॥ मा० ॥ ३ ॥ विनयतणे वचनें करी, नाव दे
खाडी चूरि हो लाल ॥ तिम संतोष्यो तेहने, में उलट आणी ऊर हो ला
ल ॥ मा० ॥ ४ ॥ पूर्वजने ए प्रीठवी, प्रसन्न करजो विशेष हो लाल ॥ स
घला पितृनो सही, अति मानीतो एष हो लाल ॥ मा० ॥ ५ ॥ बीजुं प
ण बहु काम ठे, पितृसंबंधी स्वामि हो लाल ॥ दिन केताएक ते वती, ए
रहेजो आ गाम हो लाल ॥ मा० ॥ ६ ॥ ते माटे में चूंतखो, जिहां ल
गें रहो आंदि हो लाल ॥ नोजन तिहां लगें अम घरें, करजो तुमे उठां
हि हो लाल ॥ मा० ॥ ७ ॥ तव ते कहे तें रूडूं कहुं, आमंत्र्यो जे एह
हो लाल ॥ नलि परें चुंजावजो, अति आदरें सस्नेह हो लाल ॥ मा० ॥
॥ ८ ॥ पितृ जन कोइ प्राहुणा, आवे आपणे भुवन्न हो लाल ॥ चाही
कीजें चाकरी, पोते होवे जो पुन्य हो लाल ॥ मा० ॥ ९ ॥ शालि दालि
घृत शालणां, लापसि घृत पूर आदि हो लाल ॥ उपपतिने ते अंगना, सु
विधें जमाडे स्वादि हो लाल ॥ मा० ॥ १० ॥ अनेक विधने आसनें, सु

रत सजि तसु संग हो लाल ॥ अकल गति अबलातणी, ढांकी राखे ढंग
 हो लाल ॥ मा० ॥ ११ ॥ फल फूल मेवादिक नवा, आपे धरी उमेद हो
 लाल ॥ जरतार नक्तिजरें करे, नित नवलां निवेद हो लाल ॥ मा० ॥
 ॥ १२ ॥ तव ते जार वदे अहो, पूर्वज तुज नजी पेर हो लाल ॥ संतो
 ष्या ठे में सही, मनमांहे धरसे महेर हो लाल ॥ मा० ॥ १३ ॥ जे जे क
 रे ठे सेवना, ते ते पदोचे ठे तास हो लाल ॥ एहवुं जाणी ने तेहने, अंगें
 थयो उल्लास हो लाल ॥ मा० ॥ १४ ॥ नक्ति अपूर्व उल्लासी, अष्टांग प्र
 णमी विशेष हो लाल ॥ कांई जे खातां जगरे, शिर चढावे ते शेष हो लाल
 ॥ मा० ॥ १५ ॥ तेतालीशमी ढालमां, जो जो महिलानां काम हो लाल ॥
 उदय वदे निज नाथने, गोरीयें कीधो गुलाम हो लाल ॥ मा० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जो कोई कहे तेहने, दुःशीला तुज नार ॥ तव ते कहे हुं जाणुं अ
 लुं, ए सघलो आचार ॥ निर्मल मुऊ नारी अठे, गोप्य न राखे गूऊ ॥ सं
 बंध पहिलो ए सवें, मांनि कह्यो ठे मुऊ ॥ १ ॥ इम उत्तर नापे किश्यो,
 कह्युं न माने कांहि ॥ मगन थयो महिला रसें, निर्गम समझे नांहि ॥ २ ॥
 तव एक दिन कोई दुर्जनै, देखाज्यो ते जार ॥ तेहने घरमां पेसतो, सम्य
 क परें सुविचार ॥ पोताने धरें पेसतो, पेखी तेह पुरूष ॥ घर आवी घरणी
 प्रतें, रंगें जणावे रूप ॥ ५ ॥ हे कांते कहो ए किसी, लव करे ठे लोक ॥
 तव सा कहे थइ तरतरी, लोक तणा मुख बोक ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ७०३ ॥

॥ ढाल चुमालीशमी ॥

॥ सीता हो पीउ सीतारा प्रजात ॥ ए देशी ॥ जाण्युं हो पिउ जाण्युं
 तुमारुं में आज, सघलुं हो पिउ सघलुं जाण पणुं सही ॥ परघर हो पि
 उ परघरजंजा लोक, तेहनी हो पिउ तेहनी वातें लागा वही ॥ १ ॥
 घरनी हो पिउ घरनी त्रेवड लहे जेह, परनी हो पिउ परनी न माने वा
 रता ॥ दोपी हो पिउ दोपी जन विण दोष, पापी हो पिउ पापी रहे प
 चारता ॥ २ ॥ में तो हो पिउ में तो आगलथी एह, तुमने हो पिउ तुमने
 गुह्य कह्युं हतुं ॥ तुमें तो हो पिउ तुमें तो दिलनुं कूड, नलें हो पिउ नलें
 आज कह्युं ठतुं ॥ ३ ॥ फलजे हो पिउ फलजे मनोरथ माल, जो जो हो
 पिउ जो जो आज यकी सहु, धरजे हो पिउ धरजे पितृपण हेत ॥ नग

ति हो पिउ जगति तमारी देखी बहु ॥ ४ ॥ जावी हो पिउ जावी प्रमाणें
बुद्धि, आखर हो पिउ आखर सहुने ऊपजे ॥ मतिने हो पिउ मतिने मा
ने फलपत्ति, जगमां हो पिउ जगमां जोतां नीपजे ॥ ५ ॥ सुंदरी हो पिउ
सुंदरी अवर समान, मुऊने हो पिउ मुऊने जाणीने सदा ॥ रहेजो हो पिउ
रहेजो रखोपा काज, महारो हो पिउ महारो हाथ जाली मुदा ॥ ६ ॥
आपद हो पिउ आपद कोइ अत्यंत, लहेसो हो पिउ लहेसो तुम लक्ष्णें
लहो ॥ दीशेहो पिउ दीशे वांको दींह, अमने हो पिउ अमने जे एहवुं
कहो ॥ ७ ॥ निपट हो श्रोता निपट निनृंढयो तास, पोतें हो श्रोता पोतें
रोष धरी रही ॥ उदय हो श्रोता उदय रतन ए ढाल, चुपें हो श्रोता चुपें
चुमालीशमी कही ॥ ८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ नोजन काजे निज जुवन, विट आवंतो तेह ॥ वनितायें वज्र्यो तदा,
निश्चल दाखी नेह ॥ १ ॥ तव एक दिवसें ताकीने, मनोहर महिषी एक
॥ गोप्य रखावी आपणी, विटपाहे सुविवेक ॥ २ ॥ तव सिंह जणे सुण
सुंदरी, महिषी नावी बार ॥ के कोइ चोरें अपहरी, के रही रान मजार ॥
॥ ३ ॥ ते कहे तो हुं शुं करूं, फुटूं ताहरूं कर्म ॥ आचरण उंधा ताहरां,
मूढ न जाणे मर्म ॥ ४ ॥ तव शोधे सघली दिशा, आरतिवंत अपार ॥
नूख्यो तरस्यो वन जम्यो, न लही शुद्धि लगार ॥ ५ ॥ घर आवी तव ते घ
णुं, मुख मेली नीसास ॥ नारीने कहे नवि जडी, अहो हवे शी आस ॥ ६ ॥

॥ ढाल पीस्तालीशमी ॥

॥ बीजाजी हो रतन कुउं मुख सांकडो रे बीजा ॥ ए देशी ॥ तव सा कहे
जेवो ताहरो रे पिउजी, पितृ ऊपर ठे जाव ॥ स्वामी सुणजो शीख साची ॥
पियुजी हो सिद्धि ठे घरमां तेहवी रे ॥ पिण ॥ कहुं हुं पामी प्रस्ताव ॥ स्वाण
॥ १ ॥ पिण ॥ वधतो वलि याज्ञे किशोरें ॥ पिण ॥ आगल तुम उतपात ॥ स्वाण ॥
पिण ॥ सुदुरत ए मांमयुं सही रे ॥ पिण ॥ धूल तुमारी धात ॥ स्वाण ॥ २ ॥ श्रोता
जी हो, तव ते वेगें ऊविने रे ॥ पिण ॥ वदे विलगी पाय, वात सुणजो सैण वा
रू ॥ प्रियाजी हो सघलुं ए तमे साचुं कहुं रे प्रियाजी, में पितृ मेढ्या पजाय
॥ वाण ॥ ३ ॥ प्रिण ॥ तेमाटे हवे तेहवुं रे ॥ प्रिण ॥ आराधन करो एम ॥ वाण ॥
प्रियाजी हो, जिम आवे आपण मंदिरें रे ॥ त्रिण ॥ पूर्वज धरीने प्रेम ॥ वाण ॥

॥ ४ ॥ श्रोताजी हो, तव सा कोपी कामिनी रे ॥ श्रोता ॥ मंदिरमां न स
 माय ॥ वा० ॥ सताजी हो सत्य पुरुष तुं रहे ने परहो रे ॥ स० ॥ इम वो
 ली उन्नराय ॥ वा० ॥ ५ ॥ स० ॥ लक्षण ताहरां लहुं सवे रे ॥ स० ॥ इम क
 ही माखो लात ॥ वा० ॥ स० ॥ फरी फरी वली नाखे परहुं रे ॥ श्रोता ॥ हडसेली
 पग साथ ॥ वा० ॥ ६ ॥ स० ॥ जोरपणे युवतीतणे रे ॥ श्रोता ॥ चरणें थापी र
 ह्यो सीस ॥ वा० ॥ साधीस हुं तव सा कहे रे ॥ पि० ॥ पूर्वजने सुजगी
 स ॥ वा० ॥ ७ ॥ पि० ॥ पण पर घर पंमिंत लोकनां रे ॥ पि० ॥ तमे धरसो वच
 मनमांहि ॥ वा० ॥ तव ते कहे हवे आजथी रे ॥ श्रो० ॥ नहिं धरूं जी
 वित तांहि ॥ वा० ॥ ८ ॥ त्रि० ॥ महारुं कखुं फल में लखुं रे ॥ त्रि० ॥
 हजी गुं वली नथी शीख ॥ वा० ॥ श्रो० ॥ बेल परें इम बांधिने रे ॥ श्रोता ॥
 ते कामिनीएं कखो ठीक ॥ वा० ॥ ९ ॥ श्रो० ॥ उदयरतन इम उच्चरे रें ॥ श्रो
 ता ॥ पिस्तालीशमी ढाल ॥ वा० ॥ श्रो० ॥ मर्द महिलाने वगें पड्यो रे
 ॥ श्रोता ॥ न जुए आप संजाल ॥ वा० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ बलि पूजा उपचार बहु, आणावी पिउ पास ॥ पितर पूजे सा प्रेम
 दा, अंगर उखेवी खास ॥ १ ॥ इम करतां आराधतां, यामनी जव गर्
 याम ॥ तव ते विटने तेढीने, निज पीउने कहे आम ॥ २ ॥ मनुष्य पितृ
 नुं मोकळ्युं, आव्युं ठे ग्रह बार ॥ तव ते कहे तुमे जई सुणो, जे जंपे तेह
 विचार ॥ ३ ॥ नक्ति करो बहु परें नली, जिम आपणें जयकार ॥ परिघल
 कमला पामियें, तिम करजो तुमें नार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ८३ ॥

॥ ढाल ठेतालीशमी ॥

॥ श्रेणिक मन अचरज थयो ॥ ए देशी ॥ तव सा जईने ते कने, प्रेम
 पूरव रीतें रे ॥ सुख विलसी निज स्वामिने, प्रीठवे मननी प्रीतें रे ॥ १ ॥
 स्नेह वगें परवश थयो, ते नामनीयें जोलविउरे ॥ जवसंकटमां नारिउ,
 आचरणमां उलवीउ रे ॥ स्ने० ॥ २ ॥ विनय विवेक वचनरसैं, में पितृ
 संतोप्या विज्ञेपें रे ॥ महीपी किहां एकथी आवगो, वलति कुशल कल्याण
 करेगो रे ॥ स्ने० ॥ ३ ॥ प्रदोष समे तम पसरते, महीपी रिकती मोदे रे ॥
 द्वारें पेठी दोडती, तव सिंह हरप्यो सविनोदे रे ॥ स्ने० ॥ ४ ॥ अदन्त
 प्रत्यय कपनो, अति रंज्यो रमणीरागें रे ॥ बलि कांइ आपो आगना, ६

म कहे स्त्री आगें रे ॥ स्ने० ॥ ५ ॥ शिर मुंदावो सा कहे, जिम विशेषें
ते रीजे रे ॥ मुंमन वाहलुं प्रेतने, ते तिम करे दिन बीजे रे ॥ स्ने० ॥ ६ ॥
इम विषय रागरूपें करी, राग केसरीयें विगोयो रे, प्रमदाने वश पाडीने,
अवतार आलें खोयो रे ॥ स्ने० ॥ ७ ॥ देव गुरु आदिक दिलथकी, प
रिहरि प्रमदा राची रे ॥ धर्मादिक धंधोलिया, सुंदरी जाणी साची रे ॥
॥ स्ने० ॥ ८ ॥ कोइ क्यारे कहे तेहने, तें समकित दर्शन सेवा रे ॥ कि
म मेली तव ते कहे, सुणो कहुं समजावी हेवा रे ॥ स्ने० ॥ ९ ॥ श्लोक ॥
सम्यक् दर्शनमेतस्याः, प्रियायाएव निश्चितं ॥ सम्यग्दर्शनो ह्यन्यस्तु, को
पि धूर्तैः प्रकल्पितः ॥ १ ॥ पूर्वढाल ॥ रागकेसरीना राज्यमां, इम ते बोले
उंधुं रे ॥ आचरण अवलुं ए सवे, सम्यक् जाणी सूधुं रे ॥ स्ने० ॥ १० ॥
सम्यक् दर्शन मंत्रवी, दिल चोरी रह्यो दूरें रे ॥ मिथ्यादर्शन तव मोदचुं,
पेठो निज दल पूरें रे ॥ स्ने० ॥ ११ ॥ मरण लहीने मूढ ते, एकेंडियादिक
आदें रे ॥ योनि ते फरसी फरी फरी, वाह्यो विषय सवादें रे ॥ स्ने० ॥ १२ ॥
ढेतालीशमी ढाले ढेतस्यो, विषयें तेह वराको रे ॥ उदयरतन कहे अहो न
वी, विरुआ विषय विपाको रे ॥ स्ने० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवतास्यो वलि अन्यदा, जिनदास श्रेष्ठि गेह ॥ पुत्रिपणे ते प्राणि
ने, कर्म तिहांथी लेह ॥ १ ॥ जिनश्री नामें ते सही, सकुटुंबें ते सेठ ॥ स
म्यक् दर्शन मंत्रिने, सेवे सदा शुज डेठ ॥ २ ॥ जिनश्री पण पाले तिणे,
समकित धरी स्नेह ॥ विमल सेठ शुद्ध श्रावने, परणावी ठे तेह ॥ ३ ॥
देव धर्म गुरु रागिणी, श्री जिन धर्म उदार ॥ करतां कुलमंमन थया, ते
हने पुत्र वे चार ॥ ४ ॥ घर धणिआणी ते थई, आण न लोपे कोय ॥
चारो नहि कोइ अवरनो, जे एह करे ते होय ॥ ५ ॥ धनश्री नामें धर्मि
णी, वडा पुत्र घर नार ॥ सारथ वाहनी ते सुता, स्वरूपवंत उदार ॥ ६ ॥

॥ ढाल सडतालीशमी ॥

॥ ठेडो नाजी ॥ ए देशी ॥ तेहवें तक सांधीने विनव्यो, द्वेप गजेंडें
धाई ॥ मोह गजेंडनें मननी मोजें, जो जो मुज सकजाई ॥ १ ॥ दूज्योजी
॥ मानें मोहराजा महाराजा ॥ दू० ॥ मेहेलावी तेहनी माजा ॥ दू० ॥
वजडावी सुयशवाजां ॥ दू० ॥ द्योजी द्योजी द्योजी दुज्योजी ॥ ए आंक.

णी ॥ ज्येष्ठ बंधु माहरो जोरावर, राग केसरी रोसाजो ॥ जीती करी आबो
ते जाजिम, पोते जई तिहां पालो ॥ दू० ॥ १ ॥ तातजी महेर करीने तेहने,
नेहनो आप्यो नेजो ॥ अहिली वार अमारो वारो, नड जाणी तिहां नेजो
॥ दू० ॥ २ ॥ इण परें उल्लसिउं उंजे, अमरपसुं आवरिउं ॥ जनकने प्रण
मीने ते वेगें, जिनश्री घर संचरिउं ॥ दू० ॥ ३ ॥ तेह तणे संजोगें तेहने,
धनश्री उपरें छेप ॥ परें परें ते पुत्र वधूसुं, उपनो रोप अगोप ॥ दू० ॥
॥ ४ ॥ दीठे रीसैं वजे दिलमांहि, अवलुं अवलुं बोजे ॥ प्रीसे नहीं ज
णामां पूरुं, खोटा अवगुण खोजे ॥ दू० ॥ ५ ॥ विण अपराधें वांक उग
ई, चहोडे शिरमां चाटूं ॥ बहु विचारी पग चांपे तव, सासु मारें पाटूं
॥ दू० ॥ ६ ॥ काम कल्यां सयलां अवहेजे, निहुकने पणो मेजो ॥ पाने
आपीने पचारे, पुत्र न राखुं जेजो ॥ दू० ॥ ७ ॥ रोटी अन्नादिकने री
सैं, आगलथी न थे अडवा ॥ कण मात्र जो कोरुं खाए, तो नडकी वे
से नडवा ॥ दू० ॥ ८ ॥ विनयवती ते न करे अविनय, पद पहाजे वे
सी ॥ निचंठी तव नाखे तेहने, पगसुं पाठी ठेसी ॥ दू० ॥ ९ ॥ वांस्
चोजें तो वजि तेहने, निपट नाखे निठेटी ॥ प्रीसती बेला जो रहे पाने,
तो अलगी करे आठेटी ॥ दू० ॥ १० ॥ रखे एहनो कांइ याए चारो, यही
एक घर नवि ठमै, इम जाणी रहे ठज जोती, जूंमी कहीने नमै ॥ दू० ॥ ११ ॥
॥ देव धर्मने गुरुने दिलथी, वली मेहेब्या बीसारी ॥ हांकणादिक जांउं न
ही जांमै, जूनुं पण संचारी ॥ दू० ॥ १२ ॥ लोकं आगल हीमै जवजवती,
अठता अवगुण कहेंती ॥ बहु पाठो उत्तर नवि वाजे, कुल जल्लाने बदेही
॥ दू० ॥ १३ ॥ छेपजरें इम रहे थगथगती, सदाकाल ते सासू ॥ वेरणीनी फ
यइ बहुने आंखें पडावे आंसू ॥ दू० ॥ १४ ॥ सडतालीशमी हाजें सासुने, व
हुनी सायें वेर ॥ उदयरतन कहे चाब्यां आवे, आगममां इणि पेर ॥ दू० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ समज्युं सयल स्वरूप ते, विमल श्रेष्ठ सवि आदि ॥ स्वजन कुटुंब सुद
पुर जनें, वाध्यां तव विपवाद ॥ १ ॥ जो शीखामण कोइ कहे, तो का
सुविशेष ॥ क्रोध दावानलें धम धमे, आहुज दूइ अगोप ॥ २ ॥ मावी क
मेजी तदा, उर्जननी परें दूर ॥ सहुएं मजिने जिनतिरी, जूंमी जाणी न

॥ ३ ॥ सम्यक् दर्शन पण सहल, ठटक गयो तव ठोड ॥ परिकरसुं वासी तदा, मिथ्यादर्शन मन कोड ॥ ४ ॥

॥ ढाल अडतालीशमी ॥

॥ आज सखी सामलीउरे मुने मारगडा ॥ ए देशी ॥ एकदा ते रोपें न राणी रे, वदे ठे जिम तिम वाणी रे ॥ विमल श्रेष्ठिकने विवहारी रे ॥ तव आव्यो कोई अधिकारी रे ॥ १ ॥ मुखें मौन धरी रही बहू रे ॥ सासु तव नांमे बहू रे ॥ तिहां वेठे ते नरें दीगो रे ॥ ऐन बलें जाणे अंगीगो रे ॥ २ ॥ तव ते कहे सुण नदे रे ॥ सुं बहुसुं वढे ठे बिडे रे ॥ फोकट ए फजेत यावुं रे ॥ एक श्लोक कही समजावुं रे ॥ ३ ॥ आर्या ॥ सत्त्वं कस्यगृहमिदं, या स्यति सह केन चेयमिति लक्ष्मीः ॥ कतिपयदिनपर्यंतं, नत्वं न गृहं न चेयं श्रीः ॥ १ ॥ बहुनो खजावते सारो रे ॥ दीसे ठे लाज अपारो रे ॥ नाहकसुं एहने नित्रंगो रे ॥ वेढी लेवा शुं वंगो रे ॥ ४ ॥ कालें आशो एहनो वारो रे, मनमां एहवुं न विचारो रे ॥ आखर ए घर आशो एहनुं रे, दिल दुःख धरि एं शुं तेहनुं रे ॥ ५ ॥ इत्यादिक इणि परें वारी रे, घरे गयो ते व्यवहारी रे ॥ ते ऊपरे पण सा कोपी रे, अहो लाज माहरी इणें लोपी रे ॥ ६ ॥ केव ल बहुसुं वढे नवि झापें रे, बीजाने पण संतापे रे ॥ हली ए कुण ताहरो सणीजो रे, तातो अई जण त्रीजो रे ॥ ७ ॥ शीखवणी ए सहु ताहरी रे, इणें जात विगोई माहरी रे ॥ इम कहेती करें ग्रहि पाली रे, अई वाघणी सी विकराली रे ॥ ८ ॥ धनश्री उपरे तव धाई रे, धरायें पडी ध्रसकाई रे ॥ हैया ऊपर वेसीने रें, हणी ठरीयें दंत पीसीने रे ॥ ९ ॥ तव हाहाकार करी धाया रे, सहु सज्जन सजिने आया रे ॥ तव तेहने पण सा खीजी रे, हणवा दोडी ठरी बीजी रे ॥ १० ॥ पाटू यष्टिका पहाणे रे, तेहने तव स हु मली आहणे रे ॥ तिहां लगे ज्यां बहु तिणें मारी रे, तेहने पण खज नें संहारी रे ॥ ११ ॥ असमंजस एहवुं जोई रे, सकुटुंब विमल सेठ सोई रे ॥ संयम पंथे परवरिउ रे, जिनश्री जीव नरकें संचरीउ रे ॥ १२ ॥ बली मत्त एकेंडियादें रे, अवतार लिया विखवादें रे ॥ इम काढयो काल अनंतो रे, छेप गजेंड थयो बलवंतो रे ॥ १३ ॥ ए अडतालीशमी ढालें रे, उदयरत्न वदे अंतरालें रे ॥ जे जिनमतमां रहे चीना रे, ते नर नरमांहे नगीना रे ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली ते मानव ऊपनो, विप्र ज्वलनसिख नाम ॥ श्रावकनी तिहां
संगतें, समकित पाय्यो ताम ॥ १ ॥ श्री जिन धर्मने साधतां, दिन केता
एक ठेह ॥ मोह राजायें मोकली, निर्धनता तसु गेह ॥ २ ॥ तव तेहनी
सहचारिणी, दरिद्रता पण दोडि ॥ आवी तिहां उतावली, मंदिर तसु म
न कोडि ॥ ३ ॥ तव वश्यो न्हाने गामडे, ज्वलनसीख ते जाय ॥ हल
खेडे हाली परे, तिहां नहिं अवर उपाय ॥ ४ ॥

॥ ढाल उंगणपचाशमी ॥

॥ चित्रलंकीरो नमर सुजाण जेहडहारो ॥ ए देशी ॥ तव द्वेष गजेंड
ने धाय, वडो पुत्र वीनवे ॥ महाराज ॥ अनंतानुबंधी क्रोध नामें, ते हरपें
सुं हवे ॥ महाराज ॥ १ ॥ वैश्वानर बीजुं नाम ते, तातप्रतें वदे ॥ म० ॥
एक अरज महारी महाराज के, आज धरो हृदे ॥ म० ॥ २ ॥ पहेले ए वि
प्रनी पासें, हुं रहेतो ऊलटे ॥ म० ॥ विचें सम्यक् दर्शन आवी, वश्यो ए
हने घटें ॥ म० ॥ ३ ॥ तेणें हूं थयो दूर, हवे अवसर लही ॥ म० ॥ जो
आपो तुमे आदेश, तो तिहां जाउं वही ॥ म० ॥ ४ ॥ तुमे वेग रहो ते
माटे, आपो आगना सुने ॥ म० ॥ जईने करुं अरि जेर, गळे ग्रहुं विप्रने
॥ म० ॥ ५ ॥ पिताजी तुमारे प्रसादें, हूं जय कमला वरुं ॥ म० ॥ दुसम
न शिर दर्ई दोट, के देसुटे धरुं ॥ म० ॥ ६ ॥ इम तातनी अनुमति लेइ,
अनंतानुबंधिउ ॥ म० ॥ क्रोध चाव्यो अइ महासूर के, अवसर सांधिउ ॥
॥ म० ॥ ७ ॥ जई पहोतो विप्रने संग, ज्वलनसिख तव थयो ॥ म० ॥
ज्वलननी सिखा समान, नामार्थ संग्रह्यो ॥ म० ॥ ८ ॥ अपराध विना पण

एो सहु साथें, कोपे क्रोधें वणो ॥ म० ॥ १४ ॥ उंगणपचाशमी ढाले, उदय
एम उचरे ॥ म० ॥ शत्रू कोई क्रोध समान, बीजो वल नवि करे ॥ म० ॥ १५ ॥
॥ दोहा ॥

॥ अग्निरूप थई आकलौ, नृकुटि चडावें नूर ॥ त्रांवावरणो तपतपे, क्रो
धें दीजे क्रूर ॥ १ ॥ आंखो जंवाडा जिसी, रोपें राती थाय ॥ मार्तण्ड मं
मलनी परें, सांभुं कियें न जोवाय ॥ २ ॥ शीताकुल परें थरथरी, स्वेद
विंडु जरंत ॥ मुहमांथी जिम तिम लवे, विकल परे विलखंत ॥ ३ ॥ अ
ग्निकुंमस्यो उजखी, बोलावे नहिं कोय ॥ अवश्य अंगारापरें, सहेजें वो
॥ व्यो सोय ॥ ४ ॥

॥ ढाल पचाशमी ॥

॥ वूठा दल वादल हो नदीयां नीर चव्यां ॥ ए देशी ॥ एकदा ते ब्राह्मण
हो, हल खेडे खेत्रें ॥ जीवाकुल नूमें हो, नवि जुए नेत्रें ॥ १ ॥ उखेडे
हु ठेंपाहो, जिहां जाफां जडियां ॥ हल नवि चाले हो, अडके तरु थडि
यां ॥ २ ॥ कुर्गें पड्यो कुचो हो, वली गोधो गलीउ ॥ ते ताजो तरुणो
हो, मांसालो बलियो ॥ ३ ॥ पण जाए ते वेसी हो, नवि चाले दमिउ ॥
यारें विप्र ते क्रोधें हो, सूधो धमधमिउ ॥ ४ ॥ पराणें ते मारे हो, तो
रण नवि चाले ॥ तव नाथें जाली हो, बहु आरो घाले ॥ ५ ॥ वासे ने
पासे हो, खंधे खरीएं खारें ॥ जंघ ग्रीवा उदरें हो, बहु माखो आरें ॥ ६ ॥
तव जीन काढीने हो, ते नूमिसुं रह्यो लिपि ॥ वैश्वानरें प्रेख्यो हो, तव थ
यो विप्र खपी ॥ ७ ॥ तव पूठडुं मरडे हो, वली दंतें करडे ॥ शकट बधीने
हो, दंत घणुं घरडें ॥ ८ ॥ तव खेत्रने ढलीए हो, मारे दूरे रही ॥ मोटे म
हास्थूले हो, पूरी तेणो मही ॥ ९ ॥ त्वारे ते आको हो, जव थयो थलि
यो ॥ ठेपां ते तले हो, ते वलद सुउं गलिउ ॥ १० ॥ तो पण ते जडनो हो,
रोप न जतरिउ ॥ दाध्यो विरोपें हो, जिम लहेरें दरिउ ॥ ११ ॥ महाक्रो
धने पूरें हो, हृदयांतर रेख्यो ॥ समकितने प्राणें हो, तव ततक्षिण मेख्यो
॥ १२ ॥ तव मिथ्यादर्शन हो, मोहादिकें मली ॥ गले जालीने हो, ते ना
ख्यो नरकें वली ॥ १३ ॥ तिमज नमाड्यो हो, नवनी कोडी गमे ॥ ते
काल अनंत हो, आवे न उंचो किमे ॥ १४ ॥ पंचाशमी ढालें हो, उदय
रतन कहे ॥ समकित विना नवनो हो, कोइ न पार लहे ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली ते मानव ऊपनो, विप्र ज्वलनसिख नाम ॥ श्रावकनी तिहां संगतें, समकित पाम्यो ताम ॥ १ ॥ श्री जिन धर्मने साधतां, दिन केता एक ठेह ॥ मोह राजायें मोकली, निर्धनता तसु गेह ॥ २ ॥ तव तेहनी सहचारिणी, दरिद्रता पण दोडि ॥ आवी तिहां उतावली, मंदिर तसु म न कोडि ॥ ३ ॥ तव वश्यो न्हाने गामडे, ज्वलनसीख ते जाय ॥ हल खेडे हाली परे, तिहां नहिं अवर उपाय ॥ ४ ॥

॥ ढाल उगणपचाशमी ॥

॥ चित्रलंकीरो नमर सुजाण जेहडहारो ॥ ए देशी ॥ तव द्वेष गजेंड ने धाय, वडो पुत्र वीनवे ॥ महाराज ॥ अनंतानुबंधी क्रोध नामें, ते हरषें सुं हवे ॥ महाराज ॥ १ ॥ वैश्वानर बीजुं नाम ते, तातप्रतें वदे ॥ म० ॥ एक अरज महारी महाराज के, आज धरो हदे ॥ म० ॥ २ ॥ पहेले ए वि प्रनी पासें, हुं रहेतो ऊलटे ॥ म० ॥ विचें सम्यक् दर्शन आवी, वश्यो ए हने घटें ॥ म० ॥ ३ ॥ तेणें हुं थयो दूर, हवे अवसर लही ॥ म० ॥ जो आपो तुमे आदेश, तो तिहां जाउं वही ॥ म० ॥ ४ ॥ तुमे बेठा रहो ते माटे, आपो आगना मुने ॥ म० ॥ जईने करुं अरि जेर, गले ग्रहुं विप्रने ॥ म० ॥ ५ ॥ पिताजी तुमारे प्रसादें, हुं जय कमला वरुं ॥ म० ॥ डुसम न शिर दर्ई दोट, के देसुटे धरुं ॥ म० ॥ ६ ॥ इम तातनी अनुमति लेई, अनंतानुबंधिउं ॥ म० ॥ क्रोध चाल्यो थइ महासूर के, अवसर सांधिउं ॥ म० ॥ ७ ॥ जई पहतो विप्रने संग, ज्वलनसिख तव थयो ॥ म० ॥ ज्वलननी सिखा समान, नामार्थे संग्रह्यो ॥ म० ॥ ८ ॥ अपराध विना पण जोर, क्रोधें रही धमधमी ॥ म० ॥ हृदयांतरथी महारोष, न जाय उपश मी ॥ म० ॥ ९ ॥ थोडे गुनहे पण दंत, पीसी निज नारने ॥ म० ॥ बां धी मारे बहु मार, न पामे विचारने ॥ म० ॥ १० ॥ उठलि करे उनमाद, अनलपरें परजले ॥ म० ॥ पाडोसी करे पोकार, तोहे पण नवि खले ॥ म० ॥ ११ ॥ वालने पण बांधी जोर, ताडे तेहवी परें ॥ म० ॥ बहु लों क मलि जेम गाली, दीए आवी घरें ॥ म० ॥ १२ ॥ पिताने ठेली पाय, मारे निज मातने ॥ म० ॥ वहिनने दिए बहु गाल, नंरु निज घातने ॥ म० ॥ १३ ॥ पूज्यने पजाए अपार के, गुरुने अवगणो ॥ म० ॥ निष्कारण प

एो सहु साथें, कोपे क्रोधें घणे ॥ म० ॥ १४ ॥ उगणपचाशमी ढाले, उदय
एम उचरे ॥ म० ॥ शत्रू कोई क्रोध समान, बीजो बल नवि करे ॥ म० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अग्निरूप थई आकलो, नृकुटि चडावे नूर ॥ त्रांवावरणो तपतपे, क्रो
धें दीजे क्रूर ॥ १ ॥ आंखो जंवाडा जिसी, रोषें राती आय ॥ मार्तण्ड मं
मलनी परें, सामुं कियें न जोवाय ॥ २ ॥ शीताकुल परें अरथरी, स्वेद
बिंदु जरंत ॥ मुहमांथी जिम तिम लवे, विकल परे विलखंत ॥ ३ ॥ अ
ग्निकुंमस्यो उलखी, बोलावे नहिं कोय ॥ अवश्य अंगारापरें, सहेजें बो
लाव्यो सोय ॥ ४ ॥

॥ ढाल पचाशमी ॥

॥ वृथा दल वादल हो नदीयां नीर चल्यां ॥ ए देशी ॥ एकदा ते ब्राह्मण
हो, हल खेडे खेत्रें ॥ जावाकुल नूमें हो, नवि जुए नेत्रें ॥ १ ॥ उखेडे
बहु ठेंपाहो, जिहां जाजां जडियां ॥ हल नवि चाले हो, अडके तरु थडि
यां ॥ २ ॥ कुशें पड्यो कुचो हो, वली गोधो गलीउ ॥ ते ताजो तरुणो
हो, मांसाजो बलियो ॥ ३ ॥ पण जाए ते बेसी हो, नवि चाले दमिउ ॥
त्यारें विप्र ते क्रोधें हो, सूधो धमधमिउ ॥ ४ ॥ पराणें ते मारे हो, तो
पण नवि चाले ॥ तव नार्थें जाली हो, बहु आरो घाले ॥ ५ ॥ वासे ने
पासे हो, खंधे खरीएं खारें ॥ जंघ ग्रीवा उदरें हो, बहु माखो आरें ॥ ६ ॥
तव जीन काढीने हो, ते नूमिसुं रह्यो लिपि ॥ वैश्वानरें प्रेख्यो हो, तव थ
यो विप्र खपी ॥ ७ ॥ तव पूढडुं मरडे हो, वली दंतें करडे ॥ शकट बधीने
हो, दंत घणुं घरडें ॥ ८ ॥ तव खेत्रने ढलीए हो, मारे दूरे रही ॥ मोटे म
हास्यूले हो, पूरी तेणे मही ॥ ९ ॥ त्यारे ते आको हो, जव थयो थलि
यो ॥ ठेपां ते तले हो, ते बलद मुउं गलिउ ॥ १० ॥ तो पण ते जडनो हो,
रोष न ऊतरीउ ॥ दाख्यो विशेषें हो, जिम लहेरें दरिउ ॥ ११ ॥ महाक्रो
धने पूरें हो, हृदयांतर रेख्यो ॥ समकितने प्राणें हो, तव ततक्षिण मेख्यो
॥ १२ ॥ तव मिथ्यादर्शन हो, मोहादिकें मली ॥ गले जालीने हो, ते ना
ख्यो नरकें वली ॥ १३ ॥ तिमज नमाड्यो हो, नवनी कोडी गमे ॥ ते
काल अनंत हो, आवे न उंचो किमे ॥ १४ ॥ पंचाशमी ढालें हो, उदय
रतन कहे ॥ समकित विना नवनो हो, कोइ न पार लहे ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सम्यक् दृष्टि कुलें अन्यदा, धनंजय नृपने गेह ॥ रुक्मिणि नामें रा
गिणी, तेहनी कूखें धख्यो तेह ॥ १ ॥ पूरे मासैं प्रसविउं, कुबेर नामें कुमा
र ॥ श्रावक कुल जन्म्या जणी, समकित लाधुं सार ॥ २ ॥ शीघ्र कला
साधी सवे, पाम्यो यौवनवेष ॥ तेज प्रतापें ते तपे, दुसरो जाणे दिनेश ॥
॥ ३ ॥ व्याघ्रनामा एक वाघस्यो, पक्षिपति अति प्रौढ ॥ गंजे न को तस
गढपति, नपुंसक जेम नवौढ ॥ ४ ॥ धनंजय धरपति तणो, दुर्गे वासि
त दुष्ट ॥ मुलक उजाडे महाबलि, परिकर लेइ पुष्ट ॥ ५ ॥ गरढेरे पण ए
हुने, आगे अठे अजीत ॥ वली पड्यो ते तिणे समे, चूरि पमाडे नीत
॥ ६ ॥ कोइक देश दप्यो तिणे, बूब सुणी तिणिवार ॥ ते ऊपरें वाहार च
ढ्यो, कुबेर ते राजकुमार ॥ ७ ॥ दैवयोगें महा दुष्ट ते, आव्यो एहने हा
थ ॥ कोइक जावी योगथी, सकुटुंबें सहु साथ ॥ ८ ॥ दुर्गे निजदल आपिने,
वरतावि निज आण ॥ आव्यो घरें उलट नरें, सहु जन करे वखाण ॥ ९ ॥

॥ ढाल एकावनमी ॥

॥ चित्रोडा राणा रे ॥ ए देशी ॥ गुण गीत गवाते रे, महा महोत्सव
थाते रे ॥ बहु बिरुद बोलाते, कुमर ते आविउं रे ॥ सहु बोले श्लाघा रे,
आवीने आघा रे ॥ दुश्मन दूर जागा, जन मन जाविउं रे ॥ १ ॥ तव अ
वसर जाणी रे, पितु आण प्रमाणी रे ॥ अमरष अति आणी, आव्यो ते
कने रे ॥ द्वेष गजेंइनो जात रे, विश्वानर चात रे ॥ न्हानेरो विख्यात,
जग लहे तेहने रे ॥ २ ॥ अनंतानुबंधी मान रे, शैलराज राजान रे ॥ ए
वे अजिधान, तेहनां जाणो तमे रे ॥ तेहने अनुसरवे रे, नराणो तें गरवें
रे ॥ मुखें इम वरवे, शूरा शिरुं अमे रे ॥ ३ ॥ नयण गगनने गाहे रे, रोम
ऊजा थाए रे ॥ सूर गुण न समाए, तेहना शरीरमां रे ॥ अहंकार अठेह
रे, त्रिचुवनमां तेह रे ॥ न माए तिणे देह, थंजी रह्यो धीरमां रे ॥ ४ ॥ सहु
कोने साखें रे, मुखंथी इम नाखें रे ॥ महारा पिंम पाखें, ए दुष्टने कुण हणें
रे ॥ रांमनी परें टरडे रे, अमारे घरडे रे ॥ राज्य कीधुं जरडे, न जीत्यो ए
किएं रे ॥ ५ ॥ धनंजय पण एह रे, वणिक वृत्ति गेह रे ॥ वेगो रहे नेह,
धरी अन्न प्राठीउं रे ॥ जो हुं न दुउं आडो रे, तो नीजें नीजवाडो रे ॥ इहां
करी जाडो, क्यारे दुए त्राठीउं रे ॥ ६ ॥ गायुं जे गाए रे, इंटनं ते वाहे रे ॥

ते नर तिणो, ठायें थई वाउला रे ॥ निज गाल फूलावी रे, बहु वात व
नावी रे ॥ सहुने समजावी कहे चर राजला रे ॥ ७ ॥ कुमरें कह्यो शिष्ट
रे, पोढो ए पापिष्ट रे ॥ देवें पण छुष्ट, न जाए गंजीठ रे ॥ देवने ए कुमा
र रे, बे विण निरधार रे ॥ एहनो अहो ठार, कियें क्यारें जंजीठ रे ॥ ८ ॥
एहवी सुणी दूजो रे, फूली थई चोलो रे ॥ निज बल लही बहुजो, कुकठ
तणी परें रे ॥ सहुने अण नमतो रे, दान देई मन गमतो रे ॥ मृड गुण
ने वमतो, पढोतो निज मंदिरें रे ॥ ए ॥ मात तात ने गुरुने रे, देवने शु
तथरने रे ॥ न नमे कवीश्वरने, मुखें बोले नहीं रे ॥ नूषण धरी जारी रे,
निज तनु शणगारी रे ॥ वेठक समारी, वेसे ते सही रे ॥ १० ॥ तंबोले
ताजे रे, गल्लस्यल चुन साजे रे ॥ पूरी समाजें, बोले वेतमां रे ॥ अधुरां
वयणां रे, फेरवतो नयणां रे ॥ देखीने सयणां, नही जुए हेतमां रे ॥ ११
॥ त्रिचुवन तृण तोले रे, गणतो इम बोले रे ॥ मुजयी सहि मोले, सुरप
ति सारिखो रे ॥ इम निज परिकरमां रे, वेगो वरवे घरमां रे ॥ नाणो केह
ने हरमां, न जूवे पारखो रे ॥ १२ ॥ एह एकावनमी रे, ढालें ते अनमा
रे ॥ उदय वदे न नमी, आपे केहने रे ॥ विद्यावंत ने शूरो रे, दानेश्वरी
पूरो रे ॥ विण गवैं सनूरो, कहे सहु तेहने रे ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवनपति हवे एकदा, प्रीठवीने परधान ॥ पुत्रनी पासें मोकले, ते
जई कहे तसु थान ॥ १ ॥ तेडे ठे तुम तातजी, कुमरजी मिलवा काज ॥
आवो तिणें आसनतजी, वाट जुए महाराज ॥ २ ॥ वासर बहु वही गया,
दीगं तुम दीदार ॥ तरसे ठे ते कारणो, जिम चातक जलधार ॥ ३ ॥

॥ ढाल वावनमी ॥

॥ हो मतवाले साजना, मुज कोई न ठेडोवे ॥ ए देशी ॥ बोले कुमर
ते वेतमां, मुख नाकतणी अणि मरडी रे ॥ मूठें बल देतो थको, बली
नजर करीने करडी रे ॥ वो० ॥ १ ॥ काम किसुं ठे माहरूं, अहो बलि ए
हने केणें रे ॥ संकटमां नाख्युं किसुं, तेडे ठे मुजने तेणें रे ॥ वो० ॥ २ ॥
जो एहबुं होय तो कहो, इंडादिकने पण बांधी रे ॥ आणी सोपुं एहने. न
जु जाणी तक सांधी रे ॥ वो० ॥ ३ ॥ पण अमे नावूं को कने, अमपानें
पण जो कोई रे ॥ नहीं आवे तो गुं थजे, सेवे मेळ्युं ठे जोई रे ॥ वो० ॥

॥ ४ ॥ काज किछुं कियों नीपजे, आखर महारा पिंम पाखें रे ॥ हूं एह
 वो नथी कोइ देखतो, जे रणथंजीने राखे रे ॥ बो० ॥ ५ ॥ तव मंत्री कहे
 तेहने, जिहां वाजे तुम यस वाय रे ॥ तिहांलगे महाराजा शिरें, शत्रु कोई
 ऊजो न थाय रे ॥ बो० ॥ ६ ॥ जनक जगत अति जालमी, जगमांहे इक तूं
 जायो रे ॥ ताहरी जनितायें तूं सही, शूरां शिरताज कहायो रे ॥ बो० ॥ ७ ॥
 पण ए न घटे बोलवुं, तुम सरिखाने सुणो स्वामी रे ॥ पितृ काजें पण आवुं
 नहीं, ए वातें ठे तुम स्वामी रे ॥ बो० ॥ ८ ॥ ॥ आर्यावृत्त ॥ शौर्य सौंदर्य
 वा, विद्या लक्ष्मीर्वचस्विताऽन्योवा ॥ शोभां नावहति गुणो, विनयालंकारप
 रिहीणः ॥ १ ॥ वसंततिलका ठंड ॥ त्यागोगुणोगुणशतादधिको मतो मे, विद्या
 विनूषयति तं यदि कं ब्रवीमि ॥ पर्याप्तमस्ति यदि शौर्यमपीह किंतु, यद्यस्ति
 ते क्षुवि नयः सगुणाधिराजः ॥ २ ॥ श्लोक ए बे सचिवें कहा, कुमरने शी
 खामण कामें रे ॥ कुमरें पण सूर्यो अठे, आगममां कोइक ठामें रे ॥ बो० ॥ ९ ॥

॥ यतः ॥ आर्यावृत्तं दुःप्रतीकारौ माता, पितरौ स्वामी गुरुश्च लोकेऽस्मि
 न् ॥ तत्र गुरुरिहामुत्रच, सुदुष्करावरप्रतीकारः ॥ १ ॥ इम आगल वलि
 कांई उच्चरे, तव कुमरने तिहां शैलराजें रे ॥ प्रेस्यो तव बोल्यो फरी, गर्वें
 जरी समाजें रे ॥ बो० ॥ १० ॥ रे ज्ञानदग्ध गमार तूं, अमने शिक्षा शी आपे
 रे ॥ त्रिचुवन तत्व लहुं अमें, जीते कोई अमसुं जबापें रे ॥ बो० ॥ ११ ॥
 ते माटे ताहारा बापने, जई शीखामण जांखे रे ॥ जिम थाए ए पाधरो,
 उणिम कांई मति राखे रे ॥ बो० ॥ १२ ॥ इम कहीने गले जालीने, का
 ढी मेढ्यो तव तेहो रे ॥ जई कहे ते महाराजने, संबंध सवे धुर ठेहो रे
 ॥ बो० ॥ १३ ॥ उदय रतन इम ऊचरे, बावनमी ए में बोली रे ॥ ढाल गु
 मानी लोकने, गमजे जो जो दिल खोली रे ॥ बो० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव चिंते ते नूपती, अहो मुऊ पुत्र अत्यंत ॥ अहंकारें ए आवस्यो,
 जिरती कसि न लहंत ॥ १ ॥ राज तज्युं तिण कारणें, वसवुं मोहने रा
 ज ॥ हवे मुऊने जुगलुं नथी, साधुं पर नव काज ॥ २ ॥ इम चिंती अंग
 ज प्रते, रंगे देवा राज ॥ सामग्री सघली सजी, मोहें ते महाराज ॥ ३ ॥
 गोप्य राखी ते गेजिसुं, प्रेस्ये बली प्रधान ॥ तनुजने एक दिन तेडवा, रा
 ग वजें राजान ॥ ४ ॥ तिंहा जई ते कहे तेहने, कोईक काज विशेष ॥

तात तेडे ठे तुमने, आवो शीघ्र कृण एक ॥ ५ ॥ शैलराजा संकेतथी,
अनुक्रमें एकाएक ॥ अपमान देई अवगण्यो, कुमरें मंत्री ठेक ॥ ६ ॥ अ
वहेव्यो सामंत गण, मंमलिक सेव्या धूल ॥ जे जे आवे तेडवा, ते तोल
लहे अकतूल ॥ ७ ॥ तव तसु माता मोकली, निपट निचंढी तास ॥ पण
पुत्र स्नेहें न उंसरे, अनेक करी अरदास ॥ ८ ॥ पाय पडी जिम तिम
करी, माए महिपति पास ॥ अति कष्टें ते आणित, तव नृप थयो उल्लास ॥ ९ ॥

॥ ढाल त्रेपनमी ॥

॥ पांच सोपारी ले हाथें ॥ ए देशी ॥ तव नरपति निज पास, आसन
एक मंमावीयुं जी ॥ ते ऊपर बेठो कुमार, रेष न अंग नमावीयुं जी ॥ १ ॥
जाखे तव नृपाल, सूरगुणे संसारमां जी ॥ जस तुज व्याप्यो जोर, नावे
जस कोई हारमां जी ॥ २ ॥ देश देशथी दूत, कन्यादान काजे सही जी
॥ राजवीथें मन रंग, मोकव्या ठे तुम गुण लही जी ॥ ३ ॥ पूरो मनोरथ
तास, ए राज्य तुमारुं संग्रहो जी ॥ अमे थासुं अणगार, प्रजाने तुमे निर्व
हो जी ॥ ४ ॥ तव शैलराजें श्रवणोह, मंत्र गुमाननो मेलोड जी ॥ त्यारें
चक्रुटी चडावी जाल, उत्तर तिणें इम दिउ जी ॥ ५ ॥ रजसरखो ए रा
ज, गुं आपो तुमे अमने जा ॥ एवां तो राज सतेक, प्रगट करी दिउं तुम
ने जी ॥ ६ ॥ इम कही पगनो प्रहार, आसन ऊपर मारीने जी ॥ ऊठी
नीसखो बार, वन जावुं मनें धारीने जी ॥ ७ ॥ अयोग्य जाणी तत
खेव, सम्यक् दर्शनें ते तज्यो जी ॥ मोह राजाने साथें, तव सहसा आ
वी जव्यो जी ॥ ८ ॥ एकलो अटवीमांहि, पहोतो ते तजि गेहने जी ॥
नील नामें लघु जात, राज्य दीधुं नृपें तेहने जी ॥ ९ ॥ पोतें लेई संयम
जार, शिव पद पाय्यो अनुक्रमें जी ॥ हवे ते कुवेर कुमार, एकलो अटवी
मां जमे जी ॥ १० ॥ चित्र नामें एक चंम, ते व्याघ्र पक्षिपति सुत तदा जी ॥
युद्ध समय गयो नासि, ते वनमांहे वस्यो मुदा जी ॥ ११ ॥ तेणें दीगो ते
कुमार, तीरें माखो तव ताकिने जी ॥ पामी मरण अकाल, नरकें गयो
मद ठाकिने जी ॥ १२ ॥ मन्नादिकनी गतिमांहि, काल अनंतो घेरियो जी
॥ त्रेपनमी ढालें तेह, उदय कहे उदे करियो जी ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥ महापुर नगरे मेलिउं, कर्म ते वलि काढि ॥ धनाढ्य अ
ष्टिने घरे, पूरो तेह धनाढ्य ॥ १ ॥

॥ ढाल चोपनमी ॥

॥ साहिबो रे माहरो ऊलि रह्यो जागोयें ॥ ए देशी ॥ पदम नामें ति
हां थापित रे, आजन्म यकी ते बाल ॥ अनंतानुबंधि मायाबलें रे, मा
यावी अति असराल ॥ पोढो रे प्राणी जो जो मायानो पास ॥ १ ॥ राग
कैसरी जीते सुता रें, बहुली जस बीजुं नाम ॥ तेहने उदयें ते थयो रे,
एक कपट कलानुं धाम ॥ पो० ॥ २ ॥ बालपणें पण बहुविधें रे, ठोकरा
ने ठेतरी तेह ॥ खाबुं धूती खाये सवे रे, जेहना बलनो नावे ठेह ॥ पो०
॥ ३ ॥ साधु स्वभाव जाणो सद्गु रे, सुणि वचन तणा विलास ॥ मोटो
थयो तव मायने रे, बापने पण पाडे पास ॥ पो० ॥ ४ ॥ जाईने पण जो
लवे रे, जगनिने जमाडे जोर ॥ परिजनने पट घे घणां रे, करी कपट क
ला कठोर ॥ पो० ॥ ५ ॥ धूते धर्म दाता प्रतें रे, मित्रसुं मांमे महा कूड ॥
देवनी पण खोटें दिलें रे, महास्तवना करी ते मूढ ॥ पो० ॥ ६ ॥ निवेद
मोदक ले हरी रे, अंगलूहणा घंटा आदि ॥ कहांतर घाली गठे रे, माने नहिं
किमे अपराध ॥ पो० ॥ ७ ॥ साचो किहांए न ऊतरे रे, कोइ न लहे मन
अनिप्राय ॥ वंच्याविण मेले नहीं रे, कुण परजन स्वजनने माय ॥ पो०
॥ ८ ॥ जनकादिक जाणो इश्यो रे, तेडी तेहने गुरुपास ॥ आवीने इम
उचखुं रे, एक अवधारो अरदास ॥ पो० ॥ ९ ॥ जगवन अमारे कुलें रे,
आजलगे एहवो कोय ॥ नर मायावी न नीपनो रे, सेवक पण एहवा न
होय ॥ पो० ॥ १० ॥ महेर करीने ते वती रे, एहवो आपो उपदेश ॥ मा
यावीपणुं मूकिने रे, कुलवटें चाले सुविशेष ॥ पो० ॥ ११ ॥ चोपनमीयें
चेतजो रे, ढालें सद्गु धरमी लोक ॥ धूर्तपणुं जोतां धरा रें, आखर उपा
ये सोक ॥ पो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव गुरु करुणा आणिने, धर्म कथा कही धीर ॥ माया शील मान
वतणी, सद्गु मनें धरे अधीर ॥ १ ॥ अपराध जो न करे किश्यो, तो पण
सर्पनी पेर ॥ आशंका मन ऊपजे, सद्गुने जाणी जहेर ॥ २ ॥ मायावी
बलि मानवी, अधम कुलें अवतार ॥ मरि पामे महिलापणुं, डकरगरुजी
अपार ॥ ३ ॥ इम ते प्रतिबोध्यो यको, दिन केताइक तांइ ॥ मूके माया

वीपणुं, कांश्क कर्म सहाय ॥ ४ ॥ मिथ्या दर्शन बल घट्यो, तव समकि
तनी सेव ॥ करतां दिन केता गया, हरखें सुणो सहु हेव ॥ ५ ॥

॥ ढाल पंचावनमी ॥

॥ समवसरण त्रिचुवन पति सोहे ॥ ए देशी ॥ एक दिन तस उपनें
विसवासें, पिताएं राख्यो ते पासैं हो ॥ पोतें सुंपी एक वासरें, जनक ज
मवा निजघरें ॥ पहोतो जिहारे उलटनरें, श्रोता सुणजो ते अवसरें ॥
जो जो पास मायानो ॥ १ ॥ घोडो खेलावतां नृपना करथी, मुझा रत्न
पड्युं धरती हो ॥ मूसी लीधुं ते केणें, लेई देखाड्युं तेणें ॥ पदमने हट
श्रेणें, देखि उलख्युं एणें ॥ जो० ॥ २ ॥ अवसर जाणी पूर्व मायाएं, तव
ते प्रेयो तिणें ठायें हो ॥ लेतुं अलंकार एह, मुऊ बलें सस्नेह ॥ हीये हर्ष
धरेह, दीये उत्तर गुणगेह ॥ जो० ॥ ३ ॥ कयन धखुं तेहजुं एणें मनमां,
तव मिथ्या दर्शन तेहना तनमां हो ॥ मोह सहित संक्रमिउ, तिहारें स
मकित वमिउ ॥ अल्पभूलें तव गमिउ, नूषण लीधो अण मविउ ॥ जो०
॥ ४ ॥ तातने पण कांश् न कहुं कपोतें, प्रबन्न राख्यो पोतें हो ॥ तव
नूपें ढंढेरो, पुरमां फेख्यो सवेरो ॥ मुझा रत्नए मेरो, जे कोई आपे वहेले
रो ॥ जो० ॥ ५ ॥ ते निर्दोष थई साबाशी लेजो, नहिं तो प्राण सहित मु
झा देजो हो ॥ तव सारुं ते नगर, थयुं चिंतायें विगर, जिम आगमां अगर,
थाये बलीने ऊगर ॥ जो० ॥ ६ ॥ पाडोशियें ते कांई वात जणावी, थना
ढय शेठने आवी हो ॥ तव ते एकांतें धरी धरी, पूढे पुत्रने फरी फरी ॥
कांन ढांकी हे हरी हरी, एणुं वोजो ठो अरी अरी ॥ जो० ॥ ७ ॥ एहवो
कुण थइसाहस जागी, मरण जिये मुखें मागी हो ॥ महर्दिक लोकें पिता
यें, पुरजन पडोसी मायें ॥ अनेक अनेक उपायें, तेहने बुज्यो त्यायें ॥
॥ जो० ॥ ८ ॥ जुनी वंसनी जडने न्यायें, अनिप्राय तेहनो न जणाये हो
॥ इकदिन राज जंमारी, जवहरीमां शिरदारी ॥ तेहनो मित्र एक चारी,
परदेशी विवहारी ॥ जो० ॥ ९ ॥ कोईक कामविशेषें त्यांहि, आव्यो ते उ
ठाहिं हो ॥ जंमारीने संकेतें, थई वणजारो हेतें ॥ पदम पासैं ते प्रीतें, प
होतो कपटेंसुं रीतें ॥ जो० ॥ १० ॥ कहे ते तेडी एकांते, सिंहलेश्वर नृ
कंते हो ॥ मुझारत्नने कामे, मुऊने प्रेयो ए गामें ॥ जो होए तमारे धामें,
देखाडो तो आ ठामें ॥ जो० ॥ ११ ॥ मूज मुखें तुमे मांगसो जेतो, अ

मे आपसुं तेतो हो ॥ तव ते पदम विचारे, एहने आपे निरधारे ॥ जासे
देश उतारे, प्रगट नहीं आए किहारे ॥ जो० ॥ १२ ॥ इम चिंती ते देखाडे निज
हाथें, राज पुरुष तिहां तेहवे साथें हो ॥ जंमारीनी ते साने, पकडी आ
वी ते यानें ॥ व्याना सहित राजाने, जई सोंप्यो पदमाने ॥ जो० ॥ १३ ॥
प्राणांत लगे दीधो प्रहार, अनेक विधनो मार हो ॥ मरी काल अनंत, न
वमां नमिउ ते जंत ॥ पंचावनमी ए तंत, ढाल उदय कहंत ॥ जो० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जयपुर नगरें अन्यदा, आवक कुल श्रीकार ॥ धनदत्त धामें ते ययो,
सुत सोमदत्त उदार ॥ १ ॥ सुकुल संयोगें पामिउ, सम्यक् दर्शन संग ॥
पण निर्धन धातो फरे, धन काजें धरी रंग ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ १०२३ ॥

॥ ढाल ठपनमी ॥

॥ चांदलीउने उग्यो रे हरणी आयमी रे ॥ ए देशी ॥ धननें काजें रे
ते धातो फरे रे, संवल हीण सदीव रे ॥ तैलादिक रे वणिज करे वहीरे,
आपद सहे अतीव रे ॥ ध० ॥ १ ॥ इणि परें करतां माया गांठडी रे, गर
यनी कांइक गांठ रे ॥ घणो कालें रे बाजी तेहने रे, पाधरी आवी कोई आं
ट रे ॥ ध० ॥ २ ॥ व्यापार तिहारे रे कणनो करे रे, तव राग केसरी धाय
रे ॥ अनंतानुबंधी रे लोच तिहां मोकव्यो रे, चल जेहनो नडवाय रे ॥ ध०
॥ ३ ॥ बहुली केरो रे जे लघु बंधवो रे, सागर बीजुं जस नाम रे ॥ तनुज
ते जाणो रे राग केसरी तणो रे, तेहना तनुमां वश्यो ताम रे ॥ ध० ॥ ४ ॥
दामनी तिहारे रे ते सोमदत्तने रे, इच्छा वाधी उदाम रे ॥ वणिज वधास्या
रे तव बहु जांतिना रे, सहस्रपति ययो ताम रे ॥ ध० ॥ ५ ॥ लघु ड
ख सहेतां रे ययो लखेश्वरी रे, दिन केता इक ठेह रे ॥ कोडि क्लेश वेठी
रे वलि केते दिनें रे, कोटिध्वज ययो तेह रे ॥ ध० ॥ ६ ॥ जिमजिम वाधे
रे वैजव तेह्यी रे, वमणो वाधे तिम लोच रे ॥ अगनि न ध्राए रे जिम ज
ग इंधणें रे, तिम लोचनो दीजे नहि योच रे ॥ ध० ॥ ७ ॥ अतिशय लोचनें रे दे
वने अवगणो रे, गुरुसुं राखे ते गाढ रे ॥ सेव्यो पण नापेरे दमडी केहने
रे, कोडी काजें करे राढ रे ॥ ध० ॥ ८ ॥ उपदेश देतारे मनें आंटी नजे
रे, धर्मने कामें धरे ढील रे ॥ पापने ठामें रे पुरुषातन फोरवे रे, दान देतां
करे अडखीज रे ॥ ध० ॥ ९ ॥ समकित तिहारें रे रखुं वेगलुं रे, मिथ्या

दर्शनने मोह रे ॥ सपरिवारें रे तिहां आवी वस्या रे, तव वाधी तेहनी
सोह रे ॥ ध० ॥ १० ॥ दिज दोडावी रे बहु देशावरें रे, विध विधना व्य
वसाय रे ॥ मोटा मोटा रे तिणें तव मांनिआ रे, जलवट थलवटें धाय रे
॥ ध० ॥ ११ ॥ क्लेश साथें रे वाधी संपदा रे, केइ रत्ननी कोडी रे ॥ तृष्णा
पूरें रे तिणे मेली तदा रे, अंगथी आलस बोडी रे ॥ ध० ॥ १२ ॥ उदयर
तन इणि परें उचरे रे, ए ठपनमी ढाल रे ॥ परखी जोतारें मोहना सैन्य
मां रे, लोच जुंमो चंमाल रे ॥ ध० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तो पण तृष्णा नवि मिटे, अर्थ उपायो जेह ॥ रखोपुं करतां तेहनुं,
निइ नावे नयणोह ॥ १ ॥ रात दिवस जूरण रहे, लेखुं जूए लखवार ॥
बिलाडीना बच्चा परें, फेरवे अर्थ अपार ॥ २ ॥ बदाम काजें त्यजे बापने,
मातने मूके दूर ॥ याचक लागे जहेरसो, जोजन न करे जूर ॥ ३ ॥ तो
ली मापीने गणी, जोइ आपे तेह ॥ घण कष्टें घर खरच पण, तिल पापड
थयो तेह ॥ ४ ॥ खाए खोरूं धान ते, नहुं न खाए रेष ॥ हाथो हाथें
आपतां, प्रतीत न पामे एष ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ १०४१ ॥

॥ ढाल सतावनमी ॥

॥ मोरा आदि जिन देव देखी तुजने आनंद जयो ॥ ए देशी ॥ मुजाइ
जाइने तिणे, एकदा निज आथ ॥ कोडि गमे सोंपी किमें, लोचने परमा
थ ॥ जो जो लोचनां काम ॥ लोच जुंमो एह जुंमो दरिउ लह्यो ॥ १ ॥
नाणानुं ते लेखूं करतां, बहु कीया तव पंच ॥ पूरा न पडे तेहने काजें, थ
ई खिंचा खिंच ॥ जो० ॥ २ ॥ पग बंधीने लेखूं करतां, वही गया दिन
सात ॥ मुजाई ते मृत्यु पास्यो, विसूचिका संघात ॥ जो० ॥ ३ ॥ तव ड
ष्टमां शिरदार तेहने, लोक कहे ए लंम ॥ बढ्या हाथनो बिरुद एहवुं, वली
कहे करचंम ॥ जो० ॥ ४ ॥ प्रसिद्ध एहवी परवरी रे, आप्युं तेहनुं कोय
॥ हाथमां न जाले हाहा, लोचें गुं गुं होय ॥ जो० ॥ नगरमांहे एकदा
तिहां, मुंघो थयो काठ ॥ खेरनी महा खोट पडी, नहीं आव्यानो घाट ॥
जो० ॥ ६ ॥ सागरें तव प्रेखो तेहने, कां मेहजियें लाज ॥ हिमत हिए
राखतां, उंमलिमांहे आन ॥ जो० ॥ ७ ॥ तनुजने पण ते न धीरे, का
ई नापे काम ॥ रखे जाणो-ए माहरो, डष्ट वेरे दाम ॥ जो० ॥ ८ ॥ पांच

सैं सकट लैइ, लोचने उब्बांहि ॥ स्वजनलोकें वारतां ते, गयो अटवीमां
हि ॥ जो० ॥ ए ॥ काष्ट तिहां मजूर कापे अरहा, परहा को क्यांहि ॥
एकाकी तें आप जइ, बेगो तरुबांही ॥ जो० ॥ १० ॥ दैवयोगें दुष्ट
तिहां, आब्यो एक बाध ॥ देखी सोमदत्तने तिणें, माख्यो जोइ लाग ॥ जो०
॥ ११ ॥ विलपतो विलुरी नाख्यो, नखें नस ताणि ॥ एकेंडियादिकमांहे
जई, उपनो ते प्राणी ॥ जो० ॥ १२ ॥ वलि तिहां जवनी ते कोडी, न
मिउ काल अनंत ॥ उदये ए ढाल कही, सतावनमी तंत ॥ जो० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥ ॥ समकित दुर्जेन पामिने, इणि परें वार अनंत ॥ बल
हीणो ते बापडो, जगमां हाख्यो जंत ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १०५५ ॥

॥ ढाल अछावनमी ॥

॥ सुसाधु गुरुसही मोरे मन माने ॥ ए देशी ॥ किहां एक रागें किहां एक
द्वेषें, किहां एक अनंतानुबंधि ॥ क्रोध मान माया लोचयोगें, समकित न
शक्यो संधि ॥ जगतमां जो जो मोहनो जोरो ॥ १ ॥ बीजे पण एहवे जव
बहुजे, पामिने नीगमिउ ॥ समकित सुरतरु सरिखो सहेजे, दुर्गति दुखें
तिणें दमिउ ॥ ज० ॥ २ ॥ किहां एक शंका दोष संयोगें, अने वली अ
तिचारें ॥ किहां एक क्रीडा कामविकारें, किहां एक कुटंबने नारें ॥ ज०
॥ ३ ॥ किहां एक वद्वज्जतणें वियोगें, धन नाशादिक सोगें ॥ किहां एक
परदल जयप्रयोगें, किहां एक रागने योगें ॥ ज० ॥ ४ ॥ किहां एक दुर्गंठा
दारिद्र नावें, पुरुष स्त्री नपुंसक वेदें ॥ किहां एक संगें व्यसनने रंगें, किहां
एक कुशास्त्रने चेदें ॥ ज० ॥ ५ ॥ इम प्रत्येकें काल अनंते, नरजव ल
ही लही हाख्यो ॥ समकित रतन चिंतामणि करथी, संसार तिणें वधाख्यो
॥ ज० ॥ ६ ॥ मोह राजाने जोरें करीने, सम्यक् दर्शन साथें ॥ पूरी जिहां
तिहां न प्राति बंधाणी तिणें, दुःख लह्यां तेह अनाथें ॥ ज० ॥ ७ ॥ क्षेत्र
पट्योपम असंख्यात नागें, प्रदेश राशि प्रमाणे ॥ समकित फरस्या पठी व्यो
प्रीठी, जव कीधा ते प्राणि ॥ ज० ॥ ८ ॥ अछावनमी ढाल ए बोली, उ
दयरत्न कहे आगें ॥ सबंध ए सावधान यइने, श्रोता सुणजो रागें ॥ ए ॥

॥ दोहा ॥

॥ विजय खेटपुरें अन्यदा, धर्म श्रेष्ठिने गेह ॥ सुंदर नामें सुत थयो,
जीव संसारी तेह ॥ १ ॥ सुगुरु समीपें श्रुत सुणी, समकित धरी सुजाण

॥ विचरे जिन मारग विधैं, धरतो व्रत पचखाण ॥ १ ॥ कर्मैं तव करुणा
करी, धर श्रुत अथ्यवसाय ॥ तदरूप करवाल तसु करैं, आप्युं तेणे ठाय
॥ २ ॥ मोहादिक महा शत्रु जे, शरीरतणा तिणें अंश ॥ अधिकतर ठेदे
तदा, करतो कर्म प्रशंस ॥ ४ ॥ जीनाकुल जागा तदा, अप्रत्याख्यानाव
रण ॥ कषाय ते करवालथी, जिम सिंह आगे हरण ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्श
न तव सचिवैं, सुगुरु पासैं लेह ॥ चारित्र धर्म महा चक्रवर्त्ति, देखाड्यो
नयणेह ॥ ६ ॥ गुरें तव गुण तेहना कह्या, चारित्र धर्मने जेह ॥ सुवि
धें सेवि सहजें लहे, सुर नर शिव सुख तेह ॥ ७ ॥ वली विशेषें वर्णव्या,
गुरुराजें गुण तास ॥ तव सुंदरें सो स्वामी कखो, अंगें धरि उद्धास ॥ ८ ॥

॥ ढाल उंगणसाठमी ॥

॥ कर जोडी रही ॥ ए देशी ॥ समकित धारी सांजव्यो, चारित्र धर्म
चूपाळें रे ॥ योग्य जाणी तव तेहने, परणावी उजमालें रे ॥ स० ॥ १ ॥
देशविरति लघु कन्यका, तेहने संगें ते धारे रे ॥ नाहक त्रस जीव नवि
हणुं, डुविधि त्रिविधि हुं किहारें रे ॥ स० ॥ २ ॥ स्थूल प्राणीने जालवुं, वलि
वरजुं अतिचार रे ॥ वध बंधन ठेदन नवि करूं, न जरूं वधतो नार रे ॥
॥ स० ॥ ३ ॥ जात पाणी रोकूं नही, ए पांचे मन शुद्ध रे ॥ अतिचार ते
पण सदा, व्रत राखवानी बुद्धें रे ॥ स० ॥ ४ ॥ इम करतां हवे एकदा,
पिता तेहनो पढीनो रे ॥ तव घरना कारजारमां, सुंदर रहे ते जीनो रे ॥
स० ॥ ५ ॥ अवसर त्यारे उजखी, पासैं तेहने प्रेखी रे ॥ स० ॥ निस्तुं
सता मोहादिकें, जे व्रतने नाखे उवेखी रे ॥ स० ॥ ६ ॥ तसु संगें ते आ
दरे, निर्दयपणुं अतागें रे ॥ लंघावे ते लोकने, धन जे पासे मागे रे ॥
स० ॥ ७ ॥ वध बंधन ताडन करे, कोइ मरे अकलाइ रे ॥ इम करतां नि
र्धन थयो, तव राज्य कामूं व्ये धाइ रे ॥ स० ॥ ८ ॥ तव हिंसा प्रगटी हे
जसुं, अप्रत्याख्यानावरण रे ॥ क्रोधादिक पण थया ठता, अधम जेहनां
आचरण रे ॥ स० ॥ ९ ॥ व्रतनी जागा तव वासना, बंधनं केहने बंधे रे
॥ ताडे तरजे ने हणें, धर्म त्यजि पड्यो बंधे रे ॥ स० ॥ १० ॥ देशविरति
डुलही तदा, अलगी रही तेहथी रे ॥ पण कुलक्रम मूके नही, बूटी न
शके जेहथी रे ॥ स० ॥ ११ ॥ देव वंदे देहरासरें, पदपाती अई पूजे रे ॥ जिन
दर्शन करे दिन प्रतें, दिल नवि राचे दूजे रे ॥ स० ॥ १२ ॥ नरकें न गयो ते

वती, पण देशविरति विराधी रे ॥ वलि समकित विराधितं, तेणें मरी ते
अपराधी रे ॥ स० ॥ १३ ॥ जुवनपतिमां ऊपनो, हीन जाति थयो देव
रे ॥ नव अनंता वलि नम्यो, ते जाणो जिन देव रे ॥ स० ॥ १४ ॥ उदय
रतन कहे अहो नवी, उगणसाठमी ढालें रे ॥ समकितथी चूको रखे, जेणें
पडियें नव जालें रे ॥ स० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ शालिजन् विवहारितं, समकित दृष्टि तास ॥ अंगज ते थयो एकदा,
माणिजन् नामें तास ॥ १ ॥ समकित तिहां सहेजे लह्यो, देशविरति वरि
दार ॥ स्थूल मृषावाद विरमण, व्रत कसुं अंगीकार ॥ २ ॥ सर्वगाथा १०९०

॥ ढाल साठमी ॥

॥ शुं करियें जो मूलज कूडुं ॥ ए देशी ॥ कन्या गो जूमि थापण मो
सो, कूडी साखने कूडो दोसो ॥ इत्यादिक जे जूठां मोटां, डुविध त्रिविध
न बोले खोटां ॥ १ ॥ बीजुं व्रत साधे इणि जातें ॥ अतिचार पांच त्यजे
मन खातें ॥ सहसातकारें आज न बोले ॥ स्वदार तणुं वलि गुह्य न खो
ले ॥ २ ॥ कूडो उपदेश ने कूडो लेख ॥ अज्ञात कांड न बोले विशेष ॥
ए पांचे अतिचारने त्यजतो ॥ व्रत बीजाने रहे ते नजतो ॥ ३ ॥ एक दि
न जनक गयो अन्य हाटें ॥ कोइक वस्तु लेवामाटें ॥ तव मोहादिक प
माडवा होन ॥ अप्रत्याख्यानावरण जे लोन ॥ ४ ॥ मृषावाद आदे न
ट सोई ॥ तेह पासे मेव्या तक जोई ॥ तेहतणे आगमनें एह ॥ वणिज
काज वदे अलिक अठेह ॥ ५ ॥ पाडोसीनुं वस्त्रादिक व्यावे ॥ वमणो ला
न ते पोतें खावे ॥ पोतानुं आपे परहार्यें ॥ बहु मूल खावा पर मार्यें ॥
॥ ६ ॥ ग्राहक जो पूठे सुण सेव ॥ शुं एहनुं मूल लेसो नेट ॥ तव ते क
हे अमें कह्यो जेतो ॥ सोगन सेंती जेसुं तेतो ॥ ७ ॥ तव ग्राहक कहे
बोलोने साचुं ॥ एक मूल कहो तो अमे राचूं ॥ तव कहे कहुं तुं निरधार,
एतामांहि नहीं फेरफार ॥ ८ ॥ वारु तमे ए लेसो केते ॥ ग्राहक कहे अमे
जेसुं एते ॥ तव सेव कहे ए मूर्खें जो आपुं ॥ तो घर अमे शुं ग्रहणे थापुं
॥ ९ ॥ इत्यादिक बोली वंकाई ॥ जोजा लोकने मेजे वाही, मनसुं मूल ते
साचूं मानी ॥ जाच आपी ते जाए अज्ञानी ॥ १० ॥ उदयरत्न कहे साठमी

ढालें ॥ जिम तिम लोकने नाखे जालें ॥ लोनिउ नर जगमां लख बातें ॥
पण जयकारो न लहे दिनरातें ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥ समय लही सागर तदा, इम तसु दे उपदेश ॥ जूतुं तूं शुं
जंपता, शंकायें सुविशेष ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ ११०३ ॥

॥ ढाल एकसठमी ॥

॥ गोकुल गामने गोंदरें रे ॥ ए देशी ॥ जूतुं बोलतो जोखमां रे, मलि
मलि शुं करे मांम ॥ माहुरा वाहला रे, मृषावाद वदे इश्युं रे, लोनें प्रे
खो तें लांम ॥ मा० ॥ जू० ॥ १ ॥ फेरव्यो तुं बोले फखुं रे, नथी लहेतो
कांइ न्याय ॥ मा० ॥ घरनुं खरच बहु उंहुं रे, प्रचूर नांमां जराय ॥ मा०
॥ जू० ॥ २ ॥ वाणोतरी वली आपवी रे, करवा जोगोपजोग ॥ मा० ॥
बेसराणि बहु बाजारमां रे ॥ जोडवा विवाहादिक योग ॥ मा० ॥ जू० ॥
॥ ३ ॥ साचूं बोलतां सोंखिया रे, लहियें न जान अपार ॥ मा० ॥ अलि
क अठे अक्षय निधि रे, केतेक ठामें निरधार ॥ मा० ॥ जू० ॥ ४ ॥ यतः
श्लोकः ॥ वाणिज्ये परमो नीवी, वेद्यानां परमो निधिः ॥ लिंगीनां परमा
धारो, मृषावाद नमोस्तुते ॥ १ ॥ जूतूं बोले बीजा बहु रे, तेहनी यासे
जे पेर ॥ मा० ॥ गति आशे माहरी पण तेहवी रे, वणिजने साचने वेर
॥ मा० ॥ जू० ॥ ५ ॥ ते पण कानें कांई तूं धरे रे, जे मुखथी बके ए मूंम
॥ मा० ॥ पर घर सूरु पिमिया रे, अखंम एहनां पाखंम ॥ मा० ॥ जू० ॥
॥ ६ ॥ न घर बारा नकरा सदा रे, सुखें आपे ए शीख ॥ मा० ॥ पण क
हुं एहनुं जे करे रे, ते आखर मागे जीख ॥ मा० ॥ जू० ॥ ७ ॥ माथुं मुं
मावबुं जो होय रे, तो मुंमना मानियें वयण ॥ मा० ॥ सोहेबुं न रहेबुं सं
सारमां रे, जोने उघाडिने नयण ॥ मा० ॥ जू० ॥ ८ ॥ उपदेश तेहना
ते सांजली रे, अलिक बोले निशंक ॥ मा० ॥ व्रत जागुं वीजे वीसारे, देश
विरति नाठी लहि वंक ॥ मा० ॥ जू० ॥ ९ ॥ देव पूजादिक आचरे रे,
अनुक्रमें पूरी ते आय ॥ मा० ॥ हीन व्यंतर ते उपनो रे, समकित चष्ट
महिमाय ॥ मा० ॥ जू० ॥ १० ॥ किहां मुंगो किहां बोंबडो रे, कंठ तालु
जीज दंत ॥ मा० ॥ अधर रोग दुर्गंधता रे, एहवा मुख रोग लहंत ॥ मा०
॥ जू० ॥ ११ ॥ किहांयें बोड्युं गमे नहिं रे, डःस्वर सहु रहे दूर ॥ मा०
॥ नर नव पामी एहवा बहु रे, पीडा दीठी प्रचूर ॥ मा० ॥ जू० ॥ १२ ॥

नरक तिर्यंचमां ते नम्यो रे, एणी परें काल अनंत ॥ मा० ॥ एकसठमी
ढालें उदय वदे रे, जूवें वाह्यो ते जंत ॥ मा० ॥ जू० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एक दिन ते वलि ऊपनो, वणिक आवकनो पुत्र ॥ सोमनामें अति
सुंदरुं, समजे सघला सूत्र ॥ १ ॥ धण कण सोवन रजत रस, इंधण वस
न तृण आदि ॥ वादर अदत्त न आदरे, डुविधि त्रिविधि आढ्हाद ॥ २ ॥
त्रीजुं व्रत नजे सर्वथा, स्थूल अदत्तादान ॥ अतिचार पंच वरजे सदा,
तेहमां थई सावधान ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १११८ ॥

॥ ढाल वासठमी ॥

॥ हरि गुण गातां लाज लागे तो लागजो रें ॥ ए देशी ॥ चोरनी आ
णी वस्तु, न व्ये चित्तसुं लही रे ॥ न व्ये चित्तसुं लही रे ॥ चोरीने काजें
क्यारे साहाय्य, वली आपे नही रे ॥ व० ॥ १ ॥ उलंघे न राज्य विरु
द्ध, आपद पद ते कदा रे ॥ आ० ॥ कूडा तोलने कूडां मापके, वरजे ते
सही रे ॥ व० ॥ २ ॥ सरसमां निरस न जेले, क्रियाणां केलवी रे ॥ क्रि०
त्रीजुं व्रत पाले तेह के, इम मन मेलवी रे ॥ ६० ॥ ३ ॥ बहली सागर वेदते,

नवमां नमियो नूर ते, क्लीब अई पढे रे ॥ क्ली० ॥ १३ ॥ बोली वासवमी
ढाल, ए उदय ते ऊचरे रे ॥ ए० ॥ धन्य सदा नर तेह, जे धर्म हृदय
धरे रे ॥ जे० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपनो पुनरपि अन्यदा, धनबहुल इए अनिधान ॥ समकित धा
री श्राद्धते, पंचम अणुव्रतवान ॥ १ ॥ खेत्र वास्तु रूप्य हेम धन, धा
न्य द्विचतुष्पद कुप्य ॥ परिमाण तेहनुं ते करे, चितमांही धरि चूंप ॥
॥ २ ॥ योजन दान बंधन वली, कारण नावादिक ॥ अतिचार पांचे पृ
थक, तेहना लहो तहकीक ॥ ३ ॥ दुर्गम कांई लही एहनो, विवरी कहुं
विचार ॥ सजाजन सहु सुणजो तुमै, नेहेंसुं नर नार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १ १३६ ॥

॥ ढाल त्रेसवमी ॥

॥ गोडी रागें जकडीनी देशीमां ॥ खेत्र वास्तु परिमाणथी, अधिक तणी
उठायें जी ॥ पासैनां लेई प्रेमसुं, एक करें उठाहे जी ॥ आगल पाठलनां
प्रहे उठाहे, एक करे जे योजना ॥ वाडी वरडी टालीनें ते, नावेंसुं सुणो
नवि जना ॥ अतिचार पहेलो एह प्रीठयो, पांचमें व्रत शुन मती ॥ अति
चरी जे अधिक लोचें, खेत्र वास्तु प्रमाणथी ॥ १ ॥ तार अने सोना त
णो, नियम करे जे नेहथी जी ॥ चोमासादिक समय लगें, अधिक न रा
खुं एहथी जी ॥ अधिक न राखुं एहथी, इम त्रेवडी मनैं अर्गला ॥ पढे
नृपादिक मोज योगें, आथ पामी अर्गला ॥ स्वजनादिकने सोंपी ते फ
री, संग्रहें धरि मोह घणुं ॥ इणि परें याए नियम रुढुलुं, नार अति सो
नातणुं ॥ २ ॥ धन धान्यादिक मान जे, उलंगे अति लोचें जी ॥ वृद्धि दे
खी मूर्छा लगें, मनमां जाए न थोचें जी ॥ मन न थोने लाज जाणी,
पोतानुं करी पर घरें ॥ यापे तथा निज जनने आपे, एम बहु बंधन क
रे ॥ मुंमादिक वलि बांधे मोटा, इणि विधें अज्ञान जे ॥ अतिचरी अतिचार
त्रीजे, धन धान्यादिक मान जे ॥ ३ ॥ द्विपद चतुष्पदमां नथी, जे तृष्माने
जोरें जी ॥ प्रसव लही पशु बालनो, अवधि अपूगे चित चोरी जी ॥ चित
चोरी धरे पर घरें इम, कारणे अवसर लही ॥ पढे आणे घरें पोताने, निं
दाने अवसर लही ॥ अतिचार चोथो एह प्रीठयो, सुगुरुवचनें ज्ञानथी
॥ लोचें जे इम मन न मगावे, द्विपद चतुष्पद मानथी ॥ ४ ॥ कुप्य शय

नासन आदि दे, जाजन शस्त्र कचोलां जी ॥ दश पंच ते मेली मोकलां,
वाकी नियम बहुलां जी ॥ व्रत उपहरे वृद्धि देखी, जंजावी ने घाट ते ॥
स्थूल घडावे तजी थिरता, पण जाणो उवाट ते ॥ जिम तिम करीने सं
ख्या पूरी, पण पूराए नव आपर्दे ॥ इम राग वसें जे अधिक राखे, कुप्य
शयनासन आदि दे ॥ ५ ॥ ते पण बहु दिन पालिने, सागरने उपदेशें जी
॥ स्थूल परिग्रह परिमाण ते, व्रतते जांगी विशेषें जी ॥ व्रतने जांगी न
म्यो नवमां, पूरवनी पेरें ते वली ॥ दिगपरिमाण पण तिमज क्यारें, सं
मर्थ सागरने मली ॥ जोगोपजोग पण तिमज जाग्युं, अनर्थ दंभ उजालि
ने ॥ नारखुं धरि तिम सामायक व्रत, ते पण बहु दिन पालिने ॥ ६ ॥ व
ली लेई विराधियां, देसावकासिक आदे जी ॥ दशसुं अग्यारसुं बारसुं, व्रत
विषयादि प्रमादें जी ॥ प्रमादें पोषधोपवास, व्रत विषंभी को नवें ॥ अ
तिथिसंविजाग जांगें, अदत्त गुणने अनुनवें ॥ हास्य विकथा रौड
आरति, ध्यान योग न सांधियां ॥ विषय कषाय ने राग द्वेषें, वली लेई
विराधियां ॥ ७ ॥ इणपरें जमतां तिणें, वे त्रण पांच चार जी ॥ ठ सात
आठ कोइक नवें, नव दश अग्यार नें बार जी ॥ वारे व्रत धरी बहुल ने
हें, वलि वलि मोहने ठलें ॥ विराधीने बमी समकित, दुःख दीठां दुरगति
यलें ॥ अनुजवी महा आपदा मुखें, कही न जाए ते किरणें ॥ ढाल त्रे
सठमी ए उदय नाखे, इणपरें जमतां तिणें ॥ ८ ॥

दिन इम आलोचे रे ॥ अहो अहो ए उंची चढी, गुं करगुं एम शोचे रे
॥ १ ॥ मोह राजा मनै खोजियो, दिशने रखे दिलगीरो रे ॥ तव सचिवा
दिक सहु मली, कहे नाखो मनहीरो रे ॥ मो० ॥ २ ॥ तव मोहनृप बोव्यो
मुखें, गुं पूढो ठो सचिवो रे ॥ रोहिणी दिशि अई रागिणी, अरि आपणासुं
अतीवो रे ॥ मो० ॥ ३ ॥ ते हवे किम वश आवशे, आपणे एम सुणी
ने रे ॥ तव हसि बोव्या ते सहू, अरियणने अवगणिने रे ॥ मो० ॥ ४ ॥
निवड सहु जग तिहां लगें, प्रभुजी तुम एक पालो रे ॥ जई न पढोचे जि
हां लगें, ए गुं बोव्या तमें आलो रे ॥ मो० ॥ ५ ॥ तव मोह कहे तिहां
मोकलो, कोइक एहवो जोरालो रे ॥ जे पाठी वाले तेहने, देखाडी निज
चालो रे ॥ मो० ॥ ६ ॥ तव ते कहेवा करे तेहने, इम सुणिने तव आपें
रे ॥ उजी अई इम ऊच रे ॥ विकथा निज बल व्यापे रे ॥ मो० ॥ ७ ॥ प्र
साद करीने ए प्रभु, आपो मुऊने आदेशो रे ॥ प्रमाण पेखुं हूं तेहनुं, ति
हां जईने सुविशेषो रे ॥ मो० ॥ ८ ॥ तरतरी देखी तेहने, प्रधानादिकें
प्रेरी रे ॥ तव तसु पासें जई तिणें, ततखिण लीधी घेरी रे ॥ मो० ॥ ९ ॥
चार रूपें चतुरा अई ॥ विकथा योगिनी वारू रे, वदनें वसी जइ तेहने,
क्लेश करी दीदारू रे ॥ मो० ॥ १० ॥ चोसठमी ए ढालमां, उदय वदे ए आंटी
रे ॥ मोटी मोह राजातणी, मुगती जातां ठे घांटी रे ॥ मो० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तात घरें रहता तिहां, जलां वसन जोजन्न ॥ पामे परिघल रोहिणी,
जी जी करे सहु जन्न ॥ १ ॥ काम काज न करे किशुं, अरति न एक
लगार ॥ मात पिता सुपसायथी, को न कहे तुंकार ॥ २ ॥ सर्व० ॥ ११४५ ॥

॥ ढाल पांसठमी ॥

॥ वीर वखाणी राणी चेलणा जी ॥ ए देशी ॥ देव चुवन तव गए थ
के जी, उलट आणी ऊर ॥ वात प्रीय कोइ प्रेखीने जी, देव वंदन त्यजे
दूर ॥ १ ॥ विकथानें रसें वाही रोहिणी जी, पोतें जईने तेह पासे ॥ वे
साडीने ते बोले इशुं जी, ए मेंहली सुणुं तुऊ आवासे ॥ वि० ॥ २ ॥ आज
ए तुम घरें नीपनुं जी, काज कखो मुने केणें ॥ ते कहे अलिक ए उचखुं
जी, तुऊ आगल सहि तेणें ॥ वि० ॥ ३ ॥ तूं वारुरे माही वदे रोहिणी
जी, मुऊने पण उलवे ठे मांम ॥ सा कहे समऊण विना सही जी, जिम

तिम गुं लवेठे जांम ॥ वि० ॥ ४ ॥ इम उत्तर पडुत्तर आपता जी, वढवांडे
 आब्यो त्यां पार ॥ तव बीजासुं राजकथा करे जी, विकथाएं वाही अपा
 र ॥ वि० ॥ ५ ॥ ते पण घरें गई थाकिने जी, तव त्रीजीसुं तेणे सराग ॥ पु
 रुप स्त्रीनी प्रारंजी कथा जी, ते सासरियाने जयें गई जाग ॥ वि० ॥ ६ ॥
 चोथीसुं चाहीने तेकरे जी, नक्त कथा तिहां नूर ॥ इम पांचमीसुं देशक
 थाकरे जी, आवे तव शिर परें सूर ॥ वि० ॥ ७ ॥ इम आचरतां विकथा
 अनुदिने जी, कोई श्रावक कहे एक दिन ॥ कर जोडीने ते कामनी प्रतें
 जी, नडे आवी देव जुवन्न ॥ वि० ॥ ८ ॥ एक मनें त्यजिने आशातना
 जी, नमवुं घटे नाथने पाय ॥ ते वंदनातो रहि वेगली जी, किम करो ठो
 कर्म कथाय ॥ वि० ॥ ९ ॥ तव उत्तर आपे ते तेहने जी, बंधव बीजे को
 ठाम ॥ किहारे को नवि मिले केहने जी, केहने को न जाये धाम ॥ वि०
 ॥ १० ॥ प्रिय सेलो थाये ए थांनकें जी, तेणे सुख दुःखनी क्खण एक ॥
 पासठमी ए ढालें धर्मेने कर्मनी जी, वात थाये विसराल ॥ वि० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपाश्रय पण अक्का तणे, सहेजे तजि व्याख्यान ॥ जे ते श्रादि सुं
 करे, विकथा तेह सदाय ॥ १ ॥ साधु श्रावकने श्राविका, साधवीना सु
 विशेष ॥ अवर्णवाद सुख ऊचरे, अनुदिन तेह विशेष ॥ २ ॥ तव सीखा
 मण ये साधवी, नडे नणतर सर्व ॥ जाए ठे तुज वीसरी, जिम गुण जा
 ए गर्व ॥ ३ ॥ एह नवे दुःख दायिनी, केवल कष्ट निवास ॥ एहवी कथा
 करे गुं होय, अनर्थ दंम आवास ॥ ४ ॥ सदन जे संपत्ति तणुं, मुक्ति
 पुरीनुं मूल ॥ सुधासम स्वाध्याय कर, अहनिशि थई अनुकूल ॥ ५ ॥

दीगो क्यांहि ॥ गु० ॥ ४ ॥ सरल पणो अमे सही रे, जेवूं देखुं ज्यांहिं ॥
 गु० ॥ परने पण मुख ऊपरें रे, तेहवूं नाखुं त्यांहि ॥ गु० ॥ ५ ॥ कपट
 न जाणुं केजवी रे, अवरं परे एक रेष ॥ मुह रखती सगाबापनी रे, वा
 त न जंपुं विशेष ॥ गु० ॥ ६ ॥ को रुसो तूसो कोई रे, पण अमे अमारी
 टेव ॥ मरणांते मूकूं नहीं रे, जो डुहवाए देव ॥ गु० ॥ ७ ॥ सद उपदे
 श नवि सदहे रे, अयोग्य बापडी एह ॥ अजाण जाणी तव अज्ञाए रे,
 उवेखी मेळी तेह ॥ गु० ॥ ८ ॥ शंका तजी सा एकदारे, श्रुत सुणतां गुरु
 पास ॥ वखें वदन आठादिने रे, मुसकें मुंकति हास्य ॥ गु० ॥ ९ ॥ ज
 णजण श्रवणो जूजूआ रे, अनेक वदे अवदात ॥ लख लख करती ते करे
 रे, वखाणमांहे व्याघात ॥ गु० ॥ १० ॥ माती महीषी तलावनुं रे, जल
 जिम मोहोले जोर ॥ तिम वखाण मोढ्युं तिणे रे, सजा जनसुं करी शोर
 ॥ गु० ॥ ११ ॥ सारथवाहनी सुता लही रे, कोइ न वारें कांइ ॥ तिम तिम
 बमणी थाइने रे, लवती लाजे नांहि ॥ गु० ॥ १२ ॥ जो गुरुवादिकवारें
 कदारे, तो त्राडी कहे तनु जीड ॥ जगवत हूं बगनी परें, बेसी रहूं मुख
 बीड ॥ गु० ॥ १३ ॥ पण पडुत्तर पूढ्यातणो रे, जो जिम तिम न दे
 वाय ॥ तो लोक सद्गु मुंगी कहे रे, ते बीके कांइ बोलाय ॥ गु० ॥ १४ ॥
 अयोग्य जाणीने सर्वथा रे, गुरें पण मेहजी उवेख ॥ तेव निशंक मुखें मो
 कले रे, विकथा करे विशेष ॥ गु० ॥ १५ ॥ ठासठमी ठाळें जुउं रे, वातें
 विणसे काज ॥ आखर उदय रतन कहे रे, वातें विगडे लाज ॥ गु० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ विकथाने जोरेंकरी, वीसखुं विद्या पूर ॥ अर्थ सद्गु आगम तणा,
 दिलथी तव थया दूर ॥ १ ॥ व्रत मेळ्यां वीसारिने, आलोए नहिं अतिचार ॥
 प्रमादें न नमे देवने, न गमे नियमाचार ॥ २ ॥ जणतां मन जेदे नहीं, धर्म
 न धाए चित्त ॥ पडिकमणुं अनादरपणो, करे विकथाएं सहित ॥ ३ ॥

॥ ठाल सडसठमी ॥

॥ करेलडां घडी देरे ॥ ए देशी ॥ कोइक साथें एकदा, विकथा कोइ
 कुठाम ॥ मगनपणो मांमी तिणे, केवल जाणो क्लेशने काम ॥ १ ॥ अठतुं
 आल न दीजियें रे, आलें थाए उतपात ॥ वरजो विकथा वातडीरे ॥ तजो
 पियारी तात ॥ अ० ॥ २ ॥ रखे कोई इहां सांजले, न रह्यो ते उपयोग

॥ विकथानें वस परवसें, सहसा वदे सुणे लोग ॥ अ० ॥ ३ ॥ पटराणि
 ए पुरनाथनी, अति दुसीजा दुष्ट ॥ सम्यग हुं समजूं अबुं, पापिणी ठे ए
 पुष्ट ॥ अ० ॥ ४ ॥ कोइएक नलें माणसें, कह्यो मुऊने एह ॥ तेमाटे वी-
 से वसा, साचुं ए नहीं संदेह ॥ अ० ॥ ५ ॥ तिणे समे ते थानके, कोइ
 क काम विशेष ॥ ते राणीनी दासीयें तिहां, उदंत सुण्यो ते अशेष ॥ अ०
 ॥ ६ ॥ राणीने दाख्यो तिणे, राणियें राय हजूर ॥ आदिशकी अवदात
 ते, कह्यो करी दिल क्रूर ॥ अ० ॥ ७ ॥ तिहां राये तेडावी रोहिणी,
 तेने तेडी गयो तिहां तात ॥ प्रथवीपति पूढे तदा, एकांते तेडी ते वात
 ॥ अ० ॥ ८ ॥ कहे नडे जे तें सुण्यो, मुऊ महिला अवदात ॥ ते गुं सा
 चो सुंदरी, विवरी कहो ते वात ॥ अ० ॥ ९ ॥ ए तो में सुण्युं नथी, सा
 कहे सांजलो स्वामि ॥ हुं केहनुं कांई जाणुं नहीं, बेठी रहूं निज धाम ॥
 ॥ अ० ॥ १० ॥ जिम तिम लवती जाणी तिहां, तव ते दासी तेडि ॥
 अहिनाणें सहु अवनीपति, पूराव्या करि केडि ॥ अ० ॥ ११ ॥ मुखा
 मुखें इम मेलतां, संशयमां पडी सोय ॥ उत्तर नवि आपे किश्यो, जगति सा
 हासुं रही जोय ॥ अ० ॥ १२ ॥ तव सारथवाह सुजइने, तिहां रोपें तेडी
 राय ॥ ते दासिपें दाखाविउं, संबंथ ते समजाय ॥ अ० ॥ १३ ॥ तव स
 हसा वज्र पडे सिरें, तिम यई पूढे तात ॥ अहो अहो पुत्री ए किश्यो,
 दासी वदे अवदात ॥ अ० ॥ १४ ॥ एकांतें पण ए किश्यो, पूढंतां वहु
 पेर ॥ उत्तर जव आपे नहीं, तव तातें तजि हेर ॥ अ० ॥ १५ ॥ तेडा
 वी ते तारुणी, जे आगल एणे वात ॥ आगलथी कही दुती, उलखी ते
 दासी संघात ॥ अ० ॥ १६ ॥ कामनी ते आवी कहे, सारथवाहनी सा
 ख ॥ हा एणे इम उच्चलुं, न जाणुं इये अनिलाप ॥ अ० ॥ १७ ॥ जन
 क तेहनो जाणे अठे, मूल थकी मुख दोष ॥ ते वनिताने वश जाइने, त
 नुजाने तेडी सरोप ॥ अ० ॥ १८ ॥ आवी अवनीपति कने, नेत्रें धरतो
 नीर ॥ पयंपे ते पाए नमी, दिलसुं यई दिलगीर ॥ अ० ॥ १९ ॥ सडस
 ठमी दालें ठटकी, सहू को रहे सेण ॥ उदय वदे आपद पडे, कोई न
 माने कहेण ॥ अ० ॥ २० ॥

॥ दोहा ॥

॥ आज लगे प्रभु अमकुलें, दीगो पण कोई दोष ॥ जीव जातां लगे

नवि वदे, पापनो जाणी पोष ॥ १ ॥ अण दीगो अण सांजव्यो, ए दोष दाखी
महाराज ॥ कलंक प्रथम ए मुज कुजें, एणें चढाव्युं आज ॥ २ ॥ बीज
तणां शसिहर थकी, विमल मुज वंश विशेष ॥ कबुरुयें ते कालो कखो,
अलिक वदीने एष ॥ ३ ॥ मोकलजीनी लोकमुखें, जाणीने में जेह ॥
वारी नहीँ ए ते वती, तकसीर माहरी तेह ॥ ४ ॥ विविध गृह व्यापार
वसें, संजारीने शीख ॥ नवि दीधी वलि नवि तजी, लागी तो ए लीक ॥
॥ ५ ॥ ते माटे प्रभुजी तुमें, जिम जाणो तिम जोर ॥ ए अपराधिण ऊ
पर करो, निशंक थईं निठोर ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ११७७ ॥

॥ ढाल अडसठमी ॥

॥ धणरारे पंथी ढोला मत वादलियें ॥ ए देशी ॥ परतात कीएँ इमसा
विगोइ हो, हो सुगुणा रे, सुणजो श्रोता ॥ प० ॥ निगुणा रे, नर तिहां
विगोता ॥ प० ॥ पुरनारे जन मलि जोता ॥ प० ॥ ए आंकणी ॥ नृप कहे
मारा नगरमां रे, अवल पुरुषनुं एक ॥ वचन न लोपूं हूं ताहरूं, मुजने
मानवा योग्य तूं ठेक हो ॥ सु० ॥ १ ॥ शतरखंम करी चोवटे रे, नहिं ना
खूं ते माट ॥ पण देशोटो देवो घटे, जिम अवर को न वहे उवाट हो ॥
॥ सु० ॥ २ ॥ अवनपति तेहने इम कही रे, विसर्ज्यो तिणे ठाय ॥ ते
णे पण तेहज गामथी, तनुजा ते कीधी विदाय हो ॥ सु० ॥ ३ ॥ राज
नरें वींटीथकी रे, राजमारग सा जाय ॥ देशवटे डुखणी घणुं, डुष्ट लोक
वदे तव त्यांहि हो ॥ सु० ॥ ४ ॥ अहो अहो आते आविका रे, अहो देव
वंदनाए तेह ॥ पडिकमणो मुखे वस्त्रिका, आते पूढुं फूव्युं अठेह ॥ सु०
॥ ५ ॥ अहो ए ते जणतर नलुं रे, एहवो ए जैननो धर्म ॥ अवगुण अ
ठता ऊचरे, परना परख्या विण मर्म हो ॥ सु० ॥ ६ ॥ पग पग इम पामरज
नें रे, निंदाती निज धर्म समेत ॥ नगर बाहिर ते नीसरी, संजारती सहु
ना हेत हो ॥ सु० ॥ ७ ॥ जनक वैजव न वीसरे रे, मातनो संजारी मो
ह ॥ बंधु जन गौरव बहु परें, मनें समरे पामि विठोह हो ॥ सु० ॥ ८ ॥ परि
जनना ते परें परें रे, आदर ध्याती अनाथ ॥ सुगुरु वियोगें शोचती, ग
मन करे धूजती गात हो ॥ सु० ॥ ९ ॥ मुर्गति मुखे विलपती रे, गति
हीण गामो गाम ॥ जीहाने काजें जमे, किहांयें पामे नहि विश्राम हो
॥ सु० ॥ १० ॥ वनमांहे वींधाए वली रे, कांटे कोमल चरण ॥ रुधिरधा

राये सींचे धरा, ऊघराला थयां आनरण हो ॥ सु० ॥ ११ ॥ क्रोध तदा
कोप्यो घणुं रे, अप्रत्याख्याना वरण ॥ आरति सैन्य उदेरीने, तिणे समकितनुं
कयुं हरण हो ॥ सु० ॥ १२ ॥ आयु पूरी ते ऊपनी रे, अपरिग्रहीता व्यं-
तरी हीन ॥ एकेंद्रियादिकमां वली, अति दुःख दीठां अई दीन हो ॥ सु०
॥ १३ ॥ किंहां वेहेरी किहां बोवडी रे, किहां थयो जिव्हा रोग ॥ अद-
सवमी ढालें सुणो, उदय वदे आस्तिक लोग हो ॥ सु० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तालि लेइ मोहराय तव, महा मूढता प्रिय साथ ॥ हसी कहे सुण
हे प्रिये, विस्मयकारी वात ॥ १ ॥ सूधी निवड जे श्राविका, निश्चल जे
हना नीम ॥ विकथायें जुठ तेहनी, शी शी जांजी सीम ॥ २ ॥ ए गरीब
डीनुं कहो गुं गजुं, सा कहे सांजलो स्वाम ॥ अचंनो श्यो ए वातनो, जो
नर सुरपति तुम नाम ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १२०४ ॥

॥ ढाल उगणोतेरमी ॥

॥ सूर्य साहमी पोले ॥ ए देशी ॥ पुरोहित चक्रीने पूज्य हो प्रभु, अम-
रगणें अहोच जे ॥ महारा लाल ॥ जगमां अतुलबल जास ॥ हो० ॥ सद्दु-
जीवने ये थोच जे ॥ म० ॥ १ ॥ शिव शोधना जे सोपान ॥ हो० ॥
चौद ते मांहे अग्यारमें ॥ म० ॥ पगथीए पढोता जे सूर ॥ हो० ॥ पग
मांमवा चाहे वारमे ॥ म० ॥ २ ॥ पुरुष पलकमां तेह ॥ हो० ॥ हुंकार
मार्गे तिहांथकी ॥ म० ॥ पाडी नमाव्या पाय ॥ हो० ॥ दीन ते जिहां
तिहां रुले डुखी ॥ म० ॥ ३ ॥ ए जीव संसारी अनंत ॥ हो० ॥ आण
प्रमाण करी सद्दु ॥ म० ॥ हाजर बंधा होय ॥ हो० ॥ सुविधें तुम सेवे
वहु ॥ म० ॥ ४ ॥ तव सम कालें त्यांहि ॥ हो० ॥ सामंत मंत्री सद्दु
कही ॥ म० ॥ अहो देवीने बुद्धि ॥ हो० ॥ वातनी विगतें केहवी लही ॥
॥ म० ॥ ५ ॥ जुठ संसारी ते जीव ॥ हो० ॥ नरन्व पामी एकदा ॥
॥ म० ॥ समकित पाय्यो शुद्ध ॥ हो० ॥ मोहे ते अष्ट कयो मुदा ॥ म०
॥ ६ ॥ देतां कोझनवें दान ॥ हो० ॥ अनुचरें मोहनी आणथी ॥ म० ॥
तनखिण जई थंच्यो तेह ॥ हो० ॥ किहां एक चुकाव्यो शीलथी ॥ म० ॥
॥ ७ ॥ कोयें कियो कीहां जेर ॥ हो० ॥ तपना देखी तानमां ॥ म० ॥
किहां एक कयो जावना जंग ॥ हो० ॥ थरी तेहने डुष्ट ध्यानमां ॥ म० ॥

॥ ७ ॥ देश विरतिथी दूर ॥ हो० ॥ किहां एक वली तसु वासिउं ॥ म० ॥
मोकली मोहें नृत्य ॥ हो० ॥ परेंपरें सुख पीसीउं ॥ म० ॥ ए ॥ इम यो
जन कूपने माने ॥ हो० ॥ क्षेत्र पव्योपम लहो खरो ॥ म० ॥ असंख्या
तमो तसु जाग ॥ हो० ॥ सूक्ष्म रोम खंमैं नह्यो ॥ म० ॥ १० ॥ ते प्र
देस रासि प्रमाण ॥ हो० ॥ देशावरति सुण मैं वरी ॥ म० ॥ पण मो
हने सुनटें तेण ॥ हो० ॥ कषायादिकें लीधो हरी ॥ म० ॥ ११ ॥ अप्र
त्याख्यानावरणचार ॥ हो० ॥ कषाय तणे उदयें करी ॥ म० ॥ देशविरति
जाए दूर ॥ हो० ॥ आगमें नाखी इणि परे ॥ म० ॥ १२ ॥ उदयरतन
इणि जांते ॥ हो० ॥ उगणोतेरमी ए ऊचरी ॥ म० ॥ ढाल ए ढलते रागें
॥ हो० ॥ सुणजो सहु ऊलट धरी ॥ म० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चंडमौलि नृप इणि समे, मोहें मुनिना पाय ॥ प्रणमीने पूठे इश्युं,
करी रोमांचित काय ॥ १ ॥ जगवन ए जूमा घणूं, मोहादिक अरिमस्त ॥
पीडे जे सहु प्राणिने, सौंपी दुःख समस्त ॥ २ ॥ सुख सघलां ले संहरी,
दुःख सघलां ये दुष्ट ॥ शब्य पडो ए मोह शिरें, पापी जे महापुष्ट ॥ ३ ॥
सकल सिद्धांतनुं रहस्य ए, उतम तुम आख्यान ॥ ए विचें अवर जे पू
ठियें, न घटे ते जगवान ॥ ४ ॥ केवल संदेह कारणो, प्रश्न पूठुं जे कांइ ॥
अपराध खमजो ते प्रभु, महिर धरी मनमांहि ॥ ५ ॥

॥ ढाल शीतैरमी ॥

॥ जमर गीतानी देशी, धन्याश्री रागें ॥ जगवन पहेलुं तुमे जे जांखि
उं, समकित जेणे वेघडी फासिउं ॥ अर्थ पुजल परावर्त्तन रह्यो, संसार ते
हने उत्कृष्टो कह्यो ॥ कह्यो वलि समकित संगम, तेहने असंख्याते नवें ॥
ते वार पठि पण तिमज तेणे, देशविरति लाधी सर्वें ॥ ते वेहुयकी यई
अष्ट नवमां, चूरि नव लगे दुःख लह्यो ॥ ते चूरि नवनां मान नाखों,
सांसो मुऊने ए रह्यो ॥ १ ॥ चुवनजानु जापे तव केवली ॥ किहां एक सं
ख्याता असंख्याता वली ॥ किहा एक अनंता नव पण ते करे ॥ समकित
देशविरति तजी फरे ॥ फरे अनंती उत्सर्पिणी, अवसर्पिणी ते प्राणिउं ॥
अर्ध पुदगलें केम अनंतरें, आगम मांही जाणिउं ॥ इणि परें विचे विचे
काल, अनंता अनंत जेई जमे ॥ अंश मात्र तोपण अर्ध पुजल, तणो जोतां

નવિ સમે ॥ ૨ ॥ અનાદિ કાલનો જીવ નિગોદિત ॥ અવ્યવહાર રાસેં અતિ
 ડુઝેં નેદિત ॥ સમકિતહીણો તિહાંથી નીસરી ॥ વ્યવહારરાસેં વચ્ચે અવ
 તરી ॥ અવતરે તે લાચ ચોરાશી, જીવા યોની સર્વદા ॥ પરાવર્તતાં અનંત
 પુદગલ, પાર નવિ પામે કદા ॥ સમકિત વણ સંસારપારા, વાર પાર ન પા
 મિયેં ॥ ઠકાયમાં ઢેદન નેદન, ડુઝેં જિહાં તિહાં ઢામિયેં ॥ ૩ ॥ સમકિત
 પામ્યાનો મહિમા જીત ॥ મુદૂર્ત લગેં જે સમકેતી હુત ॥ મોહાદિક જો ત
 સ કોપે ઘણું ॥ તો પણ તેહને અર્ધ પુદગલિકપણું ॥ ઘણું તેહને અર્ધ
 પુદગલ, લગેં જવની અર્ગલા ॥ પઠેં પરમાનંદ પામે, જાંજી જવના આમ
 લા ॥ હજી કર્મી કોશ્ક જીવ વહેલો, મુગતિ ગામી માહાબલી ॥ સમકિ
 તનું એ ફલ મેં જાણ્યું, સુણ તું રાજન મન રલી ॥ ૪ ॥ નૃપ નમિ મુનિને
 તવ કહે પડવડો ॥ જાણો જગવન એ અચરજ વડો ॥ સમકિત દેશ વિર
 તિ વચ્ચા સ્વામી ॥ મોહાદિક ડુઝ એમ દીયે ઢામી ॥ ઢામી ડુઝ થે ડુષ્ટ સ
 ઘલા, સુજાત મોહ રાજાતણા ॥ તવ કેવલી કહે અનંત કાલેં, અરિ ન
 ઝસરે એ ઘણા ॥ સર્વદા સર્વ જીવને એ, સંતાપે સર્વ પાપિઆ ॥ તે માટે
 સદ્ગુ જ્ઞાનીયે પણ, સ્મજ ઉત્તર આપિઆ ॥ ૫ ॥ યતઃ ॥ સમત્ત દેશ વિ
 રયા, પલિયસ્સ અસંખ જાગ મિત્તાત ॥ અઠ જવ ઉવરિતે, અણંતકાલેં ચ
 સમ એતિ ॥ ૧ ॥ પૂર્વ ઢાલ ॥ સમમ્યક્ દર્શન દેશ વિરતિ લહી ॥ ક્ષેત્ર પ
 લ્યોપમ અસંખ્ય જાગેં સહી ॥ કેશ પ્રદેશ રાશિમાંહે જેતી ॥ તેહના જવની
 સંખ્યા કહી તેતી ॥ તેતી સંખ્યા લહો તેહને, ચારિત્ર સામાયકવંતને ॥ જ
 વ આઠ તસ જગવંતે જાણ્યા, પઠે પામીજવ અંતને ॥ શ્રુત સામાયક સમ્ય
 ક્ દૃષ્ટિ, મિથ્યાદૃષ્ટિ જાવેં લહો ॥ ત્રસમાંહે તે જવ અનંતા, જમે સાચું
 સદ્ગુ ॥ તેણે શીતેરમી એહ જાણી, ઢાલ એમ ઉદય વડે ॥ સંસાર સાગર
 તેહ તરંગે, શાસ્ત્ર જે ધરંગે હૃદે ॥ ૬ ॥

॥ ढाल ॥ एकोत्तरमी ॥

॥ मारुजी हो अवर नदीरे माहरी बेहेनडी हो राज ॥ ए देशी ॥
 राजा जी हो त्यारे कहे रे तेह केवली हो राज ॥ मनुष्य क्षेत्रपुर एक ॥
 सहाय लहोने राज, संसारीने ॥ स० ॥ अवतारीने ॥ स० ॥ सद्गुरु समकित
 ठे सुखदाय ॥ स० ॥ टेक ॥ रा० ॥ इंदुरें रे तेह ऊपनो हो राज ॥ विश्व
 यकी व्यतिरेक ॥ स० ॥ १ ॥ रा० ॥ समीरण नामें रे नृप सोहे तिहां हो
 राज, जयंति नामे तसु नार ॥ स० ॥ रा० ॥ कर्म नृपें लई ते जीवने हो
 राज ॥ तेहनी कूखें दियो अवतार ॥ स० ॥ २ ॥ रा० ॥ पूरे मासे रे
 जनम्यो ते यदा हो राज ॥ अरविंद तेहनुं अजिधान ॥ स० ॥ रा० ॥
 थाप्युं थयो रे सद्गुरु कलाधरु हो राज ॥ निरुपम सुगुण निधान ॥ स० ॥
 ॥ ३ ॥ रा० ॥ तव तरुण ते थयो रे तेहने ते समे हो राज ॥ अवसर ल
 ही उत्तरंग ॥ स० ॥ रा० ॥ उद्यानमांदि आपि मेलित हो राज ॥ कर्म
 नृपें गुरु संग ॥ स० ॥ ४ ॥ रा० ॥ मोहें नमी रे ते मुनींइने हो राज ॥
 ते कुमार बेगो तिहां पास ॥ स० ॥ रा० ॥ तव कर्म नृपें रे तेहने आपित
 हो राज ॥ खडग वारु एक खास ॥ स० ॥ ५ ॥ रा० ॥ अथ्यवसाय रे अ
 ति सुंदरु हो राज ॥ तदरूप ते करवाल ॥ स० ॥ रा० ॥ मोह आदि रे
 शत्रु सातना हो राज ॥ स्थिति रूप तनु तिणे ताल ॥ स० ॥ ६ ॥ रा० ॥
 सागर संख्याएं रे तव ठेयां तिणे हो राज ॥ तेहुनां तनु केटलां एक तेह
 ॥ स० ॥ रा० ॥ तेहने योग्य जाणीने तव ते साधुएं हो राज ॥ निर्मल
 धरी मननेह ॥ स० ॥ ७ ॥ रा० ॥ सम्यक् दर्शन रे ते मंत्रीसरु हो राज ॥
 धरपति जे चारित्र धर्म ॥ स० ॥ रा० ॥ आगल थकी ते बन्हे मेलव्या
 हो राज ॥ जे सेव्या आपे शिव शर्म ॥ स० ॥ ८ ॥ रा० ॥ सर्व विरति रे
 नामें सुंदरी हो राज ॥ साजंकारा सुवेश ॥ स० ॥ रा० ॥ दिव्य देखाडी गु
 ण दाखवी हो राज ॥ ते मुनिएं धरि मोह अशेष ॥ स० ॥ ९ ॥ रा० ॥
 राज कुमरें रे तव रीझिने हो राज ॥ सर्व विरति वरी वेग ॥ स० ॥ रा० ॥
 सुगुरु समीपें व्रत उचखां हो राज ॥ शुद्ध धरी संवेग ॥ स० ॥ १० ॥
 रा० ॥ दीक्षा महोत्सव रे कीथो दीपतो हो राज ॥ उदय वदे मनोहार ॥
 ॥ स० ॥ ओताजी हो एकोत्तरमी ढालें तातें सही हो राज ॥ नित मु
 निने नमो नर नार ॥ स० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ धरपति चारित्र धर्मनुं, सैन्य पाम्बुं संतोष ॥ तव तेहने पासैं रहे,
 दूर निवारण दोष ॥ १ ॥ अतिशय बोध आनंदिउं, सम्यक् दर्शन थिर जा
 व ॥ पामी तसु पासैं वसे, नांगरीउं जिम नाव ॥ २ ॥ सदागम लीन रहे
 सदा, आचरि शुद्ध आचार ॥ प्रथम आनूषण पहिरणे, मार्दव मंमन सार
 ॥ ३ ॥ उपे ते आर्जव गुणे, संतोषसुं मन मेल ॥ तप तरवारने जे धरे, करे
 संयमसुं केल ॥ ४ ॥ सेवे सत्य सुमित्रने, शौचसुं धरी सनेह ॥ अकिंचन
 ब्रह्मचर्य ऊपरें, राखी राग अढेह ॥ ५ ॥ चारित्र धर्म नृप अंगना, द
 शे मिल्या ए दोस्त ॥ ते अरविंद अणगारसुं, जिम पाणीसुं मले पोस्त
 ॥ ६ ॥ सदबोध सदागम प्रेरित, मुनिवर ते महा धीर ॥ सबल मोहनां सै
 न्यसुं, रोज चढे रणवीर ॥ ७ ॥ सर्वगाथा ॥ १२५० ॥

॥ ढाल बहोतेरमी ॥

॥ कडखानी देशी ॥ इम तेह अरविंद अणगार अरिसुं नडे, रण वढें
 रोज मन सोज धरतो ॥ मोह दल दलन बलवंत नड जंजणो, अखंम रि
 पु चंमना खंम करतो ॥ ५० ॥ १ ॥ चढी अप्रमाद अदभूत गजऊपरें, ऐन
 अदंनते धरि अंवाडी ॥ समाधि सिंदूरसुं जेह शणगारिउं, अलोन गुण घंट
 घणणंत गाढी ॥ ५० ॥ २ ॥ धनुष समवृत्ति शुन सधर धरिउं करें, जावना
 रूप सर चूरि वरसे ॥ मारि मोह रायने मर्म स्थानकें लही, शत्रुनी सूरते
 सीम फरसे ॥ ५० ॥ ३ ॥ नलकि ब्रह्मचर्यने काम नट चेदिउं, रणमां हृद
 यांतरें रोप पूरें ॥ घेरी राग केसरी जोर घूमाविउं, अराग आयुधें ते नसाड्युं
 दूरे ॥ ५० ॥ ४ ॥ द्वेष गजेंड अक्रोध बाणे धखो, जाए नाठो तदा चीस
 पाडी ॥ एम सदबोध सदागमे उजखी, सैन्य शत्रुतणी तिणे नसाडी
 ॥ ५० ॥ ५ ॥ वीर विश्वानर वींथ्यो समता सरे, विनय बाणे वली शैल्य राज
 ॥ सरल बाणें करी बहुली दूरें करी, लोन निर्लोनसरे आण्यो बाज ॥
 ५० ॥ ६ ॥ हिंसा असत्य अदत्त मैथुन तथा, मूर्ता आदिमहावेरी वनि
 या ॥ अहनिशे तेहनुं मूल उन्मूलतां, सर्व सामंतना गर्व गलिया ॥ ५० ॥
 ७ ॥ प्रमाद दंभाधिपें मोहने अन्यदा, तेह कृपिराजने जोर घेखो, ताम
 अग्राम अणगार ते उजखी, श्रुति रूप दूतियें इम उदेखो ॥ ५० ॥ ८ ॥
 ॥ वतः ॥ वरं हलाहलनुत्तं, वरं अग्निपवेशणं ॥ वरं सप्पोहि सहवासो,

मा पमायाण संगमो ॥ १ ॥ एहवा आगमतणा अर्थे मन धारिने, शत्रु
ना सैनने जोर जूसे ॥ परिसह बावीस मोह राय पटाउते, एकदा घेरिउ
आवि हुंसे ॥ ५० ॥ ए ॥ धरिअ निज धीरता वीर ते वेरिने, देहनी अनि
त्यता आदि फोजें ॥ दूरकरि छुष्टने आप वल दाखवी, मोहसुं इम चढे
तेह मोजें ॥ ५० ॥ १० ॥ त्रिविधि उपसर्ग नट उत्कट मोहना, विकट
लेइ कटक अया निकट वरती ॥ प्रवचन वयणथी कर्म गति पारखी, ताम
करि दूर तस तेह वरती ॥ ५० ॥ ११ ॥ तरुण तपसी वृद्ध बालने गिलान
नी, विविध परें सेवना नित्य करते ॥ जोर संज्वलन कषायें जोरो कखों,
उपशम्यो प्रशम रस ध्यान धरते ॥ ५० ॥ १२ ॥ शब्द रूप गंध रस
फरस आदि वली, प्रगट अया पंच ए प्रौढ पापी ॥ सकाम रणांगणे प्रगट
थई तव तिणे, तास संतोष बलें शीख आपी ॥ ५० ॥ १३ ॥ मुनि मोह
रायसुं एम युद्धें जडयो, हारे ने जीत करे हाथो हाथें ॥ उदयरतन्न कहे
कर्म कर्त्ता अठे, वहोतेरमी ढालमां आय्युं धातें ॥ ५० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जय पराजय पामतां, इणि परें ते अणगार ॥ जय लक्ष्मी वरि जे समे,
ते समे सुणो नर नार ॥ १ ॥ गाढो ते तरज्यो गुरें, कोईक काम विशेष ॥
वेखो तव तेहने घणुं, आपणो अवसर देखि ॥ २ ॥ प्रत्याख्यानावरण जे,
क्रोध मान नट दोय ॥ पीड्यो तिणे निर्दयपणे, मर्मस्थाने मुनि सोय ॥ ३ ॥

॥ ढाल तहोतेरमी ॥

॥ उधव माधवने कहेजो ॥ ए देशी ॥ वेरी कपाये वाहीने, घेरी चोफे
रें ॥ बलवंते वेहु जणे, यती कीधो जेरें ॥ वे० ॥ १ ॥ तव थई ते तरतरो,
गुरु साहमो गमार ॥ बोलवा लागो ते वेतमां, लोपी लाज अपार ॥ वे०
॥ २ ॥ अहो आचारज जी अमे, कीधो श्यो अपराध ॥ युगतें विचारीने जुउं,
बोलें पामशो बाध ॥ वे० ॥ ३ ॥ अणगार तो अनेक ठे, गुरुजी तुम गठ
मांहि ॥ समोवडिआ मुज सारिखा, तेहने न कहो कांही ॥ वे० ॥ ४ ॥ ग
रीव लही गुनह विना, केवल मुज वंक ॥ दाखो ठो सहु देखतां, कोण ठे
निकलंक ॥ वे० ॥ ५ ॥ जो कोई बीजो पण यती, एहवुं आचरे नांहि ॥
तो मुजनें उवेखवो, इम घटे आंहि ॥ वे० ॥ ६ ॥ यविर वारे जव तेहने,
कुजवंत तुज केम ॥ इम घटे इहां बोलवुं, जट बोले जेम ॥ वे० ॥ एतो कु

ल मुज उगटे, इम चिंते ते ताम ॥ अहंकार कोपें ऊफण्यो, गाढो तिणे
 ताम ॥ वे० ॥ ७ ॥ जव गुरु कांश्क कहे फरी, तव त्राडी कहे तेह ॥ सा
 द तुमारा सांजली, हीए पडेढे वेह ॥ वे० ॥ ८ ॥ मलि मलि एह मेहलो
 फरी, शुं करशो ठेडि ॥ आ व्यो तुम उघो मुहपति, मूको माहरी केडि ॥
 ॥ वे० ॥ ९ ॥ वेप तजावी वेगसुं, इणि परें अवहेलि ॥ सुंघ्या तिणे मो
 हना सैन्यना, तेहने तिण वेलि ॥ वे० ॥ १० ॥ डुष्टें मली ते दीनने, निंद
 नीक ग्रहवेप ॥ पहेरावीने परे परे, दीधां दुःख अनेक ॥ वे० ॥ ११ ॥
 जीख मांगी करे चाकरि, पर घरें जरे पेट ॥ वरष तेहने वोव्यां घणां, करतां
 लोकनी वेठ ॥ वे० ॥ १२ ॥ अहो में जष्ट बुद्धें जज्यो, धर्म त्यजी अधर्म ॥
 अंत समय ते इणि परें, निंदे कृत कर्म ॥ वे० ॥ १३ ॥ इह लोकें लही
 आपदा, पर जवें बहु पीड ॥ पामीश एहना प्रजावशी, जवनी पण नीड
 ॥ वे० ॥ १४ ॥ इम ते आतम निंदतो, मरी ज्योतिषीमांहि ॥ अमरपणे
 जई ऊपनो, सुण नृप उवांहि ॥ वे० ॥ १५ ॥ तिहांथी चवीने जीवते,
 जव जमिउं नूर ॥ बोली ए तिहोतरमी, ढाल उदयें सनूर ॥ वे० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपनो ते बलि अन्यदा, मंत्री सुत मनुहार ॥ राज्य पुरें रम्य आइ
 ते, चित्रमति नामें कुमार ॥ १ ॥ मावित्र परलोके गयां, तव पुत्र ठवी
 निज गेह ॥ पोते संयम आदरी, बहुदिन पाजे तेह ॥ २ ॥ पूर्व परें मोह
 सैन्यने, मुहकम देतां मार ॥ अंते विषय सुख महानटें, हरव्यो ते अण
 गार ॥ ३ ॥ संयम विराथी सुर ययो, सौधमें सुर लोय ॥ पत्योपमने आ
 उखें, तिहांथी चवीने सोय ॥ ४ ॥ नूरि जवांतर ते जस्यो, केमंकर नृप
 थाम ॥ कंचनपुरें ययो एकदा, सुत विजयसेन इण नाम ॥ ५ ॥ तिहां
 पण सदगुरु संगथी, धर्म सुणी सुखखाण ॥ मात पितादि मूकिने, सं
 यम लीये नृजाण ॥ ६ ॥ तिमज हरखेरहे ते कने, सदागमने सदबोध ॥
 मोहगजाना सैन्यसुं, युद्ध करे ते जांथ ॥ ७ ॥ सदागमसुं ययो स्नेह अ
 नि, सद बोधनो ययो पोप ॥ अप्रमाद जेयो अंगमां, स्थिर ययो संतोष
 ॥ ८ ॥ नव पाय्यो ते महा मुनि, अप्रमत्त गुण स्थान ॥ सिद्धिसौधसुं सुं
 दसं, स्नातसुं जे सोपान ॥ ९ ॥ सर्व गाथा ॥ १२९३ ॥

॥ ढाल चमोत्तरमी ॥

॥ चोपाईनी देशी ॥ कोईक कर्म परिणाम पसाय ॥ उपशम श्रेणि ना
 में तिणि ठाय ॥ महावज्र दंम मुनि पास्यो तेह ॥ उग्रवीर्य तव उलस्युं
 अठेह ॥ १ ॥ अनादिकालना जे महा अरी ॥ तव शिरें माखा तेह दंम
 करी ॥ क्रोध मान माया ने लोन ॥ अनंतानुबंधी जे नव योन ॥ २ ॥
 नस्म पास्यो रहे वहि ठिपी ॥ तिम ते चारे रह्या तव लिपी ॥ अठता अई
 ते पड्या अचेत ॥ जिम कोईक घायल रण खेत ॥ ३ ॥ विशुद्ध समकि
 त मोहनी पठे ॥ अई विशुद्ध जे मिश्र अठे ॥ अविशुद्ध मिथ्यात मोहनी
 जोय ॥ त्रिहुं नेदे दर्शन मोहनी होय ॥ ४ ॥ ए त्रिणे अई तुं सांजल
 नूप ॥ मिथ्या दर्शन मंत्री रूप ॥ तव तेणे दंम हणिउं तेम ॥ अचेत अई
 ने पडिउं जेम ॥ ५ ॥ अपूर्व करण नामें गुणथान ॥ पहोतो तव आव
 मे सोपान ॥ नवमुं निर्वृत्ति बादर संपराय ॥ तुरत ते थाने चढ्यो कृषिरा
 य ॥ ६ ॥ हणी मूर्छा पमाज्या त्यांही ॥ नपुंसक ने स्त्रीवेद उठांही ॥ हा
 स्यरती अरतीने शोक ॥ नय डुगंठादिक ठ दोष ॥ ७ ॥ पुरुष वेद कियो गति
 नंग ॥ क्रोध मान मायानां अंग ॥ त्रिहुं नेदें जाणे तहकीक ॥ अप्रत्याख्याना
 वरणादीक ॥ ८ ॥ विहुं प्रकारना लोन समेत ॥ अनुक्रमें एहने कखा अचेत
 ॥ संज्वलनाने देतां मार ॥ नासी लोन गयो तिणि वार ॥ ९ ॥ दशमे गुण
 स्थानें ते डुष्ट ॥ सूक्ष्म संपराय पापिष्ट ॥ ठतो न जणाए तिम ते ठिप्यो
 ॥ सूक्ष्म रूप करीने लिप्यो ॥ १० ॥ ते पण केडें आवी तेण ॥ मूर्छाग
 त कीधा ततखेण ॥ एह अठावीस कारण नूत ॥ मोहतणां जाणो अद
 नूत ॥ ११ ॥ अंगित माणस पडते सहु ॥ मोह पण मूर्छा पास्यो बहु ॥
 जिम जड थड शाखा कापवे ॥ वृद्ध घणुं विसंस्थल हवे ॥ १२ ॥ उपशम
 श्रेणि महावज्र दंम ॥ सकुटुंबे हणि मोह प्रचंम ॥ इम निचेष्ट करी गुण
 गेह ॥ परमानंद पद पावतो तेह ॥ १३ ॥ उपशांत मोह नामें गुण स्था
 न ॥ एकादशमे पहोतो सोपान ॥ केवलीना सरिखुं चारित्र ॥ धरतो ते ति
 हां पुण्य पवित्र ॥ १४ ॥ वे सर्वार्थ सिद्धि विमान ॥ सकल सुरासुर पू
 ज्या स्थान ॥ पद एहवो ते मुनि पास्यो ॥ वे घडी जगें तिहां विसामिउं
 ॥ १५ ॥ तव लोचें काईक चेतन लही ॥ निज तनुयी जे जूदी नहीं ॥ दे
 होपकरण मूर्छा नाम ॥ वेति कोप धरी तिणि ठाम ॥ १६ ॥ मोकली ते

मुनिवरने पास ॥ तिणें जई कखो हृदयमां वास ॥ देहादिक मूर्त्ता घेरियो ॥
गले जाली पाढो फेरियो ॥ १७ ॥ इग्यारमां गुण ठाणाथकी ॥ पापणीएं
ते पाड्यो रुपि ॥ अनुक्रमें पडतो ते अडवड्यो ॥ पहिले पावडिणें जई प
ड्यो ॥ १८ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्रीने हाथ ॥ सुंप्यो ते मूर्त्ताएं अनाथ ॥ तव
तें अरि सघलायें ऊठ ॥ पड्याते मुनिवरने पूंठ ॥ १९ ॥ परिघल पाप करावी
तास ॥ एकेंडियादिकमां दीधो वास ॥ नरकादिक गतिमां जरपूर ॥ नवमां
तेह नमाड्यो नूर ॥ २० ॥ उदय वदे सुणजो उजमाल ॥ चमोत्तरमी ए
नाखी ढाल ॥ कर्म तणी गति जे नर कळे ॥ त्रिधा ताप तस दूरें टले ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ ब्रह्मसूर नामें अढे, नगर निरूपम एक ॥ सुनंद नामें श्रावक ति
हां, वसे धनवंतो ठेक ॥ १ ॥ श्रेष्ठिमां ते शिरोमणी, धना नामें तस ना
र ॥ तनुज अयो ते तेहनो, पुंमरिक नामें कुमार ॥ २ ॥ सर्व गाथा ॥ १३१६ ॥

॥ ढाल पञ्चोत्तरमी ॥

॥ मेरो नाह निठुर अजिमानी हो ॥ ए देशी ॥ बालपणाथी ते बुद्धि
दरीयो, सकल कलाएं वरीउ हो ॥ तेने जोर पठन मति जागी हो, यो
डा दिनमां ते घणुं नणिउ ॥ गुणवंतें मुख्य गणिउ हो ॥ ते० ॥ १ ॥ अ
धित विद्याएं ते अण धातो, कोई मुनिने पूठे वातो हो ॥ ते तो आगम
नो अति रागी ॥ सकल कलानो सघलो वेरो ॥ किहां ठे कहो अधिके
रो हो ॥ ते० ॥ २ ॥ द्वादशांगिमां ठे कहो साधु, चौद पुरवथी बाधु हो
॥ ते० ॥ विद्या अनेरे ठाम न दीसे, जाणो विसवा वीसे हो ॥ ते० ॥ ३ ॥
तव ते पयंपे ठे केवडां तेह, तुमें पूर्व कहो ठो जेह हो ॥ ते० ॥ गुरुने पू
ठो ते कहे कुमरने, तव ते पूठे जई गुरुने हो ॥ ते० ॥ ४ ॥ गुरु कहे ग
ज सम मिसि जो आय ॥ तो पूरव पहेलुं जखाय हो ॥ ते० ॥ ठाण वम
णी इम मिसि पूंजे, सयलां जिखवा सृजे हो ॥ ते० ॥ ५ ॥ पण पुस्तकें
जिख्या नथि केणें, मान कह्यो मिसि एणें हो ॥ ते० ॥ पूर्व ए मुखपाठे
जे नणाए, किणही जिख्या न जाए हो ॥ ते० ॥ ६ ॥ कोतक पामी ते
कहे एतो, मुकनें नणावणो एतो हो ॥ ते० ॥ गुरु कहे ग्रहस्थने केम न
णावुं, तव कहे साधु में आवुं हो ॥ ते० ॥ ७ ॥ मात पितानी अनुमति
मागी, संयम जीयें ते सोचानी हो ॥ ते० ॥ महा महोत्सवसुं जई दीक्षा, गु

रु तणी सुणि शीका हो ॥ ते० ॥ ७ ॥ चौद पूर्व ते नण्यो चूपें, उदय व
दे अनूपें हो ॥ ते० ॥ पञ्चोत्तरमी ढालें चित धरजो, प्रमादने परिहर
जो हो ॥ ते० ॥ ८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मोह महाचरें तिणि समे, तन्मय देखी तास ॥ सनामां सद्गुको
देखतां, मुखें मेव्यो नीसास ॥ १ ॥ सर्व गाथा ॥ १३५६ ॥

॥ ढाल बहोतेरमी ॥

॥ रंगी रातो चूडो ॥ ए देशी ॥ सचायें वेठे सद्गु सेवके, पाणी जोडी रे
तव पूठ्युं एम ॥ जो जो मोहनो जोरो ॥ नीसासो आज नाथजी, अति
जांवो ते मुखें मेव्यो केम ॥ जो० ॥ १ ॥ करकपालें थापिने, मुखें बोले
रे हवे आव्युं मोत ॥ जो० ॥ अलवे पंखी उमाडतां, जिम जाएरे गोफ
णी गोला सोत ॥ जो० ॥ २ ॥ सदागम वेरी सदा, अमारो रे तुमे जाणो
अतीव ॥ जो० ॥ अनेद बुद्धें तेहसुं मिय्यो, जय कामें रे ते संसारी जीव
॥ जो० ॥ ३ ॥ सदागम कहेसे सर्वें, अमारा रे ए आगल मर्म ॥ जो० ॥
जण जणने ते जणावशें, गहगहसे रे तिहारे चारित्र धर्म ॥ जो० ॥ ४ ॥
पुत्र पौत्रादिक गोत्रने, तव जणसे रे मली सघला लोक ॥ जो० ॥ वंशो
बेद थाशे तदा, मोह बोले रें इम मेलतो पोक ॥ जो० ॥ ५ ॥ तेहवो
कोंइ नथी देखतो, जे विघटे रें ए दुष्ट संयोग ॥ जो० ॥ सखेद देखी
स्वामिने, थया जांखा रें परषदना लोक ॥ जो० ॥ ६ ॥ निडा नामें नारी
तिसे, ऊंघ आलस रे वैकल्य अंग जंग ॥ जो० ॥ स्वप्न जंखन चम शून्य
ता, जृन्नादिक रे निज परिकर संग ॥ जो० ॥ ७ ॥ मावा पासाथी उठी
ने, करजोडीने कहे सुण स्वामि ॥ जो० ॥ ए अनाथनो श्यो आशरो,
तुम दासियें रे एतो सीजे काम ॥ जो० ॥ ८ ॥ चिंताशी ए वातनी, खण
वो मूंगर रे हणवो मूषक महामन्न ॥ जो० ॥ कीडी नगारा ऊपरे, शी
कटकी रे देवजुठ दिह ॥ जो० ॥ ९ ॥ ताजा तृणनी ऊपरें, कुहाडो रे
जिम मारे कोय ॥ जो० ॥ आरति ए तिम जाणवी, तुम नामें रे कुण
अनमी होय ॥ जो० ॥ १० ॥ काव्हे किछुं दीतुं नही, मूर्ठायें रे गले
जाली तेह ॥ जो० ॥ एकादशमा सोपानथी, वाव्यो पाठो रे जिम पवनें
खेह ॥ जो० ॥ ११ ॥ हरपें कहे तव हेजमां, महाराजा रे मरकलडो देह

॥ जो० ॥ वारु वारु वढी वेगसुं, करो कारज रे तुमें कहो ठो जेह ॥ जो०
 ॥ १२ ॥ ताहरी पण मन कामना, सिद्ध थाउ रे इम दीधी आशीस ॥
 ॥ जो० ॥ ठहोत्तेरमी ढालमां, वदे उदय रे धरो हृदयमां हीस ॥ जो० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव सा पोती ते कने, पापणि परिकर जेह ॥ अवताख्यो तसु अंगमां,
 आलस प्रथम अठेह ॥ १ ॥ आलसने उदयें करी, संजारी सहि सूत्र ॥
 अरथ जेतां आरति वधे, जिम तिम जवे उत्सूत्र ॥ २ ॥ तव बीजे त्रीजे
 दिने, यविर रे थिर करि तास ॥ गुणवा वेसाज्यो जोरसुं, पण न गमे अन्या
 स ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १३४२ ॥

॥ ढाल सीतोतेरमी ॥

॥ होजी ऊरमर वरसे लो मेह ॥ ए देशी ॥ होजी तव निष्ठाएं अशेष,
 परिकर प्रेप्यो ते कने हो लाल ॥ हो जी सम कालें सर्वांग, व्याप्यो न कहे
 तां ते वने हो लाल ॥ १ ॥ हो जी जंजाएं ते जोर, वांसो घणुं मरडे वली
 हो लाल ॥ हो जी हाथपग शिरने सर्वांग, कंपावे उंधने वलें हो लाल ॥
 ॥ २ ॥ हो जी उंची धरी जुज दोय, कड कड मोडे आंगली हो लाल ॥ हो
 जी नृतावेशनी जांति, धुजंतो धरणी ढली हो लाल ॥ ३ ॥ हो जी अंगी पूठे
 वेहु पास, ढले ढीकलीनी परें हो लाल ॥ हो जी थविर पठावे प्राण, पण
 अक्षर मात्र न उचरे हो लाल ॥ ४ ॥ हो जी निंद नीसामां आप, पठे घणुं
 ते येरियो हो लाल ॥ हो जी पडे पशुनी परें तेह, जिहां तिहां प्रमिला प्रेरि
 यो हो लाल ॥ ५ ॥ हो जी काष्टपरें कुठामें, सूखे संथारा बिना हो लाल
 ॥ हो जी घोराएं घणुं जोर, चित्तमां न रहे चेतना हो लाल ॥ ६ ॥ हो
 जी पडिकमणे प्रजात, थविर उठाडे महा डखें हो लाल ॥ हो जी ऊनो
 करी इक दिन, गुरु सूत्र गुणावे मुखें हो लाल ॥ ७ ॥ हो जी पलकमां हि
 नृपीठ, प्रमिलायें तव पाडियो हो लाल ॥ हो जी कुंहाणी ढींचण ने शीश
 ॥ जांपीने जमाडिउ हो लाल ॥ ८ ॥ हो जी अक्षर न जणे एक, मुनि प
 ण मोन धरी रह्या हो लाल ॥ हो जी अतिव्यापी तव उंध, चिह्न न जाए
 जेदनां कथां हो लाल ॥ ९ ॥ हो जी क्रिया करतां अनेक, चकुना चाला
 करे हो लाल ॥ हो जी केदि मग्य कर ने पाय पांजे पसारे बहु परें हो
 लाल ॥ १० ॥ हो जी नचावियो हो लाल

॥ हो जी एहवां जोई आचरण, अचरज सहुने आवियो हो जाल ॥
॥ ११ ॥ हो जी एवडी एसी उंघ, एम सुजाण सहु को वदे हो लाल ॥
हो जी सीत्योतेरमी ए ढाल, उदय वदे धरजो हदे हो लाल ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इम निशयें आचखो, आगम विण अन्यास ॥ बिड हस्त जलनी
परें, गलवा लागुं तास ॥ १ ॥ गहन अर्थ गया वीसरी, जिम जिम आये
अंश ॥ तिम तिम लागे जहेरसो, आगम न गमे अंश ॥ २ ॥ अमृतसी गणि
उंघने, अज्ञाने अहोराति ॥ सूई रहे नवि सलसले, वीसरी सूत्रनी वात ॥ ३ ॥

॥ ढाल अछोतेरमी ॥

॥ बेटी टोमर मल्लकी ॥ ए देशी ॥ तव गुरु जणे सो साधुकूं, केवल
जणवा काज वे ॥ घर ठोरी घणे आयसैं, पायो तें आगम राज वे ॥
॥ १ ॥ जाग वे ज्ञानी जागनां, जागना वे श्रुत लागनां वे ॥ जा० ॥ देवे
जो दुर्गतिकों हरी, सुर उर शिव सुख खानि वे, सो हाथें आया क्यों ह
रियें, गुनसागर श्रुत ज्ञानि वे ॥ जा० ॥ २ ॥ नरक निशानी नींदको, मूढ
देवे कौन मान वे ॥ चौद पूरवरस ठौरके, कहा मेरा सच्चें मान वे ॥ जा० ॥
॥ ३ ॥ तव तातो होयके सो वके, कहो उंघाता है कौन वे ॥ तुमकों जूठ
कहे किने, बूरी ए वात जबून वे ॥ जा० ॥ ४ ॥ गुरुजी हम तो गुनेह्ये,
सूत एते एते कल्ल वे ॥ हम तो मगनहिं पाठमें, दूजा न आवे दिख वे
॥ जा० ॥ ५ ॥ गुरु तव चिंतें चित्त में, अहो अहो एतो नवीन वे ॥ अ
वगुण एहमां ऊपनो, महाजूठ बोले मलीन वे ॥ जा० ॥ ६ ॥ विष घा
रित परें अन्यदा, मूर्छित घायल समान वे ॥ बोलाव्यो बोले नहीं, उंघ्यो
सो असमान वे ॥ जा० ॥ ७ ॥ दिवसैं सुपना देखिके, ज्यों ज्यों वकें जो
र वे ॥ जगावे जो कोउ जायके, तो बहुत करे वकोर वे ॥ जा० ॥ ८ ॥
जोरे ताकूं जगाय के, गुरु कहे क्यों वत्स आज वे ॥ एती वेर उंघ्या हता,
तव सो तजिने लाज वे ॥ जा० ॥ ९ ॥ उत्तर गुरुकूं थूं दियो, जब हुं अ
र्थ चिंतु एकध्यान वे ॥ तव तुम सबकूं ऊंघेकी, त्रांति लगी जगवान वे ॥
॥ जा० ॥ १० ॥ जूठो ताकूं जानिके, मुनिजनं मेख्यो उवेख वे ॥ कोउ क
दर्थना नवि करे, गुरुर्यें पण त्यज्यो ठेक वे ॥ जा० ॥ ११ ॥ मोह राजा
ने माणसैं, आवखुं तेहनुं अंग वे ॥ सदागम तव जागो सही, सदबोधें

त्यज्यो संग वे ॥ जा० ॥ १२ ॥ चारित्र धर्म पण चालियो, सर्व विर
ति स्वयमेव वे ॥ पहिलेज पलाये तदा, दुर्गंधें जिम देव बे ॥ जा० ॥
॥ १३ ॥ कृमादिक नासीने गया, दशोपटाऊत दूर वे ॥ सम्यक् दर्शनें सी
म तेहनी, तजी वाज ते तूर वे ॥ जा० ॥ १४ ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रीसरें,
तव तिहां पूखो वास वे ॥ मोहादिकें मलि तेहने, पीडी निडापास वे ॥
॥ जा० ॥ १५ ॥ मरण पमाडी मोकव्यो, निगोद एकेंडि मजार बे ॥ जव
मांहे नमाडिउ, पठे तेहने निरधार बे ॥ जा० ॥ १६ ॥ अछोतेरमीयें सांजलो,
ढालें धर्मनो ढाल वे ॥ धरमीजन धरजो सदा, उदय वदें उजमाल वे जा० ॥ १७

॥ दोहा ॥

॥ चित्त वृत्ति अटवि इस्थे, विवेक गिरीने शृंग ॥ अग्रमत्त कूटें अति
सुजग, जैनैऽपुरें महाइंग ॥ १ ॥ निरानंद उत्साह विण, मजलस मेली
सर्व ॥ चारित्र धर्म नृप आदि दे, वेठा ठे हतगर्व ॥ २ ॥ मांहोमांहे इम ऊ
चरे, अहो गुं कीजें आंहि ॥ अजव्य दुर्जव्य आप्या जुउ, मोहने अनेक
सहाय ॥ ३ ॥ अस्खलित ते सघले फरे, फेडे आपणो पद ॥ आपणने
जीरु एकज दीउ, तेपण नहीं सुदह ॥ ४ ॥ अनंत कालें आवी मिल्यो,
आपणने ते जीव ॥ तेने पद पोपतां आपणो, उपजे व्यथा अतीव ॥
॥ ५ ॥ आपण जव उंचो करां, तव नीचो घाले तेह ॥ उंचो आवण नवि
दिये, अरि मोहादिक एह ॥ ६ ॥ आपण एहने सुख इठिएं, ए न लहे उ
पगार ॥ मोहादिकने जइ मिले, आरति लहे अपार ॥ ७ ॥ गुणठाणे इग्या
रमें, चौद पूर्व धर आदि ॥ पद आपण आरोपिएं, तजावी तास प्रमाद
॥ ८ ॥ तिहां यकी पण जीव ते, धर्म तजीने धाय ॥ मोहना दलने जइ
मिले, कोइक कर्म पसाय ॥ ९ ॥ गुं करियें कहियें किगुं, किहां जइएं फ
रियाद ॥ अहो बेरा बाधी गया, किम जीतासे वाद ॥ १० ॥ सर्व ॥ १३८ ॥

नो कर्म न लोपे स्वाज ॥ म० ॥ हिं० ॥ १ ॥ काल परणति कर्मनी रे, ठे
पटराणी प्रौढ ॥ म० ॥ कही न जाये ते वली हो लाल, नवितव्यता क
रे नांजणी रे, गति ठे तेहनी गूढ ॥ म० ॥ हिं० ॥ २ ॥ जे संसारी जीव
कने रे, नव करावे ठे नूर ॥ म० ॥ हितकरी तुमे तेहने हो लाल, आरो
पो ऊंचे पदे रे, उलट आणी ऊर ॥ म० ॥ हिं० ॥ ४ ॥ चौद पूर्वधर जो
करो रे, उपशांत मोह आरूढ ॥ म० ॥ तो पण ते जीव तिहां थकी हो
लाल, मोहादिकने मलि करी रे, महा अज्ञानी मूढ ॥ म० ॥ हिं० ॥ ५ ॥ नव
मां उत्कृष्टो जमे रे, अर्ध पुद्गल परावर्त्त ॥ म० ॥ विवहार ए अनादिनो
हो लाल, चाब्यो आवे सहु जीवने रे, जमतां नव आवर्त्त ॥ म० ॥ हिं०
॥ ६ ॥ विस्मयश्यो ते वातनो रे, हृदयमां राखवो रेख ॥ म० ॥ तटे वे
ठां जुठ तुमे हो लाल, मिथ्यानुं अंगज कहो अठो रे, जे कांई अविवेक ॥
म० ॥ हिं० ॥ ७ ॥ अरिनो एकज नीरु ए रे, ठेदी मूलनो पद्द ॥ म० ॥
यश पडहो वजडावश्यां हो लाल, सुखी संसारी ए जीवने रे, करस्यां सहु
समद्द ॥ म० ॥ हिं० ॥ ८ ॥ तो पण सिद्धिहोसे सही रे, नवितव्यताने जोग
॥ म० ॥ समवायनां संयोगथी हो लाल, नव स्थिति कालपरिणते रे, शुं
न कर्मोदय जोग ॥ म० ॥ हिं० ॥ ९ ॥ जे आपण कहो अठो रे, एक ए
पाम्या सहाय ॥ म० ॥ ए पण न घटे आलोचवुं हो लाल, बहु नीरु प
ण पामिने रे, मोहादिक मुंजाय ॥ म० ॥ हिं० ॥ १० ॥ रोधन करे रूठा
थका रे, बाकी वल नवि होय ॥ म० ॥ अरीए आपण ऊपरें हो लाल,
अंत कीजें तक जोय ॥ म० ॥ हिं० ॥ ११ ॥ एक ए किम आणे जुठ
रे, शत्रु अंत सहाय ॥ म० ॥ श्याने थाठ सहु आकुला हो लाल ॥
जय पराजयनुं पारखुं रे, जाते दीहें जणाय ॥ म० ॥ हिं० ॥ १२ ॥ ऊता
वलानां पालिया रे, धीराना प्रासाद ॥ म० ॥ सहु जाणे संसारमां हो
लाल ॥ उगन्यासीमी ढालमां रे, उदय रत्न आल्हाद ॥ म० ॥ हिं० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ते जेटले सर्व ते, सदबोधनुं व्याख्यान ॥ करे तव कहाव्युंति
हां, कर्म परिणाम राजान ॥ १ ॥ अहो प्रतिज्ञा आज में, पूरी पाडी ते
ह ॥ पण पांकीने पूरवें, तुमसुं करी हुती जेह ॥ २ ॥ पदमस्यज पुर रा
जिठ, सिंह विक्रम इणे नाम ॥ कमलिनी नामें ठे प्रिया, तस उदरें अ

નિરામ ॥ ૩ ॥ ંગજ મેં અવતારિત, સિંહરથ નામેં સોય ॥ જેહ સહાયેં તુ
 સતણો, જીવ તેં અવસર જોય ॥ ૪ ॥ હવે કરો હર્ષ વધામણાં, એણે ન
 વેં એ જીવ ॥ પદ્ધ તુમારો પોષણે, આશક ચર્ષ અતીવ ॥ ૫ ॥ પડશે નહિ
 મોહ પાશમાં, પૂરણ પુણ્ય સહાય ॥ આપ્યો ઠે મેં એહને, જેણે પાતક
 હ્ય જાય ॥ ૬ ॥ ચલવ્યો કેહનો નહિં ચલે, સદ્બોધ સદાગમ લીન ॥
 મુગતેં જાતાં લગિ મોહને, દલેં ન હોસે દીન ॥ ૭ ॥ સર્વ ગાથા ॥ ૧૪૦૭ ॥

॥ ઢાલ એંશીમી ॥

॥ વાગા જાંગી ઢોલ ॥ એ દેશી ॥ ઇમ સુણિ આણંદ પૂરેં, હે સચિ ઇમ
 સુણિ આણંદ પૂરેં ॥ ઝઠી તે મહા આનંદ જરેં ॥ સમકિત આદિ સનૂર, ॥હે०॥
 મલિને મહોત્સવ વહુ કરે ॥ ૧ ॥ જિનેંડ પુરનો લોક ॥હે०॥ વારુ કરે રં
 ગ વધામણાં, શમ્યો સમૂલો શોક ॥હે० ॥ જીરુનાં લે જામણાં ॥ ૨ ॥
 વાંધે તોરણ વાર ॥હે० ॥ કમલેં આઠાદિત કરું ॥ કનક કલશ ધરિ ઘાર
 ॥હે०॥ સોધેં સોધેં સુંદરું ॥ ૩ ॥ શણગારી હટ શ્રેણિ ॥હે०॥ ઘર ઘર ગુઢી
 ઝઠલે ॥ ઠટકાયો હરપેણ ॥હે० ॥ રાજ મારગ કુંકમ જલેં ॥ ૪ ॥ મૃગ
 સદને ઘનસાર ॥હે० ॥ જેલી ચંદનનેં રસેં ॥ રાયાંગણ દરવાર ॥હે० ॥
 ઠયલ પુરુષ ઠાંટે તિસે ॥ ૫ ॥ કનક રત્નનો રાશિ ॥હે० ॥ મન મોદેં યે
 માંગણાં, અનય દાન ઝલ્લાસ ॥હે० ॥ દેવરાવે રાજા ઘણા ॥ ૬ ॥ વાગાં
 મંગલ તૂર ॥હે० ॥ માનનેં માપ વધારિયાં ॥ શોજા વાધીસનૂર ॥હે० ॥
 જિન મંદિર શણગારિયા ॥ ૭ ॥ ઝદયરતન કહે એમ ॥હે० ॥ એંશીમી એ
 ઢાલમાં ॥ ધરમચું ધરજો પ્રેમ ॥હે० ॥ મત પડો માયા જાલમાં ॥ ૮ ॥

पण न गमे नारीनुं नाम ॥ ६ ॥ विरमे कृण कृण विश्वथी, वांठे शिव
सुख वास ॥ गुण निधि नामें गुरु तिणे, एक दिन जेव्या खास ॥ ७ ॥ च
उ नाणी ते गुरुकने, सांजलि श्रुत सुविशेष ॥ विधिसुं ते संयम वरे, आ
रंज त्यजी अशेष ॥ ८ ॥ सर्व गाथा ॥ १४३३ ॥

॥ ढाल एक्यासीमी ॥

॥ बेडले नार घणो ठे राज, वातां केम करो ठो ॥ ए देशी ॥ चारित्र
धर्म राजा चितमांहे, तव पाय्यो महा तोष ॥ सहित परिकर रहे ते पासें,
पुण्यनो करवा पोष ॥ १ ॥ इम ते जोर नडें अणगार, मोह नृपना नड
साथें ॥ ए आंकणी ॥ अति अनुरक्त थई ते मुनिसुं, त्रिचुवननी जे त्राता
॥ सर्व विरति नामे सा श्यामा, योगिनी जे जय दाता ॥ ५० ॥ २ ॥ सद
बोध बोध सदा पासेथी, अध कृण न रहे अलगो ॥ सम्यक् प्रकारें सम्य
क् दर्शन, वपु साथें रहे बलगो ॥ ५० ॥ ३ ॥ अप्रमाद महासिंधुर ऊपरें,
जजि जावन अंवाडी ॥ प्रशम कवच पहेरी जली जांते, विवेक निसान
वजाडी ॥ ५० ॥ ४ ॥ ते गजें वेसी सिर सोहावे, संतोष टोप सनूरें ॥ अ
ठार सहस सीलांग सामंते, परवरित दल पूरें ॥ ५० ॥ ५ ॥ धर्म धनें दि
न दिन बाधंतो, पुण्योदय इणे नामें ॥ दंभ नायक ते आगल दोडे, अरि
उत्सारण कामें ॥ ५० ॥ ६ ॥ समय समयप्रत्यें शुभ मनना, प्रगटे जे परि
णाम ॥ पायक ते चाले खल घायक, आगल जिहां अनिराम ॥ ५० ॥ ७ ॥
अणियें अणि आवीने अडित, मोह राजा मुनि सामो ॥ वक्तव्यल वीं
धुं तव तेहनूं, तत्व कुंतीं धरि तामो ॥ ५० ॥ ८ ॥ ज्ञान दर्शन चारित्ररू
पी ए, त्रिहुंसल्लें करि त्राडे ॥ हृदयमां रागने द्वेषने रोपें, कामने कूटी पा
डे ॥ ५० ॥ ९ ॥ जीव दया परिणाम निवाणो, हणो हिंसा सामंत ॥ मृ
पा वादने सत चापारूप, मुजरें मारे संत ॥ ५० ॥ १० ॥ अदत्तादान सुज
टनुं मस्तक, शौच जलकें करी जेदे ॥ ब्रह्मचर्य जालाडें महा नट, मैथुनने
उठेदे ॥ ५० ॥ ११ ॥ मान सुजटनुं मान मुनि सो, मार्दव दंभें मोडे ॥ रिजु
जालडियें माया मुली, दोपी न दीठो ठोडे ॥ ५० ॥ १२ ॥ संतोष चटिका
यें ते नट, लोचनुं मस्तक मोडे ॥ शूरो देखीने कोई शत्रु, साहामां सिंग न
जोडे ॥ ५० ॥ १३ ॥ देह असार चिंतन धर्म साधन, साहस सत्व ने धीर
॥ इत्यादिक आयुधें जीते, परिसहने ते वीर ॥ ५० ॥ १४ ॥ तनुनी थि

रता जेई तोमर, उन्मूली उपसर्ग ॥ इम मारीने कीधो अचेतन, वेरीनो ते
 एो वर्ग ॥ ५० ॥ १५ ॥ इहा रोधगवाने मारे, परिग्रह नटने त्रोडे ॥ ह
 मा रूपीउ खड्ग धरीने, क्रोधनी सिंधि विठोडे ॥ ५० ॥ १६ ॥ उदयरतन
 कहे एक्यासीमी, ढाले धरमी लोक ॥ सदा करजो सेवा साधुनी, जे साधन
 परलोक ॥ ५० ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ शत्रुने इम समावतां, जरतां पुण्य चंमार ॥ बहु प्राणीने बोधतां, स
 फल करे अवतार ॥ १ ॥ प्रवल करी निज पदने, खल पमाडी ह्रीण ॥
 अंत समे लहि टूकडो, तनू जाणी बल ह्रीण ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ १४४१ ॥

॥ ढाल व्याशीमी ॥

॥ कुंतारे माता इम जणे ॥ ए देशी ॥ नमो रे नमो नियंथने, एहवा
 जे आचारी रे ॥ घणा काल जगे आदर घणे, ताच्यां बहु नर नारी रे ॥
 ॥ न० ॥ १ ॥ संलेपणा सो साधुयें, विहुं चेवें कीधी रे ॥ इव्य अने जावें
 यकी, अठे जेह प्रसिद्धि रे ॥ न० ॥ २ ॥ तव गीतारथ तपोधने, पुरथी ते प
 स्वरिउ रे ॥ पर्वतनी कमणे जई, संथारो तिणे करिउ रे ॥ न० ॥ ३ ॥ प्रथम
 शिला तल पूंजिने, माचनो संथारो रे ॥ पाथरीने ते ऊपरें, मन करि एक
 तारो रे ॥ न० ॥ ४ ॥ वेसी पर्यकासने, कर संपुट धरी सीसे रे ॥ अमाडीने
 ऊचरे, शक्रस्तव मुजगीसे रे ॥ न० ॥ ५ ॥ नमी सहु जिनराजने, शास
 नपतिने सोइ रे ॥ प्रणमीने पूठे नमी, गुरुने गुणवंत जोइ रे ॥ न० ॥
 ॥ ६ ॥ पचख्या ते तो पण पठे, पापस्थान अहार रे ॥ प्रेमेंसुं पचखे फरी,
 नियमें चार आहार रे ॥ न० ॥ ७ ॥ प्रतिबंध तनुनो परिहरि, अतिचार
 आलोइ रे ॥ आहार सवि पचखे बलि, हिए हरपित होइ रे ॥ न० ॥ ८ ॥
 पादोपगमन अणसण, जेइने गह गहितो रे ॥ देव मनुष्य तिर्यचना, उप
 नगे ते सहितो रे ॥ न० ॥ ९ ॥ एक मास तांइ इणि परे, अणसण आ
 गधी रे ॥ वेहेजा उमाता जगे, गुह संयम साथी रे ॥ न० ॥ १० ॥ स
 माधि काजें करि ययो, सातमें नुर जोगें रे ॥ दिव्य ने महर्धिक देवता,
 नयम फल योगें रे ॥ न० ॥ ११ ॥ उत्कृष्टो निदां आचखो, सागरोपम
 सोड रे ॥ जोगवे एके आगजुं, करतो रंगोज रे ॥ न० ॥ १२ ॥ उदय

वदे इम व्यासीमी, ढाल ए में बोली रे ॥ संसारमां धर्म सार ठे, जुउ अंतर खोली रे ॥ न० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तीर्थ तीर्थकरनी तिहां, जगति करी तिणे जाव ॥ पुण्योदय पोढो कीयो, मुनिने सीस नमावि ॥ १ ॥ सुरपदनां सुख नोगवी, तिहांथी चवि ने तेह ॥ कमल पुर नामें पुरी, वारू पूर्व विदेह ॥ २ ॥ श्रीचंड नामें नृप तिहां, कामिनी कमलातास ॥ अंगज तेहनो ऊपनो, चानु नामें ते खास ॥ ३ ॥ पूर्व परें वाल कालथी, धरतो तिमहिज धर्म ॥ पुण्योदयने पेखतो, करे सदा शुज कर्म ॥ ४ ॥ अनुक्रमें नोगवी राज सुख, पुत्रने आपी पाट ॥ दीक्षा ग्रही तिणें मोह दल, दूर कखुं दह वाट ॥ ५ ॥ संयम स्रधुं पा लिने, अंते अणसण धारि ॥ नवमें ग्रैवेकें सुर ययो, ते चानु अणगार ॥ ६ ॥ त्रीस सागरोपम आउखो, पाली पूर्व विदेह ॥ पदम पुरें तें सुत य यो, सीमंतक नृप गेह ॥ ७ ॥ राजवियां सिरसेहरो, इंदुदत्त अनिधान ॥ राज्य तजी संयम नजे, तेमहिज ते तिणि यान ॥ ८ ॥ क्षीण पमाडी मो ह दल, पुण्योदय करि पुष्ट ॥ अंते अणसण ऊचरि, दूर कखा अरि डष्ट ॥ ९ ॥ मरण समार्धें ते मरी, सर्वार्थ सिद्धि विमान ॥ अहमिंद सुरपणें ऊपनो, महर्षिक महा सिद्धिवान ॥ १० ॥ सर्व गाथा ॥ १४६५ ॥

॥ ढाल व्यासीमी ॥

॥ धण समर्थ पीउ नान्हडो ॥ ए देशी ॥ सकल मंगल जय दायिनी, चारित्र धर्म राजानी सेव ॥ चुवन चानु कहे केवली, फले तेहना नृप सु ए तुं देव ॥ स० ॥ १ ॥ एहज गंधिलावती विजयमां, इंदुपुरीथी अधिक अ नृप ॥ चंडपुरी नामें पुरी, अकलंक नामें राजा तिहां नृप ॥ स० ॥ २ ॥ सकल नृपाल मौलि श्रेणे, पूजित ठे जस पदअरविंद ॥ सुजग समृद्धि सक्तें करी, अवनि तल उंवे जिम इंद ॥ स० ॥ ३ ॥ जे श्रीजिनपदपंकजें, मधुकरनी परें रहे मगन्न ॥ देवी ठे तेहने सुदर्शना, शीलगुं जेहने लागी लगन्न ॥ स० ॥ ४ ॥ धवल समकितने धारिणी, सुपनमांहि ते देखी सिंह ॥ उज्ज्वल शसिसो एकदा, चदन प्रवेश करंतो अवीह ॥ स० ॥ ५ ॥ ते इ इंदुदत्त अणगारनो, तिहांथी जीव चवी ते तास ॥ उदरें आवी ऊपनो, पु त्र पणे पहोती मन आस ॥ स० ॥ ६ ॥ तव सा हरखी सुपन ते, जगत

पतिने जाखे जाय ॥ सुपन पाठक तेडी तदा, परमारथ तस पूछे राय ॥
 स० ॥ ७ ॥ तनुज होसे तुम ते कहे प्रंचु, ए उत्तम सुपन पसाय ॥ कु
 ल दीवो कुल केसरी, अखंम नूमंमल नोगी राय ॥ स० ॥ ८ ॥ तव तूठो
 ये नृप तेहने, पारितोषिक दान प्रचूर ॥ विदाय कछा संतोषिने, अग्रम
 हीपी आनंद ऊर ॥ स० ॥ ९ ॥ सुखें गर्ज ते निर्वहे, देवपूजा दानादि अ
 नेक ॥ मोहोला जे जे ऊपजे, पूरे नृप ते एके एक ॥ स० ॥ १० ॥ प्रस
 वे सा पूरे दिनें, पुत्ररतन पुंज समान ॥ आवासने उद्योततो, तरणि परें
 तपे तेजवान ॥ स० ॥ ११ ॥ हरखें हीए हुजरावती, महोदो मुक्ताफलनो
 हार ॥ उल्लसते उरें दोडीने, चंङ् धारा दासीयें ते वार ॥ स० ॥ १२ ॥
 वसुधापतिने वधामणी, तनु जन्म्यानी दीधी तिणें जाय ॥ पद्मोचे सात
 पेढी जगें, दान तेहवुं तस दीधुं राय ॥ स० ॥ १३ ॥ नगरमांहि ते नव नवा,
 मादलना याए धोंकार ॥ आणंद रंग वधामणां, उत्सव तिहां याए अपार
 ॥ स० ॥ १४ ॥ कनकादिक बहु दान थे, वंदीवानना ठोडे बंध ॥ महापू
 जा जिन मंदिरें, नेहसुं रचावे नरिंद ॥ स० ॥ १५ ॥ खान पानने दानसुं,
 गीत गान अति तान मान ॥ राजाने पुरजन सर्वे, सुदित कखो देई बहु
 मान ॥ स० ॥ १६ ॥ मानने माप वधारियां, राज करमेव्या महाराज ॥
 उदयरतन कहि ढाल ए, व्यासीमी बोली शुन साज ॥ स० ॥ १७ ॥

यतः ॥ जोगी दाता शुचिर्दक्षः, स्थूलगंमोमहाबलः ॥ अर्थवानल्पजापीच,
स्थिरचित्तोजनप्रियः ॥ १ ॥ परोपकारी कांतश्च, बहुपुत्रः शौर्यसंयुतः ॥ ए
वं गुणगणोपेतो, वृषेजातो जवेन्नरः ॥ २ ॥ समानां च शतंजीवेत्, पंचविंशति
कं यदि ॥ नृमृतश्चतुष्पदातस्य, मरणं रोहिणीबुधे ॥ ३ ॥ सर्व गाथा ॥ १ ४ ए ३ ॥

॥ ढाल चोरासीमी ॥

॥ कोई पत्र लावे दीनानाथनुं ॥ ए देशी ॥ जूउं पुण्यतणां फल प्राणि
यां, नव फंद जे फेडे ॥ पुण्यें ग्रह होय पाधरा, वली वैरी न विहडे ॥
जू० ॥ १ ॥ बारें राशिनां फल बहु, जाण्यां जलि जातें ॥ अवनिपतिने इ
णि परें, गणकें गुणवंतें ॥ जू० ॥ २ ॥ महाविदेह क्षेत्रमां, ऊपनो ते मा
टे ॥ कोडि पूरवनो आउखो, लहो तेहनुं सुघाटे ॥ जू० ॥ ३ ॥ वलि ते
जोसी नृपने वदे, बारें राशिनां बहुलां ॥ फल जाख्यां ठे आगमें, समजो
ए सघलां ॥ जू० ॥ ४ ॥ शीखव्यां ते सुशिष्यने, सर्व जे गुन टाणें, व्याप्या
तिहांथी विश्वमां, तेह काल प्रमाणें ॥ जू० ॥ ५ ॥ यतः ॥ ज्योतिषं नि
र्निमित्तं च, यच्चान्यदपि तादृशः ॥ अतींद्रियार्थं तच्चास्त्रं, सर्वं सर्वज्ञपूर्व
कं ॥ १ ॥ ततोत्रयोव्यभिचारः स्यात्केवलं नरदोषतः ॥ विज्ञागं हि न जानी
ते, शास्त्रस्याल्पश्रुतो नरः ॥ २ ॥ पूर्व ढाल ॥ जन्म समय जोतां सही, बाल
क ए बलीउ ॥ होसे जाचा हीरा जिस्यो, अनमी अति कलीउ ॥ जू०
॥ ६ ॥ जाण घणुं जोसी तुमे, सदा रहो ताजा ॥ सत्य कहो संशय वि
ना, रीजी कहे राजा ॥ जू० ॥ ७ ॥ सर्वज्ञ विण संदेह विना, साचूं कुण
जाखे ॥ अज्ञानीनुं उच्चखुं, कोई कबूल न राखे ॥ जू० ॥ ८ ॥ ज्ञानी वि
ना ए ज्ञाननो, निर्वाह किम थाय ॥ सर्वज्ञ विण संसारमां, कियें सत्य क
हेवाय ॥ जू० ॥ ९ ॥ प्रेमें इम प्रशंसिने, दान जोसीने दीधुं ॥ राजाएं
महा रीऊनुं, लक्ष्मीफल लीधुं ॥ जू० ॥ १० ॥ दानमानें सनमानिने, वी
सर्ज्यो तेह ॥ उदय वदे कही ढालमें, चोरासीमी एह ॥ जू० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ बली कुमर ते बालनुं, निरुपम दीधुं नाम ॥ सहु सायें गुन मुहूर
तें, सानंदें पुरस्वाम ॥ १ ॥ पांच थावे पाली जतो, वाधे दिन दिन वीर ॥
पुण्योदयना पूरथी, शिशु ते महा सुधीर ॥ २ ॥ बालपणाथी बहु थयो,
सदबोधखुं तसु संग ॥ समकित तो साथेज ठे, पूरण पुण्य प्रसंग ॥ ३ ॥

सकल कला साथी सबल, कृमा गुण न लहे क्कोज ॥ गुरुता अने गंजीरता,
थिरता थई थिर थोच ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १५१० ॥

॥ ढाल पंचाशीमी ॥

॥ आसाढो धुर उनह्यो ॥ ए देशी ॥ योवन वय ते पाम्यो यदा, वाध्यो
तव तनु वानो रे ॥ सुजाण सूधा जन संगनो, तेहने लागो तानो रे ॥
॥ यो० ॥ १ ॥ स्नात्र महोत्सव नित करे, विधिसुं सुणो गुरुवाणी रे ॥ दे
हरे देव पूजे सदा, अंगें ऊलट आणी रे ॥ यो० ॥ २ ॥ शासननी उन्न
ति करे, रथ यात्रा गीत गानो रे ॥ नृत्य करावे नित नवां, दीनने दीए दा
नो रे ॥ यो० ॥ ३ ॥ चारित्र धर्मना सैन्यसुं, अति परिचय थयो तासो रे
॥ वीहीकें निज वल लेईने, मोहें लीधो वनवासो रे ॥ यो० ॥ ४ ॥ राग
धेप दूरें रहे, मक्की मारी क्रोधें रे ॥ शैलराज न जुए साहसुं, शठता कूप
ने शोधे रे ॥ यो० ॥ ५ ॥ सागर खारे सागरें, गयो जोइ गति माठी रे ॥
विषय पंचेनी वासना, निपट जाये ते नाठी रे ॥ यो० ॥ ६ ॥ कृपणता
कोपी घणुं, जय पामी जाए जागी रे ॥ अविनयें ऊचालो नखो, लालचने
वीहिक लागी रे ॥ यो० ॥ ७ ॥ विनय प्रशम मृडुने रुजु, संतोष आदि
सुरंगें रे ॥ गांजीर्य स्थैर्य शौर्यादिक, गुण ए वस्या तसु अंगें रे ॥ यो० ॥
॥ ८ ॥ कीरति प्रसरी दशो दिशें, मात पिताने मोहो रे ॥ अतिशय ते ऊ
पर ऊपनो, कृण न खमाये विठोहो रे ॥ यो० ॥ ९ ॥ घर घर गुण गीत
तेहनां, कुलवधु गाये केई रे ॥ केई सुरी केई किन्नरी, हीए हर्ष धरेई रे
॥ यो० ॥ १० ॥ जाट चारण केई जणो, गुण जेहना गह गाटो रे ॥ सुधी
जनने मुरपण केई, बोले तस गुण पाठो रे ॥ यो० ॥ ११ ॥ पंचाशी
मी ढालमां, फेग लाख चोरासी रे ॥ उदय वदे ते नवि फरे, मति जेणें
जिनमते वासी रे ॥ यो० ॥ १२ ॥

णि स्थान ॥ ३ ॥ सकल कलायें शोचती, सुमुखी सकल सुरम्य ॥ ऊतारा
नृपें आपिया, रहेवा तेहने रम्य ॥ ४ ॥

॥ ढाल ठ्यासीमी ॥

॥ अवधें आवियें महाराज ॥ ए देशी ॥ व्रतविषे मन वासना, बली
कुमरनी बलवंत ॥ वसी तिणें विवाहनी, कांई चाह न धरे चिंत ॥ तव
इम कहे मातने तात ॥ १ ॥ सुदर्शना तसु मावडी, अकलंक राजा आ
प ॥ अजिप्राय कुमरनो उलखी, जई कहे एम जवाप ॥ त० ॥ २ ॥ खां
तें ते खोला पाथरी, खरे डुखें पडदो खोल ॥ एकांतें अंजलि बांधिने, वो
ले ते एहवा बोल ॥ त० ॥ ३ ॥ मावीत्र धर्मनुं मूलतो, जेहना उंसींगल न
थवाय ॥ पुत्रनुं प्रीठे अठे, इम जंपे श्रीजिनराय ॥ त० ॥ ४ ॥ मावित्र जो
करी लेखवे तो, कहुं अमारुं एक ॥ मान तुं मन कोमल करी, हठीला न थईएं
ठेक ॥ त० ॥ ५ ॥ तुज गुणें आकर्षीथकी, बहु राजसुता गुणरास ॥ मात
पितानी मोकली, आवीठे आपणे वास ॥ त० ॥ ६ ॥ स्वयंवरा ए सुंदरी,
नाजुक नवले वेश ॥ इहां आवी जो पाठी फरे, तो ऊजड थाये देश ॥ त०
॥ ७ ॥ अवला निराशें ए बली, तो अमने आरति होय ॥ आंटी तजी तूं
तेवती, एक वार ते उंचो जोय ॥ त० ॥ ८ ॥ कहुं अमारुं जो करो, तो ह
रिणाक्षीयें हाथ ॥ ग्रहीने मन मेजसुं, सुख नोगवो सहु साथ ॥ त० ॥ ९ ॥
ए वापडी इहां चालिने, आवीठे धरी ऊमेद ॥ इठा पूरो एहुनी, नोगवी
सुख बहु जेद ॥ त० ॥ १० ॥ अमने पण सुख ऊपजे, जो जोइं ताहरुं
राज ॥ पंढी पाट आपी पुत्रने, साधजे परचव काज ॥ त० ॥ ११ ॥ मा
वापनुं मन राखतां, अवगुण तुजने रेख ॥ इहां ऊपजतो नथी, दिलमां वि
चारी देख ॥ त० ॥ १२ ॥ ठ्यासीमी ए ढालमां, उदयरत्न जांपे एम ॥ उं
सिंगल माय वापना, कहो न थवाएं केम ॥ त० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ बली कुमर तव चिंतवे, अहो ए मोटो बंध ॥ ए महारा मा वापनो, ए
कज हूं तूं नंद ॥ १ ॥ जो उलंघूं आण तो, आरति जहे अत्यंत ॥ तिणें
मुज मननी कामना, हवणां न होवे तंत ॥ २ ॥ पूरुं तिणे प्रेमेकरी, हवणां
ए हुंती हुंस ॥ तूटाये नहि जे बिना, सो खांउं जो सुंस ॥ ३ ॥ नोग करम
विण नोगवे, योगनो न मिले योग ॥ सरोगने सरस अहारनो, जिम न

वटे संयोग ॥ ४ ॥ इम मनमां आलोचिने, मात पितानो मोद ॥ पूरो ते
पाज्यो तिणें, वधू वरी सविनोद ॥ ५ ॥ वारु विवाह उत्सव कखो, पुर
जन वाधी प्रीत ॥ आनंद सहुने ऊपनो, रूडी देखी रीत ॥ ६ ॥

॥ ढाल सत्यासीमी ॥

॥ नवो पठेवडो रे ॥ ए देशी ॥ तव अकलंक ते राजिए रे, सुंदर जोई
शुननारी रे ॥ जो जो पुण्यथी रे ॥ कुमरनें काजें करावियारे, मोहल घणा
मनोहार रे ॥ जो ० ॥ १ ॥ पुण्यथी परिघल नोग, पुण्यथी सुखसंयोग, पामी
जोग, रसिउ नोगवे रे ॥ एक पासें वहे आपगारे, एक पासें आराम रे ॥ जो ० ॥
क्रीडा गिरि सर वापियें रे, उपे ते थल अनिराम रे ॥ जो ० ॥ २ ॥ वारु
वृद्धनी आवली रे, दीसे गुहिर गंजीर रे ॥ जो ० ॥ आगल कारंज ऊठ
ले रे, नीऊरणें ऊरे नीर रे ॥ जो ० ॥ ३ ॥ सुंदरीना सोहामणा रे, विहुं
पासा प्रासाद रे ॥ जो ० ॥ विचे वेठकनो वंगलो रे, विमानसुं मांमे वाद
रे ॥ जो ० ॥ ४ ॥ पोपट बोले पांजरें रे, हेठे हींमोलाखाट रे ॥ जो ० ॥
ऊपर मोतीनां जूंवखां रे, चंडुएं शुन थाट रे ॥ जो ० ॥ ५ ॥ वत्रीस वधू
तिहां वेसीने रे, निरखी नाटारंज रे ॥ जो ० ॥ नित नवलां सुख नोगवे रे,
नित नवला अचंन रे ॥ जो ० ॥ ६ ॥ सुरना जहेवी साहेवी रे, नोगवे जे
नरपूर रे ॥ जो ० ॥ पूर्व नवना पुण्यथी रे, नित नित चढते नूर रें ॥
॥ जो ० ॥ ७ ॥ कुवलयचंई केवली कने रे, तात देई तेहने राज रे ॥ जो ० ॥
महाव्रत जेई सुगतें गयो रे, साखां आतम काज रे ॥ जो ० ॥ ८ ॥ माता
पण महाव्रत आदरी रे, पाली पहोती सुरलोक रे ॥ जो ० ॥ बलि राजा
राज नोगवे रे, पुण्यनो करे बहु पोप रे ॥ जो ० ॥ ९ ॥ अनमी आण म
नाविया रे, सीमाडा सामंत रे ॥ जो ० ॥ चालीस लाख पूरव लगें रे,
राज करे ते नंत रे ॥ जो ० ॥ १० ॥ बीस लाख पूरव बोलियां रे, कुमर
पणे निरधार रे ॥ साठलाख पूरव सहु मली रे, इम बोल्या उदार रे ॥
॥ जो ० ॥ ११ ॥ दया धर्म दीपाविउ रे, जैन शासन तिणे जोर रे ॥ जूना

जंग रे ॥ जो० ॥ १४ ॥ नोग तिणे एवा नोगव्या रे, देवने जे दुर्जन रे
॥ जो० ॥ राज करतां पण राजिये रे, दिलमां न धख्यो दंज रे ॥ जो० ॥
॥ १५ ॥ उदय रतन इम ऊचरे रे, सत्यासीमी ठालें बयल्ल रे ॥ जो० ॥ बू
जावतां बूजे सदा रे, पण सुं बूजे बयल्ल रे ॥ जो० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चौदशने दिन एकदा, उपवासें ते तेण ॥ सांऊ समे जिन पूजिने,
सजाय करी हरखेण ॥ १ ॥ सामायक पोसह उवी, जावन जावतां चूरि
॥ रजनी विरामें राय ते, सदबोधादि पूरि ॥ २ ॥ चित्तमांहि इम चिंतवे,
इतर परें संसार ॥ केवल विषयने कारणें, में हाख्यो अवतार ॥ ३ ॥

॥ ठाल अयासीमी ॥

॥ घणो प्यारो घणो प्यारो प्राणथी तुं प्रभुजी ॥ ए देशी ॥ सुर नोगें सुरे
नोगें जे उजगी नहीं जी, तुठ नरने तुठ नरने नोगें ते किम एह हो ॥ पू
राये पूराये विषयनी वासना जी, अहो एतो अहो एतो कहेवाये अठेह
हो ॥ १ ॥ जम वारो जम वारो अहो अहेलें गयो जी, संसारें संसारें
नहीं कांई सार हो ॥ त्रांते जे त्रांतें जे रम्य नासे अठे जी, देहादि दे
हादि स्वजन परिवार हो ॥ ज० ॥ २ ॥ पण ते तो पण ते तो आखर अ
नित्य ठे जी, वाघणने वाघणने सुखें जिम कोई हो ॥ पेसीने पेसीने वां
ठे जीवुं जी, पण केतो पण केतो जीवे सोइ हो ॥ ज० ॥ ३ ॥ मूढ म
नसुं मूढ मनसुं माने मोहेंकरी जी, यौवनने यौवनने रूप अनूप हो ॥
पण डुष्ट पण डुष्ट रोगतणे वसें जी, क्णमांहि क्णमांहि थाय ते कुरूप
हो ॥ ज० ॥ ४ ॥ सुरवधुनां सुरवधुनां जे मन रीऊवे जी, तेहने न करे
तेहने न करे चंमाली कबूल हो ॥ जराने जराने रोगना योगथी जी, ते
हवुं तनु तेहवुं तनु थाए खूज हो ॥ ज० ॥ ५ ॥ बाह्यदृष्टें बाह्यदृष्टें जे
प्यारी लागे बहू जी, कमलारो कमलारो कोडी उपाय हो ॥ इठंतां इठं
तां आवी नवि मिले जी, जो मळे तो जो मळे तो जोतांमां जाय हो ॥ ६ ॥
ठते तो ठते तो सुख नहीं तेहवुं जी, वित्त जाते वित्त जाते जेहवुं दुःख
थाय हो ॥ जो रहे तो जो रहे तो आखर पण ठांमवुं जी, तेह धनने
तेह धनने काजें कुण धाय हो ॥ ज० ॥ ७ ॥ राज्य पदनो राज्य पदनो
पण मद जे करे जी, अविवेकें अविवेकतुं विलसित तेह हो ॥ नृप केई नू

प केई नीख मागे घणा जी, जिहारे जिहारे आवे पुण्यनो ठेह हो ॥ ज०
 ॥ ७ ॥ जोराजो जोराजो होय जे जेहथी जी, ते तेहने ते तेहने गंजे त
 तकाल हो ॥ जगें मव्व जगें मव्व गला गलनी परें जी, एक एकनो एक
 एकनो जाणो काल हो ॥ ज० ॥ ८ ॥ जावजीव जावजीव जो कोई पु
 ण्यथी जी, राज हुंति राज हुंति च्रष्ट न थाय हो ॥ उत्कृष्टो उत्कृष्टो तो
 आरंज करी जी, सातमी ते सातमी ते नरके जाय हो ॥ ज० ॥ १० ॥ राज
 काजे राज काजे केई रणमां मरे जी, रंगीला रंगीला जे राजान हो ॥
 राज तेहने राज तेहने कांई काजें आवे नहीं जी, तो तेहनुं तो तेहनुं की
 जें शुं मान हो ॥ ज० ॥ ११ ॥ सुत वंधु सुत वंधु वधू आदे सहू जी, प
 रिकर ठे परि परिकर ठे माहरी पूठ हो ॥ आणमानी आणमानी सदा चा
 ले अठे जी, पण नली पण नली एवांथी मूठ हो ॥ ज० ॥ १२ ॥ आपगर
 जें आपगरजें सहू आवी मिले जी, परगरजें परगरजें न मंमैं को पाय हो ॥
 कुण माता कुण माता पिता चाई नारजा जी, वेकारें वेकारें ए सवि वद
 लाय हो ॥ ज० ॥ १३ ॥ जन्म जरा जन्म जरा अने यम चोटथी जी, कांई
 राखी कांई राखी न सके कुटंब हो ॥ तेहने काजें तेहने काजें विविध विटं
 वनाजी, कुण सहे कुण सहे करे कुण दंज हो ॥ ज० ॥ १४ ॥ कवि उदय
 कविउदय रतन कहे एटले जी, अठ्यासी अठ्यासीमी थई ढाल हो ॥ केवली
 ते केवली ते छेवनचानु नणे जी, चंडमौलि चंडमौली सुण नूपाल हो ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सरस गीत श्रवणे सुणुं, रमणिक जोउं रूप ॥ नला गंध नित नो
 गनुं, रस आस्वाद अन्नूप ॥ १ ॥ फरस सुकोमल फरसियें, ए पंच विषय
 सुख देखि, मान करे को मढ नर, ते पण मोहविशेष ॥ २ ॥ स० ॥ १५० ॥

ते विषयसुखने, निखर जे निदान रे ॥ रे० ॥ ३ ॥ विषयने वश वेर परखी,
ऊपजे अनेक रे ॥ रे० ॥ लोक पण लख गमे जंमे, नूप दंमे ठेक रे ॥ रे०
॥ ४ ॥ अण मलते ऊचाट आय, अरति उपजे अंग रे ॥ मरणांत पण
लहे आपदा, बहु पड्या विषयने संग रे ॥ रे० ॥ ५ ॥ मृग मीन सधु
कर अने मयगल, परवर्षो पतंग रे ॥ एक एक इंडि रसें आतुर, अंगनो क
रे जंग रे ॥ रे० ॥ ६ ॥ वंठित कोशक लहे विरलो, पामीने पण प्राहि रे ॥
रोग वियोग ने जरा योगें, जोगवी सके नाहिं रे ॥ रे० ॥ ७ ॥ पुण्यवले
जो विषय सुखनो, पूरो पामी साज रे ॥ अवतार आखो अनुजवे, कोई
चक्री के महाराज रे ॥ रे० ॥ ८ ॥ तो मरी ते तेहने विपाकें, पामे नरक
निवास रे ॥ ते माटे ठे नेट निखरां, विषयना विलास रे ॥ रे० ॥ ९ ॥
इम बीजी पण अनेक वस्तु, रम्य जासे तेह रे ॥ आखर ते अनित्य सघ
ली, ठटकि दाखे ठेह रे ॥ रे० ॥ १० ॥ प्रेम दंमने प्रहारे मूर्धित, राजमदें
उन्मत्त रे ॥ विषयविषे गहिरे थके, वैजवरसें मयमत्त रे ॥ रे० ॥ ११ ॥
आज लगे में एवडी कांई, लही न कालनी लात रे ॥ अवतार अहिले नी
गम्यो, वाउल दीधी वाथ रे ॥ रे० ॥ १२ ॥ उदय रत्न कहें ए नेव्यासीमी, सुणो
श्रोता ढाल रे ॥ धर्मनो दृढ राख जो, जिम जाजे जव जंजालरे ॥ रे० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कुवलय चंड ते केवली, जिणे ताखो मुऊ तात ॥ हवे जो जेटुं तेह
ने, तो साधुं परमार्थ ॥ १ ॥ आतम चिंता इणि परें, करतां थयो प्रजात
॥ पोसहादि व्रत पारी तव, नारी ने नरनाथ ॥ २ ॥ देव पूजा दिल री
जीने, सिंहासनें ते राय ॥ आस्थान सजा मंमप जई, वेगो जडी सजाय
॥ ३ ॥ कुवलयचंड पण केवली, बलि नृपनो अजिप्राय ॥ उलखीने आ
व्या वही, तिणि अवसर तिणि ठाय ॥ ४ ॥ कनकमय पंकज ऊपरें, मृग
रमण उद्यान ॥ परखदें वींटया केवली, वेगो ज्ञान निधान ॥ ५ ॥ सुर नर
तिहां आव्या बहु, केवली कहे उपदेश ॥ बलि राजा पण तिणे समे, प
होतो तेणे प्रदेश ॥ ६ ॥ अजिगम पांचे सांचवी, त्रण प्रदक्षिण देह ॥ वं
दीने वेगो तिहां, सुणवा धर्म सनेह ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ १६०० ॥

॥ ढाज नेवुंमी ॥

॥ देवली इगलायी चूडो वापरीउ ॥ ए देशी ॥ श्रोताजी ॥ धर्मनी देशना

सांनजी, प्रणमी मुनिना पाय रे ॥ श्रो० ॥ पूठे अवसर पामिने, कर जोडी
 वजि राय रे ॥ १ ॥ श्रो० ॥ केवलियें ते नृपनुं मन हरीउ ॥ ए आंकणी ॥
 प्रभुजी ॥ नगवन् में नव हारीउ, केवल विषयने काज रे ॥ प्र० ॥ शरणे
 आव्यो हवे तुमतणें, जाणी तारण तरण जिहाज रे ॥ के० ॥ २ ॥ प्र० ॥
 जेप रह्यो जे आकतो, ए माहरो अवतार रे ॥ प्र० ॥ सफल थाये हवे जे
 हथी, तेहवो कहो प्रकार रे ॥ प्र० ॥ ३ ॥ रा० ॥ केवली कहे तव तेहने,
 एहज तुं नव एक रे ॥ प्र० ॥ हाखो नथी सुण पूर्वें, हाखो ठे अनेक
 रे ॥ के० ॥ ४ ॥ राजाजी ॥ कहेतां कहेवाए नहीं, नय उपजावे नूर रे ॥
 रा० ॥ अचरज कारी अति घणुं, जिम दरियानुं पूर रे ॥ के० ॥ ५ ॥ रा०
 ॥ वजि राजा तव बोलिउ, स्वामी सुणो एक वात रे ॥ रा० ॥ सांनलवा
 इतुं अतुं, ते कहो महारो अवदात रे ॥ के० ॥ ६ ॥ रा० ॥ केवली कहे सु
 ण राजिया, कोडी जीजे पण कोय रे ॥ रा० ॥ कहेतां न पामे पारने,
 आयु पण पूरुं होय रे ॥ के० ॥ ७ ॥ रा० ॥ अचरज जो तुजने अठे, तो
 सांनल थई सावधान रे ॥ रा० ॥ कहुं कांश्क संद्वेपिने, अवदात तुज अ
 समान रे ॥ के० ॥ ८ ॥ रा० ॥ श्रोताजी ॥ उदयरतन कहे एटले, नेवुंमी निर
 धार रे ॥ श्रो० ॥ ढाल थइ पण धर्मनो, आगे सुणो अधिकार रे ॥ के० ॥ ९ ॥

॥ ढाल एकांगुमी ॥

॥ हो रे वणजारीडा ॥ ए देशी ॥ इण परें कीधी रे नवनी आवली,
कुलनी नमतां बहु कोडि हो ॥ हो रे सुण राजीया ॥ चोरासी लख जी
वा योनिमां, पग पग पाम्यो तूं खोड हो ॥ १ ॥ हो० ॥ श्री निलयनगरें
तूं थयो एकदा, वैश्रमण नामें वणीक हो ॥ हो० ॥ धर्मनी उपनी तिहां
धीषणा, श्लोक सुणी एक रमणीक हो ॥ २ ॥ हो० ॥ यतः ॥ स्वजनध
नचुवनयौवन, वनिता तत्वाद्यमनित्यमिदमखिलं ॥ ज्ञात्वापत्राणसहं, ध
र्मं शरणं नजत लोकाः ॥ १ ॥ कुधर्मनी बुद्धि तव आमी फरी, त्रिदंमिउं
तापस कीध हो ॥ हो० ॥ एकेंडियादिकमां वली अवतारीने, डःख वहुलां
मोहें दीध हो ॥ ३ ॥ हो० ॥ पुदगल अनंता परावर्त्या वली, नरनव
जही अंतरालें हो ॥ हो० ॥ कुधर्म बुद्धिने उपदेशेंकरी, जिहां तिहां
पड्यो जंजालें हो ॥ ४ ॥ हो० ॥ आलस उंघादिक सुनटें मली, अल
गो नाख्यो उयेडि हो ॥ हो० ॥ तिमज अनंता पुदगल परावर्त्या, कुदृष्टि
लागी तिहां केडि हो ॥ ५ ॥ हो० ॥ विजय वर्धनपुरें नंदनने नवें, आशु
टालिने सात हो ॥ हो० ॥ कर्म ते ठेव्यां यथाप्रवृत्तकरणें, खडगें तिहां
करी ख्यात हो ॥ ६ ॥ हो० ॥ एक कोडाकोडि सागरनी स्थिति, सा
ते रह्या ते शेष हो ॥ हो० ॥ ग्रंथी चेद लगे पडोतो जई, पण मोहें मेला
वी अशेष हो ॥ ७ ॥ हो० ॥ अश्रद्धानने राग द्वेषादिकें, पाढो वाली तिणें
ताज हो ॥ हो० ॥ निगोदादिकमां तिमहिज फेरव्यो, कह्यो न जाये ते काल
हो ॥ ८ ॥ हो० ॥ ते वली मलयपुरें विश्वसेनने, नवें करी ग्रंथी चेद हो
॥ हो० ॥ अपुरव करण खडगतेणे वलें, आगें वली धरी उमेद हो ॥
॥ ९ ॥ हो० ॥ अनिवृत्तिकरण दंम उसारीने, मोहादिक वेरी महा मल्ल
हो ॥ हो० ॥ सम्यग् दर्शन मंत्री चेटीउं, अवसर पामी अवल्ल हो ॥ १०
॥ हो० ॥ कुदृष्टि रागें तव दीधो दगो, सुजगनवें वली सोय हो ॥ हो० ॥
स्नेह रागें वली समकित हारिउं, जुगतें विचारी तुं जोय हो ॥ ११ ॥ हो० ॥
विषयरगें वली सिंहतणें नवें, जिनश्रीएं द्वेष विशेष हो ॥ हो० ॥ ज्व
लनसिख क्रोधें कुवेरें मानथी, पदमें माया वळेण हो ॥ १२ ॥ हो० ॥
सोमदत्त लोचें एम अनेक नवें, ताहरें जीवें राजन्न हो ॥ हो० ॥ मोह रा
जाना सुनट तणे ठलें, हाखुं समकित रतन्न हो ॥ १३ ॥ हो० ॥ देशविर

ति हारि हिंसाएं सुंदरें, मणिजड मृपावाद हो ॥ हो० ॥ सोमदत्तें अदत्ता
दानयी, दत्तें मैथुन उनमाद हो ॥ १४ ॥ हो० ॥ धन बहुल सेठें परिग्रह
ने पूरे, रोहिणियें विकथायें हो ॥ हो० ॥ देशविरति लही असंख्य नवें,
हारी तें मोह महीमायें हो ॥ १५ ॥ हो० ॥ अरविंदने नवें सर्वविरति
हारी, क्रोधने मान पसायें हो ॥ हो० ॥ चित्रमतियें विषयसुख लालचें,
पाम्यो विजयसेन मूर्ठायें हो ॥ १६ ॥ हो० ॥ संयम ने वली चौद पूरवथकी,
पुंफरीकने नवे उंघें हो ॥ हो० ॥ पाडी अनंता पुदगल परावर्तन, न
माड्यो नवसंगें हो ॥ १७ ॥ हो० ॥ मोहादिकें मलीने एणि परें, तुजने
चार अनंत हो ॥ हो० ॥ नवमांहे नमाड्यो फरी फरी, कहेतां न आवे
तसु अंत हो ॥ १८ ॥ हो० ॥ वली सिंहस्थने नवें संयमवरी, अस्खलि
त तेह आराधी हो ॥ हो० ॥ सुरलोकें महाशुक्रे सुर थयो, पुण्यदिशा ति
हां वाधी हो ॥ १९ ॥ हो० ॥ जानुनवें संयम शुद्ध साधिने, अणसणे म
रिने समाधि हो ॥ हो० ॥ नवमे ग्रैवेयकें वली सुर थयो, तिहां पण पु
ण्योदय वाधी हो ॥ २० ॥ हो० ॥ वली इंदुदत्त महाराजा नवें, संयम
साधि सुविधाने हो ॥ एकावतारी सुर पद पामिउ, सर्वार्थ सिद्धि विमाने हो
॥ २१ ॥ हो० ॥ तिहांथी चवीने इहां तुं ऊपनो, वली राजा बलवान हो
॥ हो० ॥ उदय वदे एकाणुंमी ढालमां, सुणजो अइ सावधान हो ॥ २२ ॥ हो०

॥ ढाल बाणुंमी ॥

॥ गोरीके नयन वडे वडे रें लाला ॥ ए देशी ॥ कथन ए केवलीनां सु
णी रे लाला, हृदयमां उपनो राग ॥ हो रे लाला ॥ अवसर ए वली दो
हिलो रे लाला ॥ इम चिंते महाजाग ॥ हो० ॥ १ ॥ मोदे महाबल रा
जा, मन रीजी मोहने रे, मोम देवा संयम पंथे धखो ॥ टेक ॥ इम चिंति
ने ऊतावला रे लाला, जेष्ठ सुत नयसार ॥ हो० ॥ रति सुंदरी राणी तणो
रे लाला, जण्यो तेडी तिणिवार ॥ हो० ॥ मो० ॥ २ ॥ राज नलावुं तेह
ने रे लाला, सहु मंत्रीनी साख ॥ हो० ॥ पोते महापूजा रची रे लाला,
पूरिया याचक अजिलाष ॥ हो० ॥ मो० ॥ ३ ॥ अमारि पडहो वजडाविने
रे लाला, महामहोत्सव मंमाण ॥ हो० ॥ व्रत लेवाने संचखो रे लाला,
रंगनरें महाराण ॥ हो० ॥ मो० ॥ ४ ॥ सामंत पुरजन मंत्रवी रे लाला,
पांचगें लेई साथ ॥ हो० ॥ अंतेउरी पण केटली रे लाला, संगें धरी नर
नाथ ॥ हो० ॥ मो० ॥ ५ ॥ पंच महाव्रत ऊचरे रे लाला, आवी ते के
वली पास ॥ हो० ॥ नृप ते केतिक नारिगुं रे लाला, पांचसे नरगुं उव्वास
॥ हो० ॥ मो० ॥ ६ ॥ कल्प क्रिया श्रुतनी कला रे लाला, गीतार्थ गुण
जेह ॥ हो० ॥ पुण्योदयना प्रजावथी रे लाला, शिखी दिन थोडे तेह ॥
॥ हो० ॥ मो० ॥ ७ ॥ चौद पूर्वधर ते थयो रे लाला, अतिशयवंत अपार
॥ हो० ॥ कुवलयचंड केवली तदा रे लाला, आपी एहने गठनार ॥ हो० ॥
॥ मो० ॥ ८ ॥ पोतें शैलेसी करी रे लाला, कर्म खपावी शेष ॥ हो० ॥
परमपद पाम्या सही रे लाला, अमर थयो अलेख ॥ हो० ॥ मो० ॥ ९ ॥
राजकृषि रूडी परें रे लाला, वली आचारय तेह ॥ हो० ॥ सदबोध सदा
गमयोगथी रे लाला, अरिनो लेतो ठेह ॥ हो० ॥ मो० ॥ १० ॥ गाम नग
र पुर आगरें रे लाला, विचरे देश विदेश ॥ हो० ॥ मोहना बंधने मोड
तो रे लाला, नर नारीना अशेष ॥ हो० ॥ मो० ॥ ११ ॥ उदय वदे ढाल
ए कही रे लाला, में बाणुंमी अनूप ॥ हो० ॥ अवसर लहीने चेतजो रे
लाला, जिम चेत्यो वलि नृप ॥ हो० ॥ मो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ पाम्यो ते मुनि अन्यदा, अप्रमत्त गुणस्थान ॥ अकस्मात् तव ऊप
नुं, अति विशुद्ध शुद्ध ध्यान ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १६६४ ॥

तिणिथान ॥ ६ ॥ आंखें पमल जिम ऊधडे, जलके ज्योति अनूप ॥ तिम
मुनि निरखे ते तदा, लोकालोक सरूप ॥ ७ ॥ सिद्धि सौधनुं तेरमुं, पगथीउं
पाम्थुं ताम ॥ संयोगि केवलि गुण स्थानकें, पहोतो सो गुणधाम ॥ ८ ॥
तव नृप चारित्र धर्मनुं, सैन्य सकल सम काल ॥ पाम्थुं परमानंदने, वैरी
थते विसराल ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ १६८५ ॥

॥ ढाल चोराणुंमी ॥

॥ कमल रस ऊंखडां ॥ ए देशी ॥ तिवार पढी वली केवली, मोहा
दिकना सुविशेष ॥ सकलजनसुखकरू, मर्म प्रकाशी लोकने, ठोडवे देई
उपदेश ॥ स० ॥ १ ॥ विचरतां वसुधातलें, बहु जननां मोह बंध ॥ स० ॥
गामो गामें ठोडावतां, फेडतां जवना फंद ॥ स० ॥ २ ॥ विहार करंतां आ
विद्या, अनुक्रमें आणे देश ॥ स० ॥ सांप्रत तुम सहु लोकने, देवाने उप
देश ॥ स० ॥ ३ ॥ बूजविया बहू लोकजे, तिणें गुण निप्पन्न ॥ स० ॥ चुव
नचानु नाम तेहनुं, धरिणुं लही ज्ञानचुवन्न ॥ स० ॥ ४ ॥ समजो ते हूं
केवली, इम सांजली अवनीस ॥ स० ॥ चंडमौलि चित्त चमकियो, तव ऊ
ठी सुजगीस ॥ स० ॥ ५ ॥ पाय लागी प्रणमी कहे, साधु साधु तुमे स्वामि
॥ स० ॥ जगवन पाउधाच्या नले, अम तारवा हित काम ॥ स० ॥ ६ ॥
सकल सिद्धांतनुं रहस्य ए, वारु तुमारुं चरित्र ॥ स० ॥ कही अमने पा
वन कखा, प्रभु तुमे पुण्य पवित्र ॥ स० ॥ ७ ॥ तव केवली कहे तेहने, राजन.
निजआख्यान ॥ स० ॥ निजमुखें कहेवुं नवि घटे, याए निजव्याख्यान ॥ स०
॥ ८ ॥ निज गुण कहेवा निज मुखें, निषेधे नीति ग्रंथ ॥ स० ॥ कीर
ति ते जे बीजो कहे, पौराणिक ए पंथ ॥ ॥ स० ॥ ९ ॥ पण तुमने हित
कारणे, खरो कह्यो एह संबंध ॥ स० ॥ संक्षेपे में माहरुं, जाजे जे जववं
ध ॥ स० ॥ १० ॥ उदयरतन कहे आगमें, बोल्या जे ठे बोल ॥ स० ॥
चोराणुंमी ढालें ते सदहो, चित्त धरी रंग चोल ॥ स० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥ विस्तारें जो वर्णवुं, चंडमौलि सुण राय ॥ तो कोडि पूरवने
आउखे, पूरुं एह न याय ॥ १ ॥ केवल ए जे कारणे, महारायीज निहा
ल ॥ प्राहें संसारी जीवनी, सहुनी एहज चाल ॥ २ ॥ सर्वगाथा १६९८

॥ ढाल पंचाणुंमी ॥

॥ विंदली मन लागो ॥ एदेशी ॥ चौद लोक च्यारे गति, जगमांहि स

दु जीव ॥ महाराज ॥ मोह राजाना राज्यमां, चमण करे अवतीव ॥
 म० ॥ १ ॥ जवमां इम सदुए जमे, नथी कोइ ते स्थान ॥ म० ॥ एकेंडि
 नी जातिमां, जाखे श्री जगवान ॥ म० ॥ २ ॥ ज० ॥ नहीं विगलेंडी रू
 प ते, नहीं ते तिर्येच जाति ॥ म० ॥ नरकावासो ते नथी, नरक सोध
 तां सात ॥ म० ॥ ३ ॥ ज० ॥ गाम नगर पुर पेखतां, नर लोकें नहि तेह
 ॥ म० ॥ जिहां सदु जीव न ऊपना, अनंती वार अठेह ॥ म० ॥ ४ ॥
 ज० ॥ जुवनपति व्यंतर ज्योतिपी, सौधर्म ईशान सुर लोय ॥ देवनी दे
 वी ते नहीं, जिहां उपना नहिं सदु कोय ॥ म० ॥ ५ ॥ ज० ॥ दश देव
 लोक आगलें, नव त्रैवेयक पर्यंत ॥ म० ॥ प्राहे नथी कोई स्थान ते, जि
 हां उपना नहीं सर्व जंत ॥ म० ॥ ६ ॥ ज० ॥ जे सदु जीवें न जोगव्युं,
 ते सुख दुःख नहिं संसार ॥ म० ॥ इव्यथी नहीं जिन लिंगते, जे न ल
 वुं अनंती वार ॥ म० ॥ ७ ॥ ज० ॥ जाति योनि कुल ते नहीं, नहीं को
 ई तेहवो वेप ॥ म० ॥ सदु संसारी जीवडे, जे वेठयो न वार अनेक ॥
 म० ॥ ८ ॥ ज० ॥ सामान्यथी कह्यो जे सवे, ए माहरो विरतंत ॥ म० ॥
 जव अनंता जे नम्या, विचें विचें वार अनंत ॥ म० ॥ ९ ॥ ज० ॥ ते
 संख्याते आउखे, कहो केम कह्यो जाय ॥ म० ॥ क्रमें क्रमें मुखें कहेतां

या विस्तारी ए कही, उपकार लही अनिराम ॥ ३ ॥ सजूजी संसारथी,
पहोता पेले पार ॥ तो पण परने कारणें, उद्यम करो अपार ॥ ३ ॥

॥ ढाल ठुंमी ॥

॥ अ मलती चाकरी रे ॥ ए देशी ॥ कहो जगवन करुणा करी, केता
नीसरे एके काल ॥ प्रभु प्रकासीएं रे ॥ अविवहार निगोदथी, प्राणी पूढे
इम नूपाल ॥ प्र० ॥ १ ॥ विवहार रासैं थकी रे, जेता मुगुतें जाए जीव
॥ प्र० ॥ कहे इम केवली रे ॥ सूक्ष्मनिगोदथी नीसरी रे, आवे तेटला सदीव
॥ क० ॥ २ ॥ यतः ॥ सिद्धंति जित्तिया खलु, इहय ववहार रासिजीवाउ ॥
इति अणाइ वणस्सइ, मज्जा उ तत्तिया चेव ॥ १ ॥ करवा नाल तणी परें रे,
जाईने आवे इम तेह ॥ क० ॥ मुगति न जराए कदा रे, नावे निगोद त
णो पण ठेह ॥ क० ॥ ३ ॥ यतः ॥ जइआवि होइ पुढा, जिणाण म
ग्गंमि. उत्तरं तइया ॥ ईकस्स निगोअस्स, अणंत जागोअ सिद्धिगउ ॥ १ ॥
॥ पूर्वढाल ॥ तव राजा कहे कहो प्रभु रे, निगोदथी निसरिया जीव जेह
॥ क० ॥ एटलेज चाले ते सवे रे, पामे मुगति सदा सुख गेह ॥ क० ॥ ४ ॥
बहु जीव तो माहरी परें रे, सीजे ते जाणो तहकीक ॥ क० ॥ थोडे का
ले पण केटला रे, केताएक तेहथी नजीक ॥ क० ॥ ५ ॥ मरुदेवा मातानी
परें रे, केता एक सीजे ततखेव ॥ क० ॥ अजव्य ते सीजे नहि कदा रे,
न चाले मोन सामां जिम नेव ॥ क० ॥ ६ ॥ चंडमौलिनृप चाहिने रे, बो
ले त्यारे वे कर जोडी ॥ प्रभु मया करी रें ॥ तारो जवसागर थकी रे,
मुऊने मोह तणो मद मोडि ॥ प्र० ॥ ७ ॥ संयम लेवो में सही रें, तुम
पासैं तजीने राज ॥ जणे इम नूपति रे ॥ मुनी कहे विलंब न कीजियें रे,
साधतां पर जवनां काज ॥ ज० ॥ ८ ॥ प्रेमें निज पाटें उवी रे, नंदन चं
इवदन इणि नाम ॥ नमो ते साधुने रे ॥ सुविधयुं सयंम वरे रे, साथें लई
के तिक वाम ॥ न० ॥ ९ ॥ पुरजन ले संग केटला रे, केटलाएक ले मंत्री
सामंत ॥ न० ॥ पंच महाव्रत उच्चरे रे, चंडमौलि राजा गुणवंत ॥ न० ॥
१० ॥ थोडे दिन सीखी घणी रे, विद्या चौद पूरव विस्तार ॥ न० ॥ यो
ग्य लही वली केवली रे, आपे तव तेहने गह्व जार ॥ न० ॥ ११ ॥ चा
लीस लाख पूर्व जगें रे, पाढ्युं संयम कांईक न्यून ॥ न० ॥ कोडि पूर्वनो
आउखो रे, सघलुं जाणो ते देसोन ॥ न० ॥ १२ ॥ उदयरतन कहे एट

ले रे, पूरी ठुंमी अई ढाल ॥ न० ॥ साचो श्री जिन धर्म ठे रे, बीजुं
जाणो आल पंपाल ॥ न० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अंतै सैलैसकरण जे, करमांही करवाल ॥ मोह रिपु दलशेष लैं,
फोडे देई फाल ॥ १ ॥ वेदनीने वली आऊखो, नाम गोत निरधार ॥ नवो
पग्राही कर्म नट, चूरीने ए चार ॥ २ ॥ चढी सोपाने चौदमे, अयोगि के
वलि गुणवाण ॥ अ इ उ ऋ लृ कहितां लगें, तिहां कीधुं रहिवाण ॥ ३ ॥ सं
यम धर्मेने नोगवि, उन्नति करी अतीव ॥ त्रिगुण रहित अईने तदा, वलि
रूपि केवलि जीव ॥ ४ ॥ पाम्यो परमानंद पद, शाश्वत मुक्ति सुठोर ॥ अजर
अमर अविचल थयो, जिहां नहि यमनुं जोर ॥ ५ ॥ स्नेह न को माता
समो, वृत्त सम नहि रसघूट ॥ सुख न को शिवपदसमो, शुं कीजे वैकुंठ
॥ ६ ॥ साकर समो न स्वाद को, मुक्ति समी न मोज ॥ संयम समो न
सखाइउं, चित्तमां धरजो चोज ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ १७४५ ॥

अशुद्ध जे कांई इहां, में कह्यो जे होय जबाप ॥ सूधा जन ते शोधजो,
 मुक्त गुनहो रे वली करजो माफ ॥ ध० ॥ ए ॥ तपगच्छ मंमण तिलकसो,
 श्रीराजविजय सूरिराज ॥ तरणि जिस्यो तस पाटवी, रत्नविजय रे सूरि शिर
 ताज ॥ ध० ॥ १० ॥ गुरुराज राजसमाजनो, दीवो सेव्यो सदीव ॥ हीररत्न
 सूरि हेजशुं, पूरे आश्या रे प्रतापे अतीव ॥ ध० ॥ ११ ॥ जयरत्न सूरि ज
 यकरु, संप्रती तेहने पाटें ॥ नावरत्न सूरि नेटतां, दुःख मेटे रे नमीयें ते
 माटें ॥ ध० ॥ १२ ॥ श्रीहीररत्न सूरिंदनो, सोहे वडेरो सीस ॥ लब्धिरत्न
 पंढित तेहनो, नमुं वाचक रे जेनी जगमां जगीश ॥ ध० ॥ १३ ॥ श्री मेघरत्न
 मुणिंदनो, अमररत्न अनुचर तास ॥ शिवरत्न गुरु सुपसाउलें, में गायो रे
 बलिरूपि गुण खास ॥ ध० ॥ १४ ॥ सतरसें उगण्योत्तर समे, वदि तेरस
 मंगलवार ॥ पोष मास पूर्वाषाढ जे, हर्षण योगे रे थयो हर्ष अपार ॥ ध०
 ॥ १५ ॥ गुणनिधि उनाउवा गाममां, नीडनंजन श्रीजिन पास ॥ तास प्र
 सादें पूरो थयो, रसलहरी रे नामें ए रास ॥ ध० ॥ १६ ॥ जे सांजले सूधे
 मनैं, वली जे जणो मनने जाव ॥ ते मुक्ति पामे मानवी, समता रसें रे सह
 कर्म खपाव ॥ ध० ॥ १७ ॥ गगने ग्रह मंदर गिरी, धरा सिंधु जिहां लगे
 धर्म ॥ अविचल रहो ए त्यां लगे, एह संबंध रे दायक शिव शर्म ॥ ध०
 ॥ १८ ॥ आज सखी महारे आंगणे, सुरतरु फलिउ सार ॥ कामगवी प्र
 गठी नवी, आज अजिनव रे थयो जय जय कार ॥ ध० ॥ १९ ॥ सुख श्रेणी
 मंगल मालिका, दीपालिका दिन जेम ॥ चुवन चानु केवलीतणा, गुण
 गातां रे लीला लहिएं तेम ॥ ध० ॥ २० ॥ इम ठनुमी ढालमां, उदयरत्न ये
 आशीष ॥ सुख संपद वाधो सदा, सहु संघनी रे पहोचो सुजगीश ॥ ध०
 ॥ २१ ॥ इति श्रीउदयरत्नजीमहाराजकृत चुवनचानुकेवलीनो रास संपूर्ण ॥
 ग्रंथा ग्रंथ श्लोक संख्या २४१४ ॥

॥ इति श्रीउदयरत्नजीमहाराजकृत

चुवनचानुकेवलीनो रास संपूर्ण ॥

અથ

શ્રીમદ્દશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત સમકિતના પદ્મસ્થાન
સ્વરૂપની ચોપાઈ અર્થસહિત પ્રારંભ

॥ પ્રથમ ગ્રંથકર્તાનું મંગલાચરણ ॥

ઇંદ્રશ્રેણિનતં નત્વા, વીરતત્વાર્થદેશિનમ્ ॥

સમ્યક્ત્વસ્થાનષટ્કસ્ય, નાષેયં ટિપ્પ્યતે મયા ॥૧॥

॥ મૂલગાથા ॥

॥ વીતરાગ પ્રણમી કરી, સમરી સરસતિ માત ॥ કહિશું જવિહિત કારણે, સમકિતના અવદાત ॥ ૧ ॥ અર્થ:-શ્રીવીતરાગ દેવને પ્રણમી કરી પ્રભુની વાણી જે શ્રીસરસ્વતી માતા તેને સમરીને જીવ્યજીવના હિતને કારણે સમકિતના અવદાત એટલે ચરિત્ર કહીશું ॥ ૧ ॥

॥ દર્શન મોહ વિનાશથી, જે નિરમલ ગુણગણ ॥ તે સમકિત તસ જાણિયેં, સંસ્થેપે સ્વટ ગણ ॥ ૨ ॥ અર્થ:-દર્શનમોહનીયકર્મનો વિનાશ જે દ્વય, ઉપશમ અને ક્ષાયોપશમરૂપ તેથી જે મલરહિત એવું ગુણનું સ્થાનક ઝપજે તે નિશ્ચયથી સમકિત જાણિયેં. યત્તંચ ॥ સેયસમત્તપસઘે, સમ્મત મોહણિજ્ઞકમમાણુ ॥ વેયણોવસમચય, સમુઘેસુ હેત્રાય પરિણામે ॥ ॥ ઇતિ ॥ તે સમકેતના સંદેપેંકરી જે કહેશે તે પદ્મસ્થાનક જાણવાં, જે સ્વસમય શ્રદ્ધાન પ્રકાર તે સ્થાનક કહિયેં ॥ ૨ ॥

મકેતનાં ષટ્સ્થાનકથી જે વિપરીત વોલ તે મિથ્યાત્વનાં ૪ સ્થાનક જાણવા ॥ ૩ ॥ સંમતૌ ॥ અભિણાણેણિજ્ઞો, એ કુણ્ડ કયંણંવેર્ણિજ્ઞિ ॥ ણિવાણં અભિય મોસ્કો વાઝ મિહ્નત્તઠાણાઈ ॥ ૧ ॥ એ યાનકેં વર્તતો મિથ્યાવાદી હોય. તે ગાઢ મિથ્યાત્વ પરિણામી ઘણો અવિનીત હોય, તે મિથ્યાત્વીનાં વચન તે માંહોમાંહે આપઆપ હૃથેં જોડ્યેં તો કોડનાં મલે નહી. તેં સર્વેં વંમા કૂવા સરસા ઠે ॥ ૪ ॥

॥ પહેલો નાસ્તિક જાણેં શૂન્ય, જીવ શરીરથી નહિ જિન્ન ॥ મય અંગથી મદિરા જેમ, પંચનૂતથી ચેતન તેમ ॥ ૫ ॥ અર્થ:—હવે પ્રથમ સ્થાનવાદી પહેલો નાસ્તિક ચાર્વાક તે (શૂન્ય કેળ) તત્ત્વજ્ઞાનેં કરી શૂન્ય કોણ મુક્તિનો કહેનાર (જાણે કેળ) વોલે ઠે. તે નાસ્તિક કહે ઠે કે જીવ જે ઠે તે શરીર થકી જિન્ન એટલે જૂદો નથી, અને ચેતનપણું જે હોય ઠે તે પંચનૂતના સંયોગથીજ થાય ઠે. જેમ મયનાં અંગ જે ગુડ, ડાહ્ય, ડકુરસ, ધાવડીપુષ્પ પ્રમુખ ઠે તેથી મદિરા નીપજે ઠે, તેમ જાણવું ॥ ૫ ॥

॥ માંખણથી ઘૂત તિલથી તેલ, અગ્નિ અરણિથી તરુથી વેલ ॥ જિમ પડિયારથી તરવાર, અલગો તો દાસો ડણિવાર ॥ ૬ ॥ અર્થ:—જો જીવ શરીરથી જિન્ન હોય તો માંખણથી જેમ ઘૂત, તિલથી જેમ તેલ, અરણિથી જેમ અગ્નિ, વૃદ્ધથી જેમ વેલ, તથા પડિયારથી જેમ તરવાર અલગી કરી દેખાડીયેં તેમ જીવને શરીરથી જિન્ન કરીને આ વેલાયેં. દેખાડવો જોડ્યેં. તે શરીરથી જિન્ન કરીને કોડ દેખાડતો નથી. તેમાટે જીવ જે ઠે તે શરીરથી જિન્ન નથી ॥ ૬ ॥

॥ જિમ જલથી પંપોટા થાય, કફણતાં તેહમાંહે સમાય ॥ યૂનાદિક જેમ ક્ષિતિ પરિણામ, તિમ ચેતન તનુગુણવિશ્રામ ॥ ૭ ॥ અર્થ:—જેમ પાણીથી પંપોટા થાય ઠે, અને તે પંપોટા કફણીને વલી પાણીમાંહેજ સમાય ઠે. તથા યૂન પ્રમુખ તે જેમ (ક્ષિતિ કેળ) પૃથ્વી તેહનો પરિણામ ઠે એટલે પૃથ્વીમાંહેથી ઉપજીને પૃથ્વીમાંહેજ જીન થાય ઠે, તેમ ચેતના જે ઠે તે (તનુ કેળ) જે શરીર તેના ગુણનો વિશ્રામ ઠે, એટલે શરીરથી ઉપજીને વલી શરીરમાંહેજ જય પામે ઠે. એ ઉત્પત્તિપદ્ધતિ અને વીજો અનિવ્યક્તિપદ્ધતિ ઠે. તેમતેં કાયાકાર પરિણામેં ચેતનાની અનિવ્યક્તિ હોય ઠે ॥

॥ નહિં પરલોક ન પુણ્ય ન પાપ, પામ્યું તે સુખ વિજયો આપ ॥ વૃકપદની

પરેં જય દાઝવે, કપટી તપ જપની મતિ ઠવે ॥ ૬ ॥ અર્થ:-એ ચાર્વાકને મતેં પરલોક નથી, પુણ્ય નથી, પાપ નથી, તે એમ કહે છે, કે જે પામ્યું સુખ છે તે પોતેં વિલસો. જે માટેં વર્તમાન સુખને મૂકીને અનાગત સુખની વાંઠા કરવી તે યોટી છે, સુખજોગમાં જે વૃકપદની પેરેં નરકાદિકનો જય દેઝાડે છે, તેતો માતા જેમ પોતાના બાલકને હાઝ દેઝાડે છે, તેમ લોકને જોલવીને તે કપટી પોતેં જોગથી ચૂકા, અને વીજાને ચૂકાવે છે, અને તપ જપ કહેતાં રાઝ્યાની મતિ એટલે બુદ્ધિ ઠવે એટલે યાપે છે ॥ ૬ ॥

॥ એહવા પાપી જાણે આજ, વાંધે કરમતણાં વહુ જાજ ॥ આતમસત્તા તેહને હવે, જુગતિ કરી સજુરુ દાઝવે ॥ ૭ ॥ અર્થ:-ચાર્વાક એહવી જીવિ યુક્તિ બોલે છે તેથી તે કર્મનાં ઘણાં જાજ વાંધે છે, માટે સજુરુ તેને યુક્તિયેં કરીને આત્મસત્તા છે એવું દેઝાડે છે ॥ ૭ ॥

॥ જ્ઞાનાદિક ગુણ અનુજવસિઁ, તેહનો આશ્રય જીવ પ્રસિઁ ॥ પંચજૂત ગુણ તેહને કહો, ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય ન કિમ સદ્દહો ॥ ૧૦ ॥ અર્થ:-જ્ઞાન, દર્શન, મુખ, વીર્ય પ્રમુખ ગુણ જે અનુજવસિઁ અનુમાનપ્રત્યક્ષેં પ્રસિઁ છે, તે ગુણનો જે આધાર તે જીવિઁય છે, તે અનુમાનપ્રમાણેં આવે. તે અનુમાનપ્રમાણ જે ન માને તે પરના મનનો સંદેહ કેમ જાણે? અને તેવારેં તે પરને ઉપદેશ પણ કેમ દેશ શકે? અને જો તેહને જ્ઞાનાદિક ગુણને પંચજૂતનો સંયોગજ ગુણ કહો, તો ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય કેમ ન માનો? જૂતગુણ જે કાઠિન્ય શીતલાદિક તે ઇંદ્રિયગ્રાહ્ય છે ચેતના ઇંદ્રિયગ્રાહ્ય નથી. તેમાટે તે આત્માનો ગુણ જાણવો ॥ ૧૦ ॥

॥ प्रज्ञादिक स्थिति सरिखी नही, युगलजाति नरने पण सही ॥ तो किम ते कायापरिणाम, जुड तेहमां आतमराम ॥ १२ ॥ अर्थः—प्रज्ञादिक स्थिति एक वीर्योत्पन्न युगल मनुष्यनी पण नथी. कोइक अंतर तेहमां पण ठे. तो ते वेंतनी कायानो परिणाम केम कहेवाय? एक माता पितायें नी पाया ठे तेमां आत्माराम जूढो ठे. तेणेंकरीज प्रज्ञादिकनो चेद संजवे ठे ॥ १२ ॥

॥ रूपीपण नवि दीसे वात, लक्षणथी लहियें अवदात ॥ तो किम दीशे जीव अरूप, तेतो केवल ज्ञान सरूप ॥ १३ ॥ अर्थः—हवे जे पूर्वे कहुं ठे के जीव जो शरीरथी निन्न होय तो आत्मा अलाधो करी देखाडो? तेनो उत्तर कहे ठे. (वात के०) वायरो जे ठे ते पुजल ठे माटे रूपी ठे; तोपण दीसतो नथी. पण तेना अवदात एटलें प्रकटलक्षण कंप, धृति, शब्दादिक लिंगें करी लहियें ठैयें. तिहां लतादिकनो कंप, अर्कतूलादिकने आकाशें धृति, जंजादिकनो शब्द जेहने अनिघातें तथा संयोगें होय ते आयुष्य ठे, एम अनुमान प्रमाणें जाणियें ठैयें. तो अरूपी जीव तेतो केवलज्ञानस्वरूप ठे, ज्ञान सने प्रत्यक्ष ठे, ते लिंगें जाणवुं. तेनो आश्रय जे आत्मा तेनुं अनुमान करियें. यद्यपि ज्ञानगुण प्रत्यक्ष ठे माटे आत्मा पण तदंशें प्रत्यक्ष ठे “ गुणपञ्चस्कतणउ, गुणिवी जीवो घडोच्च पञ्चस्को ” इत्यादि विशेषावश्यकवचनात् ॥ वायुपनीति सुरजिष्यपणेंज गंधार्शें ए प्रत्यक्ष ठे. तथापि वादिविप्रतिपत्ति अनुमान करियें. उक्तंच ॥ शतशः प्रत्यक्षपरिकलितमप्यर्थमनुमिमीषन्त्यनुमानरसिकाः ॥ अथवा ज्ञानाश्रय प्रत्यक्ष ठे तेहने, तत्त्वचिन्नतानुं अनुमान करियें ठैयें ॥ १३ ॥

॥ बालकने स्तनपान प्रवृत्ति, पूरवचव वासना निमिति ॥ ए जाणो परलोक प्रमाण, कुणजाणे अणदीतुं ठाण ॥ १४ ॥ अर्थः—हवे बालकने दृष्टांतें परलोकनुं प्रमाण कहे ठे, बालकने जे स्तनपानप्रवृत्ति ठे, ते इष्टसाधनतास्मरणहेतुक ठे. ते स्मरण अनुभवथी थाय ते स्मरण आ न वें नथी, तो परभवनुंज स्मरण आवे, तज्जनित वासनायें आ नवें स्मरण थाय. ए परलोकनुं प्रमाण जाणो. नही कां अणदीतुं स्थानक कोना जाणवामां आवे? माटे जो पूर्वे दीतुं ठे, तोज ते स्मरणमां आवे ठे. एमज स्मरण त्रासें पण पूर्ववचना मरणानुभवने अनुभवे नहीकां अणदीगथी

ત્રાસ કેમ હોય ? જાતમાત્રેં તો મરણ લીધું નથી, અને ત્રાસ તો પામે છે. તેથી જાણિયેં જે પરલોક છે ॥ ૧૪ ॥

॥ એક સુખિયા એક દુઃખિયા હોય, પુણ્ય પાપ વિલસિત તે જોય ॥ કરમ ચેતનાનો એ જાવ, ઉપલાદિકપરેં એ ન સ્વજાવ ॥ ૧૫ ॥ અર્થ:-સ રહેજ વાહ્ય કારણેં એક સુખિયા અને એક દુઃખિયા જે હોય છે તે પુણ્ય અને પાપનો વિલાસ જોજો. ઉત્તંચ ॥ જોતુ ચ સાહુણાણં, ફલે વિસેસો એ સોવિણા હેઠ ॥ જહ્નત્તણઝ ગોયમ, ઘડોવંદેઝ અસે કમ્મં ॥ ૧ ॥ ૬હાં કોઈ એમ કહેશે કે એક પાપાણ તો પૂજાય છે, અને એક પાપાણ રજલે છે, તેમ એ પણ સ્વજાવેં હશે તેને ઉત્તર કહેવું કે, પાપાણાદિકને પૂજા અને નિંદાર્થી સુખ દુઃખ વેદન નથી, અને જીવને તે સુખ દુઃખ વેદન છે, તો એ નોગ ચેતનાનો કરેલો જાવ છે. દૃષ્ટાન્વયવ્યતિરેક સ્વજાવેં નિરાકરિયેં તો દંદાદિકને ઘટાદિક પ્રત્યેં પણ કારણતા કેમ કહિયે ? ॥ ૧૫ ॥

॥ નિઃફલ નહીં મહાજન યત્ન, કોડીકાજ કુણ વેચે રત્ન ॥ કષ્ટસહે તે ધરમારથી, માનો મુનિજન પરમારથી ॥ ૧૬ ॥ અર્થ:-મહાજન જે પુણ્યાયેં તપ જપ ક્રિયારૂપ પ્રયત્ન કરે છે તે નિઃફલ નથી. નિઃફલકાર્યેં બુદ્ધિવંત પ્રવર્તેં નહીં જો એમ કહેશે કે લોકરંજનને અર્થેં તે પ્રવર્તે છે, તો કોડીને કાજેં રત્ન કોણ વેંચે ? ૬હાં લોકરંજન તે કોડી છે તો તેને અર્થેં મહાપ્રયાસસાધ્યક્રિયા તરૂપ રત્ન વેંચવું એવું ફોકટ દુઃખ નોગવડું તો, કોઈ વાંટે

कहे ठे के, जे अतिही अनुपम मनोहर कृण संततिरूप जे ज्ञान तेहज आत्मा ठे. तथाच तन्मतम् ॥ प्रवृत्तिविज्ञानोपादानमालयविज्ञानमेवात्मा ॥ प्रवृत्तिविज्ञान जे नीलाद्याकार ते उपादेय अने तेनो अहमाकार उपादान ते आलय विज्ञानरूप जेदे उपादान उपादेय जाव ठे, पण परमार्थे ज्ञान कृणो ठे. परं एक नित्य आत्मा कोइ ठे नहीं. माटे जे एक नित्य आत्मा माने ठे, तेने मोक्ष वेगलो ठे. जे कारणमाटे जेवारें नित्य आत्मा माने तेवारें आत्मा ऊपर स्नेह होय. ते स्नेहयकी सुखनो राग अने दुःखनो द्वेष आय, तेथी तेना साधननो राग द्वेष आय, एम करतां राग द्वेष वासनाद्वारा निरंतर वधे तेवारें कर्मबंधनो अंत आवे नहीं. तेमाटे आत्मा कृणिकज मानवो ॥ १८ ॥

॥ सर्वजाव कृणनाशी सर्ग, आदिअंत जो एक निसर्ग ॥ कृणिकवासना दिये वैराग, सुगतज्ञान जाषे वडजाग ॥ १९ ॥ अर्थः—तथा सर्व जे (जाव के०) पदार्थ ते कृणनाशी ठे. तो आत्मानुं शुं कहेवुं ? तिहां ए प्रमाण आपे ठे के, जे अनादि अने अंत जो एक (निसर्ग के०) स्वजाव मानियें तो कृणनाशिपणुंज आवे, स्थिति नाश स्वजाव मानियें तो आदि कृणें पण तेहज स्वजाव मानवो तेवारें द्वितीय कृणें नाश थयो अंत नाश स्वजाव न मानीयें तो क्यारें नाश न आय. तावत्काल स्थायी स्वजाव मानीयें तो फरी तेटला कालपर्यंत रेहवो जोइयें एम तावत्काल स्थायीना स्वजावनी अनुवृत्ते कल्पांतस्थायिता होय कृणिकआत्मज्ञानीयें वासना ते वैराग्य आपे. एम जेवारे आत्माज कृणिक जाण्यो. तेवारें कोनी ऊपर राग होय ? सर्व कृणिक अनित्य वस्तु जाणियें, तेवारें गमे अद्वयें जाग्यें फूट्युं कृणेंक नावे ॥ अनित्यताकृतमतिस्त्रानमालोनशोति नित्यताकृत बुद्धिशुनसामपि शोचतीतिवचनात् ॥ एम महाजाग्यवंत (सुगत के०) बौद्ध ते ज्ञान जाखे ठे ॥ १९ ॥

॥ रागादिक वासना अपार, वासित चित्त कह्यो संसार ॥ चित्तधारा रागादिक हीन, मोक्ष कहे ज्ञानी परवीन ॥ २० ॥ अर्थः—चित्तमेव हिंससारो, रागादिक्लेशवासितः ॥ तदेव तैर्विनिर्मुक्तं, जवांतरेति कथ्यते ॥ १ ॥ धर्मकीर्त्तिनिरूपपष्ठवाचित्तसंततिः परमार्थ इति मोक्षलक्षणम् ॥ २० ॥

॥ एह बौद्धनुं मत विपरीत, बंध मोक्ष न घटे कृण चित्त ॥ मानो अनु

ગત જો વાસના, ડ્વ્યનિત્ય તેહજ શુનમના ॥ ૧૧ ॥ અર્થ:- એહું વૌહું મત વિપરીત એટલે મિથ્યાજ્ઞાન રૂપ છે. જેમાટે (ક્ષણચિત્ત કે) ક્ષણજ્ઞાનરૂપ આત્મા માનીયેં તો વંધમોક્ષ ન થટે. જે વંધ કહ્યો તે મોક્ષક્ષણ જે વંધક્ષણ નહીં. અને જો એમ કહેશે કે વાસના એક છે, તો મન શુન કરી વિચારો પૂર્વાપર જ્ઞાનક્ષણ અનુગત જે એક વાસના કહો છો, તેહજ સ્વજાવ નિયત આત્મડ્વ્ય છે, અને જો કહેશે કે વાસના બુદ્ધિમાત્ર કલ્પિત છે, પણ પરમાર્થ નથી, તો પરમાર્થ પર્યાયનો એક આધાર તે કોણ? જ્ઞાનક્ષણને નાનાકાર યોગેં તત્ત્વનો વિરોધ નથી, તો ડ્વ્યને નાનાક્ષણો ગિત્વનો ડ્વ્યો વિરોધ? પર્યાય ઠતા અનુજવિયેં ઠેયેં તેમ ડ્વ્યપણ ઠતું અનુજવિયેં ઠેયેં. નિર્વિકલ્પબુદ્ધિ તો વિકલ્પથી પ્રમાણ છે ॥ યત્રૈવયનેયેદેશં તત્રૈવાસ્યાંપ્રમાણતેતિવચનાત્ ॥ અને નિર્વિકલ્પબુદ્ધ્યુત્તરવિકલ્પબુદ્ધિ તો ડ્વ્ય પર્યાય વે જાસે છે, માટે વે જ્ઞાનાદિ પર્યાય સત્ય છે, તો તદાધાર આત્મડ્વ્ય પહેલાં સત્ય કરી માનવું ॥ ૧૧ ॥

॥ સરસ્વા ક્ષણનો જે આરંજ, તેહ વાસના મહોટો દંજ ॥ વંધમોક્ષક્ષણ સરસ્વા નહીં, શક્તિ એક નવિ જાયે કહી ॥ ૧૨ ॥ અર્થ:- સદૃશક્ષણ નો જે આરંજ તેહજ વાસના છે, એમ કહેવું એ મહોટું કપટ છે, જેમાટે વંધ મોક્ષના ક્ષણ સરસ્વા નથી. તો જે વંધાય તે મૂકાય એમ કહ્યું જાય નહીં. તેવારેં મોક્ષને અર્થે કોણ પ્રવર્તે? વલી કહેશે કે, વંધજને તો શક્તિવંત ક્ષણ જૂદા છે, અને મોક્ષજને નશક્તિવંત ક્ષણ જૂદા છે. વંધ છે તે એકત્વાધિવાસિત

नो जेद नथी तो पूर्व अपर पर्यायने जेदें इव्य जेद न पामे. माटे मताग्र हनो खेद ठांमीने इव्य एक आदरो ॥ १३ ॥

॥ जो कृणनाशतणो तुज धंध, तो हिंसाथी कुणने बंध ॥ विसदृश कृणनुं जेह निमित्त, हिंसक तो तुज मन अपवित्त ॥ १४ ॥ अर्थः—वली कृण नाशी वस्तु माने ठे तिहां दोष कहे ठे. जो कृणनाशनो धंध तुजने लागो ठे, तो हिंसाथी बंध कोने आय, जेमाटे जीव तो कृणेंकृणें नाश पामे ठे, तो हिंसापण कोनी केहथी आय ठे ? तेवारें हिंसाथी जे पापबंध कहो ठो ते पण कहो केम मले ? हिंसाविना अहिंसा पण क्यांथी होय ? ते अहिंसाने विनाशें तहारे व्रतपण क्यांथी होय ? जेमाटे व्रतपण अहिंसानी वाडिरू प कहां ठे. एम सर्व वातोनों लोप आय. जो एम कहेशो के, मृगने माखो तेवारें मृगनो सदृशकृणारंज टव्यो, विसदृशकृणारंज थयो, तेहनुं निमित्त कारण आहेंडीप्रमुख ते हिंसक कहियें. एवीरीतें बोलनारा ते बौद्धने क हेवुं के, एमतो तहारुं मनपण हिंसायें अपवित्र थयुं. जेमाटे व्याधिकृणनी परें ताहारो पण अनंतरकृण मृगविसदृश कृणनो हेतु थयो ॥ तडुदितः स हि यो यदनंतरः इति न्यायात् ॥ कृणना अन्वयव्यतिरेक तो सरखा ठे. तज्जाति अन्वयव्यतिरेकनुं ग्राहक प्रमाण नथी ॥ १४ ॥

॥ समलचित्त कृण हिंसा यदा, काययोगकारय नहिं तदा ॥ अनुमंता ने हंता एक, तुजविण कुण नाखे सविवेक ॥ १५ ॥ अर्थः—जो कहेशो के, अमे असचित्तकृत कर्मवैकल्प वानी ठूटे तेमाटे मृगमारणाध्यवसायवंत व्याध चित्तसमल ठे, ते कृणने हिंसा कहियें ठैयें. तो एक काययोगें ह एो अने एक तेने प्रशंसे, ए बेहुमां फेर नथीज. तो मोक्ष कहेतां योगजेदें प्रायश्चित्तजेद कहां ठे ते न घटे. जेमाटे निमित्तजेद विना नमस्कार जेद होय तो सर्वावस्था लोप आय ॥ १५ ॥

॥ खलपिंमीने माणस जाणि, पंचे तेहने गुणनी हाणि ॥ नर ने खल जाणे नवि दोष, कहियो बुधने तेहथी पोष ॥ १६ ॥ अर्थः—मनःपरिणाम पणें आज्ञायोगेंज प्रमाण ठे. तमें एम कहो ठो जो खलपिंमीने माणस जाणीने पंचे तेने घणी हाणी होय, जेमाटे नरने खलपिंमी जाणवाथी तेने मनुष्य हणवानो जाव थयो. जो कहेशो के नरने खलपिंमी जाणे थके कोइ दोष नथी. कारण के तिहां मनुष्यने हणवानो अध्यवसाय नथी पिं

મપરિણામ શુદ્ધ થે તેણેંકરી બુદ્ધને પારણું કરાવીયેં, પોષીયેં, તો સૂજે ॥ ૩
કંચ ॥ પુરિસં ચ વિદૂણકુમારગં વા, સૂલંમિ કેઈ પમડ જાય તેણે ॥ પિન્નાગ
પિંમસ ઇમારુહિત્તા, બુદ્ધાણ તે કપ્પડ મારણાણે ॥ ૨૬ ॥

॥ સંઘજગતિ અજમાસેં કરો, દોષ નહીં તિહાં ઇમ ઉચ્ચરો ॥ એ મહોદું
થે તુમ અજ્ઞાન, જોજો વીજું અંગ પ્રધાન ॥ ૨૭ ॥ અર્થ:—તથા વોક
ડાને માસેં સંઘજક્તિ કરો ઠો, અને તેમાં કાંડ દોષ નથી એમ મુખેં ઉચ્ચારો
ઠો, એ મહોદું તમારું અજ્ઞાન થે. તે વિચારી જોજો ॥ ઉક્તંચ શ્રીસૂયગડાંગસુ
ત્રે, યતઃ ॥ ચૂલ્લહરપ્પરહમારિચ્છાણં, ઉદિઠ્ઠનત્તં ચ પકપ્પડ્ધત્તા ॥ તલોણતલ્લે
ણ ઉચ્ચરકમિત્તા, સવિપ્પજાડ પહતિં મંસંતં જુંજમાણા મિસિચ્છં ણજૂયણં,
ઉવલિપ્પા મુવયંરણ ॥ ઇચ્છેવમાહંસુચ્છાણક્કધમ્મા, અણાયરિચ્છા યાવ રસેસુ
ગિદ્ધા ॥ ઇત્યાદિ ॥ એમ તમારે મતેંતો માતાને સ્ત્રી કરી સેવતાં પણ દોષન
લાગો જોડ્યેં. મંમજતંત્રવાદી તો અગમ્યાગમનેં પણ દોષ નથી કેહેતા. એ
સર્વ જ્ઞાન વ્યવહારલોપક મિથ્યાત્વ થે ॥ ૨૭ ॥

॥ હણિયેં જે પરયાય અણેપ, દુઃખ ઝપાડું ને સંક્કેશ ॥ એહ ત્રિવિધ હિં
સા જિન કથી, પરણાસનેં ન ઘટે મૂલથી ॥ ૨૮ ॥ અર્થ:—જિન શ્રીવી
તરાગ દેવેં કહેલી હિંસા ત્રણ પ્રકારેં થે, તેમાં એક તો જે મૃગાદિ પર્યાય
શ્વંસ કરિયેં તે, તથા વીજી તે જીવોને દુઃખ ઝપાડવું તે, ત્રીજી પોતા
ના મનમાંહે સંક્કેશ એટલે મારવાનો જાવ ધારણ કરવો, એ ત્રણ પ્રકારની
જે હિંસા તે જે એકાંત નિત્ય અને એકાંત અનિત્ય આત્માને માને થે, એવા
જે પરણાસની તેને મૂલથી ન ઘટે. જેમાટે મૃગ મરીને મૃગજ થયો. તિહાં વિ
નદ્દશ ક્ષણનો આરંજ ક્યાં થે? સંતાનેક્યની અપેક્ષાયેં વ્યક્તિવૈસદ્દશ્ય કહે
તાં તો ઇચ્છેક્યજ આવે. ઇત્યાદિ વિચારવું ॥ ૨૮ ॥

नित्य मानियें तेमाटे ध्रुव निश्चय राग नथी. जेमाटे रागद्वेष ते मनःसं कल्परूप ठे. आत्मा ज्ञानी निर्विकल्पस्वभाव समताभावमांहे आवे तेवारें राग वासनानो जाग नथी. साम्य संस्कार ते राग संस्कार विरोधी ठे. आत्माने नित्यपणुं माने तो, फल मोक्ष अने हेय आत्मज्ञान चारित्रप्रमुख ते नो एक इव्यसंबंध संजवे नही. तो बंध मोक्ष क्षणना संबंधविना सर्व प्रवृत्ति अंधपरंपरा थाय ॥ ३० ॥

॥ रयणतणीपरें थाये विशुद्ध, नित्य आत्मा केवल बुद्ध ॥ रागविना न वि प्रथम प्रवृत्ति, तो किम उत्तर होय निवृत्ति ॥ ३१ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तेवारेंज प्रथम अशुद्ध हतो ते केवलज्ञानें विशुद्ध अइने शुद्ध थाय. जेम रत्न पहेलां अशुद्ध होय. ते उपायथी आत्मा नित्य ठे तेऊपर राग होय तोज धनार्थीने दुःखकृत्यनेअर्थे पहेलां प्रवृत्ति होय, अने ते न होय तो निवृत्ति पण पढी क्यांथी होय ? ॥ ३१ ॥

॥ ठांमीजें नवबीज अनंत, ज्ञान अनंत लहीजें तंत ॥ पण नवि उठो अधिको जाव, नित्य आत्मा मुक्तस्वभाव ॥ ३२ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तोज आविर्जाव तिरोजाव रूपें सर्व पर्याय मळे; ते कहे ठे. नव जे संसार तेनां बीज रागद्वेषादिक अनंत ठे. तेने ठांमियें ठैयें. ततः परमार्थ ज्ञान पर्याय अनंत लहियें ठैयें. पण आत्मानो जाव एकअंशो उठो अधि को नथी. अनंतधर्मात्मकस्वरूप आविर्जावमात्रज नित्य सत्य मुक्तात्मक ठे. ॥ उक्तं च सिद्धसेनाचार्यैः ॥ नवबीजमनंतमुज्जितं, विमलज्ञानमनंतमर्जितं ॥ नचहीन कलोसि नाधिकःसमतांचाप्यतिवृत्त्य वर्तसे ॥ ३३ ॥ ए दृष्टांतें कहेठे.

॥ घनविगमें जिम सूरज चंद्र, दोष टले मुनिहोय अमंद ॥ मुगतिदशा थिरदर्शन घटे, ते मेली कुण जावें अटे ॥ ३३ ॥ अनित्यवादी गतः ॥ अर्थः—ए दृष्टांतें कहे ठे (घन के०) मेघ तेने (विगमें के०) नाशें जेम सूर्य चंद्र (अमंद के०) शुद्ध थाय, तेम दोष जे रागद्वेषादिक ते टले थके मुनि पण अमंद एटले शुद्धबुद्धि मुक्त स्वभाव थाय. एणीपरें थिरवादीने दर्शनें मुक्तिदशा घटे ते मळे अनित्यवादी बौद्धनुं मत आदरीने कोण संसारमांहे (अटे के०) जमे, अर्थात् कोऽपण बुद्धिवंत जमे नहीं ॥ ३३ ॥

॥ नित्य आत्मा मानो एम, योगमार्गमां पामो खेम ॥ करता जोक्ता जाखुं हवे, ते न रुचे जे जूतुं लवे ॥ ३४ ॥ अर्थः—एवीरीते आत्मा

नित्य मानीयें तेमाटे ध्रुव निश्चय राग नथी. जेमाटे रागद्वेष ते मनःसं कल्परूप ठे. आत्मा ज्ञानी निर्विकल्पस्वभाव समतानावमांहे आवे तेवारें राग वासनानो लाग नथी. साम्य संस्कार ते राग संस्कार विरोधी ठे. आत्माने नित्यपणुं माने तो, फल मोक्ष अने हेय आत्मज्ञान चारित्रप्रमुख ते नो एक इव्यसंबंध संजवे नही. तो बंध मोक्ष कृणना संबंधविना सर्व प्रवृत्ति अंधपरंपरा थाय ॥ ३० ॥

॥ रयणतणीपरें थाये विशुद्ध, नित्य आत्मा केवल बुद्ध ॥ रागविना न विप्रथम प्रवृत्ति, तो किम उत्तर होय निवृत्ति ॥ ३१ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तेवारेंज प्रथम अशुद्ध हतो ते केवलज्ञानें विशुद्धि अशने शुद्ध थाय. जेम रत्न पहेलां अशुद्ध होय. ते उपायथी आत्मा नित्य ठे तेऊपर राग होय तोज धनार्थीने दुःखकृत्यनेअर्थें पहेलां प्रवृत्ति होय, अने ते न होय तो निवृत्ति पण पढी क्यांथी होय ? ॥ ३१ ॥

॥ ठांमीजें जववीज अनंत, ज्ञान अनंत लहीजें तंत ॥ पण नवि उठो अधिको जाव, नित्य आत्मा मुक्तस्वभाव ॥ ३२ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तोज आविर्जाव तिरोजाव रूपें सर्व पर्याय मळे; ते कहे ठे. जव जे संसार तेनां बीज रागद्वेषादिक अनंत ठे. तेने ठांमियें ठैयें. ततः परमार्थ ज्ञान पर्याय अनंत लहियें ठैयें. पण आत्मानो जाव एकअंशो उठो अधिको नथी. अनंतधर्मात्मकस्वरूप आविर्जावमात्रज नित्य सत्य मुक्तात्मक ठे. ॥ उक्तं च सिद्धसेनाचार्यैः ॥ जववीजमनंतमुज्जितं, विमलज्ञानमनंतमर्जितं ॥ नचहीन कलोसि नाधिकःसमतांचाप्यतिवृत्य वर्तसे ॥ ३३ ॥ ए दृष्टांतें कहेठे.

॥ घनविगमें जिम सूरज चंद्र, दोष टले मुनिहोय अमंद ॥ मुगतिदशा थिरदर्शन घटे, ते मेली कुण जावें अटे ॥ ३३ ॥ अनित्यवादी गतः ॥

अर्थः—ए दृष्टांतें कहे ठे (घन के०) मेघ तेने (विगमें के०) नाशें जेम सूर्य चंद्र (अमंद के०) शुद्ध थाय, तेम दोष जे रागद्वेषादिक ते टले थके मुनि पण अमंद एटले शुद्धबुद्धि मुक्त स्वभाव थाय. एणीपरें थिरवादीने दर्शनें मुक्तिदशा घटे ते मळे अनित्यवादी बौद्धनुं मत आदरीने कोण संसारमांहे (अटे के०) जमे, अर्थात् कोइपण बुद्धिवंत जमे नहीं ॥ ३३ ॥

॥ नित्य आत्मा मानो एम, योगमार्गमां पामो खेम ॥ करता जोक्ता जाखुं हवे, ते न रुचे जे जूतुं लवे ॥ ३४ ॥ अर्थः—एवीरीते आत्मा

નિત્ય છે એમ માનો, અને યોગમાર્ગમાં હેમ પામો. એ નિત્ય આત્મા નામે વીજું સ્થાનક પુરું થયું ॥ ૨ ॥ હવે આત્મા કર્તા અને આત્મા જોક્તાનાં સ્થાનક જાંખું તું. જે મતવાદિયો જૂતું લેવે છે, વોલે છે, તે મુજને રુચતા નથી.

॥ એક વેદાંતી વીજો સારંચ, કહે કર્તા જોક્તા નહિં મુરચ ॥ પ્રથમ કહે દગ્ માત્ર પ્રમાણ, નાસ ઉપાધિનેદ મંમાણ ॥ ૩૫ ॥ અર્થ:-હવે એક વેદાંતી અને વીજો સારંચ એ વે વાદીં કહે છે કે, આત્મા કર્તા જોક્તા નથી. તેમાંહે પ્રથમ વાદી વેદાંતી કહે છે, જે દગ્માત્ર જ્ઞાનમાત્ર પ્રમાણ છે, સર્વ વાદી જ્ઞાન માને છે, જલ પૃથ્વી તે એક છે, અનાદિ અનંત છે, જેદા દિ પ્રતિજ્ઞાસ ચિત્તોપાધિ વિષયક છે, તે જ્ઞાનની ઉપાધિ વિશ્વજેદનુ મંમાણ છે, આત્માધ્યાસરૂપ સર્વ પ્રપંચ છે ॥ ૩૫ ॥

॥ માયાદિક મિશ્રિત ઉપચાર, જ્ઞાન અજ્ઞાન ગ્રંથી સંસાર ॥ દૃશ્યપણે મિથ્યા પરપંચ, સઘલો જિમ સુહણાનો સંચ ॥ ૩૬ ॥ અર્થ:-(માયા કેળ) અજ્ઞાન 'અહં માં નજાનામિ' ઇત્યાદિ પ્રસિદ્ધ સર્વ પ્રપંચ મૂલકારણ અનાદિજ્ઞાવ તે પ્રમુખેં કરી મિશ્રિત જે ઉપચાર તે જ્ઞાન અજ્ઞાનની ગાંઠરૂપ સંસાર છે, અજ્ઞાનાધ્યસ્તનેવિષે શરીરાધ્યસ્તનેવિષે, ઇંડિયાધ્યસ્ત ઇત્યાદિ ઉપચાર ગ્રંથી જાણવી, સર્વ પ્રપંચ દૃશ્યપણા માટે મિથ્યા છે, જેમ સુહણાનો સંચ સ્વપ્નમોદકાદિક કહેવાય તેમ છે ॥ ૩૬ ॥

॥ જિમ કટકાદિવિકારેં હેમ, સત્ય બ્રહ્મ જગજાલેં તેમ ॥ જે પરિણામી તેહ અસંત, અપરિણામ મત કહે વેદંત ॥ ૩૭ ॥ અર્થ:-જેમ કટક કે ચૂર પ્રમુખ સુવર્ણના વિકાર છે, તે જૂઠા તે કાર્ય પણે છે જેદના એવું હેમ છે, તેમ જગજાલરૂપ વિકાર જૂઠા છે, તે મધ્યે અવિકારી બ્રહ્મ સત્ય છે. જે પરિણામી તે અસત્, જે અપરિણામી તે સત્, એમ વેદાંત કહે છે ॥ કાલવૃત્ત્યજ્ઞાવપ્રતિયોગિત્વમસત્યત્વં તન્નિન્નત્વં સત્યત્વં ॥ ઝકંચ ॥ આદાવંતેચયન્નાસ્તિ મધ્યેપિહિચતત્તથા ॥ વિતથૈઃ સદૃશાઃ સંતો વિતથા ઇવ લક્ષિતાઃ ॥ ૩૮ ॥

॥ જિમ તાતાદિક અબતા કહ્યા, શ્રુતિસુષુયતેં બુદ્ધ સદહ્યા ॥ તિમ જ્ઞાનેં અબતું બ્રહ્મં, અહિજ્ઞાનેં નાસે અહિદં ॥ ૩૯ ॥ અર્થ:-જેમ તાત પ્રમુખ અબતા કહ્યા, અત્ર 'પિતા અપિતા જવતિ, માતા અમાતા જવતિ, બ્રાહ્મણો અબ્રાહ્મણો જવતિ, ચૂણહા અચૂણહા જવતિ' ઇત્યાદિ શ્રુતેં વેદાંત પંક્તિેં સદહ્યા. તેમ આત્મજ્ઞાનેં બ્રહ્માં અબતું યાય. જેમ અહિજ્ઞાનેં

અહિદંમ નાગે, તેમજ આત્મજ્ઞાને આત્મજ્ઞાનજનિત પ્રપંચ નાગે, શુક્તિજ્ઞાનનાશ્ય લાઘવથી શુક્તિ રજત છે ॥ પણ તે જ્ઞાન નહીં. તેમ આત્મજ્ઞાનના નાગે પણ પ્રપંચ જાણવો ॥ ૩૮ ॥

॥ અધિષ્ઠાન જે નવચ્રમતણું, તેહજ બ્રહ્મ હું સાચું ગણું ॥ તેહને નહીં કરમનો લેપ, હોય તો ન ટલે કરતાં સ્વેપ ॥ ૩૯ ॥ અર્થ:—પ્રપંચત્રાંતિ તે હનું અનુષ્ઠાન જે બ્રહ્મ તેહજ હું સાચું ગણું હું. જેમ રજતચ્રમાધિષ્ઠાન શુક્તિ અહિચ્રમાધિષ્ઠાન રક્તપ્રતેં બ્રહ્મપ્રપંચને સાદૃશ્ય નથી તો ચ્રમ કેમ હોય ? એવી શંકા ન કરવી જેમાટે કોઈ તમસાદૃશ્ય નીરપણ હોય છે. નજોનીલ મિતિવત્. તે બ્રહ્મપરમાર્થસત્યને કર્મનો લેપ નથી. જો ચેતનને કર્મનો લેપ હોય તો ઘણુયે ઉદ્યમ કરતાં ટલે નહીં ॥ ૩૯ ॥

॥ જે અનાદિ અજ્ઞાન સંયોગ, તેહનો કહિયેં ન હોય વિયોગ ॥ જાવ અનાદિ અનંતજ દિઠ, ચેતન પરેં વિપરીત અનિઠ ॥ ૪૦ ॥ અર્થ:—જેમાટે (અજ્ઞાન કેળ) જ્ઞાનાવરણકર્મ તેહનો અનાદિ સંયોગ જીવને માનો તો કહિયેં ક્યારેં વિયોગ નથી તથા જાવ અનાદિ હોય તે અનંતજ હોય જેમ ચેતનજાવ વિપરીત અનિષ્ટ છે. અનાદિસાંત જાવ પ્રમાણસિદ્ધજ નથી. તેમાટે કર્મસંયોગ જીવને અનાદિ નથી, સદા કર્મમુક્તજ બ્રહ્મ છે. નિત્ય મુક્તને અવિદ્યાયેંજ વંધ જણાય છે. તે આગલી ગાથાયેં દૃષ્ટાંતેં દૃઢાવે છે ॥ ૪૦ ॥

॥ કાચ ઘરેં જેમ ચૂંકે શ્વાન, પડે સિંહ જલવિંવ નિદાન ॥ જિમ કોલિ ક જાલેં ગુંથાય, અજ્ઞાને નિજવંધ ન યાય ॥ ૪૧ ॥ અર્થ:—જેમ કાચના ઘરમાં પ્રતિદિવને અપર વીજો શ્વાન ન જાણીને શ્વાન નસે છે, જેમ સિંહ જલમાંહે પોતાનું પ્રતિવિંવ દેખી તેના નિમિત્તેં અપરસિંહ જાણી ક્રોધેં કરી તેમાંહે પડે છે, જેમ તંતુવાય પોતેં જાલ કરે તેમાંહે પોતેંજ ગુંથાય છે, તેમ બ્રહ્મજ્ઞાનવિના જેદપ્રતિજાસેં જૂઠેં જૂઠુંજ વંધન યાય છે ॥ ૪૧ ॥

॥ ઇમ અજ્ઞાને વાંધી મહી, ચેતન કરતા તેહનો નહીં ॥ ગલ ચામીકરને દૃષ્ટાંત, ધરમપ્રવૃત્તિ જિહાં લગે ત્રાંત ॥ ૪૨ ॥ અર્થ:—એમ અજ્ઞાને (મહી કેળ) પૃથ્વી તે વંધાણી છે, તે વંધનો કર્તા ચેતન નથી. જો પરમાર્થથી વંધ નથી, તો વંધવિયોગને અર્થે યોગી કેમ પ્રવર્તે છે ? તે આશંકાયેં કહે છે. (ગલચામીકર કેળ) કંઠગત હેમમાલા તેહને દૃષ્ટાંતેં ત્રાંતિ છે. તિહાંસુધી ધર્મનેવિપે પ્રવૃત્તિ તે જેમ ઠતીજ કંઠસુવર્ણમાલા ગણે જાણી, કોઈક ઘણા રચ્યા

નકેં શોધે, તેમ અવદુ બ્રહ્મનેજ બંધ જાણી બંધ વિયોગને અર્થે તપસ્વી પ્રવર્તે છે.

॥ ત્રાંતિમિટથે ચિન્માત્ર અગાધ, કરતા નહિં પણ સાચી સાધ ॥ વ્યવહારેં કરતા તે હોય, પરમાર્થેં નવિ બાંધ્યો કોય ॥ ૪૩ ॥ અર્થ:—તે ત્રાંતિ મટે. અગાધ નિસ્તરંગ ચેતના વિલાસમાત્ર છે, તે દિસાયેં સાધુ કરતા નથી. પણ શાક્તી છે વ્યવહારેં લોક પ્રત્યેં તે કર્તા જાણે છે પરમાર્થેં કોઈ બાંધ્યો નથી ॥ ૪૩ ॥

॥ અનિધાનયોજન કૈવલ્ય, ગુણ પામે શ્રુતિ કહે નિસલ્ય ॥ પરમાર્થ વ્યવહાર અન્યાસ, જાસનશક્તિ ટલે સવિ તાસ ॥ ૪૪ ॥ અર્થ:—અનિમુખ ધ્યાન તે અનિધ્યાન વેદાંત શ્રવણયોગેં મુક્તિને તે યોજન તત્ત્વજ્ઞાન (કૈવલ્ય કેળ) વિદેહ કેવલજાવ એ ત્રણ ગુણ પામીયેં, તે જીવને અનુક્રમે પ્રપંચની પારમાર્થિક વ્યાવહારિક આજ્ઞાસિકતા પ્રતિજાસનની શક્તિ છે, તે મટે. તિહાં નૈયાયિકાદિ વાસનાયેં પ્રપંચને પરમાર્થિકપણું જણાતું તે વેદાંત શ્રવણ પઠી મટે તેવાર પઠી પ્રપંચને યોગી વ્યાવહારિક કરી જાણે, પણ પારમાર્થિક કરી ન જાણે વલતું તત્ત્વજ્ઞાન ડપજે તેવારેં પ્રપંચને વ્યાવહારિક પળેં ન જણાય. બાધિતાનુવૃત્ત્યાયંતિકહુઃસ્વનિવૃત્તૌ વિદેહકૈવલ્યપ્રપંચનું જ્ઞાનમાત્રજ ટલે. નિઃપ્રપંચ ચિન્માત્ર હોઈ રહે. તસ્યાનિધ્યાનાદ્યોજનાત્તત્ત્વજાવાઙ્મયશ્રાંતે વિશ્વમાયાનિવૃત્તિરિતિ શ્રુતિઃ ॥ ૪૪ ॥

॥ જીવન મુક્ત લહ્યો નિજ ધામ, તેહને કરણીનું નહિં કામ ॥ જિહાં અવિદ્યા કરણી તિહાં, વીસામો છે વિદ્યા જિહાં ॥ ૪૫ ॥ અર્થ:—તત્ત્વજ્ઞાને સંચિત કર્મેં કરી પ્રારબ્ધ માત્ર જોગીની પ્રતીક્ષા કરતો, જીવન્મુક્ત થયો તે પોતાનું તેજ પામ્યું. તેને કરણીનું કામ નથી. જ્યાંસુધી અવિદ્યા છે, ત્યાંસુધી ક્રિયા છે, જ્યાં વિદ્યાતત્ત્વસાક્ષાત્કારરૂપ આવી, તિહાં વીસામો છે. યતઃ આરુહ્યોર્મુનેર્યોગં, ક્રિયા કારણમુચ્યતે ॥ યોગારૂઢસ્ય તસ્યૈવ, શમઃ કારણમુચ્યતે ॥ ૧ ॥ ૪૫ ॥

॥ વિધિનિષેધ જ્ઞાનીને કહી, પ્રારબ્ધેં તસ કિરિયા કહી ॥ અવર કહિયેં નહિ તાસ અદૃષ્ટ, જીવનકારણ અન્ય અદૃષ્ટ ॥ ૪૬ ॥ અર્થ:—તત્ત્વજ્ઞાનીને વિધિનિષેધરૂપ વૈદિકક્રિયા કોઈ નથી. જેમાટે વિધિનિષેધ સર્વ અવિદ્યાવત્પુરુષ વિષય છે, આહારવિહારાદિ ક્રિયા શરીરસાધન છે, તેપણ પ્રારબ્ધાદૃષ્ટ છે, એમ સાંપ્રદાયિક વેદાંતિ કહે છે. ડહુંસ્વલ કહે છે ॥ ક્ષીયંતે

ચાસ્ય કર્માણિ, તસ્મિન્ દૃષ્ટે પરાવરે ॥ જ્ઞાનાગ્નિઃ સર્વકર્માણિ, નસ્મસાત્ કુ
રુતેઽર્જુન ॥ ઇત્યાદિવાક્યેં કર્મ સર્વપદ સંકોચની અન્યાયતાયેં જ્ઞાનીને
અદૃષ્ટમાત્રનો નાશ માને છે, અને તેને શરીરાશ્રિત કારણ તે ઈશ્વર શરીરની
પરેં અન્યાદૃષ્ટ છે ॥ ૪૬ ॥

॥ કરે ન જુંજે ઇમ આત્મા, વેદંતિ બોલે મહાત્મા ॥ સાંખ્ય કહે પ્રકૃતિ
સવિ કરે, ચેતનરૂપ બુદ્ધિમાંહે ધરે ॥ ૪૭ ॥ અર્થ:- એરીતેં આત્મા ન
કર્તા ન જોક્તા એમ વેદાંતિ બોલે છે, એ વેદાંતિનો મત કહ્યો. હવે સાંખ્યનો
મત કહે છે. તે સાંખ્ય મતવાળા કહે છે કે સત્વ, રજ અને તમોગુણની
સામ્યાવસ્થા અનાદિ મૂલકારણ પ્રકૃતિ છે, તેહજ સર્વ પ્રપંચ કરે છે, સ્વપ
રિણામ મહત્ત્વાપર નામક સ્વજ્ઞ બુદ્ધિ છે તેહમાં ચિન્માત્ર આત્મરૂપ પ્ર
તિવિંબ ધરે છે ॥ ૪૬ ॥

॥ જિમ દર્પણ મુખ લાલિમ તાસ, બિંબ ચલનનો હોઈ ઝલ્લાસ ॥ વિષય
પુરુષ ઉપરાગ નિવેશ, તિમ બુદ્ધિ વ્યાપારાવેશ ॥ ૪૮ ॥ અર્થ:-તેવારેં ત્રણ
પ્રકાર થાય છે તે દૃષ્ટાંતે દેખાડે છે:-જેમ દર્પણ એટલે આરિસાથી મુખ
નીજો તેમ રક્ત જો દેખાય અને તે દર્પણની ચલનાયેં બિંબની ચલનાનો
ઝલ્લાસ હોય, તેમ તે બુદ્ધિ ચિત્પ્રતિબિંબેં ઘટાદિ વિષયોપરાગ 'અહં' એ પુરુષો
પરાગ ક્રિયારૂપ વ્યાપારાવેશ હોય ॥ ૪૮ ॥

॥ હું જાણું એ કરણી કરું, એ ત્રિહું અંશે માને સ્વરું ॥ પણ તે સરવ ન
રમની જાતિ, જાણે શુદ્ધ વિવેકહ રચ્યાતિ ॥ ૪૯ ॥ અર્થ:-હું એટલે આત્મા,
જાણું ઘટાદિક, કરણ ગમનાદિરૂપકાર્ય કરું, એ ત્રણ અંશેં જીવ સ્વરું કરી મા
ને, પણ તે સર્વ પ્રતિબિંબ ઝ્રમની જાતિ છે. (વિવેકહરચ્યાતિ કેળ) પ્રકૃતિપુરુ
ષાન્યનાવ જેહને હોય તે શુદ્ધ કેવલાત્મસ્વરૂપ જાણે ॥ ૪૯ ॥

॥ પ્રકૃતિધર્મે હિત અહિત આચાર, ચેતનના કહે તે ઉપચાર ॥ વિજય પ
રાજય જિમ નટતણા, નરપતિને કહિયેં અતિઘણા ॥ ૫૦ ॥ અર્થ:-અ
પરોક્ષ્ત્રમ તે અપરોક્ષ સાહ્યાત્કારેંજ નિવર્તે તે શુદ્ધાત્મક જ્ઞાન છે, (હિત
અહિત કેળ) વિધિનિષેધ આચાર ક્રિયારૂપ છે તે સર્વ પ્રકૃતિ નાનાધ
ર્મ છે, આત્માતો અક્રિય છે તેહને જે ચેતના કહે છે તે ઉપચાર કરી
જાણવો. જેમ સુનટના વિજય પરાજય અતિઘણા છે તે સર્વ રાજાના ક
હિયેં એટલે સુનટ જીતે રાજા જીત્યો, અને સુનટ હાથે રાજા હાથ્યો, એવો

વ્યવહાર છે એમ પ્રકૃતિગત શુનાશુન કિરિયા તે આત્માની કરીને વ્યવહારી લોક માને છે ॥ ૫૦ ॥

॥ પ્રકૃતિ કરે નવિ ચેતન કલીવ, પ્રતિ વિંવે તે ઝુંજે જીવ ॥ પંચવીશમું તત્ત્વ અગમ્ય, છે કૂટસ્થ સદા શિવ રમ્ય ॥ ૫૧ ॥ અર્થ:—પ્રકૃતિ તે સર્વ કાર્ય કરે છે, ચેતન આત્મા નથી કરતી જેકારણ માટે તે કલીવ છે, ક્રિયાનું અસમર્થ છે, ક્ષસ્વનાવ તે કર્તૃસ્વનાવ કેમ હોય, બુદ્ધિ કરે છે, તે પ્રતિવિંવે જીવ ઝુંજે છે, બુદ્ધિનિષ્ઠપ્રતિવિંવગ્રાહિત્વમેવ ચિત્તો ઝોગઃ અતएव સાંખ્યમેં શાક્તાત્ ઝોક્તા આત્મા નથી. પચવીસમું તત્ત્વ આત્મરૂપ અગમ્ય અગોચર છે. (કૂટસ્થ કેળ) અનિત્યધર્મ રહિત સર્વકાલ સદા (શિવ કેળ) નિરુપડવ (રમ્ય કેળ) મનોહર છે ॥ ૫૧ ॥

॥ આપવિલાસ પ્રકૃતિ દાઝવી, વિરમે ઝિમ જગ નટુઝ નવી ॥ પ્રકૃતિ વિકાર વિલય તે મુક્તિ, નિર્ગુણ ચેતન થાયે મુક્તિ ॥ ૫૨ ॥ અર્થ:—પ્રકૃતિ તે આત્મ વિલાસ મદાદિ પ્રપંચ દેઝાડી વિરમે નિવર્તે જેમ જગ નવી નટુઝ નાટક દેઝાડી વિરમે ॥ ઝત્તંચ ॥ રંગસ્ય દર્શયિત્વા નિવર્તેતે નર્તકીય યા નૃત્યાત્ ॥ પુરુષસ્ય તથાત્માનં પ્રકાશ્ય વિનિવર્તેતે પ્રકૃતિઃ ॥ પ્રકૃતિવિકારનો વિલય તેહજ મુક્તિ તે ચિત્તિરસંક્રમાં ઇત્યાદિ સૂત્રાનુસારેં નિર્ગુણ ચેતનનેજ થાપે છે ॥ ૫૨ ॥

॥ પંથી લૂંઢ્યા દેઝી મૂઢ, કહે પંથ લૂંટાળો મૂઢ ॥ પ્રકૃતિક્રિયા દેઝી જીવને, અવિવેકી તિમ માને મને ॥ ૫૩ ॥ અર્થ:—પંથી લોકનેં લૂંઢ્યા દેઝીને તેનો મૂઢ ઇટલે રહસ્ય તે મૂઢબુદ્ધિ ઇબું કહે છે. જે પંથ લૂંટાળો. ઇ હાં (પંથ કેળ) ઝાગ તે અચેતન છે તેનું લૂંટબું તે વલી કિશું હોય. ઇ ઝપચાર વચનને અનુપચાર કરી માને તેને મૂઢ કહિયેં તેમ પ્રકૃતિની ક્રિયા દેઝીને અવિવેકી પુરુષ, જીવને ક્રિયા પોતાને કૃત્યા દયો મનસ્યો ધર્માનેદાગ્રહાત્ પુરુષે ઝાસંતે ॥ ૫૩ ॥

॥ મૂલ પ્રકૃતિ નવિ વિકૃતિ વિઝ્યાત, પ્રકૃતિ વિકૃતિ મહદાદિક સાત ॥ ગણ પોઢશક વિકારી કહ્યો, પ્રકૃતિ ન વિકૃતિ ન ચેતન લહ્યો ॥ ૫૪ ॥

અર્થ:—જે મૂલપ્રકૃતિ તે વિકૃતિરૂપ ન હોય, કોશું કાર્ય મહદાદિક સાત પદાર્થ મહન્ અહંકાર પચતન્માત્ર ઇ પ્રકૃતિ કહી અને વિકૃતિ કહિયેં ઝત્તરોત્તરનુંકારણ પૂર્વ પૂર્વનું કાર્ય છે તેનળી પાંચનૂત અને ઇળીઅાર ઇંદિ

य एषोडशगण विकारी कह्यो. ए कार्य ठे, पण कारण नथी. चेतन ने प्रकृते नहीं कारण वकार्य नहीं तो कूटस्थ चैतन्यरूप कह्यो ठे ॥ तदुक्तं सांख्यसप्तति कायाम् ॥ मूलप्रकृतिरविकृतिमहदाद्याः प्रकृतिविकृतयः सप्त ॥ षोडश कस्तु विकारी न प्रकृतिर्निविकृतिः पुरुषः ॥ गंधतन्मात्र १ रसतन्मात्र २ रूपतन्मात्र ३ स्पर्शतन्मात्र ४ शब्दतन्मात्र ५ ए पांच तन्मात्र नाम. श्रोत्र घ्राण जिह्वा नयन स्पर्शन ए पांच बुद्धींद्रिय. वाक् पाणि पाद पायु उपस्थ ए पांच कर्मेन्द्रिय अने इग्यारमुं मन इंद्रिय ॥ ५४ ॥

॥ ए बिहुंने साधारण दोष, न करे तो किम बंधनमोख ॥ मनबंधाये बूटे जीव, एतो जुगतुं नहीं अतीव ॥ ५५ ॥ अर्थः—एम जीव अकर्ता अनोक्ता सांख्य वेदांती ए बे मतवाला कहे ठे. हवे ते वेहुने दूषण दी ये ठे. ए वेहुने साधारण एटले सरखो दोष ठे. जो जीव करे नहीं, तो ते ने बंध पण न घटे, तथा मोक्षपण घटे नहीं. जो एम कहेशो के, क्रियावती प्रकृति ठे. तेमाटे प्रकृति बंधाय. सात्त्विक राजस तामस जावे प्रकृतिनेज सं बंध ठे. तद्विकार महत्तत्त्वना ए जाव ठे. जीवमां तो अध्यास मात्रें सविजास प्रकृति निवृत्तिरूप मोक्ष ते जीवने ठे. ए तो घटे नहीं. जे कारणमाटे जे बंधाय ठे. ते बूटे. परंतु अन्यने बंध अने अन्यने मोक्ष ए कहेवुंज के म होय ? ॥ ५५ ॥

॥ परमारथे नवि बंधन मोख, उपचारें जो करसो तोष ॥ मोक्षशास्त्र तो तुम सवि वृथा, जेहमां नहीं परमारथकथा ॥ ५६ ॥ अर्थः—हवे को इ कहेशो के, बंध मोक्ष तो जीवने व्यवहारें कहियें ठैयें. परं परमार्थ तो अवंधमुक्तिमत् स्वरूप ठे ॥ नमुमुहुर्न वै सुक्त इत्येषा परमार्थेतेति वचनात् ॥ तेहने कहियें के, जो परमार्थे बंध मोक्ष नथी तो मोक्ष उपचारें होय ठे. ए बातेंज तमे संतोष करशो तेवारें तो सर्व तमारे वृथा ठे. मोक्षशास्त्र रूप परमार्थनी कथा जेमां नथी तेवारें ॥ पंचविंशतितत्त्वज्ञो, नरोद्वा त्रिंशके रतः ॥ तटी दरी शिखी चापि, मुच्यते नात्रसंशयः ॥ १ ॥ ब्रह्मविद् ब्रह्म न्युयमाप्नोति इति आदिशास्त्र सर्व प्रवर्तक न थाय ॥ ५६ ॥

॥ प्रकृति अविद्या नाशें करी, पहेली आत्मदशा जो फिरी ॥ तो कूटस्थ पणुं तुम्ह गयुं, नहिंतो कहो शुं अधिकुं अयुं ॥ ५७ ॥ अर्थः—हवे ए वे हु मत आत्माने कूटस्थपणुं माने ठे, ते दूषे ठे. प्रकृतिनो सांख्यमते अने अ

વિદ્યાનો વેદાંતમતે જેવારેં નાશ હોય, તેવારેં જે પહેલી આત્માને સંસારી દશા હતી તે જો ફરી ગઈ તો તમારે મતેં કૂટસ્થપણું પણ ગયું. પરિણામ પણ થયું. નહીં તો કહો કે મુક્તિદશાયેં અધિકું શું થયું. જે સર્વદા શુદ્ધ આત્મા છે તેને પ્રકૃતિ અવિદ્યા નાશને અર્થેં સ્યો સાધન પ્રયાસ કરાવો ઠો? ॥૫૭॥

॥ માયા નાશન અધિકો જાવ, શુદ્ધ રૂપતો પ્રથમ વિજાવ ॥ રત્નાદિક માં શુદ્ધિ અશુદ્ધિ, જો કહો તો શી રૂપ કુબુદ્ધિ ॥ ૫૮ ॥ અર્થ:-જો કહેશો, કે માયા નાશઅધિકો જાવ નથી. અધિકરણ સ્વરૂપજ છે. તો પ્રથિવિ જાવરૂપ આત્મા તે શુદ્ધરૂપ થઈ જાય. જેમાટે તે આત્મામાંહે માયિક જાવનો અત્યંતજાવ છે. શુદ્ધરૂપજ્ઞાનેંજ જો શુદ્ધ થાય તો સમલજાજ નાદિક પણ નિર્મલતા જ્ઞાનેજ નિર્મલ થવું જોઈયેં. રત્નાદિકને જેમ શુદ્ધ અશુદ્ધ ઉપાધેં કહો ઠો. તેમ આત્માને પરિણામવિશેષેં જાણો. એ શી કુબુદ્ધિ? જે પુજનહ્યને પરિણામેં શુદ્ધ કહો ઠો, અને આત્માને તેમ નથી કહેતા? ॥૫૯॥

॥ રત્નશોધ જિમ શતપુટ સ્વાર, તિમ આત્મશોધક વ્યવહાર ॥ ગુણધારાયેં અસ્થિત પ્રમાણ, જિમ જાણે દાસૂર સુજાણ ॥ ૬૦ ॥ અર્થ:-જેમ રત્નશોધ કરે તેને દોષનો ટાલણહાર શતપુટ સ્વાર એટલે શોસ્વાર પુટ છે. તેમ આત્માના દોષનો શોધક ક્રિયાવ્યવહાર છે. ચરમક્રિયાસાધન માટે પ્રથમાદિ ક્રિયા પણ લેણે છે. પ્રથમાદિવિના ચરમસ્વારપુટ ન હોય તે વિના રત્નશુદ્ધિ ન હોય. એ ક્રિયાદૃષ્ટાંત જાણવો. ગુણધારા શુદ્ધિ સર્વ પ્રમાણ છે. એ હજ અનિપ્રાયેં યોગવાશિષ્ઠ ગ્રંથમધ્યે દાસૂર રૂપી રામચંડ પ્રત્યેં બોલ્યા ॥૬૧॥

॥ સતુષ્પણું જિમ તંડલ તણું, શ્યામપણું ત્રાંબાનું ઘણું ॥ ક્રિયાવિના નવિ નાશે પુત્ર, જાણિ પુરુષમલ તેમ અપવિત્ર ॥ ૬૨ ॥ અર્થ:- સતુષ્પણું ફોતરાસહિતપણું જેમ તંડુલતણું વ્રીહીતણું જેમ! ત્રાંબાજાજનનું ઘણેરું શ્યામપણું મલિનપણું તે કુટ્ટન માંજનાદિકેં જાય. તેમ ક્રિયાવિના હે પુત્ર રામચંડ, અપવિત્ર જે અનાદિકાલીન પુરુષમલ કર્મરૂપ છે, તે ક્રિયાવિના જ્ઞાનમાત્રેં નાશે નહીં. વચનમાત્રેં આત્મસંતોષેં શું થાય? ॥ ઉક્તંચ ॥ જ્ઞાંતો અકરંતો ય, બંધમુક્તપદ્મિણો ॥ વાયા વિરયમિત્તેણં, સમાસંતિય અપ્પયં ॥ ૬૩ ॥

॥ એતો શુદ્ધાશુદ્ધ સ્વજાવ, કહિયેં તો સવિ પાવે દાવ ॥ કાલજેદથી ન હોં વિરોધ, સઘટ વિઘટ જિમ નૂતલ વોધ ॥ ૬૪ ॥ અર્થ:-એતો આત્માનો સ્વજાવ જો સંસારી દિશાયેં અશુદ્ધ એમ શુદ્ધાશુદ્ધ સ્યાદ્વાદ પ્રમાણેં ક

રી માને તો સર્વ દાવ મુક્તિશાસ્ત્રનો પામે. પણ એકાંતવાદે તો કાંઈ મલી શકે નહીં. વિરોધ પરિહાર છે કાલનેદથી વિરોધ નહીં જેમાટે એકજ ઘટ કાલે ઘટવત્ સ્વનાવ છે, અન્યકાલે અઘટસ્વનાવ છે. એમ શુદ્ધાશુદ્ધોત્તયસ્વ નાવકાલે નેદ માને તો વિરોધ નથી. અન્યને જે નાવાનાવસંબંધઘટક તે જન્મ હારે સ્વલક્ષ્યનાવ છે ॥ ૬૧ ॥

॥ કેવલ શુદ્ધ કહી શ્રુતિ જેહ, નિશ્ચયથી નહિં તિહાં સંદેહ ॥ તે નિમિત્ત કારણ નવિ સદે, ચેતન નિજગુણ કરતા કહે ॥ ૬૨ ॥ અર્થ:—શ્રુતિયે કૂટસ્થપણું કહ્યું છે તે મેલે શ્રુતિયે જે કેવલ શુદ્ધઆત્મા કહ્યો છે તે નિશ્ચય નથી. તેહથી તેમાં સંદેહ નહીં. જેહનો અવિર્જાવ સિદ્ધમાંહે છે, તે નિશ્ચય નય નિમિત્ત કારણ ન માને, શુદ્ધપર્યાય ઉપાદાને વ્યતિરિક્તનાવેજ શુદ્ધ કહે.

॥ ચેતન કર્મ નિમિત્તે જેહ, લાગે તેલેં જિમ રજ દેહ ॥ કરમ તાસ કરતા સદેહે, નયવ્યવહાર પરંપર ગ્રહે ॥ ૬૩ ॥ અર્થ:—તેહને જ્ઞાનાવરણાદિ ઇચ્છ્ય કર્મ કહિયે તેનો કર્તા જીવ છે. એમ વ્યવહાર નય સદેહે. તે નાવ કર્મઘટિત પરંપરા સંબંધ માને છે. નિશ્ચયનયને મતેં પુજલનિમિત્તે જીવસ્વ પરિણામકર્તા અધ્યવસાય નિમિત્ત પુજલ સ્વપરિણામકર્તા એમ માને ॥ ૬૩ ॥

॥ બીજ અંકૂર ન્યાયેં એમ ધાર, છે અનાદિ પણ આવે પાર ॥ મુગતિ સાદિ ને જેમ અનંત, તિમ જવ્યત્વ અનાદિ સ અંત ॥ ૬૪ ॥ અર્થ:—એમ નાવકર્મે ઇચ્છ્યકર્મે અને ઇચ્છ્યકર્મે નાવકર્મ કહેવાથી અન્યોન્યાશ્રય દોષ થાય, તે ટાલે છે:—એ ઇચ્છ્યકર્મ નાવકર્મ અન્યોન્યાપેક્ષની ધારા બીજ અંકૂરપણે અનાદિ છે. સ્થાયિકત્વાન્ન દોષ: ॥ એ ધારા અનાદિ છે, પણ શુક્લધ્યાનેં દાહ થાય, તેવારેં પાર આવે જેમ બીજાંકૂર સંતાનનો એકને નાગે અનાદિ નાવનો કેમ અંત હોય? ત્યાં કહે છે. જેમ સાદિ હોય તે સાંતજ વ્યાપ્તિ નથી. મોહપદાર્થેજવ્યજિવાર હોય તેમાટે તેમ જે અનાદિ હોય તે અનંતજ એમ નિશ્ચય ન કહેવો. જવ્યત્વેં વિઘટે તેમાટે ॥ ૬૪ ॥

॥ મુગતિપ્રાગનાવહ તે ઠામ, જાતિયોગતા જિય પરિણામ ॥ જૂઠી માયા કારણ થાય, વંધ્યા માતા કિમ ન કહાય ॥ ૬૫ ॥ અર્થ:—તે જાતિ જવ્યત્વનામેં જીવ કાર્ય પરિણામ વિશેષ પ્રગટે તદાનિમિત્ત મુક્તિ પ્રાગનાવને ઠામે છે, તુઢ અનાવરૂપ જો માને તો જાતિકાર્ય ન કરે મુક્ત્યધિકાર તે જવ્યત્વ છે. શમદમવત્ત્વે અધિકાર નાં હોય તો તદજ્ઞાને પ્રવૃત્તિ તદુત્ત

ર શમાદિ સંપત્તિ એમ અન્યોન્યાશ્રય આય ઇત્યાદિ ઘણી યુક્તિ ન્યાયાલોકે કહી છે તે નબ્યત્વવંત જીવ તથા નબ્યત્વ પરિણામે તત્તત્કાર્યનો કર્તા છે. જો જૂઠી માયાજ કારણ કહીયેં તો, વંધ્યા માતા એ સાચું આય ॥ ઉક્તંચ હેમસૂરિનિઃ ॥ માયા સતીચેદ્વ્યતત્ત્વસિદ્ધિરયાસતી ચેચ્ચ કુતઃ પ્રપંચઃ ॥ માયૈવ ચેદર્થસહા ચતત્કિં માતા ચ વંધ્યા ચ જવેત્પરેપામિતિ ॥ ૧ ॥ ૬૫ ॥

॥ જગ મિથ્યા તો એ શી વાચ, આશામોદક મોદક સાચ ॥ જો અજ્ઞાન કહેં બહુ રૂપ, સાચ જાવનો ર્યો અંધકૂપ ॥ ૬૬ ॥ અર્થ:-જો સવિલા સાજ્ઞાન જગ કેમ મિથ્યા કહો છો, તો એ શી વાચ જે એક આશાના મોદક અને એક સાચ મોદક એ બે અજ્ઞાનજન્ય છે. જો અજ્ઞાન જાગ્રત્સ્વપ્ન પ્રપંચારંજક નિન્ન નિન્ન માનો, તો સાચ જાવ ઘટપટાદિક દૃષ્ટવૈચિત્ર્યવંત માનો, તો તુમને એ ર્યો અંધકૂપ છે. અત્ર શ્લોકઃ ॥ આશામોદકનૂતા યે, યે ચાસ્વાદિતમોદકાઃ ॥ રસવીર્યવિપાકાદિ, તુલ્યં તેષાં પ્રસજ્યતે ॥ ૬૬ ॥

॥ સાધક છે સવિકલ્પ પ્રમાણ, તેણે સામાન્ય વિશેષ મંદાણ ॥ નિરવિકલ્પ તો નિજરુચિ માત્ર, અંશે શ્રુતિ નિર્વાહે યાત્ર ॥ ૬૭ ॥ અર્થ:-સાધક છે સવિકલ્પે પ્રમાણ જ્ઞાન અવશ્ય ઉપસ્થિત છે તેહને વિષય સ્વબંધ પ્રાગજ્ઞાવાદિકજને ગૌરવ છે તેમાટે બાહ્યસંબંધરહિત અનાદ્યંત બ્રહ્મજ છે. સત્ય અન્ય વસ્તુ પ્રમાણ જાવેજ અસિદ્ધ છે. તેને કહીયેં જે તમે સાધકતા ન અવલંબો છો તે સવિકલ્પજ પ્રમાણ છે. નિર્વિકલ્પ સ્વયં અસિદ્ધ તે પર સાધક કેમ હોય. તે સવિકલ્પનો સામાન્ય વિશેષરૂપ અર્થ નિગ્રહે છે. સ્વયં ઉપયોગરૂપે તથા અવગ્રહાદિરૂપે સામાન્ય વિશેષરૂપ છે. તેવારેં સર્વત્ર ત્રિલક્ષણપણુંજ સત્ય છે. નિર્વિકલ્પ માનવું તેતો નિજરુચિમાત્ર છે, બોધ સ્વલક્ષણ વિષય તે માને વેદાંતી બ્રહ્મવિષય એ સર્વ રુચિમાત્ર થયું. શ્રુતિ જે નિર્વિકલ્પબ્રહ્મપ્રતિપાદક છે તે (અંશે કે) નયેં (યાત્ર કે) વ્યવહાર તે નિર્વાહ છે ॥ ૬૭ ॥

॥ બ્રહ્મ પરાપર વચને કહ્યો, એક બ્રહ્મ ઉપનિષદેં રહ્યો ॥ માયોપમ પણ જગ શ્રુતિ સુણું, જેહની જિમ રુચિ તિમ તિણે સુણું ॥ ૬૮ ॥ અર્થ:-વેદ બ્રહ્મણી વેદિત્યે પરં ચાપરં ચ એ વચને વેદમાંહે બ્રહ્મપરાત્પર દ્વિજેદેં કહ્યું. ઉપનિષદેં એકજ બ્રહ્મ લખ્યું. એકમેવાદિતીયં બ્રહ્મ નેહનાનાસ્તિકિંચનેત્યાદિવચનાત્ તથા માયોપમં સકલં જગત્ એ વચને સર્વ જગત શૂન્યરૂપ ઘણેં કહેવું.

तिहां धैतवादी अद्वैतवादी शून्यवादीयें जेनें जेस रुचे तेणें तेम पुरं करी ने जाण्युं. वलतुं ते वादी युक्ति पण तेहवीज कव्हे ॥ ६८ ॥

॥ स्यादवाद विण पण सवि मृषा, खारे जल नवि जागे तृषा ॥ माया मिटे रहे जो अंग, तो किम नहीं परमाय रंग ॥ ६९ ॥ अर्थः—पण ते निज निज नय रुचे ठे ते स्याद्वादविना सर्व जूठा. जेविना स्वमत निर्वाह न थाय. जेस खारा जलथी तृषा न जांजे तेम स्याद्वादविना कांढा न टले. जो वेदांतने मतें सर्व माया गवेषे ठे, ते मटे तो तत्कार्य अंग केम रहे? जो रहे अंगें पारमार्थिक थाय, तो व्यावहारिक केम कहियें? ॥ ६९ ॥

॥ वाधित अनुवृत्तें ते रही, ज्ञानीने प्रारब्धें कही ॥ कर्मविलास थयो तो साच, ज्ञानें न मळ्यो जेहनो नाच ॥ ७० ॥ अर्थः—हवे जो एम क देशो के ज्ञानीने पण माया वाधितानुवृत्तें रही ठे. दग्धरङ्गु आकार ते प्रारब्धें करीने ॥ ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि, नस्मसात्कुरुतेर्जुन ॥ इहां कर्मषट् प्रारब्धातिरिक्त कर्मपर कहेवुं. पर कहेवुं तो कर्मविलास साचो थयो. पण कल्पित थयो जेनुं (नाच के०) नाटक ते ज्ञानें पण न मटयुं. सिद्धांत पण एहनोज ठे, केवलज्ञान उपने पण नवोपग्राही कर्म टलतां तथा सर्वकर्मह्वय ते युक्तिदिशायें परनी समाधिज सत्य होय ॥ ७० ॥

॥ व्यवहारिक आनासिक गणे, योगी ते ठे त्रमअंगणे ॥ योगी अयोगी शरीर अज्ञेय, श्यो व्यवहार आनास विशेष ॥ ७१ ॥ अर्थः—जे योगी व्यावहारिक प्रपंचने आनासिक गणे ठे, ते त्रम गृहने अंगणें रसे ठे. जे अन्यने अन्य करी जाणवुं तेज त्रमयोगीनुं शरीर, ते आनासिक जाणवुं, अने अयोगीनुं शरीर ते व्यवहारें कथनमात्र सदृश परिणामज दीसे ठे, तेणेंकरी जेहवुं ठे तेहवुं कहे ठे. ज्ञानीने रागादिक नाव ठे, ते आनासिक गुंजापुंजवन्द्दिसमान ते सर्व निरस्त कहुं एम जाणवुं, कर्मजनित नाव ते सत्यज ठे. तो क्षुधातृषादि नाव पण सर्व जूठा थाय. ते तो प्रत्यक्षविरोध ॥ ७१ ॥

॥ अन्य अदृष्टें योगिशरीर, रहे कहे ते नहिं श्रुतिधीर ॥ जो शिष्यादि अदृष्टें रहे, अरिअदृष्ट तेहने किम सहे ॥ ७२ ॥ अर्थः—कोइ उन्मत्तप्राय कहे ठे. ज्ञानीने सर्वअदृष्ट गयां शरीर रहे ठे. अन्य शिष्यादिकने जेस लोकादृष्टें ईश्वरशरीर रहे ठे. ते श्रुतधीर नही. एटले सिद्धांतसांहे धैर्यवंत न

હી. જો યોગીનું શરીર શિષ્યાદિકને અદૃષ્ટે રહે, તો (અરિ કેળ) વૈરી તે ને અદૃષ્ટે કાં પડતો નથી, તેમાટે સ્વાદૃષ્ટેજ નિર્વાહ માનવો ॥ ૭૨ ॥

॥ સકતિ અનંત સહિત અજ્ઞાન, કર્મ કહો તો વાધે વાન ॥ કર્મે હોય જનમની યુક્તિ, દર્શન જ્ઞાન ચરણથી મુક્તિ ॥ ૭૩ ॥ અર્થ:-એમ અવિદ્યામાયાશબ્દવાચ્ય અનિર્વચનીય અજ્ઞાન વેદાંતિસંમત ન ઘટે. જો અનંતશક્તિસહિત અજ્ઞાનરૂપ કર્મ કહોતો, વાન વધે. તે તેહના ઉદયદ્યયોપશમાદિકથી અનેક કાર્ય થાય. કર્મદ્યયે મોહ થાય. તેહજ કહે કર્મે જન્મની સંસારની યુક્તિ હોય. જાવેં દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર થાય તેવારેં મુક્તિ હોય ॥ ૭૩ ॥

॥ પ્રતિબિંબે જો જાણે જોગ, કિમ તસ રૂપી અરૂપી યોગ ॥ આકાશાદિકનું પ્રતિબિંબ, જિમ નહીં તિમ ચેતન અવિલંબ ॥ ૭૪ ॥ અર્થ:-ચિત્ પ્રતિબિંબે બુદ્ધિનો જોગ છે, તે સાક્ષાત્ આત્માને નથી, જે એમ કહે છે, તે ને રૂપીઅરૂપીનો યોગ સંજવે નહીં. આકાશ અરૂપીનું જેમ આદર્શ પ્રતિબિંબ નથી. તેમ બુદ્ધિમાંહે ચેતનનું અવલંબ ન હોય ગંજીરં જલં કહેતાં આકાશપ્રતિબિંબ નથી. ગંજીરપણું તે જલધર્મ છે. પ્રતિબિંબસ્વરૂપ દેખાડી ચિત્પ્રતિબિંબ ન હોય, એવું કહે છે ॥ ૭૪ ॥

॥ આદર્શાદિકમાં જે ઠાય, આવે તે પ્રતિબિંબ કહાય ॥ સ્થૂળસ્વંધનું સંગત તેહ, નવિ પામે પ્રતિબિંબ અદેહ ॥ ૭૫ ॥ અર્થ:- (આદર્શાદિક કેળ) આરિસા પ્રમુખ જે સ્વસ્થ દ્વ્ય તેહમાં જે ઠાયા આવે-તે પ્રતિબિંબ કહિયે ॥ ઉક્તં ચ ॥ જે આયરિયસ્સ સંતો, દેહાવયવાહ હવંતિ સંકંતા ॥ તેસિં તબુલલ્હિ, પન્નત્તે ॥ ૬૩ ॥ પ્રતિબિંબ સ્થૂળ પુજનનું હોય. ઉક્તં ચ ॥ સામાઝદિશા ઠાયા, અજામુરગયાણિ સિંહુ કાલાજા ॥ સત્તેય જાસુરગયા, સંદેહના મુણેયવા ॥ (અદેહ કેળ) અશરીર જે આત્મા તે બુદ્ધિમાંહે પ્રતિબિંબ નવિ પામે ॥ ૭૫ ॥

॥ બુદ્ધે ચેતનતા સંક્રમે, કિમ નવિ ગગનાદિકગુણ રમે ॥ બુદ્ધિ જ્ઞાન ઉપલબ્ધિ અનિન્ન, એહનો જેદ કરે શું સ્વિન્ન ॥ ૭૬ ॥ અર્થ:-બુદ્ધિતત્ત્વે (ચેતનતા કેળ) ચૈતન્યપ્રતિબિંબે, જો સંક્રમે, તો ગગનાદિકરૂપી દ્વ્યના ગુણબુદ્ધિમાંહે કેમ નવિ રમે? બુદ્ધિ તે ચિત્પ્રતિબિંબાધિષ્ઠાન છે. ઇંદ્રિયવૃત્તિ ઘટાદિ સંગ ઉપલબ્ધિ તે આદર્શ મલિનમાંથી પ્રતિબિંબતમુખમલિનતાસ્થાનીયજોગ સાંભવ્યકલ્પના જૂઠી છે. એ ત્રણ એકાર્થ છે. અતઃપ્રગ્ ગૌતમસૂત્ર ઇચ્છું છે.

बुद्धिरूपलब्धिर्ज्ञानमित्यनर्थान्तरमिति ॥ एहनो जेद खिन्न यको तुं शुं करे ठे ?
समो अर्थे ज्ञान मान्य ॥ ७६ ॥

॥ बुद्धि नित्य तो पुरुषज तेह, ज्ञानप्रवृत्ति इहा सम गेह ॥ जो अनि
त्य तो किहां वासना, प्रकृति तो शी बुद्धिसाधना ॥ ७७ ॥ अर्थः—बुद्धि
तत्त्व जे सांख्य माने ठे ते नित्य विकल्पें दूषे ठे. जो ज्ञानादिक धर्माश्रयबु
द्धि नित्य मानीयें तो तेहज पुरुष ठे, जे माटें ज्ञान, इहा, प्रवृत्ति (सम
गेह के) समानाश्रय ठे. ज्ञानप्रवृत्तिनुं व्यधिकरणपणुं कल्पवुं अनुचित
ठे. तथा बुद्धि नित्यपुरुषोपाधिरूप न टले, तो मुक्ति पण केम होय ? जो
अनित्य मानो तो बुद्धिविनाशें वासना किहां रही ? अने जो न रही तो पु
नः प्रपंचोत्पत्ति केम होय ? जो एम कहेशो के, बुद्धि विनाशें प्रकृतें लीन
वासना रही तो बुद्धि साधनानुं शुं काम ? प्रकृत्याश्रितज्ञानादिगुणाविर्भावें
ज कार्य याशे ॥ ७७ ॥

॥ अहंकार पण तस परिणाम, तत्त्व चउवीसतणुं किहां ठाम ॥ सक
ति विगति प्रकृतें सवि कहो, बीजा तत्त्व विमासी रहो ॥ ७८ ॥ अर्थः—
बुद्धितत्त्व मिथ्या तेवारें तत्परिणाम अहंकारादिक पण मिथ्या. चोवीश त
त्त्वनुं ठाम किहां होय ? चोवीश तत्त्वना धर्मशक्ति विगतें करी प्रकृतिथीज
सर्व कहो, बीजा तत्त्वबुद्ध्यादिक ठे, ते विमासीने रहो. एटले प्रकृतिविजा
स ते अजीवतत्त्वविजासज दुउ. जीवतत्त्वतो मुख्य बीजा उजयपरिणाम
रूप ठे. एम नवतत्त्वप्रक्रिया तेहज शुद्ध थइ जाणवी ॥ ७८ ॥

॥ विरमे रमे यथा नर्त्तकी, अवसर देखी अनुजवथकी ॥ प्रकृति अचेत
न किम तिम रमे, विरमे जो करता नवि गमे ॥ ७९ ॥ अर्थः— नाटक
णी पोताना अनुजवथी कार्य नाशादिकने विषे रमे, तथा अवसर देखी
ज्ञानादिक पामी विरमे, तेम प्रकृति अचेतन ठे, ते केम रमे ? अने विरमे ?
जो करता पुरुष तुजने न गमे ॥ एवं च ॥ रंगस्य दर्शयित्वा निवर्त्तते नर्त्तकी
यथात्मानं ॥ पुरुषस्य तथात्मानं प्रकाश्य विनिवर्त्तते प्रकृतिः ॥ इत्यादि शिष्य
कहे ठे, ते शिष्य धंधमात्र कहेवुं. पुरुषने आत्मदर्शन प्रकृति करे, ते अ
चेतनने न संजवे. नवा तिहां प्रयोजन तद्ज्ञान ठे ॥ ७९ ॥

॥ प्रकृतिदिदृक्षायें जिम सर्ग, शांति वाहितायें मुक्तिनिसर्ग ॥ कर्तात्रिण
ए कालविशेष, तिहां वलगे नय अन्य अशेष ॥ ८० ॥ अर्थः— प्रकृति

दिदृक्षायें (सर्ग के०) सृष्टि जेम सांख्य कहे ठे, तेम (निसर्गमुक्ति के०) स्वभावमुक्ति शान्तिवाहितायें होय, ए वे लक्षण करताना ठे. ते विना जो प्रकृतिपरिणामनां लक्षण कहीयें, तो कालनां लक्षण आय. तिहां अन्य अशेष नय वलें, ते सर्वना अर्थनो अनुग्रह करवा पांच कारणसमवाय मानवो. तेवारें कर्त्ता मुख्यपणें आवे ॥ उक्तं च ॥ कालो सहाव णियइ, पुव कयं पुरिसकारणोवगतं ॥ समवाए समत्तं, एगंतं होइ मिहत्तं ॥ १ ॥ ८० ॥

॥ प्रकृतिकर्म ते माटे गणो, ज्ञानक्रियाथी तस ह्य नणो ॥ अशुद्ध जाव करता संसार, शुद्ध जाव करता जवपार ॥ ८१ ॥ अकर्तृअनोक्तृवादिनौगतौ ॥ अर्थः— तेमाटे प्रकृतिने कर्मनुंज नाम गणो, प्रधान कर्म संस्कार वासना विद्या सहजमल ए सर्व एकार्थज शब्द ठे दर्शनजेदें ते कर्मनो ह्य ज्ञान शुद्ध जाव ठे. ते जवपारनो कर्त्ता ठे ॥ अप्पा कत्ता विकत्ता य, सुहाण य दुहाण य ॥ इत्यादि शास्त्र वचनो पण ठे ॥ ८१ ॥ अकर्त्ता अनोक्ता आत्मा माने ठे ते वादि गया. इहां समकेतनां चार स्थानक पूर्ण थया ॥

॥ एक कहे नवि ठे निरवाण, इंदिय विणस्यां सुख मंमाण ॥ दुःख अजा व मूर्त्ता अनुसरे, तिहां प्रवृत्ति पंमित कुण करे ॥ ८२ ॥ अर्थः— हवे समकितनुं पांचमुं मोहस्थानक कहे ठेः— एकवादी कहे ठे के, (निरवाण के०) मोह नथी. इंदियविलासविना मुक्ति मुख्य ठे. तेना मंमाण ठे. ते कोण सदहे. तोके अशेष विशेषगुणोहेदरूप वैशेषिकाजिमत मुक्ति मानो. दुःखानवने अर्थेज सुमुकुप्रवृत्ति हरो. ते ऊपर कहे ठे— दुःखानावने पुरुषार्थ नथी. जेमाटे मूर्त्ताविश्यायें पण अविद्या दुःखानाव ठे, तिहां कुप्रवृत्ति पंमित करे, ॥ उक्तं च ॥ दुःखानावोपि नावेद्य; पुरुषार्थतयेष्यते ॥ नहि मूर्त्ताद्यवश्यार्थं, प्रवृत्तो दृश्यते सुधीरिति ॥ १ ॥ ८२ ॥

॥ काल अनंतं मुक्तं जतां, होइ संसार विजय आजतां ॥ व्यापकने कहो केहो ठाम, जिहां एक सुखसंपत्तिधाम ॥ ८३ ॥ अर्थः— जो मोहपदार्थ रात्रिदिवस जीवे करी जरातां अनंतो काल थयो तो आजतां ई ए जीवोने मुक्तिमां जतां संसारनो विजय आय. एक एक युगमां एक एक मोहें जाय तो अनंता युग गया एटले कालें संसार खाली कां न आय ॥ स त्या अनंता एव ह्यपवृत्तास्तथापि संसारस्य प्रत्यक्षसिद्धत्वादित्यादि करणा वलीकारें कह्युं ते तो घटे के, जो कालानंत्यथी जीवपरिणामानंत्य अधिक

होय तेमाटे ए कल्पनामात्र ठे. बीजुं आत्मा सर्वव्यापक कहे ठे, तेहने ए क सुखसंपत्तिनुं घर एवो किहां ठाम ठे? के ज्यां ए जाय. क्रियावत्त्वाना वान्नात्मनः सिद्धिद्वेत्रगमनइत्यर्थः ॥ ७३ ॥

॥ किम अनंत इक ठामें मिले, पहिलो नहिं तो कुंण गुं नले ॥ पहिला जव के पहेला मुक्ति, ए तो जोतां न मिले युक्ति ॥ ७४ ॥ अर्थः— वली मोक्षमां अनंता सिद्ध मानो तो ते एकस्थानकें अनंता केम मले? जो पहेलो अनादिसिद्ध न मानो तो बीजा सिद्ध थाय ते कोणमांहे नले? पहेलो सिद्ध नहीं तो कोण सिद्धने सर्व साधक नमे? तेवारें पहेला संसार के पहेलां मुक्ति? प्रथमपहें मुक्ति सादि थइ, एटले आदिसहित थइ? बीजेपहें बंधव्याघाते बंधविना मुक्तिकेम होय? ए युक्ति जोतां मलती नथी ॥ ७४ ॥

॥ जिहां न गीत न जाव विलास, नहिं शृंगार कुतूहल हास ॥ तेह सु गतिथी कहे कृपाल, वनमां जन्म्यो जलो शृंगाल ॥ ७५ ॥ अर्थः— जिहां गीतगान नहीं, जावविलास नहीं, शृंगाररस नहीं, (कुतूहल के) ख्याल नहीं, ते मुक्तिमांहे गुं सुख हरो? ते मुक्तीथी तो कृषी कहे ठे के, कृपाल वनमांहे सीयाल जन्म्यो होय तो जलो ॥ वरं वृंदावने रम्ये, शृंगालत्वं सदैवहि ॥ न तु वैशेषिकीं मुक्तिं, मे मतिर्गनुमिच्छति ॥ ७५ ॥

॥ जव अजनिनिंदि एहवा बोल, बोले ते गुणरहित निटोल ॥ जेहनें नहीं सुगतिकामना, बहु संसारी तेह डुरमना ॥ ७६ ॥ अर्थः— जवअजनिनिंदि लक्षणवंत जे कह्या ठे, ते मुक्ति उच्चापवाने एवा बोल बोले ठे, तेने गुणरहित कहियें, अने निटोल, निःश्रूक कहियें, जेहने मोक्षनी कामना एटले वांठा नथी, ते डुर्मेना एटले माठा मनवाला बहुल संसारी एटले अव्य अथवा दुर्नव्य कहियें. एतो जे चरमपुजलावर्त्तवर्त्ती होय, तेनेज मुक्तिकामना होय ॥ उक्तंच ॥ मुक्तासउवि न तस्स, होइ गुरुजाव मलप्प हावेणं ॥ जह गुरुवाहिविगारन, जाउ पञ्चा सउसम्मं ॥ ७६ ॥

॥ इंदियसुख ते डुखनुं मूल, व्याधि पिंमिगण अतिप्रतिकूल ॥ इंदियवृत्तिरहित सुख सार, उपसम अनुजवसिद्ध उदार ॥ ७७ ॥ अर्थः—पहेलां मोक्ष सुखरूप साधे ठे, इंदियसुख जे ठे ते डुःखनुं मूल ठे, ते व्याधि प्रतिकार ठे, दुधायें पीडित होय तेवारें नोजन करवुं नहुं लागे, तृषायें होठ सूकायें, तेवारें पाणी पीवुं नहुं लागे, हृदयमांहे कामाग्री दीपे ते

વારેં મૈથુનની ઇજ્ઞા ઝપજે, એ વ્યાધિના ઔપથ છે. તેને સુખ જાણે છે ॥ મિ
થ્યા યત્ સૂક્ષ્મ કુધાર્તઃ સન્ સાક્ષી કવલયતિ માંસ્યા કવલિતાન્. તૃપાશુ
પ્યત્યાસ્યે પિવતિ ચ સુધાસ્વા ડુસલિજં ॥ પ્રદીતેકામાગ્રો નિજહૃદિ વૃપસ્યત્યથ
વધૂં, પ્રતીકારો વ્યાધેઃ સુખમિતિ વિપર્યસ્યતિ જનઃ ॥ ૧ ॥ ઇંદ્રિયવૃત્તિરહિત
ધ્યાનસમાધિજનિત ઉપશમ સુખ છે. તેહજ (સાર કે ૦) નિરુપચરિત છે.
તે ક્ષણ એક રાગદ્વેષરહિત થઈ આત્મામાંહે જોઈયેં તે અનુજવ સિદ્ધ છે ॥ ઝકું
ચ પ્રશમરતૌ ॥ સ્વર્ગસુખાનિ પરોક્ષાણ્યત્યંતપરો ક્ષમેવ મોક્ષસુખં પ્રશમસુ
ખં પ્રત્યક્ષં ન પરવશં નચાપ્રાપ્તં તથા યત્ સર્વવિપયકાંક્ષોન્નવં સુખં પ્રાપ્યતે
આરોગેણ તદનંતકોટિ ગુણિતં મુધૈવ લજ્જતે વીતરાગઃ ॥ ઇત્યાદિ ॥ ૮૭ ॥

॥ તિહાં અન્યાસ મનોરથ પ્રથા, પહિલાં આગેં નવિ પરકથા ॥ ચંડચંડિકા
શીતલ ધામ, જિમ સહજેં તિમ એ સુખધામ ॥ ૮૮ ॥ અર્થ:-તે ઉપશ
મસુખ માંહેલાં અન્યાસ અને મનોરથ તેની (પ્રથા કે ૦) વિસ્તાર હોય ॥
દૃષ્ટંચામાસિકં માનોરથિકં ચ સુખં લોકેઽપિ ॥ પઠી નિર્વિકલ્પકસમાર્થે પ
રઽવ્યની કથાજ ન હોય ॥ ઝકુંચ જ્ઞાનસારે ॥ પરબ્રહ્મણિ મગ્નસ્ય, શ્લાઘા
પૌજલિકી કથા ॥ કામીચામીકરોન્માદાઃ, સ્ફારા દારાદરાઃ ક્વચ ॥ ૧ ॥
અન્યાસમાશ્રિત્યાપ્યુક્તં પ્રશમરતૌ ॥ યાવત્પરગુણદોષપરિકીર્તને વ્યાવૃત્તં મ
નો નવતિ ॥ તાવદ્ધરં વિશુષ્ઠૈચ વ્યગ્રં શક્તો મનઃ કર્તુ ॥ ૧ ॥ ચંડની ચંડિકા
જેમ સહેજે શીતલ હોય તેમ આત્મસ્વનાવસ્વરૂપ ઉપશમ જે છે તે સદે
સુખનું ઠામ છે ॥ ૮૮ ॥

॥ તરતમતા એહની દેખિયેં, અતિ પ્રકર્ષે તે શિવ લેખિયે ॥ દોષાવરણ
તણી પણ હાણ, ઇમ નિઃશ્લેષ પરમપદ જાણ ॥ ૮૯ ॥ અર્થ:-એ શમ
સુખની તરતમતા ઝત્કર્ષાપકર્ષે દેખે, જે અતિપ્રકર્ષે તે (શિવ કે ૦) મોક્ષ
લેખવિયેં. દોષાવરણતણી હાણે પણ તરતમ જાવ છે. જે નિઃશ્લેષ તે પરમ
પદ જાણ ॥ ઝકુંચ ॥ દોષાવરણયોર્હાનિઃ, શ્લેષારૂપતિશાયનાત્ ॥ ક્વચિથથા
સ્વહેતુન્યો, બહિરંતર્મલક્ષ્યઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિ અષ્ટસાહસ્યામ્ ॥ ડુઃસ્વીનાવથી પ
ણ સિદ્ધને સુખજ કહેવું ॥ ૮૯ ॥

॥ ડુઃખહોવે માનસ શારીર, જિહાં લગેં મન તનુ વૃત્તિ સમીર ॥ તેહ ટલે
ડુઃખનાસે સુખ, નહિં ઉપચાર વિશેષેં મુખ્ય ॥ ૯૦ ॥ અર્થ:-જ્યાંલગેં મ
ન તનુ વૃત્તિ રૂપ (સમીર કે ૦) વાયુ તે વિસ્તારવંત હોય ત્યાંલગેં મનનું

अने शरीरनुं दुःख होय, तेह टले. तेवारें निस्तरंगसमुद्रसमान आत्मदशा होय ते दुःख नहीं. उपचारविशेषें ते (सुख के०) सुख ठे ॥ उक्तं च ॥ प्रशमरतो ॥ देहमनोवृत्तिन्यां जवतः शरीरमानसे दुःखे तदज्ञावात दज्ञावे सिद्धं सिद्धिसुखं ॥ ए० ॥

॥ सर्व शत्रुक्षय सर्वज रोग, अपगम सर्वार्थ संयोग ॥ सर्वकामनापूरित सुख, अनंतगुण तेहथी सुखसुख ॥ ए१ ॥ अर्थः—कोइने घणा शत्रु ठे तेमांथी एक शत्रुनो क्षय थयो सांजले तो तेने कहेवुं सुख आय ? ते वारे सर्व शत्रुजंनो क्षय थवाथी महासुख होय तेमां गुं कहेवुं ? तेम सर्व रागादि शत्रुक्षयजनित अतिशय सुख मोक्षमांहे ठे. तथा शोल रोग समग्र ऊपना होय ते मांहेलो एक रोग टले तेवारें घणुं सुख ऊपजे, अने शोले रोग टले तेवारें पूरुंज सुख ऊपजे. तेम सर्व कर्मव्याधिविलयजनित सिद्धने सुख ठे, जेमाटे एक अर्थयोगें जे सुख उपजे तेथी सर्व अर्थयोगें अनंतगुण सुख उपजे. तेम सर्व अर्थ सहेजगुण सिद्धिजनित सुख मोक्षमांहे ठे, जेम एक इहा पूर्ण थातां जे सुख उपजे, तो सर्व इहा पूर्ण थातां तो तेथी अनंतगुणुंज सुख होय. एम सर्व अनिहारूप वैराग्येहा पूर्ण थतां अनंत सुख सिद्धने ठे. ॥ उक्तं च ॥ विंशिकायांतें ॥ सवं तु सच्चवाहि, सवष्ट सच्चसिद्धांजं स्वयविगमजोगपत्नीहि ? होइततोअणंतगुणं ॥१॥ इत्यादि ए१ हवे अनंतमोक्षसंख्या केम ठे ? एवुं पूढे ठे, तेहनो उत्तर कहे ठे.

॥ घटे न राशि अनंतानंत, अक्षतजवनें सिद्ध अनंत ॥ परिमित जीव नयें जवरिक्त,आये जन्म लहे कइ मुक्त ॥ ए२ ॥ अर्थः—सिद्धना जीवोनी संख्याराशि अनंत ठे ते घटती नथी. एवा प्रश्ननो उत्तर कहे ठे के, अनंतानंतराशि (जव के०) संसारी जीवोनी ठे, ते (अक्षत के०) आखो अने सिद्धपण अनंत ठे, त्रण कालना समयनी अनंत संख्या ठे, तेथी जीवोनी अनंतसंख्या घणी महोटी ठे, माटे एमां कशो वाध नथी. जे म तें ते परिमित जीवसंख्या कहे ठे, तेना मतें तो संसार खाजी थवो जो इयें. नहींकां मोक्षमांहेथी जीव इहां पाठा आववा जोइयें ॥ उक्तं च ॥ मुक्तोपि वान्येतु नवं जवे वा, नवश्च शून्योस्तु मितात्मवादे ॥ पट्टजीवकायं तुअनंतसंख्यं, नाप्यं तथा नाथ यथा न दोषः ॥१॥ इति स्याद्वादमंजर्या ॥ ज्यारे ज्यारे जगवंतने पूढीयें त्यारें त्यारें एवुं कहे के एक निगोदनो अनंत

મો ત્રાગ મોઢેં ગયો ંહવે અનંત જીવવાદીયેં કિશું વાધક નથી ॥ ૯૧ ॥

॥ થયા અને થાસે જે સિદ્ધ, અંશનિગોદ અનંત પ્રસિદ્ધ ॥ તો જિનશાસન શી જવહાણી, વિંડુ ગયે શી જલધેં કાણી ॥ ૯૨ ॥ અર્થ:—પૂર્વે કહેલી વાતનેજ સ્પષ્ટ કરે છે. જે અતીતઅદ્યાયેં સિદ્ધ થયા અને અનાગત અદ્યાયેં જે સિદ્ધ થાશે તે સર્વ મલી એક નિગોદના અનંતમા ત્રાગ પ્રમાણ સિદ્ધ થાશે. તો જિનશાસનમાંહે શી હાણી ? સંસારસમુદ્માંહેથી એક વિંડુ ગયાથી શી કાણી છે ? એ સંખ્યા ઉત્કર્ષાપકર્ષ નિમિત્ત નથી. અતીતાદ્યાથી અનાગતાદ્યા અનંતગુણ છે તો પણ સર્વ મલી એક નિગોદ જીવને અનંતમેં ત્રાગે છે. એ પરમાર્થ જાણવો ॥ ૯૨ ॥

॥ વ્યાપકને નવિ જવની સિદ્ધિ, વાંધે ઢોડે ક્રિયવિવૃદ્ધિ ॥ પણ તનુમિત આતમ અમેં કહું, તિહાં તો સઘલું ઘટતું જહું ॥ ૯૩ ॥ અર્થ:—સર્વ વ્યાપક જે આત્મા માને છે, તેને પરજવેં જાવું નથી. તેવારેં ન સંસાર અને ન મોક્ષ એમ ઘટે, પણ અમે તો આત્મા (તનુમિત કેળ) તનુ એટલે શરીર તે પ્રમાણ માનીયેં થૈયેં. તિહાં તો સઘલું એ ઘટતુંજ જલ્દિયે થૈયેં. જેહવું ગતિ જાત્યાદિકને ઘટતું આઝવું વાંધે તેહને તે ઉદય આવે તેવારેં તે ક્ષેત્રેં જીવ જાય. વક્ત્રગતિ હોય, તો આનુપૂર્વી તિહાં સ્વપાવી આણે. મોઢેં તો પૂર્વપ્રયોગાદિ કારણે સમયાંતરેં પ્રદેશાંતર અણફરસતો નિયતસ્થાને ઉપજે. તિહાં શાશ્વતાનંદઘન અડ રહે છે સહી ॥ ૯૩ ॥

॥ યોગ નિરોધ કરી જગવંત, હીન ત્રિત્રાગવગાહ જહંત ॥ સિદ્ધિશિલા કપર જડ વસે, ધર્મવિના ન અલોકેં ધસે ॥ ૯૪ ॥ અર્થ:—કેવલજ્ઞાની જગવંત આવર્જીકરણ કરી, યોગસંધી ચરમજવેં જેટલું શરીર છે તેની ત્રિત્રાગ હીનાવગાહના પામતો સિદ્ધશિલા કપરેં જડને વડો. હ્યાં કોડ પૂઢે કે, તેથી આગલ કેમ જાતો નથી ? તે કપર કહે છે, કે (ધર્મવિના કેળ) ધર્માસ્તિકાયવિના અલોકાકાશમાંહે ધસે નહીં ॥ ૯૪ ॥

॥ જિહાં એક તિહાં સિદ્ધ અનંત, પય સાકરપરેં જલે એકંત ॥ રૂપીને જલતાં સાંકહું, રૂપરહિતનેં નવિ વાંકહું ॥ ૯૫ ॥ અર્થ:—જિહાં એક સિદ્ધ છે, તિહાં અનંતા સિદ્ધ છે, દૂધ સાકરની પેઠેં એકઠા જલે છે. એકાંત એ પણ એકદેશિદૃષ્ટાંત રૂપીને માંહોમાંહે જલતાં સાંકહું હોય, પણ રૂપરહિતને જલતાં કિશુંયેં વાંકહું નથી ॥ ધર્માધર્માકાશાદિવત્ ॥ અત્રગાથા ॥

जहय एगो सिद्धो, तब अणंता नवस्वयविमुक्ता ॥ अनुन्नमाहावाहं, चि
 ँति मुहीमुहेपत्ता ॥ १ ॥ ए६ ॥

॥ काल अनादें सिद्ध अनाद, पूर्व अपर तिहां होय विवाद ॥ नव
 निर्वाण तणो क्रम योग, शाश्वत जाव अपर्यनुयोग ॥ ए७ ॥ अर्थः—
 संसारी टलीने सिद्ध थाय ठे, तेवती सिद्ध जे ठे, ते यद्यपि सिद्धजावें प्र
 थम ठे, पण कालनी अनादिता ठे, तेमाटे प्रवाहें अनादिसिद्ध कहा. ति
 हां पहेला कोण अने पढी कोण ए विचार न होय. निर्वाणनो अनुक्रम
 योग कहेवाय नहीं. शाश्वता जावनो पावो उत्तर नथी. एमज पहेलां कू
 कडी के पहेलां ईंहुं? रात्रि पहेलां के दिवस पहेलां? इत्यादि जाव श्रीजग
 वतीसूत्रमध्ये कहा ठे, जे क्षण वर्तमानत्व पाम्यो ते अतीत थयो. पण
 तेमां पहेलो अतीत समय कहा, एम कहेवाय नहीं. तेम संसारी टल्यो
 ते सिद्ध थयो, पण तेमां पहेलो कोण प्रवाहें एम न कहेवाय. अनादिसिद्ध
 अनादिसिद्ध तो कहियें. व्यक्तें न कहियें. ॥ उक्तं च विंशिकायां ॥ एसो
 आणाइमचिय, सुद्धोयतउ आणाइ सुद्धुत्ति ॥ जुत्तोअ पवाहेण, ए अन्नहासु
 द्यासम्मं ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ ए७ ॥

॥ मोक्षतत्त्व इम जे सदहे, धर्ममन थिर तेहनुं रहे ॥ मुक्ति इहा ते
 मोटो योग, अमृत क्रियानो ए संयोग ॥ ए८ ॥ अनिर्वाणवादी गतः ॥ अर्थ—
 एमजे परीक्षा करीने मोक्षतत्त्व सदहे, तेनुं धर्मने विपे मन थिर रहे. जे
 मुक्तिनी इहा ठे ते अमृतक्रियाना रसने संयोगें महोटा योग ठे चरमपुज
 लपरावत्तें अपुनर्वैधकादिकने जारें जे कर्ममल होय ते तेहने न होय ॥ उक्तं च
 विंशिकायां ॥ मुक्तासउवि एणव, होइ गुरुजाव मलयपजावेणं ॥ जहगुरु
 वाहिविगरेण, जाउव सास उस्तासं ॥ ए८ ॥ अनिर्वाणवादी निरस्त थयो ॥

॥ नास्तिक सरिखा जापे अन्य, ठे निर्वाण उपायें शून्य ॥ सरज्युं होसे
 लहेगुं तदा, करो उपाय फिरो नर सदा ॥ ए९ ॥ अर्थः— हवे अन्यवा
 दी नास्तिक सरिखा जाखे ठे के, निर्वाण ठे पण तेनो उपाय शून्य ठे. यद्
 छाये होय, जेवारें सरज्युं हजे तेवारें लहेगुं. ते कहे ठे के, जे माटे (नर के)
 मनुष्य तमे उपाय करो, सदाइ फरो पण मोक्ष तो सरज्युं हजे तेवारें मलजे ॥
 उक्तं च ॥ प्राप्तव्यो नियतिवलाश्रयोर्थः सोवश्यं नवति नृणां शुचोऽशुचोवा ॥
 नृतानां महति कृतेपि हि प्रयत्ने, नाजाव्यं नवति न जाविनां इति नाशः ॥ ए९ ॥

॥ दर्शन ज्ञान चरण शिव हेत, कहो तो श्यो पहिलो संकेत ॥ गुण
विण गुण जो पहिला लह्या, तो गुणमां गुं जाउं वह्या ॥ १०० ॥
अर्थ:- मोक्षना उपाय रूप दर्शन ज्ञान चारित्र जो मोक्ष हेतु कहो तो
तो श्यो संकेत ठे ? गुण जो गुणविना लह्या तो गुणमांहे वह्यां गुं फ
रो ठो ? जेम गुणविना नवितव्यतायें गुण पाम्या तेम मोक्ष पण पामशो.
जो एम कहेशो के पहेला गुण शक्तियें हता ते काल परिपाकें व्यक्तें थया,
तो नव्यनी शक्ति मोक्षनावनी ठे. ते कालपरिपाकें व्यक्तें प्रगट थारो. कार
एनो तंत किहां रह्यो. इत्यादि घणी युक्ति ठे ॥ १०० ॥

॥ मरुदेवा विण चारित्र सिद्ध, जरह नाण दरपण घर लिद्ध ॥ थोडे
कष्टें सीधा केइ, बहुकष्टें बीजा शिव लेइ ॥ १०१ ॥ अर्थ:- वली एह
ज वात कहे ठे:- मरुदेव्याजी अत्यंतवनस्पति मांहेथी निकली क्यारें ध
र्म न पाम्या. क्रियारूप चारित्र पाम्या विना जगवदर्शन जनित योगस्यैयें
ज अंतकृत सिद्ध थयां. जरतचक्रवर्त्ति दीक्षा ग्रह्याविनाज नावना वलें द
र्पण धरें ज्ञान पाम्या. माटे जो क्रियाकष्टेंज मोक्ष पामे तो तडुत्कर्ष होय
ते तो नथी. तेमाटे केटला एक जरतादिक थोडे कष्टें सिद्ध थया. केटलाए
क गजसुकुमालादिक बहुकष्टें मोक्ष पाम्या ॥ १०१ ॥

॥ जेहनी जेहवी नवितव्यता, तिम तेहनें होइ निःसंगता ॥ कष्टसहे
ते कर्म निमित्त, नियति विना नवि साध्य विचित्त ॥ १०२ ॥ अर्थ:-
माटे जेहने जेहवी नवितव्यता ठे, तेहने तेम ते प्रकारें (निसंगता केण)
मोक्ष जान होय ठे, जेटलुं कष्ट सहेवुं ठे तेटलुं वेदनीयादि कर्म निमित्त
ठे, नहीतो श्रीमहावीरने घणा उपसर्ग थया अने श्रीमद्विनाथ प्रमुखने
कोइ उपसर्ग न थयो, ते केम मले ? नियतिविना विचित्र साध्य न होय.
अतएव प्रत्येकबुद्धसिद्धादिजेदस्तथानवितव्यतेति ललितविस्तरायां ॥ १०२ ॥

॥ ज्ञानीयें दीतुं तिम जाणि, दीठा नवमां वृद्धि न हाणी ॥ काया क
ष्ट करो गुं फोक, क्रिया देखाडी रंजो लोक ॥ १०३ ॥ अर्थ:- जेम ज्ञा
नीयें दीतुं ठे तेम थाय ठे एम निश्चय करी न जाणे, दीठा नवमांहे वृद्धि
हानी थाती नथी उठो अधिको न थाय, तो गुं फोकट काया कष्ट करो ठो,
क्रिया देखाडीने लोकनें रंजो ठो, जे कष्ट कररो तेहने अने जे कष्ट नहीं
कररो तेहने पण ज्ञानीयें जेटला नव दीठा ठे तेटलाज थारो. उक्तंच ॥ नि

यतिद्वात्रिंशिकायां ॥ ज्ञानमव्यभिचारं चेज्जिनत्वे मा श्रमं कथाः ॥ अथ
तत्राप्यनेकांते जिनतां स्मृतु को नवान् ॥ १०३ ॥

॥ काम जोग लंपट इम जणे, कारण मोक्ष तणा अवगणे ॥ कारज
ठे नें कारण नहीं, तेहने ए ह्मति मोटी सही ॥ १०४ ॥ अर्थः—एम
जे वादी कामजोगना लंपट ठे, ते पूर्वोक्त रीते जणे ठे. ते वादीउ मोक्ष
तणा जे कारण ठे, तेने अवगणे ठे, उवेखी नाखे ठे, तेहने ए ह्मति म
होटी ठे. एटले महोदुं दूषण ठे, के जे कार्यरूप मोक्ष तो ठे, अने तेना
कारण नथी. एम तो स्वप्नवृत्तिज व्याघात होय. ए दंमथी कार्य कारण ना
व साचुं मानवो ॥ १०४ ॥

॥ वायसताली न्याय न एह, सरजे तो सघले संदेह ॥ जो सरज्युं जं
पे निसदीस, अव्यभिचारीशुं सी रीस ॥ १०५ ॥ अर्थः—ए (वायसता
ली के०) काकतालीय न्याय कहियें. जेम कागडो उमनार अने ताल फ
ल पडनार, एम नहीं समजवुं. जेमाटे नियतान्वयव्यतिरेक ठे. जो सर
ज्युं थाय एम कहियें तो सघले संदेह थाय. केम सरज्युं ह्मो, प्रवृत्ति तो
इष्टसाधनतानिश्चयथी थाय. जो सरज्युं रात्रदिवस कहियें ठैये, तो घटा
दिकनो अव्यभिचारि कारण दंमादिक ठे, तेनी साथें शी रीश करशो ! ते
म मोक्षना कारण ज्ञानादिक पण सद्वहवा ॥ १०५ ॥

॥ सरज्युं दीतुं सघले कहे, तो दंमादिक किम सद्वहे ॥ कारण जेली सरजि
त दीत, कहितां विघटे नवि निज इष्ट ॥ १०६ ॥ अर्थः—जो सर्वत्र स
रज्युं दीतुं कहे ठे, तो दंमादिक घटादिकना कारण केम सद्वहे. सरज्युं ते
तत्प्रकारक सिसृद्धायेज. तेणें तो बाह्य कारण सर्व अन्यथा सिद्ध थाय. ए
णें करी ॥ जं जहा तं जगवया दिष्ठं, तं तद्वापि परिणमः ॥ ए सूत्रव्या
ख्यान थयुं. जेमाटे केवलज्ञान ते व्यापक ठे, कारण नथी. तेहज कहे
ठेः—कारणजेली सरजित दीतुं एम कहेतां तो निज इष्ट विघटे नही जे
माटे दंमादि कारण सहितज घटादिक सरज्या ठे. एम कहेतां ज्ञानादि
कारण सहितज मोक्ष सरज्यो ॥ १०६ ॥

॥ तृप्ति ह्मो जो सरजी ह्मो, जोजन करवा शुं धसमसे ॥ पापें उद्यम
आगल करे, धरमें शुं सरज्युं उज्जरे ॥ १०७ ॥ अर्थः—अथवा अव्यभि
चारी चोरपारदारिकनी साथें पण शुं रीश करे ठे. तेतो सरज्युं ठे तेज

કરે છે. વલી જો સરજ્યુંજ લશ્શ તેવારેં તો સરજ્યું હશે તેવારેં પોતાની મે
લે તૃપ્તિ થશે. નોજન કરવાને શામાટે ધસમસે છે? એ પ્રમાણે જોતાં તો પા
પના જેટલાં કાર્ય છે, તે તે કાર્યનાં જે જે કારણ છે. તેને સેવવાના ય્ય
મને આગલ કરે છે. કૃષ્ણાદિક આરંજ કરતાં તો પાઠો જોતો નથી. પણ
ધર્મની વેલાયેં ગલીયા વલદની પેરેં થઈ રહે છે, અને સરજ્યું હશે તે થાશે
એમ મુખમાંથી શું ઉચ્ચરે છે ॥ ૧૦૭ ॥

॥ પહેલા ગુણજે ગુણવિણ થયા, પાકી નવસ્થિતિની તે દયા ॥ થયા
જેહ ગુણ તે કિમ જાય, ગુણવિણ કિમ ગુણ કારજ થાય ॥ ૧૦૮ ॥
અર્થ:—પહેલા ગુણવિના ગુણ થયો પઠી ગુણનું કામ તે ડપર કહે છે:—
પહેલા જે ગુણવિના ગુણ થયા તે પાકી નવસ્થિતિની દયા છે. એટલે તે
નવસ્થિતિ પરિપાક કાર્ય જાણવું. હવે તે થયા જે ગુણ તે શું જાય? કેમ
રહે તેવારેં અનન્યથાસિદ્ધિનિયતાવસ્થિતિ પણે કારણ કેમ હોય? ગુણવિના
ગુણકાર્ય તે કેમ થાય? ॥ સ્વાવ્યવિહિતોત્તરોત્પત્તિકલ્પ સામાન્યાધિકરણો
નયસંબંધેન ગુણવિશિષ્ટગુણત્વાવહિન્નં પ્રતિ ગુણઃ કારણં તદન્યગુણપ્રતિકાલ
વિશેષ ઇતિ તત્ત્વમ્ ॥ ૧૦૮ ॥

॥ એક ઉપાયથી ફલ પાક, બીજો સહેજેં માલવિપાક ॥ કરમતણો
ડમ જાણી નેદ, કારણમાં શું આણો સ્વેદ ॥ ૧૦૯ ॥ અર્થ:—નવસ્થિતિ
પરિપાક તેપણ આત્મનિષ્ઠ તથા નવ્યતા પર્યાય તે ગુણવિના કેમ થાય? તે
ડપર કહે છે—એક ઉપાયથી ફલનો પાક થાય છે પણાલ પ્રમુખમાં ધાલી
ને અકાલેં આંબા પચવીયેં. બીજા સહેજેં માલથીકીજ પાકા હોય છે, એમ
કર્મવિપાકેં એક ઉપાય હોય છે, અને એક સહેજે છે. એ કારણના નેદ જા
ણીયેં થૈયેં. માટે કારણમાં પ્રાયેં શો કારણ સ્વેદ આણો ઠો? કેટલા એક
સહેજેં થયા તો હવે ય્યમ શો કરિયેં, એમ શું મુંજાડ ઠો? ॥ ૧૦૯ ॥

॥ અથવા ગુણવિણ પૂરવ સેવ, મૃદુતર માટે હોઈ તતસ્વેવ ॥ તિમ નવિ
ગુણવિણ સિદ્ધિ ગરિષ્ઠ, તેહમાં બહુલાં કહ્યા અરિષ્ઠ ॥ ૧૧૦ ॥ અર્થ:—
અથવા અપુનર્બંધકાદિક્રિયા તે પૂર્વ સેવા છે તે મૃદુતર કાર્ય થાય તેમાટે
ગુણવિના પણ હોય (તેમ કે ૦) તેણીપરેં (તતસ્વેવ કે ૦) તત્કાલ ગરિષ્ઠ
સિદ્ધિ ગુણવિના કેમ? જેમ મહાવિદ્યાની સિદ્ધિમાં વેતાલાદિક ડઠે તેમ ડ
ત્કષ્ટગુણ સિદ્ધિમાં બહુલાં અરિષ્ઠ હોય તે ગુણવિના કેમ ડલે? અતઃ એવ શ

મદમાદિમંતને અધિકારિતા તે જાણી માર્ગપ્રવૃત્તે શમદમાદિ સંપત્તિ અન્યો
ન્યાશ્રય શાસ્ત્રકારેં ટાલ્યા છે. અતુલશમદમાદિમંતને અધિકારિતા પ્રવૃત્તિ
વિશિષ્ટ શમાદિ સિદ્ધિ એ અનિપ્રાય ॥ ૧૧૦ ॥

॥ નરહાદિકને ઢાંમી પંથ, રાજપંથ કિરિયા નિયંથ ॥ ઝવટે જાતાં કો
ડ ઝગલ્યો, તોપણ સેર ન તજીયેં જલ્યો ॥ ૧૧૧ ॥ અર્થ:-નરતાદિક ક્રિ
યા કહ્યા વિના જાવનાયેંજ મુક્તિ પામ્યા, તે પંથને ઢાંમીને પંથ એટલે રા
જપંથ તે નિયંથક્રિયાજ કહિયેં. જે માટે કોઈક ઝવટે જાતાં ઝગલ્યો લૂંટા
ણો નહીં. તોપણ જલ્યો સહેર (નગર) ન ત્યજીયેં, એ શુદ્ધ વ્યવહાર છે.
અતએવ નરતાદ્યવલંબન છે જે ક્રિયા ઝહેદે છે, તેને શાસ્ત્રમાં મહાપાતકી
કહ્યા છે. રોગ ઘણા, ઔષધપણ ઘણા, એમ માર્ગ નિન્ન નિન્ન છે, પણ રાજ
માર્ગ વ્યવહારજ સદહિયેં ॥ ૧૧૧ ॥

॥ તીર્થસિદ્ધાદિકનો જેદ, નિયતિ તિહાં નવિ ક્રિયા ઝહેદ ॥ જાણી ક
ષ્ટ સહે તપ હોઈ, કરમ નિમિત્ત ન કહિયેં સોઈ ॥ ૧૧૨ ॥ અર્થ:-તી
ર્થસિદ્ધ અતીર્થસિદ્ધાદિ જેદ નિયતિ પ્રમાણે છે, પણ ક્રિયા ઝહેદ ન હોય
તત્કાલેં તત્સામગ્રી જનક હોય. હવે જે એમ કહ્યું કે, કષ્ટ કરવું તે કર્મ
નિમિત્ત છે, તે ઊપર કહે છે-જાણી કષ્ટ સહે તે તપ હોય પણ કર્મવેદના
માત્ર નહીં. અતએવ ॥ દેહકમહાફલેંહોક્ષાત્વેતિ શેષ કહ્યું. આન્યુપગમિક
ઔપક્રમિક હુઃસ્વસહન ગુણ તેહજ તપ. તેહથી ગુણવૃદ્ધિ અને ગુણપ્રતિપાત
હોય, ક્રિયાનું પણ એહજ ફલ ॥ અવદામ ચ ॥ ગુણવૃદ્ધ્યૈ તતઃ કુર્યાત્ ક્રિયાં સ
ત્કલનામયીમ્ ॥ એકં તુ સંયમસ્થાનં, જનાનામવતિષ્ઠતે ॥ અતએવ માર્ગાચ્ચવન
નિર્જરાર્થે પરિતોષ્ટવ્યાઃ દરી જહા ઇતિ તત્વાર્થે પ્રોક્તં હુઃસ્વસ્થાનાદિત્વાત્તદ્વયોઽ
નાદેયથેત્કર્મણોઽનાદિત્વાત્તન્મોક્ષોપિ તથા સ્યાત્ સ્વજાવેસમવસ્થાનેન હુઃસ્વ
તત્સહનસંકલ્પથેત્ મોક્ષે જવેચ્ચ સર્વત્ર નિઃસ્પૃહો મુનિસત્તમ ઇતિવચનાત્તદા
મોક્ષસંકલ્પોઽપિ નેતિ તુલ્યમદઃ ॥ ૧૧૨ ॥

॥ વહુ ઇંધણ વહુ કાલેં વલે, થોડે કાલેં થોડું જલે ॥ અગ્નિતણી જિમ
શક્તિ અજંગ, તિમ જાણો શિવકારણ રંગ ॥ ૧૧૩ ॥ અર્થ:-કોઈ ઘણો
કાલેં મોક્ષે જાય છે, કોઈ થોડે કાલેં મોક્ષે જાય છે. તે કેમ ? તે ઊપર
કહે છે-જેમ ઘણા ઇંધન હોય તે ઘણો કાલેં વલે, અને થોડું ઇંધન હોય
તે થોડે કાલેં જલે, પણ અગ્નીની શક્તિ અજંગજ છે. તેમ શિવકારણ તે

જ્ઞાનાદિકનો સંગ જાણો. ક્રમે બહુકાલ ક્ષપણીયને સાધન બહુકાલેં સ્વપાવે. સ્તોકકાલ ક્ષપણીયને સાધન સ્તોકકાલેં સ્વપાવે. તથા સ્વનાવ તે ઝનયતા તથા નિયત છે. જો નોગવેજ કર્મ સ્વપતા હોય તો કેવારે કોઈ મોઢેં જાય જ નહીં. ચરમશરીરને પણ શાસ્વાદનાદિક અપૂર્વકરણાંતને અંતઃકોટાકોટિ પ્રતિ સમયે સાત કર્મનો બંધ છે. માટે ક્રમેં યથોચિત કર્મસાધને જીવ મોઢેં જાય ઇમ સદ્દહીયેં ॥ ૧૧૩ ॥

॥ દંડાદિક વિણ ઘટ નવિ હોઈ, તસ વિશેષ મૃદુજેદેં જોઈ ॥ તિમ દલ જેદેં ફલમાં નિદા, રત્ન ત્રય વિણ શિવ નવિ કદા ॥ ૧૧૪ ॥ અર્થ:-દંડાદિક વિના ઘટાદિક કેવારેં નીપજે નહી. પણ (તસ વિશેષ કેળ) ઘટાદિ વિશેષ તે ઝપાદાન કારણ જે મૃત્તિકાવિશેષ તેથી હોય. તેમ રત્નત્રયવિના મોઢુ કદાપિ ન હોય પણ ફલ જે તીર્થકરાતીર્થકરાદિ સિદ્ધાવસ્થારૂપ તજેદ તે (દલજેદેં કેળ) જીવદલ જેદેં હોય. ॥ ઝક્તં ચ વિંશિકાર્યાં ॥ એય સઙ્ગ હેંઝ તુલ્લ, નવત્તં હંદિ ય સઘજીવાણં ॥ જંતિ એવય કિત્તા, ણો તુલ્લા દંસણા ઇઆ ॥ ૧ ॥ વિચિત્રદર્શનાદિસાધનોપનાયકવિચિત્રાનંતરપરસિદ્ધાવસ્થાપર્યા યોપનાયક તથા નવ્યત્વેતરકારણાદ્દેપક મુખ્ય કારણ ધારવું ॥ ૧૧૪ ॥

॥ સિદ્ધિ ન હોય કોઈ નિજવ્રત થકી, તોપણ મત વિરચો તેહ થકી ॥ ફલસંદેહેં પણ કષિકાર, વપે બીજ લહિ અવસર સાર ॥ ૧૧૫ ॥ અર્થ:-કોઈ નિજવ્રતથકી ચારિત્રાદિક ક્રિયાથકી કર્મવૈગુણ્યાદિકેં, સિદ્ધિ ન હોય તોપણ એ મોઢુસાધનથકી વિરચસો માં, જેમાટે ફલ સંદેહેં પણ (કષિકાર કેળ) કરસણી જે છે તે સાર અવસર વર્ષાકાલાદિ લડને બીજ વપે છે, એટલે વાવે છે. અગ્નિમકાલનાવિ પવનનૈર્ગુણ્યાદિસામગ્રી વિઘટક જાણી વિરચતા નથી. નહિ ફલાવશ્યંનાવનિશ્ચયઃ પ્રવૃત્તૌ કારણં કિંતુ પ્રકૃતેં ઇષ્ટોપાયત્વનિશ્ચય એવ ॥ ૧૧૫ ॥

॥ હેતુપણાનો સંશય નથી, જ્ઞાનાદિક ગુણમાં મૂલથી ॥ તેમાટે શિવત ણો ઝપાય; સદ્દહજો જિમ શિવસુખ થાય ॥ ૧૧૬ ॥ ઇતિ અનુપાયવાદીગ તઃ ॥ અર્થ:-એહજ કહે છે:-જ્ઞાનાદિક ગુણ જે મોઢુ સાધન છે, તેમાં હેતુપણાનો સંશય નથી. સામાન્ય વ્યજિચાર અનુગતા ગુરુધર્મારોપસ્થિતિ વિના અન્વયવ્યતિરેકેં જ્ઞાનત્વાદિકેં કારણતા નિશ્ચય છે. જે મોઢેં ગયા છે, તથા જે મોઢેં જાશે, તે જ્ઞાનાદિ ત્રય સામ્રાજ્યેં, અતેવ પ્રકાશશોધગુણિ

घारें ज्ञान तप संयमने मोक्षहेतुता अवश्यकें कही ॥ नाणं पयासयंसो, हउं तवोसंजमो अ गुत्तिकरो ॥ तिएह पि समाउगे, मुस्को जिणसासणे नणिउ ॥ १ ॥ ए गाथायें कारणना प्रकाशादि व्यापार अर्जवा मोक्षार्थी प्रवर्त्ते, ए मोक्षनो उपाय सद्वहजो. जेम सत्प्रवृत्तें शिवसुख आय ॥ ११६ ॥ ए अनुपायवादी गयो. एम मिथ्यामतिना ठ स्थानक थया.

॥ ढाल ॥ चाल ॥ हवे नेदगुणना नांखीजे ॥ ए देशीमां ॥ मिथ्यामतिनां ए षट् स्थानक, जेह त्यजे गुणवंतो जी ॥ सूधुं समकित तेहज पामे, इम नाखें जगवंतो जी ॥ नयप्रमाणथी तेहनें सूजे, सघलो मारग साचो जी ॥ जेहे अंश जिम मिथ्या इष्टी, तेहमां को मत राचो जी ॥ ११७ ॥

अर्थः— ए मिथ्यामतिना ठ स्थानक थयां तेमां एक नास्तिकवाद, वी जो अनित्यावाद, त्रीजो अकर्तृवाद, चौथो अनोक्तृवाद, पांचमो मोक्षा नाववाद अने षष्ठो अनुपायवाद, ए ठ वादने जे गुणवंत त्यजे, ते सूधुं समकित पामे. तत्त्व परीक्षाजन्य अपाय रूप ज्ञान तेहज समकित ठे. उ कंच ॥ संमतौ ॥ जं जं तत्त परिस्सा, सद्वहमाणस्स नावउं नावे ॥ पुरिसस्सा नणिवोहे, दंसण सदो हवइ जुत्तो ॥ १ ॥ षट्स्थानविषय तत्तत्प्रकारक ज्ञानें सम्यक्त्ववंत जगवंत न थाय. सम्यक्दृष्टी ते अंशअंशथी केवली ठे, तेने नयप्रमाणें करी सघलो मार्ग साचो सूजे, अने मिथ्यादृष्टी ते एक अंशने तत्त्व करीने ग्रहे. वीजागुं द्वेप करे, माटे तेमांहे कोइ राचशो मां ॥ ११७ ॥

॥ ग्रही एकेक अंश जिम अंधल, कहे कुंजर ए पूरो जी ॥ तिम मिथ्या ली वस्तु न जाणे, जाणे अंश अधूरो जी ॥ लोचन जेहनां विहुं विकस्वर, ते पूरो गज देखे जी ॥ समकितदृष्टी तिमज सकल नय, सम्मत वस्तु विशेषें जी ॥ ११८ ॥ अर्थः— जेम कोइक अंधो पुरुष ते हाथीनो को इएक अंश ग्रहीने ए कुंजर ठे, एम सद्वहे. जे गजना दंत ग्रहण करे, ते हाथीने मूलकप्रमाण कहे, जे सूंम ग्रहे ते दंमप्रमाण कहे, जे कर्ण ग्रहे ते सूपडा प्रमाण कहे, तेम मिथ्यालीपण वस्तुनो यावत्कर्म माने ठे, ताव कर्ममान पूर्ण जाणे नही, अधूरो एक अंशनेदादिक जाणे, परंतु जेहना वेहु लोचन विकस्वर ठे, अनुपहत ठे, तेतो गजने करचरणदंताद्यवयवें, संस्थानरूपादिकें विशिष्ट पूर्ण देखे. सकलनयसम्मत वस्तु ठे, ते विशेषें जेम सम्यग्दृष्टी नयवादमां उदासीन थइ रहे, न निंदे, न स्तवे, कारण

વિના નયનાષા એમ બોલે ॥ ઝહારિણિં અપ્પિયકારિણિંચ, નાસં ન નાસિ
જ્ઞ સયા સજ્જ્ઞો ॥ ઇતિ વચનાત્ ॥ ૧૧૭ ॥

॥ અંશગ્રહી નય કુંજર ઝઠયા, વસ્તુ તત્વ તરુ નાંજે જી ॥ સ્યાદવાદ
અંકુશથી તેહને, આણે ધીર મુલાજે જી ॥ તેહનિરંકુશ હોયે મતવાલા,
ચાલાકરે અનેકો જી ॥ અંકુશથી દરબારેં ઠાજે, ગાજે ધરિય વિવેકો જી
॥ ૧૧૮ ॥ અર્થ:- નયરૂપ કુંજર છે, તે એકેક અંશગ્રહી ઝન્મત્ત થકા
ઝઠયા છે, તે વસ્તુતત્ત્વરૂપ (તરુ કે ૦) વૃદ્ધને નાંજે છે. અને જે ધીર પુ
રુષ છે, તે અંશગ્રાહી નયરૂપ કુંજરને સ્યાદવાદ અંકુશે મુલાજે આણે, વશ
કરે. અને નિરંકુશ યજ્ઞને નિરપેક્ષકો ચાલતો મતવાલો હોઈને વેદાંતાદિ
વાદમાંહે પ્રવેશ કરીને, અનેક ચાલા કરે, જેમ હાથીપણ નિરંકુશ હોય, તો
હાટ ઘર પ્રમુખ નાંજી નાચે, સ્વતંત્રથકો વનમાંહે ફરે, અને જો તેને અં
કુશ હોય તો તે અંકુશથી દરબારેં ઠાજે, વિવેક ધરી પટ્ટહસ્તી યજ્ઞ ગાજે,
તેમ ઇહાંપણ જે સ્યાદાદ અંકુશે શીખવ્યા, તે શ્રીજિનશાસનરૂપ રાજદ્વાર
છે તિહાં આપ બલેં ગાજે છે ॥ ૧૧૯ ॥

॥ નૈયાયિક વૈજ્ઞેષિક વિચચ્છા, નૈગમનય અનુસારેં જી ॥ વેદાંતી સંગ્ર
હનય રંગી, કપિલ શિષ્ય વ્યવહારેં જી ॥ રુઝુસૂત્રાદિક નયથી સૌગત, મી
માંસક નય જેલેં જી ॥ પૂર્ણ વસ્તુ તે જૈનપ્રમાણે, ષટ્દર્શન એક મેલેં જી
॥ ૧૨૦ ॥ અર્થ:- નૈયાયિક અને વૈજ્ઞેષિક એ બે દર્શન નૈગમનયને અ
નુસારેં વિચચ્છા. તે ઇથર્ નિત્યાનિત્યાદિ ઇચ્ચ માને, ઇથિવી પરમાણુરૂપા
નિત્યા કાર્યરૂપાત્વનિત્યા એ પ્રક્રિયા નૈગમનય તે નયદ્વયાત્મક છે. એકત્ર પ્રા
ધાન્યેનોપક્રમાત્ મિથ્યાત્વમ્ ॥ ઝક્કંચ ॥ દોહિંવિ ણેહિં સઠ, મુલૂણયતહવિ
મિહ્તત્તં ॥ જં સવિ સમ્મપ્પહાણં, તણેણ અસૂણ નિરવેક્કં ॥ ૧ ॥ તેમ વેદાંતી
સંગ્રહનયને રંગેં ચાલ્યા, જેમાટે તે શુદ્ધાત્મઇચ્ચ માને છે ॥ ઝક્કંચ ॥ દઠિય
નયપડિસુદ્ધા, નયણ સંગહ પરૂવણાવિસઝં ॥ તથા કપિલશિષ્ય પચ્છીશ તત્ત્વ
પ્રક્રિયા માનતા વ્યવહારનયેં ચાલ્યા. ઝક્કંચ ॥ જં કાવિલેય દરિસણ, ઇયંદં
ચઠિયસ્સ વેત્તવં ॥ વ્યવહાર તે ઇવ્યાર્થિક જેદ છે. તથા સૌગત તે ચોથા
રુઝુસૂત્રાદિક નયથી થયા. સૌત્રાંત્રિક, વૈજ્ઞેષિક, યોગાચાર, માધ્યમિક,
એ અનુક્રમે રુઝુસૂત્ર, શબ્દ, સમનિરૂદ્ધ અને એવંચૂત નયથી થયા. તથા મી

માંસક ઉપલક્ષણે વૈયાકરણાદિક નયનેલે નયસાંકર્યે થયા, અને પૂર્ણ એટલે પૂરણ નય જંગ પ્રમાણે વસ્તુ ષટ્દર્શન નયે એક મેલવી જૈનપ્રમાણે છે. નદંમિ ઢ દંસણ, સમૂહમઽ અસ્સઽ ઇત્યાદિ વચનાત્ ॥ ૧૨૦ ॥

॥ નિત્યપદ્ધમાં દૂષણ દાસે, નય અનિત્ય પદ્ધપાતી જી ॥ નિત્યવાદ માંહે જે રાતા, તે અનિત્ય નયઘાતી જી ॥ માંહો માંહે લહે વે કુંજર, જાં જે નિજ કર દંતો જી ॥ સ્યાદવાદ સાધક તે દેસે, પહે ન તિહાં જગવંતો જી ॥ ૧૨૧ ॥ અર્થ:- અનિત્યનયના પદ્ધપાતી ક્ષણિકવાદી બૌદ્ધાદિક છે તે નિત્યપદ્ધમાંહે દૂષણ દાસે છે. અંકૂરાદિજનકાજનકત્વાદિવિરોધે ક્ષણિક બીજાદિ થાપે છે. સદૃશક્ષણદોષે અનેદગ્રહાદિ ઉપપાદે છે તથા જે નિત્યવાદમાંહે રાતા છે. તે અનિત્યનયના ઘાતી છે. તે એકાંતે નિત્ય આત્માદિક માને છે તે માંહોમાંહે વે હાથી લહે છે, અને લડતાં થકાં પોતા ના કર જે સૂંઘ તથા દાંત તેને જાજે છે. અને જે સ્યાદાદસાધક છે, તે તે મની લડાઈ દેસે છે. પણ જગવંત તિહાં પહે નહી. ઉદાસીન રહે. ઉત્તંચ ॥ અન્યોન્યપદ્ધપ્રતિપ્રદ્ધનાવાદ, યથા પરે મત્સરિણઃ પ્રવાદે ॥ નયાનરોષાન વિશેષમિહ્નપદ્ધપાતી સમયસ્તથા તે ॥૧॥ ઇતિ દ્વાત્રિંશિકાયામ્ ॥ ૧૨૧ ॥

॥ ટૂટા રત્ન ન માલા કહિયે, માલા તેહ પરોયાં જી ॥ તિમ એકેક દર્શન નવિ સાચા, આપહિ આપ વિગોયાં જી ॥ સ્યાદવાદ સૂત્રે તે ગૂંથ્યા, સમક્ષિત દર્શન કહિયે જી ॥ સમુદ્ અંશની સમુદ્ તણી પરે, પ્રગટ જેદ ઇહાં લહિયે જી ॥ ૧૨૨ ॥ અર્થ:- ટૂટા રત્નને માલા પર્યાય ન કહિયે, જે વારે પરોયાં હોય તેવારે માલા પર્યાય કહિયે. તેમ એકેક દર્શન ટૂટા છે, તે એકાંતાનિનિવેશે સાચા ન કહિયે. આપેંજ આપ વિગોયાં છે, તે સ્યાદાદસૂત્રે ગૂંથ્યા હોય, તેવારે સમ્યગ્દર્શન કહીયે. સ્યાત્કારે એકાંતાનિનિવેશ ટલે. જેમ માલાકારને પુષ્પાદિક સિદ્ધ છે, તેહની યોજન રૂપ વ્યાપાર માત્ર માલાકાર અધીન છે, તેમ સમ્યગ્દૃષ્ટીને સિદ્ધદર્શનને વિષે સ્યાદાદ યોજનમાત્ર વ્યાપાર છે. તાવતાજિતં જગત્. સમુદ્અંશને સમુદ્માં જેટલો જેદ તેટલો ઇહાં નયપ્રમાણમાં પ્રગટ જેદ જાણવો. ઉત્તંચ ॥ ના સમુદ્ સમુદ્ વા, સમુદ્અંશો યયોચ્યતે ॥ નાપ્રમાણં પ્રમાણં વા, પ્રમાણાંશસ્તથા નય ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ ગીતાર્થે સત્ય કહેલું ચિત્તમાં જાવિયે ॥ ૧૨૨ ॥

॥ વચન માત્ર શ્રુત જ્ઞાને હોવે, નિજ નિજ મતઘાવેશો જી ॥ ચિંતા

રવચનેં ચરાવ્યો, જેવારેં સંજીવની ઔપથી મુલ્યમાંહે આવી તેવારેં સ્વરૂપ પ્રગટ
 થયું. તેમ જાવનાજ્ઞાનવંત સજુરુ તે નવ્યપ્રાણને અપુનર્વંધકાદિક ક્રિયા
 માં તેરીતેં પ્રવર્તવિ. જેરીતેં તેને સમ્યગ્દર્શનરૂપ સંજીવની ઔપથી આવે,
 કે જેથી તેનું નિશ્ચયરૂપ પ્રગટ થાય. મિથ્યાત્વમય પશુરૂપ ટૂલી જાય.
 વક્તંચ પોડશકે ॥ આય ફહ મનાક્ પુંસ, સ્તદ્વારા દર્શનગ્રહો જવતિ ॥
 ન જવત્યસૌ દ્વિતીયે ચિંતાયોગાદ્ યદ્યપિ ચારિચરકચારણાવિધાનં તતશ્ચર
 મે સર્વત્ર હિ તાદૃશીસ્તિગાંઝીર્યાત્ સમરસાપત્યાપશ્રોસત્યતમજાવિ ॥ વદક
 અમૃત સરસાં કહ્યાં ઠે. વક્તંચ ॥ વદકપયોમૃતકલ્પં, પુસાં મઽજ્ઞાન એવ
 મારય ॥ તદ્વિધિમત્ત્વ ચતુર્ણુર્વિપયતૃરૂપહારિનિયમેન ॥ ૧૨૩ ॥

॥ ચરણ કરણ માંહે જે અતિ રાતા, નવિ સ્વ સમય સંજાણે જી ॥ નિ
 જ પર સમય વિવેક કરી નવિ, આતમતત્ત્વ નિહાણે જી ॥ સમ્મતિ માંહે
 કહ્યું તિણ ન લહ્યું, ચરણ કરણનો સારો જી ॥ તેમાટે એ જ્ઞાન અન્યાસો,
 એહજ ચિત્ત દૃઢ ધારો જી ॥ ૧૨૪ ॥ અર્થ:-જે સાધુ ચરણસિત્તરી ક
 રણસિત્તરી માંહેજ અત્યંત રાતા છે, સ્વસમયવ્યવહારથી સ્વસિદ્ધાંતાર્થપરિ
 જ્ઞાનનિશ્ચયથી જડશ્રુતિ વિચારજન્ય આત્મવિવેક ન સંજારી, નિજપર વિવે
 ક અણ પામી, શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ ન નિહાણે, તેણે સંમુગ્ધજીવાજીવાદિજ્ઞા
 નેં ક્રિયા કીધી. પણ ચરણકરણનો સાર ન પામ્યો. જેમાટે શુદ્ધાત્મજ્ઞાનનો
 સાર ચરણકરણાદિસાધન છે, તે તત્કારણીનૂત નવ્યત્વશુદ્ધિદારેં ઉપકારી
 છે. મિથ્યાજ્ઞાનોન્મૂલનનું કારણ તત્ત્વજ્ઞાન છે, સાધનમાંહે પણ જ્ઞાન અંતરં
 ગ છે, ક્રિયા બહિરંગ છે, એ સર્વ સંમતિગ્રંથ મધ્યે કહ્યું છે. તથા ગાથા ॥

ચરણકરણપ્પહાણા, સસમય પરસમય મુક્તવાવારા ॥ ચરણકરણસ્સ સારં,
 ણહિય સુઠં ણ યાણતિ ॥૧॥ શ્રીદશવૈકાલિક મધ્યેપણ “પઠમં નાણં તત્ત
 દયા” એ ઉપદેશ છે. તિહાં જ્ઞાન તે ચારિત્રોપયોગેં ષડ્જીવનિકાયાનેં સંમુ
 ગ્ધપરિજ્ઞાન એમ જાણી મનઃસંતોષ કરવો. જેમાટે તેહની હેતુ સ્વરૂપ અ
 ને અનુવંધ્યાદિ શુદ્ધિ કરવી. તે પરીક્ષારૂપ નિશ્ચયજ્ઞાન વિના ન હોય. નિ
 શ્ચયજ્ઞાનનેંજ નિશ્ચય ચારિત્ર આવે. ઉત્તંચ આચારાંગે ॥ જં સમ્મતિ પાસ
 હા, તં મોણંતિ પાસહા ॥ જં મોણંતિ પાસહા, તં સમ્મતિ પાસહા ॥ ઇત્યા
 દિ એમ કહેતાં અગીતાર્થ સાધુ ક્રિયાવંત છે, તેને ચારિત્ર નાવે. કોઈ કહે
 શે કે, એમ કાં કહો ઢો? તેને કહિયેં કે, જો ગીતાર્થ નિશ્ચય ન હોય, તો
 નહીંજ આવે. જો ગીતાર્થનો નિશ્ચય હોય તો ઉપચારેં ચારિત્ર હોયજ. ઉ
 ત્તંચ ॥ ગીયઢોં ય વિહારો, વીઠ ગીયઢનિસ્સહો જણિઠ ॥ ઇત્તો તઽઅ
 વિહારો, નાણુન્નાહો જિણવરેહિં ॥ ૧૨૪ ॥

॥ જિનશાસન રત્નાકરમાંથી, લઘુકપર્દિકા માને જી ॥ ઝઠ્ઠરિઠ એહ
 જાવ યથારથ, આપ સક્તિ અનુમાને જી ॥ પણ એહને ચિંતામણિ સરિખા,
 રતન ન આવે તોલેં જી ॥ શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક, વાચક જસ ઇમ
 વોલે જી ॥ ઇતિ શ્રીસમ્યક્ત્વ ચતુષ્પદી સમાપ્તા ॥ લોકગિરાસમર્થિત નય
 પ્રસ્થાનપટ્સ્થાનકવ્યાख्या સંઘમુદે યશોવિજય શ્રીવાચકાનાં કૃતિઃ ॥

અર્થઃ— (જિનશાસન કે ૦) પ્રકરણ પરિસમાસેં એટલે જિનશાસન
 રૂપ રત્નાકર તે માંહેથી એ પટ્સ્થાનક જાવ ઝઠ્ઠરિઠ. એ ઝઠ્ઠાર ગ્રંથ યથાર્થ
 છે. જિનશાસનરત્નાકરને લેખે એ ગ્રંથ લઘુકપર્દિકા માન છે. અને રત્નાકરતો
 અનેક રત્નેં જાણ્યો છે. એ ઉપમા ગર્વ પરિહારને અર્થે કરી છે. પણ શુદ્ધજાવ
 એવા વિચારિયેં તો ચિંતામણી સરિખા રત્નપણ એને તોલે નાવે. ગ્રંથકર્તા
 ગુરુનામાંકિત યશ એવું પોતાનું નામ કહે છે, એટલે શ્રીનયવિજયવિબુધના
 પદનો સેવક વાચક શ્રીયશોવિજય ઉપાધ્યાય એણીપરેં વોલે છે ॥ ૧૨૪ ॥
 ઇતિશ્રીસમ્યક્ત્વ ચોપઈ સમાપ્તા ॥ શ્રીરાજનગર એટલે અહમદાવાદ નગરને
 વિષે તિહાં પ્રસિદ્ધ જે હેમશ્રેષ્ઠિસુંત શ્રીતારાચંદનાન્ના તેની પ્રાર્થના થકી
 લોક જાપાયેં કરી નયપ્રસ્થાન એટલે નયમાર્ગ તેણે કરી પટ્સ્થાનકની
 વ્યાખ્યા શ્રીસંઘને હર્ષને કાજેં શ્રીયશોવિજયજીની કૃતિ જાણવી ॥

संतोष विषे सोरठा.

॥ हियडा कर संतोष, होणहार ते होयसी ॥ दैव न दीजें दोष, ठेहा
जाज न ठंमियें ॥ १ ॥ दोहा ॥ नांहि सुख संतोषविन, कोटी करो उपाय ॥
चक्रवर्ति हू दुःखीव्है, देव सु अधिक दिखाय ॥ २ ॥ मानि न तामें दुःख सु
ख, नांहि वस्तुमें रंच ॥ पदार्थको नहिं अंत कबुं, कर संतोष प्रपंच
॥ ३ ॥ जूप असंतोषी दुखी, सुखि विरक्त संतोष ॥ कहौ सौख्य कामें र
हत, सब मनहीको तोष ॥ ४ ॥ जबलों नहि संतोषहिय, तबलों दुःखी
सोई ॥ जब संतोष जयो उदय, तासम सुखि नहि कोइ ॥ ५ ॥ विरक्तता
में सुख रहत, तस कारण संतोष ॥ जो यति व्है आशा करै, तौ तस दु
खको दोष ॥ ६ ॥ जब दमडीकी चाह जइ, तब दमडीको होय ॥ जब
दमडीकी चाह गइ, तब सम दीपत सोय ॥ ७ ॥ प्रापतिमें कबु हर्ष नहिं,
शोक हानिमें नांहि ॥ सो संतोषी जानियें, लेश दुःख नहिं तांहि ॥ ८ ॥

दैव विषे सोरठा.

॥ जाता तणां जुहार, वलतातणा वधामणा ॥ दैवतणो व्यवहार, मे
लिये के मिलियें नहीं ॥ १ ॥ दोहा ॥ सरवर केरे दीहडे, कंठे कंठे नीर ॥
दैव संयोगे विधि वसें, जग्यामांहि करीर ॥ २ ॥ दैवह रूठो गुं करे, नाहुं
उथले कूअ ॥ के वेस्या घर पाठवे, के रमडावे जूअ ॥ ३ ॥ दैव न काहू
तें टरत, लिख्यो करै सो सत्य ॥ विधिने दैव कियो प्रगट, तांहि न त्यागत
नित्य ॥ ४ ॥ दैव कर्म वश है जगत, दोमें आदी कौन ॥ याको करौ विचार
जन, सुख पावहुगे जौन ॥ ५ ॥ दैव नांहि इतही अधिक, दैव देवमें श्रेष्ठ ॥
दैव दैववश पुनि गिरत, जोग न पुनी अनिष्ट ॥ ६ ॥ दैव न होवै अन्यथा,
कथा सुनो जगमांहि ॥ राम दैव वश वन फिरे, रावण नाश करांहि ॥ ७ ॥

प्रीति विषे दोहा.

॥ प्रीति रीति कबु औरहै, जाणे जाणणहार ॥ गुंगे गुड खाया तेणो,
स्वाद कहे गुं बार ॥ १ ॥ प्रीत मेह अरु मोरडी, आवत दे अति मान
॥ पुकारि के जगमें कहत, आवत मेह महान ॥ २ ॥ मेह पिठानत मो
र नहि, मोर करी तस प्रीत ॥ पुर्व जन्मके कर्मयें, होत प्रीत अस रीत
॥ ३ ॥ प्रीत प्रीत सब जन कहै, जुदी प्रीतकी रीति ॥ जोह चमक जड
दोउ पै, देखत चलत सुनीति ॥ ४ ॥

અથ

॥ ગુર્જરનાષાસહિત દૃષ્ટાંતશતકસ્ય પ્રારંભોઽયમ્ ॥

॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતં વૃત્તમ્ ॥

॥ નત્વા શ્રીકૃષ્ણં સદા વૃષધરં સૌખ્યાકરં સુંદરં, દેવેન્દ્રાદિનુતં મુનીન્દ્રમ
હિતં પૌરસ્ત્યતીર્થકરમ્ ॥ શ્રોતૃણાં પ્રતિબોધકં સુખકરં દૃષ્ટાંતકાનામહં,
કુર્વે કાવ્યશતં નિજાપરનૃણાં વ્યાખ્યાનસદેતવે ॥ ૧ ॥ અર્થ:-ગ્રંથકર્તા
મંગલાચરણને અર્થે શ્રીતીર્થકરને નમસ્કાર કરે છે. જે નિરંતર વૃષ જે ધર્મ
તેને ધારણ કરનાર, સુખના જંઘાર, તથા સુંદર મનોહર રૂપવંત, વલી દે
વેન્દ્રાદિકે જેમને નમસ્કાર કરેલો છે, અને પુંઘરીકાદિક મહામુનિયે જેમ
નું પૂજન કરેલું છે, એવા જે પ્રથમ તીર્થકર શ્રીકૃષ્ણદેવ જગવાન તેમને
ગ્રંથકર્તા કહે છે કે, હું નમસ્કાર કરીને, સાંનલનારને બોધનું કરનાર, ત
થા જવ્યજીવને માંગલિકનું કરનાર એવું અને પોતાને તથા અન્યજનોને
વ્યાખ્યાન કરવાનાં રૂઢા કારણમાટે દૃષ્ટાંતના સો કાવ્યની અર્થાત્ દૃષ્ટાં
તશતક નામા ગ્રંથની હું રચના કરું છું ॥ ૧ ॥

તિહાં સંસારસુખને મધાવિંડની ઉપમા દર્શને પહેલો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કશ્ચિત્કાનનકુંજરસ્ય જયતો નષ્ટઃ કુબેરાલયઃ, શાંખાસુ ગ્રહણં ચકાર
ફણિનં કૂપે ત્વધો દૃષ્ટવાન્ ॥ વૃદ્ધો વારણકંપિતોઽથ મધુનો, વિંદૂનિતો લેહિ
સ, લુલ્લુપ્થશ્રામરશ્ચિતોઽપિ નયયૌ સંસારસક્તો યથા ॥ ૨ ॥ અર્થ:-કોઈક
પુરુષ, વનમાં જતાં કોઈક હાથીને દેખી તેના જયથી નાગો. તે જેવારેં હા
થી તેની નજીક આવ્યો, તેવારેં તે પુરુષ કુબેરાલય એટલે કુબેરસ્ય આલયઃ
કુબેરાલયઃ અર્થાત્ વડની પાસેના કૂવામાં લટકતી એવી એક વડવૃદ્ધની
જે માલ, તેને ગ્રહણ કરતો હવો. એટલે જયથી આકુલ થયેલો યકો કૂવા
માં લટકતી વડવાંને પકડી અધવચાલે લટકી રહ્યો. તેવાર પછી તે પુ
રુષ હેતું જુવે છે, તો કૂઆનેવિષે ચાર મહોટા સર્પ (અજગરને) દેખતો હ
વો. અને ઉપર જોયું તો, જે વડવાંને તે પોતે પકડી રહેલો છે. તે વડ
વાંને એક કાલો ઝંદર અને વીજો ધોલો ઝંદર એવા બે ઝંદર કાપે છે. વ
લી તેની ઉપર એક વડની માલેં મહોટો મધુપૂડો વલગેલો છે. એવા સમ
યમાં હાથીયેં આવીને તે વડવૃદ્ધને કંપાવ્યું. એટલે ધંધોલ્યું. તેથી મધુપૂ

હાની માચીઝ ઝડીને તે પુરુષને કરડવા લાગી. વલી મદૂઆલ પણ ફટી પડ્યો. તેમાંથી રહીરહીને મધુનો વિંદૂ તે પુરુષના લલાટ ઉપર પડવા લાગ્યો. તે રેલો કતરતો કતરતો તે પુરુષના હોઠ ઉપર આવ્યો. તેને તેણે જીર્જે કરી ચાલ્યો. તેવારે મીઠાશ આવી, પઠી તે વારંવાર પડતા એવા મધુના વિંદૂઝમાં આસક્ત થયેલા પુરુષને વિમાનમાં વેસી જનારા કોઈ વેતાયે વિદ્યાધરે બોલાવ્યો. અને કહ્યું કે, હે પુરુષ ! તું આ વિમાનમાં વેશ, અને મહારી સાર્યે ચાલ, હું તુજને આ કપટમાંથી ઠોડાવું. તોપણ તે પુરુષ મધુવિંદૂના સ્વાદની લાલચે, લોનાળો થકો, તે દેવતાની સાર્યે ન જાતો હવો. તેમ જીવણ સંસારમાંહે મધુવિંદૂસરસા અલ્પસુખની ઉપર આસક્ત થયો થકો, દેવવિમાનપ્રાપ્તિસમાન ધર્મનો અંગીકાર કરતો નથી. એ કથા હાં સંક્ષેપથી કહી છે. વિસ્તારે વીજા ગ્રંથોથી કહેવી. ॥ દોહા ॥ જંબૂસ્વામી પ્રતિબૂજવે, મકરો હવ મુજનાર ॥ નર લુલ્યો મધુવિંદૂએ, તિમ હું ન રહું સંસાર ॥ ૧ ॥ મધુવિંદૂ સંસારસુખ, જાણી ઠાંમયા આજ ॥ સાધુપણું વિમાનસમ, લીજે અવિચલ રાજ ॥ ૨ ॥ ઇતિ કથા ॥

હવે અનેકાંતવાદિ એવા એક શ્રીજિનધર્મવિના વીજા પાંચે દર્શનવાલા એ કાંત વાદી છે, તે ઉપર હાથીને જોનારા પાંચ આંધલાનો વીજો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ પંચાંધા ગજદર્શનાર્થમગમન્ કર્ણોઘ્રિચુંમાદ્વિજ, પુહ્વાન્ વીક્ષ્ય ગજં વદંત્યથ મિથો દૃષ્ટો મયા કીદૃશઃ ॥ શૂર્પસ્તંજનકદવ્યયોધવલવચ્ચકુર્વિવાદં જડા, સ્તદ્વત્સર્વમતાનુગા મદયુતા સર્વાંગવાદી જિનઃ ॥ ૩ ॥ અર્થઃ—કોઈ એક પાંચ આંધલા પુરુષો હતા તે હાથી જોવાને અર્થે હાથીની પાસે આવ્યા, તે વારે એક આંધલાયે હાથીના કાન ઉપર હાથ ફેરવ્યો, વીજાયે પગ ઉપર હાથ ફેરવ્યો, ત્રીજાયે સૂંઠ ઉપર, ચોથે દંતોસલ ઉપર, પાંચમે પુઠ્ઠ ઉપર એમ હાથ ફેરવી પાઠા આવી માંહોમાંહે હાથીનું સ્વરૂપ કહેવા લાગ્યા. તિહાં જેના હાથમાં હાથીનો કાન આવ્યો હતો તેણે કહ્યું કે, હાથી તો સૂપડા સરસો છે, જેના હાથમાં હાથીનો પગ આવ્યો હતો તેણે કહ્યું કે, હાથી દેરાસરના સ્તંજ જેવો છે, જેના હાથમાં સૂંઠ આવી હતી, તેણે કહ્યું જે હાથી કેજના સ્તંજ જેવો છે, જેના હાથમાં દાંત આવ્યો હતો, તેણે કહ્યું કે, હાથા મુસલ જેવો છે, અને પાંચમાના હાથમાં પૂંઠડું આવ્યું હતું, તેણે કહ્યું કે, હાથી વાંસડા જેવો છે. એમ તે જડ મૂર્ખ માંહોમાંહે વિવાદ કરતાં

एकें कहुं तुं खोटो ठो, तो बीजायें कहुं तुं खोटो ठो, अने हुं साचो तुं.
 एम परस्पर कहेवा लाग्या, तेम पांच मतवाला वादियो सर्व मदयुता एटले
 अहंकारें युक्त थका अकबक बोल्या करे ठे माटे ते अंधसमान जाणवा,
 अने एक सर्वोगवादी अनेकांत पद्धनो धरनार ते तो जैनमत ठे ॥ ३ ॥
 ॥ दोहा ॥ षटमत है संसारमें, पंच ते अंधसमान ॥ इकइक वस्तूने ग्रहे,
 जिनमत सवे प्रधान ॥ १ ॥ कालो सहाव नियइ, पुवकयं पुरिसकारयं
 चेव ॥ समवाए सम्मत्तं, एगंतं होइ मिहत्तं ॥ २ ॥ ३ ॥

हवे जे जेवुं करे ते तेवुं पामे तेनी ऊपर दीवानो दृष्टांत कहे ठे.

॥ श्लोकः ॥ संप्रष्टा विभुनैकदा निकटगाः कृष्णं कथं कल्ललं, नो व
 र्त्त्यादिषु कालिमा किल ततः प्राहैकधीमान्नृपम् ॥ ध्वान्तं नक्षति दीपकस्तु
 नृपते तेनैव कृष्णाञ्जन-माहारो जुवि यादृशो जवति वा नीहारकस्तादृशः
 ॥ ४ ॥ अर्थः— एकदिवसने विषे कोइ राजाए पोताना सनामां बेठेला
 सनासदोने पूठयुं, के चराक दीवो बले ठे तेनीऊपर दीवानी सिंगे वाट
 मांथी जे कालुं काजल पडे ठे. ते केम पडे ठे? कारण के दीवा मांहे कपा
 सनी वाट ठे तेतो धोली ठे. तेमां कालापणुं नथी. अने वली अग्नि ठे,
 ते रातो, पीलो जणाय ठे. अने, तेलपण रातुं पीलुं ठे. एमां कालाशतो
 देखातुं नथी. त्यारें एमां कालुं काजल उत्पन्न थयुं, तेनुं शुं कारण? ते सां
 नली, एक विद्वान सनामांहे बेठो हतो, तैणें राजाने कहुं के, हे राजन्,
 दीपक जे कराय ठे ते अंधकारनो नाश करवा माटे कराय ठे. माटें ते दी
 वो अंधकारनुं नक्षण करे ठे. तेथी कालुं काजल उत्पन्न थाय ठे. जे कारण
 माटे लोकमांपण प्रसिद्धि ठे के, जे जेवा रंगनो आहार करे, ते तेवाज रंगनो
 निहार पण करे, ए एनो उत्तर ठे. तेम जे जन, जेवुं कर्म करे ठे, तेने तेवुं
 फल प्राप्त थायठे. उक्तंच ॥ वर्त्तिस्तु धवला ज्ञेया, तैलं पीतं च दृश्यते ॥ दी
 पो रक्तस्तथा जाति, कल्लले श्यामता कथम् ॥ १ ॥ यादृशं जुज्यते चान्नं, पच्यते
 जठराग्निना ॥ दीपेन तमसं जुक्तं, नीहारोऽपि च तादृशः ॥ २ ॥ इति ॥ ४ ॥

हवे जे पोतानी मेले पोतानां वखाण करे, पण गुण विना जगत व
 खाणे नहिं. तेनीऊपर सूवर अने सिंहनो चतुर्थ दृष्टांत कहे ठे.

॥ सत्रे क्रोडमृगाधिपौ च मिलितौ ब्रूते हरिं शूकरो, वादं त्वं वद रे
 मया सह हरे नो चेन्मया हारितम् ॥ श्रुत्वा तद्वचनं हरिर्गदितवांस्त्वं

याहि रे सूकर, लोकान्ब्रूहि मया जितो मृगपतिर्जानन्ति मे ज्ञा वलम् ॥५॥

अर्थः—एक वनने विपे सूवर तथा सिंह ए वने चेला थया. त्यारे सिं हप्रत्ये सूवर कहे ठे के, हे सिंह तुं घणा दिवसे मने मल्यो, माटे हवे मा री साथे वाद कर, अने जो वाद न करे तो एम कहे के, हुं हाखो, अने तुं जीत्यो, एटलुं कहीने पठी जा. एवुं वचन सांजली सिंहें विचाखुं, जे आ नीचनी साथें वाद करवो योग्य नथी. एम चिंतवी सूवरने कहुं के, अरे सूवर ! तुं जा ने लोकोने कहे जे के में सिंहने जीत्यो अने सिंह हाखो; परंतु हे सूवर जे विधान हशें ते माहरी बुद्धिना वलने रूडी रीतें जाणे ठे. कहुं ठे के,—‘गह्व शूकर नईं ते, वद सिंहो जितो मया ॥ पंमिता एव जानंति’ सिंहशूकरयोर्वलम् ॥ १ ॥ ५ ॥

हवे नीचनो संग करवा ऊपर कागडानो पांचमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नृपो वृद्धतले स्थितस्तदुपरिस्थौ हंसकाकौ तदा, विट्काकेन कृता नृपो परिशरं क्रोधान्नृपो मुंचति ॥ जग्नः पक्षिपतेर्गतश्च बलिशुक् हंसोऽपतझूतले, तं दृष्ट्वाह नृपो मयोज्ज्वलतरो दृष्टोऽद्भुतो वायसः ॥ १ ॥ अर्थः—एकदिवसें कोइएक राजायें जाडनी हेते पोतानो घोडो उजो राख्यो, अने पोतें पण उजो राख्यो. एवामां तेज जाडनी ऊपर एक राजहंस तथा एक कागडो ए वने पक्षिउ बेगं हतां तेमां कागडायें राजानां उज्वल वस्त्र देखीने तेनी ऊपर विष्टा नांखी, तेनाथी वस्त्र खराब थयां, ते जोइ राजाने रीस चडी तेवारे कवाण लइने बाण फेंक्युं, ते वखतें कागडो उडी गयो अने ते बाण हं सने वाग्युं, तेथी ते हंस नीचे राजानी आगल आवी पड्यो. तेनी सामे जोइने राजा बोळ्यो के आवो उज्ज्वल कागडो में कोइ दिवस जोयो नथी. ए अपूर्व वात देखाय ठे. त्यारे हंस कहे ठे के, हुं कागडो नथी, हुं तो उ ज्वल हंस हुं; पण नीचना संगथी महारुं मृत्यु थयो ठे. कहुं ठे के,—‘नाहं काको महाराज, हंसोऽहं विमले जले ॥ नीचसंगप्रसंगेन, मृत्युरेव न सं शयः ॥ १ ॥ हंस तरंतो देखि के, तुं किम तरियो कग्ग ॥ तोरि पियारी जे करे, तले मुंडि ऊपर पग्ग ॥ १ ॥ इति पंचम दृष्टांत ॥ ६ ॥

हवे जे जेवुं करे ते तेवुं फल पामे ते उपर ठछो चोरनो दृष्टांत कहे ठे.

॥ दुर्जैदाढ्यगृहेऽकरोन्निशि हरः स्वातं च पद्माकृति, तन्मध्ये कूपितौ क्रमौ धनतृषा ज्ञातस्तदा स्वाधिपैः ॥ अंतस्थैर्ग्रहणं पदोर्बह्तिरं मित्रैः कृतं

हस्तयोः, खातान्तैर्निशितैः प्रपीडिततनुः संवृष्यमाणो मृतः ॥ ७ ॥

अर्थः—कोइ न चेदाय एवा धनवंतना घरने विषे चोरो चोरी करवा आव्या; पण ते घरने पाटीयां जडेलां हतां, तेमां एक चोरें खातर देतां पाटीयांमांहे कमलना जेवुं आकार दीधुं. तेमां डव्यना लोनें जे चोरे खात्र दीधुं हतुं, तेज चोरें पोताना बेहु पग नांख्या. ते वखते घरधणीयो जागी गया, अने तेमां रहेला मनुष्यें चोरना बन्ने पगने पकडी लीधा. त्यारे ते चोरे बाहार रहेला चोरोने कह्युं के, मने जाव्यो ठे, माटे बाहेर काहाडो. ते सांजली बहार रहेला चोरो ते चोरने हाथें जालीने खेंचवा लाग्या. ते मज मांहे रहेला पुरुषो तेने मांहेली कोरें ताणवा लाग्या. अने बाहेर रहेला बाहेर ताणवा लाग्या. एम वेहु तरफथी ताणाताण अवाथी कमला कारखात्रना तीक्ष्ण कांगराथी ते चोर पीडित थयो. तथा वर्षेण पाम्यो ठतो, तत्काल मरण पाम्यो. माटे जे जन जेवुं कर्म करे, तेने तेवुं फल मजे. कह्युं ठे के ॥ यादृशं क्रियते कर्म, तादृशं प्राप्यते फलम् ॥ यथा प्राप्तं तु चोरेण, हस्तखातकृतेन वै ॥१॥ तेणे जहा संधिमुहे गहीए, सकम्मुणा किञ्चि पावकारी ॥ एवं पया पिच्च इहं च लोए, कमाण कम्माण न मुक्क अडि ॥ २ ॥ इतिषष्ठी कथा ॥ ७ ॥

हवे तत्काल बुद्धि उत्पन्न अवाथी गइ वस्तु पण लब्ध थाय ठे ते

ऊपर रींठनो अने मनुष्यनो आवमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ कस्याप्याध्वनिकस्य सत्रमिलितो जालुस्तदा तनुती घे गृह्णाति तदं वरं दितमतस्तस्याऽपि तन्नाणकम् ॥ तत्रागत्य जडः किमस्त्ययमिति प्राह स्म वक्रादिदंस प्राहास्य मुखात् प्रदेहि सुमते तेनाशु दत्तः करे ॥ ७ ॥

अर्थः—कोइ एक बटेमार्गुने वनने विषे मार्गेजतां एक रींठ मळ्यो. ते आवीने तेने बलग्यो. त्यारे ते पुरुषें रींठना वेहु कान पकड्या. तेथी ते रींठनुं कांइ जोर चाव्युं नहीं. वेहु मांहोमांहे अफलावा लाग्या. आय ठते आयडते ते पुरुषनुं वख फाट्युं. तेवारे तेनी कटीयें सोनानी वासणी बांधेली होती तेमां जे सुवर्ण हतुं, ते वूटी हेठज पड्युं. तेदजामां कोइ जड पुरुष त्यां आव्यो. तेणें पूठ्युं के, आ गुं पड्युं ठे ? त्यारे तेने बुद्धि ऊपनी, तेथी जवाव आय्यो के, में रींठना कान जालीने अफलाव्या तेथी

એના મુખમાંથી સોનૈયા નિકળ્યા તે પડ્યા છે. તેવારે તે મૂર્ચ્છે તે વાત સાચી માનીને કહ્યું કે, હે રુડીબુદ્ધિવાલા તું આ રીંઠના કાનઘોડીવાર મને પણ અફલાવા દે. ત્યારે તેણે તેજ વચ્ચે તે જડને રીંઠના કાન પકડવા આપ્યા, અને પોતાનું સુવર્ણ વચાવ્યું. કહ્યું છે કે, શીઘ્રમુત્પદ્યતે બુદ્ધિઃ, સાવુદ્ધિ ફલદા યથા ॥ જાલુકર્ણૌ કરે દત્વા, પાંચેન રક્ષિતં ચ સ્વમ્ ॥ ૧ ॥ ઇતિ સપ્તમી કથા ॥ હવે સીઘ્રોત્તર આપવાની બુદ્ધિવિપે ત્રણ પુરુષોનો આવૃત્તો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કેચિજ્ઞાજોપકણં યયુસ્ત્રિપુરુષા નૂપેન તે તત્કલાઃ, ઇષ્ટા ઋચુરયો ત્વ રોત્તરકરાઃ પશ્ચાત્સજ્ઞાયાં ઇષ્ટકૃ ॥ કૂર્ચં તે હ્યસિતં કથં તવ સિતં સોઽવગ્જરા પાણ્ડુરં, ઽન્યં હ્યસ્માદિતરં પ્રધાવનસિતં કૂર્ચં ન માત્રંગકાત્ ॥ ૯ ॥ અર્થઃ—કોઈએક રાજાનીપાસે ચાકરી મેલવવાને અર્થે ત્રણ પુરુષો ગયા તેમને રાજાએ પૂછ્યું કે, તમે કાંઈ કલા જાણો છો! ત્યારે તે ત્રણે જણે કહ્યું કે, હે સ્વામી! અમે કોઈએ કરેલાં પ્રશ્નનો તત્કાલ ઉત્તર આપવાની કલા જાણીએ છીએ. તે સાંજની રાજાએ તેડને ચાકરીમાં રાખ્યા. એક દિવસ સજ્ઞા માંહે પરીક્ષા લેવાને ત્રણે જણોને રાજાએ જૂદી જૂદી રીતે પ્રશ્ન પૂછ્યું. તે માં પહેલાંને પૂછ્યું કે, તારી માઢીના વાલ કાલા છે, અને માથાના વાલ ધોલા છે તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે શીઘ્ર ઉત્તર આપ્યો કે, માઢીના વાલથી માથાના વાલ વીશ વર્ષ મહોટા છે, કારણ કે માઢી તો વીશ વર્ષના માણસને થાય છે તેથી માઢીના વાલ કાલા છે, અને માથાના વાલ ધોલા છે. પછી બીજાને રાજાએ પૂછ્યું કે તારી માઢીના કેશ ધોલા છે, અને માથાના કેશ કાલા છે તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે પણ તરત જવાબ આપ્યો કે, સાહેબ માઢી વધારે ધોવાય છે તેથી ઝજ્જલી રહે છે. પછી ત્રીજાને પૂછ્યું કે, તારે માઢી તથા મૂઠ એ બન્ને નથી તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે પણ તત્કાલ ઉત્તર આપ્યો કે મેં માતાનો પક્ષ અંગીકાર કર્યો છે, જેમાટે ઘોરું હોય તે પોતાની માતા સરખો અથવા પિતાસરખો હોય તેથી હું મારી માતા સરખો રહ્યો છું. ॥ ૯ ॥ કહ્યું છે કે ન દૃષ્ટં ન શ્રુતં યેન, પ્રશ્નેષ્ટે તદુત્તરમ્ ॥ દીયતે સમહાપ્રાક્ષ, સ્ત્રિનિર્દત્તં નરૈર્યથા ॥ ૧ ॥ અષ્ટમો દૃષ્ટાંતઃ ॥

હવે જ્ઞાનહીનને આગલ આવેલો પદાર્થ પણ મલતો નથી, તે ઊપર બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીનો નવમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કાષ્ઠાર્થં હ્યધનૌ ચ ગચ્છત ઇતો ગૌર્યા તુ દૃષ્ટૌ તદા, પ્રાદેશં ચ સુચી કુરુ

त्वमबले जाग्यं तु नैवैतयोः ॥ यद्यूर्ध्वं कुरुष्याश्च मुंचति तयोरग्रे तदा कुंमलं, नूमाबंधगतिं तदग्रवगताबंधाविवापश्यताम् ॥ १० ॥ अर्थः—कोई एक निर्धन स्त्रीपुरुष काष्ठ लेवाने माटे जाय ठे ते समय ए बेहु जणने पार्वती यें जोयां तेने जोई पार्वतीने करुणा आवी तेथी शिवने कहेवां लाग्यां के हे स्वामी नाथ ! आ बेहु निर्धन स्त्रीपुरुषने तमो सुखी करो. त्यारें शिवजीयें कहुं के हे अबला ! ए बेहुनुं रुडुं जाग्य ठेज नहीं, तो तेने आपणे शीरीतें सुखीया करी शकीयें ? त्यारे पार्वतीयें कहुं के जो आप तेने धनवान करो तो आय. शंकरें ते वात स्वीकारीने ते बेहुनी आगल पोताना काननुं कुंमल हतुं ते रस्तामां नांखुं. तेवारें ते जाग्यहीन स्त्रीपुरुष विचारवा लाग्यां के, आंधलां मनुष्य रस्तामां केम चालतां हरो ? आपणें तेनो अनुभव करी जोइयें. एम विचारी बेहु जण आंखो मीची चाव्यां. तेथी रस्तामां पडेलुं कुंमल तेमनी नजरें न पड्युं, अने कांश्क दूर जइने चहु उघाडी जोयुं. अर्थात् ते जाग्यरहित स्त्रीपुरुषने जे स्थलें कुंमल पड्युं हतुं, ते स्थलें अंध मनुष्यने चालवाना अनुभवनी बुद्धि उत्पन्न अइ. कहुं ठे के, जाग्यहीना न पश्यन्ति, नयनाग्रेऽपि मानवाः ॥ दंपतीन्यां यथा मार्गे, न दृष्टं कर्णनूषणम् ॥ ११ ॥ एम जाग्यहीन लोको नेत्र आगल पडेली चीजने पण जोता नथी. हवे पोताना स्वामीनुं चित्तेहित काम करनार मंत्रीनो दशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ सत्रे राड्डरिणा कृतं च नृजलं गत्वा गतस्तत्स्थितं, दृष्ट्वा चिन्तितवान् सरो वुवि नवेत्तल्लङ्घितं मंत्रिणा ॥ तेनागत्य सुकारितं यदि नृपः प्रोचे तदा मंत्रिणं, केनाऽत्रेदमतो मया स नृपते चित्तेप्सितं यत्त्वया ॥ ११ ॥

अर्थः—कोईक राजा वनमां गयो. तिहां राजानो घोडो मूतखो. तें मूत्रथी खाबोचीयुं जराणुं. ते थंजाइ रहुं, पण नूमीमांहे सूकाणुं नहीं. तदनंतर राजा वनमां सेहेज करी ज्यारें पाठो तेज स्थलें आव्यो. तो त्यां नहीं सूकाणुं एवुं मूत्रनुं खाबोचीयुं नजरे जोइने चिंतन करवा लाग्यो के, जो आ पृथ्वीनेविषे सरोवर होय तो जल सूकाय नहीं. ते राजानुं विचारेणुं कार्य तेना मंत्रियें जाणी लीधुं, अने घरे आव्या पढी केटलाए क दिवसें मंत्रियें ते ठेकाणे सरोवर बनाव्युं. वली पण केटला एक दिवस पढी राजा ते स्थानकें आव्यो. त्यां सरोवर देखीने मंत्रीने केहेवा लाग्यो, के आ सरोवर कोणें खोदाव्युं ? त्यारे मंत्रियें कहुं के, हे राजन् ! ए

सरोवर में खोदाव्युं. आ वात सांजलीने राजायें मंत्रीने कखुं के, हे मंत्री! तें मारा मननुं इत्ति जाण्युं, माटे तुं महाबुद्धिमान् तों. कखुं ठे के, 'अ न्येन चिंतितं कार्यं, जानाति स विचक्षणः ॥ महामंत्री जवेडाडो, ययान् त्स सरस्करः ॥ इति दशमदृष्टांतः ॥ ११ ॥

हवे मूर्खनी जणेली गाथा सांजलीने पठरने पण क्रोध चढेते ते ऊपर पंदि तना हाटमांहेला पठरना तोलानो अगीयारमो दृष्टांत कहे ते.

॥ स्थित्वैकः कृतिहृदके जडमतिः प्राहानृतार्था कृतिं, हृदस्या सम शैलकाः सुचलिताः श्रुत्वा जडस्योदितम् ॥ क्रोधात्तेऽकथयन्तरे जडमते त्वं याहि वक्रायतो, हस्ते कोऽपि बलं ददाति हि करिष्यामो रदोत्पाटनम् ॥ १२ ॥ अर्थः— कोइ एक पंमितना हाटमां वेसीने कोइ एक जडमति खोटी गाथा जणतो हतो. तेवारें ते पंमित हाटमां हतो नहीं. पण ते जड नी कहेली गाथा सांजलीने हाटमां पांचसेरी अधजोरी प्रमुख पठरना तोलां पडेलां हतां, तेने रीश चढी. तेवारे ते क्रोधथी कहेवा लाग्यां के हे जड मति? अमारा मुख आगलथी उठीने तुं दूर जा. अमे पंमितनां तोलां ठेयें. माटे अमारा आगल खोटी गाथा जणवाथी अमने उलटी आवे ठे, उवको आवे ठे, एवामां जो कदाचित् ब्रह्मा अमारा हाथमां बल आपजो, तो अ में ताहरा वज्रीशे दांत पाडी नांखणुं ॥ १२ ॥ कखुं ठे के ॥ गाहा जणइंग मारो, पठरा थरहरंति हृदमधंमि ॥ पाडेमि दंतपक्षिं, चउक्क जे को हठ बलं देइ ॥ १ ॥ इति एकादश दृष्टांतः ॥ १३ ॥

हवे मूर्खजन जो पोतानी मूर्खाइ बाहेर पडवाथी मुंजाइने अन्यदेशें जाय. तोपण तेनुं मूर्खत्व मटतुं नथी, ते ऊपर एक पुरुषनुं बारमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ कश्चित् स्वेष्टजना वदंति जड रे त्वं गह्व तिष्ठाय वा, श्रुत्वा नागरि कास्तथादुरखिला रोषात् विदेशं गतः ॥ दृत्वाकस्ये स करं जलं पिबति तत् पूर्णोदरो मस्तकं, नार्या कंपयति प्रवीक्ष्य हि जडोसि प्राह कैर्लक्ष्णैः ॥ १३ ॥

॥ अर्थः— कोइ एक मूर्ख मनुष्यने पोतानां मातापितादि सगा वहालां बोलावे त्यारे एम बोलावे के, हे जड! तुं बेस. अथवा हे जड! तुं उठ ऊ जोरहे, अथवा हे मूर्ख परहो जा. एम नगरना लोको सांजलीने सर्व ते जड ने तेमज बोलाववा लाग्या. पण कोइ नाम लइ बोलावे नहीं. तेथी ते मूर्ख ने रीश चडवाथी परदेश गयो, मार्गमां कोइ एक नगरने पादर तरण्यो थयो.

त्यां रेंहेट फरतो हतो ते देखी मोढे खोबो मांमी पाणी पीवा लाग्यो. उदर नराणुं त्यां सुधी जल पीधुं. परंतु मोढेथी हाथ खसेज्या नहीं, अने माथुं हलावा लाग्युं. ते जोइ त्यां पाणी नरनारी स्त्रीउयें कहुं के, तुं मूर्ख देखा यठे. तेने मूर्खें पूढ्युं, जे तमोयें मारा कया लक्षणे मने मूर्ख जाण्यो? त्यारे स्त्रीउ बोली के, जल पीवानो खोबो आधो नहीं लेतां माथुं धूणावे ठे, तेथी जाण्यो. कहुं ठे के ॥ स्वदेशे परदेशे वा, यत्र गच्छति मूर्खकः ॥ तत्रापि प्रकटं जावि, यथा मस्तककंपकः ॥ १ ॥ इति बारमो दृष्टान्त ॥ १३ ॥

हवें मूर्ख शिष्य करवो नहीं. तेऊपर एक गोरजीना चेलानो तेरमो दृष्टान्त.

॥ पूःस्थौ शिष्यगुरू विनेयक इतो नक्तायलब्धा वटा, द्वात्रिंशत् प्रमिताश्च चिंतयति मेऽर्क्षः पंचकृत्वो गुरोः ॥ सोऽर्क्षान्ति तदाध्वनीह वटकस्तस्येक्षितोऽन्याः कहे जग्धाः पूज्य मया कथं निजमुखे निक्षिप्य शेषोऽदितः ॥ १४ ॥

अर्थः— कोइएक नगरमां गोरजी अने तेनो चेलो वे रहेता हता. एक दिवसें ते शिष्य वोहोरवा गयो. त्यां कोइयें नक्तें बत्तीश वडां वोहो राव्यां. पढी रस्तामां ते शिष्य चिंतन करवा लाग्यो, के मारा गुरुनां अर्क्ष जागनां सोल वडां आय. माटे हुं अडधां नक्षण करी जाउं. एम मा नी अर्थ खाइ गयो, वली जरा रस्तामां आधो चाव्यो, ने विचारवा लाग्यो, के गुरुने कांइ खबर नथी. माटे गुरुनां जागनां आठ राखी आठ खाइ जाउं. एम चिंतवी तेमांथी आठ खाइ गयो. वली लगारेक आधो ज इ चार वडां राखी, चार खाधां. वली चौथी वार पण वे खाधां ने वे राख्यां. वली पांचमी वार पण एक खाधुं, अने एक राख्युं. पढी उपाशरें आव्यो. त्यारें गुरुयें अन्नपात्र जोइ पूढ्युं, के हे शिष्य! एकज वडुं कोणें वोहोराव्युं? ने बीजां वडां क्यां गयां? ते कहे. त्यारे शिष्य कहेवा लाग्यो के, मारा जागनो अडधो अडधो हिस्सो जाणीने एकत्रीश वडां खाधां ठे, तेने गुरुयें पूढ्युं के, ते वडां केम खाधां? त्यारे तेणें मोढुं फाडी एक वडुं मोढामां मूक्युं. ने गुरुने कहुं, के महाराज जुठ, आम खाधां. कहुं ठे के ॥ मूर्खशिष्यो न कर्त्तव्यो, गुरुणा सुखमिच्छता ॥ विडंबयति सोऽत्यंतं, यथा हि वटनक्षकः ॥ १ ॥ माटे मूर्ख शिष्य न करवो इति त्रयोदश दृष्टान्त ॥ १४ ॥

हवे दुश्मन होय, ते पण जो दयायुक्त होय, तो ते सारो; परंतु नि
दय मित्र पण सारो नहीं. ते ऊपर चौदमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ चोरो निःस्वगृहे गतो हिमनिशि ग्राह प्रियं स्वावला, त्वत्पार्थ्व्यं चरत्वंकं
ऊटिति वा तदेहि लाह्यर्नकम् ॥ नो गृह्णाति शिशुं ददाति न तदा दंष्ट्रं च
जातं तयोस्तनुत्वांवरकं शिशूपरि हरः क्षिपत्वा गतेऽन्यालये ॥ १५ ॥ अर्थः—
कोइ एक चोर निर्धनना घरमां शियालाना दिवसमां रात्रिने विपे चोरी करवा
पेगो. ते वखतें घरमां स्त्री पुरुष वेहु सूतां हतां. पठी टाढथी पीडाती
स्त्रीयें पोताना स्वामीने कहुं, के तमारी पासें लुगडांनो कटको ठे, ते मने
आपो, अथवा ठोकराने ल्यो, बालक टाहाडथी पीडाय ठे. त्वारे तेणें वा
लकने पण तेड्यो नहीं, ने लुगडानो कटको पण आप्यो नहीं. पठी तें
वेहु जणने लडाइ थइ. ते लडाइ जोइने चोरना मनमां दया आवी, तेथी
तेणें पोतानुं वस्त्र बालक ऊपर नाख्युं. ने बीजाना घरमां चोरी करवा ग
यो. कहुं ठे के ॥ दयायुक्तो दरिद्रोऽपि, शत्रुर्हि सुखकारकः ॥ प्रविष्टे हि यथा
गेहे, चोरेण ह्यर्पितं पटम् ॥ १॥ इति चतुर्दश दृष्टांतः ॥ १५ ॥

हवे कार्य न थयानी पहेलां लडवा ऊपर स्त्रीपुरुषनो पंदरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ कोप्याह स्ववशां च लामि महिषीं त्वं साशु नाथानय, मातुर्ङ्गधत्तरीं
ददामि हि तदान्योऽन्यं विधत्तः कलिम् ॥ श्रुत्वागत्य विशारदेन हि घटा जग्रा
महिष्याद ते, क्षेत्रं मे यदि नक्षितं न लज्जने यूयं कथं युज्यथ ॥ १६ ॥

॥ अर्थः—कोइएक पुरुष पोतानी वशवर्ती स्त्रीने कहे ठे, के हे स्त्रि, हुं जें
श लावुं ? त्वारें स्त्री बोली के हे स्वामिनाथ ! जलदी लावो, वली स्त्री क
हे ठे. मारी जेंशना दूधनी तर हुं माहरी माताने आपीश, त्वारें स्वामी
कहे ठे के, ते तर हुं खाइश. एवी रीतें वेहुने क्लेश थयो. ते क्लेश सांजली
ने कोइ बुद्धिमान पुरुषें आवी तेना घरमां पडेलां माटीना ठाम सर्वे जां
ग्यां. त्वारें स्त्रीएं पूछ्युं के, आ वासण केम जांग्यां ? त्वारे ते बोळ्यो, के
मारुं खेतर तारी जेंशें खावुं. त्वारे ते स्त्रीपुरुष क्लेश पडतो मूकी कहेवा
लाग्यां के हजी जेंश क्यां आणी ठे ? त्वारे बुद्धिमान पुरुषें कहुं, जे जेंश
आव्या विना दूधनी तरनी लडाइ शामाटे करो ठो ? ते सांजलीने ते वे
हु समज्या. कहुं ठे के ॥ दोहा ॥ घरें जेंश आणी नहीं, जांग्यां मोबर
सात ॥ जगडो तो दंपति करे, दूध तरीनी वात ॥ १ ॥ एनो तो जगडो

सुणी, बुद्धिवंत आव्यो दोडी ॥ जगडो तेणें नांजीयो, मोबर सघलां फोडी ॥
हवे कौतुकार्थीं पासे विद्वानोनी विद्या निष्फल थाय ठे, ते ऊपर सोलमो दृष्टांत.

॥ नूपान्ते इविणोहया कृतिगमे दत्तं न किंचित्कदा, वीक्ष्येशो नरनाटकं
बहु धनं तस्याशु सोवग्गतः ॥ गेहे तान् स्वजनान् न तत्र पठने यत्नस्तु
कार्यो विदा, कर्तव्यं नटनाटकं च नवतां इव्यं नृपो दास्यति ॥ १७ ॥ अ
र्थः—कोइएक पंमित इव्यनी इहायें राजा पासें सेवा करवा आव्यो; परंतु
घणा दहाडा सेवा करी तो पण राजायें कांइ इव्य आप्युं नहीं. एवामां
एक दिवसें राजायें नवायानी नवाइ जोइने तेहुं नाटक देखी प्रसन्न थइ
घणुं इव्य ते नवाइ करनारने आप्युं. एवुं राजानुं चरित्र जोइ पंमित नी
ची दृष्टि करी विचारवा लाग्यो के, आपणुं नणवुं सर्वे निष्फल थयुं. त्यारें
एकाएक पोताने घेर आवी पोतानां स्वजनने तथा शिष्योने कहेवा लाग्यो
के, व्याकरण तर्क काव्य ठंद अलंकारादि ग्रंथोना नणवामां यत्न न करो,
एथी कांइ राजा रीजे नहीं ने नवाया वगेरे नाटकनो अन्यास करो तो
तमोने राजा रीजीने इव्य आपणे अर्थात् राजा विद्वान् नथी पण कौतु
कार्थी ठे कह्युं ठे के ॥ विद्वांसः सावधानाः शृणुत मम वचो इव्यलोनार्थि
नश्चे, जंतव्यं सादरेण कृतिपतिचुवने नूपसेवां विधातुम् ॥ मीमांसान्यायतर्का
गमविधिवहवो दूरतो वर्जनीयाः, शिक्तेतव्यास्तु शिष्या धिगधिगधित्तातथय्यी
ति प्रशब्दाः ॥ १ ॥ इति षोडश दृष्टांत ॥ १७ ॥

नालमां लख्युं मिथ्या न थाय ते ऊपर माथानी तुंवलीनो सत्तरमो दृष्टांत.

॥ केन श्रेष्ठिवह्निःस्थितेन शवके दृष्टार्यकावाच्यत, लात्वासन्नानि तुंविकां
प्रतिदिनं वै पश्यति स्रयेकदा ॥ तं पिष्ट्वा वटिका कृता निजपतेर्मुक्तात्ति सोवक्
शुजा, सेष्टा या अनवद् वरांगि लिखिते दोषो न ते मे वशे ॥ १८ ॥ अर्थः—
कोइएक जेठ बहार वेठेथके स्मशानमां पडेला शवनी तुंवली दीठी. तेमां
लखेली गाथाने जोइ वांचवा लाग्यो, ते वांचीने पठी ते तुंवलीने सुंमला
मां नांखी, पोताने घेर लावी मूकी. ते तुंवलीने दिन दिनप्रत्ये जई जो
वा लाग्यो. एकदा तेनी स्त्रीयें विचाखुं के, आ मारो स्वामी नित्य कोनी
सामुं जुए ठे ? तो त्यारें जुवे तो त्यां शवनी तुंवली नजरे पडी. पठी ते स्त्री
ने रीश चढी, तेवारे तेणे ते तुंवलीने लइ खांमी पीसी वाटीने तेमां बीजी
चीजो मसालादिक नांखीने, तेनी वडी वनावी. अने पोताना स्वामीने ते

વડીનું શાક પીરસ્યું. તેને તે વડી સ્વાતાં તેનો સ્વાદ લાગ્યો તેવારે તેનો શ્યામ કહે છે, કેટલા વડી વધુજ સારી થઈ છે. માટે શાની બનાવી છે ? તેને તે સ્વ કહેવા લાગી કે, જે આપને વહાલી વસ્તુ હતી, અને જેની સામું નિર્ગતર આપ જોતા હતા તેની આ વડી છે. ત્યારે શેઠ બોલ્યા, કે હે વરાંગના, જે લાલ્યું હતું તે થયું. એમાં મારો તથા તારો દોષ નથી. પછી તે સ્ત્રીને સર્વ વાત યમથી માંમીને કહી. હવે તે તુંવલીમાં શું લાગ્યું હતું તે કહે છે ॥ ગાથા ।
જન્મો કલિંગદેસે, પાણિગ્રહણં મરુદેસમક્કમિ ॥ મરણં સમુદતીરે, વિ
જાણો કિં નવિસ્સઈ ॥ ઇતિ સપ્તદશદૃષ્ટાંત ॥ ૧૮ ॥

હવે કવિ પૂઠતાં વારં ઉત્તર આપે તે ઉપર અઢારમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ ઇષ્ટઃ કેન ગુરુર્હિ સ્વિદ્યતિ મનો નેત્રં કથં રોદિતિ, પ્રોચે તં ચ ગુરુર્મ
નોનયનયોર્નો વ્યંજનાવગ્રહઃ ॥ વેદાક્ષપ્રકરણયગ્નવતિ તદ્ધર્ય મનોનેત્રયોઃ
મર્ત્યાવિકૃદ્દે સ્થિતૌ સમસુખં લગ્નાતિતુલ્યં તયોઃ ॥ ૧૯ ॥ અર્થઃ—કો
શ્રાવકે ગુરુને પૂઠ્યું કે, મહારાજ, જેવારે મનમાં દિલગીરી પેદા થાય છે, તેવારે
નેત્ર કેમ રુદન કરે છે. તે સાંજલી ગુરુ બોલ્યા, શ્રોત્ર, ગ્રાણ, રસના અને સ્પર્શ
એ ચાર ઇન્દ્રિયોને પુદ્ગલ ના સ્પર્શ થકી વિષય જણાય, માટે તે વ્યંજ
નાવગ્રહ કહીયે, અને મન તથા નેત્રનો વિષય પુદ્ગલ સ્પર્શ્યા વિનાજ જ
ણાય તે અર્થાવગ્રહ જાણવો. તે માટે મનનો તથા નેત્રનો અધિકો સ્નેહ
સંબંધ છે તેથી જ્યારે મન દિલગીર થાય, ત્યારે આંખ રુવે જેમ એક ધ
રમાં બેજણ રહેતાં હોય ત્યારે એકને ડુઝે વીજાને ડુઃખ લાગે. તથા એકને
સુખે વીજાને પણ સુખ લાગે. તેમ મન તથા આંખનું એકજ ઘર છે. કહ્યું
છે કે ॥ સિદ્ધાંત શાસ્ત્રકેષ્વસ્તિ, નાસ્તિ વાહિ તથા પરે ॥ સમ્યક્પ્રશ્ને કૃતે
શીઘ્રં, પ્રદદાત્યુત્તરં કવિઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિ અઢારમો દૃષ્ટાંત ॥ ૧૯ ॥

હવે અજાણ્યાને પોતાનું સ્થાનક દેખાડવું નહીં તે ઉપર જી

અને માંકણનો ઝાંગણીસમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ સુમો રાણ નિશિ મત્કુણો ગત ઇતોઽન્યૂકથા વારિતઃ, પ્રાધૂર્ણોપિ તવા
સ્તિ માતૃજગિની પ્રોચે તથા માનિતઃ ॥ તેને શો દશિતસ્તદા નૃપતિના શય્યાદિ
ચાલોકિતા, લબ્ધા ષટ્પદિકા હિ મત્કુણ ઇતસ્તેનાશુ સા મારિતા ॥ ૨૦ ॥

અર્થઃ—એક રાજા રાત્રે સુતો હતો. તેની શય્યામાં મંદવિસર્પિણી. નામે જું
રહેતી હતી. તેટલામાં એક ડંડક નામે માંકડ ત્યાં આવ્યો. તે જોઈ જું

मांकडने कहुं जे तुं आवीस नही. माहरो स्वामी निझामां सूतो ठे. त्यारें मांकड बोव्यो, के हुं तमारे घेर परोणो आवेल तुं. अने वली कहुं, के तमे मारी मासी थाउं ठो, माटे आव्यो तुं. त्यारे जुंयें जोलवाइने तेने आववा दीधो. माकणें आवी तुरतज राजानें करज्यो. त्यारे राजायें सय्या जोव रावी तो मांकड जतो रह्यो अने जुं हाथमां आवी तेने तरत राजाना अनु चरें मारी नांखी तेमाटे अणउलखीतो जो मीठा वचन बोले तो पण तेने पासें राखवो नहिं. पोतानी जगामां आववा देवो नहि, जो तेनो विसवास करीयें, तो ते मांकडनी पेरें बीजानी ऊपर नांखीने पोतें नासी जाय. कहुं ठे, के ॥ श्लोक ॥ अज्ञातकुलशीलस्य, न दातव्यं प्रतिष्ठया ॥ डंडुकस्यापि दोषेण, हता मंदविसर्पिणी ॥ १ ॥ ए उगणीसमो दृष्टान्त ॥ १० ॥

हवे ठले करी जोला लोक उगाय ठे ते ऊपर वीशमो दृष्टान्त.

॥ गुर्विण्यां निजयोषिति क्लितिपतिर्विप्रं तदा पृष्ठति, पुत्रं किं च सुता न विष्यति हि मे पुत्रो न हीत्यंगजा ॥ संलेख्य हृदने ददौ नरपते. पुत्रो न विष्यत्यथ, पुत्री चेद्यदि वाशु दीर्घलघुकान् वर्णास्तु वक्ष्ये तदा ॥ ११ ॥

अर्थः—कोइएक राजाने पुत्र न हतो एकदा तेनी स्त्री गर्जवती हती, त्यारें ते राजायें कोइ एक ब्राह्मणने पूछ्युं, के हे महाराज, माहारी स्त्रीने पुत्र अशे, के पुत्री अशे ? त्यारें ब्राह्मणें ठल करीने कहुं के, हे महाराज, हुं तमोने कागलमां लखी आपीश. तेवात राजायें कबुल करी अने खुशी अयो. पढी ब्राह्मणें चिंतव्युं जे पुत्र अथवा पुत्री बेमांथी एक तो अवश्य आशे. एम विचारीने कागलमां लख्युं, जे “पुत्र नही पुत्री” एवुं लखीनें राजाने चीठी आपी. हवे ते लखवामां ब्राह्मणें कपट कहुं. जे पुत्र आवे तो पुत्र आव्यो. नहि पुत्री, एम वांचे अने जो पुत्री आवे, तो पुत्र, नहि. पुत्री एम वांचे. एवी युक्ति करी. कहुं, ठे के ॥ ज्ञानहीना बहुमर्त्या, दृश्यंते बलकारकाः ॥ कृत्वा बलं यथा राज्ञो, दत्तं लेख्यं द्विजेन वै ॥ ए वीशमो ॥ ११ ॥ अदाता पासें याचना करवी निष्फल थाय ते ऊपर एकवीशमो दृष्टान्त.

॥ द्वारस्थं गजचित्रकं ह्यलिरिहां दानस्य दृष्ट्वा गतस्तज्जमे स्थितवान् तदा ह करिराट् चिंत्याशु तं षट्पदं ॥ अत्रालेहि कथं स्थितोऽसि जड रे दान प्रदा वारणा, स्ते सर्वेपि वने वसन्ति च गिरौ त्वं तत्र याहि दुतम् ॥ १२ ॥

अर्थः— दरवाजाने विषे चित्रेलुं हाथीनुं चित्र जोइने कोइ एक

र मदगंधने लेवामाटे आच्यो, अने ते हस्तीना गंमस्थलने विपे बैठो व को, गुंजारव करवा लाग्यो. ते वखत एक कवि मनमां चिंतवन करीने ते ब्रम रने कहेवा लाग्यो, के हे मूर्ख ब्रमरा, तुं इहा केम बैठो तों ? आंही तारो अर्थ सरशे नहीं. जेमाटे मदने आपे ते ए हाथी नथी. मद आपनारा सर्वे हाथीयो वनने विपे तथा पर्वतने विपे बसे ठे. माटे मदगंधनी इहा होय, तों तुं उतावलो त्यां जा. कहुं ठे, के ॥ श्लोक ॥ रे चंचरीक मदलोलकपोलवा सी, नित्तिस्थनागवदनेऽत्र कथं स्थितोऽसि ॥ ये दानदा धनयनायनयोर शब्दा, स्ते वारणा वरतरा विपिने वसन्ति ॥२१॥ इति एकवीशमो दृष्टान्त ॥ हवे मूर्खनी साथे पंमितें वाद न करवा अश्रयी बावीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ मूर्खज्ञौ पथि गतः कुसुमितं तान्यां पलाशदुमं, दृष्ट्वा वक्ति हि पाटलजडमतिज्ञौ मूर्ख नो पाटलः ॥ वादं तो कुरुतो जडेन सुकविर्यष्ट्यादि निस्ताडितो, यष्ट्यामुष्टिवशाद्विमुंच जड रे जो पाटलः पाटलः ॥ २३ ॥

अर्थः—कोइ एक समयें मूर्ख अने पंमित ए वे जण मार्गनेविपे जाव्या. तेटलामां रस्ताने विपे एक पुष्पयुक्त खाखरानो वृक्ष जोयो. त्वारे मूर्ख मनुष्य कहेवा लाग्यो, के आ पाटलनुं जाड केवुं फल्यो फल्यो ठे. ते सांजली पंमित बोव्यो के, हे मूर्ख ! ए पामल वृक्ष नथी पण पालाशवृक्ष ठे. तुं गुंजाणे ? तेवारें मूर्खायें कहुं के तुं गुंजाणे. ए पामल ठे. एम वाद करवा लाग्या. तेवारें मूर्खने रीश चडी तेथी लाकडी लइने पंमितने मारवा लागो. तेवारें पंमित बोव्यो, के मारीश मां. मारना नयथी पंमितकहे वा लाग्यो के हाहा ए पामलवृक्ष ठे. जेम मुखायें कहुं तेम कबुल कहुं. माटे मूर्खानी साथे वाद न करवो. कहुं, ठे के, ॥ श्लोक ॥ पलाशं पुष्पितं दृष्ट्वा, मूर्खो वदति पाटलं ॥ यष्टिमुष्टिप्रसादेन, जो जो पाटलपाटलः ॥

जे स्त्री पोताना स्वामीपासे पोतानुं चलण करवानी इहा करे तेनी

केवी दशा आय ते ऊपर स्त्रीपुरुषनो त्रेवीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ लात्वा स्त्रीं पथिको गृहात्प्रचलितो ह्यग्रे सनीरां नदीं, दृष्ट्वा साहधवं ममांग्रियुगले रंगोस्ति संगृह्य सः ॥ तस्याः पादयुगं हि कर्षति सरि तीरे गतः सा मृता, न्यस्ता मूढ कृतं किमाह तनुचृन्नष्टापि रंगस्थितिः ॥२४॥

अर्थः—कोइ एक पथिकजन पोतानी स्त्रीने सासरेथी तेडीने पोताने गाम जतो हतो. चालतां अकां मार्गमां एक नदीने पूरें आवेली जोइने

स्त्रीयें पोताना स्वामीने कहुं के, हे स्वामीनाथ आ माहरा वे पगमां मेंदी लगाडी ठे ते जेम धोवाय नही अने मारा पगनो रंग न जाय तेम मुने ते डी जाउ. त्यारें ते पुरुषें स्त्रीना वे पग हाथमां लइने उंचा राख्या, अने हाथ महोडुं अने नाकने पाणीमां राख्युं एवी रीतें तेने लइने जलमां चाब्यो. ते जेवारें नदीने कांठे उतख्यो तेठलामां स्त्रीना मोढामां तथा नाक कानमां जल नरवाथी स्त्री मरणशरण थइ. तेवारें जेवी रीते सुवेला ढोरने घसर डे, तेवी रीतें घसरडीने तेने बाहेर काढी, ते वखतें नदीने कांठे कोइ मनुष्य ऊनो रहेलो हतो तेणे कहुं के, हे मूर्ख तें आ जुं कहुं? जे माटे आ स्त्री तो मरण पामी. तेवीरीतें तुं उंधे माथे घसडीने जलमांथी केम लाब्यो? ए कहैवो अकार्य कख्यो? त्यारे ते पुरुष बोळ्यो के, में जे कहुं ठे, ते जा एनीनेज कहुं ठे केम के स्त्रीतो मरण पामी तेनो जीव गयो, परंतु तेना पगना मेंदीनो रंगतो लालज रह्यो ठे. कहुं ठे के, ॥ दोहा ॥ मूढमति मारी प्रिया, गयो नदीने तीर ॥ देखी अन्य नर मांजीयो, कां कीयो जड पीर ॥ १ ॥ तेह प्रतें मूढ बोलीयो, कीधो एह प्रकार ॥ जीव गयो पण रंग रह्यो, सु ऊ मन एह विचार ॥ २ ॥ इति त्रैवीशमो दृष्टान्त ॥ २४ ॥

जाग्य हीनने सर्वत्र दुःख आय तेनो ऊपर चोवीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ ग्रीष्मे वज्रुरथो वने विवसनः प्राप्नोऽर्चिषा पीडित, श्वायां वीक्ष्य गतोऽपि विव्वकतले, तत्के फलं ग्राववत् ॥ तद्ब्रुत्वा पततीति चिंतति तदा यामि क जगं शिरो, दुःस्थो गच्छति यत्र याति तदनु ङायेव शीघ्रं विपत् ॥ २५ ॥

अर्थः—कोइ एक दरीडी अने वली माथामां टाली पडेली एवो टाली यो पुरुष उल्लाकालनें विषे वस्त्ररहित सूर्यना तापथी मस्तकमां आकुल थयेलो जूख तृष्णायें पीडा पामतो ठतो एक वीलीना जाडनी नीचें उन्नो रह्यो, त्यां ते वीलीनां फल पढराना जेवां माथाऊपर पड्यां ते फल पड वाथी विचार करवा लाग्यो के, हवे हुं क्यां जाउं माथुं तपवाना दुःखथी ज्यारे हुं वीलीना वृद्ध तले गयो तो त्यां पण मस्तक ऊपर वीलीफल पड्यां, माटे जाग्यरहित जन जे ठेकाणे जाय तेनी पढवाडे ढायानी पेठे आपत्ति शीघ्रतायेंज आवें ठे. कहुं ठे के, ॥ श्लोक ॥ खड्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः संतापितो मस्तके, वांठन् देशमनातपं विधिवशात् विव्वस्य मूलं

ગતઃ ॥ તસ્યોચ્ચૈઃ પતતા ફલેન મહતા જગ્રં સશબ્દં શિરઃ, પ્રાયો ગહતિ યત્ર
જાગ્યરહિતસ્તત્રાપદાં રાશયઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિચોવીશમો દૃષ્ટાંત ॥ ૨૫ ॥

જાગ્યમાં ન હોય તો ઝડ્યોગથી પણ લાજ થતો નથી તે જ

પર ઝંદરનો અને સર્પનો પચીસમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥દ્વિષ્ઠઃ કેન કરંમકેઽપિ જુજગઃ કુત્પીડિતોઽનાશકો, રાત્રૌ સ્વાદિમકાંકયા
શુ વિવરં કૃત્વોંદરુસ્તન્મુખે ॥ જાગ્યાદેવ તદા સ્વયં નિપતિતસ્તન્માંસતૃપ્તોઽન
વત્, યાતસ્તેન પથા નૃણાં સ્થિરતરં જોગીવ જાગ્યં જવેત્ ॥ ૨૬ ॥ અર્થઃ—
કોઈએક ગારુડીયેં એક સર્પ પકડીને કંઠીઆને વિષે નાંખ્યો. ત્યાં જૂઝ થ
ને તરશે પીડા પામતો, તે સાપ નિરાસ થઈ વેગો હતો, તેટલામાં એક ઝં
દરે જાણું જે આ કરંડીયામાં સ્વાવાનો પદાર્થ છે, પકાન જણા દેસાય છે.
એમ ચિંતવિ તે કંઠીયાને કરડી ટિડ પાડી, રાત્રિને વિષે તે ઝંદર તત્કા
લ ઝંદર પેગો. તે સમયેં તે સર્પના જાગ્યેં કરીનેજ તે ઝંદર પોતાની મેલેં
સાપના મુખમાં પડ્યો. તે ઝંદરના માંસેંકરી સાપ તૃપ્ત થયો. અને તેજ
ઝંદરના કરેલા ટીડના માર્ગેં કરી સાપ બાહર નીકલી ગયો. માટે સર્પની
પેઠે જે મનુષ્યોનું પ્રારબ્ધ સ્થિર હોય છે, તેને દુઃખમાં નાખવા ઠતાં પણ
સુખ થાય છે. તેથી જાગ્યસ્થિરતા માનીને ધૈર્ય રાખવું. કહ્યું છે કે, શ્લોક ॥
ચિંતા ન કાર્યા પુરુષે, નિંગડે પતિતૈરપિ ॥ યજ્ઞાલે લિખિતં ધાત્રા, જવેજ્ઞો
જીવ નાપરમ્ ॥ ૧ ॥ ઇતિ પચ્ચીશમો દૃષ્ટાંત ॥ ૨૬ ॥

હવે સમજણ વિના સ્વેચ્છિત ઝત્તર આપવો નહિં તે ઝપર ઠવીસમો દૃષ્ટાંત.

॥ નત્વા ઇહતિ કાર્ષિકો નિજગુરું વર્ષા ન વા વર્ષતિ દ્વેત્રે તે નિશિ વક્તિ
સોપિ ન પરે લાત્વા સશિષ્યો ઘટાન્ કૂપાન્સિંચતિ કં પરાહિ મનુજાઃ શ્રુત્વેતિ
વાર્તા ગુરોસ્તે ઇહંતિ તથા બ્રવીષિ વહસિ હ્યાદુર્વીનેયાસ્તદા ॥ ૨૭ ॥

અર્થઃ—કોઈએક કર્ષણી પોતાના ગોરને નમસ્કાર કરી પૂછે છે કે હે માહા
રાજ ! વરષાદ વરસશે કે નહિં વરસે જે માટે માહારા વાવેલા ધાન્ય સર્વ
સૂકાઈ જાય છે ત્યારે ગોરેં કહ્યું કે, આજેં રાત્રિયેં તાહારા સ્વેતરમાં વરષાદ
વરસશે પણ વીજાના સ્વેતરનું હું જાણું નહિં. પછી તે ગુરુ રાત્રિયેં શિષ્ય ને
સાથે લઈ કણવીના સ્વેત્રમાં જઈ કુવામાંથી પાણીના ઘડા જરી જરીને આ
સ્ત્રી રાત્ર પર્થત સ્વેતરમાં પાણી સીંચ્યું. તેથી સવારમાં સ્વેતરનો ધણી પોતા

ए तें गुरु पासें आव्या अने तेमज पूर्वली रीतें गुरुनें पूठवा लाग्या तेवा रें गुरुयें पण तेमज पूर्वनी पेटें तेमने कहुं. ते सांजली शिष्यें जाणुं जे रखेने पूर्वली रात्रिनी पेटें आ रात्रियें पण गुरु आपणने घडा वहेवरावे एम जाणी गुरुने कहेवा लाग्या; के हे गुरु ! जे कहेरो ते वहेरो, अमा रे कांइ नहि. कहुं ठे के, (श्लोक) कार्यार्थि नोहि वहवो, गुरुं पृष्ठंति स्वार्थगाः ॥ ज्ञानहीनैर्न दातव्य, मुत्तरं कोविदैर्यथा ॥१॥ दोहा॥ एकवार कहणे वहा, हवे ते न वहसी ॥ गुरुप्रतें शिष्यज बोलीया, जे कहसी ते वहसी ॥ हवे जे संपत्तिवान् बत्तां कोइने उपकार करतो नथी. तेनुं डव्य गयुं जाणवुं.

ते विषे नोजराजा अने माघ कवीनो सत्तावीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नोजो वक्ति कृती मृदंगकरवस्यार्थे वदाष्टाह्नि सः, ज्ञातं नान्यजनः कश्चिदपि यदीनारोहणं वच्मि तम् ॥ कृत्वेशांतगताः किमस्त्ययमतोऽर्थं वक्ष्यति त्वावदत्त्वं गृह्या उपदेशमीश तव नो नो दीयते तद् गतम् ॥२॥ अर्थः—एक दिवस नोजराजानी पासें नृत्य यतुं हतुं. ते वखते मृदंगनो शब्द सांजली राजा माघ पंमितने कहे ठे, के मृदंग बोले ठे तेनो शुं अर्थ ? ते कहो. त्यारे पंमिते कहुं जे महाराज आठ दिवसमां हुं एनो उत्तर कहीश. पंठी पंमितें शास्त्र जोयां. पण तेमांथी ते अर्थ जाण्यो नहीं. तेवारें दिलगीर थयो, एवामां एक ब्राह्मण माघ पंमितने घेर आव्यो. तेणे पंमितने दिलगीर थयेलो देखीने पूठयुं के चिंतातुर केम देखाउं ठो. तेने माघें कहुं के महा राज मृदंगना शब्दनो अर्थ शुं ? त्यारे ते पंमितने कहे ठे के जो मुऊने हाथी ऊपर बेसारी राजा पासें लइ जाउं, तो हुं एनो अर्थ राजाने कहुं. पंठी ते पंमितने हाथी ऊपर बेसारीने राजापासें लेइ गयो. तेने हाथीयें वेठो देखीने राजायें पूठयुं, के आ शुं ठे ? त्यारें माघ पंमिते कहुं जे आ पुरुष तमने मृदंगना शब्दनो अर्थ कहेरो. राजायें ते कबुल कहुं. पंठी पंमितें कहुं के, हे राजन् ! आ मृदंग शब्द धम धम एवे शब्दें करी तमने उपदेश आपे ठे. के जे कोइ राज्यसमृद्धि पामी कोइने न आपे, तो तेनी समृद्धि गइ एम स मजवुं. जुउं हुं पण फाटल उपानहनं दान देवाथा गजारूढ थयो हुं. ते विषे श्लोकः— उपानहौ मया दत्ते, जीर्णं कर्णविवर्जिते ॥ तत्पुण्येन गजारूढः क्षतं यन्न दीयते ॥ १ ॥ ए सत्तावीसमो दृष्टान्त ॥ २७ ॥

હવે કપટી પાસે કપટ પણ કરવો તે ઊપર અષ્ટાવીશમો દૃષ્ટાંત.

॥ પર્ષદ્યન્યકવિઃ કરોત્યનિનવં, નોજસ્ય કાવ્યં તદા, શ્રુત્વાદુશ્ચ પુરાતનં
કવિજના નૂપોઽપિ કિં તેઽપવન્ ॥ રાજા તે હિ તિરસ્કૃતાઃ પ્રતિદિનં વાદોઽન
વચ્ચૈકદા, કૃત્વા વેધયુતં સ્થિતાઃ સિતમુખા લઢ્ઢં ચ લાત્વા ગતઃ ॥ ૧૬ ॥ અર્થઃ—
એકદા નોજરાજાની સનામાં કોઈએક નવો પંક્તિ આવ્યો, તે કવિ નોજરા
જાનાં વર્ણનનું નવું કાવ્ય કરીને નિત્ય આશીર્વાદ દીધે છે. પણ તેના કરેલા
કાવ્યોને દ્વેષથી નોજરાજાના સનામાં બેસનારા કાલિદાસ વગેરે બીજા પં
ક્તિ નિત્ય નિત્ય પ્રત્યેં સ્વમન કરી નાંચે. અને રાજાને કહે કે, હે મહારાજ!
આ જે કાવ્ય કરે છે, તે પ્રાચીન છે. એ કાવ્ય તો અમને પણ આવડે છે.
ત્યારેં રાજા કહે કે એ કાવ્ય તમે બોલો. તેવારેં તે કાલિદાસ વગેરે પંક્તિ
એવા હતા કે કોઈ પણ શ્લોક એક વચ્ચત સાંજલે તો તેને મુખસ્થ થઈ જાય.
તેથી તે પંક્તિના કરેલા શ્લોક પોતે જણી આપે. ત્યારેં રાજા તે નવીન
કવિનો તિરસ્કાર કરી દૂર કરે. એમ નિત્યવાદ થયાં કરે તેવારેં તે નવીન પં
ક્તિ તિરસ્કાર પામવાથી એક દિવસ વેધયુક્ત કાવ્ય કહ્યું, તે કાવ્ય કાલિદાસ
વગેરે પંક્તિને જણતાં ન આવ્યું, તેથી તેમને નિસ્તેજ કરી રાજા પાસેથી
લઢ્ઢ ડચ્ચ લીધું. તે કાવ્ય લખે છે. ॥ નોજત્વં રાજરાજઃ ક્ષિતિપતિતિલકો
ધાર્મિકઃ સત્યવાદી, પિત્રા તે યા શૃહીતા નવનવતિયુતા હેમકોટયોમદીયાઃ ॥
ત્વં તા દેહિ ત્વદીયૈઃ સકલબુધજનૈર્જાયતે સત્યમેતત્, નો જાનંતિ ત્વદીયાઃ
સકલબુધજના દેહિ લઢ્ઢં તથાપિ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—હે નોજરાજા ! તું પૃથ્વી
પતિને વિષે તિલકસમાન, ધર્મિષ્ઠ, સત્યવાદી, અને નોજ કુલને શોજાવનાર
એવો છે. પરંતુ તારેં બાપેં મારી જે નવાણું કરોડ સોના મહોર લીધી છે, તે
તું આપ. તે વાત તારા પંક્તિ જનો સત્ય જાણે છે. જો તારા પંક્તિજનો
એ વાત ન જાણતા હોય, તો પણ એક લઢ્ઢ ડચ્ચ આપ. અર્થાત્ હું કહું
જે આ મારો પ્રાચીન શ્લોક હોય, તો મને નવાણું કરોડ સોના મહોર આ
પ, ને આધુનિક હોય, તો લઢ્ઢ ડચ્ચ આપ. ॥ ૧૬ ॥ એ અષ્ટાવીશમો દૃષ્ટાંત ॥
હવે આ જનમથી રહેલું રણ બીજા જનમમાં પણ આપ્યા વિના હૂટકો થતો
નથી તે ઊપર એક વૈશ્ય અને બલદનો ઝંગણત્રીશમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

શ્લોક ॥ નોજાર્ણે હિ વિધાય પારજનવિકં તૈલ્યાલયે ચ સ્થિતો, વૃત્તાંતં
પ્રતિકર્ણ્ય સહ્યનહુહોર્દૃષ્ટ્વા પ્રજાતેઽસ્થિલં ॥ ગત્વા નોજગૃહં સમર્પ્ય સકલં જનમ

रेकानां धनं, तान्प्रोचे तदृष्टं ह्रमोऽन्यन्नविकं दातुं न गेहे गतः ॥ ३० ॥
 प्रर्थः—कोइएक वाणीयायें एवुं विचारुं जे आ नवमां लीधेलुं दीधेलुं हो
 र ते पाबुं परनवमां लेवातुं देवातुं नथी. एवुं मानी तेणे नोजराजानी
 गासे जइने कहुं के हुं आवते जनमें तमोने लक्ष रुपैया व्याजसहित आ
 पीश. जो कहो तो खत करी आपुं. एम कही खत लखी आपीने राजा
 ना चंमारमांथी लक्ष ड्य जइने घांचीने घेर जइ रात्रियें सूतो. तेवामां
 अर्द्धरात्रियें घांचीना बन्ने बलदो परस्पर वातो करवा लाग्या. तेमां प्रथम
 एक बलद बोव्यो के, मारे तो पूर्व जन्मना देणामांथी घांचीने मात्र एक
 ज त्रांवियो हवे देवो रह्यो ठे. ते हुं चार फेरा दइ मरीने बूटीश, अने परनवें
 सुखी थइश. त्यारे बीजो बोव्यो के, तुजने धन्य ठे. मारे तो घांचीनुं पूर्व
 जन्मनुं एक लक्ष ड्य हजी आपवुं रहुं ठे. अने हुं पूर्वजन्मना नोजराजा
 पासें एक लाख रुपैया मागुं हुं माटे आ सूतेजो वाणियो जो सवारमां
 नोजराजानी पासें जइने कहे के, तमारा पट्टहस्ती साथें आ घांचीना ब
 लदने लडावो. अने जो बलद जीते, तो घांचीने लक्ष रुपैया तमारे आप
 वा एम करे तो हुं नोजराजाना पट्टहस्ती साथें लडीने तेने जीती घांचीना ल
 क्ष रुपैयाना रुणथकी बुटुं. अने महारुं राजानी ऊपर लेणुं ठे. ते आवी जा
 य, तो मरीने सुख पासुं. आ वात ते वाणीयायें सांचली. पढी सवारना पहोरमां
 उठी एक त्रांवीयाना रुणवाला बलदें जेम वात कही हती ते सर्व मजती दी
 ठी. तेवारें विचार करे ठे के, आवता जन्ममां देणुं देवुं पडे ठे. ए वात नकी
 ठे एम सत्यमानीने पोतें नोजराजानी पासें जइने रात्रिनेविषे बनेलुं वृत्तांत
 सर्वे कहुं. वली कहुं के, महाराथी पण परनवें रुणुं देवाय नहीं. माटे त
 मारुं धन पाबुं लेउ. हुं मजुरी करी पेट नरीश. एम समजावी लीधेलुं ध
 न पाबुं चंमारीने आपी दीधुं. अने राजायें पण पट्टहस्ती साथें बलदने
 लडावी घांचीना रुणथी ठोडाव्यो कहुं ठे के ॥ दोहा ॥ इह नव देणुं दो
 हिलुं, परनव वली विशेष ॥ दृष्टान्त सांचली बलदनो, त्यजीयें रुणो अ
 शेष ॥ १ ॥ गाथा ॥ दासिचंदेहि रुणं, अचिरामरणं वणोवि संपन्ने ॥ सव
 स्स दाह मग्गी, दिति कसाया नवमणंतं ॥ २ ॥ ३० ॥

हवे कुजटा स्त्रीने उपकार करियें तो पण ते पोताना स्वामीनी याय
 नहीं ते ऊपर एक स्त्री पुरुषनो त्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ प्रीत्या तेपि सहत्वयाय निधने धृदयामि संकेतकृत्, तत्सर्वं रवि
तं सुरैर्यदि तदाक्षांशुश्च दत्तं स्त्रियै ॥ मुक्ता सापितमन्यपत्तनगता तस्मिन्
पुरेऽसौ गतः, तन्नार्या मिलिता तदा च कुलटा स्वार्थं विनानर्थकृत् ॥ ३१ ॥

अर्थः—कोइएक पुरुषे प्रेमें करीने पोतानी स्त्री साथें मांढोमांढे वात
करतां संकेत कखो, के जो ताहारुं मरण मारी पहेलां थजे तो हुं तारी
पठवाडे सत्तो थइश. अने स्त्रीयें कहुं के जो तमो पेहेलां मरशो, तो हुं
तमारी पाठल सती थइश. ए प्रमाणे निश्चय कखो. ते सर्व वृत्तांत कोइक
देवतायें श्रवण कहुं. तेथी ते देवतायें ते स्त्रीने मृतकरूप करी नाखी, त्या
रे ते पुरुष सत्तो थवाने काष्ठनी चयमां बेगो, अने अग्नि लगाव्यो. पण
देवतायें मेघ अंधारी वरषाद करीने अग्नि उलवी नांख्यो. तेवारें ते पुरुष व
हार आवी बेगो. पढी देवतायें ते पुरुषनुं अर्ध आयुष्य तेनी स्त्रीने आप्णुं
त्यारें ते स्त्री त्यांथी पोताना स्वामीने ठोडी समुद्रपार बीजा नगरमां गइ
अने ते पुरुष पण फरतो फरतो तेज नगरमां जइ तेने मव्यो. तेवारे ते स्त्री
पोताना धणीने जोइने लाजी. कारण के पुरुषने ठोडी ने जागी गइ हती
तेथी त्यां स्त्रीचरित्र करी पोतानुं लुगडुं फाडी बूम पाडी ने कहुं, जे आ
पुरुषे मारी लाज लीधी. ते सांनली त्यांना राजायें ते पुरुषने पकडीने सुर्ज
ऊपर चढाव्यो. एम कुलटास्त्रीयें स्वार्थ विना अनर्थ कखो. कहुं, ठे वे
॥ दोहो ॥ उपकार करियें अधिक तर, अयोग न माने एह ॥ अरधुं दीधुं
आउखुं, तेहनी न थइ तेह ॥ १ ॥ इति त्रीशमो दृष्टांत ॥ ३१ ॥

जाग्यमां लखुं होय तेज मजे ठे. ते ऊपर दरिडीनो एकत्रीशमो दृष्टांत.

॥ दारिद्र्यपलान् सदाति नगिनी सोचिंतयन्मेऽस्तिही, मिष्टान्नेष्ठिकया स
सुर्गहगतो ब्रातुश्च हर्षान्विता ॥ नक्त्यर्थं पतिता गृहेपिः चपला स्थाव्यां तद
मुंचति, दत्त्वा स ह्यलके करं वदति तां रात्रौ गता मेऽग्रतः ॥ ३२ ॥

अर्थः—कोइएक दरिडी प्रति दिवस चोला खातो हतो. एकदा चोला ख
तां उन्नयो चोला जावे नहिं तेवारे विचारवा लाग्यो के हुं दुःखी हुं पढ
मिष्टान्ननी इच्छाये पोतानी वेनने घेर घणे दिवसें परोणो थइने गयो. ति
हां जाइने जोइने वेन हर्षित थइ, अने जावें करी घरमां चोला हता ते
पोताना जाइने जमाडवा माटे तेणे राध्यां. अने जमवाना वखत जाइनी था
लीमां पीरस्या. ते जोइने तेना जाइयें दिलगीर थइ कपालें हाथ दइ वेनने

कह्युं के रात्रिने विषेज आ चोला माहरी पहेजांज तमारे घेर आवेला ज
णाय ठे ॥ दोहा ॥ में लीधो ठे प्रहसमो, चोले लीधी रात ॥ एहथी जा
गो आवियो, वेन थोडेरा घाल ॥ १ ॥ देस तजी परदेस जमे, धरे घणी
मन आस ॥ सरज्यो ते नर पामीयें, ज्युं चवले लीधी रात ॥ २ ॥ ३१ ॥
हवे जे पाप करीने पण वली पश्चाताप करे तो ते सुखी आय, नही तो दुःखी
थाय, तेऊपर राजाने मेहेलें जनार बे ग्रामीणनो बत्राशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ हर्म्यारोहणवारितं नृपतिना नृत्यः कथं कार्यतां, वामं गच्छति मुच्य
तामिह गतौ ग्राम्यौ तदा क्रोशितौ ॥ वक्तयेकः किमु मारितोऽपरनरो नीत्या
शु मां रक्षतां, गत्वाघ्रेर्यदि गम्यतां त्वरगते मुक्तः सुखी सोऽनवत् ॥ ३३ ॥

अर्थः—एक राजायें वाडीमां मोहोल कराव्यो. अने पोताना चाकरोने
कह्युं जे, आ मोहोलमां कोऽने पेसवा देशो नही. तेवारें दरवाने पूठयुं के,
कदापि कोऽ नूलथी प्रवेश करे, तो तेने केम करवुं ? तेने राजायें कह्युं
के तेने पण मारी नांखजो. पण मूकशो नही. ते सांजजी पोलीयायें फरी
थी अरज करी के, हे महाराज ए घणो आकरो दंभ ठे. तेने राजायें कह्युं
के, ते प्रवेश करनारो जो पाठे पगे उतरे तो तेने ठोडी मुकजो. एकदा प्र
स्तावे कोऽ वे ग्रामीण पुरुषो नूलथी ऊपर चडी गया. त्यारें ते वेहु जण
ने राजाना मनुष्योयें पकड्या. तेमां एक पुरुष बहु बोव्यो, तेथी तेने मा
ख्यो. अने बीजो पुरुष बीकथी कहेवा लाग्यो के मारुं रक्षण करो. त्यारे
राजसुनटें कह्युं जे तुं पाठे पगे उतरीश तो बचीश ते पुरुषें तेमज कह्युं.
त्यारें तेने मुक्यो तेथी ते जइ पोताना कुटुंबने मव्यो, अने सुखीयो थयो.
कह्युं ठे के, श्लोक ॥ पापं कृत्वा पुनः पश्चात्, यो निन्दति नरोत्तमः ॥ स
सुखी जायते लोके, यथैको हर्म्यपश्यकः ॥ १ ॥ इति वत्रीशमो दृष्टान्त ॥
विचाख्या विना मुखं जनने वचन आपवुं नहीं ते विषे तेत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ जूपाजीरसुते सदानिरमतोरोदित्यजीरांगजा, वक्त्योरोदिपि किं नवद्वि
रहतः सत्यं धवैको हि नौ ॥ याम्यागच्छति विदसन्नं निशि सखे मार्गे मिलित्वा
गतः, श्रुत्वार्याचलहेतुकां वरमतो ज्ञात्वा गता स्वाजये ॥ ३४ ॥ अर्थः—
एक राजानी दीकरी बीजी आहिरनी दीकरी ए वन्ने साहेजी हती. ते सा
यें मली रमत करे. एकदा आहिरनी वेटी रोवा लागी तेने राजानी पुत्रीयें
पूठयुं जे तुं केम रडे ठे ? त्यारे ते कहेवा लागी के तुं राजाने त्यां परणी

ने जाइश तिहां तहाराथी बाहेर फराशे नहीं तेवारे मारे ताहरो मेलाप
 यशे नहीं. तेथी मुजने ताहरो विरह यशे ते दुखथी हुंरहुं बुं. त्यारें राज
 कन्या कहेवा लागी के, जे ताहरो स्वामी तेहज मारो स्वामी हुं करीश बी
 जाने परणुं नहीं. एवो बोल दीधो. हवे एकदा ते आहिरकन्या कोइ नीच वि
 टल पुरुषनी साथें निकली जवा लागी ते वखतें राजकन्याने कहुं जे तुं
 आनी साथें चालीश ? त्यारें तेणें पण पूर्वे बोल आपवाथी हा पाडी; पढी
 त्रणें जण मली रात्रियें उठी चाव्यां आगल जतां एक रेंट फेरवनार पुरुषें
 आंवाना दृष्टांत वाली एक गाथा कही ते सांजली राजकुमारी मनमां सम
 जीने पाढी वली. ते गाथा कहे ठे ॥ दोहा ॥ कालुं बांकुं मुह करी, रत्तडा
 ययो अशास ॥ ते फल दीधे कवण गुण, जो फल दिये पलाश ॥ १ ॥ सु
 रतरु जाणी सेविउं, रे निगुणा पलाश ॥ जब तें मुह कालो कीयो, तब में
 ठोडी आश ॥ १ ॥ जइ फुल्ला कणियारया, चूयग अइ मासयम्मि धुठंमि ॥
 तुह न खमं फुल्लेउं, जइ पञ्चता करम्मि ममराइ ॥ ए तेत्रीशमो दृष्टांत ॥

नीच जन उंचनी समानता करे तो दुःखी थाय तेनो चोत्रीसमो दृष्टांत.

॥ कारणेऽग्निजयाद्बहे पतति वै सिंहादिजन्तुव्रज, शांते वह्निजये हरि
 र्वदति तं पुच्छं गृहाणाशु मे ॥ ते गृह्णन्ति तदा हृताः स्थलचरास्तश्वा
 रितं फेरुणा, पश्चात्तेन कृतं तथापि न हृताः पुच्छं तदा त्रोटितम् ॥ ३५ ॥

अर्थः—कोइएक अटवीने विषे अग्निनो जय उपनो ते जयथी वनमां र
 हेनार सिंहादिक जंतुउं एक उंमा जलना धरामां पड्या. पढी ज्यारें अग्निनो
 जय निवृत्ति पाम्यो त्यारें सिंहे ते जंतुसमुदायने कहुं के, मारुं पूढुं
 पकडो, हुं सर्वने बहार काहुं. ते सांजली बधायें तेनुं पूढुं पकड्युं अने
 सिंहे फाल मारी ते सर्वने बाहेर काढ्यां ते आम्नाय एक शीया
 लीए धारी राखी तदनंतर वली पण केटलेएक दिवसे दावानलना जयथी
 सर्वे जंतुउं तेहिज जलनां धरामां आवी पड्या पण ते वखत सिंह आव्यो
 नहीं त्यारे शियाले कहुं मारे पुठडे वलंगो हुं सौने बहार काहुं पढी सिंह
 नी पेठें शियाले वल करी सौने काढवा मांम्यां तेथी ते शियालीयानुं पूढ
 हुं तुटी गयुं अने सर्व जीव पाठा पाणीमांहे पड्या माटे नीच पुरुष उंच
 नी समानता करवा जाय तो दुःखी थाय कहुं ठे के श्लोक ॥ आत्मवीर्यं

न जानाति, दृष्ट्वा दृष्ट्वा करोति यः ॥ स दुःखी स्याद्यथाफेरु, रुयुव्यत्पुढो ह्यथोऽपतत् ॥ १ ॥ ३५ ॥

हवे मोहोटानी ढाया पण फल दायक ठे तो महोटानी संगती फलदायक होय तेमां तो गुं ज कहेवुं! ते ऊपर एक जरवाडनो पांत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ ज्युत्वाधो न्यपतन्फलानि सततो दृष्ट्वा तदाचितयद्, गोपो मुग्धि हिं खेगमस्य पतिता ढाया वरा बुद्धिदा ॥ श्लोकस्तस्य कृतश्च पादरहितः ढाया गता नो पदं, तादृक् तेनहि पूरितं निजधिया मक्केति कुंमालिकं ॥ ३६ ॥

अर्थः—एक कूवामां जांबुवृक्षनां फल दूटी पडतां हतां. ते कोइ गोवा लीये दीठां, तेवारें गोवालीयें चितव्युं, जे आ फल खावा लायक ठे. एम विचारे ठे, एटलामां तिहां गोवालना माथा ऊपर सरस्वतीना विमाननी ढाया पडी तेवारें ते गोवालने बुद्धि उपजी तेथी तेणे एक श्लोक नां त्रण पद जोड्यां. एटलामां विमाननी ढाया चालीगइ, अने चोशुं पद तो थयुं नहीं. तेवारे तेहज गोवालिये पोतानी बुद्धिथी तेहवुंज चोशुं पद रच्युं. ते पद कहे ठे डवक अने कुंडालुं. हवे जे श्लोक तेणे रच्यो ते कहे ठे ॥ जंबूफलानि पक्कानि, पतंति विमले जले ॥ पतितान्ये वदश्यं ते, मवक अने कुंमालुं ॥ १ ॥ ठायैव फलदा पुंसां, महतां तु विशेषतः ॥ विमानढायया वाण्या, गोपो हि पटुतां गतः ॥ १ ॥ ३६ ॥

सद्विद्यायी सद्बु चमत्कार पामे ठे ते ऊपर ठत्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ कोप्यागत्य विशारदो वदति मे विद्यां नृपं पश्य नो, स्त्री मुक्त्वा शगृहे गतो हि गगने मृत्वापतत् तत्समम् ॥ सा दग्धा पुनरागतो मम वशे त्वं देहि वार्त्तापि सः, कूटं नोवद चानयामि हि वरं लात्वा गतो विस्मितः ॥ ३७ ॥ अर्थः—कोइ एक पुरुष पोतानी स्त्रीने लझे कोइ राजाना दरवारमां आव्यो, अने राजाने कह्युं के माहारी विद्या जुवो. तेने राजायें कहुं के जले देखाडो. त्यारें ते पोतानी स्त्रीने अंतःपुरमां मूकीने गयो अने कह्युं के आकाशमां इंडनी अने दैत्यनी मांहोमांहे लडाइ आय ठे. माटे त्यां हुं जाउं बुं एम कहीने गयो पढी आकाश विषे जइ मरण पामीने तेना हाथ पग शरीर प्रमुख नीचे पड्यां ते जोइने ते पुरुषनी स्त्री पण पोतानो स्वामी पड्यो हतो तेनी साथें चयमां सती थइ ने बली गइ के तरतज ते पुरुष पाठो राजानी पासें आव्यो अने कह्युं के माहारी स्त्री आ

पो तेवारें राजायें तेने पाठल बनेली वात सर्व कही, पण तेणे न मानी
अने बोव्यो के हे राजन्! तुं जुतुं म बोल महारी स्त्री ताहारा घरमांज ठे.
तेने राजायें कहुं जो घरमां होय तो जइ आव. तेवारें ते घरमां जइ
स्त्रीने जइ आव्यो. ते जोइ राजा तथा सजाना लोक सर्व विस्मयपाय्या.
एम विद्यानो चमत्कार देखाव्यो पढी राजायें पण घणुंक डव्य आयुं. क
हुं ठे के ॥ विप्रेण दर्शितां विद्यां, विक्रमः सदसितदा ॥ निरीक्ष्य सुजटाः स
र्वे, तदा तस्मै धनं ददौ ॥ १ ॥ इति ठत्रीशमो दृष्टान्त ॥ ३७ ॥

कपटशीज जारस्त्री परानव पामे तेनो साडत्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ श्लोक ॥ नो पुष्पाति पतिं तमाह कुलटा मेंऽधं कुरु त्वं सुर, श्रुत्वे
तोहविषात तं हि हविषा पीनस्तदंधोऽजवत् ॥ पश्चात्तोषितुमारजे वदति
स पश्यामि नो निर्जया, जुंक्तेऽन्यैः सह जोगमस्ति बलवन् युग्मं गृहीत्वा ह
तम् ॥ ३८ ॥ अर्थः—कोइएक विटल जार स्त्री पोताना धणीतुं पोषण
करे नहीं. पोतें कुलटा ठे, तेथी करी तेने पोताना जरतार ऊपर राग न
थी. बीजा पुरुष साथे राग जाव राखे ठे. एकदा ते जारस्त्रीयें एक यद्द
नी पूजा करवा मांणी. अने प्रतिदिन पूजा करीने एवुं कहेवा लागी के,
हे यद्द! मारा स्वामिने आंधलो कर. एम नित्य कहे एम करतां एक दि
वस तेना जरतारें ते वात सांजली, तेवारें ठल करीने पोतें यद्दनी प्रति
मानी पठवाडे जइ बुपाइने बेसी रह्यो. अने ते जार स्त्रीयें आवीने ज्यारे
यद्दनें कहुं के, हे यद्द, तुं मारा स्वामिने आंधलो कर. ते वखतें पाठल
वेठेलो पुरुष बोव्यो के, हे स्त्री! ताहारा धणीने तुं मिष्टान्न खवरावे तो
आंधलो आय. ते सांजली ते स्त्रीयें पोताना स्वामिने घणो घृत खांम अने
चूरमो प्रमुख मिष्टान्न खवराववा मांमयुं. तेवारे तेनो जरतार कपटशी आं
धलानी माफक कहे के, हे स्त्री, तुं कांइ चीज देखी सकतो नथी. तेवारे ते
स्त्री निर्जय थइ थकी ते विटल पुरुषनी साथें जोगजोगववा लागी. लगार
मात्र ते स्त्रीने शंका रही नहीं. एकदा जेवारें तेनो जरतार खाइ पीइने
सारी पेठे बलवान थयो, तेवारें ते जार स्त्री तथा जार पुरुष बेजणने पक
डीने माख्या. काठा कूव्या कहुं, ठे के श्लोक ॥ कथं हससि नो हंस, नादं
दर्डरवाहनः ॥ कालशोवो हि कर्तव्यो, घृतांधो ब्राह्मणो यथा ॥ १ ॥ ३८ ॥

गुरुयें शिष्यनी परीक्षा करी पोताना पदें स्थापवो तेनो आडत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ शिष्यान् वक्ति गुरुस्तदाभ्रफलमिहाम्यानय त्वं पृथक्, पारीक्षाय निवेदितः प्रथमकोवग् वृद्धता ते गुरो ॥ अन्यो गृह्णति शब्दितश्च लघुना गत्वा विधिं पृहति, त्रैविध्यं ह्यविनीतकं हि गुरुणा ज्ञात्वा स्वदत्तं पदम् ॥ ३९ ॥

अर्थः—एक गुरु पोताने पदें स्थापन करवा सारु शिष्योनी परीक्षा करवाने अर्थे प्रथम मोटा शिष्य प्रत्यें बोल्या के, तुं महारे माटे आंवाना फल लावी आप त्यारे ते वडो शिष्य बोल्या के हे गुरु! तमारी अकल कयां गइ देखाय ठे जेमाटे तमोने वृद्धपणामां आभ्र खावानुं मन थयुं ठे? पढी बीजा शिष्यने कहुं के तुं आभ्रफल लाव्य त्यारे ते शिष्य आंवा लेवा माटे चाव्यो ते जोडने तेने गुरुयें पावो तेडी लीधो पढी बीजा न्हाना शिष्यने लेइ आववा कहुं तेवारें ते शिष्य वंदना करीने गुरुने पूढवा लाग्यो के हे स्वामी आंवा त्रण प्रकारना ठे. एवुं तेनुं बोलवुं सांजलीने गुरुयें जाण्युं जे आ शिष्य विनीत ज्ञानवंत क्रियावंत ठे माटे आपणा पदने योग्य ठे. एम चिंतवी ते शिष्यने पोतानुं पद दीधुं. कहुं ठे के श्लोक ॥ परीक्षा सर्वसाधूनां, शिष्याणां च विशेषतः ॥ कर्त्तव्या गणिना नित्यं, त्रयाणां हि कृता यथा? गुणहीन स्त्रीयो घरने हलकुं पाडे तेनो उंगणचालीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ लोलामात्यवशाश्चतुर्मुखसमाः श्रुत्वा नृपस्तजृहे, गत्वा पश्यति ताः पतिर्वदति न्नो मौनं विधेयं तदा ॥ तज्रोज्ये नृप वर्णिता सुवटिका तिस्रो गिरोचुः स्वसः, दृग्च्यां क्रोशति तूर्यका हि हसितः प्रोचे न किं कां पयः ॥ ४० ॥

॥ अर्थः—कोइएक प्रधानने चार स्त्रीउं हती ते चारे स्त्रीयो वोवडीयो हती ए वात राजायें सांजली अने विचार कखो के आपणा प्रधाननी चारे स्त्रीयो वोवडी ठे ए वात खरी ठे के खोटी ठे माटे तेनी तपास करुं. एम निरधारीने प्रधानने घेर जोवा गयो त्यारे मंत्रियें पोतानी चारे स्त्रीउंने वारी राख्युं के तमे बोलशो मां मौनपणुं करजो ए वात प्रधाननी स्त्रीउंयें कबूल राखी पढी राजाने जमाडवा वडीनुं शाक कहुं हतुं. ते ज्यारें राजा जमवा वेवो तेवारे स्त्रीउंने हसावीने राजायें कहुं के वडी बहुज सारी थइ ठे एवां वखाण सांजलीने एक स्त्री बोल्याविना रही शकी नहीं. तेथी ते तरत बोली के “ए ववियां तो में तवियां” त्यांतो बीजी बोली के “एववियां तो तें तवीयां जो मांइआइयां तेजाइ पइयां” त्यारे बीजी बोली के “आ

शी नामा चंमाल आब्यो तेणे अन्न माग्युं. परंतु ब्राह्मणार्थें आप्णु नहा अने उलटा रीश करवा लाग्या, क्रोधायमान थया एटलामां एक सर्प नि कव्या तेने देखीने ब्राह्मणे माख्यो ते हरिकेशी चांमाले जोयो. तेटलामां एक गोह नीकली. तेने जोइने हरिकेशी मारवा दोड्यो त्यां ब्राह्मणो वो व्या के, एना मुखमां विष नथी माटे मारशो नहीं तेवारें हरिकेशीयें. पो तानो वांक जाण्यो. जातिस्मरण ज्ञान ऊपन्युं तेथी चारित्र व्रत प्रत्यें लेतो हवो अने एक गाथा कहीने तेणें उपदेश दीधो ते गाथा ॥ जदेण होइ सवें, नदं पावेइ सवठ नदं ॥ हणित कन्हो सप्पो, जेरंमो तड मुंच दीगो ॥१॥ केटलाएक प्राणी कोइ पदार्थने जोइ वैराग्य पामे ते विषे एकतालीशमो दृष्टांत.

॥ दृष्टेशोप्यतिसुंदरं च वृषजं सोटाव्यते चैकदा, मार्गे सत्करकं कुराह निजकान् कस्यायमुह्यो तदा ॥ प्रोचुस्ते तव नो कमिष्टवृषजं श्रुत्वेति द्वी नोऽपि सन्, वैराग्यं हि विधाय राज्यमखिलं त्यक्त्वा मुनीशोऽनवत् ॥४१॥

अर्थः—करकंठु राजार्थें अति सुंदर वृषज पोताने त्यां जोइने तेनुं संर हण कराव्युं. घणा दिवस वीत्यापठी एक दिवस ते वेलने मार्गमां आर डतो जोइने मनुष्यने कहेवा लाग्यो के, आ कोनो बलद ठे ? आनी कोइ संजाल पण लेतुं नथी त्यारें मनुष्य बोव्या के हे राजन् ! आपने जे अत्यंत प्रिय हतो ते बलद आ ठे, माटे आप पोतें संजाल न व्यो तो बीजुं कोण ले ? आ वात सांजली राजानां मनमां वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी पोतानी राज्यादिक समृद्धि छोडी दीक्षा लीधी. रुषीश्वर थयो जाण्युं के आ बलदनी अवस्था ते महारी अवस्था जाणवी आ संसारमां सुख ठे ते अस्थिर ठे.

माटे मोह न राखवो ॥ सेयंसुजायं सुविजित् सिंगं, जो पासई वसहं घुठ
मळे ॥ रिद्धिं अरिद्धिं समुपेक्ष्याणं कलिंगरायाविसमिस्क धम्मं ॥ ४२ ॥
एकला रहेवाथीज सुख ठे ते विषे नमिराजानो बेंहेतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नान्यंगान्नुदति ज्वरोऽपि ललना धृष्यन्ति ताश्चन्दनं, शब्दं नो वलया
वले सहति स त्यक्त्वा समं रक्षितं ॥ पृष्ठस्तेन कथं खो नवति नो ताः प्रोचुरे
कैककं, चिंतत्याबहुतो सुखं मम तदैकाक्यस्ति जातो मुनिः ॥ ४३ ॥

अर्थः—नमिराजाना अंगने विषे दाह ज्वर उत्पन्न अयो त्यारें सर्व स्त्रीयो
चंदन घसी घसी चोपडे पण साता पामे नहीं. वली ते चंदन घसतां थ
कां कंकण चूडीना खलखलाट आय ते सोहाय नहीं, तेवारें ते स्त्रीयोयें
मांगलिकार्थ एक एक चूडी राखी बाकी सर्व काढी नांखी तेथी शब्द आतो
बंध पड्यो. ते जोऽराजायें पृष्ठ्युं के शब्द केम आतो नथी? स्त्रीयोयें कहुं के
मांगलिकार्थे एक एक चूडी राखी तेथी शब्द आतो बंध अयो. आ वात सां
जली नमिराजायें विचाखुं के एकाकी रहेवे जेवुं सुख ठे तेवुं जाजा मनु
प्योथी सुख नथी. माटे जो आ ज्वर मटे तो माहरे दीक्षा ग्रहण करी ए
कलुं विचरवुं एम धर्मध्यान ध्यावतां ज्वर शांत अयो के तुरत ते रुषीश्वर
एकाकी विचरी मोहने पाम्यो. कहुं ठे के गाथा ॥ वलयाण सदं सुणति
राया, पत्ता असदं तद् जाणईया ॥ रिद्धिं अरिद्धिं समुपेक्ष्याण, विदेहराया
विसमिस्कधम्मं ॥ १ ॥ दोहा ॥ चंदन घसतां चूडीनो, श्रवण शब्द न सुहा
य ॥ एक रखावी चिंतव्युं, बहु मलियां दुःख आय ॥ २ ॥ राज रुद्धि सब
परिहरि, लीधो संयम नार ॥ पारिखुं तव इंद्रे कहुं, न चळ्यो नमि लगार ॥

बीजानी देखा देखीयें पोतानुं गमाववा ऊपर त्रेतालीसमो दृष्टान्त.

॥ त्रिदंन्निःस्वनरस्तरुं यदि वने देवेन तद्धारितो, ऽन्नार्थी मार्गयतीह देह्यु
डदजान् दत्तं वरं गच्छ नो ॥ गेहे दंतिजना विलोक्य धनिना पृष्ठः कुतस्तान
थो, प्रोचे तत्र गतः सिताग्रहृतं तस्यास्तु मुक्तः स तं ॥ ४४ ॥ अर्थः—को
५ एक दारिडी दुर्बल पुरुष वनमां लाकडांनी नारी लेवा गयो तिहां जइ
एक सारुं वृद्ध देखी तेने ठेदवा लागो. तेने ते वृद्धनो कोइ अधिष्ठाधिक
देव त्यां अदृष्ट रहेलो हतो तेणे कहुं के आ जाडने कापीश नहीं. त्यारे
ते दारिडी पुरुषे कहुं के हुं नूख्यो तुं माटे मने खावानुं आप. देवें कहुं
के तुं माग जे जोइयें ते हुं आपुं. तेणे अडदनांदोकलां माग्यां त्यारें देवें

ढोकलानुं वरदान आप्पुं पढी ते कठीआरे घेर आवीने ढोकलां खावा मांमया तेनुं सर्व कुटंब नित्य ढोकलां खाय ते जोइने तेना पडोसी व्यवहारियायें, पूठयुं के तुं प्रतिदिवस अडदनां ढोकलां क्यांथी लावी खाय ठे तेवारे ते गरीब पुरुष बोव्यो के वनमां काष्ट कापतां माहरी ऊपर देवता प्रसन्न थयो तेणो वरदान आप्पुं ठे तेथी नित्य प्रत्ये ढोकलां खाइयें ठैयें ते सांजली ते पडोसी पण तिहां गयो कुहाडो लइ हाथ उंचो कीथो के तरत तेने देवतायें थंजी राख्यो ते कोइ रीते बुटी शके नहीं पढी जे वारें घरनुं घृत पडोसीने आपवा कबुल कखुं तेवारें देवतायें ते व्यवहारियो मूक्यो ते पुरुष पाठो घेर आव्यो. अने घरनुं घी पण खावाथी चुको स्त्रीये पूठयुं तेवारे तेना घणीये कखुं के घरना घृतमां साकर घालीने खा. ॥ दोहा ॥ ढोकल खातां देखीने, होंस दुइ मनमांय ॥ लेइ कुहाडो वन गयो, सुर थंजी तसकाय ॥ १ ॥ वनिता सुरसु वीनवे, घणीतें कचपच कीय ॥ ढोकल तो पास्यां नहीं, घरना चूका घीय ॥ २ ॥ इति त्रेतालीसमो दृष्टांत ॥ जे सुधर्मी होय ते खोटी वस्तु आगल न करे ते विषे चुम्मालीशमो दृष्टांत.

॥ दृष्ट्वानीकममात्यमाह नृपतिः कस्यास्तिशौर्यं बले, ज्ञात्वेनस्य तदा मृगा द्विपदे त्वारोपिताः स्वामिना ॥ बद्धा कृत्रिमका सटा वलमुखैः संस्थापितस्तं शुन, स्तत्रागात् नषतीति पृष्ठचरणान्यां सोपि नष्टोऽधमः ॥ ४५ ॥ अर्थः—कोइ एक राजाना देसमां तेनो डुशमन राजा कटक लइने देश नांजवा आव्यो तेने जोइने राजायें मंत्रीने पुठयुं के हे मंत्री सैन्यमां वधारे बल कोनुं होय ? त्यारे मंत्रीयें कखुं के सैन्यमां हस्तीनुं बल वधारे होय. राजा कहे एक सिंह कारिमो करखुं एवुं विचारीने सिंहने स्थानके एक कू तराने आप्यो पढी तेने कारिमो केसरा टोप बांधीने सैन्यने मुखें कखो अने पाठलथी राजा कटक लइ चढ्यो ते जे वारे वयरी राजाना कटकनी साहामो आव्यो तिहां ते वयरिना कटकमां आगले मुखमां गजघटा दीठी ते जोइ कूतरो नसीने पाठले पगे नासवा लाग्यो पढी जेम जेम सैन्य सा सुं आवे तेम तेम पाठे पगे कूतरो चालतो जाय अने नसतो जाय ठे मा टे सुधर्मी पुरुष खोटी वस्तुने आगल न करे कखुं ठे के श्लोक ॥ आवद्ध कृत्रिमवटविकटाशुनक्ति, रारोप्यते मृगपतेः पदवीं यदि स्यात् ॥ मत्तेजकुं नतटपाटनलंपटस्य, नादं करिष्यति कथं हरिणाधिपस्य ॥ १ ॥ ४५ ॥

बांमी गधेडीनी हरियालीना अर्थनो पीस्तालीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ जूपः प्राह ददामि यो मम सुताप्रश्नोत्तरं दास्यति, राज्यार्थं तनयां च तस्य यदी नो शूलिं च दत्तावुनौ ॥ दष्टैकेन कृता प्रहेलिकवरा मेर्यं प्रदत्तं प्रिये, गत्वा बंडखरी विवाह्य नृपजां राज्यं च लात्वा गतः ॥४६॥ अर्थः—कोइ एक राजा सर्वेने एवुं कहे के मारी दीकरी जे प्रश्न करे ते प्रश्नोनों जे उत्तर आपे तेनें मारुं अर्थुं राज्य आपुं अने वली मारी दीकरी पण प रणावुं अने वादकरतां जो उत्तर न आपे तो तेने शूलियें चडावुं. एवी प्र तिज्ञा करी अने ते प्रतिज्ञायी कोइ बे पुरुषने तो शूलियें पण चडाव्या. ए वामां कोइ एक रजपूत पोतानी स्त्रीने आणु करवा जाय ठे तेणे ते बे पुरु पने शूलियें चडाव्या जोइने एक हरियाली जोडी पोतें कुंवरीनी आगल गयो जइने ते हरियाली कही अने विचारीने कुंवरीने कहेवा लाग्यो के हे कुं वरी! ताहरी हरियालीनो अर्थ तो बांमी गधेडी. पण माहरी हरियाली नो अर्थ तुं कहे तेवारें राजायें जाण्यो जे महारो अर्थ तो एणे कह्यो एम समजीने राजायें तेने कन्या तथा अडधुं राज्य आप्युं ते पुरुष राजने तथा बे स्त्रीउने लइ चाव्यो. हवे राजपुत्रियें पूढेली हरियाली कहे ठे ॥ हुतो तेवारे खाजे नहीं, न हुतो तेवारें खाजे ॥ ए हरियालीनो अर्थ क हे, तेहने राजपुत्री ठाजे ॥ १ ॥ करी करम तो एक तेम बीजी, करी क रमतो ठे तेम बीजी ॥ राणी कंकण शीतल थाओ, कइक रंक ऊपर काग डा वासे ॥ २ ॥ आंखमांही पांख बीआइ, गुली दीधुं पाणी ॥ ताहरी हरि आलीनो अर्थ बांमी गधेहडी, माहरो अर्थ कहे राणी ॥ ३ ॥

हवे बुद्धिशी शशलायें सिंहने माखो एवो ठेतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ जीवान् हन्ति हरिस्तदा वनचराः प्रोचुः किमर्थं हरे, प्रत्येकोप्यपरे वरं हि शशको वस्त्रे विलंब्यागतः ॥ कृष्टो वक्ति सुरे वने तव रिपुर्जा दर्शये हन्मि तं, कूपे स्वं प्रतिविंवमीदृश्य पतितस्तेनाशु बुद्ध्या हतः ॥ ४७ ॥

अर्थः—एक वनमां एक सिंह हतो ते घणा जीवोने मारे ठे ते जोइ वधा वनचर जेला अइ सिंहने कहेवा लाग्या के हे वनचर! तुं जो नित्य जीव हिंसा करे नहीं तो अमें तुजने प्रत्येक दिवसें एक जीव आपणुं त्यारे सिं हे हा पाडी पढी वधाये वारो काढ्यो ने जेनो वारो आवे ते नित्य तेनी पाओ जाय एम करतां एकदा कोइ शशलानो वारो आव्यो. ते शशलो घ

णो अस्सरो विलंबे गयो. त्यारे क्रोधायमान अइ सिंहे शशलाने कहुं के तुं केम वेहेलो आव्यो नहीं ? त्यारे शशलें कहुं के हे वनराज ! ताहरो शत्रु बीजो सिंह वनमां आव्यो ठे. तेणे मने आववा दीधो नही तेथी हुं रोकायो, तेने सिंहे कहुं जे मारो. दुश्मन बताव्य. तेवारें सिंहने पोता नी साथें लइ वनमां एक जल नरेल कूवो देखाडहुं के जो तारो शत्रु आ मां वेतो ठे, पठी सिंहे कूवामां जोयुं त्यां प्रतिविंव रूप बीजो सिंह जो वामां आव्यो, तेने जोइ सिंह कूवामां पड्यो ने मरण पाव्यो. एम बुद्धि यें करी शशलायें सिंहने माखो कहुं ठे के, श्लोक ॥ बुद्धिर्यस्य बलं तस्य निर्बुद्धेश्च कुतो बलं ॥ वने सिंहो मदोन्मत्तो, शशकेन निपातितः ॥ १ ॥

हवे कविनी चतुराइनो सुडतालीशमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ व्युष्टे याति कविः करेण पतिना कूर्यो यदा कर्ष्यते, केशोपि स्वको विलोक्य कथितो निर्जाग्य लाह्यैककं ॥ सोवक्त्रिं हि करे ददासि तव मे न ग्यं तदा ज्ञायते, तुष्टः सन्कलयन् ददाति कवये कृत्वेशकाव्यं गतः ॥ ४७ ॥

अर्थः—एक दिवस प्रजातनेविषे एक पंमित राजानी सजामां याचन माटे आव्यो. राजाने एवी प्रतिज्ञा हती के कोइ याचक आवे तेवारें प तानो जमणो हाथ दाढी ऊपर फेरवे अने जेटला केश हाथमां आवे ते टली शोनामोहोर तेहने आपे. आ पंमितनी वखत राजानें दाढीनो एकज केश हाथमां आव्यो त्यारे राजायें कवीने कहुं के हे निर्जागीना रे खर तुं एक सोनैयो ले. पंमितें कहुं के श्यामाटे ? तेवारें राजायें कहुं वे महारा हाथमां एकज वाल आव्यो माटे एक शोनामोहोर ले जो घण केश आवत तो घणा शोनैया आपत. ते सांजली कवियें कहुं के तमार दाढी मारा हाथमां आपो तो मारुं जाग्य जणाय आ प्रमाणे प्रसंगोपात अवसरनुं वचन सांजली तेनें पंमित जाणीने राजा खुशी थयो पठी कल्प करवा ब्राह्मणे हाथमां जल लीधुं ते जलमां जोतां जोतां राजान वर्णननां सो काव्य कखां. अने राजा पासेथी घणुं डव्य लइ गयो ते क व्यमांथी वे त्रण श्लोक उदाहरण माटे इहां लखीयें ठैयें ॥ मालिनी वत्तम् ॥ निवसतु तव गेहे निश्चला सिंधुपुत्री, प्रविशतु जुजदंमे चंमका वैरिहंत्री। तव वदनसरोजे नारती जातु नित्ये, न चलतु तव चित्तात् पादपद्मं मुरारे ॥ १ ॥ अनुष्टुपवृत्तम् ॥ त्वदीया दंष्ट्रिका राजन्, मदीये च करे नवेत् ॥ २ ॥

दा नाग्यमनाग्यं वा, ज्ञायते स्फुटमेव च ॥ १ ॥ यो गंगामत्तरत्तयैव यमुनां
यो नर्मदां शर्मदां, का वार्ता, सरिदंबुलंघनविधेर्पश्चार्णवांतीर्णवान् ॥ सो ज
न्माकं चरमाश्रितौऽपिसहसा दारिद्र्यं नामा सखस्त्वदानांबुसरित्य वाहजह
री मग्नश्च संजाव्यते ॥ ३ ॥ इति सडतालीशमो दृष्टान्तः ॥ ४७ ॥

हवे असंतोषी ऊपर अडतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ इंगे कुत्र जटी स्थितः प्रतिगृहस्यात्त्याद्यु निह्नां दिने, पृष्ठत्यत्र शुनं
जना मम गृहादायाति नो वा तदा ॥ सोऽवजुष्टजना वदन्ति सकलाः किं
मे गृहान्नागतं, तेषां तैश्च महोदरंजरिरपि ज्ञात्वेति निष्कासितः ॥ ४८ ॥
अर्थः—कोई एक नगरने विषे एक सन्यासी मढीमां रहे ठे. ते प्रतिदिन घर
घरथी निह्ना मागी लावीने खायठे एकदा सर्वजणे मली तेने पूठ्युं के म
हाराज कोइने त्यांथी निह्ना आवे ठे के नथी आवती ? सद्गुलोक तमारी
खबर लीये ठे के नथी लेता ? त्यारें माहाराजें कहुं के लोक डुष्ट थया ठे.
निह्ना कोण आपे ? त्यारे ते सर्वलोकमांथी एकेक पूठवा लाग्यो के मा
हाराज अमारे त्यांथी निह्ना नथी आवती ? त्यारे सन्यासी बोल्या के हा
वावु तेरें घरकी निह्ना तो आती है. तेमज बीजायें पूठ्युं त्यारें तेने पण
एमज कहुं एम जेणे जेणे पूठ्युं ते सर्वेने एमज कहुं त्यारें लोकोयें जाण्युं
के आ निर्गुणो पेटनरो देखाय ठे. खातां पीतां पण कोइनुं सारूं बोलतो
नथी माटे ए असंतोषी ठे. तेथी एने बाहेर काढवो जोइयें एम चिंतवी ते
ने गाम बाहेर काढयो. कहुं ठे के ॥ ११लोक ॥ दुःखिताः संति संसारे, जीवाः
संतोषवर्जिताः ॥ संतोषरहितो मर्त्यो, इंगान्निष्कासितो जटी ॥ ४८ ॥

हवे नाववंदननी ऊपर साम्बकुमारनो उगणपचासमो दृष्टान्त.

॥ कृष्णो वक्ति सुतौ ददामि जवमादौ ये जिनं वंदते, तत् श्रुत्वा सुतपा
लकौ जिनतटे गत्वालये शंवकः ॥ अद्याहाश्वमिमं प्रदेहि मम नो पृष्टे
जिने नेमिना, इव्यात् नावफलं मतं तु हरिणा शंवस्य दत्तोऽश्वकः ॥ ५० ॥

अर्थः—एक दिवस श्रीकृष्ण पोताना पालक तथा सांव नामना पुत्रने
कहे ठे के, जे श्रीनेमिनाथने प्रथम जइने वांटे तेने पाट घोडो आपुं, ते
सांजली पालक नामना पुत्रें रात्रि लइने तरत जइ श्रीनेमिनाथ जगवान्
ने वांछा अने सांवकुमारे तो पोताना घेर सुतां थकांज नाव वंदना करी.
पढी पालकें श्रीकृष्णने आवी कहुं के मने अश्व आपो तेने श्रीकृष्णें कहुं

खीर कदंबक नामना उपाध्याय एक पोतानो पुत्र पर्वत; बीजो नारद अ ने त्रीजो वसुराजा ए त्रण शिष्योने जणावीने पोते मरण पाम्या पढी वसु राजा पोताना बापनुं राज्य पाम्यो अने नारद विद्याधर थयो तथा पर्वत पोताना बापनी गादीयें वेठो. एकदा पर्वत अने नारदने अज शब्दना वाद थयो, ते बे जण पोतानो वाद मटाडवा पोतानी साथें जणनारो वसु रा जा हतो तेनी सजामां गया ने कहुं के, अज शब्दना शुं अर्थ ? त्यारे पोता ना उपाध्यायना पुत्रनी मातांना आग्रहथी वसुराजा मिश्रवचन बोळ्यो के अज शब्दना बे अर्थ ठे, तेमां एक तो त्रण वर्षनी जुनी शालने पण अ ज कहे ठे अने बीजो अर्थ बोकडो पण थाय ठे. आबुं मिश्र वचन बोल वाथी ते राजाने देवताउयें सिंहासनथी उंधो पाड्यो ते मरीने सातमी न रकें गयो. कहुं ठे के ॥ परोपरोधादिति निंदितं वचो, ब्रुवन्नरो गह्वति नारकीं पुरीं ॥ अनिंदवृत्तोपि गुणी नरेश्वरो, वसुर्यथाऽगादति लोकविश्रुतः ॥ १ ॥

पंमितनां दुर्लक्षण पण ढंकाय ठे तेनो बावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ जातो माघगृहे सुतो हि हरजे पित्रा सुतः पाठितो, नोजश्रीसदने गतो निशिहरो गृह्णन् धनं जागृतः ॥ शय्याऽधो नृपतेः स्थितश्च स तथा काव्यं नृपोऽवक्तुदा, ज्ञात्वा गर्वयुतं हि तेन पदतुर्येणेश्वरो बोधितः ॥ ५३ ॥ अर्थः— माघपंमितने घेर चोर नह्त्रमां पुत्रनो जन्म थयो, पढी ते पुत्रने पितायें निदान शास्त्र एटले चोरी कीधे महापाप ठे एवा निदान शास्त्र जणाव्यां तो पण ते पुत्रनो चोर नह्त्रमां जन्म होवाथी ते पंमित पुत्र नोजराजाने घेर जइ धनना जंमारमां पेठो, ने धन लेवा लाग्यो, तेमां एक लीये अने एक मूके तेटलामां जंमारनो रक्क जाग्यो तेने जोइने राजाना ढोलीया नी चें पंमित पुत्र रक्कना जयथी संताणो, सवारनो वखत थवाथी राजा जा ग्यो अने बंदीजन विरुदावली बोलवा लाग्या त्यारें राजायें एक काव्य क रवा मांमथुं तेनां त्रण पद कस्यां ते त्रण पद सांजलीने पंमित पुत्रें जाण्युं जे राजा अहंकारें चढ्यो ठे तेथी ते चोशुं पद वोळ्यो, ते पद सांजली रा जा प्रतिबोध पाम्यो. हवे जे काव्य पंमित पुत्रें कहुं ते लखे ठे ॥ चेतो हराः युवतयः स्वजनोऽनुकूलः, सद्वांधवाः प्रणयगर्जगिरश्च नृत्याः ॥ वल्गंति दंतिनिवहास्तरजास्तुरंगाः, सम्मीलने नयनयोर्नहि किंचिदस्ति ॥ १ ॥

हवे स्त्रीवशपड्यो गुं गुं न करे? ते ऊपर त्रेपनमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ प्राज्ञेशप्रमदे मिथोऽपि वदतोवश्यास्ति मे वल्लभो, नान्यं दर्शयति व
लेन च पतिशंसा म्रिये चेत्कथं ॥ जीवेऽश्वीयपिरोद्गणं यदि तथेशोक्तं च कुर्या
कृतं, तद्वृष्टा परया पतेः समकचा मुंमापितास्तेतदा ॥५४॥ अर्थः—जो जरा
जानी स्त्री अने कालिदास पंमितनी स्त्री ए वेदुने मांहो मांहे वेनपणुं ठे.
एक दिवस ते वेदु जणीउं परस्पर कहेवा लागी के मारो धणी मारे वश
ठे, त्यारें पंमितनी स्त्रीयें कसुं के तारो पति केवी रीते तहारे वश ठे? ते मु
जने देखाड. राणीयें कसुं जे जेम तुं कहे तेम देखाडुं तेवारें पंमितनी स्त्री
बोली जे ताहरो स्वामी अथवा थाय ने तुं तेनी ऊपर चडे तो तुजने धणी
वश करवामां कुशल मानुं, तेवारें राणी मिश करी जांगा नुटा खाटजा उ
पर पडी अने कहेती हवी के कालजुं अवटाय ठे मरुं तुं. एवामां राजा
तेनी पासें आय्यो अने पूठयुं के हे राणी! आम केम सूती ठो? तेवारें रा
णी कहे ठे के वात कहेवा जेवी नथी, पण राजायें हठ लीधो जे तेवात म
ने कहे त्यारें राणीयें कसुं जे तमो घोडानी पें वंसाउपर पलाण वांयो
तेनी ऊपर हुं स्वार थाउं अने तमने सात चावुक मारुं तो हुं साजी थावं,
राजायें ते सर्व कीधुं राणी स्वार थइ पुंठ ऊपर सात चावका माखा ते सर्व
चरित्र पंमितनी स्त्रीयें दीतुं, पठी राणीयें कसुं के ताहरो धणीनी मुठ दाडी
अने मारुं मुंमावीने सजामां मोकल तो तुजने खरी मानुं त्यारे ते स्त्रीयें पण
पंमितने तेमज करी सजामां राजा पासें मोकल्यो ते राणीयें दीठो पठी
राजायें पुठयुं जे कये तीरथे मुंमन करावुं? त्यारे कालिदास पंमितें तेनो
उत्तर आय्यो ते श्लोक ॥ कालिदास कविश्रेष्ठ, कुत्र पर्वणि मुंमनं ॥ अनश्वा
यत्र नेप्यंति, तत्र पर्वणि मुंमनम् ॥ १ ॥ किं करोति नरः प्राज्ञो, स्त्रीवाचाप्रे
रितो नरः ॥ अश्वरूपी नवेडाजा, मंत्री मस्तकमुंमितः ॥ २ ॥

जेतुं वचन गयुं ते मुआ सरस्वो जाणवो ते ऊपर चोपनमो दृष्टांत.

॥ दृष्टाकाकमसिं हि मार्गति नृपो बाणं बलेनानितं, पुंखित्वा सुबलेन
मुंचति यदा काकस्य लभं दृढं ॥ प्राप्नोऽधो बलिष्ठकृतदाह नृपतिं नाहं मृत
स्त्वं मृतो, वाक्यं ते नरचूषणं गतमतो धिग् जीवितं तस्य तु ॥ ५५ ॥

अर्थः—कोइ एक राजा वृद्धनीचे वेगो हतो, तेवामां एक कागडो वृद्ध
ऊपर बेसीनें बोलवा लाग्यो त्यारें राजायें पोताना चाकरने कसुं के खड्ग

लाव काकने हुं मारुं एम कही ठानी रीते समस्यायें एक बाण धनुषमां संयोजित करी राख्यो ते वात कागडायें सांजली अने विचार कखो के ए राजा खड्ग लइने मने मारवा जाड ऊपर चढगें तेवामां हुं उडी जाइस एम विसवासैं रह्यो तेवामां राजायें तेनी ऊपर जोरथी बाण फेंकथुं, ते कागडाने सूधो लाग्यो तेथी तरफडतो थको तरत नीचें पड्यो अने मरण थवानी तैयारीमां आव्यो तिहां मरतां मरतां कहेवा लाग्यो के हे राजा हुं मरतो नथी पण तुं मरेठे कारणके मनुष्यनो नूपण रूप जे वचन ते वचनथी तुं चूकोठो माटे जे पुरुष पोतानुं वचन गमावीने जीवतो रह्यो तेना जीवितव्यने धिक्कार ठे जेनुं वाक्य गथुं तेनो जीव रह्युं तो पण मुवा सरखोज जाणवो कह्युं ठे के श्लोक ॥ असारः सर्वसंसारो; वाचा सारस्तु देहिनां ॥ वाचा चंचलिता यस्य, सुकृतं तेन हारितम् ॥ १ ॥ मगियं खग फलयं, काउदेसेण संधिउं वाणो ॥ सुंदमूउं ए काउ, मूआ ते वयण चूकाउ ॥ २ ॥ ए चोपन्नमो दृष्टान्त ॥ ५५ ॥

हवे पांमवोनी तृषानो पचावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ सत्रे पांडुसुताः सरोपि तृषिता दृष्टाब्धिसंख्यागताः, तत्राहार्पय मे स रः पिव मरिष्यस्युत्तरं नो जलं ॥ पीत्वाहुश्च पृथक् तदर्थमवदन्निश्चेष्टितास्ते ऽनवन्, दत्वार्थं हि युधिष्ठिरः प्रतिसुरं जीवापयत्याशु तान् ॥ ५६ ॥ अर्थः—वनमांहे पांचें पांमवोने तृषा लागी तिहां पाणी जोतां घणुंज वेगलुं एक सरोवर जलें पूरित दीतुं. तेवारें पांच जाइउंमांथी एक जाइ पाणी पीवा त या बीजा जाइउं सारु पाणी लेवा माटे गयो. ते तिहां सरने विपे जइ पा णी पीवा लाग्यो. तेवारें ते सरोवरनो अधिष्ठायक एक देवता बोळ्यो के, जो महारा प्रश्ननो उत्तर आपे तो पाणी पी. तेने जाइयें कह्युं के एकवार म ने पाणी पीवा दे, पठी हुं तुज्जने उत्तर आपीश. तेवारें देवता बोळ्यो जो उत्तर नहीं आपीश तो मरण पामीश. पाणी पीधा पठी उत्तर देवाणो नहीं. तेवारे तेने देवतायें मृतक करी नाख्यो हवे तेने पातुं आवतां यणो वख त लाग्यो तेवारें बीजो जाइ आव्यो. एम एकेक केडे चार जाइउं आव्या ते चारेने पूर्वनी पेरें मृतक करी नाख्या. तेवारें राजा युधिष्ठिरें जाणुं के, जे जाय ठे ते पाठा आवता नथी. माटे ए शी बजा ठे? तेथी युधिष्ठिर पोतें न्यां आव्यो त्यां जूये तो चारे जाइने मृतप्राय दीग. अने पोतें जल पी

हवे स्त्रीवशपड्यो गुं गुं न करे? ते ऊपर त्रेपनमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ प्राज्ञेशप्रमदे मिथोऽपि वदतोवश्योस्ति मे वल्लभो, नान्यं दर्शयति व
लेन च पतिशंसा म्रिये चेत्कथं ॥ जीवेऽश्वीयपिरोहणं यदि तथेशोक्तं च कुर्या
कृतं, तद्दृष्ट्वा परया पतेः समकचा मुंमापितास्तेतदा ॥५४॥ अर्थः—जो जरा
जानी स्त्री अने कालिदास पंमितनी स्त्री ए वेहुनें मांहो मांहे वेनपणुं ठे.
एक दिवस ते वेहु जणीउं परस्पर कहेवा लागी के मारो धणी मारे वश
ठे, त्यारें पंमितनी स्त्रीयें कहुं के तारो पति केवी रीते तहारे वश ठे? ते मु
जने देखाड, राणीयें कहुं जे जेम तुं कहे तेम देखाडुं तेवारें पंमितनी स्त्री
बोली जे ताहरो स्वामी अश्व थाय ने तुं तेनी ऊपर चढे तो तुजने धणी
वश करवामां कुशल मानुं, तेवारें राणी मिश करी जांगा जुटा खाटजा उ
पर पडी अने कहेती हवी के कालजुं अवटाय ठे मरुं बुं. एवामां राजा
तेनी पासें आय्यो अने पूठ्युं के हे राणी! आम केम सूती ठो? तेवारें रा
णी कहे ठे के वात कहेवा जेवी नथी, पण राजायें हठ लीथो जे तेवात म
ने कहे त्यारें राणीयें कहुं जे तमो घोडानी पेटें वांसाउपर पलाण बांधो
तेनी ऊपर हुं स्वार थाउं अने तमने सात चाबुक मारुं तो हुं साजी थाउं,
राजायें ते सर्व कीधुं राणी स्वार थइ पुंठ ऊपर सात चाबका माखा ते सर्व
चरित्र पंमितनी स्त्रीयें दीतुं, पढी राणीयें कहुं के ताहरो धणीनी मुठ दाढी
अने मारुं मुंमावीने सजामां मोकल तो तुजने खरी मानुं त्यारे ते स्त्रीयें पण
पंमितने तेमज करी सजामां राजा पासें मोकल्यो ते राणीयें दीतो पढी
राजायें पुठ्युं जे कये तीरथे मुंमन कराव्युं? त्यारे कालिदास पंमितें तेनो
उत्तर आय्यो ते श्लोक ॥ कालिदास कविश्रेष्ठ, कुत्र पर्वणि मुंमनं ॥ अनश्वा
यत्र नेष्यति, तत्र पर्वणि मुंमनम् ॥ १ ॥ किं करोति नरः प्राज्ञो, स्त्रीवाचा प्रे
रितो नरः ॥ अश्वरूपी नवेडाजा, मंत्री मस्तकमुंमितः ॥ २ ॥

जेनुं वचन गयुं ते मुआ सरखो जाणवो ते ऊपर चोपनमो दृष्टांत.

॥ दृष्ट्वाकाकमसिं हि मार्गति नृपो बाणं बलेनानितं, पुंखित्वा सुबलेन
मुंचति यदा काकस्य लग्नं दृढं ॥ प्राप्तोऽधो वलिच्छुक् तदाह नृपतिं नार्हं मृत
स्त्वं मृतो, वाक्यं ते नरनूपणं गतमतो धिग् जीवितं तस्य तु ॥ ५५ ॥

अर्थः—कोइ एक राजा वृद्धनीचे वेठो हतो, तेवामां एक कागडो वृद्ध
ऊपर बेसीनें बोलवा लाग्यो त्यारें राजायें पोताना चाकरने कहु के खड्ड

डी देशे, तेणे तेम करवाथी तरत ते मगरमत्स्यना मुखथकी बूढो पड्यो. अने वेहु जण पाठा आवी सुइ रद्यां. आ सर्व वृत्तांत ते ठात्रें ठानीरीते ते स्त्रीनी पठवाडे जइने जोयुं अने जाणुं जे एणे खरेखरुं स्त्री चरित्र क खुं. पढी वलते दिवसें वली ते स्त्रीयें कहुं के माहरी साथे ठात्र मोकलो ते वखतें जे ठात्रें गइ रात्रियें ते स्त्रीनुं चरित्र जोयुं हतुं. ते सर्व वृत्तांत गुरु समद कह्यो आप्युं त्यारें, स्त्रीयें जाण्युं जे आ विद्यार्थी खरो बुद्धिमान ठे अने ब्राह्मणे ते स्त्रीनो त्याग कखो, ए स्त्रीचरित्रने कोइकज जाणे. कहुं ठे के श्लोक ॥ दिवा विजेति काकेच्यो, रात्रौ तरति नर्मदां ॥ कुतीर्थान्य पि जानाति, जलजंतवह्निरोधनं ॥ १ ॥ ५७ ॥ इति ठप्पनमो दृष्टान्त ॥

हवे जेवी संगत तेवागुण ते ऊपर सत्तावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ इष्टैकं नृपतिं वने निगदिताः कीरेण निह्नास्तदा, संकण्यांशु गतोयके हि मुनयोऽन्येनापि ज्ञात्यर्हकं ॥ तेऽन्यागत्य वदन्ति तिष्ठ नृपते वाक्यांतरादि स्मितः सोऽवगु संगगुणा हि तस्य पितरावेकौ समस्तस्तथा ॥ ५८ ॥ अर्थः— एक दिवस कोइएक राजा वनमां गयो. तेवामां एक निह्नीनी पढी आवी त्यां एक पोपट हतो, ते पण चोरकर्ममां कुशल हतो तेथी ते राजाने जो इ पोपट बोळ्यो, के दोडो दोडो आ राजा आव्यो ठे. तेने लूंटो ते सांज ली घोडो दोडावी राजा पलायमान थइ गयो. त्यांथी दूर जतां एक ता पसनं आश्रम आव्युं. त्यां पण एक पोपट बांध्यो हतो, ते बोळ्यो के आ पणे त्यां महोठो राजा अतिथि आव्यो ठे, तेनो सत्कार करो. ए वात सांजली राजा खुशी थयो, ने ऊनो रह्यो. तेवामां ते सर्व तापसोयें आवी राजानुं आतिथ्य कहुं. राजायें कहुं के एक पोपट निजनी पढीमां हतो तेणे कहुं के लूंटो लूंटो? अने आ पोपट केवां मनोहर वाक्य बोले ठे? आवात सांजली पोपट कहे ठे के हे राजन्! ते संगतीना गुण ठे अमारा वेहुना माता पिता एकज ठे पण तेने चोरनी संगती ठे. अने मारे रुषी उनी संगति ठे. माटे संगतिना गुण एवाज होय ठे. कहुं, ठे के श्लोक ॥ माताप्येका पिताप्येको, मम तस्य च पक्षिणः ॥ अहं मुनिजिरानीतः, स च नीतो गवाशनैः ॥ १ ॥ गवाशनानां स गिरः शृणोति, अहं च राजन् मुनिपुंगवानां ॥ प्रत्यहमेतत् जवतापि दृष्टं, संसर्गजा दोषगुणा जवन्ति ॥ ३ ॥

હવે જણવાનો ઉદ્યમ કરવા ऊपर અઘાવનમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ જૂનો યત્ર હિ ગર્દનો જવમુનિં દૃષ્ટ્વાહ તં ધીસ્રવ, શત્રુસ્તેસ્તિ તદા વ
ધાય નિશિગઃ શ્રુત્વાર્યકાં તન્મુસ્વાત્ ॥ બુદ્ધોત્કરણો વિચારયતિ રાઢ્ મે
દીર્ઘષ્ટ્વોઽનૃતો,, જ્ઞાની સાધુરયં નહી મમ રિપુર્જાત્વા ગતઃ સ્વાલયે ॥૫૯॥

અર્થ:-કોઈ એક નગરમાં ગર્દનસેન નામા રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તે
ના પિતાયેં દીક્ષા લીધી છે. તે સાધુ વિનયવંત અપ્રમાદી હતો. પણ કાંઈ
જણો નહીં માત્ર માર્ગમાં ચાલતાં ગોવાલીયાદિકની મુશ્કેલી ત્રણ ગાથા
ધારી રાખી છે. હવે એક દિવસેં તે સાધુ પોતાના પુત્રને વંદાવવા માટે ત્યાં
આવી કુંજારને ઘેર ઉતર્યો છે. ત્યારેં તે રાજાનો દીર્ઘષ્ટ્વનામા પ્રધાન છે તે
પ્રધાનેં રાજાની દીકરીનેં સ્વરૂપવાન જાણી ને પોતાના ઘરમાં જોયરામાં સં
તાડી રાખી હતી. તે જેવારેં સાધુ આવ્યા તેવારેં પ્રધાન મનમાં વીહીનો ને
જાણ્યું કે રાજા એ સાધુને વાંદવા જશે. અને તે જ્ઞાની હશે તો માહારી
વાત પ્રગટ કરી દેશે માટે કોઈક યુક્તિ કરી રાજાનું મન ફેરવી મુનિને મ
રાવી નાંખું એમ વિચારી તે પ્રધાન રાજાને કહેવા લાગ્યો કે તારા પિતાનું
મનધર્મથી ચઢ્યું છે અને રાજ્ય પાતું લેવા ઇચ્છા રાખે છે. આ વાત સાંજેલી
રાજા કોપાયમાન થયો અને રાત્રેં તે ઋષીશ્વરને મારવા માટે કુંજારને ત્યાં
ગયો ત્યારેં ઋષીશ્વર તો બેઠા બેઠા માર્ગમાં સાંજેલી ત્રણ ગાથા જણે છે.
તે ગાથાનો પરમાર્થ જાણી ને રાજા પ્રતિબોધ પામ્યો ને જાણ્યું જે મહારો
પિતાતો જ્ઞાની છે મારા મનની વાત સાચે સાચી કહે છે. માટે એ પ્રધાન
નિશ્ચય સ્વોટો છે. અને આ ગાથા પ્રમાણે માહારી પુત્રી પણ એણે સંતાડે
લી છે. તેથીજ બુદ્ધિ કેલવીને મને માહારા પિતા સાધુની પાસે જવાનો
એણે નિષેધ કહ્યો છે, પરંતુ એ સાધુ કાંઈ મહારા વૈરી નથી. અને મહારા
રાજ્ય લેવાને પણ ઇચ્છતા નથી. એવું ચિંતવી પોતાને ઘેર આવ્યો અને વી
જે દિવસેં પ્રધાનનું ઘર શોધ્યું તેમાંથી પોતાની પુત્રી નિકળી આવી. તેવા
રે પ્રધાનને કાઢી મુક્યો, ડુઃખી કીધો, હવે જે ગાથા જણતાં અર્થ સમ્યો તે
ગાથા ત્રણ નીચેં લખીયેં થૈયેં ॥ ઊઠાવસીપોઠાવસી, મમં ચેવ નિરસ્કસિ ॥
જાણિઉં સિ અજિપ્પાઉં, જવં નરકર્ફ ગદ્દહા ॥ ૧ ॥ ઊગયાતો ગયા ચેવ,
જોઝ્જંતિ ન દીસર્ફ ॥ અમે ન દીઠા તુમેં નદીઠા, અગોડે બૂટા અણુલિઆ
॥ ૨ ॥ સુકમાલ કોમલ મદ્દજયા, તમે રાતિ હિંનણ સીલણયા ॥ અમ્મ

पसाउं नहि जयं, दीह पिछाउंतुम्ह जयं ॥ ३ ॥ सिक्किअवं मनुस्सेणं, अपि
जारिस तारिसं ॥ कीस मूढसिलोगेण, जीवियं परिरक्खियं ॥ ४ ॥

हवे कुबुद्धिया मत्स्यनो उगणसाठमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ तीरे चात्रफलं सदा वनचरो मीनाय दत्ते तदा, लात्वा स स्वगृहे
स्त्रिये वदति सा तद्गृहकं ह्यानय ॥ कृत्वारोहणमेत्य तं जलनिधौ मेत्त्यंगना
ते हृदं, वरं मूढ नगे मया किमु कृतं बुद्ध्यागतो जीवति ॥ ६० ॥ अर्थः—
समुद्रने कांठे एक आत्र वृद्ध ठे. ते वृद्ध ऊपर एक वांदरो आवी ते आं
वानां फल खाय ठे. एकदा ते वांदराने एक मडनी साथे मित्रता हती, ते
थी तेने पण आंवाना ठोतरां आपे, तथा फल पण आपे एम करतां ए
क दहाडे ते माठलो केरीनां ठोतरां तथा फल पोतानी स्त्री वास्ते लइ
गयो. ते स्त्रीनें जइ आप्यां. ते खावाथी तेने मीठां लाग्यां त्यारें माठली
यें कहुं जे ए फल जे खातो हरो तेनुं कालजुं पण अत्यंत मीतुं हरो,
माटे हे स्वामी, तेने तुं आहीं तेडी आव तो हुं तेनुं कालजुं खाउं, के जे
थी महारो मनोरथ पूर्ण थाय. ते सांजली माठलो वांदरा पासें आवीने क
हेवा लाग्यो, जे हे मित्र, मारे स्थानकें आव्य अने समुद्रनो विनोद त
था उमापणाने जो महारी स्त्रीपण ताहारा दर्शननो अनिलाप धरे ठे.
मित्रपण तेनेज कहियें, के जे परस्पर एक बीजाने घेर आवे ने जाय अ
ने एक बीजानें खवरावे पीवरावे, एक बीजाने आपे लीए. इत्यादि व
चन सांजली वांदरे हा पानी तेवारें वांदराने पोतानी पुंठे बेसारी मा
ठलो समुद्रमां चाब्यो. मार्गमां ते माठलो वांदरा प्रत्यें बोव्यो, जे हे मि
त्र, तुं कहे तो हुं साजुं वोलुं, वांदरे कहुं. सुखेथी वोल तेवारे माठले क
हुं जे महारी स्त्री ताहरुं कालजुं खाशें. आ वात सांजली वांदरो हस्यो,
अने बुद्धि करी बोव्यो के हे जाइ, एमां सी महोटी वात ठे पण तुं मूर्ख
देखाय ठे. जे माटे तें पहेलां मने त्यांज केम न कहुं हुं तो कालजुं आं
वे वांधी आव्यो हुं ! माटे तुं कहेतो जइ आवुं, त्यारे मवें कहुं के जा
जइ आव पठी वांदरो त्यांथी फलंग मारी समुद्र कांठे आवी आंवा ऊप
र चडी वेगो. अने जीवतो रह्यो कहुं ठे के ॥ दोहा ॥ मित्रफुडाफुडि बोली
ए, न जंपीह अलीएण ॥ मुज महीजा तो जीवरो, खाघे तुझ हीएण ॥ १ ॥
रे जलचर सुलक्षणा, एको काज न कीध ॥ घट जितर जे कालजुं, सो

ली वालो जमाइ बीजा जमाइनुं उत्तम जोजन जोइने कहेवा लाग्यो जे,
हे सासु ! तमें पीरसतां जुव्यां ठो. किंवा सहारा कर्मने योगें खीर सेव
प्रमुखनी थुली थइ गइ. त्यारें सासु बोली के हुं नथी नूली, अने खीर
सेवनी थुली पण थइ नथी. में मोहुं जोइ ने टीलुं कखुं ठे ते माटे थुली
यें पेट जरी ऊठो. ॥ दोहा ॥ एक ने पिरसी सेव सुंहाली, एक ने पिरसी
थूली ॥ के मुज दाहाडा वांकडा, के पिरसण हारी नूली ॥ १ ॥ नां तु
ज दीहा वंकडा, ना पिरसण हारी नूली ॥ मों देखीने टीलुं काढ्युं, मारि
गलगल थूली ॥ २ ॥ ए एकसठमो दृष्टान्त ॥ ६३ ॥

कोइपण नियम लेवो ते लाज करै तेनो वासठमो दृष्टान्त.

॥ टाव्यां वीद्वय ततोद्भि सजुरुमुखा देतजृहीतं व्रतं चक्री त्वेकदिने ग
तः स मृत्तिकाखन्यां वणिक्पृष्ठगः ॥ इव्यं तत्र हि निर्गतं यदि वणिक्
दृष्टेत्यवगू दूरत, स्त्वं मायाहि अवेहि मेपि सकलं लात्वा लये तजतः ॥ ६३ ॥

॥ अर्थः—कोइएक नगरमां गुरु आव्या. त्यारें घणां लोकें पञ्चस्काण
लीयां तेमां एक वाणीयें एवुं नियम लीधुं, जे हुं आ गामना रहेवासी कुं
चारना मायानी टालि जोइ, पञ्चस्काण पारुं. पठी ते नित्य कुंचारनी टा
ली जोइ पञ्चस्काण पारै एम करतां एक दिवस कुंचार माटी लेवा सारुं
धूलनी खाणे गयो हतो पाठल वाणीयो कुंचारने घेर आव्यो तेने घेरथी
समाचार मव्या के कुंचार धूलनी खाणे गयो ठे तेवारें वाणीयो पण त्यां
खाणे गयो ते समय त्यां कुंचारने माटी खोदतां सोनैयानो चरु मव्यो ए
अवसरें वाणीयें पण कुंचारनी टाल दीठी. त्यारे वाणीयो कहेवा लाग्यो
के “ दीठीरे दीठी ” एम बोलतो पाठो वव्यो ते सांजली कुंचारें जाण्युं. जे
इव्यनी कडा ए वाणीयायें दीठी. तेथी कुंचार उन्नो थइने वाणीयाने सा
द करवा लाग्यो. के “ मजा रे मजा ” एम कहेतो वाणीयानी केहें दो
ख्यो. अने कहेवा लाग्यो जे, अर्थनाणुं मारुं ने अर्थनाणुं तारुं ए वात
जाणी वाणीयो पाठो वली अर्थनाणुं लइ घेर आव्यो. माटे कोइ पण
नियम लेवो ते लाजकारक ठे कखुं ठे, के ॥ योपि सोपि ध्रुवं ग्राह्यो, नियमः
पुण्यकांक्षिणा ॥ स्वप्नोप्यनल्पलाजाय, यथा खट्वाटपश्यकः ॥ १ ॥

तयामि दशनानास्ये गुरोश्चैकदा ॥ कृत्वा तेऽनशनं दिवं शवमुखादंतांश्च सो
पातयन्, मृत्वा क्रोधवशेन चापि नरकं प्राप्तो विनीतो जडः ॥ ६४ ॥ अ
र्थः—कोइएक नगरमां गुरुने शिष्य बेहु विहार करतां आव्या. एक दिवस
शिष्य नगरमां बहोरवा गयो, त्यां सरशवनी नाजी बहोरी आव्यो. ते
गुरुयें एकलायें खाधी, पण शिष्यने दीधी नहीं. तेथी ते शिष्य कोपायमा
न थइ विचारवा लाग्यो के, एणे मुजने शाक न आप्युं. माटे आ गुरु
ना दांत निश्चें पाडुं. पण ते गुरु जीवतां तो दांत कोइरीतें पाडी शकाय
नहीं, तेवारे रात दिवस एज चिंतवन करतो हतो. एक दिवस गुरु अ
नशन व्रत करीने परलोकें पहाँच्या. वलता ते शिष्यें पडरवती गुरुना श
बना दांत पाड्या. ते दुर्जव्य क्रोधना आवेशयी मरीने नरकें गयो. अ
विनीत जिन शासननो उठापक थयो ए अनंतानुबंधी क्रोध जाणवो माटे
क्रोधपरिहरवो कह्युं ठे, के ॥ यो जवेद् जगति गवर्जितो, दीर्घरोषसहितश्च मान
वान् ॥ सोत्रदुःखमधिकं लजेद्यथा, दंतपातमुनिनात्पमत्रवै ॥ इति त्रेशमोऽद्व
हवे धनने मान मले ते ऊपर चोशमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ निःस्वं सोदरकं निरीक्ष्य जगिनी त्राता न मे सूपकृत्, श्रुत्वा सद्य
लं धनं जनपदे लात्वा गतस्तजृहे ॥ स्याव्यां मुंचति खादिमं वदति स स्वा
नूषणान्यत्थ नो किं त्रांतो वदसीति येषु सुकृतस्तेषामहं पूर्वगः ॥ ६५ ॥

अर्थः—कोइएक निर्धन मनुष्य आश्या धरिने पोतानी बहेनने त्यां गयो
तेने जोइ ने बेन लाजी ने सहुने कहेवा लागी के, आ महारो जाइ न
थी, पण आ महारा पितानें घेर चूलो फुंकनार रसोयो ठे आवा बहेन
ना वचन सांजली ते उतावलो धन कमाववा माटे परदेशें गयो. त्यां जइ
घणुंक धन कमाणो वली ते धन लइ फरीने पोतानी बहेनने घेर आव्यो.
तेवारें बहेन पण धनवान जाइ जाणीने आगता स्वागता करी, जोजन व
खत आलमां सरस पकवान प्रमुख पीरश्यां त्यारें जाइने पूर्वलो दिवस सां
जरी आव्यो. तेथी पोतें जे आंगली प्रमुखमां घरेणां पहेखां हतां ते सर्व
आलीमांहे मूक्यां. अने वेहेन सांजले तेम कहेवा लाग्यो के, हे आनूष
णो, तमो आ सर्व पदारथ जमो. त्यारें बहिने कह्युं के जाइ एणुं कहा
ठो ? कांइ गांमा तो नथी थया ? त्यारे जाइ कहे ठे के हे बेन हुं गांमो थ
यो नथी पण जेनें ते पीरश्यां ठे तेने हुं जमवानुं कहुं हुं जोने पहेलां हुं

निर्धनपणामां ताहारे घेर आव्यो हतो त्यारें मनें तें बापानो रसोयो कह्यो
हतो माटे ए धननें मान ठे. मने नथी. दोहरो ॥ गरथें आदर दीजीयें,
हक्कारीजें दाम ॥ पेहेले फेरे आपीउं, चुद्धा फूंकण नाम ॥ १ ॥

हवे जेहवुं नाम होय तेवा गुण न होय तेनो पांशवमो दृष्टान्त.

॥ नाम्ना विंठणपालकोऽस्ति धनवान् तस्यांगना चिंतति, नो तिष्ठामि
गृहेऽस्य यामि धनपालस्य स्वगेहाजता ॥ दृष्ट्वाऽध्वन्यमरं मृतं च धनपं ह्यन्या
लये निहितं, लक्ष्मीं काष्ठकविक्रयां गृहगता ज्ञात्वा शुचं विंठणम् ॥ ६६ ॥

अर्थः—कोइएक नगरमां एक धनवान वसे ठे. तेनुं नाम विंठणपाल
हवुं. तेथी तेनी स्त्री ज्यारे वाहार जाय त्यारे सहु तेने विंठणपालनी स्त्री
कहिने बोलावे. तेथी ते स्त्रीयें जाण्युं जे महारे हवे विंठणपाल ना घरमां
रहेवुं नहीं कोइ पण धनपाल के जगपाल एवा उत्तम नाम धारकने त्यां
जइ ने स्त्री यइ रहेवुं. एमधारी घरथी वाहेर निकली आगल जतां मार्ग
मां कोइएक अमरपाल नामें माणस हतो, तेने मरी गयेलो दीगो. वली
आगल चाली, तेवारें कोइ धनपाल नामा पुरुषने जीख मागतो दीगो.
वली जरा आगल चाली त्यां लक्ष्मी नामनी स्त्रीने काष्ठ वेचती अने ठाणा
वीणती नजरें जोइ ते सर्व जोइने विचाखुं, जे कांइ नामनुं कारण नथी.
माटे मारो विंठणपाल ठे, तेज जलो ठे. दोहरो ॥ अमर मरंतो में सुण्यो,
जीखंतो धनपाल ॥ लह्मी वेचंती लाकडां, जलो मारो विंठणपाल ॥ १ ॥

हवे गुणग्राहक ऊपर कृष्णावासुदेवनो ठाशठमो दृष्टान्त.

॥ इंडः पर्पदि वाक्यमाह नृजवे कृष्णो गुणग्राहको, जूत्वा श्वानमृतं सु
रो निपतितो मार्गे तमालोक्य सः ॥ दंतश्रेणिशुचां शुनोपि सकलं त्यक्त्वाशु
चं दोषकं, जूत्वा जूत्प्रकटं हरिर्दिवि यदा धन्योऽस्ति नत्वा गतः ॥ ६७ ॥

હુર્ગધાદિક અવગુણો સર્વે પડતા મૂક્યા. વીજા સર્વ લોકોયેં કહ્યું કે, આ હુર્ગધ વાસે છે. આહું ગુણગ્રહીપણું શ્રીકૃષ્ણનું જોડે દેવતા પોતાનું મૂળ રૂપ ધારણ કરી, પ્રગટ થઈ, શ્રીકૃષ્ણને પગે લાગી, પ્રશંસા કરી વરદાન આપીને, પોતાને સ્થાનકેં ગયો. માટે ઉત્તમ પુરુષેં સદુ કોડનો ગુણ લેવો, પણ કોડનો અવગુણ ન લેવો. કહ્યું છે, કે ॥ શ્લોક ॥ સંસારે સુખિનો જીવા, જવંતિ ગુણગ્રાહકાઃ ॥ ઉત્તમાસ્તે ચ વિદ્ધેયા, દંતપશ્યકરુણવત્ ॥ ૧ ॥ અમલત્વે રસજ્ઞાયા, મિશ્રયોઃ ક્ષીરનીરયોઃ ॥ વિવિચ્ય પિવતિ ક્ષીરં, નીરં હંતોપિ મુંચતિ ॥ ૨ ॥ અસંખ્યાઃ પરદોષજ્ઞાઃ, ગુણજ્ઞાશ્ચાપિ કેચન ॥ સ્વયમેવ સ્વદોષજ્ઞા, વિચિંતે યદિ પંચપાઃ ॥ ૩ ॥ સ્ત્રીરમિવ જહાહંસાઃ, જે યુષ્ઠંતિ ગુરુગુણ સમિદ્ધા ॥ દોસેવિ વક્ષ્યંતો, તં જાણ સુજાણયં પુરિસં ॥ ૪ ॥ ૬૭ ॥

હવે દૃઢ સમકેતની ઉપર સહસ્રમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ સમ્યક્ત્વં યદિ વર્ણિતં ચ હરિણા શ્રીશ્રેણિકસ્યામરો, નૂત્વા સાધુનિજ સ્તદા જલચરાન્ ગૃહ્ણાતિ આગત્ય સઃ ॥ દૃષ્ટ્વા વક્તિ કિમાકરોપિ હિ મુને ત્વં સદ્વ્યાહેતવે, હુર્નવ્યસ્ત્વમસીતિ નો જિનમતે કૃત્વા સ્વરૂપં સ્તુતઃ ॥ ૬૮ ॥

અર્થઃ—એક દિવસ ઇંડની સનામાંહે સમકેતની વાત ચાલી ત્યારેં શકેં છે શ્રેણિક રાજાનું સમકેત વચ્ચાણું. અને કહ્યું કે, એ રાજા દૃઢ સમકેતનો ધણી છે. તે સાંજલી એક મિષ્યાદૃષ્ટી દેવતાયેં રાજાની પરીક્ષા કરવા માટે, સાધુસરિયું રૂપ કરી ઊઘો, મુહપત્તિ, ઢાંમો, કાંવલી જડ હાથમાં જોલી ઘાલીનેં એક તલાવમાં પેઠો. ત્યાં જડ માઠલાંડનેં ગ્રહણ કરવા મંજ્યો, તેને રાજાયેં કહ્યું કે, હે સાધુ ! આ વિપરીત કર્મ કેમ કરો ઠો ? મુનિવેષને વિટંવના યું કરો ઠો ? ત્યારેં કપટી સાધુ બોલ્યો કે, હેરાજા ! તું સાધુ ધર્મમાં સમજે નહીં. હું આ માઠલાં કાઢી તેને વેચીને કાંવલી જડશ. તેથી વર્ષાકાલેં જીવદયા પલજો. જે માટે પાણીના એક વિદૂમાં અસંખ્યાતા જીવ જગવંતે કહ્યા છે, તે ઝગરજો. આ વાત સાંજલી રાજા બોલ્યો કે, તું હુર્નવ્ય અનંત સંસારી દેખાય છે. જે માટે સાધુના વેપમાંહે આહું કર્મ કરે છે ? જૈન શાશનમાંહે એ વાત કહી નથી. જૈન શાસ્ત્રથી ઝલટું છે, એમ રાજાયેં તેને કહ્યું. પણ વીજા સાધુ ઉપર દ્રેષ ન કસ્યો તેવારેં તે દેવતાયેં જ્ઞાનેંકરી જાણું. જે આહું મહારું વિપરીત આચરણ દેખતાં પણ રાજાને વીજા સાધુની ઉપર અજાવ ન થયો. તેવારેં દેવતા પોતાનું રૂપ પ્ર

कट करी श्रेणिक राजानी स्तुति करी स्वस्थानकें गयो. कछुं ठे के, श्लो
क ॥ क्रियाहीनं कुसाधुं च, दृष्ट्वा चित्तं न चाव्यते ॥ तत्सम्यक्त्वं दृढं ज्ञेयं,
धर्मे श्रेणिकनूपवत् ॥ १ ॥ इति सडसठमो दृष्टान्तः ॥ ६८ ॥

हवे जीवदया उपर अडशठमो दृष्टान्त कहेवे.

॥ नूपः पर्षदि वर्णितो हि हरिणा देहीति देवो गतो, ऽवक् श्रुत्वा नृबलिं
न चेत्पुरजनान् हन्मीति मंत्रोऽनवत् ॥ सोपायं च तदा जनैर्नृशिशुके लात्वा
वधस्थो हसन्, तत्स्थाने नृपतिः स्थितो यदि सुरस्तुष्टो नृपं श्लाघते ॥ ६९ ॥

अर्थः—एकराजा दयावंत हतो, तेने शक्रेडनी सनामांहे ईडे वखाण्यो.
ते जोइ एक देवता तेमनुं पारखुं करवा माटे ते राजाने कहेवा लाग्यो
जे, हे राजा ! एक पुरुषनो बलि आपो. अने जो नहीं आपो तो, सर्व
नगरवासी लोकोनें हुं मारीश. त्यारें राजा कहे ठे. जे बलिनी वात कांइ
मुजयी थाय नहीं, ए वात वनेज नहीं. त्यारे ते देवतायें नगरनी ऊपर
नगर प्रमाणे एक मोटी शिला विकुर्वी, अने कहेवा लाग्यो जे, हमणां
आ शिलायें करी तारुं आ सर्व नगर चकचूर करीश. पढी जेवारें 'शिला
पढी पढी' एम बूमो पाडवी सरु अइ, तेवारें नगरजनो एकठा अइने राजाने
कहेवा लाग्यां जे हे राजन ! एक पुरुष वास्ते घणानी हत्या लागरो. तेने
राजायें कछुं के, ए वात कांइ मुजने कहेशो नहीं, जे सरज्युं हरो ते आरो.
एवो कोण ठे जे खुशी अइ मरवा वांढे ? के जेनुं बली ए देवने आपीयें ?
तेवारें सर्व नगरजनोयें विचार कछुं जे एक सोनानुं पुतलुं कोटिरूपैयानुं
वनावी, तथा कोटी सोनैयानी रकम कोइ निर्धनने आपीयें, अने ते पोतानो
पुत्र खुशी अइने आपणने आपे, तो देवताने बली आपी उपकार करियें. ए
वात सर्वकोइयें कबूल कीधी. पढी ते पुतलुं लइने कोइ निर्धन पुरुषें खुशीथी
पोतानो पुत्र आप्यो, तेने राजानी पाशें लाव्या, अने बलि देवाने स्थान
कें ते बालकने वेसाख्यो. राजाने देखी बालक हसतो हसतो कहेवा लाग्यो
जे माहरे आज मोटो उत्सव ठे. मरवुं एकदिवस सहु कोइने ठे, परंतु
मारा एक जीवने माटे आखुं शहेर उगरे ठे. आ वात सांजली राजा पोतें
ते बालकने स्थानकें वेगो. त्यारें देवता तुष्टमान् थयो अने राजानी स्तु
ती करी कहेवा लाग्यो के, हे दयावंत ! तुजने जेवो ईडे सनामां वखाण्यो
तेवो तुं यथायोग्य ठो. एम कही देवता पोताने स्थानकें गयो. कछुं ठे के,

॥ દોહો ॥ સોનું શરીર સમું દેડને, ડપર શોનફા કોડિ ॥ આણી વાલ
બેસારીયો, બલિ દેવાને ઠોડિ ॥ ૧ ॥ સ્વામી સામું દેહી હસ્યો, વાલક હ
દય ડહાસ ॥ દેહી દયાપતિ મનધરી, આવી વેળા વાલક પાસ ॥ ૨ ॥
વાલક મુકી મુઝને જાવો, જો હોય વલીનું કાજ ॥ દેવ સંતોષેં ઇમ કહે,
કરો તુમે અવિચલ રાજ ॥ ૩ ॥ ૬૯ ॥ ઇતિ અડશઠમો દૃષ્ટાંત ॥

જીવદયા ડપર મેઘરથરાજાનો ડંગણોતેરમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ વજી પર્ષદિ વક્તિ મેઘરથકો જૂપઃ કૃપાતત્પરો, જૂત્વા જૂવિદ્ગૌ તદાપિ
નૃપતેરુત્સંગકે સાધ્વસાત્ ॥ રક્તાડહોડપતદીશ રક્ત શરણે તં તદ્રથં મા કુરુ, રથે
નાયાત્મપલં દદૌ યદિ સુરો નત્વાશુ નાકં યયૌ ॥ ૭૦ ॥ અર્થઃ—એક દિ
વસ ડશાનેંડની સનામાં ડંડેં પ્રશંસા કરી કે, મેઘરથરાજા દયાવંત અને
કોડથી ચલાયમાન કરી શકાય નહીં એવો ઢે. આ વાત સાંજની કોડક
દેવતાયેં પારેવાનું રૂપ તથા સિચાણાનું રૂપ વિકૂઠ્યું. તિહાં આગલ પારેવું
અને પઠવાડે સિચાણો ચાલ્યો. તેમાંથી પ્રથમ પારેવું આવીને મેઘરથરાજા
ના ડત્સંગમાં પડ્યું, અને ધૂજતું ધૂજતું કહેવા લાગ્યું કે, હે રાજન્ ! મારી
પાઠલ મને મારવા માટે સિચાણો આવે ઢે, તેનાથી મારું રક્ષણ કરો, આ
વાત સાંજની રાજાયેં તે પારેવાનેં પોતાની પાસે રાખ્યું. તેવામાં સિચાણો
આવ્યો. તે રાજાને કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજન્ ! તું તે પારેવાનેં ઠોડ, મ
ને અત્યંત ક્રુધા લાગી ઢે. જો તેને ન આપો તો તમારું માંસ પારેવા જે
ટલું તોલીને મને આપો. ત્યારેં રાજાયેં તેને પોતાનું માંસ કાપી કાપી
આપવા માંમયું, પરંતુ દેવ માયાથી તે માંસ પારેવાનાં બરાબર થયું નહીં.
ત્યારે રાજા પોતેજ આજો ત્રાજવામાં બેઠો. અને સિચાણાને કહ્યું કે, મ
હારું જરૂણ કર. તે જોડ દેવતા પ્રસન્ન થયો, અને કહ્યું જે, હે રાજા ! તારું
સત્ય ઘણું પ્રશંસનીય ઢે. એમ કહી નમસ્કાર કરીને ગયો. કહ્યું ઢે કે ॥
દયાવંત દેવ સાંજની, કયાં પંચી બે રૂપ ॥ એક રાજા ડોલે પડ્યો, એક
દીયે તસ દૂપ ॥ ૧ ॥ મેઘરથ સુરજું કહે, મૂક પારેવું એહ ॥ હવે લાગ્યો
મૂકે નહીં, રાજા દીયો તસ દેહ ॥ ૨ ॥ અતુલ પુણ્ય ડપરાજીયો, પામ્યા
પદયુગ જોડ ॥ દયાપ્રજાવેં દેવતા, સેવ કરે બહુ કોડ ॥ ૩ ॥ ૭૦ ॥

હવે હિંસાનિષેધોપદેશનો શિષ્ટેરમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ શ્રુત્વાજાવચનં હિ જોજનૃપતિર્યદ્કે કવિં ઇહતિ, પ્રોચુસ્તે કિમમીનુ તં

वदति नो विज्ञप्तिकामीश सः ॥ कीदृक्षां यदि काव्यमेव कविना प्रोक्तं प्रबु
 दस्तदा, मुक्त्वा सर्वपशून् कृतो हि नियमो यज्ञस्य धर्मै रतः ॥७१॥ अर्थः—
 नोजराजायें यज्ञनेविषे बकरां होमवा अणाव्यां. ते बकरां बूम पाडवा
 लाग्यां, त्यारें नोजराजायें धनपाल पंमितने पूढ्युं, जे बकरां शामाटे बो
 जे ठे ? पंमितें कहुं के, हे राजन् ! ए अरज करे ठे के, सर्वलोक मलीने
 सांजलो. तेने राजायें कहुं के, शी विनंती करे ठे ? ते तमे जाणता हो तो
 कहो. तेवारे पंमितें एक काव्य कहुं. जे हे महाराज ! जो यज्ञमां होम्या
 थी पशुं स्वर्गमां जाय ठे, तो पण अमारे स्वर्गमां जवानो खप नथी. अ
 ने होमवाथी जीव स्वर्गे जता होय, तो अमने शामाटे स्वर्गमां मोकलो ठो ?
 तमारा मातापितादिकने यज्ञमां होमी स्वर्गमां केम नथी मोकलता ? का
 रण के सारो पदार्थ पोताना अति वाहाला निकट सगांने अपाय. माटे ते
 ने मोकलवा योग्य ठे. अमो तमारा माता पितादिक नथी. आ प्रमाणे
 बकरां कहे ठे, तेहुं काव्य धनपाल पंमितें कहुं. ते लखे ठे ॥ नाहं स्वर्गफ
 लोपनोगतृषितो नाच्यर्थिनस्त्वं मया, संतुष्टस्तृणजह्णो न सततं साधो न
 युक्तं तव ॥ स्वर्गे यांति यदि त्वया विनिहता यज्ञे ध्रुवं प्राणिनो, यज्ञं किं न क
 रोषि मातृ जनकैः पुत्रैस्तथा बांधवैः ॥१॥ ए वांत सांजली राजा प्रतिबोध
 पाम्यो. पंमितनी वात खरी जाणीने बोकडा सर्व मुक्या. अने यज्ञ करवानो
 पञ्चरूपाण कखो, हिंसा न करवानो नियम लीधो, अने धर्मनेविषे दृढ थयो ॥
 जिहां संप होय त्यां लक्ष्मीनो वास रहे तेनो एकोत्तरमो दृष्टांत.

॥ सुतेन्यः कमलाह यामि सदनान्त्वं याचयेन्मां तदा, याचिष्ये हि वरं
 प्रजातसमये पृष्ठं कुटुंबं च किं ॥ याचे वक्ति पृथग्धनं लघुवधूः स्नेहं कुटुंबे
 र्पय, तद्वाक्यं कथितं हि तेन यदि सा नोयामि ते यंत्रिता ॥ ७२ ॥
 अर्थः—कोइएक धनवान् शाहुकार रात्रें सुतो ठे, तेवामां लक्ष्मीयें आवीने
 शाहुकारने कहुं के, हुं हवे तारा घरमांथी जाइश. माटे तारे वरदान जे
 जोश्यें ते माग. ते हुं देती जावुं, त्यारें ते बोव्यो जे आजें तो हुं मागीश
 नहीं, पण सवारमां माहारा कुटुंबीने पूढीने मागीश. तेवारे लक्ष्मी बोली
 जे नहुं. पढी प्रजाते जेठे सहुं कुटुंबीयोने पूढवा मांमहुं, त्यारें कोश्यें जु
 दा जुदा धन लेवा कह्या. कोश्यें कांइ वीजुं वरदान मागवा कहुं. एम कर
 तां नानेरा ठोकरानी वहुनें पूढ्युं त्यारे तेणें कहुं के, हे ससराजी, आ

॥ દોહો ॥ સોનું શરીર સમું દેશને, ડપર શોનડા કોડિ ॥ આણી વાઢ
 બેસારીયો, બલિ દેવાને ઠોડિ ॥ ૧ ॥ સ્વામી સામું દેશી હસ્યો, વાલક ર
 દય ડલાસ ॥ દેશી દયાપતિ મનધરી, આવી વેઠા વાલક પાસ ॥ ૨ ॥
 વાલક મુકી મુઝને નસો, જો હોય વલીનું કાજ ॥ દેવ સંતોષેં ડમ કહે
 કરો તુમે અવિચલ રાજ ॥ ૩ ॥ ૬૯ ॥ ડતિ અડશઠમો દૃષ્ટાંત ॥

જીવદયા ડપર મેઘરથરાજાનો ડંગણોતેરમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ વર્જી પર્ષદિ વક્તિ મેઘરથકો નૂપઃ કૃપાતત્પરો, નૂત્વા નૂવિહગૌ તદા
 નૃપતેરુત્સંગકે સાધ્વસાત્ ॥ રક્તાડહોડપતદીશ રક્ત શરણો તં તદ્વયં મા કુરુ, ર
 નાયાત્મપત્નં દદૌ યદિ સુરો નત્વાશુ નાકં યયૌ ॥ ૭૦ ॥ અર્થઃ—એક
 વસ ડશાનેડની સનામાં ડંડેં પ્રશંસા કરી કે, મેઘરથરાજા દયાવંત અ
 કોડથી ચલાયમાન કરી શકાય નહીં એવો ઢે. આ વાત સાંજલી કોડ
 દેવતાયેં પારેવાનું રૂપ તથા સિચાણાનું રૂપ વિકૂચ્યું. તિહાં આગલ પારે
 અને પઢવાઢે સિચાણો વાવ્યો. તેમાંથી પ્રથમ પારેવું આવીને મેઘરથરાજ
 ના ડત્સંગમાં પડ્યું, અને ધૂજતું ધૂજતું કહેવા લાગ્યું કે, હે રાજન્ ! મા
 પાઢલ મને મારવા માટે સિચાણો આવે ઢે, તેનાથી મારું રક્ત કરો. ડ
 વાત સાંજલી રાજાયેં તે પારેવાનેં પોતાની પાસે રાખ્યું. તેવામાં સિચા
 આવ્યો. તે રાજાને કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજન્ ! તું તે પારેવાનેં ઢોડ,
 ને અત્યંત ક્રુધા લાગી ઢે. જો તેને ન આપો તો તમારું માંસ પારેવા
 ટલું તોલીને મને આપો. ત્યારેં રાજાયેં તેને પોતાનું માંસ કાપી કા
 આપવા માંડ્યું, પરંતુ દેવ માયાથી તે માંસ પારેવાનાં બરાબર થયું નહ
 ત્યારે રાજા પોતેજ આવો ત્રાજવામાં વેઠો. અને સિચાણાને કહ્યું કે,
 હારું નક્કણ કર. તે જોડ દેવતા પ્રસન્ન થયો, અને કહ્યું જે, હે રાજા ! તા
 સત્ય ઘણું પ્રશંસનીય ઢે. એમ કહી નમસ્કાર કરીને ગયો. કહ્યું ઢે કે
 દયાવંત દેવ સાંજલી, કયાં પંચી વે રૂપ ॥ એક રાજા સ્વોલે પડ્યો, એ
 દીયે તસ દૂપ ॥ ૧ ॥ મેઘરથ સુર્યું કહે, મૂક પારેવું એહ ॥ હવ લાગ
 મૂકે નહીં, રાજા દીયો તસ દેહ ॥ ૨ ॥ અતુલ પુણ્ય ડપરાજીયો, પાસ
 પદયુગ જોડ ॥ દયાપ્રજાવેં દેવતા, સેવ કરે બહુ કોડ ॥ ૩ ॥ ૭૦ ॥

હવે હિંસાનિષેધોપદેશનો શિત્તેરમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ શ્રુત્વાજાવચનં હિ જોજનૃપતિર્યક્ષે કવિં પૃથ્વતિ, પ્રોચુસ્તે કિમમી નુ

वदति नो विज्ञप्तिकामीश सः ॥ कीदृक्षां यदि काव्यमेव कविना प्रोक्तं प्रबु
 दस्तदा, मुक्त्वा सर्वपशून् कृतो हि नियमो यज्ञस्य धर्मे रतः ॥७१॥ अर्थः—
 नोजराजायें यज्ञनेविषे बकरां होमवा अणाव्यां. ते बकरां बूम पाडवा
 लाग्यां, त्यारें नोजराजायें धनपाल पंमितने पूठ्युं, जे बकरां शामाटे बो
 जे ठे? पंमितें कहुं के, हे राजन् ! ए अरज करे ठे के, सर्वलोक मलीने
 सांजलो. तेने राजायें कहुं के, शी विनंती करे ठे? ते तमे जाणता हो तो
 कहो. तेवारे पंमितें एक काव्य कहुं. जे हे महाराज ! जो यज्ञमां होम्या
 थी पशुउं स्वर्गमां जायं ठे, तो पण अमारे स्वर्गमां जवानो खप नथी. अ
 ने होमवाथी जीव स्वर्गे जता होय, तो अमने शामाटे स्वर्गमां मोकलो ठो?
 तमारा मातापितादिकने यज्ञमां होमी स्वर्गमां केम नथी मोकलता? का
 रण के सारो पदार्थ पोताना अति वाद्दाला निकट सगाने अपाय. माटे ते
 ने मोकलवा योग्य ठे. अमो तमारा माता पितादिक नथी. आ प्रमाणे
 बकरां कहे ठे, तेनुं काव्य धनपाल पंमितें कहुं. ते लखे ठे ॥ नाहं स्वर्गफ
 लोपजोगतृषितो नान्यर्थिनस्त्वं मया, संतुष्टस्तृणजक्षणेन सततं साधो न
 युक्तं तव ॥ स्वर्गे यांति यदि त्वया विनिहता यज्ञे ध्रुवं प्राणिनो, यज्ञं किं न क
 रोषि मातृ जनकैः पुत्रैस्तथा बांधवैः ॥१॥ ए वात सांजली राजा प्रतिबोध
 पास्यो. पंमितनी वात खरी जाणीने बोकडा सर्व मुक्या. अने यज्ञ करवानो
 पञ्चकाण कखो, हिंसा न करवानो नियम जीधो, अने धर्मेनेविषे दृढ थयो ॥
 जिहां संप होय त्यां लक्ष्मीनो वास रहे तेनो एकोत्तेरमो दृष्टांत.

॥ सुमेन्यः कमलाहं यामि सद्गतात्वं याचयेन्मां तदा, याचिष्ये हि वरं
 प्रजातसमये पृष्ठं कुटुंबं च किं ॥ याचे वक्ति पृथग्धनं लघुवधूः स्नेहं कुटुंबे
 र्पय, तदाक्यं कश्चितंहि तेन यदि सा नोयामि ते यंत्रिता ॥ ७२ ॥
 अर्थः—कोइएक धनवान् शाहुकार रात्रें सुतो ठे, तेवामां लक्ष्मीयें आवीने
 शाहुकारने कहुं के, हुं हवे तारा घरमांथी जाइश. माटे तारे वरदान जे
 जोश्यें ते माग. ते हुं देती जावं, त्यारें ते बोव्यो जे आजें तो हुं मागीश
 नहीं, पण सवारमां माहारा कुटुंबीने पूढीने मागीश. तेवारें लक्ष्मी बोली
 जे जळुं. पढी प्रजाते जेठे सहुं कुटुंबीयोने पूढवा मांमथुं, त्यारें कोश्यें जु
 दा जुदा धन लेवा कह्या. कोश्यें कांइ वीजुं वरदान मागवा कहुं. एम कर
 तां नानेरा ठोकरानी वहुनें पूठ्युं त्यारे तेणें कहुं के, हे सत्तराजी, आ

पणा कुटुंबमां स्नेह सुसंप रहे ते मागो ने ते वात ससराना चित्तमां पण बरोबर उतरी. पढी बीजे दिवसें रात्रें लक्ष्मी आवी अने शेवने कहुं के, वर माग्य. तेवारें शेठें कहुं के, महारा कुटुंबमां सुसंप रहे ते वर आप. त्यारे लक्ष्मीयें कहुं के, हवे माराथी जवाय नहीं, कारण के तमोयें संप माग्यो, तो ज्यां संप ठे, त्यां मारे रहेवुंज जोड्यें. माटे ज्यां संप त्यां लक्ष्मी रहे ठे. कहुं ठे, के ॥ दोहो ॥ शेठें कुटुंब संप मागीयो, लक्ष्मी कहे कर जोड ॥ जाऊं तो जाइ शकुं नहीं, राखी मारी मरोड ॥ १ ॥ श्लोक ॥ गुर वो यत्र पूज्यंते, यत्र वित्तं नयार्जितं ॥ अदंतकलहो यत्र, तत्र शक्र वसाम्यहं ॥ १ ॥

डष्टनुं नाम लेवाथी पण विघ्न थाय ते ऊपर वहोतेरमो दृष्टांत.

॥ कश्चित्पृच्छति मिंगरं वद ह्यः कस्येति यस्यास्म्यहं, कस्य त्वं तदहं तथापि च तवेशाख्या न किं कथ्यते ॥ सोऽ वक्च कुधितोस्मि खादिममिदं ला हीश गोत्रं दुतं, प्रोक्तं तेन तदा ह्येन निहतस्तन्नामतस्तत्फलम् ॥ ७३ ॥

अर्थः—कोइएक पुरुषें सारो घोडो जोयो, त्यारे तेणें ते घोडाना चाक रने पूढ्युं के, जाइ आ घोडो कोनो ठे ? ठाणीयें कहुं के, जेनो हुं चाक र हुं, तेनो आ घोडो ठे. त्यारें फरी ठाणीयाने पूढ्युं के तुं केहनो चाकर ठे ? तेणें कहुं के, जेनो आ घोडो ठे तेनो हुं चाकर हुं. वजी ते पुरुषें क हुं के तुं अवलुं बोलतां ताहारा स्वामीनुं नाम केम नथी छेतो ? त्यारें ते णें कहुं के हजी दातण कहुं नथी, तथा जस्यो पण नथी, नूरव्यो हुं मा. टे प्रजातें तेनुं नाम लेवा योग्य नथी. ते सांजजी पुरुष बोल्यो, जे तुं छुतुं बोले ठे. जो तुं तारा स्वामीनुं नाम लीये, तो तरत तुज्जने आ सुखडीयें नरेजी तबक आपुं. तेवारे तेणें सुखडीनी लाजचें पोताना स्वामीनुं नाम लीधुं. एटले तेज समये घोडो नडक्यो, अने सुखउपरें पाटु मारी, तेथी सुखडी दसे दिशायें परजा परजा अइगइ, तबक पण क्यांय जइ पडी. एम केटलाएक अधर्मीनां नाम लेवाथी आप्रकारें विघ्न थायठे. माटे एवा पुरुष नुं नाम खावानी अगाऊ नलेवुं. कहुं ठे के, श्लोक ॥ पापिष्ठनाम न ग्रा ह्यं प्रत्यूषेऽपि कदाचन ॥ यदुक्तं हि तदा तस्य, हतो घोटकलत्तया ॥ ७३ ॥

हवे परजीवनुं मांस सोंधुं ते ऊपर तहोंतेरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नूपः पृच्छति मांसमौढ्यमनुगान्, प्रोचुश्च तेऽल्पं सुतोऽनल्पं वक्तव्यमनयो निवारयति नो तं दरीयामि प्रजो ॥ गत्वा सर्वशृहे नृपाय हृदिजं तदेहि ना

सं पलं, ग्राह्यं लाहि धनं न तेन तदितो लात्वार्पितं नूपतेः ॥ ७४ ॥

अर्थः—एक दिवस श्रेणिकराजा पोताना उमरावो प्रमुखने कहेवा लाग्यो हमणा कयी वस्तु सोंधी ठे, अने सारी ठे ? तेवारे उमराव प्रमुखें क ह्युं के, हे महाराज मांस घणुं सोंधुं ठे. ते वखत श्रेणिक राजानो पुत्र अ नयकुमार बोळ्यो के माहाराज, मांस मोंधुं ठे. तेने राजायें क ह्युं के, तुं राज बालक सोंधा महोंघामां शुं समजे ? ते वखत अनयकुमारे क ह्युं के, ए वातनो निश्चय हुं आपनें थोडा दिवसमां करी देखाडीश. पठी राजाने अनयकुमारें क ह्युं के, तमारे जूठी रीतें घरमां मंदवाड जणावी पांच दिवस सनामां आवुं नही. तेथी ते वात राजायें कबूल करी ने सनामां न आव्या. त्यारे गाममां खबर पडी के श्रेणिकराजा मांदा ठे, एवी प्रसिद्धि थइ. ते वखत अ नयकुमारें युक्ति करीने सर्व उमरावो अने दरबारी मनुष्यो पासें तेमने घेर रा त्रियें जइने क ह्युं के हे उमरावो, वैदें क ह्युं ठे, के उमरावोना कालजानुं मांस राजा खाय तो राजाने करार थाशे. माटे तसे सहु मली पल पल प्रमाण पोतपोतानुं कालजुं काढी आपो. त्यारें कोइयें मांस आप्युं नही. अने सहुयें क ह्युं के, अमारे पासे जेटलुं जोइयें तेटलुं धन लीयो, पण का लजुं तो अपाय नही. पठी सहु पासेंथी धन लइ राजाने बताव्युं, ने राजा सनामां आव्यो. ते वखतें अनयकुमारें क ह्युं के, हे महाराज जुं बधायें धन घणुं आप्युं, पण मांस कोणें न आप्युं माटे मांस केवुं मोंधुं ठे. पार का जीवोनुं मांस सोंधुं ठे. तेपण जोरावरी जोतां तो मोंधुं ज ठे. ते सांज ली उमराव सर्व चुपकी करी रह्या आ वात राजायें खरी जाणी क ह्युं ठे के, स्व मांसं दुर्लभं लोके, लक्ष्णेणापि न लभ्यते ॥ अल्पमूढ्येन लभ्येत, पलं परशरीरजम् ॥

हवे अनव्यजीव श्रीतीर्थकरना उपदेशथी पण जेदाय

नहीं ते ऊपर चम्भोतेरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ मेघं वक्ति च नारदस्तव रिपुर्मुजाख्यशैलौ जुवि, श्रुत्वा कुप्यति सो णुकस्त्वमसि तं रे याहि मुजागतः ॥ कोऽप्येयं मम वर्षति प्रबलकं नेतुं न मां शक्यते, वक्त्रे हास्यमतो दृषद्यदि यथा नव्यो जिनैर्नर्षितः ॥ ७५ ॥ अर्थः—एक दिवस नारद मुनि मेघनी पासें आवी कहेवा लाग्यो के, मृत्युलोकने विषे तारो शत्रु मगसेलीयो पाषण ठे. ते घणो अहंकार करे ठे, अने कहे ठे के, मुऊने कोइ जेदी न शके. ते वात सांजलीने मेघ पण गर्वें चढी क

પણા કુટુંબમાં સ્નેહ સુસંપ રહે તે માગો ને તે વાત સસરાના ચિત્તમાં પણ
બરોબર ઉતરી. પઠી વીજે દિવસેં રાત્રેં લક્ષ્મી આવી અને રોઠને કહ્યું કે,
વર માગ્ય. તેવારેં રોઠેં કહ્યું કે, મહારા કુટુંબમાં સુસંપ રહે તે વર આપ.
ત્યારે લક્ષ્મીયેં કહ્યું કે, હવે મારાથી જવાય નહીં, કારણ કે તમોયેં સંપ
માગ્યો, તો જ્યાં સંપ છે, ત્યાં મારે રહેવુંજ જોઈયેં. માટે જ્યાં સંપ ત્યાં લ
ક્ષ્મી રહે છે. કહ્યું છે, કે ॥ દોહો ॥ રોઠેં કુટુંબ સંપ માગીયો, લક્ષ્મી કહે
કર જોડ ॥ જાઝં તો જાડ શકું નહીં, રાઘી મારી મરોડ ॥૧॥ શ્લોક ॥ ગુર
વો યત્ર પૂજ્યંતે, યત્ર વિત્તં નયાર્જિતં ॥ અદંતકલહો યત્ર, તત્ર શક્ર વસામ્યહં ॥૧॥

હુષ્ટનું નામ લેવાથી પણ વિગ્ન થાય તે ऊपर वहोतेरमो दृष्टांत.

॥ कश्चित्पृष्ठति मिंगरं वद ह्यः कस्येति यस्यास्म्यहं, कस्य त्वं तदहं
तथापि च तवेशाख्या न किं कथ्यते ॥ सोऽ वक्च क्रुधितोस्मि खादिममिदं जा
हीश गोत्रं दुतं, प्रोक्तं तेन तदा ह्येन निहतस्तन्नामतस्तत्फलम् ॥ ७३ ॥

અર્થ:-કોઈએક પુરુષેં સારો ઘોડો જોયો, ત્યારે તેણેં તે ઘોડાના ચાક
રને પૂછ્યું કે, જાડ આ ઘોડો કોનો છે ? ઠાણીયેં કહ્યું કે, જેનો હું ચાક
ર હું, તેનો આ ઘોડો છે. ત્યારેં ફરી ઠાણીયાને પૂછ્યું કે તું કેહનો ચાકર
છે ? તેણેં કહ્યું કે, જેનો આ ઘોડો છે તેનો હું ચાકર હું. વલી તે પુરુષેં વ
હ્યું કે તું અવલું બોલતાં તાહરા સ્વામીનું નામ કેમ નથી લેતો ? ત્યારેં તે
ણે કહ્યું કે હજી દાતણ કહ્યું નથી, તથા જમ્યો પણ નથી, નૂચ્યો હું મા
ટે પ્રનાતેં તેનું નામ લેવા યોગ્ય નથી. તે સાંજલી પુરુષ બોલ્યો, જે હું છું
બોલે છે. જો હું તારા સ્વામીનું નામ લીધે, તો તરત તુજને આ સુખડી
નરેલી તબક આપું. તેવારે તેણેં સુખડીની લાલચેં પોતાના સ્વામીનું નામ
લીધું. એટલે તેજ સમયે ઘોડો જડક્યો, અને સુખડપરેં પાટુ મારી, તેણે
સુખડી દસે દિશાયેં પરજા પરજા થડગડ, તબક પણ ક્યાંય જડ પડી. એ
કેટલાએક અધર્મીનાં નામ લેવાથી આપ્રકારેં વિગ્ન થાય છે. માટે એવા પુરુ
ષનું નામ સ્વાવાની અગાજ નલેવું. કહ્યું છે કે, શ્લોક ॥ પાપિષ્ઠનામ ન ય
હ્યં પ્રત્યૂષેઽપિ કદાચન ॥ યદુક્તં હિ તદા તસ્ય, હતો ઘોટકલત્તયા ॥ ૭૩

હવે પરજીવનું માંસ સોંધું તે ऊपर तहोतेरमो दृष्टांत कहे છે.

॥ नूपः पृष्ठति मांसमौल्यमनुगान, प्रोचुश्च तेऽल्पं सुतोऽनल्पं वक्तव्यज
निवारयति चो तं दर्शयामि प्रजो ॥ गत्वा सर्वशृहे नृपाय हृदिजं तदेहि न

सं पलं, ग्राह्यं लाहि धनं न तेन तदितो लात्वार्पितं नूपतेः ॥ ७४ ॥

अर्थः—एक दिवस श्रेणिकराजा पोताना उमरावो प्रमुखने कहेवा लाग्यो हमणा कयी वस्तु सोंधी ठे, अने सारी ठे ? तेवारे उमराव प्रमुखें कहुं के, हे महाराज मांस घणुं सोंधुं ठे. ते वखत श्रेणिक राजानो पुत्र अजयकुमार बोव्यो के माहाराज, मांस मोंधुं ठे. तेने राजायें कहुं के, तुं राज बालक सोंधा महोंधामां शुं समजे ? ते वखत अजयकुमारें कहुं के, ए वातनो निश्चय हुं आपनें थोडा दिवसमां करी देखाडीश. पठी राजाने अजयकुमारें कहुं के, तमारे जूठी रीतें घरमां मंदवाड जणावी पांच दिवस सनामां आवुं नही. तेथी ते वात राजायें कबूल करी ने सनामां न आव्या. त्यारे गाममां खबर पडी के श्रेणिकराजा मांदा ठे, एवी प्रसिद्धि अइ. ते वखत अजयकुमारें युक्ति करीने सर्व उमरावो अने दरवारी मनुष्यो पासें तेमने घेर रात्रियें जइने कहुं के हे उमरावो, वैदें कहुं ठे, के उमरावोना कालजानुं मांस राजा खाय तो राजाने करार आशे. माटे तसे सहु मली पल पल प्रमाण पोतपोतानुं कालजुं काढी आपो. त्यारें कोइयें मांस आप्युं नही. अने सहुयें कहुं के, अमारे पासे जेटलुं जोइयें तेटलुं धन लीयो, पण का जजुं तो अपाय नही. पठी सहु पासेंथी धन जइ राजाने बताव्युं, ने राजा सनामां आव्यो. ते वखतें अजयकुमारें कहुं के, हे महाराज जुठ वधायें धन घणुं आप्युं, पण मांस कोणें न आप्युं माटे मांस केवुं मोंधुं ठे. पार का जीवोनुं मांस सोंधुं ठे. तेपण जोरावरी जोतां तो मोंधुंज ठे. ते सांज ली उमराव सर्व चुपकी करी रह्या आ वात राजायें खरी जाणी कहुं ठे के, स्व मांस दुर्जनं लोके, लक्ष्णेणापि न लन्यते ॥ अल्पमूढ्येन लन्येत, पलं परशरीरजम् ॥

हवे अजव्यजीव श्रीतीर्थकरना उपदेशथी पण नेदाय

नहीं ते ऊपर चम्भोतेरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ मेघं वक्ति च नारदस्तव रिपुर्मुजाख्यशैलो छवि, श्रुत्वा कुप्यति सो एकस्त्वमसितं रे याहि मुजागतः ॥ कोऽग्रेयं मम वर्षति प्रवजकं नेतुं न मां शक्यते, वक्त्रे हास्यमतो दृष्यदियथा नव्यो जिनैर्नीषितः ॥ ७५ ॥ अर्थः—एक दिवस नारद मुनि मेघनी पासें आवी कहेवा लाग्यो के, मृत्युलोकने विषे तारो शत्रु मगसेलीयो पाषण ठे. ते घणो अहंकार करे ठे, अने कहे ठे के, मुऊने कोइ नेदी न शके. ते वात सांजलीने मेघ पण गर्वे चढी क

पीडिता, राजा वक्ति निरामयं कुरु निषमो चेत्स निष्कासितः ॥ ७७ ॥

अर्थः—कोई एक वैद्य शुनध्यानथी मरण पामीने व्यंतर देवता थयो. तेनी पाठल तेहनो पुत्र मुख हतो. तेनै पुत्रना स्नेहें करी ते देवतायें अमृतनो कुंन आप्यो. ते अमृतनुं अंजन कखाथी सकल रोग नाश पामे. माटे ते पुत्र अमृतथी जगतमां सर्वत्र अत्यंत प्रसिद्ध थयो, अने वणुं इ थ मेलव्युं. एक दिवस ते अमृतनो घडो दासीपासैं मंगावीने पोतेंज पो ताना शरीरने निर्मल कखुं. एटले अमृतें करी स्नान कीधुं. तदनंतर ते गामना राजानी राणीने कांइक रोग उत्पन्न थवाथी राजायें ते वैद्य पुत्र नै पूठयुं, के तमारी पाजे निरोगी थवाय तेवुं उंषध ठे ते आपो, अने मा हारी राणीने निरोगी करो. त्यारें ते वैद्यपुत्रें अमृत ढोली नाखेलुं होवा थी निरोगी करवाने ना कही. त्यारें राजाए कोपायमान थइ तेने गाम ब हार काढी मूक्यो. दोहा ॥ अमृतघडो ते नरवपु, नाखे अकारज काम ॥ आलें जन्म तिणें हारीउं, मूर्खवैद्यसम जाण ॥ १ ॥ स्वर्णस्थाले क्षिप ति स रजः पादशौचं विधत्ते, पीयूषेण प्रवरकरिणं वाह्यत्येधनारं, चिंतार तं विकिरति करादायसोद्धायनार्थं, यो दुःप्राप्यं गमयति मुधा मर्त्यजन्म प्रमत्तः॥१॥ कथायुगलऊपरें ए काव्य जाणवुं ॥ इति बहोतेरमो दृष्टान्त ७७ हवे मुख शिष्यनो सत्तोतेरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ शिष्यान्वक्ति विलंबिताः कुह गुरुः प्रोचुश्च वीक्ष्यामहे, तन्नाटयं हि नट स्य नो जिनमते नापेक्षणीयं कदा ॥ सत्यं तेऽपि तथेति सजुरुतटं प्राप्तास्त दा कालके, नट्या सोपि कृतं न्यपेधि तमतो नाग्रे त्वया दृश्यताम् ॥७८॥

अर्थः—एकदिवस गुरु पोताना शिष्यने कहे ठे तुं एटली वार क्यां रो कायो हतो? असुरो केम आव्यो शिष्ये कहुं जे रस्तामां नाटकीया रम ता हता ते जोवा माटे ऊनो रह्यो हतो त्यारें गुरुयें कहुं जे आपणा जैन शासनमां वादी नवाइआना नाटक प्रमुख जोवा निपेध्या ठे. त्यारें शिष्यें ते वात कबुल करी गुरु समीपे आलोच्युं. अने नाटक न जोवानुं गर्हा करी पडिवज्युं वली केटजा एक दिवस गयानंतर पाठो वोहोरवा गयो. त्यां वार लागी त्यारें गुरुयें पूठयुं के केम आज पण विलंब थयो? त्यारें शि प्य बोव्यो के हे गुरुजी? आज नाटकिणी नो नाटक जोवा ऊनो रह्यो हतो. त्यारें गुरु कहे के तें मारी पाजें नाटकीया न जोवानुं पडिवज्यो हतो

ને વલી કેમ જોવા રોકાયો, ત્યારે શિષ્ય બોલ્યો કે માહારાજ ! મેં તો નાટકીયા જોવા પડિવજ્યા હતા પરંતુ નાટકણી જોવી પડિવજી નથી. ત્યારે ગુરુએ કહ્યું કે નાટકીયા ન જોવા પડિવજ્યા તો તેમાં નાટકીપણ આવીગઈ. કહ્યું છે કે શ્લોક ॥ મુર્ખા વરા નિઃકપટા, યે સાધવો જવંતિ તે ॥ આલોચયંતિ ગુર્વંતે, યથા નાટકપણ્યકઃ ॥ ૧ ॥ ૭૮ ॥ ઇતિ દૃષ્ટાંત ॥

હવે મૂર્ખ પુત્રનો અષોત્તરમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ દાતવ્યં પિતરૌ ન વત્સ કથિતઃ પ્રત્યુત્તરં નો કદા, ગેહાદ્વૌ વિગતૌ તદા જડમતિદ્ધરિં જટિત્વા સ્થિતઃ ॥ તાવાગત્ય સુતં વ્રવીતિ વહુશો નોદ્ધાટ પોદ્ધાટતિ ગેહે હ્યુત્તરતોઃ કૃતં ત ઇહ કિં સોઽવગ્ શુવાન્ધ્યાં મતમ્ ॥ ૭૯ ॥ અર્થઃ—કોઈએક માતા પિતાએ પોતાના અવિનીત પુત્રને શીખામણ આપીજે હે પુત્ર કોઈ દિવસ માતા પિતા સામું બોલવું નહીં, અને પાઠો ઉત્તર પણ દેવો નહીં. તે પુત્રે કબુલ કહ્યું પરંતુ તે પુત્ર જડમતિ હતો. તેણે તે વચન મનમાં રાખ્યું. પછી એક દિવસ માતા પિતા કાંઈક કામને માટે બાહર ગયા, ત્યારે પઠવાડેથી તે જડમતિ વાલો પુત્ર ઘરનાં કમાડ બંધ કરી માંહેવે સી રહ્યો. તે જેવારે માતાપિતા પાઠા ઘેર આવ્યા ત્યારે પુત્રને કહ્યું કે હે પુત્ર! કમાડ ડઘાડ ? કમાડ ડઘાડ ? એમ ઘણા શબ્દ કહ્યા પરંતુ તે મૂઠમતી વાલો પુત્ર બોલ્યો પણ નહીં અને કમાડ પણ ડઘાડ્યું નહીં. ત્યારે માતાપિતા ઢાપરેથી ચડી નલીયાં ડતારી ઘરમાં આવીને જુએ તો ત્યાં મૂર્ખ પુત્ર હસતો હતો. ત્યારે માતાપિતાએ કહ્યું કે હે મૂર્ખ ? જાણતો હતો તો પણ કાં ઘર ડઘાડ્યું નહીં ? ત્યારે પુત્રે કહ્યું કે તમેજ મને શીખામણ આપી છે, જે મા વાપ સામું બોલવું નહીં. માટે હું બોલ્યો નહીં. એ અવિનીત પુત્રની કથા જાણવી. કહ્યું છે કે, શ્લોક ॥ જહોપિ વક્રગથૈવ, યો જવેદ્ જુવિ માનવઃ ॥ સ શ્લાઘ્યતે નૈવ લોકે, યથાન્નૂત્ શ્રેષ્ઠિનંદનઃ ॥ ૧ ॥ ૮૦ ॥ હવે પુણ્ય કહ્યાનું ફલ અવશ્ય થાય તે ઉપર ડંગણ્યાએસીમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ શ્વાચુર્યે પથિ ગજ્જતા સુસુનયે કૃત્વાઽષ્ટમં પારણં, દત્વા સ્વેષ્ટગૃહે ગતો હિ ગૃહપો મેને વૃષં દેહ્યવક્ ॥ જાહિ ત્વં પ્રચુરં ન ગેહચલિતો જાત્વોપલા નૈર્જેરાન્, રત્નાન્યાશુ કૃતાનિ વીદ્ય ગૃહિણી પિત્રા તુ રમ્યં કૃતમ્ ॥ ૮૦ ॥

અર્થઃ—કોઈએક નિર્ધન જમાઈ પોતાના સાસરાને ઘેર યાચના કરવા માટે પોતાના ગામથી નિકલીને પોતાના સાસરાને ગામે જાય છે, તેને માર્ગે

चालता एक आठमनो पारणाती मुनिश्वर मव्यो, ते मुनिनें तेणें पारणुं कराव्युं. पठी ससराना घेर तरफ चालवा मांमथो, एवामां तेना ससरानी कुलदेवीयें जइ ससराने कव्युं के, तहारो जमाइ दुःखीयको तहारी पासेंथी इव्य मागवा आवे ठे. परंतु एणे मार्गमां जे धर्म कव्युं ठे, ते धर्म जो तु जने आपे तो तुं ताहरा जमाइनें धन आपजे. एवामां ते जमाइ पण सा सराने घेर आव्यो. तेवारें ससरायें कव्युं के, मार्गमां तमे जे पुण्य कव्युं ठे ते अमोने आपो, अने धन लीयो. पण जमाइयें ते धर्मनुं पुण्य आप्युं न ही अने एमज पाठो वव्यो. मार्गमां नदी आवी. तेमांथी रूडा रूडा ते जदार कांकरा वीणी लइ तेनो कोथलो जरी मस्तकें चढावीने पोताना गा म तरफ आवे ठे, ते वखत मुनिना अधिष्ठित देवें ते सर्व कांकराना रत्न करी नाख्या. पठी जेवारें घेर आव्यो तेवारें स्त्रीयें ते कोथलो उखेली जो यो, तोमांहे रत्न दीतां. तेवारें कहेवा लागी जे माहारा बापें घणुंज रूडुं कव्युं देखाय ठे. जेमाटे आटलां रत्नो आपणने आपी दीधां ठे. तेवारें ते जमाइयें जाण्युं जे मार्गे धर्म कव्युं साधुने आहार दीधो तेना पुण्योदयथी आ फल प्राप्त थयुं जणाय ठे. पठी ते सर्व वात पोतानी स्त्रीने कही. मा टे धर्म कव्यो होय तो ते कोइ कालें पण फल आप्याविना रहेज नही. कव्युं ठे के ॥ धर्मथकी धन संपजे, धर्मे शिवसुख थाय ॥ कांकर रत्न जड्या कीयां, देवें धर्मपसाय ॥ १ ॥ धम्मेण कुलप्पसूई, धम्मेण दिव्वरूवसंपत्ती ॥ धम्मेण धणसमिद्धि, धम्मेण सुविट्ठडा कित्ति ॥ २ ॥ ८० ॥

हवे जे न करवा योग्य होय तेनज थाय तेनो एंशीमो दृष्टान्त.

॥ श्रेष्ठग्रंथो यदि कंटकं हि निशितं नशं तदा सेवकान्, गृहीताह पतिश्च चर्म बहुलं ह्येकः किमर्थं तदा ॥ नूस्यात्वादनहेतवे परपदत्राणाय तं नाऽधुना, चूतं नैव जविष्यतीति किमु नो ते पादरक्षां कुरु ॥ ८१ ॥ अर्थः—कोइ एक मूर्ख शेठना पगमां तीखो कांटो जांग्यो, तेनुं दुःख थयुं. त्यारें शेठें पोताना सेवकोने कव्युं के, ठामठांमथी जेटलां चामडां बेचातां मल तां होय तेटला लावो. सांघां होय के मांघां होय. तेनी परवा नही पण चामडां लइ आवो, ढील म करो. ते वात एक बुद्धिमान माणसें सांजली अने शेठने कव्युं के हे शेठ ! एटलां वडां चामडां लइने गुं करशो ? ए नी च व्यापार ठे. ते कोण करे ? तेने शेठे कव्युं के मारा पगमां कांटो जांगो

ઢે માટે ઉપકાર નિમિત્તે સઘલી ધરતી ચામડાથી મઢાવી કાઢીયેં એટ
કોડના પગે કાંટો ઝાંગે નહી. માટે ચામડાં લીઝ. આ વાત સાંજલી તે
દિમાન માણસેં કહ્યું કે એમ કોડ દિવસ બન્યું નથી, તેમ વને પણ નહ
અને બનશે પણ નહી. માટે આપના આવા ગાંમા વિચાર મૂકી ઘો. અ
બધા જનની વાત પડતી સુકીને આપ ચામડે કરી આપના પગનું રક્ષા
કરો એજ યોગ્ય ઢે. તે વાત શેવને ગલે કતરી ને તેમજ કહ્યું. કહ્યું ઢે વે
શ્લોક ॥ ચરણે કંટકાન્નયે, શ્રેષ્ઠિના ચિંતિતં તદા ॥ જંતુત્રાણાય સચ્ચમે
રૂર્વીમાહ્વાદયામ્યહમ્ ॥ ૧ ॥ દોહા ॥ અણદુંતી કીજેં નહીં, કીજેં હોય
જાણ ॥ સેવકેં સાહેબનેં કહ્યો, તવ સમજ્યો તે જાણ ॥ ૧ ॥ ૭૧ ॥

હવે જગ્યને તરત ઉપદેશ લાગે તેનો એક્યાશીમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ રાજ્યં ધર્મરુચેર્દદૌ ન ચ લલૌ ગહ્વામિ પિત્રા સમં, જૂત્વા તાપસકે
ગતૌ યદિ વનેઽમાવાસ્યકાયામવક્ ॥ ઢેત્તવ્યં નહિં પત્રકાદિકમૃષિં દૃષ્ટ્વા
ધર્મેજ્ઞકો, રક્ત્યં ત્વેકદિનં ચ સોઽનિશમહં શ્રુત્વા પ્રબુઽસ્તદા ॥ ૭૨ ॥ અર્થઃ-
જિતશત્રુ નામા રાજાયેં પોતાના ધર્મરુચી નામના પુત્રને રાજ્ય આપવ
માંમયું, પરંતુ તેણે રાજ્ય લીધું નહીં. અને કહ્યું જે હે પિતા, હું પણ તમ
રી સાથેં આવીશ, અને તાપસ થઈશ. પઠી તે પિતા અને પુત્ર બેહુજણ
નિ થયા. વનનેવિષે રહે ઢે. એકદા અમાવાસ્યા આવી. ત્યારેં મોહોટા
નિયેં કહ્યું કે, આજ અમાવાસ્યા ઢે. માટે વનમાં જઈ ફૂલ પત્ર ચુંટશો ન
હી એટલે અનાકુટી કરજો. તે વાત ધર્મરુચી સાંજલે ઢે, અને વનમાં
મણ કરે ઢે. ત્યાં વનમાં જમતાં જમતાં ધર્મરુચીયેં એક સાધુનેં દીઠા. સા
ધુને જોડને જલા ધર્મનો વાંઠક એવો ધર્મરુચી કહે ઢે, જે મહારાજ ! આ
જેં અમાવાસ્યાનો દિવસ ઢે, માટે તમો પુષ્પ ફલ પત્ર ચુંટશો નહીં હો !
એવું સાંજલી સાધુ બોલ્યો જે હે ધર્મરુચિ ! અમારે સદા અનાકુટી ઢે. અમો
કોડ વારેં પણ પુષ્પાદિકને ચૂંટતા નથી. એ ઉપદેશ સાંજલી ધર્મરુચિ અ
ત્યંત પ્રતિવોધ પામ્યો. કહ્યું ઢે કે, શ્લોક ॥ ગુરુપદેશતો ધર્મે, કેચિજ્ઞાનંતિ
માનવાઃ ॥ ધર્મરુચેરિવાન્યેચ, જાતિસ્મરણજ્ઞાનતઃ ॥ ૧ ॥ ૭૨ ॥

મનના પરિણામ ઉપર પ્રસન્નચંડ રાજાનો વ્યાસીમો દૃષ્ટાંત કહેઢે.

॥ નત્વા પ્રશ્નરૂપિર્ગમિષ્યતિ નૃપો વીરં કુદા પ્રજ્ઞતિ, સોવત્તં હ્યધુનેવ સપ્ત
મચુવિ હેતોઃ કુતો હૃડ્ણાત્ ॥ પશ્ચાદાશુ પુનર્દિવાચચરમે દેવાઃ ક્વ યાંત્યુત્સવે,

जब्धं तेन सुकेवलं जिनवचः श्रुत्वैति शं श्रेणिकः ॥७३॥ अर्थः—एकदा श्रेणिक राजा श्री माहावीर प्रभुनें पूछे थे के हे माहाराज ? हमणां प्रसन्नचंद्र राजा दीक्षा लेई वनमां काउसग्न ध्यानमां सुर्य सामी दृष्टी राखी ने एक पगें उजा ठे, माटे जो हमणां आउखो बांधेतो क्यां जाय ? जगवाने कह्युं जे प्रथम नरकें जाय पठी बीजी त्रीजी चौथी पांचमी ठी अने यावत सातमी नरकें जाय. एम क्रमे क्रमे पूठतां कह्युं त्यारें श्रेणिकराजा फरी पूछे के हे माहाराज, एहवा तपस्वी ज्यारें नरकें जाय त्यारें धर्माचरण कोण करगे ? ए वात सांजली श्री वीरजगवान कहेठे के ताहारा सुमुख अने दुर्मुख नामना जे दूत तेना सुखनां वचन सांजलीने, मननुं संग्राम करेठे तेथी नरकें जाय. वली पाहुं पूछ्युं के हे माहाराज ! हमणां आयु बांधे तो ते क्यां जाय तेने जगवानें कह्युं के प्रथम देवलोकें जाय. एम बीजे, त्रीजे, यावत पांचमा अनुत्तरविमान पर्यंत कह्युं. एवामां जगवानना समवसरणथी देवता जवा लाग्या. तेवारे श्रेणीकें पुछ्युं के देवता किहां जायठे ? तेने जगवानें कह्युं के प्रसन्नचंद्र राजर्षीने केवलज्ञान उपन्यु ठे. तेनो उत्सव करवाने अर्थें जायठे त्यारे राजाये मनमां चिंतव्युं जे जगवंतनां वचन तो अन्यथा थाय नहीं फरतापण नहोय, निरधार वचन होय पण पहेलो तो नरकमां जवा कह्यो. अने पठी देवलोकमां जवा कह्यो वली हमणां केवलज्ञान उपनुं ते संदेह टालवा जगवानने पूछ्युं तेवारे जगवान कहेठे के प्रथम जे में कह्युं के नरकमां जगे ते ताहारा दुर्मुख अने सुमुख दूतनां वचन सांजली मनोयुद्ध करतो हतो तेणेकरी नरकनो ज नार थात पण ते मननो संग्राम करते थके हथियार सर्व नांखी रह्यो त्यारे विचाखुं के जे अवसरें जे आव्युं तेज हथियार माटे हवे मारा माथानो टोप ठे तेज नांखुं. एम धारी माथे हाथ घाल्यो तेवारे माथोतो मुंमि केश लुंचित ठे माथे टोप तो देखाणुं नही. तेवारे विचाखुं जे अरे आशुं में तो दीक्षा लीथी ठे अने आ संग्राम ते वलीशो मांमथो ठे. एम चिंतवी मनःसंग्रामथी उत्तरवा मांमथुं. त्यारे देवलोकें जाय एवा परिणाम थया एम करतां अनित्य जावनायें चढ्यो जे आ कोना पुत्र, कोना ठाम, कोना गाम, केना कोट, कोहोनुं राज्य, एमां माहारुं कांइ नथी हुं ए सर्व वोतरा वुं अने वीर जगवान पामें जइने एकर्म लाग्युं ते आलोचुं एम जावना

यें मनना पर्याय पलटाणा के तुरत केवलज्ञान उपनुं. ए वात सांजली श्रे
णिकराजा प्रसन्न थया कहुं ठे के ॥ सप्तमायुर्दलं कृत्वा, प्रश्नचंडनृपो यथा ॥
संहित्वा मनसा सद्यः, केवलं लब्धितो वरं ॥ १ ॥ मन एव मनुष्याणां, का
रणं बंधमोक्षयोः ॥ यथा आलिङ्गिता कांता, तथा नालिङ्गिता सुता ॥ सप्तमे
नरके याति, जीवस्तंडुलमत्स्यवत् ॥ २ ॥ इति व्यासीमो दृष्टान्त ॥ ७३ ॥
हवे जे सुख होये ते पोताना अवगुण न देखे तेनो व्यासीमो दृष्टान्त.

॥ लिप्तवोर्वी रविमर्चयत्यविरतं स्वे गोमयेनावला, विट्युक्तेन किलैकदा
ह कुरुते नत्वारचनं वा रवेः ॥ नासाये करयुग्ममेत्य दिवसे दुर्गंधमायाति
सा, हायं गूथमयः खगोदय इतोऽनूत्स्वागुणोऽज्ञायि नो ॥ ७४ ॥ अर्थः—कोइ
एक स्त्री नित्य प्रते गायनां ठाणें करी घर लीपीने पढी नित्य सूर्य देवने
पूजे सामा हाथ जोडीने दंभवत प्रणाम करे. एम प्रति दिवस करतां एक
दिवसें उतावले पाठली रात्रें ठाणने बदले हाथमां विष्टा आवी तेणें करी
घर लीपी सूर्यने दंभवत करतां हाथ जोडतां हाथ नासिका पासें आव्या;
तेसांथी दुर्गंध आवी, त्यारे कहेवा लागी के हा इतिखेदे आज जे सूर्य उ
दय पास्यो ठे, ते विष्टामय उग्यो ठे, एवी गाल दीधी. वली कहेवा लागी
के, दहाडे दहाडे सेवा करतां पण पापीनो जण्यो साहामो दुर्गंध गंधवा
लाग्यो एवी रीतें खोटो सूर्यने दोष आप्यो. परंतु पोतानो प्रत्यह दोष
हतो तेनो विचार न कखो. तेम जे सुख होय तेपण पारका अवगुण देखे,
पण पोतानी नून कांइ देखे नहीं ! कहुं ठे के श्लोक ॥ कर्मणां दीयते
दोषो, न दोषो दीयते शिवे ॥ यथैकया पुरा दत्तः, सूर्यस्य सूर्यनक्तया ॥ १ ॥

हवे नरसा साथे निरसुं थावुं नहीं तेना ऊपर चोखाशीमो दृष्टान्त.

॥ कृत्वोत्सर्गमलं शिलोपरि मुनिस्तस्थौ हि निर्णेजको, वक्त्यागत्य वि
मुंचतां पटशुचिं कुर्वे ततो जाषणम् ॥ दूरे तेन कृतस्तदार्षिरजकौ लसौ गले
नेदको, निर्ग्रथस्य च तस्य नो यदि तयोर्मोरह जाने न तं ॥ ७५ ॥ अर्थः—
एक नदि कांठे शिला ऊपर कोइ एक मुनि काउसग्न ध्यानें उन्नो रह्यो ह
तो, तेवामां एक राजानो धोवी आव्यो, तेणे ते साधु ने कहुं के आ शि
लाथी उठ, माहारे आंही वस्त्र धोवां ठे. तो पण ते मुनि कांइ बोव्यो न
हीं. त्यारें ते धोवियें रीशथी ते मुनिने धक्को मारी नीचें नांखी दीथो ते
थी ते मुनिने पण रीस चडी, अने वेहुजण मांहोमांहे बायोवायें आव्या.

तेमां धोवियें मुनिने माख्यो, अने नीचो पाडी तेनी ठाती ऊपर चडी वे गो. त्यारें ते मुनियें शासन देवतानुं स्मरण कछुं, के हे देव ! तुं मारी रक्षा करः त्यारें देवें आवी कछुं के, आमां हुं कोनी रक्षा करुं ? जेमाटे बेहुमां साधु ते कोण, अने धोबि ते कोण ठे, ते कांइ जणानुं नथी. कछुं ठे के श्लोक ॥ कुत्र गतोसि नो देव, वदेदेवस्तदा मुनिं ॥ मुनिरजकयोर्नैदो, ज्ञाय ते न मयाधुना ॥ १ ॥ कोयती रजको वा कः, संतोषः पोषवां ह्वकः, ॥ कः पूज्यो वा ह्यपूज्योस्ती, त्येवं नैदो न दृश्यते ॥ २ ॥ ७५ ॥

हवे चार वस्तु ठे ने नथी ते ऊपर पंचाशीमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नूपोमात्यमवोचदानय पुरात्त्वं त्वद्धिसंख्यानि कि, मस्त्यस्त्यादिमम स्ति नास्त्यवरकं नास्त्यस्ति नास्तीतरः ॥ नास्ति श्रेष्ठिपणांगने मुनिवरो व्याधो नृपं दर्शिताः, तान्वीक्ष्याह किमत्र चापरजवे इष्टव्यमेतत्खलु ॥ ७६ ॥

अर्थः—एक राजा प्रधानने कहे ठे जे, नगरमांथी चार वस्तु लाव. त्यारें प्रधानें कछुं जे ते वस्तुनां नाम मुजने कहो. ते वखतें राजायें समस्या कही, ते जेम के प्रथम एक वस्तु तो ठे ने ठे, बीजी वस्तु ठे ने नथी, त्रीजी वस्तु नथी ने ठे, अने चौथी वस्तु नथी ने नथी, ए चार वस्तु ज इ आव्य. तेवारें प्रधानें एक शेर, बीजी वेण्या, त्रीजो साधु, अने चौथो वाघरी, ए चारेने तेडी राजा प्रत्यें चारे वस्तु देखाडी, ते वस्तु जोइने राजायें प्रधानने पूछुं के, ए गुं आण्युं. त्यारे प्रधान कहे ठे के, आपें कहे ली चारे वस्तु आणी ठे. तेमां आपना चारे प्रश्ननी अनुक्रमें चारे वस्तु जाणवी. जेम के प्रथम शेरने ठे ने ठे, बीजी वेण्याने ठे ने नथी, त्रीजा साधुने नथी ने ठे, चौथा वाघरीने नथी ने नथी, एम इह नव परजवनुं कछुं. तेवारें राजा समज्यो जे ए प्रधान बुद्धिवंत ठे ॥ शेर हमणां पण सुखी ठे, अने दान आपे ठे, माटे परजवें पण सुख पामगो. तथा वेण्या ने हमणां ठे परंतु परजवें नथी. त्रीजा साधु नें हमणां नथी, ने परजवें पामगो. अने वाघरीने हमणां पण नथी, ने परजवें पण मजगो नहीं. क छुं ठे के, श्लोक ॥ सेवकस्य परीक्षायै, राज्ञा कथितमानवः ॥ समस्यया स्य चत्वारि. शीघ्रं वस्तूनि मे पुरात् ॥ १ ॥ दोहा ॥ सेवकमुबुद्धि समजीने, आणी वस्तु ज चार ॥ इह नव पर नव कारणें, सुख दुःख तणो विचार ॥ २ ॥

हवे सांजलतां कटुक पण हितकारक थाय एवा वचननो ठाशठमो दृष्टांत

॥ वीरांते परिवारयुक्तनृपतिं दृष्ट्वा सुरोजल्पति, वीर त्वं मर नूप जीव
यदि वा जीवाजय त्वं जव ॥ मा त्वं कालिक जीव रे नरपतिः श्रुत्वा सकोपस्त
दा, वीरोऽहं ह्यमृतेष्यधो दिवि वृषे पापे त्वधो यात्यतः ॥ ८७ ॥ अर्थः-
श्रीमाहावीरस्वामीने वांदीने तेमनी पासें परिवार सहित वेठेला श्रेणिक
राजा वगेरेने जोऽने, एक समकित दृष्टि देवता बोव्यो के हे वीर ! तुं मर
पठी राजाने कहुं के हे राजा ! तुं चिरंजीव, पठी अजयकुमार नें कहुं
के तुं जीव जावेतो मर, वली पासें वेठेला कालिकसूरिया कसाऽ ने कहुं
के तुं मरीश मा, अने जीवीश मा. आ वात सांजली श्रेणिक क्रोधायमान
थयो, अने कहेवा लाग्यो के अरे, ए कोण मिथात्वी देवता ठे ? तेने जग
वानें कहुं के ए समकितदृष्टी देव ठे त्यारें राजा कहे ठे के तमने मर एवं
वचन केम कहे ठे ? त्यारें जगवान कहे ठे जे, हे राजा ! मुजने कहुं जे
तुं मर, तेनो अजीप्राय ए ठे जे तमो मरशो तो मोक्ष जाशो. वली तुजने
कहुं जे चिरंजीव तेनो अजि प्राय ए ठे जे, तुं मरीश तो नरकें जाऽश, मा
टे जीवतो रहे. तेदलुंज सुख. वली अजयकुमारने कहुं जे तुं मर जावेतो
जीव तेनो अजिप्राय ए ठे जे मरशो तो देवलोकें जाशें अने जीवशो तो
धर्माचरण करशे. अने कालिकसूरिय नें कहुं के तुं मरीशमां, अने जीवी
श मां, तेनो अजिप्राय ए ठे जे जो जीवशो तो नित्य पांचशे पांचशे पादा
मारशे, अने जो मरशो तो नरकमां जाशे एम समजवुं माटे एणे जे क
हुं ठे ते सर्व खरुं कहुं ठे ए सद्गुण हित वांञ्चक ठे. कहुं ठे के, श्लोक ॥
श्रीमद्दीरजिनादीनां, चतुर्णां सदसि मतः ॥ देवेनानिष्टमिष्टं वा, शब्दं श्रु
त्वा स कोपवान् ॥ १ ॥ नूपस्तदा जिनोक्तस्तं, सत्योक्तं सत्यवाद्यसौ ॥
शुचेञ्चकः सुवक्ताच, मदादीनां विशेषतः ॥ २ ॥ इति दृष्टांत ॥ ८७ ॥

हवे स्त्री चरित्र ऊपर राजा नर्तहरीनो सत्याशीमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नर्त्रीशस्य विशा स्त्रियेऽमरफलं नृत्यस्य दत्तं तव, वेश्यायास्तु पतेश्च ते
न हि फलं ज्ञात्वापि पृष्टा वशा ॥ तत्कारख्याहि तया यथास्ति कथितं श्रुत्वा ह
चेद् धिग् नवं, त्यक्त्वा राज्यपदं गतो हि विपिने नर्ता ह्यनूत्तापसः ॥ ८८ ॥
अर्थः-नर्तहरी नामा राजानें कोऽ एक ब्राह्मणे अमरफल आप्णुं हतुं, ते
फल राजायें पोतानी प्राणवद्धना पिंगला नामनी राणीने आप्णुं. ते राणी

वली अश्वपालक साथें व्यभिचार करती हती, माटे ते तेने प्राणप्रिय हो वाथी ते फल तेने आप्युं. अने अश्वपालें वली बीजी पोतानी राखेली वे श्या हती, तेने आप्युं, अने ते वेश्यायें उत्तमफल मानीने वली पातुं न तेहरी राजाने आप्युं. ते जोइने राजा विस्मय पाव्यो, अने वेश्याने धम की दशने पूठ्युं के आ फल तुं क्यांथी लावी ? तेवारें वेश्यायें खरेखरुं अश्वपालनुं नाम कही दीधुं पढी अश्वपालनें राजायें पूठवाथी तेणे कहुं के मने खबर नथी. पण ज्यारें तेनें मारवानी तैयारी करी त्यारे धूजतो धूजतो कहेवा लाग्यो के, तमारी राणि पिंगलायें आ फल मने खावाने आप्युं हतुं पण ते फल में मारी राखेली नायकानें आप्युं ठे. अने नायकायें तमने आप्युं. आवी वात सांजलीनें राजा विचारवा लाग्यो के संसार स्वार्थ नो ठे, एम मानी वैराग्य थवाथी जोग ग्रहण करी, राज्य ठांमी, हुमा आदरी आत्मसाधन करवा वनमां तापस थइने घणी तपस्या करवा लायो. कहुं ठे के, श्लोक ॥ यां चिंतयामि सततं मयि सा विरक्ता, साप्य यमिहति जनं स जनोन्यसक्तः ॥ अस्मत्कृते च परितुष्यति काचिदन्या, धिक् तां च तं च मदनं च इमां च मां च ॥ १ ॥ ७७ ॥

धर्माचरण थोडुं थइ शके तो ते पण करवुं तेनो अव्याशीमो दृष्टान्त.
॥ मिष्टान्नं परमंदिरे जडमतिर्जुक्त्वा गतः खालये, आगत्यालयजं वशा शुभ किं सोऽवक्तव्यं मुखे ॥ नाद्वयन्याहनि खादिमादि रुचिरं जुक्तं तु यस्मिन्मया, नर्तर्जीवसि सा तदा हठवशात्सोस्तं गतस्तदृषे ॥ ७८ ॥ अर्थः—
तोइ एक मूर्ख कोइ पारके घेर खाजा. लाडु, जलेबी, प्रमुख मिष्टान्न ज नी आव्यो. पढी बीजे दिवसें पोताने घेर जमवानी वेला थइ, त्यारें ते नी स्त्रीयें आवीने कहुं के हे स्वामी ! रसोइ तैयार थइ माटे जमवा उठो. त्यारे तेणे कहुं के मिष्टान्न होय तो जमवा उठुं. स्त्रीयें कहु के ए तो कोइ दिवसें पारके घेर मिष्टान्न जमवानुं मजे परंतु आपणे घेर तो सामान्य अन्नपान मजे, तो पण तेणे कहुं के मने तो मिष्टान्न मजगें तोज जीश. जे मुखें खाजा, लाडु, घेवर खाथां ते मुखें लुखुं अन्न न खाउं. प नी तेने सर्व कुटुंबनां लोकोयें कहुं के तमो घेर जमीने जीवता रहेशो, तो मली कोइक दिवस मिष्टान्न पण पातुं मजगें. पण जीवता न रहेशो तो मिष्टान्न पण क्यांथी खाशो. एम घणोए समजाव्युं परंतु इराग्रही मूर्ख ते

વાત સ્વીકારી નહીં, અને જમ્યાં પણ નહીં, કૌથી ઉપવાસ કરી ઠેવટું મ
રણ પામ્યો. માટે ધર્મ જે કાંઈ થાય તે કરવું. પણ એમ આગ્રહ રાખવો ન
હી જે આટલુંજ ધર્મચરણ થઈ શકે તો કરવું કાણું ને કે, શ્લોક ॥ યેના
નનેન મિષ્ટાન્નં, નદ્ધિતં મયિ કાવલે ॥ તસ્મિન્સુ વદને નોજ્યં, કવમદ્ધિ
રસોજ્જિતં ॥ ૧ ॥ એવં સોપિ નચ્યમુક્તઃ, કદાચદ્યસિતો નરઃ ॥ અંતે સંવા
સંજાતો, હુઃસ્વનાજનનાજકઃ ॥ ૨ ॥ ઇતિ આઠવાસીમો દૃષ્ટાંત ॥ ૬૯ ॥

હવે હંસ કાક અને વગલાં સરિલા સાધુનો નેવ્યાશીમો દૃષ્ટાંત.

॥ ગોચર્યો કે ગૃહે ગતેન મુનિના નાન્નં ગૃહીતં તતો ન્યેનાનિં ચિત આ
દિમોઽપરમુનિઃ પપ્રથ કિં વો વૃપં ॥ ગેદેશા સરલા ત્રિયા વદતિ તાં હંસેકદૃગ્વ
ક્ષવત્, હંસાનઃ પ્રથમો પરો દિક્સમો, વાલે વકાન્નોઽપ્યહમ્ ॥ ૬૦ ॥ અર્થઃ-
કોઈ એક સાધુ ગોચરીયેં કોશ્કને ઘેર વોહોરવા ગયો, ત્યાં તે ગ્રહસ્યની સ્ત્રી
યેં વોહોરાવવા માંમથું, ત્યારે તે સાધુયેં અસુજતાની શંકા આણી વહોણું
નહી, એમજ ચાલ્યો ગયો. પઠી વીજો સાધુ વોહોરવા આવ્યો તેણે કાંઈ
વિચાર ન કરતાં તેં અન્ન લીધું તેને વોહોરાવનારી સ્ત્રીયેં કણું જે પેહેલો
સાધુ આવ્યો હતો તેણે તો વોહોણું નહી, ત્યારેં તે વોલ્યો જે તે સાધુ
ઠગ હશે, એમ કરી તેની નિંદા કીધી. પઠી વીજો સાધુ વોહોરવા
આવ્યો. તેને પણ તે સ્ત્રીયેં અન્ન વોહોરાવીને પઠી પૂઠયું જે હે સાધુ,
તમારો શો ધર્મ છે? જે કારણ માટે પહેલો સાધુ આવ્યો તેણે તો
વોહોણું નહીં એમજ ચાલ્યો ગયો. અને વીજો આવ્યો હતો, તેણે વોહોણું,
અને આગલાસાધુની નિંદા કરી. તેનું કારણ શું? તે કહો. ત્યારે તે વીજો
સાધુ કહેતો હવો કે હે વાઈ? સરલ સ્વનાવની ધણિયાણી, શ્રીજિનશા
સનમાં ત્રણ પ્રકારના સાધુ છે. તેમાં એકતો હંસસરિલા, વીજા કાકસરિ
લા, અને વીજા વગલાં સરિલા, તેમાં પ્રથમ જે આવ્યો તે સાધુ હંસસરિ
લો જાણવો. વીજો સાધુ આવ્યો તે કાક સરિલો જાણવો, અને હે વાઈ?
વીજો હું આવ્યો તે પોતાનું પેટ નરનારો વગલા સરિલો હું. શ્લોક ॥
ચક્રાંગકાકવકરૂપધરા વિચિત્રાઃ, સંત્યત્ર શાસનવલે મુનયો વલેન ॥ અંત
ર્વહિર્વિશદનાવયુતા મલીના, હ્યંતર્વહિર્નવિશદોનસિતોમમાદૃક્ ॥ ૧ ॥ ૬૦ ॥
જે મનુષ્ય જવપામી ધર્મમાં આલસ કરે તે પશ્ચાત્તાપ પામેતેનો નેવુંમો દૃષ્ટાંત.

॥ નિઃસ્વઃ સ્વિત્સદસીશ્વરસ્ય હિ ગતો રાજા તુતસ્મૈ વરો, દત્તો લાહિ ગૃહા

यदीहसि धनं गेहे गतोऽवक् स्त्रियं ॥ तं साप्यानय खादयामि पुरतो युक्त्वा
 प्रसुप्तस्तदो, ङाप्याप्रेष्यत नाव्यमैकृत तु नो तन्नाप्तमस्ते रवौ ॥ ९१ ॥
 अर्थः—कोई एक पुरुष जन्मदरिद्री हुतो ते एक दिवस राजानी सजामां
 मागवा गयो, तेने राजायें पूठयुं के तुं कोण ठे ? तेणे कहुं जे हुं जन्म
 दरिद्री हुं. त्यारें राजायें तेने वर आण्युं जे आज सांजे सूर्य अस्त पामे,
 त्यां सुधीमां मारा जंमारमांथी जेटळुं धन तहाराथी लइ शकाय तेटळुं ध
 न तुं लइ जा. एवां राजानां वचन सांजली ते मूर्ख दरिद्री पोतानी स्त्रीनें
 पूठवा माटे पाठो घेर आव्यो, अने स्त्रीनी आगल राजायें कहेली वात
 कही. त्यारें स्त्री बोलीजे तमें ते धन तरत लावो. त्यारें दरिद्री बोव्यो जे
 पेहेजां जमीने पठी जाइश. त्यारें स्त्रीयें तरत रसोइ तैयार करीने तेने ज
 माव्यो. जमी लीधा पठी कहुं के मारुं पेट जराणुं ठे तेथी एक निडा
 करीने पठी जाइश, एम कही सुतो घणीवार थइ जाग्यो नही. त्यारें तेनी
 स्त्रीयें जगाढीने मोकव्यो. पण रस्तामां जतां कोइक नाटक थतुं हतुं ते
 जोवा उजो रह्यो. तेने जोतां जोतां सूर्य अस्त पाम्यो, तेथी धन पाम्यो
 नही आखो जमवारो सोच करतो दरिद्रीनो दरिद्रीज रह्यो. तेम जे पुरुष
 दुर्जन एवी मनुष्य जन्मनी योगवाइ पामीने धर्म आचरतो नथी, ते मूढ
 ने ते जाग्यहीन पुरुषनी पेटें जवांते पश्चाताप थाय ठे. कहुं ठे के ॥ नृजन्म
 दुर्जनं प्राप्य, ये धर्मनाचरंत्यथ ॥ ते जाग्यहीनवत् मूढा, शोचयंति जवांत
 के ॥ १ ॥ राज्ञोक्तं मूढ लाहित्वं, श्रीगृहात्स्वं तवेह्यया ॥ नादपत्प्रमादतो मूढः,
 धर्मोऽप्येवं सदा विधिः ॥ २ ॥ राजा जिनेश्वरो ह्यत्र, नृनवः कमलागृहम् ॥
 इव्यं दानादिकं ज्ञेयं, मार्त्तमश्रायुरेव च ॥ ३ ॥ विषयादिषु ये सक्ता, स्तथैव
 कौतुकादिषु ॥ ते हारयंति सर्वस्वं, मानवा मानमोहिताः ॥ ४ ॥ ९१ ॥
 हवे नव्यजीवें कोइपण नियम लेवो ते विषे एकाणुंमो दृष्टांत.

॥ क्रोधः स्याद्यदि सप्तष्टकपदं देयं गृहीतं व्रतं, गेहे चूरिदिनात्समाग
 तवरः शय्यां स्वपुत्रस्त्रियौ ॥ सुप्तौ वीक्ष्य वधाय षष्ठचलितः पुत्रस्तदा बोधितः,
 मातर्वक्ति हि सोपि हंति वचनं श्रुत्वा प्रशांतोऽभवत् ॥ ९२ ॥ अर्थः—
 वंकचूले गुरुने मुखें एवुं व्रत लीधुं के जेवारें कोइनी ऊपर क्रोध ऊपजे,
 तेवारें ठ सात पगलां पाठा जरीने पठी साहामां माणसने प्रहार करवो.
 एवुं नियम लइने परदेश गयो पठी घणे दिवसें घेर आव्यो. ते वखत पो

तानी स्त्री अने पुत्र ए वेहु एक शय्यामां सुतां हतां तेने जोइ कोय चव्यो तेवारे खज काढीने मारवा चाव्यो. तेठलामां पञ्चकाण लीधेलुं सांजलुं. पठी तुरत सात मगलां पाठो चव्यो तेठलामां ठोकरो मा मा एम कहेतो जाग्यो अने कहेवा लाग्यो, के हे माताजी, मुजने कोइ एक पुरुष मारवा आव्यो ठे. ते सांजली वंकचूलने क्रोध उपशांत थइ गयो, अने कहेवा लाग्यो, जे अरें में स्त्री अने पुत्रने माखां हत तो केठलुं पाप लागत ? अने पश्चात्ताप करवुं पडत परंतु में लीधेलुं पञ्चकाण आहुं आव्युं, तो क्रोध फल न लाग्युं, अने कोइनो घात पण थयो नहीं. ते माटे नव्य जीवें कां इपण नियम अवश्य लेवो. कह्युं ठे के ॥ येन यथापि हिंस्तोकः, कालस्य नियमः कृतः ॥ तस्यापि निष्फलो न स्यात्, सप्तष्टकचोरवत् ॥१॥१७१॥ ठकायनी हिंसा न ठंमाय तो एक त्रसकायनी ठांमवी तेनो वाणुमो दृष्टांत.

॥ नृपो वक्ति जनान् न याति पुरुषस्तं हन्मि योष्युत्सवे, श्रेष्ठेः पट्टं न गताः सुता हि पितरौ हंत्याशु तान्नो तदा ॥ मुंचालाहि धनं तमाहुरमूं स्त्वं नाथ पंचाब्धिकं, त्रिद्वयेकं हि सुतं विमुंचति तथा धर्मानुयोगे मुनिः ॥ १७३ ॥ अर्थः—कोइ एक राजा नगरलोकनें कहे ठे के हुं उत्सव माहुं बुं. माटे गामना लोकमांहेलो जे कोइ ते उत्सव जोवा नहीं आवशे, तेने हुं मारीश. एवुं सांजली सर्व लोक उत्सव जोवाने गया, पण एक जेठना ठ पुत्र गया नहीं, ते वात राजायें जाणी. तेवारें ठए पुत्रने बांधी मगाव्या. वजतां तेना मात पिता आव्यां अने तेणे राजाने आजीजी करी पुत्रोने ठोडाववानुं कह्युं, पण राजायें मान्युं नही. तेवारें धन आपवानुं आमंत्रण कह्युं, तोपण राजायें मान्युं नहीं. त्यारें पांच पुत्रोनें मूकवानुं कह्युं, ते पण राजायें न मान्युं. तेवारें चारने मूकवानुं कह्युं. पठी त्रणने, पठी वे ने एम विनंती करतां ठेवट एक पुत्रने ठोडवानुं कह्युं. त्यारें एक पुत्र राजायें जीवतो मूक्यो. तेम साधु पण धर्मनो उपदेश करी कहे के ठकाय जीव मारवानुं बहुज पाप ठे, माटे ठ काय जीवनी रक्षा करवी. तेम ठतां जो ठ काय जीव उगरी शके नहीं, तो ठेवट एक त्रस जीव तो अवश्य उगा रवाज जोइयें. कह्युं ठे के, श्लोक ॥ संयतिः पितृसदृक्, पट्टजीवाः पुत्रसन्निधाः ॥ आद्याः नृपतयो ज्ञेयाः, कुटुंबं मुत्सवानिधम् ॥ १ ॥ ग्रंति पट्टका यजीवान्, कुटुंबाश्च श्रद्धालवः ॥ एषां साधो सदोद्भेद्यो, रक्षैकं रक्षमाग्रतः ॥ १॥

शुनमां सहु सहाय करे पण अशुनमां न करे तेनुं ज्याणुमो दृष्टान्त.

॥ मुष्ट्यामंत्रति निकुमीट्र यदि कणं नो जाति किं मानवं, तं मे देहि
हाह चेत्त्यसचिवेशाग्रे गृहेशोदितं ॥ प्रोचुस्ते त्रियतां परान्हि कथितं व्या
तेन नाशं गतो, दंमं तेस्ति तदार्पिता स्वमहिला कार्यं न मे वाक्यतः ॥६४॥

अर्थः—कोई एक शेठने घेर एक नीखारी नीख मागवा आव्यो. शेठें ते
ने मुठी नरी अन्न देवा मांमथुं. आमंत्र्यो पण तेणे जीधुं नहीं. तेवारें शे
ठें तेने कथुं के शुं तुं घरना माणसोने जइ जवाने विचारतो होय तो कहे?
नीखारी बोव्यो के जो हठें पड्यो तो हुं मनुष्य पण जइ जाऊं, एम कही
शेठना घेर आगल सुतो. तेवारें गामना अधिकारी जे शेठ, कोटवाल, मेता,
प्रधान, व्यवहारिया तथा राजा प्रमुख सर्वेनी आगल जइने शेठें कथुं के,
ए नीखारी घरनां माणस मागे ठे, नहीं तो घर आगल मरवाने तैयार
थ्यो ठे. तेने सघलायें कथुं के मरे तो मरवा द्यो. एम ते शेठें सर्वना
मनना जाव जइ लीधा. फरी हणोकने आंतरें सर्वनी आगल जइ ठल
करीने कथुं के, एतो मरण पाव्यो. तें सांजली सर्व कोइ बोव्यो के तहारे
माथे मनुष्य माख्यातुं खून वेतुं माटे दंम आपतां पण उगस्यो नहीं. ते
शेठ पाठो घेर आवी पोतानी स्त्री ते नीखारीने देवा लाग्यो. तेणे कथुं के
माहारे स्त्रीनो खप नथी. महारे तो ए मा वेहेन समान ठे. एम सहु शु
नना सहायक ठे. पण अशुननो कोइ सहायक नथी ॥ शुचे कार्ये हि सर्वस्य,
सर्वे संति सहायकाः ॥ अशुचे न यतः कश्चित्, धनदशेष्टिनो यथा ॥ १ ॥

हतो ? तेणे कहुं के हुं स्वर्गे गयो हतो तेने सर्वे पूढ्युं के त्यां तुं शुं खातो हतो तेणें कहुं के हुं महोटा मोदक खातो हतो अने सुखी हतो. तेने कुटंबी सर्वे कहेवा लाभ्यां जे अमोने पण तिहां लइजा. पढी बीजे दिवसें सर्वे कुटंबीउ आवी वाडीमां वेतां. पढी गाय आवी अने चरवा मांमी. ते ज्या रें चरी रही त्यारे ते गायने पुंढडे पहेलो पोते वलग्यो. तेना पगे बीजो वलगो, वली बीजाना पगें बीजो वलगो, एम सर्वे जण वलग्या अने गाय आकाशें चाली, तेनी पढवाडे सहु खेंचाता चाव्या. ते जेवारें अर्ध मार्गे आव्या. तेवारें जेणे सर्वथी उपरें गायतुं पुंढडुं जाव्युं ठे, तेने एकजणें पूढ्युं के तमें स्वर्गमां लाडु खाधा ते केवडा महोटा हता ? ते वारें ते लाडुनो प्रमाण देखाडवा माटे पोताना हाथ पोहोला करतांज सर्वजण नीचे धर तीयें पडी मरण सरण थइ गयां. माटें वगर समयें प्रश्न पूढ्युं नहीं. कहुं ठे के, श्लोकं ॥ विचार्य वेलां वक्तव्यः, संदेहो न यथा तथा ॥ दृष्टान्तोऽत्र स्वर्गधेनुः, पुण्डलमो जटित्रजः ॥ १ ॥ सर्वेऽपि लोचिनो यत्र, मंदबुद्धिं गुरुं श्रिताः ॥ तत्र तैर्नानुगैर्जाव्यं, तां श्रुत्वा मोदकां कथां ॥ २ ॥ एए ॥

हवें धननो गर्व न करवा ऊपर पंचाणुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ कश्चिच्चाढ्यनरो दरिद्रपुरुषं हास्यं च मार्गेऽकरोत्, दत्त्वा तालपुटं निरीद्वय निकटे धीरस्तदा वक्ति तं ॥ किं रे इव्यमदं करोषि हि गुरोर्वाक्यं श्रुतं नोत्वया, पश्य त्वं जलयंत्रके जलघटी तद्भवे स्याद्धनम् ॥ ए६ ॥ अर्थः—कोइएक धनवान् पुरुष हतो. ते कोइ दरिद्र पुरुषने मार्गमां जोइ मनमां अहंकार आणी ताली दइ हसवा लाग्यो. ते वखत कोइक पंडित पुरुष तेनी पासेथी चाव्यो जतो हतो, तेणें ते धनवान्ने कहुं के तुं मूर्ख देखाय ठे. जे माटें इव्य नो अहंकार करे ठे. पण तें सुगुरुनां वचन सांज व्यां देखातां नथी. तेम कोइ जला माणसनी तें संगत करेली होय एम पण देखातुं नथी. जोके जाइ अरहट्टनी घडी अरहट्ट फरवाथी पाणीयें जराय ठे अने वली खाली थाय ठे तेम धन पण अस्थिर ठे, ते निरंतर रहेनार नथी. माटें ताहारे अहंकार करवो नहीं. कहुं ठे के, श्लोक ॥ आपजतान् हससि किं इविणांध मूढ, लक्ष्मीः स्थिरा न नवतीति किमत्र चित्रम् ॥ किं तन्न पश्यसि घटीजलयंत्रचक्रे, रिक्ता जरंति जरिताः पुनरेव रिक्ताः ॥ १ ॥

हवे सर्व शास्त्र सांजलवानुं सार परोपकार ठे ते ऊपर एक पंक्ति
अने राजानो मली ठनुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नृत्वा कोपि कविस्तदा वृषशतेष्वीशान्तिके पंचसु, संप्राप्तो यदि पृष्ठती
ति किमिदं तं प्राह सत्पुस्तकम् ॥ श्रोतव्यं नवता ह्मो न सकलं श्रोतुं
हयारोहणं, कृत्वा यामि नृपं हि वृत्तशकले यत्कोटिशस्त्रैर्मतम् ॥ ९७ ॥

अर्थः—कोइ एक पंक्ति पाचरों पोठ पुस्तकनी जरी साथें लइ एक राजा
नीपासैं आव्यो. ते वखत ते राजा घोडाने पेगडे पग दइ स्वार अइ बाहार
जवा तैयार थयो. त्यारें ते पंक्ति आवी आशीर्वाद दइ उजो रह्यो. तेने
राजायें पूछ्युं जे आ पांचरों पोठीमां खुं नखुं ठे ? पंक्ति कहुं के, एमां पु
स्तको नखां ठे. ते तमने संजलाववा माटे लाव्यो बुं. माटे हे राजन् ! त
मे सांजलो. राजा बोव्यो जें एटला घणां शास्त्र सांजलवानी मारी शक्ति न
थी. त्यारें पंक्ति कहुं जे सर्व शास्त्र नही सांजलो तो एनो चोथो जाग
सांजलो. राजायें कहुं जे हमणां तो हुं असवार अइ बाहेर जाउं बुं, माटे
ताहरे जे कहेवुं होय ते आटलाज वखतमां कही दे. पंक्ति कहुं के, पांचरों
पोठी पुस्तकोमां जे परमार्थ ठे ते बे पदमां हुं तमने कहीश, ते तमे ध्यान दइ
सांजलो. श्लोक ॥ श्लोकार्धं च प्रवक्ष्यामि, यदुक्तं ग्रंथकोटिभिः ॥ परोप
कारः पुण्याय, पापाय परपीडनम् ॥ १ ॥ एटले परोपकार करवो ते पुण्य
ठे. अने परने पीडा उपजाववी ते पाप ठे. ए कोटिग्रंथोनो सार ठे. एवुं
पंक्ति कहुं ते सांजली राजा खुशी थयो. इति ठनुमो दृष्टान्त समाप्त ॥ ९७ ॥

हवे सामायिकमां समजाव राखवा ऊपर सताणुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ युद्धं पांशुसुतैर्विधाय दमदंतः सार्धमत्रव्रतं, तस्यौ तद्विपिने समी
क्ष्य मुनिपं तत्रागताः पांशवाः ॥ पश्चात्कौरवकास्तमश्मनिकरैर्हत्वा गतास्त
दपु, स्तब्धावः सदृशोऽनवत्तदुपरीत्येवं तु सामायिके ॥ ९८ ॥ अर्थः—पां
शुराजाना पुत्र पांच पांशवोनी साथें दमदंत राजायें युद्ध कहुं, तेमां पां
शवो हाया, नाशी ने कोटमां पेठा. केटलाएक दिवस पठी दमदंत राजायें
वैराग्य पामी दीक्षा लीधी. एकदा दमदंतमुनि पांशुराजाना नगरना उपव
नमां जइ काउस्तगें रह्यो. ते वनने विपे पांशवो क्रीडा करवा आव्या, तिहां
मुनिने जोइने तेना गुणग्राम कखा. पाठलथी सो नाइ कौरवो आव्या,
तेणें मुनिने देखी क्रोध करीनैं सर्व जणें पठरा माखा, तेथी मुनिनुं शरीर

॥ स्नानार्थं जलमादरन्निजमुतं दृष्ट्वावदत्तं प्रसूः, मृदन्त्यं कथमाह
शास्त्रसकलं ज्ञात्वागतः सा पुनः ॥ नार्थीनं यदि दृष्ट्वावदमखिलं भुत्वा
क तत्तोशलो, गत्वा पाठय नं मुनिं मम समो नृत्वाजवज्जो वरम् ॥ एए ॥

अर्थः—कोइ एक ब्राह्मण नणीने घेर आब्यो, तेवारें स्नानने अर्थ पा
णी मगाव्युं. तेणें एक घडो नरेलो आण्यो ने जोइ पंमिने कखुं के माहं
स्नान एम न आय. वडा नरी नरीने माहरे मस्तके नांग्यो तो स्नान घाय.
त्यारे तेनी मातायें कखुं के तुं मृद रह्यो देखाय ते, नण्यो जणातो नथी. ते
वारें पुत्र कहेवा लाग्यो के, हुं सयलां शास्त्रो नणी गणी विचारी चर्ची
धारीने आब्यो तुं. तो हुं मूर्ख केम तुं? त्यारें मा बोली के. तुं ज्यांनुधी
दृष्टिवाद नथी नण्यो, त्यां सुधी कांइ नण्यो कहेवाय नही. ते सांजजीने
ते विचारवा लाग्यो जे ए ग्रंथ कोण नणावशे? मातायें कखुं जे तुं, तो
सली आचार्य पासे जा ते नणावशे त्यारें तेणे तेमनी पासें जइने कखुं, जे
मने दृष्टिवाद नणावो? गुरुयें कखुं जे तुं अमजेवो आय तो तने नणावी
यें. त्यारे ते साधु सरखो यइने नण्यो अने नणीने श्रेष्ठ पंमित थयो, पठी
समजीने फरीने दीक्षा लीधी. अर्थ सखो. कखुं ठे के ॥ किं ताए पढियाए,
पयकोडीए पराजन्मूयाए ॥ जं इत्तियं न नायं, परस्स पीडा न कायवा ॥ १ ॥
॥ एए ॥ ए विद्या नणवा ऊपर अछाणुमो दृष्टांत समाप्त ॥

हवे सर्व दानमां महोदुं अनयदान ठे ते ऊपर एक राजानी चार
राणीयोनी नवाणुंमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ स्त्रीणामिष्टवरं कदा नृपतिना तुष्टेन दत्तं च तं, प्रोचुस्ता हि वरं हरं
न वधतां ज्येष्ठैकधस्त्रोऽर्पितः ॥ तस्य स्वे महिमा तथा कृत इतो दान्यां च तद
त्परे, स त्रातश्चरमा तदा कलिरनूत्स्तेनेन ता वारिताः ॥ १०० ॥ अर्थः—
एक दिवसें कोइ एक राजा पोतानी चार राणीयो ऊपर तुष्टमान थयो,